

Caja
C-30

R. 30930

71-2

~~2.a 7 1.~~

In puerbia Salomōis

Roberti Holcori seu Thome Gualesij viri (siue hic siue ille fuerit author) Anglicani ⁊ ordinis predicatorij longe doctissimi

Bibliotheca
Coll. Granatensis
Soc. Iesu

Explanatiōes locupletis

siue plurimum historię et fabulamēti ad morū emēdationem complectentes; vt proximo patebit indice.

Mcccccx.



Mig. Espinosa

Uenūdantur Parrhijs in edibus Ascensianis
Joannis Parui ⁊ Joannis Frellon.

1510.

Thodocus Badius Ascensus Guilielmo Hueto
Theologie bacchalariorum formato: et minoritane pro
fessionis seruantissimo. S. D.

Hacile i tuā Huete pater doctissime cōcessi
serētā: q̄ sequētes in puerbia Salomonis
cōmētarios siue Magistri nostri Roberti
Holcoti: q̄ d̄ tibi placere video: siue Thome Guale
sij seu vvaleys: q̄ d̄ stili et studiū cōvincere vincētur:
āglicani certe vtriusq; viri: et p̄dicatorij ordinis cla
rissimi: miris laudib; extollēdos cēserc soles: tū p̄
pter lectionis multiuge felicitatem (inumeras em̄
citat et historias et fabulas) rum propter secundam
eruditionē: et morū emēdationē: oīa em̄ ad morālē
doctrinam conuertit ita vt aurum egyptiacū israe
litis ad argentū largissimē: non tamen sine arguta ple
runq; textus explanatione. Que cum in hoc opere
in esse Jo. Frellō librarius nō oscitabūd; exte sepe
audiuisset: non cessauit nos vrgere donec imprimē
di onus subirē. Sed vtinam aut nos minus exora
biles fuissetemus aut ille minus vrgens: pauciorib;
cū sorderet erratis que absente nobis admissa sūt.
Verum quod potuimus: non antidoto sed phar
maco quodam ad hunc morbū vsi: ea in fasciculum
collegimus et ante opus nequis titubet cum rerum
et verborum indice prefecimus. Quam opellam vt
de opere et de nobis merit; es tue paternitati lubē
tes dicamus: vt q; boni consulas precamur. Vale.
declamator verbi diuini felicissime. Ex chalcogra
phia nostra ad Nonas Octob. M. D. X.

C Sequitur in totū opus ta-
bula Alphabetica res ⁊ vo-
ces insignes in sequentibus
cōmētarijs ordine litterario
indicās: per numerum lectio-
nū ⁊ non nisi raro foliorum.

C De littera .A.



Beona & Adeona deę fictę

qd p̄tēdāt lectiōe. xvj. A.

Abyssus aquarū cōuenit
doctorib⁹ lect. xxv. D.

Abstīnētīa bona lec. iij. k. Est frenū
carnis ibidē. L.

Abundātia rerū & prospitas nimia
p̄dit plurimos lec. xi. H.

Abusores tres taxāf. lec. xliij. A.

Acetū dicūf subditi mali. le. lxxix. C

Aceto in vitro cōparat̄ amicus fal-
sus & quāobrē. lect. clxvi. E.

Act⁹ pius & meritori⁹ reduci debet
ad deū tanq̄ ad finem. lect. xxj. A.

Act⁹ misericordiā debet de ppria
substantia fieri & non de aliena
lect. xxi. C. debet fieri pauperi-
bus. ibidem. E.

Adolescētis mores boni. le. iii. p. C.

Adolescētīę inest sūm⁹ calor ibidē. E

Adulatorū p̄ncipes. lect. v. A. per to.

Adulatores pascūt v̄tos. le. lxx. A.

Sunt semiuiri. ibidem. C.

Rident fictę. lect. lxxvij. F.

Adultera mulier vitāda est propter
quattuor causas lect. xlvij. B.

Advocati conditiones tanguntur le
ctiōe. cxxxij. per totam.

Afflictos liberabit vir fortis. le. clx.

B. & sequentibus.

Ager est vita actiua. & vitis cōtēpla-
tiua triplici de causa. le. clxiiij. A.

Ajax & Narcissus in flores conuersi
quos signēt. lect. xxxi. in fine.

Alexātri mag. prudēs dictū le. xi. B.

Prudēs respōfū. le. cxv. C.

Allecq̄ aqua pascif significat lu-
xuriosos le. cxij. C. & D.

Aleqb⁹ volandū est nobis ad deū
lect. cxxxvij G. & H.

Ambitionis fruct⁹. le. xi. F.

Ambitio huius mundi fatua est.
lect. xiii. E.

Ambitiosi facile decipiuntur. le-
ctiōe. lxxiiii. F.

Ambulatio hominum quadru-
plex. lect. xiiii. A.

Ambulatio impiorū fit in circui-
tu: triplici de cā. ibidē post. A.

Ambulātes simpliciter ambulāt
cōfidēter le. lxxiiii. F. & sequētib⁹

Ambulatiōes lōge cur m. n⁹ noce-
ant in fine q̄ breues le. ciiii. A.

Amicorū fictorū clemētia le. j. F.

Amici causa postponēdū eē cōmo-
dū propriū. lect. xcvij.

Amicitiam quattuor impediunt
& hominē ad eam indisposituz

reddūt le. xcviii. A. & C.

Amicitia plurimorū dissoluunt
quattuor. s. mētis duplicitas:

loci diuersitas: tēporis diutur-
nitas. & fortunę peruersitas.

lect. cxxv. F.

Amic⁹ falsus & defraudator cōpa-
tur dēti putrido: pedi lasso. frige-

ti sine pallio & aceto in vitro

lect. clxvi. E.

Amor pecūiā & gl̄iē ḡnat oblitio
nē b̄nificii & facit ingratos le. xviii.

Amor dei & amor sui qui sint oñ-
ditur le. xxiiii. in fine.

Ancillā ecclesiā sūt prādicatores
verbi dei lect. lxii. A.

Anglicani cuiusdam militis x̄t⁹
& fides lect. cxxvi. in fine.

Aiālia q̄dā cur noctu pl⁹ videāt q̄
interdiu seu in die. le. ciiii. B.

Annulū recepit tyrannus cum pis-
ce lectiōe. xxii in fine.


Aa ij



Tabula

Annulum dedit papa Alexander
 confitenti sed non vere contri-
 to. lect. xxxii. D.
 Apostolj quare dicat celi xxv. B.
 Apollinis arcus & sagitta qd si-
 gnificet. lect. cj. post B.
 Aqua marina cur non extinguat
 sctm cj. D.
 Aquile comparatur viris iustis &
 econuerso. lect. xvi. Item sup-
 bis ibidem. E.
 Aquilo notat calamitatem. lectio
 lvij. C. Item qui sit dicend⁹ ag-
 lo. lectio. clxvij. C.
 Ara deę clementię consecrata.
 Lectio xvij. A.
 Arbor scientię describitur. fo. j. D.
 Arborem mirabilis nature inue-
 nerunt milites Alexandri ma-
 gni. le. vij. B.
 Arbor quedam obtulit fructus su-
 os Marię virgini & eius proli
 fugientibus in ægyptum. Lec-
 tio. xxi. ij. E.
 Arbor quedam seipsam erexit & q-
 per eā significantur. le. clxj. A.
 Arcus apollinis est scientia diui-
 norum. Lec. xlij. C. & cxvij. C.
 Arcturi sydus non occidens quid
 & quos significet. Le. cxvj. D.
 Argenti viui natura. Le. cxlx. C.
 Arguendica dentem modus. Lec-
 tio. lxiiij. in fine.
 Ariadne fabula declaratur. Lec-
 tio xxxiiij. F.
 Arrogantia consistit in quattuor
 que enumeratur. Lectio. cxvij
 in fine.
 Astutia quid sit. Lectio. iij. A.
 Athenienses septe quid facere debe-
 ant sed facere nolle dixit lacedę
 monius quidam vt recitatur.
 Lectio xvj. in principio.
 Auari sunt insatiabiles. Fol. xiiij.

Alphabeticæ.

in fine.
 Dicuntur proprij nominis obli-
 uilci. Lectio. xvij. D.
 Anari non querunt honorem dei sed
 bonum proprium. Lectio xxj. B.
 Auari conferunt dona viscata. Lec-
 tio. xxxij. F.
 Auari similes sunt vasculo arario:
 & pueris superflua non largienti-
 bus. ibidem.
 Auari non debent admitti in testi-
 nium ne sint iniqui testes. Lectio
 exxxiiij. E.
 Audire recusantes sunt stulti. clv. C.
 Audiunt non plene voraciter come-
 dentes. Lectio. clv. D. & velociter
 ingredienti ibidem. E.
 Aues simplices distinguntur a præda-
 libus seu præda triticibus. lxvij. B.
 Augustus cesar lanificio occupauit
 puellas nobiles ne sint ociose. lec-
 tio. iij. D.
 Aues diomedę clx. A.
 Aurum notat claritatem sanguinis
 liij. B.
 Auri pernices notatur. Le. cxxj. A.
 Auxilium diuinum semper nobis im-
 plorandum. Lec. xiiij. post A.
 De littera B.
 Acchati incepturi benedicti
 dicuntur et quare. Lec-
 tio. clxij. C.
 Balnea ingrediētes olim
 legebāt titulum quendam & qua-
 re lxv. B.
 Bales dicuntur iudices & prælati. et
 qua de causa. Lec. cxxxij. B.
 Basiisco comparantur foetus adul-
 terę Lectio. xli. C.
 Battus Mercurium decipere volēs
 in lapidem versus ē. Le. xxx. B.
 Beatus quis dicatur merito. le. xj. I.
 Beatus cursus qui sit. Le. xxiiij. A.
 Et q falso se beatos putat ibi. B & C.

Tabula

Belis imagini cōpani vane vesti
ti & quare. lect. xli. A.
Bella non sunt suadēda nisi sup-
petāt tria entūerata le. cxli. G.
Bellini p̄ncipis anglicani in fra-
trē charitas lect. cxxxij. G.
Benedicunt quattuor hoim ḡna
& quāobrē lect. lxxii. B.
Bñficiū ē ipendēdū amico dilige
ti. xxix. p̄ A. Itē egēti p̄cipue
iusto ibidē cōsequēter. Itē emu-
lo delinquētī ibidē in fine.
Bñficia dei negligūt a sēculi huz
ius amatorib⁹ lect. ix. A.
Beniuolētia pprie ē ex parte p̄xi-
mi: nō ex parte dei le. xxix. A.
Bibul⁹ cōsul fuit tm̄ noie: vt ml-
ti nūc sūt dñi lect. cxlvij. G.
Bilingues carpūtur & taxātur.
lect. lxxiiij. A. & cxxxix. C.
Bona cęlestia cur differant a deo
nobis lect. lxxxvij. F.
Bon⁹ despiciť a malo ppter infi-
nitatē i excessu sui itineris. cv. E.
Boni a quib⁹ se abstinēāt merito
lect. clxxvii. per to.
Boni & mali excellēt seu p excel-
lentia sūt inciuiles lect. xcii. B.
Bos greus seu gneus a Perillo ad
torquēdos miseros fact⁹ quos
significet: le. x. p̄ p̄ncipiū.
Boues trahētes ignitos curr⁹ vi-
cerūt exercitū hānibalis i his-
pāia: & qb⁹ sint cōpādi le. liii F.
Boui cōpāf p̄dicator le. cvj. abc
Vide ibi. de bob⁹ Iasonis circi.
De littera. C.



Alūniator qs dī & vñ
& q̄ p̄nciosus sit in
rebus humanis tan-
gitur. lect. cli. F.

Canes hebetātur p̄ sōnū le. cxl. K.
Caniculæ ortus indicat qualita-
tē futuræ messis lect. cxl. A.


Alphabetica.

Capreola capis voce v̄ator. cl. C.
Capiti suo melior ē audit⁹. xl. C.
Caput Iaraceni iuētū & baptiza-
tū p̄ lōgā sepulturā le. xcv. A.
Carētia rei iudicat ei⁹ valorē. 87. f.
Charitas signat p̄ iudicē. i. digitū
secūdū le. xlix. B. in fine.
Carnalis voluptatis regnū & ei⁹
mala lect. vi. A. & B.
Casu datiuo interrogat nos de⁹
& interdū abtō le. cxii. in fine.
Cas⁹ ē triplex le. cxii. añ. D. & G.
Cecitas h̄ntiū curā aīarū le. vii. d.
Cæli dicūt apli le. xxv. B. & C.
Cete in piculis absorbēt filios su-
os & qd id significet le. lxxiii. D.
Christus dei sapientia foris p̄z-
dicat nobis le. viii. A. per totū
Christ⁹ sectat aīam fugiētē vt eā
ad se trahat. le. ix. p̄ p̄ncipiū.
Christus quæ sūt aīas p̄ctoꝝ tri-
bus modis le. clxxviii. I.
Christus intelligit per arā clemē-
tia de qua lect. xvi. i. A.
Christ⁹ iustit moraliter q̄ttuor lu-
dos gymnicos circēses (caue le-
gas cretēses aut cresēses) gladi-
forios & scenicos le. lviii. per to.
Christus sanguine suo fundauit
ecclesiam le. lxi. A.
Christ⁹ dicif fr̄ n̄ le. cxxxii. in fi.
Christ⁹ sol⁹ inter mortuos liber
p̄ propriā p̄tutē le. cxl. B.
Christi futura vita cognoscebat
per tria le. cxl. D.
Christ⁹ imberbis qa sine diuitiis
mūdi vixit lz sit p̄ n̄: & nos fi-
lii ei⁹ volum⁹ eē barbat⁹ vt Es-
culapi⁹ barbat⁹ apollinē patrē
imberbē habuit le. cxl. H.
Christ⁹ sol⁹ scelera deiecit & i ve-
ste cādidā visus ē le. cxli. C.
Christ⁹ extēsus in cruce rugas a-
mouit ab ecclesia le. clvii. D.

Tabula

Christ⁹ filius aut diomedes clx. A.
 liber auit nos ibidem D.
 Christ⁹ cela uit xpbū diuinitatis sub
 carne humana. le. clxiiij. A.
 Christ⁹ cōpaf fauo propter tria q̄
 recitant. le. clxxi. C.
 Christū querēdo boni attēdūt lo-
 cū: tēp⁹ & modū le. clxxv. A.
 Christ⁹ cōpaf ferro le. clxxxix. H.
 Cibū acerbū cōedūt detractores &
 q̄obrē le. lxvii. I.
 Cibi abū dātia silentiū generat: po-
 t⁹ copia loquacitate. cxxxix. G.
 Cib⁹ & pot⁹ fuerūt causa primorū
 malorum le. cluij. A.
 Ciphra cui siles sūt supbi: nō uult
 in fine scribi. le. cxvii. post. C.
 Ciuitatē exaltāt q̄tuor. 84. p to.
 Ciuitas bona exultat bonos ibi. A
 vbi ciuitatē p̄cernētia ponūf p to.
 Clemētia decet regē & quēlibet p̄la-
 tum le. cxliii. C.
 Colūna recta onere supimposita
 solidat: icurua depmif le. cx. A.
 Comæ mulierum citius maturef-
 cunt. le. cii. B.
 Confessores sūt mōtes le. lvi. E.
 Confidenter ambulare impediūt
 duo le. lxxiii. F.
 Cōgregāda sūt nobis duo. lxxi. A.
 Cōsanguinei faciūt fœd⁹ firmū. 12. c
 Cōsiderāda sunt viro iusto in x-
 bis & in factis tria le. lxxx. B.
 Cōsiderare in oī re oportet qd̄ pos-
 sibile: & qd̄ decens le. cluii. C.
 Cōsiliū xpī contemnitur a fatuis.
 fo. xviii. pa. j. circa medium.
 Cōsiliū petētis cōditiones. cxv. i. fi.
 Consiliatores p̄uersi comedūt ci-
 bum acerbum le. lxiii. post. I.
 Cōsiliis petēdis & dādīs tria req-
 rūt: vtpote qd̄ iustū: qd̄ honestū
 & quid vtile le. cxv. A.
 Cōsiliū nō ē acceptandum nisi sit
 iustū & honestū le. cxv. A.

Alphabetica.

Cōsultor. i. cōsiliū petēs si sit fatus
 us facit p̄siliarios p̄uos. cxv. an. fi.
 Cōsultādū ē cū bōis de bōis. clxx. c.
 Cōsules poti⁹ q̄ rectores dicebant
 vrbū gubernatores le. liiii. A.
 Cōtētionēs cum triplici statu ho-
 minū sūt fugiēde. cxxxi. in fine.
 Cōtēdūt hoies p̄p̄ tria. cxxxix. D.
 Cōtētionēs sūt vitādæ. le. clxi. C.
 Cōtrit⁹ p̄ tria mouet. in corde que
 recitātur. le. cviii. A.
 Cōuiuia nō sūt frequētāda. clvii. a
 Corda duo in victima p̄nicie īmo-
 lātis portendūt le. cxliiii. post. C
 Cor mutat dīlatationē. xvi. an. fi.
 Corde & nō tm̄ ore suscipit sapiēs
 p̄ceptū dñi. le. lxxiii. A.
 Cormūdū penitus soli christo cō-
 petit. le. cxl. B.
 Coronæ sacrificatib⁹ diuersis nū-
 nibus aptæ. Hederacea Baccho.
 Myrthea veneri: saurea phæbo
 seu apollini. xxxiiii. A. cū sequen.
 Correptioni bonæ sūt tria necessa-
 ria le. lxxiij. B. C. D.
 Corruptio moderata plurimum p̄-
 dest le. xciii. A.
 Corrigēs aliquē debet se abstinere
 ab īiuria & crudelitate. cxlvii. B
 Crocodillus dī diabol⁹. le. ciii. G.
 Crux ē lignū vitę le. xxxiii. A. cū se.
 Culeo insuebat parricida. xxx. A.
 Cupidi vident sibi sapientes cū tū
 sibi nō sapiāt s; aliis le. lxvi. F.

 De littera. D.
 Aphne puella quā ada-
 mauit phæbus Apollo
 assūulat hominib⁹ ca-
 ptis dulcedie rerū tēpaliū. ix. A.
 Deliberatio debet p̄cedere cōsi-
 lii dationē le. cxv. E.
 Delectatio nimia impedit auditiū
 mētis nostrę. le. xl. D.
 Delictū p̄nitentiū cēlādū ē p̄p̄
 quattuor le. cxxv. per totum.

- Dēti** putrido cōparatur falsus amicus lect. clxvi. E.
Driforq sit. lect. lxxiii. A.
Derisor est eiendus. le. cli. A.
Desyderia occidūt pigrū. cxlviii. p.
Detractio qd sit lect. x. F. (totū.
Detractionis remedia ibidem.
Detractores laborant iuidia & hypocrisi lect. x. H.
Detractores cōpanit serpēti. ibidē.
Detractores obscurant verā lucē lectione xxxvii. E.
Detractores comedūt cibū acidum seu acerbum lect. lxxiii. I.
Detractores pascūt ventos. lxx. A.
Detractionis vitium le. clxvij. D.
Deus nullam effigiem auri & argēti requirit lect. xviii. D.
De pseruat alapsu pntis neqtie le. xxviii. A. Et a p̄cipitio future miserie. l. ibidem. B.
Deus cōfert quibus vult cordis liberalitatem. lect. xxxii. E.
Deus est sol⁹ timēd⁹. xlviii. A.
Diabolus semp spargit semen tēporaliū affectionum le. xcix. D. Et nititur nos decipere ī morte p̄cipue p̄ cupiditatē rerū ibidē. E. N. t. tur nos dec. p̄ p̄ dilationē. lxxix. H.
Diabolus dicit crocodillus. ciii. G.
Dies incerti sūt & ita boni sūt semp in timore le. lxxix. G.
Dies aternitatis q sit. le. lxxix. K.
Dies idem quomodo sit secūd⁹ & septimus ibidem hęc ē le. lxxix. M.
Difformitas facit contēptū le. cv. d.
Digiti tres p̄cipales significāt tria p̄cipalia p̄cepta dei. le. xli. B.
Dilatione nos decipit diabolus vt dicitur. lec. lxxix. H.
Dilatio est nociua le. lxxxiii. post. C. & ante. E.
Dilectio bona cōsistit in trib⁹. liii. d.
Disciplina xp̄i & ecclēsie catholice vna lect. liii. C.
- Disciplina** dñi ē recipienda propter tria: q̄ reuocat errātes le. xxii. A.
Cōfortat cōstantes ibidē. B. & coronat p̄seuerantes ibidem. C.
Discipline nō inclinat⁹ aurē p̄pter tres causas lect. xi. B.
Discordiā seminantes peccatū iudicāz grauisimū lect. xlv. B.
Diuinatio ī labijs regis qd sit lectio ne. cxx. A.
Diuites mundi non vident lucē veram lect. xxxvii. E.
Diuitiis cōfidens cito corrui. 89. d.
Diues vt q̄s sit moderate & salubris oportet primo vt nulli noceat ī acq̄redo: secūdo q̄ nō diliget diuitias in possidēdo. Tertio q̄ gaudeat ī dispēfando. & Quarto q̄ deū p̄ferat in amplexando. Ci. A. & sequē.
Diuites pauperib⁹ scutiūt timorē: s̄ & ip̄s timēdū est. le. Ci. B.
Diuites obligant deo. le. cij.
Diuites & paupes cur de⁹ voluerit simul ē in mūdo. le. cxxxvi. D.
Diuitiāz effusio prodest & pauperi & diuiti lect. cxlvi. B.
Diuitias nō ē cōtēnendas probāt earū amatores multis argumentis q̄ improbātur. le. cxlv. I.
Doctori bono sūt quattuor p̄cipue necessaria. le. cxi. A.
Doctori p̄sumptuosove le. clviii. e.
Doctores debēt ēē integri. lucidi & prompti lecti. clxvii. F.
Doctrina p̄lati vtilior est subditis q̄ virtus eius lect. liii. A.
Doctrinā subtilitas necessaria ē bñ operanti lect. clx. j. E.
Doctrina sana amplectenda est propter duo lect. cxxxviii. D.
Dolor m̄tiplez describit. 74. p. to.
Dolū exercēt artificia: it venatores aucupes: & piscatores. i. auari & cupidi p̄lati pueri: & lubrici velle decipientes lect. xcvi. A. B. C.

Tabula

Dominantes ecclesie militati ini
qui: sūt i sciētis secularib⁹ cō-
fidetes. Lectio. clij. B

Domo eij cis qs p tria Le. xvij. B

Dom⁹ solis describit. Le. xxxj. C

Dom⁹ tres ptes i Maria virgine re
perit. Lectio. lx. B

Dom⁹ dei edificat ab ijs q paupi
bus sua largiūt. Lectio. lxj. añ D

Dom⁹ ipiorū est fortūa. cviiij. D

Dom⁹ fortūe describit. Le. cix. B.

Dona dei p̄cipua sūt tria. s. pacis
integritas: timoris sinceritas: &
cordis liberalitas. Le. xxxij. A

Dona apiūt portati viā. cxxxj. C

Dulcedo obstat ebrietati. cxlvj D

De littera E.



Ebri⁹ d̄tra hūt. cxxxix. B

Ebrietas vitāda ē ibid

Ebrietas mala. clviij

Ebri⁹ cur sitiāt ibid. D

Ecclesia dicit terra. xxv. A. Mare &

mund⁹. lvij. B. & D. Dom⁹ dei

lxi. p totū. Vocat suos quadru
pliciter. iij. B

Ecclesia m̄r n̄ra senex quo ad tria. le
ctio. clvij. post. A.

Ecclesiastici sunt lapides secti. cxx.
A. & B.

Electio ad q̄s p̄t̄et & qualis eligē
d⁹. li. ij. p to. Eā ipeditia cxxiiij. c

Elemosie sūt de pprio xxi. C. sūt
tū aliq̄ de rapis ibid. D. Laudat

lxxxviiij. A. p to. Q. de pprio sūt

docet aōr pauor & hōr cx. A. B. C

Eligēd⁹ ē dign⁹ licz iuit⁹. clx. E

Emulatio mox bōz pdest. xxxi B

Emulat⁹ qdā p̄t̄ōrē. clvj. F

Epo ē charitas necessaria. xc. A.

Eq̄ troiano cōpa⁹ fraus diaboli.

Fo. xviiij. i sine prioris pagelle

Equi martini qualitates. cxxix. C.

Eschili poetē iterit⁹. xvj. post F.

Estas significat prosperitatē. fo.
lio. x. ante medium.

Alphabetica.

Ethna ignes euomit. lvj. D.

Eucharistie p̄conia. lxxij. p totū.

Exaltatio oclorū dilatatio est cor
dis. cxlv. A

Excusās p̄t̄m icorrigibilis cēfē.

clxxix. A. Peccat dupliciter ibidē.

Expectādi nes q̄ sit do rō. lxxx A.

Exploratores signat p Nemesin.
lxxxviij. D. ¶ De littera. F.



Acta pl⁹ docēt q̄ verba.

Le. xvj. i p̄ri. cōtra dicit
liij. A.

Falsi iudices & caufidi
ci sunt dissimiles argento i trib⁹.
lxxvi. D.

Fame bōē d̄structores. lxxxviij C

Fama bona non est negligenda.
clxxvii. C.

Fame tripliciter iustos deus.
lxxxvij. C.

Fatuis trib⁹ siles sūt p̄t̄ōres quo
rū prim⁹ amisit oculū. Scds pe

dē. & Terti⁹ caput fere. Le. c i fine

Fatui p̄lati d̄nt dep̄di. clxviii. B c

Fauo cōpa⁹ xp̄s. pp̄ tria. clxxi. c d

Fauor ipedit electionem iustam.
cxliij. F

Fœnerari est malū. lxxxj. in fine.

Feritas nūc regnat. Lect. i. E.

Festinandi ad christum rationes
lxvi. in prin.

Festinare est periculosus in trib⁹
cxxxiii. E.

Fides notat p pollicē. xlix. B.

Fides decreuit p sciaz. ibidē. D.

Fidei iussor ne sis vltra facultatem
clui. B.

Fidelitas fundamentum societa
tis. clxxvij. A.

Fiducia suā ponūt i dño quattu
or ḡna hoīm. Lectio. xix. A.

Fiducia r̄ndentis se i vmbra telo
rū hostiliū optime pugnaturum
ibidem. D.

Fili⁹ graf⁹ retribuit accepta. c. B

Fili⁹ sapiēs tolerat labores. cxiiiij. c
 Filij mali tres cōditiōes. cxxxv. D.
 Folia arboris sciē. fo. ij. E
 Foliorum oliuę natura. cxlv. B.
 Fōtes aquarū quō creati. lvij. A.
 Fornix quid sit. Lec. cxliij. A.
 Fortitudo iusti p̄sistit ī duob⁹ lxxix. a
 Fortitudinis qualitates. clx. A.
 Fortit agēdi causę. cxvij. in fine.
 Fortuna visa a Galba. fo. lxxv. B. & c
 licet videat̄ aerea est tñ vitrea. ibid
 Fortūę mutabilitas. lxxij. ante C.
 Fr̄ adiuuā a fr̄e p̄ tria. cxxxii. E.
 Frigida vidētur dulciora. Ciiij. p⁹ F.
 Fructus carnis tres Lec̄ xj. c.
 Fugę simlatō p̄dest ad victoriā. iij h
 Fum⁹ subditi mali sūt. Le. lxxix. D.
 Fundamētū ḡternū ē iust⁹ propter
 tria quę habētur. Le. lxxviij. C.
 Futuroꝝ cognitioni necessaria sunt
 tria recitata. clxxx. A. De lra. G.

G Arrulitas amicitiaz lēdit,
 Lec̄. cxviiiij. in fine.
 Gaudium ḡnat pudorē. c
 viij. B. Gaudēdū de cāu
 bñ surgētū. cxlvj. ī fi. Et de cōuer
 sioe p̄tōrū p̄pter tria. cxxyij. añ B.
 Gigantū fabula exponit. Le. liij. D.
 Gloria dei est c̄clare verbū. clxiiii. A
 Glia p̄fecta crescit p̄ tria. clxxvj añ c
 Gracch⁹ vicit hispanos. Le. lxxij. E
 Grati qualr̄ deo eē debem⁹. cxij. C.
 Gulę vitū & mala. cliiij a. De ra H

H Ederaceo citho cōpāf va
 ni auditores x̄bi diuini.
 xl. a. Hederę x̄t⁹. xxxiiij. c
 Hēreditas nō ē festināda
 in principe vt dic̄. Lec. cxliij. E.
 Hypocritarū potētia. fo. xvij. in fi.
 Hypocritę taxantur. Le. xxxviij. C.
 Hypocritę risus ē odios⁹. xxvij. E.
 Hypocrita dēphendit ī fi. cxxj. B.
 Quid petat ibidem in fine.
 Hypocritissimū quē cōtrito. cxxj. C.
 Hyrundo sup̄bos significat. cxiiij. D

hasta omuq. l. 89. linc.

Hō sensatus filius sapiēs. Lec̄. c. A.
 Homicida qdā ad durū sermonem
 durior fact⁹ ad molliē puertif. cxij. a
 Hōestas cōsiliij p̄sistit ī duob⁹ cxv. b
 Hō secularis cōpāf vmbre. xliij. F.
 Hostis illectatō cogit festiare. lv. A
 Hūilitas resistit vitij. Lec. xij. B.
 Hūilitas seruāda ē ī loq̄ndo cxiiij. b
 Hūilitatē tria nutriūt. cxvij. C.
 Hūiliare debemus nos deo. ibi. E.
 Hūiles hñt fiduciam in dño. xix. C.
 De littera I.



Dolo atria q̄sit. clxviij. g
 Ignis extinguit tripl̄. clxx
 post. A. Illusor q̄ sit & q̄ sē
 p̄ ip̄⁹ sit dicēd⁹. xxxj. A.
 Imago eborea sit viua. cxxij. B.
 Imber vehemens tria mala facit vt
 quilibet impius. clxxiiij. C.
 Impiti q̄ pascunt ip̄tita. cxiiij. D.
 Impij ābulant ī circuitu. xliij. p⁹ A.
 Impij diu viuunt tñ cito transeunt
 quomō verū sit. lxxviij. A.
 Impi⁹ nil facit viuificū. lxxv vij. D.
 Impij faciūt monimēta de pessimis
 hoibus tribus modis. Le. xciiij. B.
 Incorrigibilitatis signa. clxxix p̄ to.
 Infamia cōtrahit̄ sex mōis. le. cv. b.
 Infern⁹ vñ & quare dic̄⁹. fo. xliij. ī fi. &c.
 Inimici sūt cibādi & diligēdi. clxvij
 Inuidus nō sinit sapiētē loq̄. lxxiiij. d
 Inuidos cōsortia vitāda sūt. clv. A.
 Inuolucra legū sectātes rēphēdūt. l.
 Ira īpedit visū. xxxix. ī fi. (cxxxiiij. a
 Ira pascit cibo. & qui multum come
 dunt cito irascuntur. cxiiij. G.
 Ira cōpatur oleo. clxxij. ante G.
 Iracundia īpedit amicitia xcviiiij. B
 Iracūdi vitent̄ p̄pter duo. cliii. A.
 Ioānes Baptista ver⁹ p̄pheta habu
 it tria p̄phetę nēca. clxxx. A. & B.
 Iē fuit plus q̄ p̄pheta. ibidem.
 Iudicium sapiētie increatę est bonū
 Lectione. lv. p̄ totam.
 Iudicij tēerariū ita doloſa. lxxxi. A

Tabula

Iudicādi antiqs mod^o. lxxxii. in fi.
 Iudex & testes sūt siles arborib⁹. que
 fructum gratis ferunt. aduocati
 sūt siles fr̄ ob c̄tū ferēti. cxxxi. b
 Iudices & plati dñr bases. cxxxiii. B
 Iudicare nō decet vltra fines consi
 tutos. Lectio. cxliiii. A.
 Iudices appetentes cxliiii. B
 Iudices iniqui. cxlii. A
 Iuno sc̄ptrū ferreū gerēs actiuam
 vitam significat. Le. xxxiii. C.
 Immo p̄legenuit vulcanū & Iupif.
 mineruā vt explicat. Le. lix. F.
 Iurgia sēp iter supbos sunt. Cii. A.
 Iustitia gentiliū. Lectio. lii. D.
 Iustitiam tria pficiunt. lii. p̄to.
 Iuste affligūt raptōres alieni. cxix. a
 Iustitia cōuenit cū thesauro q̄dru
 plici de causa. Le. cxlvii. B. & C.
 Iustus est quasi fundamentum sēpi
 ternū ppter tria. Le. lxxviii. C.
 Iusti considerant tam in verbis q̄ in
 factis tria Le. lxxx. B.
 Iusti liberant a morte p̄ma. lxxxii.
 post A. Et a secūda ibidē. D.
 Iustus solus ex morte sua spat. Pri
 mo rapinā. Le. cxi. B. Secūdo de
 corē & dulcorē faciei. ibi. cōseq̄nt
 Iustus debet se liberare a periculis
 quattuor modis. Lect. clz. A.
 Iust⁹ q̄rit aīaz subditi p̄ta. clxxviii
 De lsa L. (I.



Aboris remissiuā hñf. Le
 stio. xxvii. post prin.
 Labor iustorū ē cū fine &
 merces s̄i sine. lxxviii. C.
 Labores spirituales imoderati nō
 sunt accelerandi. Le. cxlii. C.
 Lacedēontorū ibello audietia xlix a
 Lapides seculi dñr viri ecclesiastici
 & quare lec. cxx. B. C. D.
 Lapidis fulminei natura. cxx. E.
 Latratus canū q̄o ipediaf̄ portādo
 linguam canis. clxix. C.
 Laur⁹ vñ dētā & qd signet. xxxiiii. d


Alphabeticā.

Lignū vitē est crux christi. xxiiii. p̄t.
 Lignū scientiē boni & mali est lācea
 dominica. Le. lxxxix. C.
 Lysādrī capiti inata corona ex her
 bis agrestibus qd portēdebat. Ci. e
 Litargiæ morb⁹ qd signet. xxxvii. d
 Lsarū utilitas. fo. j. A.
 Legatorum insignia. lect. ciij. D.
 Ligno cōparatur dignitas ecclesie
 stica. lectio. clxx. A.
 Leo min⁹ vorax ē q̄ hō. le. xiiii. īpn.
 Leopdus leonē decipit. le. cli. E.
 Lep⁹ ī ascēsu veloci⁹ currit. xiiii añ e
 Lex de p̄na parricidali. lect. xxx. A.
 Lex dñi q̄ iustitia sūt facit. liij. p̄to.
 Lex sapiē est fons vitæ. ciii. A.
 Legis malā cōditori Ve. le. civiii. F
 Locutōis d̄bitē: cōditōes. xciiii. p̄t.
 Loq̄ndi forma p̄scribit. lxxv. p̄to.
 Lucernā cōpa⁹ mundi prosperitas
 propter quattuor. lect. c. p̄to.
 Lucē mētis obscurat detractores & ī
 fortuna nimis cōfidētes. xxxvii. E
 Ludorū quattuor ḡna moralr lusit
 christ⁹. vide Christ⁹ aut. lviii. p̄t.
 Lumini p̄pō nō ē īnitendū. cxix. īfi.
 Lupi effecti redierunt in effigiē hūa
 nam: lect. xxii. ante. C.
 Lux latificat oculos. cxvii. A.
 Lux īpedit exitū fumi. ibi. post. A.
 Lux tria facit ibidem.
 Luxuriosi fruūt dolū. le. xcvi. C.
 De littera. M.



Alitia non obtinet suū in
 tentū. vii. A. & infert sibi
 nocumētū. ibidem. E.
 Mali legem laudāt vt bo
 ni existimarētur. fo. xvi. in fine.
 Malum culpæ portat seu patitur il
 lusor solus. Lec. lxxvi. A.
 Mandata dei seruanda sunt. xlix. A.
 Mare nō oīa corpora vehit. clv. F
 Maria x̄go dicit qd custodiūt vi
 as. lix. A. Viuificata p̄tellect⁹ p̄spi
 cuitatē. ibi. B. & p̄ charitatē. ibi. E.

Fuit gratiæ plena ibidem. E.
 Maria ē dom⁹ quā sapiētia icreata
 sibi edificauit Le. lx. A. Ei⁹ p^ocos
 nia seu dotes hñtur. lx. Eip totū.
 Maria ē celsitudo mōtis ad quā nō
 puenit diluuiū peccati. lxxij. G
 Maria ē mulier gratiosa q̄ inuenit
 gloriā ppter tria. lxxxv. A. & B.
 Maria scdm authoris errorē (lz di-
 ctū ei⁹ palliatū sit) fuit i origina
 li pcepta. qd̄ pbare nitif. cxl. B.
 Maria cōpaf vasi. clxiiij. E. & seq.
 Martyres sūt mōtes Leēt. lvj. C.
 Massiliēsi mios expulerūt. lxxvij. c
 Matris lex ē audiēda Le. liij. p^o. C.
 Mī nra ecclia senex ē clvij. A. B.
 Mīrimoniū laudat. Le. xl. post. E.
 Medeq̄ futa & facinus Leēt. lxxv. A.
 Medij sunt optimi Leēt. clxiiij. C.
 Melācolici cito rixant Le. cxxix. A.
 Meli⁹ est nomē bonū q̄ diuitiē mē-
 tē Leēt. cxlix. per to.
 Mel comedente grauida: innascit̄
 proli nota i delebilis Leēt. clx. F
 Mellī cōpaf amicitia propf tria vt
 recitatur Leēt. clxvij. A.
 Memoria propriæ fragilitatis hu-
 militatem nutrit. Cxvij. D.
 Mendaces nō confyderāt qd̄ dicāt
 Lectione. xcv. B. & paulo ante.
 Mercurij nā. cōuenit fatuo. liij. B.
 Mercurij natiuitas. xxvi. añ finē.
 Mercurij cultus Leēt. clxviij. G.
 Meretrix fallit vestimētis & capit
 sermone Le. xli. A. & B.
 Meretriciū ē detestabile ppter tres
 causas Leēt. vij. C. & D.
 Mide fabula expōnit. vj. post. D.
 Milit̄ britānici fidelitas. cxxvi. i ff
 Militis boni cōditiones. clxviij. B
 Myrthas qd̄ significet. xxxiiij. C.
 Miseriæ dānatorū. fo. xvi. in fine.
 Misericors hō potest misericordiā
 dei firmiter expectare le. xvij. A
 Miq̄ dei sūt in nobis septē ibidē. B.
 Misericordes ponūt fiduciā suam

in dño Leēt. xix. A.
 Mīa platorū laudat Le. cxliij. C.
 Mīa quib⁹ sit impendēda ibi. D. E
 Mod⁹ seruādus ē in acquisitiōneres-
 rum vt docef Leēt. clxiiij. C.
 Monacha mī Au. sedula. clvij. i ff.
 Mōs significat varios sanctos le.
 lvi. p to. puenit pugnātib⁹ ibi. f
 Mora tollēda ē i factis. clxiiij. in fine
 Mori sine culpa p̄stat q̄ cū culpa
 ex sentētia Socratis le. lxxxij. A.
 Mors priā a q̄ iustitia libat. lxxvij. a
 Mulier nō lz reip. p̄æē. liiij. C.
 Mulier mala difficulit desistit a ma-
 litta semel icepta. xv. A. Est sermo
 ne blāda. ibi. B. Est audax & iueres-
 cūda ibi. D. ē i grata ibi. E. est obsti-
 nata ibi. F. Et mores notāf ibi. C.
 Mulieres nubētes bñdicūf. lxxij. d
 Mulier indiget paucioribus vesti-
 ri. leēt. xci. C.
 Mulier bona & diligēs ē corona vī
 ri ppf tria. xci. añ. C. cū sequē.
 Mulier sapiens edificat domū suā
 v3 aīa viri sancti. le. cv. A.
 Mulieres sūt min⁹ aptē ad bellū p
 pter malas cōditioēs. clxviij. B.
 M⁹ mōtan⁹ i hyeme pellit fœmel-
 lā quā i æstate quærūt. lxxxvi. A.
 De littera. N.

 Aturē habitas requirit i
 opatiōe bona. clxij. D.
 Nebulę opinionū. lj. D
 Nemesis ptra supbia dta. 83. D.
 Noīa subditorū deberēt plati scri-
 bere i pectore nō i tergo. xciij. E. 1
 Nomē hoīs. qā ab humo deducit̄
 hūilitatē iportat le. cxlix. E.
 Nouale quid sit le. ciiij. D.
 Nouissima sunt memoranda pro-
 pter duo. leēt. cxxxvij. C.
 Nūti boni insignia le. ciiii. E. F
 Nūti mūdi & dāboli sūt mali ho-
 mines leēt. clxxvi. A.
 Nūtij dei. i. p̄dicatores & docto-
 res debēt eē integri i fama. lucidi
 Aa. vj.

in doctrina & prompti i loquela
Leet. clxvij. F.



De littera. O.

Bediētia filiorū p̄sistit i
q̄tuor le. iij. circa finē.

Obligatio sit q̄druplici
ter. leet. Cij. circa. C.

Obluio ē igratitudinis m̄ xvij. d

Obluio nois cui cōtingat. ibi. C.

Obstinati rephendūf. vii. in fine.

Obstiationē abiicit prudēs. cvii. c

Occasiones triplices p̄tendūt p̄tā

tores ad dissoluēdā amicitia cum

deo habēdā Leet. cxviiij. in fine.

Occisores inoētū bibūt vinū iniq̄
tatis Leet. xxxvj. in fine.

Oculi & p̄nē defūt p̄latis le. vii. d.

Oculi letificantes aiām cxvii. A.

Oculi dñi sunt cōsiliarij. Le. cli. C.

Olea sro filēs sunt miser(cord)iam
simulantes. Le. cxxxxix. K.

Olea seu oliua nata athenis. lxxxx. b

Oratio requirit tria. cxvi. B.

Origenis de dānatis error. lxxxxiij. a

Ornatus meretrici⁹ iprobaf. xli. A

Opatiois bonæ p̄cipia. xxxix. B.

Opa charitatis ad q̄ p̄latus obliga
tur sunt p̄cipue duo. xlij. B.

Opa bona hic cōgregāda. lxxi. A.

Operi bono duo nēca. xxxix. A.

Operariis tria necessaria. clxii. C.

Os prauū tria mala facit. xxxviii. a

Os phi lapide clausū. xciii. in fine.

Ossa sūt aię vires. xx. ante. A.

Ossiū medullę crescere fac. ūt. bl. A.



De littera. P.

Acis bona leet. xxxii. A.

Pacez desyderās p̄paret

se ad aiām. le. cxliii. D.

Pallas dea sapientie dominū ha
bet super ignem. le. xxxiiii. B

Pallio amisso cōpat amicus fictus
seu falsus leet. clxvi. G.

Palma formella se ad masculum in
cūnat vt focundetur. le. xliii. E.

Palma se flex. t Mariae. xxiii. E.

Panē ipietatis comedētes. xxxvi. a

Panis eucharistie cōmendaf p̄p̄t
tria leet. lxiii. in prin.

Pallas geminas habentes in sardi
nia solo visu interimūt. lxxiiii. a

Parabolarum vtilitas. fo. i. B.

Parabola quid sit leet. i. A.

Pariētes in tribulatione ponūt ff
ducia suā in domino. le. xix. D.

Patiētia decet loquētē. le. xciii. C.

pau pullos n̄ cristatos ispuit. 2. k

Paupes fiducia ponūt i dño. xix. b.

Paupes spoliāf splicit. lxxxviii. A

Paupes i qb⁹ obligēf deo. cij. in fi.

Paupertatē nō timet iust⁹. cxlv. G.

Paupertas est duplex. clxxxiiii. C.

Peccata sūt rememorāda. lxxi. B.

Pctātor icurrit isaiā. 6. mod/cv. c.

Pctōris leta ē p̄uersio propter tria
leeti. cxvii. ante. B.

Peccata debēt puniri triplici de cā
leet. clxxxix. Ante. E.

Pecor. s vult⁹ agnoscēd⁹. clxxxiii. d

Pedi lasso opaf amic⁹ fict⁹. clxvi. f

Pelafog. i dodonā aduēt⁹. lxxv. C

Pœnæ iferni m̄dent delectatiōi hu
ius mundi p cōtrariū. le. xi. A.

Pœna debetur peccato. cxix. A.

Pœnitens non debet reuerti ad vo
mitum vt canis leet. clxxxix. E.

Pœnitētis cōditiones. cxix. pe. fo.

Perillus bouē ex ærefecit. le. x. A.

Perseuerātia orāti nēca. cxvi. D.

Pes dex⁹ ē amor ordinat⁹. xxvi. a. c

Phaetōti q̄ sint filēs. le. viii. añ. fi.

Phillip. rex credul⁹ nimis. lxxxiii. G

Philomena cātu se rūpit. lxxxiiii. F

Pigrorū mores. xlv. p⁹. p̄ri. pigrie
tia tria ḡnā hoīm diligūt le. C. E

Pigritia rephendit. cxxxvi. A. B.

Pisces cur nō m̄fulescāt xxviii. D.

Pisci marino in cui⁹ ore aqua dul
cescit & pisculi capiūt cōpatur

meretricula leet. xli. B.

Pōa dolosa circa sodomā. xi. p. F.
 Pōd⁹ in aq̄le sup̄biē. cxlii. G.
 Porta duæ apud elusios. li. B. C.
 Præcepta dei sūt custodiēda xvii. F.
 Sūt at̄ p̄ tris digitos notata xlix. B.
 Prædicatoris officia lect. viii. B.
 Prædicatores sūt acillæ eccle. lxii. a
 Prædicator laudat̄ i trib⁹. lxxvi. A.
 Prædicāda tria verba. dono ab dico
 voco. le. cxix. in fine.
 Prædicator cōpat̄ boui. lvi. A. B. C
 Prædicator sp̄ pficit. cxliii. A.
 Prædicatoris ē aīm p̄paretriplicit̄
 nec oīa q̄ scit reuelare. cxviii. B.
 Prædicatores viuificant mortuos
 lect. cxii. B.
 Prælat⁹ debet instruere spiritualit̄
 & pascer̄ suos corporalit̄. xlii. b. & d
 debet suscitare mortuos. ibidem
 Prælatō sūt quattuor necessaria ad
 suscitādos peccatores. le. xliii. p to.
 Prælatō diuiti qd faciēdū xliiii. p to
 Prælat⁹ cōpat̄ coruo lect. .xlv. D.
 Prælati ædificant domū dei in san-
 guinibus lect. lxi. D.
 Prælati amār detrahētēs. lxx. B. C.
 Prælati sūt dētēs & oculi. lxxix. B.
 Prælat⁹ bon⁹ pmouet bonos ciuii. C.
 Prælati mali nō quarūt plē s̄ pas-
 cūt se & ita nō sūt gallo s̄ caposeu
 gallinaceo siles. cxliiii. E.
 Prælati ne sint nimis fāliāres sub-
 dit̄is suis. lect. cxxxix. C.
 Prælati ne sint timorosi. cxxx. cca me.
 Prælat⁹ negligēs deponat̄. cxli. A.
 Prælatura honores cōpat̄ vestimē
 tis propter tria. cxli. B.
 Prælati cōparant̄ vesti ibidem. E:
 Prælati sūt lucerna & clemētēs i sub-
 ditos suos lect. cxliiii. B. & C.
 Prælat⁹ habeat fortes ad p̄dicandū
 & senes ad cōsiliandū. cxliiii. F.
 Prælat⁹ mal⁹ lectat̄ desyderia p̄pa
 quæ bonus postponit. cxlviii. A
 Prælat⁹ fugiat mistros pigros. cli. d

Prælat⁹ ne sit vltra facultatē fide
 iussor. cliii. B sit frugalis ibidē. C.
 Prælat⁹ impeditur a correctione
 lect. c. lxxviii. B.

Querit aīam subditi p̄ tria dei. I
 Præsupuosi abiiciūt discip̄. inā. xc.
 in fine.

Præctica facit laudabilē. le. ii. A.
 Primi p̄tēs mortificauerūt genus
 suum per tria lect. lix. A.

Premia iustor̄ & iustor̄. lxxxvii. e
 Princeps qualis eligēd⁹. le. liiii. B.

Pricipes regnatum bñdicūt. lxxii. b
 Pricipat⁹ p̄seruādī p̄siliū. cxlvi. A.

Procax meretricula. le. i. circa finē.
 Procris fabula exponit̄. le. vi. D.

Promittētēs & nō solūētēs. xc. C.
 Prophetē tria sūt necā. clxxx. A.

Prospitas mūdi cōpat̄ lucernę p̄p̄
 quattuor lect. cxlv. C.

Protei fabla. lxxxviii. c. & cxxxiiij. e
 Prudētia sex cōtinet. le. ciii. i prin.

Prudētiare primit̄ flagella. cxl. B.
 Ptelemēi nobile dictū. lxxxiii. E.

Publicū bonū p̄ferēdū lect. clx. E.
 Pudica mulier decorat virū. xci. C.

Puellę & pui citi⁹ ipregnā. iii. C.
 Puer cui⁹ sanguine debuit tēplifū-
 damētū stabili. le. lxi. A.

Pueri q̄ didicerūt pertinaciter dese-
 dunt lect. lxxv. E.

Pueri barbarorū aq̄ frigida intigū-
 tur statim vt nati sūt lect. l. xxix. I.

Pueri spartarū cēdebāt. cxliii. B.
 Punctio duplex lect. cxxxix. A.

Delittera. Q.



Vadriga vitiorum lectis
 one. l. post. A.

Quadruplex gen⁹ hoīm
 fiduciam ponentiū in
 domino. lect. xix. A.

Questio vnica in inferno agitat̄ qd
 nō ē p̄na. le. x. post prin.

Questioib⁹ diuis tria ḡna hoīz ma
 le in dēt̄ lectione. cxii. B.

Tabula

De littera R.

- R**apacitas regnat loco stu-
diositatis. Lec. j. G.
Rapacitas auarorū. vj i fl.
Raptoris via. clviij. G.
Ratio h3 vicem vxoris: sensualitas
ancillę. Lectio. xxx E
Regiminis admissio nō est festinan-
da. Lectio. cxxxiiij. E
Religio quid sit. Lectio. lv. A
Religio dicitur mare. Le. lvij. F.
Responsio mollis frangit irā vt de-
clarat optimo exēpio. Le. cx. j. A
Reuelatores occultorū xxxviii. D.
Rex bonus erit re. Salomon Dauid
Israel Lectio. j. B
Rex apum qualis sit. xcij. D.
Ridere in pccnis peccatorū quid sit
deo. Fo. .xvj. post medium.
Ridens fortiter cur cadat. clxj B.
Rifu dissoluūtur tria hoim genera
Le. lxxvij. A. Riu⁹ supborū ē ero-
neus. ibidē. B. Riuus mollis & ef-
fract⁹ reddidit virū odiosū. ibi. C. Sili-
mali gn⁹ & simulat⁹. ibidē. E.
Rixosi rēphendū. Lectio. xxx. D.
Rixosus cōpatur secto. clxxij D
Romani sine virtute: sunt mlti de
virtute locuti. cix E.
Nota se mouens. cixj. post F.

De littera S.

- S**acra scriptura fit mollis
vt māna. clj. C.
Sagittario duo nēa sunt.
le. cxviiij. post B. & C.
Salamādra notat iracūdos qa igne
pascitur. Lectio cxij F.
Salomonis excellētia. Fo. ij. in fine.
Sancti cōpanf mōtibz quadrupli-
ci ratione. Lectioē lvj A.
Sanguinis potu scāciūtur fœdera fir-
ma. Lect. lxxij. B. lxxxj. B.
Sapiēs regitur velo sapientię: & fre-
no abstinētij. Lec. iij. G.

Alphabetica.

- Sapiētia est soror nra vocāda. le. l. A
Sapia dina p quos clamet. lj. A.
Sapiētes apud semetipos sūt stulti
ebrii & cupidi. le. lxxvj. post A. B. C
Sapia cur ē auro melior. cxxj. A.
Sapiēs differt a stilo. lxxxix. post. B.
Sapiēs fit fili⁹ p tria. cxiiij. A.
Sapientia est filia vsus & memoria
Lectio. cxlv. in fine.
Sciam scripturaz alij cōfēnūt. le. ij
C. alij nō sectāt viuēdo. ibidem. D
Scia nō sēp pdest sicut nec donū pro-
phetiā. Lect. ij. post. D.
Scientiā sculari non inest magna
bonitas triplici ratiōe. Le. lj. E.
Schola doctriē male triplex. cxiiij. B
Scutum ornāt timidiores. Gladiū
audaciores. Le. xix. post E.
Scripturę sacre cognitionē igredi de-
bemus per tria. Lec. clvj. A.
Sectę tres in iudæa. xxi. B. secundo.
Secundę nuptię cur nō benedicant.
Lectio. lxxij. C.
Securitas ē cā criminis. Le. lxxviii. D.
Semen debet esse habile & no bile &
tempus stabile. Le. lxxvj. B. & C. 36
Semināti q̄ sūt nēa. ibidem. B.
Semisapiens cōtēnif. lxxiiij. B. & C.
Semitę tres p quas Christi⁹ suos. du-
xit i vitā ęternā. paupertatis obe-
dientię & castitatis. xxxv. A. p to.
Seneca verba moralia sine veris mo-
ribz habuit. cix E
Sententia non est p̄cipitāda. cxxxiij
in fine.
Seps serpens nocentissim⁹. xcj. A.
Septē sapiēs prudētē agit. cviiij. A.
Sermones sunt iusti triplici de caus-
sa. Lectio. liij. A
Serpens prurimum gignit vbivene-
nū infundit more detractoris. x. I.
Silentiū malū dānatur. lxxvj. F.
Silentij bona. Lectio. c. D
Silentio seruat amicitia. clxv. H

Simplicitas excolenda in tribus est
 Lectio, cxxxix. l.
 Sinistra cur multi melius vtant q̄
 dextra. Le. xij. ante F.
 Socrates detrahētis reficit Le. x G
 Socrates bonum duxit sine culpa &
 innocenter mori. Le. lxxxij. A.
 Socratis constātia. Le. clxv. in fine.
 Solest lampas ardens. Le. xcix. A.
 Somn⁹ est mortis imago. Le xxxij.
 B. excludit terrorē. ibi. C. siue ducit
 vigorē sed nō nisi sobrijs ibi. D
 Spes significat p̄ mediū digitū. Le.
 xlix. B. & post D. intelligitur perre
 mū. lxxxiiij. C. Non extenditur vl
 tra mortem. ibidem in fine.
 Spes q̄ differē q̄o affligat animam
 Le. cij. C. Spes orāti ē necē. cxlij. c.
 Spūsanct⁹ cōparē v̄to. clxxij. E.
 Spoliatores pauperū comedūt pa
 nē impietatis. Le xxxvj. A.
 Spōsio q̄o fiat christo. xliij. post A.
 Statera dolosa vtentes lxxxj. A
 Stellę nō oriētēs. nō occidētēs & ori
 entes & occidētēs q̄s signēt. cxvj. d
 Stomachus vacuus attrahit p̄gūe
 itestinarū sibi nocēs. cliiij. B.
 Stellionis natura. Lect. j. in fine.
 Stultus vñ dicatur cxxxv. in fine.
 Stult⁹ ē etiā q̄ mala cogitat. clx.
 Subditi mali dicūt acētū. L. lxxix. C
 & fumus ibidem. D.
 Supbi cōparē aqnile. Le. xvj. E. vbi
 ponūtur cōsequenter eorū mores.
 Supb⁹ obliuiscit capitis sui. xvij. E
 Supb⁹ omī vento agitā. lxxxix. B.
 Supbisūt q̄s ciphra. cxviiij. post C.
 Supbos trahūt quattuor. amor do
 minādi. cōtēpt⁹ aliorū. Tobediētia
 & appetitus laudis cxiiij. D.
 Sus capitur sale. Le. xcix. D.
 Suscitare amicū a peccato volēs nō
 debet dormire. Le. xliij. A.
 Suspicio amicitia īpedit. xcviij. C.

De littera T.



Aciturnos sermo ē p̄cios⁹
 Lec. cxxvij. post princi.
 Talpa q̄ terra vescit: s̄ḡt
 auaros. Le. cxiiij. C
 Targnijs uerbi astutia. viiij. D
 Tēplū añ qd̄ crescit arbor sc̄e desc̄ri
 bit. Fo. i. D.
 Tēplū qd̄ Termin⁹ noluit derelinq̄
 re applicat diuē Virgini Marię.
 Lectio. x. C.
 Tpis laps⁹ cogit nos festiare. lxxv. C
 Temporis oportūtas est in loqn=
 do seruanda. Lectio. lxxxv. B.
 Termios hūilitat̄ trāsēntes. cliiij. d
 Terra ē ecclia. xxv. A. Terra a q̄bus
 possidēde sint. cxij. post. B.
 Testis mēdax. deū cōtēnit. Le. xlvj.
 B. iudicē decipit. ibi. C. inocētē le
 dit. ibi. D Publicā famā tō it̄ ibi.
 E. Nō erit īpunit⁹ vt p̄bat exem
 plo eorū q̄ ī Narciscū ep̄m mētiti
 sunt. Lec. cvij. A. P̄cipitabatur
 olim. Lec. cxlviiij. F.
 Thesaurus cū iustitia cōuenit qua
 druplici decā. Le. cxlvij. B. & C
 Timendus est solus deus. Tria aũt
 nos frustra t̄ere faciūt fors. fors
 & mors. Lect. xlviiij. A.
 Timor dñi p̄batur. Le. iij. A
 Timor dñi est singulare eius donū.
 Lectio. xxxij. C.
 Timor dom̄ni apponit dies duplī
 ces. Lectio. lxxxix. F.
 Tyrānidem quattuor conseruāt. le
 ctio. cxlv. K
 Tyri serpētis (vnde Tyriaca fit) nat̄
 tura. Lectio. xc. C
 Torquati filius patrē liberauit licet
 fuerit ab eo labore p̄ssus. cxiiij. C
 Trad̄tori familia ī p̄recat sapiens
 Ve. Lectio. clviij. H.
 Tribulatio ē nobis necessaria ad v̄
 tam debitam. Le. xxix. in fine.

Tabula

De littera V.



Anitas mundanaventos
pascit. Le. lxx. D.
Vas triplex. le. clxiiij. D.
Ve qui student calicibus
epotandis. Lectio. clviii. per tot.
Ve quadruplex colligif. clvi. j. E
Vena fluēs statim est signū vitę. vt
homo cito penitens. lxxv. A.
Venos qui pascant. Le. lxx. A. & D
Venti flatus ē honor. clxxiiij. B.
Ventorū diuersę opatiōes. clxxii. E.
Ven⁹ voluptatē significat. xxxiiij. D
Verborum multiplicitas indicat re
rum egestatem. Lec. cix. E.
Verosi prelati taxant. Lec. clxviii.
& clxix. p. to. & p. cipue. clxix. B.
Veritati doctrię necessaria. xcvij. a.
Vestimentis comparatur honor p
laturę ppter tria. clxj. B.
Vestis ex lana ouis a lupo deuoratę
est immunda & pediculosa vt ele
mosyna e rapinis. clxviii. E.
Via iustorū cōpatur luci solari. Le.
xxxvij. B. Excudit tenebras. ibi. D
Via draconū p Socratē reptā. ibi. C
Vię tres ducentes ad moriē. xcix. B
Via cupiditatis decipit nos p. cipue
diabolus in morte. xcix. E
Vię tres p. niciosę. cxxij. D.
Via publicę fame est mala. ibidē. E.
Via carnis est mala. ibidē. F.
Victimę habētes duo corda sūt no
cię. Lectio. clxliii. C. & D.
Victimę impiorum sunt abomina
biles propter duo. clxliii. C.
Vitualia occultantes spoliāt pau
peres. Lectio. lxxxviii. B.
Vinum i vase semipieno euaporat
lxxiiij. B.
Vinū nimiū nocet. cxxxix. B.
Vini copia detestaf. clviii. A. p. to.
Vir sanguis priuaf. cęlo. Le. vj. o. C.
Virga danda puero. Le. Ciiij. E.

Alphabetica.

Virgines sunt montes. lvi. B.
Virgo maria signaf p cęlestę virgi
nem. Lec. lix. C. vide Maria.
Virgines cōsecrādę bñdicūt. lxxij. F
Visus oculorum destruitur a quat
tuor. Lectio. xxxix. B.
Visu suo interimētes. Lec. lxxiiij. A
Vitatio peccati amore dei & p. tutis
est meritoria. Lectio. xlvi. A.
Vita triplex hominū. xxxiiij. A.
Vita gloriosa datur fortiter moriē
tibus. Lect. lxix. B. & C.
Vitia dominantur Romę. liij. C.
Vitium rei vendendę est reuelādū
emptori. Lectio. liij. D.
Vitium dolositatis maxime dete
standū i doctore veritatis. xcvij. B
Vitia intellectus sunt duo. cix. A.
Vitis est aīa humana. clxj. E. Est vī
ta contemplatiua. clxiii. A
Vitę puritas ē viro nęa. xcvij. D.
Vitę itegritas orantis ē necessaria.
vt orō exaudiatur. clxvi. B.
Viuentim alicet bene p. dicanti nō
creditur. Lectio. ij. post. D.
Vmbra notat honorē scārē. xliij. F
Vnica fuit aīa christi iter viros pe
nitus libera. clx. B.
Voluptatis mala. xxxiii. D
Voluptas non extinguit libidinē si
cut nec aqua marina sitim. cxi. D.
Vorago triplex in mari. ciij. B.
Vsurarij vtunt statera dolosa. Lec.
lxxxi. C. eorum pecunia est similis
morsui aspidis. cxxxv. D.
Vsura et scenus qd dīant ibidem.
Vsus sedulitas necessaria ē opāti de
center. Lectio. cxii. F.
Vulnera dissimulatā sunt pernicio
sa. Lectio. lxxii. A.
Vulpibus samsonis similes sūt do
losi detractores. Lect. cxxxix. D.
Xps vide vbi scribendū est christus.

¶ Finis tabulę.

CDirectorium Erratorum precipue in sequenti opere cum eorundem emendatione: que inter collegendam tabulam nobis occurrerunt.

Folio. x. pagina. i. lica. xxxij. tenet cōpria p̄gna. i. cōse-
quentia. Fo. xvij. Pa. i. li. xxiiij. minus videt p̄ viget.
lin. xliij. Habita p̄ habitat. Fo. xxij. pa. j. lin. xxx. sus-
ceperas pro suscepis. Fo. xxxij. pa. ij. lin. xxxvj. deos
p̄ de⁹. Fo. xxxix. pa. i. li. xxxviiij. yridis p̄ iris. Fo. xliiii. pa. i. lxxi.
debet sic legi. Vnde non est tam firma talis inimicitia quin pro-
pter utile reconciliari possit: & in fronte scribatur. Lectio. xxx.
Fo. liij. pa. j. li. xviiij. & ad illud pro an illud. Fo. lvj. pa. i. lin. vlti.
lege Sponsio faciendā ita est christo & c. Fo. lxxj. pa. ij. lin. vlti. le.
Ac cum tristis erit tum propata venit. Fo. lxxv. pa. ii. li. xviiij. Ser-
mones dei sunt nisi. lege sūt iusti. Fo. lxxvi. pa. j. lin. iij. & v. legē-
dum est sic. Roma tibi serui erāt dñorū domini: nūc aut tibi dñi
sunt seruorū serui. s. vitia: aut lege vt stat & fac rome vbi ē roma.
Fo. lxxxij. & sequenti sepe scriptum est crecense aut crecense p̄ cir-
cense & cretum pro circo: quem errorem videtur auctor ipse nō
agnouisse: quia in multis exemplis est: itavt aucthoris putetur
est tñ locus emendand⁹. Nā notū est a circo dicā ludi circēses.
Fo. lxxxj. pa. ij. lin. ix. Absorder pro absorbet.

Fo. lxxvij. pa. j. lin. xxxv. lege. Lenis a lit flammaz: grādiōr au-
ra vetat. Fo. lxxxv. pa. ii. lin. xxvi. Sic puero lege. Sed puer & viro-
rum: lege minorū. Quoties autem scribitur Augelli⁹ vel Agel-
lius legatur Aulus Gellius. Et lin. iij. Parant vina: lege. Vina
parant animos faciuntq; caloribus aptos & c.

Fo. lxxxvi. pa. ii. li. xliii. lege. Culpa potest demi pœna pēnis erit
Mors faciet certe ne sim quum venerit exul. Ne non peccarim
mors quoq; non faciet. Fo. xodem li. pe. ¶ Emittere famam: le-
ge famem. Folio. lxxxviii. pag. i. lin. iij. Tolleretur factoseres
et scribe vbiq; tolero p̄ simplex. .i. et tollo p̄ duplex & pa. ii. li. xliij.
quia fac qua ferū lin. aut. xxxii. lege sic. Hic situs est vitē iā pri-
dem simia linqēs. Qui quondā hectoro percuss⁹ decidit enses
Folio. lxxxix. pag. ii. lin. iij. Certauere sinum. Lege suum. lin.
xx. cedulator pro adulator misere erratum est. Folio. xci. pa. i.
lin. v. extat lege errat.

Folio. xcii. pag. i. lin. xxxv. lege. Illa tamen brevis est & c. & pa.
ii. lin. xxi. Lege. Ne uole nunc loquere. & lin. xxxvii. Prēdicato-
ris non predicatori leges.

Fo. xciii. in prin. vnam manum melius vna manu legeris.

Folio. xcvi. pa. i. lin. v. Alexander inq̄ pro nequam.

Fo. xcviij. pa. i. lin. xliij. pelagi. lege pelasgi. & scribe Apollo nō
Appollo. Fo. cii. pa. ii. li. xxii. finis x̄sus debet eē & qd̄: & seq̄us
versus sic legi. Imberbes didicere: senes id turpe fateri.

BIOTECA
MUSEO
NACIONAL

Fo. cvij. pa. ij. lin. xxxv. nisi q morte. lege. nisi per mortē. & lin. xxxvj. Morte diuum lege duum pro duorū & lin. xxxvij. Vna viuente: legerem vna iuuenca: & lin. sequenti pro eo quod est: quarū vna quodcūq; legēdū est. Quod cū fieret. Cetera eī vacāt.

Fo. cvij. pa. j. l. j. xvij. feminas: lege feminans.

Fo. cx. pa. ij. l. j. vj. Exploratores: fac. exploratorem.

Fo. cxij. pa. j. lin. xxiiij. de mineralibus pro miraculis. pag. ij. l. j. xxix. Tantā vini. lege tantam vim.

Fo. cxij. pa. j. lin. v. incerta pro inserta. lin: xxvij. Vaditer pro vadit iter. pag. ij. lin. penul. finis coli pro mali.

Fo. cxv. pa. j. lin. xliij. fragilitas pro frugalitas: & pa. ij. lin. iiij. lege sic. Quem recitas meus est. Confidentie libellus. sed male dum recitas &c. Et. lin. ix. lege sic. Hoc nihil est nisi bis tritū. tin dum. veteratū. Et. lin. xxix. Iterum fragilitas scribitur. & lin. xli. Exemplū pbe deest te: vt sit Exemplum pbe te. & lin. xlv. defenderunt lege defenderent.

Fo. cxvj. pa. ij. li. x. correptio moderna pro moderata.

Fo. cxix. pa. j. lin. xlj. desipiunt pro decipiūt. ¶ Fo. cxxij. pa. ij. lin. xv. legendum est: voco. dono. ab dico. non veto domo &c.

Fo. cxxiiij. p. j. li. xxij. moris: le. mox & seqnti dicit q; le. dixit q;.

Fo. cxxiiij. pa. ij. l. j. xxv. q colūt p nolūt. & lin. xxij. lege hēbat.

Fo. cxxv. pa. j. lin. xl. diues pauperē: lege timorem.

Fo. cxxvj. pa. j. lin. xxx. duētur pro dñetur & lin. xlv. Nimis le: genimius: & dilationis lege dilatatiōis. ¶ Fo. cxxvij. pa. j. lin. iiij. ille: lege illi.

¶ Folio. cxxxiij. pagi. j. lin. xxxiiij. & xxxv. Marcissum: lege Narcissū: Et pa. ij. & lin. ij. legetur sic. De celo rediuit⁹ veniēs maiore q pri⁹ honore ab oi ppo ē suscept⁹ &c.

Fo. cxxxvj. pa. j. li. xxxv. minatus pro minatur. Fol. cxxvij. pa. j. lin. j. subito legam subditos & lin. vij. prudentie pro prudentia. lin. x. sermonibus pro sermonibus. lin. xxxiiij. Aut p aut.

Fo. cxliij. pa. j. l. j. penl. lege Tullius de tusculanis questionibus q pueri spartarū. i. sacedemoniorum antiquitas ad arā vapula bant &c. & pa. ij. lin. xxxvij. diuinorū istitutioe. le. de diuatiōe.

Fo. cxlv. pa. j. lin. xj. Nō facit illesos lege. Non facit ille deos & lin. xx. Arturus scribe arcturus. & lin. xxj. articū: scribe arcticū.

& q. lege & quod. & lin. xxij. religiososi: scribe religiosi: & lin. xxiiij. scribe circueūt aut circuerūt.

Fo. cxlvj. pa. j. lin. xvij. lege. Si ribaldus ludum faciat & pa. ij. lin. xxxj. auertere lege aduertere.

Fo. cxlvij. pa. ij. lin. ij. vnde se. lege bene.

Fo. cxlvij. pa. ij. l. j. j. potentes. lege potēs & lin. ij. Sed ne mensurē: inueni alibi: Sed re mēsurē. & lin. iiij. O res. lege Q; res.

Fo. cl. pa. ij. lin. xvj. lapides enclinos lege Onychinos. Fo. clj. pa. j. lin. ij. ab ea. dicab eo. Fol. cliij. pa. j. lin. penul. Cyberio p

Tyberio. pag. ij. lin. iij. supplicationū p supputationū. & lin. iij. Virtus lege vertis. & lin. vj. Plus aloes: adde versū. Quid q magna ruūt nescia stare diu: & li. vij. Crede esse: legef. Dulce p esse putas mox experier: amarū Crede mihi v' te iudice dulce fuit. Preſis & pſis corrodit singula liuor. Fo. clv. pa. j. lin. xxvij lege. fat' est imēsa voluptas: & lin. xxix Et mendat: lege Emen dat. lin. xxx. lege. Conuiuā satiat plus dape frontis honor: pa. ij lin. xxx. confitendi. lege confidenti.

Vbi aut scriptū ē. lin. xxj. Sed id missū faciam: repperi in alio exēplari sic Probat aut aurū tripliciter Primo p ignis exami nationē. Scdo p lapidū confricationē. Tertio p feciū abdicationē. quia aurū nūq feces ac rubiginē cōtrahit. Sic morat' pbat deus corda hoīm. primo p ignē tribulationū. Eccl. xxvij. Vasa figuli pbat fornax. Scdo p verborū adulatoriū cōfricationē: & illā tā git tertiā cordis approbationē. qā si color iterio: cōscie nō im mutet p verba placencia iā pur' ē hō. Vñ Psal. petit se a dño p: bari dicēs. Proba me & scito cor meū: & itteroga me (p adulato rē) & vide si via iūqtatis i me est p supbiē elationē. Tertio pbat deus iustū p rubiginis ac fecis cōfutationē. hoc ē p diuitiarū ab dicationē: vt si diuitiē affluāt: cor p cupiditatē & tenacitatē nō maculet. Taliter aut pbat' beatus est. Eccl. xxxj. Beat' diues q inuētus est sine macula: & qui post aurū nō abiit: q pbat' ē in illo & pfectus inuentus est: & erit illi gloria pterna.

Fo. clvij. pag. j. lin. xix. Quidam habent hos versus.

Non se pſumant cēdris conferre miricē

Non vlulē cygnis: non saliuca roſis.

Alta petens fumus mox euaneſcit in auras

Sceptra gerat Caius: regia dauus erit.

Pelle leontina tardus veſtitur aſellus.

Aſt illū prodet vox. aures. ſegnitieſq;

Damnari tenebris quouis de iure meretur

Quem faſtus nimius nō vehit: imo capit. Et linea. xxxij. lege.

Quis ſit calida feruentis flamma lebetis

Vix tamen eſt fundo ſegnior ignis ibi.

Fo. clx. pag. j. lin. xxj. primē pro patrie.

Fo. clxij. pag. j. lin. xj. Bernio: alij Binno legunt. & lin. xij. Cō-

ſeptus p cōſētus. pag. ij. lin. ix. paup: lege ptextū. Et. lj. x. iugu

lans in vo. & c. lege i glosarū iuolutionib': & line. xv. Et ſi quod

cūq; & c. lege. Et ſi quadratū. & lj. xvj. manu: lege motu.

Fo. clxvij. pa. j. lin. xxxij. vult' p vltus. lin. vlti. crediſ p cēdiſ.

Fo. clxviij. pa. ii. lin. j. Tertio p Secūdo. ¶ Fo. clxix. pag. ij. lin.

xxxix. remedio: meli' legaſ remigio: & cū ipa fugit: vacat fugit.

& li. xxxi. diſcrimē p diſcrimē. & aborrens p abhorrēs aut ob-

horrēs. & pro ſcdo verſu legendus eſt hic.

Tutius humanos sentit ad ire sinus:

☉ Fo. clxx. pag. i. lin. xxv. celestios pro scelesti, aut scelerosi. & lin. xxx. piger pro piger. & lin. penul. Agnitū p digitū. & lin. vlti. nisi vertis manū: lege: verbis nisi facta numitū. ☉ Fo. clxxi. pag. i. lin. x. turbā pro tubā. pag. ij. lin. xxvi. lege sic.

Os fetet & venter turget: sed lingua vacillat

Adax exequitur quicquid libet: atq; pudoris

Nescia semper in his appetit: optat: alit

Loth non vicerunt sodomæ sed propria viuæ &c.

Fo. clxxii. pa. ij. lin. xxvi. Labore: pro labore. lin. xlv. grosū pro

grossū & gracilē pro gracile: seu strictum. Fo. clxxiiij. pa. i. lin.

xxxv. pauciorū pro pauciorū. Fo. clxxv. pag. i. lin. xxvii. pomū

venti pro vetiti. Fo. clxxvii. pa. li. lin. vii. Tulli⁹ lege Tullus

& lin. x. lege sic. Ocia qui rūpet patriæ: residescq; mouebit. Tull⁹

in arma virca. & lin. xvi. simplicibus: lege sumptibus. Fo.

clxxix. pa. j. lin. v. lib xxx. repperi Alibi, lib. xx. & lin. vii. vinctus

legerem vestus. Fo. clxxx. pa. i. lin. xxi. Ille qui: vacat qui: & lin.

xxvi: pādere pro pendere: & lin. xxvii. proseq: dicā persequi. Fo.

clxxxii. pa. ii. lin. xxii. domo domatis pro doma domatis &c.

Fo. clxxxviij. pa. ii. lin. xxix. principiis p principib⁹. li. xxxiii. nū=

cus lege minus. Fo. cxcii. pa. i. li. xxxix. in scena: lege in coena. i.

cōiuitio. Fo. cxciij. pa. ii. lin. xlii. grauissimū p grauissimi: &

lin. xliij. intēperates p intēperātes. Fo. cxcv. pa. i. li. vi. me⁹ ei⁹

promēs eius. Fo. cxcvi. pa. ii. li. xxvii. muada p mūda. Fo.

cxcvii. pa. i. li. v. cūsta p cultu. li. xxvii. feriūt p fuer nt. & li. vii.

eo p eorū. Fo. cxcviii. pa. i. lin. xxxi. Aleāder p Alexāder. & lin

xli. possit q̄q; p qcq;. Fo. cxci. pa. i. li. xix. post sonū p sōnū. pa.

ii. lin. vii. quietas p quæras & lin. xx. leges p legis. Fo. cci. pa.

i. lin. xiii. Crudelitas p credulitas cci. pa. ii. li. xiiii. increpando

p increpādos & maxime p magis propriū & lin xvii. assumi ad

de debet. lin. xix. hinc p hui. li. xxiii. Tū ad p Tūga ad. Fo. cciii.

pa. i. li. xxv. irrigēte p erigēte. li. xvi. vitāde p vitādi. Fo. ccv. pu

pa. i. li. ix. Naturā: p Naturæ. Fo. ccvii. pa. ii. lin. xxiii. Aufer p

aufer li. xliii. appareat pro appareas.

Fo. ccxi. pa. i. lin. xxiii. Iob pro Loth xix.

Fo. ccxiii. pa. i. lin. xl. fatius pro fatuus.

Fo. ccxx. pa. i. lin. antepenul. calibene pro calibem &c.

Id genus alia pauca & superioribus minora si offen

deris: lector: ignosce & corrige: domo enim

dum imprimeretur fere abfui

mus.

In prouerbiorū expositionē Prologus. Fo. i.

Prologus expositionū historiarū & eruditioē refertissimarum in puerbia Salomonis: que a compluribus magistro Roberto Holcot ascribuntur: cum Thome Gualesij videantur.



Abscōditis parabolārū cōuersabif. Eccl. xxxix. A. Jocu-
dissim⁹ (vt ait Pollicrat⁹ i plogo
sui libri) cum in multis sit litterarū
fructus: in eo tñ maxie pstat: q̄ oīz
interstitioꝝ loci & temporis in ipis
cognitio est. Seclufa nāq; locoꝝ i
teruallis sibi nuice reddit pntia:
res scitu dignas & difficiles enucle
at: vt nūq; p obliuionis vetustate
aboleri permittat. Abscōdita nāq;
q; perducit in lucem. Job. xviii.
Nam artes perierant: euauerat
iura: fidei & religiōis officia corru
rant: ipsiq; recti defecerat vsus elo
qui: nisi in remedium labentis me

A.
Litterarū
utilitas.

morie litterarum vsum mortalibus diuina sapientia pcreasset. Si
quidem vita breuis: sensus hebes: negligentie torpor: inutilis occu
patio nos paulula scire permittunt: & que didicimus excutiunt iu
tiliter & euellunt. Fraudatrix sciētie: iūmica & infida nouerca me
morie obliuio. Quis em̄ Alexandros sciret aut Cesares. Quis stoi
cos & peripateticos miraret: nisi eos insignirent monumenta scri
pturarum: Quis pphetarū aut apostolorū imitaretur vestigia: si
eos diuine littere posteritati cōsecrassent? Arcus triūphales tūc
demū pficiūt illustribus uiris ad gloriam: quū ex operibus tantis
quorū sunt impressa docet inscriptio. Ex oib⁹ liberatore patrie: fun
datoꝝ pacis: Augustū mōstrat Suetoni⁹. Tūc demū ignarus ag
scit triūphatorē: quū titul⁹ egregius quē nostra britannia genuit:
indicat constantinum. Nullus em̄ (testante Seneca episto. xli.)
gloria vnq; claruit nisi ex suo scripto vel alterius cuiuscunq;. In
utiliter em̄ gerūtur egregia perpetuis tenebris obducenda: si non
litterarū luce clarescunt. Quia sapientia inuisa & thesaurus absco
ditus: que utilitas in vtrisque: Eccl. xx. & xli. Nullā ergo in rebus io
cundioꝝrem aut vtilioꝝ occupationē inuenies nisi forte diuinit⁹ cō
puncta deuotio illos solos te moneat emulari: qui merito illud di
cunt. Nostra conuersatio in celis est. Philip. iij. His oibus addo
q̄ in dolore solatiū: in labore subsidiū: in paupertate gaudiū: mode
stiam in diuitijs. temperantiā in delicijs: & om̄s boni fertilitatem
ex litterarū atq; scripturarū uerario mutuamur. Nō em̄ habet ama
ritudinē cōuersatio sapientie: nec tediū cōiuctus eius: sed letitiaz
& gaudiū. Sap. viij. 18. Quia ergo in scriptura pabolica & velata se
sus pfunditas magis viget: & quod laboriosius acquiritur tenaci⁹
obliuionis semota caligine cōseruatur: testante Juuenale. Quid ma
gis illa iuuant que pluris emūtur hinc ē q̄ in presentib⁹ sumet pa

A.

B.

B

In prouerbiorū expositionē. Prologus.

parabola (Michae. ij.) Nec quidē est parabola non caldei: non apollo nei: nō Aristotelis philosophorū maximī: sed quā edidit spinx edis po: que docet ⁊ monet nosse quid sit homo sub specie quidē capitis ⁊ spe victorie bestie monstruose. Hoc est enigma quo cuiq; precipitur gnotose auton: quod iuuenale teste de celo descēdit: quod ob ei⁹ mirificā putilēq; sententiā (Valeat em̄ nosce teipsum) in antiquorūz templox foribus scriptū fuit: ⁊ vt dicit plinius inter oracula receptum. De qua itē parabola Ezech. xvij. Fili hominis propone enigma et narra parabolā. B. Quēadmodū autē (vt narrat Valerius maximus) Brutus primus romanorū consul (sed tunc pro Bruto et insensato habit⁹) cauata ferula. q̄ vtebat pro baculo leui aurū absconditū apollini manu tulit: ac latētem parabolā qua oraculum dixerat cū Rome regnaturū qui primus matrē deofcala fuerit callide interpretatus casuz simulādo: ac terrā osculatus consularē paulo minorē regio impio obtinuit magfati referata arfidine seu ferula ī qua aurū latuerat. Sic sapiētia absconsa Salomonis quā auro quidē nobiliozē esse constat in parabolārū tenebris aliquatī inclusa diligenti studio refecata seu denudata regē et principē efficit regni dei Esa. xlix. In pharetra sua abscondit me. **L** His de causis confusus in chusto cuius elo quiū semp fuit parabolicū: exorsus sum os meū in hec salomonis puerbia aperire: vt de me exili lectore: et vestrum quolibet auditoze iterem quod premisi videlicet In absconditis parabolarum conuerfabitur.

L.

In quibus verbis
videre tria.

Protectiuum tempestatis
Inclusiuum veritatis.
Seruatiuū charitatis.

Primū sapientes perficit
Secundū securos efficit
Tertium quietos reficit.

Pro primo scribitur Esa. liij. Super omnem gloriā protectio et tabernaculum erit in vmbraclū diet et in securitatē. et abscoſionē a turbine ⁊ a

pluuia. ¶ Pro secundo Eccl. xxxix. Sapientiā antiquorum exquiret sapiens et in versutias parabolārū sū introibit. ¶ Pro tertio Eccl. xxviii. Dominū deprecabuntur vt dirigat requiē eorūz et sanitatem propter conuersationem D. Quantū ad euidentiā sapientie scientieq; pretacte contemplo: cuz prudentio in psychomachia paulo ante finē templū quoddā mire fabrice colūna septēplici supportatū: in cuius medio crescit arbor: quedā viridis in vertice / sed nullū humozē terrenū in radice continens cū sit ab humo eminentius eleuata: folia eius viridia sunt et pulchra: alta et lata q̄ quis in superficie palpantib⁹ aspera videantur: conferuant tamen a pluuia capita subintrantiū. Sub folijs fructus latet dulcissimus sed eternus. Nam quo instātius carpitur: eo velocius alter statī subit. Huius edis introit⁹ difficiles sunt. Custodiā enī magnā ⁊ ambiguos habet adit⁹. ¶ Templū istud moraliter reoz esse ecclesiam militantē innixam et suffultā colūnis spiritus sancti septiformis. Quis in medio chustus lignū vite vere scientie atq; cogni

D.

Arbor scientie.

Nonis diuine ⁊ summe essentie mirifice collocauit: vt eius radix ele-
 uata diuinitus per cōtemplationē nullū omnino per arefactionem
 humorē saperet terrenorū. In hac em̄ arbore sunt oēs thesauri sa-
 pientie et sciētie dei absconditi. Colo. iij. E. Folia eius viridia sunt
 et lata: et contra spirituales tentationes aptissima. In quibus Mo-
 nimenta non solum decalogi: sed etiam euangelij continentur. Ec-
 clesiasti. iij. habetur. Sicut solum germinās in arbore viridi. An-
 de Beatus vir qui in sapientia morabitur: et qui in iustitia medita-
 bitur. ⁊c. Juxta domum eius req̄sctret in parietibus eius figet
 palū. Quāuis enim hec folia in superficie quidē videantur rigi-
 da: interius tātē laet fructus sapientes homines finaliter delectans.
 Quem ob eius dulcedinē spirituales carpere assidue moluntur.
 De qua quidē arbore Daniel. iij. sub figura. Videbam: et ecce ar-
 bor in medio terre magna et fortis: et proceritas eius contingens
 vsq̄ ad celum: folia eius pulchra: et fructus eius nimis: in ramis
 eius conuersabantur volucres: et ex ea vesebantur. Hec arbor: sciē-
 tie sacrosancte et ficus a fecunditate dici potest. De qua dicit Aus-
 cennar. Albertus de Regit. lib. vi. q̄ eius succus lac sanguinēq̄ coa-
 gulat atq̄ iterū coagulata sciungit ex veritate. Cuius folia et cor-
 tex exterior quū acerbitatē magnam gerant: eius tamen fructus
 gustatus dulcedinē gignit plurimum nutritiuam. Sicut sapientia
 scientiaq̄ fidei orthodoxe monet et docet lac virginē in benedictū
 corpus christi et sanguinē concretum p̄mitus in incarnatione sū-
 m̄ hūij dei: iterū vero tradidit eiusdem lactis et sanguinis liquefa-
 ctionem in mortis supplicio quā sust. nuit propter induritam pec-
 catorum nostrorum vetustatē. Hec et alia docet et clamat que sunt
 et erunt fidei nostre perpetua erudimenta Job. iij. Docedo vos p̄
 manū dei et que opus habeat vt abscondā. Huius arboris cor-
 tex est penitentiā: folia sunt mandata: que quū acerba in expres-
 sione appareant: magna tamen cōtemplationis suauitas intus
 latet que vsq̄ ad patriā mittit et ducit animam degustantē. Dul-
 ces namq̄ (vt ait) Boetius libro. iij. prosa. i. sunt sapientie fructus
 veri: vt degustati mordeāt: interius autem recepti dulcescunt. Ab
 arbore enim fici dicitur parabolam Marci. xij. Hec etiam arbor est
 vitis fructifera cuius fructus quo magis carpitur eo magis coale-
 scit: et quo magis senescat eo magis impinguescit vt eius naturam
 notat Albert. de vege. lib. vi. Hec ē arbor: quā vidit qdā p̄iceps pin-
 cernarū ex qua tres propagines se extendunt: que p̄imum gemas
 postmodū flores et deinde vias maturas producere videbat. Sic
 arbor scie scripturay vt vitis fructifera palmites fructusq̄ p̄ducit
 S. Tres hō ppagines spectabiles et ad mores cūctorū peritiles
 simul edidit et emisit. De tres propagines sunt libri doctissimi Sa-
 lomons: inter quos parabolarū liber sicut in codicū seire sic in
 nobilitate sententie et sensus acutie sibi vendicat principatū. Lu-
 lus sūia per sanctorū expositiones doctorū p̄mo creuit in gemmas
 sensus allegorici per quod quid scribitur docetur et intelligitur.
 Postmodū vero in flores sensus tropologicū quē moraliter illustrat

E.

F.

G.

Proverbiorum Salomonis.

mur. Et ad vltimū in vuā maturam intellect⁹ anagogici / per quē
summis atq; celestibus informamur: quō illuc auidius tēdere sat-
agamus. Sēsum autē falem aut historiale liber iste non habuit
distinctū a morali testante Hieronymo in prologo secūdo hui⁹ libri
h. Hāc tñ scientiā tantis doctorū laboribus maturatam fatui nūc
contemnūt propter philosophorū immo puerorū vana sophismata
propter poetarū ficta preludia: et ppter rhetorū verbosa eloquia
nō aduertētes increpationē dñi prolata Ezech. xviij. contra huius-
modi patrū precedentū irrisores. Quid est (inquit) q̄ parabolam
istā vertitis in proverbiū in terra israel dicētes: Patres nostri
comederūt vuā acerbam: et dentes filiorū obstupescunt? Auo ego
(dicit dñs) si erit vltra vobis parabola hec in proverbiū in israel.

Patres em̄ nostri carpebāt vuā acerbam. s. scripturas propter de-
fectum expositionū acidās et acerbās: nos vero contēnim⁹ factas
ex eorum laborib⁹ maturas. J. Hec est ergo arbor vere sciētie quā
descripsi: ad quā tamen nō patet transit⁹ cuiuscūq; sed illi foli cuius
mores approbat clementia ianitoris. Multi siquidē sunt astuti et
inter sapientes seculi computati qui de fructu hui⁹ arboris preter
auditū nullaten⁹ gustauerūt. Unde illis solis quos approbat iani-
tor dicit christus. Vobis datū est nosse mysteriū regni dei: ceteri au-
tem in parabolis: vt videntes nō videant: et intelligentes nō intel-
ligant Math. xiii. Mores vero istorū quos approbat ianitor ad in-
gressū tangit hugo in didascalice lib. iii. his versibus.

Mens humilis: studiū querendi: vita quieta
Scrutiniū tacitum / paupertas: terra aliena
Hec referare solent multis obscura legendo.

k. **C**k. Inter oēs scripturas pphetarū / dignitatis fastigiū summū
tenet Salomō testāte Rabi Moyse lib. pmo. Cui iquit assimilabo
vba regū et prophetarū ante tēpora Salomonis nisi pureo / cuius
aque profunde sunt et frigide: ita q̄ nec de eo quis q̄ potest bibere:
Sed qd̄ fecit quidā subtilis? Coniunxit funem funi et lineā linee:
hausit: bibit ⁊ alijs in copia propinauit: Sic salomō de similitudinē
in similitudinē: de parabola in parabolā trāsiens secreta legis ape-
riens abundanter aquā sapientie nobis dedit. Hec est aqua que sic
tim rei corporalis extinguit: et in celis indelebilem perpetuo pos-
sum prebet. Quē nobis concedat Iesus Christus. Amen.

C Finis Prologi. Sequitur lectio prima.



Arabole Salomonis filij David: Regis israel. A. Circa principium huius libri est aduertendū q̄ vt dicit: Papias parabole grece latine puerbia vocatur eo q̄ in ipsiſ sub cōparatiua ſimilitudine figure v̄borū r̄ imagines veritatis oſtēdūtur. A. Ex isto ſtatim p̄z causa maerialis huius libri q̄a in isto libro tractatur de parabolis. i. de ſentētis moralibus ſub occulta tamen ſimilitudine.

Causa efficiens tangitur cū dicitur Salomonis. Salomon enim hunc librū composuit r̄ parabolas nominauit ſm̄ qd̄ dicit v̄da vt non iuxta litteram intelligamus que dicit. ſed altius intueamur In quibus etiā dominū noſtrū qui verus Salomon et rex pacific⁹ eſt: ſignificat ad turbas iudeorū in parabolis cū veniret locuturū.

Finalis autem cauſa tangitur. ibi Ad ſciendam ſapientiam.

Cauſa vero formalis conſiſtit in modo agendi r̄ diuiſione libri.

Duidit ſ̄ liber p̄mo in duas partes principales. In p̄ma ſapiēs p̄ ſeipſum ad ſapiētā nos inuitat. In ſecūda in perſona ſapientie in create idē clamat. ibi ſapientia foris predicat. **P**rima diuiditur in proemiū et tractatum. Secunda ibi. Timor dñi. Prima r̄ ſurſus in duas: quia primo operis titulum premitit. Secundo rationis ſuffragium annectit. ibi ad ſciendū ſapientiam. **Q**uantum ad primū ſciendū q̄ cōditio triplex p̄petit regib⁹ et principib⁹ (et hec tria h̄ tangūtur) quib⁹ maxie principes decorantur. **P**rimo vt ſit Salomon. i. pacificus per cōpetentem benignitatē. **S**ecdo q̄ ſit ſilius dauid p̄ conſtantē humilitatē. **T**ertio q̄ ſit rex iſrl̄ per ſolertē ſtudioſitatē. **I**n primo dico q̄ ad regem pertinet vt cōpetentem habeat bēignitatē ſicut docet. Seneca de clemētia lib. p̄mo. **A**pes inquit iracūdiſſime atq̄ pro captu corporis pugnaciſſime aculeos cruētos effuſos in vulnere relinquūt: ſed ſolus rex carū aculeo ſem̄ per caret natura enim ei telū detraxit et iram eius inermē reliquit. **E**x quo hoc eſt naturale prodigiū eo magis regibus eſt exemplum vnde **P**olycratus lib. iij. cap. viij. Recitat de laude Traiani q̄ ad beneficiendū et miſerendum calamitoſis naturali pietate angebatur inſtinctu naturali clemens in oēs ſeuerus in paucos in illos v̄delicet quos incorrigibilitatis viciū fecerat virtutis extiores. **A**n cum vnus ſenatorū qui in crimine leſe maieltatis lapſus fuerat / o ignorāte ſupplicio debito puniretur r̄ plecteret: imperator nihilo minus iuſtitā exercitā abſq̄ clementia egre tulit p̄hibuitq̄ ne de cetero ſimile iudicium ſumeretur hac vſus ſimilitudine. **I**nſanus inquit eſt qui cū lippientes oculos habeat / eos tamē mallet effodere q̄ curare. **R**es em̄ ait optima eſt nō ſcleratos: ſed ſclera funditus exſtirpare. **H**am r̄ vngues quos fuerint acrores non auellēdi ſunt penitus: ſed reſecandi. **S**icutiā cytharedi aliſq̄ tibicines multa diligentia ſecum curant. quomō aberrantis chorde viciū cohibeant et cōpeſcant eandēq̄ aliſ reddant vnanimē et cōformē factaq̄ cōſonantia ſequitur placida melodia. **Q**uanta ſolertia necesse eſt p̄ncipez cogitare qualiter iuſtitā valeat moderari clemētia r̄ fia-

gittiosos quid correptos magis q̄ fractos ad bonorū consonantiā re uocare. ¶ Tutius est chordam remitti per manū artificis / q̄ nimis extendi: quia sicut testatur Seneca. vbi. supra. Aerēcūdiā peccandi etiā in malis causat ipsa clemētia peccidētis. et thronū facit stabilē cuiuslibet principatus vt pulchre pertractat Quidius. lib. ii. de tristib⁹. Sic dicēs Si nō peccassem qd tu cōcedere posses Materiā venie fors tibi nostra dedit. Si quotiens peccā hōses sua fulmina mitat. Iuppiter exiguo tēpore inermis erit. Unde infra capi. xx. scribitur misericordia et veritas custodit regē et clementia thronū eius

C Secūdo ad regē pertinet vt constantē habeat humilitatē. Unde Gregorius in pastorali. Magnopere curandū est vt q̄ hoibus ad regendum preferatur apud se in humilitate cathedra colloce vbi se hominem et fragilem recognoscat. Narrat Solinus de mirabilibus mūdi li. i. Lum victor asie cyrus quoddam oppidū reseruet in quo cretus vict⁹ latitabat. Athis filius cresimur⁹ a natiuitate ab olim in hāc vocē erupit. Parce creso p̄i meo cyre. et hōez te esse casibus nostris cogēce. Scribit em̄ Albertus lib. vi. de vegetabilib⁹ q̄ quāto vitis ad humū profundius se inclinat tanto botris vberius est referta. Sic quicūq̄ stabiles desiderat dignitates necesse est vt quāto sit honorabilior. tanto magis ad humilitatē se pfundet. Unde et de imperatore tyberio narrat Suetoni⁹ libr. iij. q̄ humilitatē adeo sectabatur vt imperatore medicto publico prohibuit se vocari Unde a quodā semel vocatus imperator: horore corrept⁹ cecidit resupin⁹ Mat. xvij. Quicūq̄ humiliauerit se vt puulus iste hic maior erit in regno celorū. **D.** Tertio dico q̄ princeps dz esse rex israel per Solertem studiositatē: quia israel interpretatur vir videns dominū. Studeat ergo rector: quilibet cū timore subditos suos sic regere vt in cunctis operibus per iustitiā mīam et actus virtuosos deū ac dominū contēpletur. Narrat albertus de animalibus lib. i. q̄ animalia et aues cuncte q̄ zignunt quādo pullificationi intēdunt lasciuiam omnem dimittunt et rarius solito prouagant. Figurā habem⁹ de Anna. i. reg. i. Post q̄ habuit spem de prole ad solitudinē citius se conuertit. ab illo em̄ die vultum eius non amplius in diuersa mutauit. Huiusmodi nāq̄ mutationes vt habet in physonomia Aristotelis mentis p̄nosticant leuitatē. Sic et rectores populi qui ad p̄dicationem bone proles velut matres eligunt nō vacare debēt peccato carnalis cōcupiscentie et lasciuie. nō vicio mobilis incōstātie / non vbo precipitātis sentētie. Sed semper cōuersari in studio legis diuine. Post meditationē possūt et subditos regere et emulos debellare / Hoc em̄ decet regū preconū vt valde se prebeant actibus studiosis deuter. xi. Post q̄ rex sedit in folio regni sui librū legis accipiat et legat illum oibus diebus vite sue ac discat timere dominū / dominū suū. vt longo tēpore regnet ipse et filius eius sup israel. **E** Sed heu modernis tēporibus p̄ benignitate regnat feritas / pro humilitate vanitas / p̄ studiositate rapacitas. ¶ Primo dico q̄ p̄ benignitate regnat feritas. hoc non tm̄ ptz de illis qui regio noie vulgariter n̄cupantur / Sed de multis alijs qui in dignitate et potestate aliqua collocantur. Hi enim oēs plus seueritate q̄ pietate debita principā

C

D

E

tur. Et hi maxime qui ex humili statu paupertatis ad dignitatis fa-
 stigia promouent. Narrat Isidorus etymologiarū. xij. quillud gen^o
 leonis quod breuius est cū nascitur et pilis minus hirsutus in tantū
 habet post modū pilos excrecentes q̄ quocūq; ipsum impetus agi-
 tat fastu nimio magis feratur. Et cōtra de illis qui grossi nascuntur
 et crinibus plus abundāt. Sic moraliter est modo de multis. Illi
 namq; qui magni nascuntur in sanguinis nobilitate et abundantes
 in diuitiarū possessione compati sciunt q̄si naturali bonitate miseris
 subditorum quādo ad regimē aliquod promouent. Sed illi qui bic-
 ues nascuntur et pauperes tam sanguine q̄ thesauro. vt communi-
 ter fremūt et seuiunt in subditos q̄ cito fuerint in aliquo regimine
 constituti. Prouerb. xix. Sicut fremitus leonis: ita regis ira. Talis
 uidelicet regentiū. Nullus enim vt ait Iustinus in abbreviationib^o
 trogi pompeij habet tam glorie dominiū q̄ regnum rusticorum. An
 Seneca epistola. lxx. Quē admodum inquit: si serpētem rigidū
 frigore tractaueris mane aut uespere / dum ros aut imber serotinus
 super eum spargitur nō nocet: sed si adueniente solis radio cum fra-
 calefacta fuerit ipsum manu tetigeris statim pungit. **S**ic quo-
 rundam clementie q̄ diu prosperitas defuerit proximorū miseris cō-
 pati bene sciunt. Sed si fortune calore calefiant ad dignitatem ali-
 quā sublimati de cetero nesciunt misereri. Sicut dicit Seneca: serpens
 frigidus q̄ manū palantis non pungit fuit defectus potentie: non
 ueneni. Nam cum excutitur satis patet. Sic imbre paupertatis a
 multis excusso. per aduenientem solis calorem / statim uenenum
 malicie ostenditur quod latebat: et hoc est de quo conqueritur Boe-
 tius lib. ij. metro sexto. Deu grauem sortem quotiens iniquus addi-
 tur seuo gladius ueneno. Unde de talibus regibus et potentibus q̄
 tam facili ter clementiam aspiciuntur et bestialem impetum prose-
 quuntur: habetur Prouerbiorum. xxvi. In hylaritate uultus re-
 gis uita et clementia eius quasi imber serotinus. Secundo dico q̄
 reges nostri ad perficiendas iniurias sunt sani. sensati et uigoroſi et
 circa famam et fauorem fatuorū et apparatus nouorum nimis sū-
 ptuosi. Sed uere si bene considerēt uidebūt q̄ hec omnia uanitas sit
 et maxime in fine quā mors p̄ceps hanc diem breuissimam termina-
 bit: Eccl. x. breuem languorem p̄uidet medicus. Sic rex est hodie
 et cras moriet̄ / quo facto fauor / fama / nouitas similiter euanescent
 et hoc est q̄ Eccl. iij. scribit. Melior est puer et paup̄ sapiens rege se-
 ne stulto qui nesciat p̄uidere in posterum. Et subdit causam q̄
 de carcere cathenisq; interdū quis egrediatur ad regnum: et alius
 natus in regno inopia consumatur. Inſinitus numerus est populi
 omnium qui fuerunt et postea qui futuri sunt non letabuntur in eo.
 Hec ergo uanitas est et afflictio spiritus / nullus est enim de regū fau-
 toribus quin letentur in eis dū uiuunt q̄ post mortem eorum memo-
 riā uix habebūt. **T**ertio dico. q̄ p̄ studiositate regnat rapacitas
 In duobus siquidē cōsistit studiū potentū et diuitū modernorū vt. s.
 paupes rapiant et impotentes spoliēt. Narrat. Quidius. Meta-
 morphose. lib. ix. et idē tāgit Isidor^o. xij. etymologiarū / q̄ est q̄ dicit̄

serpentis gen⁹ quod stellio nominat ad modum hoim manus hñs supra quas repit et indefinēter retinet quicquid tangit Unde dicit Quidius Aptūq; coloru nomen habet varijs stellatis, vndiq; guttis Inq; breuem formā ne sit vis magna nocēdi. Lauda enī eius iuxta noīs interpretationē est vndiq; stellata. De vera charissimi scē est de nostris potentibus et regentibus hñs diebus tota enim iustitia et virtus presidentis que debet esse in cōstāti materia in rapacitate et tenacitate consistit. Ille siquidem sapientior dominus et rex nominatur qui fraudulenti⁹ nouerit rapere et fortius retinere. Lauda et posteriora sunt vndiq; stellata: quia totum lumine scientie qđ ad intellectum nostrum extendere se deberet in posterioribus istis vilibus et terrentis et in eorum auida cumulatōe cōsistit: q; in talib⁹ impiorū tota scientia lucet et apparet. Et nisi deus puidisset de breuitate vite regimen talū regentiū omnino periret: quia proverbio rū vltio dicit. Stellio manib⁹ vitē et morat in vomibus regū.

lectio

Secunda.

Ad sciendū sapientiā et disciplinā ad intelligendū verba prudentie: ad sustinendum eruditionem doctrine iudiciū et equitatē.

Postq; sapiens causam materiale efficientem et formale huius operis exposuit: hic causam finale ostendit: quia ad sciendum sapientiā: q; vt ait Augustin⁹ de baptisimo paruulorum sacrarū auctorib⁹ scripturarū sūt xpianorū collā subdēda vt eis mediātib⁹ ad verū lumē sciētie veniam⁹ Et vt diuiditur i duo. Prio speculationē necesariā esse mōstrat. Secūdo practicā psuadet ibi iustitiā et. q; vt ait Hieronym⁹ ad demetriadē: nō sufficit mādāta dei memoriter scire, et opere obliuisci Sed ideo illa cognoscunt vt operib⁹ impleant: q; nō auditores s; factores legis iustificant. **A**. Hā et hoibus quib⁹ de⁹ dat sciētiā dat et pficiēdi potētiā: Sicut dicit Chrysostom⁹ hōelia quinquagesima tertia. Sicut inq;: null⁹ ē homo cui min⁹ dedit de⁹ q; sensum et potētiā sic nullus est. cui magis dedit de mēbris corporū vni q; alteri. Hā practica reddit hoīem laudabilē et nō speculatio sola. patet illud de nostro Salomone tertij regum tertio. Cum audisset israel iudiciū q; iudicasset rex timuerūt regem videntes sapientiā de esse in illo ad faciendū iudiciū. Quia tunc sapiens vere cognoscitur si scientiā suam bonā per opera conformia manifestat. **B**. Modernis autē temporibus accidunt duo mala. Aut em̄ qui perficiuntur scientiam nullam habent. Aut si pauci sunt qui habeant illā opib⁹ exteriorib⁹ nō practicāt nec implent. Nunquid nō modo est defectus scientie in platis credo q; miseria, subditorū que exinde sequit hoc ostēdit. vnde Chrysostim⁹ in tractatu de simbolo. Nunquid inquit surgit defectus populi ex defectu scientie et bonorum prelatorum que admodū. si videris arborem pallentibus foliis aridam: intelligis aliquā culpā in radice: ita indubitāter agnosce cum plebē egrā prospexeris q; ei⁹ sacerdotiū aut principat⁹ nō est san⁹

quia nō fortitudine aut corporis robore maxime res circa conquirē
 da regna ⁊ tuenda gerunt Sed sapientia ⁊ consilio atq; ingenio sa
 pientum. Unde Qui dius meta. xiiij. Narrat de cōtrouersia *Niacis*
 ⁊ *vlyssis*. Quomodo eorum arma iure sibi debuerunt vēdicare cum
 tamē *Alix* fuerit fortissimus ⁊ *vlysses* sapiētissimus inter grecos
 Et quia in magnis rebus prudentia fortitudine corporis magis iu
 uat. Ideo arma *achillis* *vlyssi* cunctis cōclamantibus conceduntur
 vnde dicit sic *Quidius*. quid facundia posset tunc patuit fortitq; vi
 ri tulit arma disertus eccli. 5. Dicebam ergo meliorem esse sapien
 tiam fortuna ⁊ q̄ arma bellica. vnde magis destruxit ciuitatē *troia*
 nam sapiētia sola *vlyssis* q̄ omnis fortitudo militie: prouerbioꝝ vi
 cesimo primo Ciuitatem fortium ascendit sapiens ⁊ destruxit robuz
 fortitudinis eius. Unde ad regentes dicitur: sapientie sexto Si de
 lectamini in sedibus ⁊ sceptris diligitē lumē sapiētie omnes qui pre
 estis pp̄lis. **L** Sed vere de ista sciētia moderni valde modicum cur
 rant. Si vero sit aliqua scientia litigiosa lucratiua de prebēdis aut
 pecuniarum exactionibus in illa profunde se subtiliant. Sed de in
 structione bonorum morum nihil: de heresis impugnatione si incū
 berit nihil sciunt. vñ *petrus* blefēsis. efficiū inquit clericozꝝ hodie
 est: iura p̄fundere nihil decretꝝ aut decretalibꝝ p̄ter litigiosa scire
 cassationes rescindere dilationes innectere: veritatem supprime
 re: mēdaciū fouere: equitatem vendere versutias contrahere. Hec
 sunt scientie quibus hodie moderni homines insistant Sed scire sa
 pientiam que ad dominum pertinet. ⁊ ad augmentandam fidem
 catholicā imo ⁊ scire scientiā: que de^o est: nemo penitus curat de q̄
 i. cor̄ th. i. veni nō in subtilitate sermonis nec iudicauī me scire ali
 quid inter vos nisi *Christū* *Iesum*. Et vtinam attēderent nostri cle
 rici q̄ circa ista litigiosa studēt ⁊ diuinam scripturam negligunt ver
 bū *Hieronymi* positū in p̄logo. *Esdre*. Si inq̄t secūdū ap̄lz *chylus*
 est dei virtus ⁊ dei sapientia: qui nescit diuinā scripturā nescit x̄
 tutem ei^o. Manifestū est em̄ q̄ ignorantia scripturaz ipsi^o sit igno
 rātia x̄pi ⁊ maxie hoc est x̄m de illis qui scire tenēt ⁊ nolūt Unde ta
 libus ipse confitebitur qui noluerunt eum cognoscere in die iudicij:
 quis non noui vos. De tali multitudine modernozꝝ conqueritur
 sapiens prouerbioꝝ vigesimo primo dicens. Nō est sapientia non
 est prudentia non est consilium. **D** Secundo dico q̄ alij licet pauci
 sūt. qui scientiā atq; sapiētiam habent scripturaz sed vt v̄rar̄ v̄bis
Hegoriꝝ in pastorali que intelligendo penetrant viuendo concul
 cant. De talibus est quē admodū recitat *virgilius* libro secundo de
castandra *Castandra* siquid ē vt ibi narrat filia regis *pitami* *troia*
 ni petūt a deo *phēbo* sapientie sapiētiam sibi dari qua posset preno
 sticare futura ⁊ paulo post multas instantias annuit sub isto pacto
 vt ipsa sibi post acceptam sapientiam coniugio inseparabili iunge
 retur *Castandra* vero. libens annuit voto dei. Sed accepta sapien
 tia contempsit reddere quod promisit. Nec cum eo amplius voluit
 conuersari. **P**hēbus autem ob criminis detestationē hac eam pe
 na mulctauit: vt q̄q̄ vera prophetaret eidem a nemine credi posset:

vnde cum paulo post vrbis Troiane excidium prophetaret: nunq̄ potuit tamen a ciuibus ei credi: vnde sequeretur non solum ipſus mortis sed etiam iuuenis populi troiani. Veraciter ſic eſt his diebus. Multi eſſi ſunt iuvenes pauperes ⁊ illitterati: petūt tñ ſummā ſapientīā dicētes illō ſapientie. ix. Da mihi ſediū tu az aſſiſtricē ſapientīā ⁊ noli me reprobare a pueris tuis: quoniam ſeruus tuus ſum ego: ⁊ filius ancille tue ⁊ c. Mitte illā de celis ſanctis tuis ⁊ a ſede magnitudinis tue vt mecum ſit ⁊ mecū laboreet vt ſciam quid acceptum ſit apud te. Scit eſſi illa omnia ⁊ intelligit ⁊ deducet me in operibus ſobrie: ⁊ custodiet me in ſua potentia. vt. ſcilicet. poſſim mihi ⁊ alijs prenoſticare futura: celi premia: tartari ſupplicia: quo magis iſta timeamus ⁊ illa diligamus. hec ſunt promiſſa magna ⁊ pulchra. de us ergo propter eorum inſtantias multas ſtudioꝝ annuit ⁊ concedit: ſed eo pacto vt cum facti fuerint ſapientes ⁊ animas ſuas ſibi copulent: per opera ſanctitatis vt ſapientiam ſequatur actus meritoꝝ dño placens. ⁊ minus ſapientibus exemplaris. Sed multi eorum ſunt nimis ingrati qui cum fuerint de inſcis facti ſapientes de pauperib⁹ diuites ⁊ obtinuerunt quod voluerūt: ita intumeſcūt faſtu ſuperbie: ſoluuntur peſte laſciue ⁊ alijs cōpluribus que omitto q̄ vix exercēt actum deo placitum animabus proprijs ſalutarem. Sed proſequamur aliquanto prolixius verba virgiliana lib. enei. ſi. que ſunt. huiusmodi.

Tunc etiam fati aperit cassandra futuris

Orta: dei iuſſu non vnq̄ credita teucris.

In quibus verbis licet poeticis latet multiplex ſententia. Prima q̄ nulli dant oīa fata. Nam hic cui vaticinandi peritia ⁊ futuroꝝ precognitio data eſt: abrogatur fides ac credulitas. Simile autē cōtingit multi vtpote bene literatis ⁊ doctis ſed docere neſcientibus tales enī hñt ſcientiā multarū rerū: ſed nō creditur eis: eo q̄ nō hñt virtutem perſuadendi: aut nō habent peritiam tradendi qd ſciunt. Et ſimiliter multi oratores quia nō habent gratiā perſuadēdi nihil proficiūt: vnde de talibus dici ſolet q̄ non afficiūt nec mouent aīos auditorū. Quale etiam multis accidit predicatorib⁹ qui ſepe bene ſciunt ſed non bene cōmouent populū: aut quia nō bñ viuunt. aut q̄ nō bona itentioe ſdicāt: aut q̄ ne ſuperbiant deus aufert ab eis gratiā afficiēdi. Diuiſe ſunt gñe: diuiſaq; dona ſpūſſcti. Secūda q̄ fruſtra nituntur mortales deū decipere: na; licet Cassandra dolo impetrauerit quod voluit: non tamen ſicut voluit: quia cū ei non crederetur vera dicenti futuroꝝ preſciētia nihil ei profuit. Tertia q̄ dum deus aliquos punire vult propter eorum pctā: dat ſepe eis inſtantiam malorum portēta: ſed aufert ab eis vitandi mali prudētiam: aut credulitatem: ſicut contigit hieroſolymitanis: qui ante euerſionem hieroſalem per multa ſigna ⁊ prodigia: ⁊ humanas etiam voces admoniti fuerāt iſtare quā xps predixerat deſolationeꝝ ⁊ tamen credere noluerunt: nec ab inſtantiis bellis ceſſare: aut cum Romanis imperatoribus qui optimi ⁊ clementiſſimi erant federa per peditionem icere. Quarta que ad mores facit ſentētia eſt: q̄ ne minem deceat de aliquo dono etiam diuino ſuperbire: quia neſcit li

boni sit an eo bene uti debet: Quia Cassandra frustra doni ppheta
 ricie dicitur impetrasse. Unde Quinta elicitur q non omnes gratie
 gratis date gratos faciunt: quia Cassandra ipsa dicitur inuisa fuisse
 phebo seu apollini: Quapropter non omnes qui in nomine Christi
 demonia eiecerunt aut alia mira fecerunt ideo saluabuntur. Sexta
 quia poete sepe per facta deorum & dearum depingunt res principū
 tam viroꝝum q̄ mulierum: & per hominum facta: subditorū facta de-
 scribunt: ideo datur nobis doctrina q̄ licet a principe aliquid do-
 num per verſutiam acquirere possimus: tamen non est ea via impe-
 trandum ne forte nobis accidat quod Cassandre. id est ne donum qui
 dem habeamus: sed de eius vsu parum aut nihil gaudeamus. Sep-
 tima ne de acceptis beneficijs sumus erga benefactores nostro sin-
 grati: quia ut de ingratitude recitat Valerius maximus: multarū
 nationum leges permittunt libertate donatos in seruitutē reuoca-
 re si inuenti fuerint ingrati. Octaua q̄ summopere prospiciendum ē
 nobis ut dictis nostris credatur. quia si nemo nobis fidem habeat
 frustra loquamur. Ad id autem vtilissimū est habere famam viri ve-
 ridici: quia ea pena mulctantur mendaces q̄ dum vera dicūt eis nō
 creditur. Nonā q̄ vt Gulus Selliū commemorat multum refert a
 quo quilibet dicatur: quia Xb̄s ex ore vnus prolatum obseruatur
 vt authenticum & magni faciēdū: ex ore alterius negligē aut vilipē-
 ditur Sicut verbum Cassandre dicentis: vltimam diem troianis ad-
 esse: si dictum fuisse ab aliquo viro authentico precauedi tanti ma-
 li occasionem dedisset. Decima & vltima (ne prolixior siam) q̄ siue ex
 astris / siue ex alijs causis latentibus spiritus maligni deprehēdūt
 sepe futura: & ea olim ad terendum genus humanū in errore idola-
 tric inspirabant pectouibus humanis aut alijs vīs insinabant: ve-
 ritatem quia cum deus dominetur astris: & res hominum mutare
 potest: incerte erant demouū prenosticationes: q̄ de eos non latebat
 quapropter futura per ambigua Xba predixerūt: aut nō nisi post q̄
 res euenerūt se diuinationis authores declararūt sicut patet de Cas-
 sandre vaticinio: s; finem facio tent^o p̄ma expōne: videlz q̄ mali se-
 pe ipetrēt sciētia q̄ male vtunt. **f.** Hinc est q̄ cum tales peruersi p̄-
 dicant et docent ruinam contra peccata & vitia clamātes null^o sub-
 ditus credit quis predicent veritates: quia rident mores illorum
 malos verbis cōtradecere. Vñ chrysostom^o in hōelia Lū sicut inq̄t q̄
 in valle stans: sicciloqueretur: quem admodum si in monte staret
 nullus ei credere vellet. Sic qui ambulat per obscura cōualia &
 loquitur alios sermones non alium instruit. sed se ipsum magis re-
 prehensibilem reddit. Et vere ex hoc sequitur subuersio ciuitatis
 ecclesie & prelatoꝝum. Non sic nō. Sed si fueritis p̄ sapientiam scri-
 pturę sacre ad premia vel beneficia: quecumq̄ leuati: studeatis hoc
 quod legitis per actus laudabiles imitari Sap. iij. bonorum labo-
 rum gloriosus est fructus: & qui concitat fructus radix sapientie. **f.**
 Radix siquidē sapientie in bonis exercitijs & operibus virtuosiss cō-
 sistit. Et maxime circa tria: que hic tanguntur in littera. s. iustitiam
 iudiciū, & equitatem. Primum p̄tinet ad cause fidelem discussionem

Secundū ad vere sententie executionē. Tertium ad pene vel premii commensurationē. ¶ Primo dico q̄ sapiens quilibet prelatuſ diligēs esse debet circa cause cognitionem tā pauperis q̄ diuitis sine re aut spe muneris vel mercedis. Quia sicut dicitur: Ecclia. xxxi.

Qui diligit aurū non iustificabitur. S. Unde de fabricio frugi viro Romano narrat Julius lib. vi. q̄ cū ad eum samnitum legati venissent et constituit pacem inter Romanos et santes per ipsam peterent: magnāq̄ auri et argenti summā offerrent: eo q̄ domus tanti viri rebus multis et maximis indigeret: ostendit fabricius normā Romāe frugalitatis palmas manū ad verticē applicans. Deinde ad aures: os: oculos: scapulas: ventrē et ad cetera membra singula. Sicq̄ respondit. Dum cūctis his membris imperare sufficio nihil mihi vniq̄ deerit quod ad opus corporis sit necesse. Vestris ergo vſibus pecuniā istam referuate: nec eam quibus grata non est ingerere satagat. Ego siquidē neminem puto: pecunie simul atq̄ iustitie deservire. Sed vere si tales hodie querebantur vix algorisimū numerū occuparent. Quia hodie pro numeribus diuitū magis q̄ pro virtutibus aut iustis causis pauperum iudicia semper dantur. Et hoc est qd̄ Petronius in libro carminū ita plangit.

Quid faciunt leges vbi sola pecunia regnat

Aut vbi paupertas vincere nulla potest?

Im non iudiciū est: nihil est nisi publica merces:

Nullaq̄ iustitia est: fraus vbi iura regit

Venalis populus: venalis curia pumum

Ipsaq̄ maiestas ere sepulta iacet.

¶ Et vere hoc timendū est q̄ ratione iniustitie que viget tota maiestas regnorū et ecclesie miseris breui succumbat: Esaie. v. Ne q̄ iustificatis impiū pro muneribus: et iustitiā iusti auferitis ab eo. Propter hoc sicut deuorat stipulam ignis et calor flammæ exurit: sic radix eorum absq̄ fauilla erit: et germen eorū vt puluis. Nam vix inuenitur oppositū quin de diuitis et filijs hoim̄ impiorum malus sit exitus ac finis turpis. ¶ Secūdo dico q̄ inuestigationē cause sequitur sententie promulgatio per iudiciū. Quia sicut grande peccatum est causam iustam nolle cognoscere: aut illud qd̄ falsum est iudicare: sic execrabile scelus est propter fauorem amicorū aut diuitū promulgare iuste sententie per simulationē protelare. Cum enī (vt ait Polieratus) peccator sit grādis qui falsam faciendā pro munere vendit: grauiorē puto silentij venditorē. Unde Quidi⁹ de arte amādi. Qui sermone placet nocitura silentia viter. Unde narrat dictus Polieratus lib. v. q̄ cū duo causidici sibi mutuo obuiassent (Erāt aut̄ demosthenes et schines oratores greci) que siuit alter: qd̄ tu hodie loquendo lucratus es? Talētum ait interrogatus. Tum q̄ interrogauerat. et ego plus vt tacerē. Contra hoc tamen dicit deus Exodi. xxiij. Non declinabis in iudicio pauperis. Et hoc ad litteraz̄ intellige: q̄ tum ad sentētie promulgationē. ¶ Tertio sequit̄ pene vel premii corefpoſito. Nec in hoc parcēdū est paupi vel diuiti. Illonāq̄ modo iudicat iustus deus: et quilibet hoc quod meruit reponet.

Alij de fabricio narrāt

G.

17.

J

Ande gregorius lib. ix. moralium. Nequaquam (inquit) deus delicta homini sine ultione dimittit: sicut nec merita sine premijs esse sinit. Quia enim homo in se penitendo punit que commisit aut deus sine homine vindictam exercet. Anselmus lib. i. cur deus homo: per magnam processionem declarat certissime teneri quod sine satisfactione. i. debita solutione spontanea: nec potest deus peccatum impunitum dimittere: nec peccator ad beatitudinem aut talem qualiter habuit statum priusquam caderet peruenire. **K** Narrat Palladius de agricultura lib. i. de pavone quod masculus naturali instinctu pullos suos quos cristatos videt in capite nutrit et diligit tanquam suos illos vero abijcit quos nudos videt in capite et illos persequitur veluti alienos quousque in verticibus christe crescunt. Moraliter sic est de deo. Per cristam que eminet super caput innocentia vite et immunitas a peccato intelligitur. Psalmus. Iudica me secundum innocentiam meam super me. Ista crista in sacro baptismo suscepta debet esse in nobis quasi ornamentum capitis nostrum. Hinc est quod christus iudex iustus quousque nos foueat aqua baptismatis regeneratos: illos tamen solos quos cristatos videt fouet / diligit et premiat sicut suos. Quos autem videt nudos tanquam degeneres persequitur ut non suos: quousque in innocentia christi per penitentiam iterum conualescunt. Ita quod equitas est iudicij non solum in reddendis premijs meritorum: sed etiam in commensurandis penis multorum peccatorum. Ande psalmus. Iustus dominus: et iusticiam dilexit: equitatem vidit vultus eius.

Lectio tertia.



T detur paruulis astutia: et adolescenti scientia et intellectus. Audiens sapiens / sapientior erit: & intelligens tabernaculum possidebit. Animaduertet parabola et interpretationem: verba sapientium & enigmata eorum.

Hic assignat sapiens rationem cause finalis: ostendens quod hec sapientia quam hic tradit est ad statum hominis utilis. Et diuiditur in tres partes secundum tres status hominum in quorum quolibet sapientiam docet esse utilem. Primo / quia in pueribus et iuuenibus sapientia procreat ingenij viuacitatem: secundo oportet ad pueros auget doctrine profunditatem: et tertio quantum ad senes auget intellectus capacitatem. Secunda ibi et adolescenti. Tertia ibi audiens sapiens. **A** Quantum ad primum cum dicit. ut detur paruulis astutia. Astutia prout diffinit Augustinus lib. v. speculi doctrinalis cap. xix. est sui custodia prouida: vitij et mali sagax / que non solum presentia sed etiam preteritorum memoriam et futuros exitus rerum metitur. Et hoc est quod in libro. de quattuor virtutibus cardinalibus docet Seneca tribus temporibus animum distinare: hoc astuti: hoc prudentis: hoc memoris est: presentia ille ordinat: futura hic prouidet. preterita iste memoratur. Presentia namque considerat bona et mala: ut ista fortiter sustinere possit: illa prudenter temperare: secundum quod docet Quintus de ponto.

Tu modo fac timeas et que tibi leta videntur

Dum loqueris fieri tristia posse puta.

Conueniunt enim sunt conditiones astuti et maxime virtuosi Proverb. xiiij. Stultus credit omni verbo astutus considerat gressus suos; et declinat a malo. **B.** Hec vero astutia et sapientia citius datur paruulis et humilibus q̄ alijs quibuscūq̄. Hac nāq̄ de causa dicit Aristot. lib. viij. de animalibus q̄ intelligentia plus apparet i parujs animalibus q̄ in magnis: sicut in apibus et auibus parujs. Sic in proposito humiles et parui sapientiam facilius recipiunt et intellectu q̄ magni superbi et tumidi prelati. Unde Gregorius in Homelia quadā dicit q̄ spiritus sanctus illum quem non inuenit humilem mente refugit. **Ps.** Verbo domini immaculata cōuertens aias: testimonium dñi fidele sapientiā prestans puulis. **L. P̄** his Iosophus nāq̄ dicit de animalib⁹ q̄ puelle parue citius impregnatur q̄ femine magne et proeete. Sic humiles et benigni facilius cōcipiunt doctrinā spiritus sancti q̄ alij qui in sapientia seculi sunt seniores. **Matth. xi.** Confitetur tibi dñe pater celi et terre q̄ abscondi sti hec a sapientib⁹ et prudētib⁹ et reuelasti ea puulis. **C.** Sequit̄ Et adolescenti scientia et intellectus. Sapientia namq̄ que apud pueros reperitur cū adulti fuerint operibus cōmendatur. Adolescentis enim vt ait Isidorus ethimo. ij. cap. xxxvi. Ideo dicitur: quia potentia tunc habeat et aptitudinē generandi et prolem sibi similem producendi. **prover. xxij.** Adolescentis iuxta viam suā ibit et cū senuerit non recedet ab ea. **C.** Huius vero etatis cōmendabiles hi sunt mores quos ponit Tullius de officijs libro p̄mo dicit enim q̄ quattuor debent esse in adolescenti: p̄mō modestia ad oēs. sc̄do pietas in parētes. tertio beniuolentia erga suos quartū q̄ optimum est: q̄ ad clericos et sapientes se conferat quantum potest de tali hētur: **Ecclesi. xi.** letare iuuenis in adolescentia tua et in bonis cor tuū in diebus iuuentutis tue deduces. In illa enim etate exercere se debent iuuenes ad opera ardua et x̄tuosa vt cum senuerint nō sit eis difficile virtuose et in arduis opari. Et hoc est quod p̄bat **Quidius** de arte amandi lib. ij. Quod male fers assuesce/feres bene. Dū nouus in viridi assuescit cortice ramus. Cōcutiat teneritū quelibet aura cadit. **Mox** eadē v̄to modico durata resistit. Sub q̄ nunc recubas arbore virga fuit. et sequitur nil assuetudine malus. **D.** Sic octouian⁹ Roman⁹ August. sub q̄natus est x̄ps filias adolescentulas in lanificio et alijs occupauit/ vt occupatione locū tolleret voluptatis/ et si fortune mobilitas contigisset per assuetudinem adolescentie ardua tolerare doceret vt tradit **Suetoni⁹** de vita eius. Sed vere sunt multi qui nihil curant se exercere in bonis operibus q̄ diu fuerint adolescētes: q̄ tantum sperant sibi restare de vita q̄ semper expectant benefacere quousq̄ a deo sunt p̄uerti q̄ nec benefacere ex mala cōsuetudine possunt. **Hec** pro culpis preteritis penitere dicētes illud sapientie secundo. Venite fruamur bonis que sunt et vtamur creatura in iuuentute. et sequitur cū fuerimus senes et ad nihilū vtilis vacabimus orationi et penitentie.

E

E. Narrat Albertus in li. de quattuor etatibus q̄ Adolescētia est etas in qua calor maxime super superfluum humiduz dominatur: quia calor ille naturalis que a pueritia: augetur est tūc in perfectione. sed in senectute humidum superfluum crescit et calor naturalis decrescit. Ideo in etate media maxime sitiunt homines ex causa iam dicta: q̄ calor in illis magis q̄ humor dominatur. Sic moraliter quilibet in adolescētia sua debet viuere: dum enim quis habet rationē fortem et viuacitatem ingenij: que duo tam in puero deficiunt q̄ in sene debet rescindere affectiones superfluas delectabilium quorūcumq̄ que fluunt et refluunt / sicut aqua et sitire debet sapientiā et scientiā anime salutarē spretis illis que in mundi vanitate consistunt. **F.** Sic fecerit quondam adolescentes apostoli et alij qui chrisi vestigia sequentes vsq̄ ad mortē. veritatis et sc̄ctitatis sapientiā sitiebāt relictis oblectamentis et omnibus que habebant: sicut de eis Amos. viij. Fuerat prophetatū. In die illa deficiet virgines pulchre et adolescentes astuti. Sed vere nostri adolescentes alterius sunt conditionis omnino. illi enim nihil preter delectationes mundi sitiunt: et si quis eis mundi contemptuz predicet veluti surdi auditum auertunt / similes illi cui chrisus cōtemptū mundi suastit. Recessit enim et abijt tristis: adolescens enim erat Matthe. xix. nō sic. Sed aduertendū quod dicitur: Ecclesi. ij.

F

F. Amoue fili m maliciam a carne tua. Adolescētia enim et voluptas: vane sunt Et sequitur audiens sapiens sapientior erit. Remo enim vt ait Beda super hunc locum excepto solo chriso est qui habuit plenitudinem sapientie septiformē qui non adhuc sapientior esse posset alios audiendo. Unde de sapientibus exponi potest illud Boetij. iij. de consolatio. phi. de auaris quos comparat terrene sicce. que sicut quanto maiorem aquam susceperit tanto plures sui hyatus aperit et ostendit Unde metro. sc̄do sic dicit scua rapacitas que semper pandit hyatus: vnde Ecclesiastes sexto. Nli iuuentute tua accipe doctrinam et vsq̄ ad canos inuenies sapientiā Et sequit. Sapia em̄ nō multū est manifesta quib⁹ autē agnita est permanet vsq̄ ad cōspectū dei. **C.** Unde sequit et intelligēs gubernacula possidebit. **B.** Regit em̄ se sapiēs quilibet sapie velo et abstinentie freno. per primū retrahit impetuosa ferocitas / per finem lasciuia voluptas. q̄ hec due sunt malicie ex quarū resistētis vt dicit Aristote. ij. Ethicor̄ accrescit / maxime laus virtutis: ira videlz feror et voluptas Nec mirū est illas esse virtutes inter oēs alias clariores que his duabus malicijs resistunt vt p̄misit patientia v3 et abstinentia. **D.** autē patientie velā conueiat sapienti ondit / outidit lib. i. de remedio amoris dās modū per quem h̄re impetum est pugnādū per patientiā Difficiles aditus / ipetus / ois habet Dum furor in cursu est currenti cede furorū Stult⁹ ab obliquo. q̄ cum discedere posset. Pugnat in aduersas ire viator aquas. Ex. h̄is versib⁹ duo patēt primū est q̄ in omni impetu siue ire siue voluptatis est s̄mopere resistēdū Sc̄oz q̄ resistētia ista bona nihil aliud em̄ nisi fuga

B

B. Inter cetera siquidē que recitat Julius frontinus lib. iij. p̄bit

B

menda victoria de hostibus hoc est vnum quod ubi hostis in congressu
 validus est et fortis ibi similitudo fuge frequentius multum valet.
Cetera charissimi inter hostes singulos iracundia est maxime
 virtutibus inimica etiam politica quam magis in festa ut docet Aristoteli
 ethicorum cap. xiiij. Homo inter omnes virtutes mansuetudinē nāq;
 hęcetera vero per exercitiū et opa virtuosa Ex quo patet ut ibi dicitur quod il
 le qui per iracundiā peccat hanc mansuetudinē hanc naturam maxime
 se exponit et iter omnes vitiosos vitupabilem se reddit. Demum poli
 tiam talis spiritus in ipso est impedit et infringit Quia sicut philosophus
 primo politicorum ex hoc quod homo est naturaliter mansuetum animal rāle
 sequitur quod politia et communis virtus sit aliquid naturale. Si ergo ira
 eundem hanc mansuetudinē peccat spiritus in ipso est eodem destruit politiam
Hoc igitur vitium ut patet hostis virtutum fortissimus dici potest nec cum
 eo pugnat melius quam per fugam Si enim iracundus aliquem imperat su
 giendum est. Sic enim et virtus patientie acquiri et litigiosus magis con
 funditur et finaliter cedit victoria patienti. **J**. **H**arrat conuertibilis
 fratrum? lib. i. cap. i. **D**. **F**abius maximus consul romanorum contra gal
 los pugnaturus sciens eos primo impetu tamen valere impavit suis mi
 litibus quos infatigabiles novit quod totum eorum impetum primum sustine
 rent ut eos mora et labor propius fatigaret quod facto fessis gallis vsu
 proprio cum Romanis recētes essent ad bellum gallos absque difficultate ali
 qua subegerunt. Sic et Romanis victoria pulchra cessit. **S**ic vere con
 tra iracundos moraliter est sustinendum et faciendum. Iracundi namque gallis
 impetuosis merito comparantur quod ut dicit iulius ubi supra spiritus sunt ce
 teris gentibus impetuosiores tanto ad opera cum peruenierint cunctis
 hostibus minus valet. Et eandem sententiam recitat de christo iulij vincenti
 lib. vii. ca. ij. speculatio historialis cuius finis propter recitationem gala
 lici magis credo. Sic est de istis violentis et vitiosis hostibus qui faci
 liter irascunt. nam totus eorum valor et vigor in impetu primo eorum consistit
 Totum enim spiritum suum profert stultus. Et quemadmodum sunt in eorum
 impetu ceteris fortiores: sic in operibus bonis ipsos imbecilliores
 cunctis hominibus esse constat Si vero de talibus victoriam concu
 piscas non respondeas eis iuxta stultitiam suam sed permittas ut labo
 ribus suis propriis sese vincant quousque sufficienter fuerint fatigati
 iuxta illud ovidij de arte amandi. Cede repugnanti cedendo victor
 abibis / sic quod ipsi visa confusione propria et tua patientia illico conu
 centur: quia qui paciens est multa sapientia gubernabit qui autem
 impaciens est exaltabit stulticiam suam proverb. xiiij. k. Secundo dico
 gubernatur sapiens freno abstinentie per quod carnales lascivie ma
 cerantur. Sed nota secundum valerium. lib. ij. Mater omnis valitudinis est
 frugalitas. Sic omnis lascivie est noverca. Unde Hieronimus in
 quadam epistola. Mater sanitatis cuiuslibet tam mentis quam corporis est ab
 stinentia. Mater vero egritudinis est voluptas Sine cerere et bacho
 frigit venus. Hinc est quod apud poetas semper senes immediate cum nu
 ptis iungebant. Sicut sicut in xgilij. lib. ij. paruit de didonis nuptijs et
 enec. Et in sacra scriptura in holofernis historia satis patet hec ergo vir
 tus abstinentie apud poetas veteres. eo quod libidines coherceat pos

J.

k

tissime cōmendantur. Unde *Quidius* in epistolis. Est virtus placidis abstinuisse bonis Et *Seneca* libro de quattuor virtutibus virtus tibi sic de facili non ad voluptatē sed ad necessitatē attēde: palatū attende nō saporēs: si fames excitet desyderia paruis redime: quia hoc tibi tū cure est vel saltem curare debes vt fames desinat quocūq; leniori modo possit: q; frugalitate pauca corp⁹ ab infirmitate preseruatur/et animus a libidine refrenatur. **L.** Unde de abstinentiā videtur esse sicut de freno equi/quantūcūq; enim impetus naturalis equi equū ad fortitudinē impellat per frenū tamē ad libitū efre natur assessorū. Sic moraliter caro nostra equus est et ratio siue spiritus est fessor. Unde quantūcūq; equus iste suo impetu ferocitate naturali inuitatur instinctu libidinis proprio et naturali: p solum frenū abstinentie regitur et domatur *Jaco. iij.* Sicut autem equorum frena in ora mittimus: ad consentiendum nobis et omne corpus eorū circūferimus. Sic qui os per abstinentiā refrenat: totum corpus ad quālibet virtutē impellit. Sequitur aī aduertat parabolā et interpretatiōnē. verba sapientū et enigmata eorū. Enigma dicitur secundum papiam questio obscura et ad aperiēdū difficilis.

Lectio quarta.

Timor domini initiū sapientie. Sapientiam atq; doctrinam stulti despiciūt. Audi fili mi disciplinā patris tui: et ne dimittas legē matris tue vt addat grā capiti tuo et torques collo tuo.

Hic incipit tractatus huius libri sū hebreos et secundū aliquos doctores modernos. Et quia in prologo precedenti proponit in hoc opere sapientiā tanq̄ finem. Ideo in hac parte prosequitur ostendēdo. Unde debeamus incipere et sapientiā inchoare. Et diuiditur in quattuor. Primo docet a quo exordio sapientia inchoat. Ibi timor dñi. Secundo ostendit qui sunt illi per q̄s sapientia reprobatur. ibi sapientiā atq; doctrinā. Tertio filiū ne sit de numero talium exhortat ibi. Audi fili mi. et quarto tangit premiū quo sapiēs premiatur. Ibi vt detur gratia. etē. **D**icit ḡ primo. Timor dñi etc. **A.** Timor vt dicit *Beda* accipitur hic loco timoris seruilis/et ille timor dicitur p̄ncipiū inducens filialem timorē: qui recte finis totius sapientie dicitur potest. Seruilis quidem timor preparat viam timori filiali. Sicut acus pungendo filo facit viam quo duo diuisa in separabiliter coniunguntur ad inuicem. hec *Beda*. Istum vero timorem si vitilis esse debeat oportet per spem quasi per quoddam gubernaculum moderari seu temperari: quia sicut nimia spes que presumptio dicitur: timor rectificat Sic superabundantem timorem si affuerit spes supat et a desperatione conseruat. Unde metricè habetur. Si timor est sine spe tunc desperatio ledit. Si spes non timeat. tunc desperatio dānat. Nil timor hic sine spe nil spes valet absq; timore. **Q**uā autē spes absq; timore parum valeat sic ostendo. docet enim *Auicēns* primo. cap. quinquagesimo primo. **Q**uod de vino nisi cū aqua mixto. nullus h̄s

bens debile caput bibit. **¶** Nos vero quod diu visimus in hac vita tamen cerebrum quod caput debile nobis insunt: quia anima nostra est alterabilis ad mala deluit. Per vinum vero spem intelligo que velut vinum hominem vel cor hominis consolatur: Psalmista. Memoro esto verbi tui seruo tuo in quo mihi spem dedisti. hec mihi consolatio est. per aquam timor domini designatur. Veda homelia. liiij. Supercanica. hoc testat. Aqua inquit Veda dicitur: timor domini animum ab omni calore desideriorum carnalium refrigerat estuantem. Proverb. xiiij. Timor domini fons vite. Animum ergo illud. id est spem cum aqua timor miscuetur: quia ista duo si bene esse debeant oportet necessario simul esse: Proverbiorum vbi supra.

In timore domini fiducia fortitudinis et in filiis eius erit spes: quia ex his duobus inducitur homo ad bene agendum. si recte iungantur ut tandem timore merito deum diligat. qui dicitur filialis in quo quidem omnis sapientia terminatur. Hanc ergo doctrinam atque sapientiam stulti despiciunt cuius causa est: quia sicut dicit Hieronymus in prologo biblie. tot habet scientia emulos quot habet ignorantas: quia vero illi soli stulti sunt. qui doctrine sapientiam nesciunt. Unde est quod sapientiam ipsi soli contempnunt: sicut et eas fatuus ausus est temere apollinis carmina et patris sapientiam despiciere et deridere. sed in penam facti statim induit aures asinas. sicut narrat Quidius metamorpho. xij. Non nulli enim sunt quod dei sapientiam plus derideant quam faciunt stolidi asini. quod velut eneeas nihil cupiunt nisi aurum/ nihil aliud sapiunt quam terrenum. Tales enim: ut dicit Boetius de consolatio. primo libro. Velut asini sunt ad liram qui ex natura in sono lire delectantur. Sed in stoliditate propria perseverant. **¶** Narrat Alexander super proverbias Salomonis. Argentum viuum apud auctores mercurius nominatur propter terrestritatem et humorem viscosum quod quod se proiectum fuerit reuicet naturaliter. extra se nisi forte ut puluis. **B.** Per mercurium qui inter metalla vel mineralia magis instabilis reperitur. huc illuc semper se mouens stultus et fatuus intelligi potest. Si autem in illum aliquod solidum de deo vel eius notitia predicando nitaris infundere: statim propter sui terrestritatem et humiditatem et superabundantem viscosum amorem affectionis. scilicet temporalis reuicet et contemnit. Si vero de acquisitione pulueris mundialis quicquam astutie docueris: ut puta per quas cautelas possit fieri honoratio et ditior totam illam doctrinam libenter recipit et admittit. Proverbiorum. xxvi. sicut quod imitatur lapidem in aceruo mercurij sic quod tribuit insipienti honorem.

¶ Horatur ergo sapiens filium suum ne de talium numero sit dicens Audi filij mei etc. **¶** **¶** Notandum ergo quod eadem est disciplina patris nostri christi et lex matris nostre ecclesie. Ideo simul illa duo filijs catholicis commendantur. Et est aduertendum quod doctrina christi: et lex ecclesie quas per eodem habeo triplici ratione audienda est et supra leges singulas et scripturas humanitas institutas potius extollenda. Sunt enim tria per que solent leges humane maxime maculari primo enim maculatur. lex humana: quia lator legis illud quod pre-

B

A

C.

clpit operibus in se ipso non ostendit. Secundo quia frequenter in
 honesta precipit. Tertio: quia contra iustitiam personas excipit.
Primo ergo dico quod lex matris nostre aut disciplina patris liben-
 ter audienda est: quod precipit eius lato: christus operibus propriis
 corporis impleuit. Similis licurgo nobili de quo Harrat. Justinus
 lib. iij. quod lacedemoniorum primus leges instituens adhuc adolescens
 nunquam legem condidit quam non prius in propria persona impleuit
 in exemplo. Exemplo operum clarior: quod in uentione legum illud sapi-
 entis attendens. patere legem quam ipse tuleris. Unde dixit christus
 Matthei. xv. Non ueni soluere legem / sed adimplere et de imple-
 tione eius scribitur: Job. xxxvi. Nullus est ei similis in legislato-
 ribus. **S**ecundo dico quod lex patris scilicet et matris audienda est:
 quia honesta precipit et nulla inhonesta quoad modum leges secu-
 lares per quas rapine fiunt. iniuriose / malitiose cautele et alia infi-
 nita. Sed certe de lege nostra **P**rouerborum tertio dicitur. Custodi
 legem atque consilium et erit uita anime tue. **T**ertio dico quod lex
 matris audienda est: quia illa personas non excipit. sicut leges cete-
 re. que licet in se honeste sint et licite ex sui natura quosdam tamen ex-
 ceipiunt uel saltem maioribus parcunt et minoribus onera legis ini-
 ponunt. Unde ualerius lib. viij. dicit quod anacarsis philosophus leges
 hominum telis aranearum comparauit: quia ille infirmiora retinet et ua-
 lidiora dimittunt. Ita uidemus pauperes et miseros legibus con-
 stringi / diuites et patentes nec in minimo aut magno alligari et ve-
 re hec est causa quare leges peius solito obseruatur ab illis qui sunt
 inferioris gradus. Sicut enim tela Aranearum quod diu integra fue-
 rit saltem infirmiora ligat. Sed si a validioribus fracta fuerit nul-
 lum ligat. sed absque obstaculo per medium tele omnibus uia patet:
 Sic lex quod diu custoditur ab inferioribus obseruatur. sed si frangatur
 a superioribus in posterum ab inferioribus conculcatur sicut patet
 his diebus. **A**lba. iuc primo. Lacerata est lex quia impius preualet
 aduersus iustum. **D**. Debet enim esse in legibus sicut est in logicalibus.
 ab inferiori enim ad superius tenet **q**uia affirmando et a superiori ad
 inferius negando. Sic debet esse in legibus obseruandis. **P**ri-
 mo enim debent a superioribus non licita negari et uitari et postea se-
 queretur. **H**oc idem in subditis. **I**n affirmando uero et taxando pe-
 nitentias pro peccatis est ab inferioribus inchoandum secundum par-
 uitatem sui status. Deinde ad superiores transeundum / **S**ed maioru-
 tatem sui gradus. **H**unc modum lex nostra obseruat quod cum omnes obli-
 gat absque personarum acceptione. plus tamen maiores tam ad pe-
 nam quam ad culpam obligat quam minores: ad premium etiam merendum lex
 nostra maiores cum minoribus facit equales. **U**nde crisost. **O**melia. 53.
 operis imperfecti. **N**on putet laycus quod dyaconus ex hoc quod dia-
 conus est beatior: est ex gradu dignitatis quam laycus studiosus tam non enim
 dignitas apud deum honorificatur sed uoluntas **G**radus enim ministerij
 ex deo est: uoluntas autem per quam meremur ex nobis est: et ideo ex eo iu-
 dicandi sumus quod in nobis esse potest. si uelimus et ponit ille **ex** **e** **p** **l** **u** **o**

illo quod ponitur matth. xxi. fuit quorū vn⁹ reportauit homino suo de nouē talentis nouē talenta de lucro. Alius vero de duobus duo reportauit de lucro iste inquit Chrysostom⁹ qui quis minor fuerit in opere non tamen minor fuit in voluntate. Ideo iustus iudex et si non similia lucra recepit ab illo quem admodū ab isto si tamen beniuolentia istum suscepit vt illū: quia chyltus non maior remunerator ē operum q̄ voluntatū. Constat tamē q̄ si prim⁹ nō fuisset pl⁹ lucratus q̄ secundus q̄ nō fuisset cum secūdo equaliter accept⁹. patz ergo q̄ nō est in lege dei psonarū acceptio. vnde de hui⁹ legis fidelitate loq̄r psalm⁹. lex domini imaculata pueritēs aīas &c. dicit ergo Audi fili mi &c. Aliter tamē potest iste text⁹ exponi: qz secundū pceptum sapientie est obedientia parētib⁹ exhibenda: cū dicit audi fili mi &c. qz post dei timorē illud obtinet secundū locū videlicet parētibus obedire. vnde hec pars sapientie maxime naturat ab auctoris rib⁹ diuersis antiquis pariter & modernis. Cōsistit vero obedientia in quattuor signis videlicet in beneficiorum recognitione / in filiorū inq̄sitione in tpaliū collatione / & in molestiarū dissimulatione. P̄tio em̄ requiritur q̄ filius sit obediens sit obediens parentib⁹ in beneficiorū recognitione: qz vt dicit Seneca ep̄la tertia Ipsa beneficij recognitio intendit beneficij remuneratio est vbi facultas alia nō per mittit: qz sicut dicit Seneca. li. 6. de bn̄ficijs : p̄ia pars reuerētie est: qz fili⁹ recognoscat se nihil eē nisi a p̄e. Ad epheseos. vi. scribit filij obedite parētib⁹. Secūdo debēt filij parentib⁹ obedire & eos reuereri in p̄siliozū inq̄sitione qz nec filij q̄ q̄ facere debent parētib⁹ in cōsultis. hec em̄ obedientia in antiquis legib⁹ habebatur. Si em̄ nollet filius patris cōsilijs acq̄sere absq̄ misericordia mortis supplicio plectebat. deuteronomio vicefimo p̄tio. Si inquit genuerit quis filij p̄tumacē &c. Tertio debēt filij reuereri parentes in tpaliū collatione: quia q̄ subtrahit aliquid a patre & dicit hoc nō ē peccatū p̄iceps est homicidij pro uerbiorū vigesimo sexto Tales em̄ sunt de quib⁹ dicit x̄ps q̄ dicit p̄sim⁹ q̄d̄q̄ ē ex me illi p̄derit &c. & iō ad illō lex naturalis & scripta nos coarctat Eccl̄. 7: honora patrē tuū & gēitū m̄ris me noli obliuisci. Memēto q̄ nisi p̄ illos n̄ fuisses & retribuēs illis sicut ipsi tibi. Et p̄ uerbiorū. xxiij. Audi patrē tuū q̄ genuit te & ne cōtēpseris cū senuerit mater tua. Quarto filij debēt obedire parētib⁹ & eos reuereri in molestiarū dissimulatione. vñ si pater aut mater aliquid iniuriosū dixerit cōtra filij aut fecerint: quātūcūqz pater debz ob reuerentiā tolerare dū modo crimē aut scandalum nullaten⁹ oriatur. Sc̄ ergo dicit Audi fili mi: & sequit. vt addatur gratia: ca tuo & i. col. i. Torques secundū papiam dicitur circulus aureus a collo ad pectus descendens & declinatur secundū eū hic torques. secundū vero p̄ficiantū hec torques & s̄gt̄ propter sui rotunditatē gloriā in futuro vt sit sensus precedentis textus Audi fili &c. vt addatur gratia in presenti & gloria in futuro vbi est finis verus quo p̄miantur obedientes filij humiles & benigni &c.

Alli mi si te lactauerint peccatores ne acquiescas eis.

Postquam sapiens in generali docuit sapientiam esse ex tollendam et excolendam hic monet societatem malorum summus per fugiendam. Et diuiditur in duas: quia primo in generali consilium malorum dissuadet, secundo in speciali modum eorum consiliandi docet. ubi si dixerint. Dicit ergo pater filii mihi etc. Quis textus iste de ceterorum consilio dici possit aptissime tamen de adulatoribus exponi potest. **A**lli enim sunt qui pulchra verba iactantes demulcent. **A**n Vincentius, lib. ij. speculi doctrinalis cap. 167. dicit quod adulatio est ficta et blanda locutio / aurem alicuius placabilibus verbis leniens in perniciem audientis. **A**nde dicit Petronius quod adultores velut piscatores et aucupes quod gratissimum esse credunt hoc libentius ateponunt. piscator enim nisi eam apponat escam quam placidam piscibus nouit frustratur in laboribus. **D**octores etiam nisi dicant quod auditores approbant soli relinquunt in scolis. **A**nde seneca questionum naturalium libro septimo, artifices sunt Adulatores ad superiores maxime capiendos. **A**lius siquidem aperte adulatio utitur aliam clam / alius rursitate simulata quasi ex simplicitate et non ex arte hoc faciat. **A**nde ipsi sunt periculosissimi insidiatores: ergo ne acquiescas et hoc duplici de causa. **P**rimo: quia adulatio reddit homines inconstantes: quia sicut dicit Seneca declamationum lib. iij. **B**aro reperitur quod eadem vox sit solida et sonora. **S**ecundo quia adultores sunt cognitiones hominum attrahentes. **I**mpediunt enim adultores ne homo se ipsum cognoscat. **S**ed magis ut in verba adulatoris falsam assentiat nisi melius aduertat. unde **E**lianum in chronicis Zeussippi inquit nepotis platonis illa fuit egregia sententia cum adulatorum quendam laudantem se audisset desine inquit utrumque nostrum fallere et me mihi a propria cognitione retrahere et tibi artificiosam malitiam cumulare nihil proficis cum te intelligam. **A**nde polycratus lib. iij. **H**oc dico mirabile peccatum qui sibi credunt multi sunt: sed qui sibi de se plus quam alteri credat vix vnus est. **M**agis enim aliene lingue acquiescit quam proprie conscientie dum se quilibet extra se querit / nihil enim est quod credere non possit de se quilibet cum laudatur. quod tamen est contra consilium sapientis quod pueri didicerunt. **M**ultis alijs de te quam tu tibi credere noli. **A**nde virgilius in bucolicis. **M**e quoque vatem dicunt pastores: sed non ego credulus illis. **U**bi aduertendum quod cum omnibus turpe sit adulari longe tamen turpissimum si adulatio habet hos comites / dolum / fraudem / proditionem / et notorium mendacium Sequela vero ignominiam seruitutis execrationem proximi exterminium totius honestatis. hec omnia polycratus ubi supra. **I**sta pestis sit a vobis ecclesiasticis maxime detestanda ex vita adulatio habet gentium: **T**hessalonicensium. i. satis p. 3. **E**xit oratio inquit nostra non de errore neque dolo: neque de immundicia. neque aliquando in sermone adulatio sicut scitis / sed facti sumus paruuli in medio vestrum. tanquam si noster foueat paruulos suos.

Si dixerint veni nobiscū insidiemur sanguinī abscondam⁹ tendiculas cōtra infontem frustra: deglutiamus eū sicut infernus viuētem et integrum quasi descendente in lacum.

C Postq̄ salomon consiliū in aliorū diuisu sit gñaliter hoc etiam idē facit in particulari. Et hoc quantū ad tria peccata maxime cōmunia. Sunt enī inter hoīes tria que inter cetera nimīū frēquānt videlicet homicidiū mendaciū et rapina et ppter hoc. hec pars diuiditur ī tria secundū ibi abscondamus. tertīū ibi deglutiamus. **A.** Triā ergo q̄ generaliter regnāt sunt carnalis voluptas / astuta falsitas. et uolentia rapacitas. **C** Quantū ad primū sic dicit. si dixerint. non enim dicitur ille solus vir sanguinū qui peccat in proximum per corporalem sui lesionē: sed ille etiā qui in seipso delinquit per inordinatā delectationē. qui ex sāguinib⁹ vt dicitur Johānis p̄mo. et ex carne nō ex deo nati sūt. Sed qui ex prelatiōe sanguinis reguntur. **B.** Sed illud regimen carnis et sanguinis duo mala facit: qz primo hoīem velut abominabile in presenti vita facit. Secūdo qz celestem hereditatē in futuro ab eodē priuat. Dicit enī Albertus qz carnes exposite lune ab ipsa corumpuntur. qz calorem naturalē suo motu et lumie facit exhalare. **P**er lunā moraliter intelligo voluptatem quā caro et sanguis quotidie suadent: quia sicut luna in suo lumine variatur: sic et carnis voluptas: quia nunq̄ eadem diu placet. Sicut declarat multum pulchre Boetius. Hic est qz cupido filius veneris et voluptatis: qz deus luxurie atqz lasciuie dicitur apud poetas veteres alatis humeris pingebatur: sicut Quidius in epistolis suis videt innuere et in primo Metha. eo qz voluptuosis homibus nichil ad perficiēdū scelera concepta huius vel mutabili⁹ reperitur. Unde virgili⁹ in buccolicis trahit sua quēqz voluptas. Qui legit flores et humi nascētia fragra frigid⁹ opueri fugite hinc latet anguis in herba. de isto mutabili deo dicitur. **Diēre. ij.** In alis inuentus est sanguis pauperū vel animarū **I**sta ergo luna per suā mutabilitatem calorem naturalem. i. charitatem que in aīabus hominū quasi quiddā naturale debet esse: Si qz se exponat eius mutabilitati facit illico exhalare. ex quo statim sequitur corruptio spiritualis. **E**t fiat abominabilis in naribus summi patris. **P̄s.** Virum sanguinū et dolo. abomina. dñs. **L.** Secūdo dico qz vir sāguinis hereditate celesti se priuat. causa est ista: qz qui ex carne nascuntur filij ancille sunt nō libere **E**īce ergo ancillā et filij eius **17.** Salathas. **4.** Seneca nāqz. vi. lib. declamationū ponit istum casū lex erat / Senior filius omne patrimonij diuidat: iunior eligat. **C**asus contigit quēdam duos filios generasse / vnū de libera alterū de ancilla: mortuo vero p̄fe filij libere cū esset senior sic diuisit ancillā ex vna parte posuit et totū patrimonij ex altera parte: iunior matrem elegit et fratre conuenit de iniustitia diuisionis patrimonij sui. senior sic respondit. Ego inquit nihil aliud egi q̄ diuisi circūuentio vero non in diuisione sed in electione consistit. sic qz senior iuniozem exclusit.

Moraliter deus pater duos filios h̄yrum de libera. l. de sua sub-

stantia. primo genitū et alterū de carne que s̄m apostolum vbi supra naturaliter est ancilla: pater ille omne iudiciū diuidendi patrimonii celeste relinquit filio seniori: q̄ iste christus primo genitus est in multis fratribus vt d̄ ad Rom. xx. Christus autē sic diuisit vt totū patrimonii per se ponat / matrē vero scilicet carnem collocaet ex aduerso. Si ergo nos eligamus carnē nō possumus calūniari iuste fratres n̄m seniorē: q̄ circūctio et fraus nō in diuisione. sed i electōe cōsistunt. Ideo si hoc fecerim⁹ nō possumus de regno celesti: nec magnū: nec parū v̄dicare. i. Corint. xv. Hoc autē dico fratres: quia caro et sanguis regnū dei non possidebūt nec corruptio incorruptionē. Carnis nāq; delectatio propriā carnem dānat. **D.** Narrat Quidi⁹. 7. metamorpho. q̄ procris vxor: cephalī sagitta huiusmodi vtebatur: cuspidem habebat ex auro et si aliquotiens iaceret ad feram madafactam sanguine: iaculū illico resiliiret. hanc tamen sagittā fugiens a marito cephalo eam sibi relinquit vt eadem vteretur. qua postmodū vtens cephalo propriam quondam vxorem sagitta inuenit. Sagitta ista cuspide aurea rutilās / inordinatus amor seu dilectio d̄ testante eodē poeta lib. i. vbi supra de ponto: q̄ quis ad presens r̄ in presenti velut auri pulchritudo delectent sensus exterius: interius tamen per remorsū p̄sciētie cor lacerat penetrat et cruētat: sicut pulchre probat Boetius vbi supra. Hoc etiā iaculum et si aliquotiens a mente. forte reuicē non min⁹ tamen sponte redit. q̄ cum carnis desiderij oportet nos bellū gerere q̄ diu viuimus in hac vita. secundū q̄ Gregori⁹ in dialogo per exemplū ostendit de illo sene et infirmo quem semel mulier compatiendo v̄sitaauerat. ait nāq; tolle paleam hinc: quia adhuc igniculus restat corpori. Unde quando femel sagitta delectatiōis sanguinē extraxerit per consensum peccati per tētatiōis iteratas inuadere nunq̄ cessat. Si autē illis sagittis nos vtī contingat ad culpam per delectatiōis ipsius consensum cum ex hac luce migrauerimus: Christus quōdā coniunx̄ n̄ in baptismo: eis d̄ vtitur cōtra nos ad penā. vt eadem oblectatio que fuit oblectamētū in vita per vermem consciētie in inferno. sit pena mentis eterna. **A.** In glosa super illud Psal. In eo parauit vasa mortis sagittas suas. **rc.** Ipsa peccata veniunt homini in penam. vt que fuerūt delectamenta homini facienti sint instrumenta deo punienti Deuter. xxxi. sic dicitur de iusto iudice: Inebriabo sagittas meas sanguine et gladius meus deuorabit carnes. **C.** Sequitur in littera. Abscondamus tendicula contra infontem frustra. glosa. i. sine causa. Tendicula dicuntur secundū huguitionem laquei quibus venatores aues et pisces capiunt. Tales sunt sapientes mundi qui abscondunt tendicula pedibus innocentum. Et eos versutis suis capiant et confundant: **E.** Unde Psal. Absconderunt superbi laqueum mihi. **R.** Narrat Albertus de animalibus q̄ si equus diu sequatur vestigia lupi vel leonis pedes eius tanto capiuntur stupore. q̄ vterius se mouere non potest nisi capiatur a predictis. Sic reuera est de familiaritate pauperis cum cautelosis hominibus huius mundi. Si enim pauper ipsi adherat et cum ipsis tractare habeat: in eorum laqueis

capietur in via inquit psal: qua ambulabam absconderūt laqueum mihi. ⁊ de illo laqueo nū q̄ recedet paup̄ quousq; oīa bona ei? diuerti cedant in p̄cedā Terentiū tertio. Ursus insidiās factus est mihi leo in abscondito Quidius inepistolis. q̄ male inaequalis veniūt ad aratra iuuece Lum premitur magnocōiuge nupta minor. ⁊ vere sūt dici pōt de cōtractu ⁊ familiaritate magna pauperū cū potente: qz infiniti laquei a talibus p̄parati abscondunt: ⁊ vti nāz finem vltimū cōsiderent tales homines versuti ⁊ dolosi: non em̄ putent q̄ q̄uis eozū dolositates lateat hoīes: qz propter hoc a deo vero inspectatore cordiū abscondant: qz ipse est q̄ reuelat abscondita tenebrarū ⁊ manifestat occulta cordiū. sicut dicit ap̄lus. i. choz. 4. Ideo necesse ē vt oīa que facimus quātūcūq; abscondita sint reuelari Terra em̄ cōtra tales perhibet testimoniū iusticie dei ⁊ eozū falsitatē ostēdit. Harrat Quidius secundo metamorphoseos de mida quē cum seruus suus vidisset a sinibus insignitū: quia celare non valuit quod viderat esse secretum; narravit terre q̄ domin⁹ suus vtebatur aurib⁹ a sinibus: vnde dominus seruum abscondēs in fessa sub terra recedēs firmiter fossam clausit terra autem emittens arūdines cum iam creuisset impetu vēri agitae similiter eandem vocem quā seruus terre commiserat clamoribus maximis resonabant. Vere sic est quis peruersi putent facta sua mala causa secreta esse quasi etiam a deo non aduertantur dicentes illud. matthei. xv. abiens fodi ⁊ abscondi in terra: in fine semp̄ manifestabit veritas: ad Thy. ij. facta bona māt festa sūt et q̄ aliter sūt nō possūt abscondi. Xitatis em̄ vt ait tull⁹ in cathilinā magna vis ē q̄ oīz īgenta calliditatē solertiā sōq; fictas hoīm insidias se p̄ se ip̄a defēdit. Harrat siquidem innocentius de vilitate conditionis humane q̄ tria sūt ad abscondendum pessimas: quia facillime se prodūt Nus in pera. spēs in gremio ⁊ ignis in sinu. ⁊ illud vltimū pessime diu absconditur ⁊ piculos⁹ ē cū p̄ualuerit. Sic peccata lasciuie auaritie fraudulitatis malicie pessima: maxie inter singula vicia ostendūt s; vltimum tamē omnium peius: quia sicut Tullius ait de officijs libro tertio. Nemo potest diu facie fictaz gere re proverbiaz. vi. Quis potest ignem abscondere in sinu suo vt vestimenta sua nō ardeant: Et sequitur de glutiamus cū sicut infernus viuētē Infern⁹ scōz; Hidorū etimologiarū. xiiij. ideo dicit: qz infimum est inter cūcta corpalia. dicitur etiam scōz; grecos infernus nē hil preter triste amans. Tertio dicitur infernus secundum poetaz quia eo inferūtur anime ⁊ his trib⁹ de causis bene rapaces ⁊ cupidī infern⁹ dici possunt. primo quia circa infima magis descendūt: qz sūt omnib⁹ hoīb⁹ grauiotes: scōz; q̄a nihil aliud eis delectabile sonat nē si vt paupes ⁊ alios cōtristēt bona eozum rapiendo. tertio qz apud illos anime hominū innocenter p̄secutionib⁹ temporalibus cōtinue ferunt: vel secundum gregorū dicit infernus quia propter latitudinem omnia illa referāt ⁊ bene signat cupidos ⁊ rapaces Tales em̄ velut infernus habent primo maximam insatiabilitatem: scōz; in exhaustam auaritatem habent Tertio vero grādem peruersitatē. Ihabent em̄ primo tales cupidi ⁊ auari maximam insatiabilitatē: quia

Infernus q̄ et
vnde dicitur.

abſq; omni neceſſitate rapit & comedūt inopes Hec aliquando ſup
 plicijs parcūt. vnde & in hoc beſtjjs ſunt peiores. Quāuis em̄ leo ce
 teriſaſalibus magis ferox ſit nūq; tamen dicitur hominē comedere
 niſi maxima fame & neceſſitate incurrite: vnde magis iſti viſi q̄ leo
 nes dici poſſunt qui adeo ſtrangulant oues q̄n non comedunt ſicut
 q̄n comedere indigent: vnde de pauperibus in manibus talij̄ exiſten
 tibus dicitur in pſalmis. Sicut oues in inferno poſiti ſunt mors de
 paſcet eos vt q; puerbiorū vigesimo quarto ſcribit̄ leo rugies vsus
 eſuriens: ſic princeps impi⁹ ſuper populū pauperem. Sc̄do inferno
 ppter eius inexhauſtam infaciabilitatez cōparant̄ infern⁹ em̄ p̄mū
 inter cetera infatiabilia cōputat̄ infra. xx. cap. ſic iſti ſimiles lēijs q̄
 uis illud quod rapiunt poſſet eis ſufficere non tñ ſunt illo contenti
 niſi totū illud diripiant ad quod extendere poſſunt manus ſuas. vñ
 de de infatiabilitate dicitur iob. 41. profundior eſt inferno & vnde co
 gnosces eū longior terra meſura eius & latior mari ſi ſubuertet oīa
 q̄s cōtradictet ei. & ezech. 22. principes in medio eius quaſi rapietes
 predam. Tertio dicit q̄ tales velut infern⁹ grādem habēt nature p
 uerſitatē. Illa em̄ eſt grandis peruerſitas a natura vbi null⁹ mora
 ri poſteſt niſi qui non eſt immunis a culpa. vbi dominus a deo mole
 ſtaſ ſicut ſeruus: homo cruciaſ ſicut beſtia. Hec em̄ ſunt in inferno et
 cōtra naturā videntur eſſe. Eſt autem modus iſte innaturalis inter
 hoīes mūdi rapaces: null⁹ em̄ cū eis viuere pōt niſi ſit ſimilis eis ra
 par: quodura eſt ſicut infernus ipſorum diuitū impioſū emulatio. Cā
 tiorū vltio. P̄ eos etiā adeo cruciatur dominus ſicut ſeru⁹ & ho
 mo ſicut beſtia. Innaturale q̄d eſt vt hō quilibz ſuper cūctas beſtias
 principē ipi vero cupidi imitantes predationē quam natura beſti
 is inſtituit pl⁹ homines q̄ beſtias depredant & vere hoc ē in natura
 maxime moſtruoſum. vnde Tulli⁹ li. iij. de officijs detrahēre aliquid
 homini vt eius incōmodum faciat vel augeat magis cōtra naturam
 eſt q̄ mors & hoc pbat per illud ſicut enim vnum quodq; membrum
 corporis ſi haberet ſenſum vt ageret per ſe per hoc poſſet magis va
 lere ſed ſi hoc primi mēbri valitudinē deſtruxiſſet interiire totū cor
 pus neceſſe ē. Sic vnus quiſq; ſi ad ſe rapiat cōmoda aliorum neceſ
 ſe eſt vt ſocietas hominū atq; cōmunitas euertat̄: hec illi: & vere ta
 les vt firmiter teneāt quod aſſimulati erant inferno viuētes ſic ad
 infernum morientes deſcendunt ſicut de diuite patuit luce. xvi. mor
 tuus eſt diues. Job. 27. Ducunt in bonis dies ſuos & in puncto: ad
 inferna deſcēdunt. Igitur fili mi ne ambules cum eis pedes enim il
 lozum ad malum currunt.

Lectio Septima.



Ruſtra autem iacitur rete ante oculos pē
 natorum ipſi quoq; contra ſanguinem ſuuz
 inſidiantur et moliantur fraudes cōtra ani
 mas ſuas. Sic ſemite omnis auari animas
 poſſidentium rapiunt.



Postquam sapiens malorum societate generaliter et particulariter fugienda esse deduxit: in parte ista malicie sine inutili esse exemplariter ostendit et scdm hoc hec diuidit in duo. Prmo emm quatuor ad oppositum malitia non habet suum interitum. scdo quia malitia sepe sibi met ipsi infert nocumtum tibi. ipsi quoque. **A** Dicit ergo quatuor ad primum frustra iacitur rethie etc. Frequenter huiusmodi dominus sic disponit quod laquei et rethie que simpliciter huiusmodi mundi proponuntur declinant et sic sapientes huiusmodi mundi frustrantur sicut dicit beatus Bernardus in sermone quodam exiite popule meo rethia Aranea componendo et opando rethie seipsa propter vilem predam euiscerat. Sepius tamen laqueus eius cofringit et frustratur. Sic astuti mundi rethie componentes vt simplices depreudentur auxiliante tamen deo et veritate se manifestate in astutijs defraudantur. Job. viij. non ei placebit vecordia sua et sicut tele arancarum fiducia ei. unde chrysostomus homelia. iij. de laude pauli. Sic enim veritatis statim militis impugnationibus relittit: sic falsitatis conditio nec sibi obistente volostate et malicia cofsenescit. puerbiozum xix. homo qui blade et fictis sermonibus loquitur expandit rethie pedibus: peccantem vero et iniquum inuoluet laqueus et iustum laudabit. **B** Unde videtur esse de multis hoibus huiusmodi mundi sicut fuit de quadam arboze qua in india milites alexandri inuenerunt sicut narrat Aristoteles. Inuenerunt siquidem in aqua stantem quamdam arbozem mire pulchritudinis altitudinis et vigoris quam cum admirantes euelleret inuenirunt que cum ad radicem fuerat illico transformata in sal amarum. Sic namque et moraliter de omnibus qui in aquis prosperitatis huiusmodi seculi morantur. habent enim in aspectu vigorem in altitudine decorum. Sed si quis velit astute inuestigare mores tunc manifestabitur amaritudo salis que latuit in radice. Que quidem manifestatio et si non fiat in vita absque hesitatione aliqua fiet in morte. Ecclie. xxiij. Arenam et salcem et massam ferri facilius est portare: quam hominem fatuum et impium. Et ad litteram loquitur de avaro. oportet autem quod huiusmodi radicatio arboris. i. detectio falsitatis fiat per aues penatas. i. viros spirituales habentes oculos scientie et penas contemplationis et caritatis. tales enim debent per predicationes suas sal amaritudinis a radicibus arboris amouere et iterum in terra bona caritatis fundare. quod si non voluerit debet eos ab ecclesia totaliter euellere et eorum malicias cunctas vt caueant denudare sic duntaxat si tales fuerint publici peccatores. Ecclesias. x. Qui pennas habet annunciabit sententias. Sed quod volendum est pauci iam sunt his diebus qui possint vitia extirpare: quia vel deficiunt eis oculi: aut non sunt pennati: aut enim videre nesciunt per litterarum ignorantiam rethie peccatorum: aut si sciuerit deficiunt eis penne perfecte charitatis et amoris: quia propter eorum offensas contra peccatorum malitias non audent se extollere et predicare. **D** Primum sunt multi qui cum curam habeant animarum. habent tamen defectum turpissimum oculorum siles generi ardearum. de quibus dicit Albertus in lib. de animalibus. quod quis penas habeant non tamen bene volant: quia oculos amittunt. Imo magis palpando super terram reptant quam volent. Et vere tales magno periculo se exponunt deuter. xiiij. os quod reptat et pennulas habet in mandauerit vobis. Alij certe sunt qui oculos scientie habent: sed non habent

penas audacitatis charitatis. Charitas est perfecta foras mit-
 tit timorē / quā nō habent illi qui contra vitia peccatorum predica-
 re non audent propter offensas momentaneas mundanorū. Et vere
 isti sunt grauiter increpādi. vnde Hieronymus sup Ezechielem. ma-
 gnum discrimē est predicatoz ob causam triplicem subicere. ppter
 timorez / ppter pigriciā. propter adulationē. quia omnia hec cū per-
 fecta charitate esse nō possunt. multi tamen tales sunt vt timeo his
 dieb⁹. Esaie. x. non fuit in vobis qui moueret pēnā. E. Scdo oñdit
 sapiēs q malicia quātū ad effectū infert sibi metip̄i nocumētum sp̄i
 rituale frequenter. dicēs ipsa enim contra sanguinē suū nisi. i. cōtra
 animas suas que ab aliquibus in sanguine esse dicitur / Tales enī cū
 nituntur nocere. p̄imis. Nocent primo sibi p̄s. Sicut dicit glosa
 super illud psal. laqueū posuerunt pedibus meis fodi. ca. in laque.
 Fraus inquit proximi est laqueus in quē primo incidūt fodientes.
 qui tunc aperitur quando male suggestioni terrenaz cupiditatum
 consentiunt. Effoditur vero quando post consensum operationi insi-
 stunt. Sed in laqueū fodiens ip̄e cadit: quia prius ei⁹ anima graui⁹
 q̄ corpus alterius vulneratur. Et hoc sēt̄ psal. qui dixit accipe an-
 mā meā consiliati sunt. Erubescant impij et deducantur in infernū.
 hoc enī necessariū est vt qui tangit picem vt in alios p̄iciat / q̄ ab ea
 dē prius ipse maculetur. r hoc est quod dicit seneca epistola. vi. opifi-
 ces inquit respice per quos sterile genus terre impiguat r videbit⁹
 quanta fuligine euoluantur ac certe hoc magis in moribus q̄ in cor-
 poribus esse constat Trenoz. iiii. scribitur de versuto. ocul⁹ me⁹ de-
 predatus est animā meā in cunctis filiab⁹ vrbis mee. Venatione ce-
 perunt me quasi auem / lapsa est in lacū vita mea. Sicut femite oēs
 quari dicit sapiens: quia illa anima que peccauerit ipsa morietur.

Lectio octaua.

Sapientia foris predicat in plateis dat vocē
 suā. In capite turbarū clamitat: in foribus
 portarū vrbis profert verba sua dicēs. Us-
 quo paruuli diligitis infantia: et stulti ea que sibi
 sunt noria cupiēt: et impudētes odibūt scientiā.

Hic incipit tertia pars huius capituli r quia in precedentib⁹ sa-
 piens in propria p̄sona sapientiam docuit esse excolendā. hic in ista
 parte in p̄sona diuina manet sapientiam sūmopere amplectendā. Et
 diuiditur in duo: quia primo ponit instantiā sapientia predicantis.
 Scdo increpat duriciā prudētiā respuētis ibi Usquo. A Dicit ḡ
 p̄mo sapientia. i. christ⁹ qui scdm apostolū sapia dei patris dicitur. fo-
 ris p̄dicat: quia que prius apud nos ignota manebant: ip̄e foris ad-
 ueniens extra apparens in carne singulis p̄dicauit. In plateis dat
 vocem suam: id est in latitudine cunctarum gentium vicem exorsus
 est predicātis. non acceptor vtiq̄ personarum. In capite turbarum
 clamitat. qz principibus r prelatib⁹ pctā eorū in p̄ncipio manifestat.
 In foribus portarū. i. i apostolis qui sunt porte celi sapientia suam
 clamant dū eos vt in cunctis gentibus predicarent combinauit.

Co. Hic est notandum moraliter quibus tribus modis debet quilibet predicator verbi dei sapientiam proclamare. primo in multitudine propter vitiorum extirpationem secundo ad prelatos ecclesie suadendo perfectionem. tertio ad portas celi. i. homines beate vite. propter deuotionis conseruationem. Debet enim multitudinem corrigere prelatum monere sanctos et iustos delectando fouere. ut si vnicuique secundum capacitatem et mores proprios tribuat. Unde chrysostomus homelia. 51. Quare inquit non semper omnia nec omnibus omnia dicenda sunt? quia certe qui alios edificat alios destruit. ideo cauendum est sicut infantibus esca mutat finem etatem. sicut apostolo Ego inquit. fratres non potui vobis sicut spiritualibus sed tanquam paruulis lac vobis vendi non escam. Considerandum est tempus ne impotune oblata magis noceant quam profint: sicut esca quam quis bona. tamen extra tempus nocet. Hec illi. Sermo etiam iste proponendus est populis et multitudinibus modo correptionis. Causa est ut dicit idem Chrysostomus. homelia. i. multitudine et populus mater est seditionis peccati et contumacie: quia quicquid a pluribus perpetratur ut plurimum manet inultum et ideo magis indiget correptione acriori Iud. vij. Loqueris ad populum et cunctis audientibus predica. C. Est autem secundo predicatio turbarum capitibus facienda. i. prelatibus per honestam monitionem monendi sunt illi ad perfectionem in mente. sic excellunt alios in dignitate. Tanto enim debet actione populi actio transcedere presulis quantum distare solet a grege vita pastoris. sanctus Gregorius in pastoralis et causa in scriptura sacra satis patet. Unde chrysostomus dicit homelia. vbi supra. sicut edificatores habentes lapides nodosos et tortuosos ferro dolant. et postmodum in edificio suo exaltant et quos de omnibus iudicant meliores esse ponunt in edificio eminentius ut videantur ad eorum edificium honorem. Sic ecclesie doctores dolant quidem increpationibus a tortuositatibus peccatorum quos validiores iudicant moribus pro edificatione ecclesie et eos ad caput et faciem ecclesie per sacerdotium exaltant. ut a foris alijs per exemplum luceant. et totam ecclesiam decorent. quod si non fecerint sunt pulchriorum modo quo fieri poterit rescindendi absque scandalo ne tota residua fabrica ex eorum ferro aspectu maculetur. Sapiens ergo doctor et prelatus. bene consideret ut nullum lapidem ecclesie cacumini prehsiciat nisi prius fuerit bene dolatus aduertens illum Eccl. xxvij. Qui in altum mittet lapidem super caput eius cadet. D. Narrat autem sextus Iulius lib. i. De tarquinio superbo rege romanorum. cuius filius tarquinius cum gabinos deuicisset. misso nuncio ad patrem petijt quid de gabinis esset faciendum: et ipse cum non auderet alicui secretum suum committere voluit quod filius suus gabinoz principem de mundo auferret eo quod maxime populum repperat usque ad interitum. dixit in hortum suum nutium ad se missum. et baculo quem manu gessit de arbulans papauerum capita cuncta percudit. Rediens a nutio prefe. quod viderat a prefe filio nunciauit. per hoc intelliges filium de principibus sicut esse faciendum. Unde et eorum capita statim statuit scindidi. Sic in proposito si capita cuiusque communitatis inueniant corrupta illico percendant. et loco talium meliores reponant. Iudicium. xij. percussit eum in cervicem et abscidit caput eius. Tertio debet predicator sapiens

B.

C.

D.

ꝑdicare foribus celi uel ecclesie. i. uiris sanctis propter deuotionis
 augmentationē apostoli em̄i ⁊ uiri sancti. dicūtur porte ecclesie: quia
 per ipsorum bonorū operum exēpla. populus cunctus ad xpm̄ ha-
 bet ingressū secundū chrysostimū homelia. io. vbi supra nā ideo dicitur
 tur porte: quia semper ad ea q̄ de deo dicuntur recipienda aperta ⁊ ꝑ-
 ptas se ostendunt: ad ea x̄o q̄ diabolice suggestionis fuerint se semper
 claudūt. ⁊ duo hec officia sicut porte claudere ualet ⁊ aperire. Unde
 Augustinus de ciuitate dei. Quanto est quisq̄ sanctior ⁊ desiderij
 sui plenior: tanto eius appetitus ad deum ⁊ de deo audiendum est
 uerbior: nihil em̄ desiderij reddit magis quidū q̄ absentia dilecti ⁊
 sermo frequens qui tangit amatum. unde talibus uiris sanctis ꝑ-
 dicare debemus nō ad correptionē criminis / sed ad augmentū deu-
 tionis vñ Ileremie. vij. dicit. Sta in porta domus dñi ⁊ ꝑdica uerbuz
 illud ⁊ dic bonas facite uias uestras ⁊ habitabo uobiscū in loco hoc
 E. Usque q̄ puuli diligi ⁊c. Chie ponit correptionē illorū q̄ solent de
 ctrine sapiētiam refutare. ⁊ pōt hec particula diuidi in tres partes
 scdm̄ q̄ talium tria sūt genera. prima pertinet ad prelatos. secunda
 ad delicatos. tertia ad obstinatos. Prelati siquidē moderni tā in ec-
 clesia q̄ ex̄ in dignitate qualibet cōstituti possunt ratione triplici ꝑ-
 uulis cōparari. puuli siquidē cuncta que uident cōcupiscunt in suis
 affectionib⁹ instabiles se ostēdūt. ⁊ semper tāt ut in altissima loca
 cōscendant quātū possunt Sic reuera prelati moderni oīa tꝑalia ca-
 piūt oīa sibi ipsi applicāt nō solū bona ecclesie. s; etiā alior. quos
 ꝑꝑt inexhaustā cupiditatē subuertere ⁊ ꝑdere molunt ut ꝑ hoc de
 bonis suis se faciāt ditiores. puerbiorū. ij. Comedēt fructus uie sue /
 suisq̄ ꝑsilijs saturabunt: quia auersio puulorū interficiet eos / et ꝑspe-
 ritas stultorū perdet illos. nec adhuc illud eis sufficit nisi semper ni-
 tant ad altiores gradus ꝑscendere S; qñ putāt se securi⁹ posse qui
 escere illico cum sonitu magno ⁊ scādalo populi in ꝑctis uilib⁹ col-
 labunt Siles phaeont i supbo qui cū curr⁹ ꝑnos regere ambiret
 mergebat in ꝑfundū ut pertractat ouidius meta. ij. libro. Tunc seq̄
 tur ⁊ stulti ea que sibi noxia cupiūt hec particula ꝑtinet ad delicatos
 Es namq̄ solet esse cōditio infirmorū ut nō alia eis sapiant nec alia
 cupiant q̄ uana. Sic ē de istis peccatoribus delicatis nihil em̄ sapit
 eis de doctrina xpi sed solū q̄ aiab⁹ eorū obest. Et hoc ē signū q̄ ant
 me eorum infirmantur infirmitate grauissima peccatorū. An̄ Chy-
 sostom⁹ homelia. xxi. Nemo em̄ bonarū rerū pōt sentire sapore quē
 mala delectant: tunc autem incipit placere boni est ceperit displice-
 re malum He dederis ergo os tuuz ut peccare facias carnem tuam
 ne forte. Frat⁹ domini⁹ dissipet opera manuum tuarum. Sequitur
 in littera imprudētes odibūt scientiā hec particula ꝑtinet ad obsti-
 natos habēt em̄ peccatores obstinati scientiā dei odio duplici ratioe
 ꝑmo ratione acquisitionis laboriose. secūdo ratione ꝑꝑue reple-
 tionis uenenoſe Sūt em̄ multi peccatores tepidi ⁊ inertes. q̄ liben-
 ter sciunt illud quod in lege dei ꝑcipit sed illud quasi laboriosū ꝑ-
 tātes ꝑficere totū relinquūt de quib⁹ accidit sicut de simia. Simia
 em̄ nō attēdēs nisi exteriorē amaritudinē corticis in nuce quis me

rito nucleū dīderet: gustata tñ corticis acutie totū reijcit ⁊ cōtēnit. Sic fatni obstinati in sola delectati de peccati solū cōsiderātes labore medicū tpalē qui circa cōtemplationē ⁊ acquisitionē sciētie diuine p̄sistit: fructū ⁊ dulcedinē ipsius eternam tanq̄ nulli⁹ valoris aut precij p̄uipendunt de quibus p̄uerbiorum octauo dicitur qui in me peccauerit ledet aniaz suam oēs q̄ me oderūt diligūt mortē. Et hui⁹ causa est repletio venenosa peccati. vnde Chrysostom⁹ homelia. li. Sinquit vas plenum de aliquo fastidit omne qd̄ sup̄ inmittit. Et si est vacuū recipit. quod sup̄ infundit. sic homo q̄ diu decu patus atq; repletus est malis fastidit oē bonum. vnde de talibus qui sic repleti malis odiūt dei sciētia dicit Michee. iij. Audite principes Jacob ⁊ duces dom⁹ israel. nūquid vestrū est scire iudiciū. qui odio habetis bonū ⁊ diligitis malum.

¶ Lectio Nona.



Conuertimini ad correptionem meam. Et proferam vobis spiritum meum ⁊ ostendā vba mea. Vocauī ⁊ renuistis. extēdi manū meam: et non fuit qui aspiceret. desperistis omne consilium meum: et increpationes meas neglexistis ego quoq; in interitu vestro ridebo: et subsannabo cun vobis id quod timebatis aduenerit. Cum irruerit repentina calamitas: et interitus quasi tempestas ingruerit: quando venerit super vos tribulatio et angustia.

Postq̄ sapiens in premissis ap̄d omne gen⁹ hominū tā monēdo q̄ increpando docuit sapientia esse acceptandā hic sub alijs v̄bis idē facit ⁊ diuiditur in duo. p̄mo ad sapientiam inuitat imp̄sona viuina p̄ beneficiorū recitationē Sc̄do p̄ pene infligēde p̄minationē: ibi ego q̄q; ⁊ Quātū ad p̄mū dicit: Conuertini. Sūt enī sc̄s gregoriū tres mōi p̄uersiōis sc̄olatio i meditatio ⁊ p̄fectio. In sc̄olatioe iuenim⁹ blādumēta dulcedinis in meditatioe certamīa tēptatiois ad c̄mū p̄fectio ē plenitudinis / p̄d̄io erḡ p̄uersi suscipiūt dulcia q̄b⁹ delectētur postmodū amara quib⁹ exercitāt ⁊ tūc demū suauia quib⁹ ad suā p̄na erigant. Sed multi sunt qui propter vitam istā mūdialē p̄uerti nolunt ad christū quātūcūq; eis de eterne dulcedine predictetur Hieremie xxij. Cōfortat man⁹ pessimorū: ⁊ nō conuertit vn⁹ q̄sq; a malicia sua. sc̄s Du. me. li. i. p̄heb⁹ fingit daphnē ⁊ giez adamasse vñ cū p̄queretur eam vt eius cōiugio potiretur illa cōtinuo fugit. est. Apollo autē fugientē insequit eā per exhortationes ⁊ increpationes ad suū propositū inclinādo ⁊ multis alijs cōtinuo fugiētē ⁊ gūnē persequit⁹ est. Sed cū nec blāditijs nec increpationib⁹ eā cōuertere potuisset humanam eius effigiem in arborem laurū imutauit. Charissimi ille processus continue habetur inter deum ⁊ animam peccatricem christus enim ex sua clemētia quanto magis ani

A

mam verbis pulchris vt ad sui amorem cōuertatur Insequitur t̄to
 magis cum fugit / se ab eo elōgando. Christus aut̄ propter suam in
 perscruable bonitatem propter hoc ad huc nō desistit. Sed salutez
 anime desiderans ipsam instanti⁹ insequitur ⁊ exhortatur vt ei per
 amorem cōiūgatur dicens ⁊ clamans illud quod ponitur Iheremie
 .iiij. Conuertimini filij reuertentes quia ego vir vester dicit dñs. Dis
 cit em̄ sic dixit apollo non insequor vt hostis sed solus amor est mihi
 causa sequēdi. plus siquidē delectatur ⁊ gaudet super vnus pecca
 toris cōuersione q̄ super .xcix. iustis. Cuius causā assignat gregori⁹
 homelia .xxxiij. sicut dux inquit in prelio plus militem illum amat
 q̄ p⁹ fugā conuersus hostem firmiter premit q̄ illum qui nūq̄ terga
 prebuit. nec vnq̄ aliqd fortiter fecit. Et quēadmodū agricola terrā
 illā intensius amat que post spinas vberes fructus confert q̄ eam
 que nūq̄ spinas habuit nec etiam fertilem messem produxit. Sic si
 mili modo est de militia ⁊ fructu peccatoris conuersi ⁊ militia ⁊ fru
 tu ipsius iusti. Unde de vno peccatore magis gaudium apud deum
 ⁊ ceticolas generatur. q̄ de multis iustis qui nunq̄ egerūt aliqd for
 titer nec etiā ceciderūt. Ihesus .ix. luct⁹ ⁊ tristitia i hilaritate gaudiū
 qz cōuersa sūt. Sed pp̄ istas blāditias vbor vix aliq̄ quertunt iō
 scdo pūitides ⁊ icrepationes piculi cōminat̄ quas peccator subibit ni
 si se cōuertat sed nesciunt peccatores quis ille est qui tanta eos in
 sequitur clemētia: ideo ad suū interitū fugiētes festinat̄ nec vnq̄ de
 sistūt quosqz humanā specie decorā mouētes perdāt duritiēqz ar
 boris in inferno cōtrahāt ⁊ virosē lauri p̄mortalitatē in pena capt
 ant. Tūc em̄ cōprehēdēt velint nolint nec vnq̄ euadere poterūt vt
 dicit psalm⁹ in psona xpi pleq̄r iūmicos meos ⁊ cōprehēdā illos ⁊ nō
 cōuertar donec deficiāt. Tūc pferet em̄ spiritū suū. i. indignationē:
 ⁊ ostēdet verba trāfacte p̄dicationis quibus instāt̄ peccatores cū
 ctos vocauit. Vocauit inq̄ ⁊ renuistis per auertētē elongatōez. Ex
 tendi manū per beneficiorū iugē collationē ⁊ nō fuit qui aspiceret: qz
 gratiarū actionē. hoc namqz est sicut dicit chry sostom⁹ maximū qua
 si penale qd̄ deus contra dānatos replicabit: Unde homelia secūda
 super marth. tractans illud. Ecce stella Quid inquit mirū si añ que
 rētes christū stella currebat qd̄ magni si elementa hoibus ministrāt
 q̄ propter hoies sūt creata hoc aut̄ audiētes gaudere opz pariter ⁊
 terreri. qz quāto maiora beneficia sunt hoib⁹ cōstituta: tanto graui
 ora sūt peccatoribus iudicia p̄parata. Unde quātūcūqz tales dei bñ
 ficia obliuiscant̄ in compoto tamen finali nihil tradetur obliuioni
 de dei beneficijs datis ⁊ a nobis receptis. Uñ de anima q̄ de dei be
 neficijs ingrata: exponi potest illud Esaię quadragesimonono. Et
 si illa oblita fuerit: ego non obliuiscar in manu mea descripsi te: tu
 desperasti omne consilium meum. ⁊c. Chry sostomus homelia .xxxiij
 dicit qz bonus homo comprehensus fremit non quia peccauit: Sed
 quia in peccato cōprehēsus ē: vt puta domesticū aīal si aliquāto rēs
 pore extra domū peccauerit ⁊ errauerit cū venerit in manib⁹ dñi sūt

quasi cum recordatione nature sue redacte in seruitutē. Iterum facile
 ter mansuescit animal autē siluestre cum comprehensum fuerit aut mor-
 tibus repugnat aut calcibus repercutit sic malus homo correptus
 non solum continet penitere / sed adhuc aduersus correptorē magis ira-
 scitur et insanit. Cui potest dici illud. *Esaię. xxxvi. Que est ista fiducia*
qua confidis aut quo consilio vel fortitudine rebellare disponis
¶ Sequitur ego quoque in interitu vestro gaudebo. Hic ponit pene in-
 fugende cōminationem. Videre enim (ut dicit Gregorius) est penam
 non aufferre cum possis Subannare autē est per signū corporale cōpla-
 centiā beneplacite pene manifestare. Atrumque enim illorū dñs in iu-
 dicio peccatoribus ostendet et derisionē et subānationē et idem fa-
 ciet ceteris omnium beatorum. iuxta illud quōdam psalmis dicit in personis re-
 proborum. Facti sumus opprobrium vicinis nostris in subānatione
 nem et derisum his qui in circuitu nostro sunt. Narratur in vitis phi-
 losophorum quod cum quādam philosophus astrologie sciētie insudaret quā-
 dam precatus est vetulā ut in noctis crepusculo ductrici fieret ex-
 tra domū ut posset astra liberius cōtēplari cui cum anueret anus indo-
 lū philosophū precipitem ad foueā quādam duxit: ille vero totus
 in celi luminibus intētus neglecta pedū cura in foueā precepit ruit
 Cumque ne hac nec illac posset se mouere. anus in risum soluta respō-
 dit auxiliū imploranti. Tu inquit / qui celū et sidera cōtēplatus es
 quare inferiora non melius previdisti? Sic est reuera de multis. Nul-
 ti enim sunt qui altitudinē maximā in dignitate diuitijs et scientia cō-
 templantur / sed ea que pertinent ad regimē aiarum et corporū ne-
 gligunt et omittunt. Et vere tales maxime sunt stulti et merito deri-
 dendi. Nōne flagitiosum est foris scire. intus desperare / consiliū alijs
 dare cum necesse fuerit sibi auxiliari nescire. Et enim dicit Terentius
 in andria. Facile cum ualeamus recta consilia egrotis damus: sed nos
 cum infirmi sumus cōtra id quod alijs cōsulumus facimus et sentimus
 Et hec est causa quare tales in altū speculātes in lacū inferni facillime col-
 labantur. ubi cum fuerint a deo et a sanctis omnibus absque spe auxiliij tāquā stul-
 ti et fatui deridebunt ps. Quid gloriaris in malicia quod potens es in
 iniquitate. Tota die iniustitiā cogitauit lingua tua sicut nouacula
 acuta fecisti dolū. Dilexisti omnia uerba precipitationis lingua dolosa
 Propterea deus destruet te in fine. Sequitur in textu. Cum irruerit
 Repentina calamitas et interitus quasi tempestas ingruerit.
 Calamitosus proprie dicitur quod ne aliquid boni habet nec spe nec re.
 Et ista est proprie miseria damnatorum. Unde calamitas dicitur a ca-
 lamo que calamitas est inanis et uacua omni bono: *Esaię. xlvij.*
 Irruet super te calamitas quā non poteris extrare. Sequitur in
 textu. Quando uenerit super uos tribulatio et angustia. De hac tri-
 bulatione inquit augustinus. *¶* inquit quante erunt tūc uestre miseria-
 rie (reprobis loquitur) De super erit iudex iratus: subitus horredū
 chaos. a dextris peccāta accusantia: a sinistris infinita demonia: intus
 cōsciētia urens: foris mundus ardēs: miser peccator: quo fugiet la-
 tere erit impossibile: apparere stolerabile. *Esaię. vi.* Suspiciet sur-
 sum et ad terrā intuebitur et ecce tribulatio et tenebre et dissolutio et an-

gustia et caligo persequens et non poterit auolare de angustia sua. Et notanter dicit sapiens cuz venerit super vos angustia. peccatores namq; erūt in inferno ī loco angusto et coarctante. Et hoc videtur cōsonum rationi. Nam ille qui vadit a circūferētia ad centrum tendit ad arcū et sic ad angustū. Sed qui incipit a centro continue magis dirigit iter in latū. Mathei. 7. dī. Lata est que ducit ad mortē. Et arcta est via que ducit ad vitā. Et istā ambulāt iusti dū viuunt incipientes in arcto sursum versus orizontē celi magis continue tendētes in latū. Sed certe lata est via que ducit ad mortē quā ambulāt impij et peruersi versus centrū terre et ideo eorū via lata est ī pñti sed in fine coartabitur ad modum puncti. Dicit em̄ chrysostom⁹ Homelia. 18. Diabolus qui porta est inferni primo ducit hoīes ad pctā sed pctā que homo volūtarie cōmittit ad diabolū ipsum ducunt vt peccatorē cum diabolo inseparabiliter cōiungant.

Lectio decima.



Tunc inuocabunt et non exaudiā mane consurgent et non inueniēt me: eo q̄ exosam habuerint disciplinam et timorem domini non susceperint nec acquieuerint cōsilio meo et detraxerint vniuerse correptioni mee.

C Postq̄ Sapiens docuit interitus damnatorū: hic excludit omne modū auxilium miserorū. et fm̄ hoc iste text⁹ diuiditur in duas ptes. Primo enim determinat q̄ deus nō exaudiet clamorē ipsorum: Ibi Tunc inuocabūt et nō exaudiā. mane cōsurgent et nō inuenient me. Secōdo manifestat idē Sapiēt rationes predictorū. Ibi eo q̄ exosā habuerint disciplinā et timorē dñi non susceperint nec acquieuerint cōsilio meo et detraxerint vniuerse correptioni mee. Quantum ad primum: vbi dicit sapiens. Tunc inuocabūt me et nō exaudiā. **A** Est aduertendū q̄ vt dicit Hieronym⁹: sup. ps̄. Incarceratus inclusus quis alte clamet non tñ auditur. Sic impij in inferno clamabunt et non audient. Sic em̄ infernus claudet vt nulla sit carceris apertura per quā vox exire possit. Sed totus clamor: ad intra reflectetur vt etiā de suis clamoribus ipsi reprobi amplius intrinsecus puniātur.

C Harrat Valerius Maximus q̄ Perillus atheniens. phalaridī agrigentinoꝝ tyrāno tale instrumentū pro ex cruciandis hominibus adinuenit: vt ad mortem dānati tauro eneo vndiq; obturato cui ignis supponeretur experi⁹ recluderent suppliciq; vsq; ad interitum ibi paterentur. Huiusmodi autē tormenti machinā sic construxisse dicitur: vt de tauro eneo vndiq; obturato non posset vox hominis miserabiliter clamātis exire: aures tyranni ad clementiā excitando. Sic moraliter loquendo erit in inferno: ne diuine aures ad pietatez et clementiā quā semper dum hic viuimus ostēdit: Post dānationē perpetuā excitentur: et ne vox eorū lamentabilis exeat locum infernalem: Sed totaliter ad intra se cōuertat: Esaye. 59. dī de isto carcē. Iniquitates vfe diuiserūt inter vos et deū vfm̄: et pctā vestra abscondērūt faciē eius a vobis ne exaudiret. Et ps̄. Clamauerūt nec erat

qui saluos faceret: ad dñz nec exaudiuit eos. Sane dignū et iustu est
 vt nulla pars corporis expers sit a pena q̄ duz viueret imple vacauit
 culpe. Unde innocentiū de vilitate cōditionis humane. Narrat q̄
 cuiusdā magi quidē discipulus ei post mortē apparuit: quē cum ma-
 gister ex gestu et habitu dānatum intellexisset quēsiuit ab eo si q̄tios
 nes alicue in inferno quererent: cui dñs respondisse: apud inferos hec
 sola queritur qd non est pena. Hier. ix. Non assumes pro eis laudes
 et orationē qz non exaudiā eos in tēpore clamorē eorum. ¶ Sequit̄
 in textu. Mane confurgent et non inuenient me: et causa est multuz
 rationalis. Nam sicut patet ex ptolemeo: stella veneris fuit tēpos
 ra anni diuersos ortus heliacos. i. solares hz. Sole nāq̄ existente de
 ppe iuz nō svt in estate ortuz suū heliacū sp̄ vel cōmunit̄ hz in nocte
 Sed sole existēte in signis remotis vt in hyeme vt plurimū oritur us
 auroza de mane istud exp̄sse tangit woetius de cōsolatōe lib. i. car. ij.
 per estatē que calida est et sicca moraliter loquendo intelligitur pro
 speritas huius mōdi: que puritū vane delectationis excitat in sensu
 et ariditatē omnis boni in ratiōe. In hoc tpe videtur deus de ppe
 iuxta nos esse dum nobis cūcta placencia ministrat: ideo certe duz
 tempus istud durat ratione huius delectationis pctōres vel simpli-
 citer nō cōuertunt̄ ad deum per penitentiā: vel incipiunt conuerti
 et ad deum cōverti hoc est in vespere: qñ ex debilitate virium magis
 pctā dimittunt̄ q̄ ex amore filiali. Tales sunt inueterati dicū malo-
 rum quoꝝ serotina conuersio nihil valet: per hyemen vero qñ sol res-
 cedere v̄t et terre grauissime tēpestates incūbunt. Interitur aduersi-
 sitas et penalitas in futuro: et qñ ista incūbent tunc summo mane cō-
 surgere volent ad diuinū auxilium deprecandū: et se fuisse pctōres in
 tribulatione recognoscēt. Sed certe tunc nō inueniūt adiuantem:
 qz sicut neglexerūt ad euz conuerti in prosperitate. Sic ille dimittet
 eos in mane aduersitatis: vnde talis quilibet dicere potest illud cā-
 sticorum. v. Quēsiui illum et non inueni: vocaui et nō respōdit mihi. D
 ¶ Sequitur in textu. Eo q̄ exosam habuerint disciplinā. Multi cū
 sunt vt dicit Seneca in prouerbis: qui bona que faciunt vbi expri-
 mere contēnūt: vt Secretius illa opa furent. Similiter multi sunt
 sancti viri qui excessiuas sanctitates in alijs corripūt vt quilibet de
 eis consimilis suspicio auferatur. Sed cō est de malis: nam illi tota-
 liter comēdant legem dei verbis vt operibus malis liceat eis mag-
 impune eam frangere: quā semp in opibus odio habuerūt. Contra
 sunt hypocrite ficti et supbi et perfidi xpiani: de quozū palliata ma-
 licia loquit̄ Chrysostomus homelia. 37. hypocritarū hec prima po-
 tentia est laudatio simulata. Illud laudant quod perdere molunt̄.
 veluti si qs taurum validuz quem viribus non pōt subigare: molli-
 bus manibus nodosam eius fricat ceruicem: vt quem vi tenere non
 potuit: blanditijs teneat vt occidat. Sic isti cathenam laudis sub-
 dolo portantes in ore: et gladium malitie abscondentes in corde: le-
 gem iusticie et Sapiētie perdere et subuertere moluntur. p̄s Pecca-
 tori autem dicit deus. quare tu enarras iustitias meas et assumis

testamenti meum. per os tuum? Sequitur in eodē Psalmo. Turbo
 odisti disciplinam ⁊ proiecasti sermones meos retrosum. Sequitur
 in textu. et timorem dñi non susceperint. Hec est etiā causa damna
 tionis: vnde Bernardus de gradibus humilitatis. Aut procedit ex
 caritate q̄ hō nō timet deū sicut in hōie valde iusto. Aut ex nimia p̄
 ueritate sicut ī malo pctōre. In p̄mo p̄fecta caritas. In sc̄do cōsum
 mata iniquitas foras mittit timorem. Ibi veritas: hīc cecitas dat se
 curitatem. Talis certe dicere pōt illud Luce. 18. deū nō timeo: et hos
 minem non vereor: nam vt ait Chrysostomas Homelia. 15. Quē ad
 modum Securitas de diligentibus negligentes constituit. Sic ti
 mor dei reuocat oberrantes negligentia. Eccl. 7. qui timet deum ni
 hil negligit. Hunc timorem peruersi non habēt: cuius cām assignat
 Galeri⁹ lib. vi. cap. primo. Narrans de quodā sene a quo cum quere
 retur cur nunquā timere diceret veritatē. Respondit. duo (inquit) sūt
 que dum durans non faciunt me timere: orbitas videlz et Senectus
 Sic in proposito eadem enī est causa quare peruersi deum non ti
 ment: videlz orbitas boni operis quantū ad prolem: ⁊ Senect⁹ con
 suetudinis quantū ad maliciam. Hec īpediunt timorē tam pene q̄
 culpe. Psalmista. Contritio et infelicitas in vīs eorum viam p̄s
 cis non cognouerunt non est timor dei ante oculos eorū. Psalmista
 decimotertio. ¶ Sequitur in textu. Hec acq̄ieuerūt consilio meo
 Consilium christi q̄uis semper sit vtile: a fatuis tamē contemnitur
 duplici ratione. ¶ Primo quia vtilitatem eius non vidēt. ¶ Se
 cundo quia sensualitas in eis nimis viget. ¶ Narrat Augustinus
 de ciuitate dei et illud idem facit: Virgilius q̄ dux grecorum post
 grauem pugnam cum troianis fugam a troia simulans: equum lize
 necum maximum intus repletū militibus strenuissimis in obsidio
 nis loco reliquit: vt troiani inuento equo intra urbem ducentes pal
 ladi consecrarent. Cūq̄ troiani inuento equo consulerent: quid ve
 muneris tam nobili deberet fieri: miles quidam cōsuluit alium equū
 referandum vt patescerent insidie: Si que essent. Multi autem pro
 ceeritate equi tam nobilis delectati equum precipitanter inferunt
 ciuitati spreto consilio saluberrimo militis veterani: quo facto cum
 nox proxima aduenisset prodeuntes milites ex aluo equi urbem op
 presserūt. Somno vinoq̄ Sepultam. Sic inopinata victoria spre
 to consilio militis cessit grecis verba laocontis sunt Encl. ij.

Oh miseri que tanta infania ciues

Creditis auectos hostes: aut vlla putatis

Dona carere dolis damnaum: sic notus vlysses

Aut hoc inclusit ligno occultantur achui.

Aut hec in nostros fabricata est machina muros

Aut aliquis latet error ꝛc.

¶ Moraliter dux iste est diabolus q̄ post m̄tra bella nobiscū habita
 q̄si fugā simulās: sēnsualitatē equinā īplet suggestionū delectabiliū
 militib⁹ fortissimis vt post ascensū n̄m mortē aie h̄mōi suggestiōes
 inferant. Christus vero miles Sapiens consuluit ne prius delecta
 tiones huiusmodi admittamus q̄ insidie si que latent perferretur

Sed multitudo sésuum fallaci delectatione delectata equum istū sensu alitatis instrumentū per assensum intus in anime arcem admittunt xpi consiliū respuentes. Et propter hoc sequitur finalis interitus citi natis. Et hoc est qđ dicit dominus danatis. *Esaye. 47. Defecisti in multitudinē consilioꝝ tuoz. Stent ⁊ saluent te augures celi qui cōtē plabant sydera ⁊ supputabant menses vt ex eis annūciarēt vētura tibi. Ecce facti sunt quasi stipula: ignis cōbussit eos. Nō liberabāt antemā suam de manu flame. Sequitur in textu. Et detraxerunt vniuersē correptioni mee. f. Detractio vt dicit hugo de arra aie: locutio ex inuidia: alioꝝ facta denigrās. Sed secundū anselmū de similitudinibus: Sūmū huic peccato remediū est aurē detractio nō p̄bere. Unde dicit idē. Sicut (in qđ) Sagitta si cōtra durā ⁊ solidā materiā iacitur: nonnūq̄ in mittentē reuertitur. Et vulnerat vulnerantē: Ita detractor dum tristem viderit faciem audietis: aures suas obturātis ne vocē audiat detrahētis. Sanguis illico concreuit. Pallēt vult⁹. adherent labia. salua siccatur: grauiori vulnere vulneratur p̄pter hecū diam malicie deprehense. Unde proverbioꝝ xxv. Veni⁹ aquilo discipiat nubes Et vultus tristis detrahentū linguas. h. An recitat valerius de Socrate. Quidā de amicis suis dicens ipi p̄munitōnis cā: q̄ multi mala de eo loquerent. Sicut erat p̄ditus x̄tutib⁹ sic respondit. Neq̄ (quit) eis idē detractorū male dicere desinus: quasi diceret. Si detractores vitupās quare ita detractoribus detrahās. Unde si detractor malū de te dixerit: aliū detractorē hoc idē referentē audire nō debes. Unde de diuo hugusto recitat idē valeri⁹ libro. 3. q̄ tyberio cognato suo sibi referēt q̄ multi de eo impropertū loquerent. vir fortis animi sic respondit. Satis (in qđ) nobis est (si hoc habem⁹) q̄ nemo nobis malefacere possit. Unde ⁊ in dogmatibus philosophorum habet: quomodo vn⁹ philosoph⁹ dicit ad aliū: male (in qđ) hoies de te loquunt: Rēdit. non cures. malis displicere: ab optimis ē laudari. Tales erant iudei de quibus pōt exponi textus p̄cedens: qui totam xpi doctrinā ⁊ opa sua bona detractionib⁹ inuidiosis subvertēte conabant sub specie s̄ctitatis. Detractores enim duo habent. h. Inuidiā. ⁊ ⁊ Hypocritism. Sicut patz ex verbis bñ bernardi sup cātica. Sermone. 24. Et he due coditiōes fuerūt in iudeis: quos Job arguit. Job. 6. Quare detraxistis sermonib⁹ x̄tatis cū e vobis nullus sit qui possit arguere me (loq̄tur in p̄sona xpi Job) ad increpandū tñ eloquia concinat: ⁊ in ventū verba p̄fertis: Sup pupillū irritatis ⁊ subvertere nitimini amicum vēstrū. Subuersionē intendere pertinet ad inuidiā. Sed verbis vti cōpositis ⁊ sanctitate palliatis: hoc pertinet ad hypocrītā vt meli⁹ credat ipi. f. Tradūt auctores qvbi serpens venenū infundit puritū causat. Sic reuera de calido detractore / qñ ei venenū ifamie nititur alicui ifundere. p̄mo apđ aures audientū illū de quo fit sermo quasi sibi cōpatiēdo cōmendat: ⁊ sub cōmēdationis puritū malicie venenū ifundit velut hypocrīta fraudulentiū Ecclesiastes. 10. Si mordet serpens in silentio nihil minus habet. eo qđ occulte detrahit An bernard⁹ vbi supra. detractores (in qđ) quodā statu ficto ⁊ secundo conceptā maliciā quā ex cōsuetudine res*

f.

6.

b.

1.

timere non possunt obumbrare conantur. vides enim a detractore
 alta premitri suspiria atq; cum grauitate quadam tarditate: vultu
 mesto: dimissis supercilij. magis personaz placentis induit q̄ male
 dicentis: vt eo quidē verisimilior sit eius persuasio quibus apud au
 dientes zelum religionis videtur gerere atq; patientiam amorem:
 dicit enim: dolco vehementer pro eo q̄ diligo illum: et q̄ nunq̄ eum
 de hoc corrigere potui: cum sepius hoc mihi sit cōpertū. Sed per me
 nunquā innotuisset: modo vero per alterum est patefactum qd̄ volui
 esse secretū ideo de cetero veritatem negare non possum. hec Bernar
 dus. Tales fuerunt iudei Hypocrite qui sub spē sanitatis quasi con
 tinue xpo et operibus eius detraherunt. Et hoc est qd̄ dicitur a domi
 no de iudeis. quousq; detrahit mihi omnis populus iste. quousq; nō
 credent mihi in omnibus signis que ego feci coram eis. Seriam ergo
 eos pestilentia et consumam.

Lectio undecima.

Amedent igitur fructus vie sue: suisq; cō
 silijs saturabuntur. Auersio paruulorū inter
 ficiet eos et prosperitas stultorum perdet il
 los. Qui autem me audierit absq; terrore requiescet
 et abūdantia perfruetur timore malorū sublato.

Postq̄ Sapiens ostendit q̄ pena damnatorū nullatenus remit
 tetur. ibi declarat miseriam quā quilibet patietur. & scdm̄ hoc text⁹
 iste diuiditur in duas partes. Primo proponit propositū (scz misē
 riam quā quilibet dānatus patietur) vt terreat malignos. ibi come
 dent igitur fructus vie sue suisq; consilijs saturabuntur: auersio par
 uulorū interficiet eos et prosperitas stultorum perdet illos. Secūdo
 ponit oppositū (scz commodū qd̄ reportabūt sapientie amatores) vt
 demulceat reluctant. ibi qui autem me audierit absq; terrore erit: req̄
 escet et abundantia perfruetur timore malorum sublato. Prima ps
 continet duas partes. Primo malicie conclusionē premititur. ibi co
 medent igitur fructus vie sue suisq; consilijs saturabuntur. Secūdo
 causam huiusmodi subiungit. Ibi auersio paruulorū interficiet eos &
 prosperitas stultorū p̄det illos. **A.** Quantū ad primū dicit Sapiēs
 Comedēt fructus vie sue. **Harrar.** Seneca de hercule furente q̄ cum
 hercules ad inferos descendisset illic damnatū quēlibet vidit illo tor
 mento vexari in penis eo genere maxime quo fuerat delectat⁹ in cul
 pis. Huic opinioni concordat glosa super leuitici cap. xxvii. Eorum
 (inquit) que hic agimus fructū in futuro māducabimus. Tū in colla
 tionibus p̄m̄ ponitur iste casus. q̄ cū senex somniasset se p̄ pomariū
 pulchriū iter facere atq; exiret vidit poma pulcherrima sup̄ caput suū
 pendentia. Et sene quodam qui et custos erat pomarij pomū postu
 lat sibi dari. qui Senex: plurimi plantulas hic miserūt dudū: quas
 modo vides arbores q̄bus solis fruct⁹ reseruat. Tu nō nec minimā
 intulisti quā si inuenire valeas comedē fructus eius. Iste autē es
 riens sic recessit. Tū de iustis d̄ in p̄sa. Et fructu frumenti vini & olei
 sui multipli. sunt. De malorū nō fructu h̄ sapiētie. 4. Fruct⁹ ei⁹ in
 utiles & acerbi ad manducandū et ad nihilū apti. **H**orandū igitur

R.

B.

Q̄ sicut spiritus suos h̄z fructus ⁊ eum diligentes quibus sustētatur
 et viuit q̄s recitat ap̄ ps̄ ad Salathas. v. Fructus autē sp̄s est caritas
 gaudium: pax: patientia: benignitas: bonitas: longanimitas:
 māfuetudo: fides: modestia: cōtinētia: castitas. Sic caro et eius seq̄
 ces fructus suos h̄t et diligūt quibus vescunt̄ dum hic viuunt. **U**
 et arbores cōtinue plantant vt continue nouos fruct⁹ capiant. **P**
 mus fructus est voluptuose delectationis. Scōs fructus est tēpo
 ralis possessionis. Tertius fructus in exhauste ambitionis. **L.** **P**
 mo dico q̄ carnales continue laborāt et arbores plantāt voluptuo
 se delectatiōis. Unde August. de ciuitate dei ca. 14. dicit q̄ epicurei
 qui virtutes p̄ter voluptates colēdas esse dicebāt voluptatē i sella
 regia collocabāt et omnes virtutes quasi famulantes eidem subp̄
 xerunt. Si vero diligenter consideremus iam nullum videmus ho
 minem reputatum nisi fuerit voluptuosus: p̄pter qd̄ dicit prosper.
 Ampli⁹ incedit spacij terrena voluptas. Augusto versus limite cel
 sa petit. Subiecta ponit castitas hūilitas caritas et omnia mora
 lia ⁊ honesta. Banciuuenes h̄c senes (q̄d turpe est) noīe deē colunt
 et ad huius deē cultū quasi cuncti ordināt vitā suā: vt q̄ diu viuant
 i carne sp̄ctis virtutib⁹ carnaliter semper viuāt vt q̄libet eorū dicere
 possit illud ad philippēses p̄mo. Viuo in carne et hoc modo est fru
 ctus operis: et vere tales earū arborū q̄s plantāt in p̄nti fructū gu
 stabunt in futuro. **D.** **H**arrat **L**audia. in minori volumie de raptu
 p̄serpine q̄ cū ipsa flores collegisset delicatos pluto eā rapuit in in
 fernū. Ceres autē m̄ p̄serpine petiuit ab ioue vt filie sue redēdi ad
 supos p̄meatū p̄cederz ⁊ veniā **J**upiter autē annuit voto cererē: hoc tñ
 sub pacto: vt si nihil de iferni fructib⁹ gustasset p̄serpina liceret ei ad
 p̄pā remeare. Si autē fructū aliquē gustassz. Illo fructū (manēs ap̄
 iferos) p̄petuo vesceret. Ceres igr̄ ad inferos veniens reppit filiā in
 itinē x̄sus ifernū fruct⁹ comedisse. **U**n̄ frustrata p̄posito plē reliq̄t.
 per flores x̄o morat̄ in q̄b⁹ frequēter habitāt angues. **J**uxta illud
 x̄gilij in **B**ucco. **Q**ui legitis flores ⁊ humi nascētia fragra. **F**rigid⁹
 o pueri fugite h̄c latet anguis i herba. **P**er hos in q̄ flores delecta
 bilissimos itelligo delicias hui⁹ vite in q̄b⁹ latet **S**erpēs. i. diabol⁹
 q̄ sub molli gmine delectatiōis ad inferna trahere nos conat̄. **S**ciēs
 q̄ delectatio est semita primavie ad ifernū in q̄ cū fuerimus m̄f ecclē
 nos retrahere nitit̄ per p̄ces p̄dicaciones ⁊ alia suffragia q̄ in ecclē
 semp̄ sunt. **S**z lex datur a deo vt si aliq̄s transiēs vitā istū fructū gu
 stauerit infernalē. i. assensū illicitū in pct̄n̄ mortale q̄ nūq̄ tali ad su
 peros pateat regressus. vt illud qd̄ in via illicite gustauit eternalit̄
 comedat in inferno. **D**e fructu istoz d̄ **P**rouerb. 12. de fructu oris sui
 vnus q̄s replebit et iuxta opa manuū suarū retribuēt ei. **N**isi fruct⁹
 dignos fecerit p̄se. **L.** **S**cōs fruct⁹ quē hoīes i hortis suis plantāt
 ⁊ diligūt est fructus t̄p̄alis possessionis. **H**ūc fructū quāto plus de eo
 colligūt tanto plus optant **U**n̄ **J**uuc. **C**rescit amor nūmi quātū ip̄a
 pecunia crescit. ⁊ minus h̄c optat q̄ nō h̄z. de hoc etiā **T**ulli⁹ in **p**
 doris. **S**im h̄ys (in q̄t) aliq̄d solidi esset q̄ tā indeficiētī aio sitiuntur
 p̄fecto aliq̄s appetitū alicuius taliū faciarent. **H**ūc autē opposituz
 euenit: vt q̄ abundantius habeant̄ eo feruentius cupiant̄ q̄ plus sunt
 pote plus s̄riuntur aq̄: **U**n̄ **o**uidius lib. i. de fastis creuerunt ⁊ opes
 et opum furiosa cupido. et cum possideant plurima plura petunt.
Harrat. **A**libertus de vegetabilibus lib. vi. q̄ vinea quāuis sit ferti

C.

D.

A.

E.

lis & pulchra habeat folia tamē desiderat tñ de humore q̄ oīm arborum circumstantiū nutrimentū ad se trahit. Si autē contingat q̄ nō amputetur in ea ramus ipsa ex superabundantia putrefcet et ramū simul cadēt. Radicaliter vinea virēs & florēs in mūdo dici pōt vir sua rus Ratione radicalis debilis. Rami sunt ples filij et vxores. Isti nō ad sufficientiā capiūt humore d̄iuitiaz t̄palū. Sed oīm circūstātiuz nutrimentū nitunt̄ suis vsibus applicare. de talib⁹ dici potest illud: Prouer. 31. de fructu manū suaz plātavit vineā. Si x̄o p̄tingat q̄ nō amputet tñ imp̄guabit seipsā et ramos p̄hōi fallas ac q̄stio: nes q̄ iusto dei iudicio p̄pter nūmā eius abūdātiā radicaliter exare fecit. Sic enī euenit frequēter et vt sepius q̄ ex defectu iuste & fidei. acq̄sitionis iuridice: fili⁹ non h̄z grāz vt de illis diu gaudeat q̄ p̄r potissime cōgregauit. et hoc est q̄ dicit claudianus in maiorū volumine quas male collegit fallacis dextra parētis. Has peius nati dextra refundet opes. et sic memoria rami et stipitis cito perit. q̄ qui amat diuitias fructū nō capiet ex eis. **F.** Tertio est fruct⁹ vane ābitiois: h̄ etiā fructus quīs inutilis sit et van⁹ concupiscit tñ ab eib⁹ hoīb⁹ naturali quodam instinctu. quīs etiā ab illis q̄ magis frunt honores minime app̄hendant̄: et ab h̄is q̄b⁹ app̄hendi possūt falsissime cognoscant̄. Singūt poete singuli tantū regē thebanorū in inferno hac pena esse dānatoz: vt cum maxime esuriant pulcherrimā arborē pomis refertā sedēs ī lecto suo videat capiti imminere: cū x̄o se erigit vt capiat hoc q̄d cupit: arbor se erigens statū fugit: cūq̄ iterū tantus sedet: arbor iterū se inclinat. Reuera sic frequēter video esse de honore quē hoīes appetūt in hoc mūdo. Illi nāq̄ q̄ illū magis appetunt suis laborib⁹. magis frustrant̄: et es. nam sicut p̄sequētes fugit sic ecōuerso sequit̄ fugiētes. Tñ talis frustrat⁹ dicere p̄t illd̄ luce. 13. Tot anni sunt ex quo veni q̄rere fructū in hac arborē et nō inueni. nō solū autē querentes honores sic frustrant̄ in labore. sed etiā app̄hēdētes nihil in fine lucrant̄ p̄p̄ eoz vanitatē. Marrat Isidorus eph̄i mologiaz lib. 9. de quadā regione in q̄ poma crescūt in arboribus & adeo pulchra vt desiderū edēdi nōnullis gignāt. que tñ q̄ cito aliq̄s tetigerit decidūt in fauillam cū exalatiōe fetida subseq̄ntē. Hec poma sūt hui⁹ mūdi honores q̄ q̄dē in visu pulcherrimi vident̄ iux̄ illd̄. **A.** Sumctis fruct⁹ arboris pulcherrime et letabilimi. q̄ quīs appareant p̄pter eoz iocūditatē semp̄ manere. eos tñ dū carpsit̄ īfra breuissimū siue paruisimū t̄ps per mortē v̄l p̄fortūe amissionē in nihilū et puluere euanescent admodū pomoz quercuū q̄ quāto sūt maiora tanto sunt peiora. Sicut sūt fruct⁹ hoz honoz q̄ quāto sunt maiores tāto sūt piculosiores. **B.** Marrat Historie quēdā sic alloquūtū eē alexandrū. Quid tu ignoras arbores magnas multis annis crescē: vna hora tñ extirpari: hō stult⁹ est q̄ honozū fruct⁹ aut altitudinē eozuz spectat. vidēdū est enī nedū ad cacumē ad q̄ venire contendit. Sed ne in ipsis ramis decidat Leo q̄nq̄s minimarū auīuz laqueū fugit. nēhil q̄ tam firmū cui nō sit periculū ab inualido Tñ horati⁹ lib. 0. carminū. Sepi⁹ vēt̄ agitatur ingēs pin⁹. & celse gūtoz cāu decidūt turres. feriantq̄ sūmos fulgora montes. p̄zigit q̄ honoz est vanus q̄ cū habitus fuerit nec v̄ nec durat. Sapie. 18. vanitat̄ fruct⁹ pascūt hoīes. **Seq̄t in tex.** Suisq̄ p̄silijs saturabunt̄ hoc q̄tū ad delicatos

Sequitur i textu: auersio puuloy interficiet eos: hoc quātū ad abſtū
 sos. Sequitur i textu: Proſpitas ſtultoy pdet eos: hoc quātū ad au
 ros: et hū oēs comedēt fructū ei⁹. vñ de quibz eoy dicit pōr. illō Eſa. 3.
 Fructū adinventionū ſuarū comedent: ve ipſo iuxta opa manuū ei⁹
 fiet ei retributio. **B.** Quātū ad vltimū: qđ ſic dicit: pſpitas ſtultoy
 pdet eos: pōt extēdi tam ad delicatos ambitioſos qđ ad auaros. **B.**
 ante qđ vlteri⁹ pcedat: eſt breuiter videndū qđ ſicut dicit Seneca epi
 ſtola. 28. nihil ē qđ adeo ſternit et corrūpit ſegētē ſicut nimia ſui vber
 tas: ſi volo dicere qđ nihil eſt qđ ita ſternit et dicitur a virtute et corum
 pit prauis morib⁹ quē admodū nimia pſpitas et abundantia cuiuſſi
 ber p̄dicatorum. Et bene dicit Chryſoſto. Homel. iiii. **B.** Non emula
 ri in eo qđ pſpatur in via ſua in hoīe faciente iniuſtitias: **H.** Arrat Am
 bioſus in hexamerō qđ apes appropinquans ad mortē aceto reſpo
 vires reſumit: mouet tamen ſi oleo iungat. Sic et anima mortua qui
 dē peccato p̄ acerbitatē penitentiē reuiuſcens pſpitati nimie reſi
 tuta neceſſe eſt vt itex moriat. Et hoc ē qđ dicit Hieronym⁹ ad euſto
 chiū. Quis ſanctoy coronat⁹ eſt p̄ delitijs et ſine certamine: abel iu
 ſtus occidit: chriſt⁹ innocens crucifigē: quare ergo et inuenies omnes
 ſanctos aduerſa p̄feſſos: Solus autē ſalomō in delitijs fuit et forſitā
 ideo corruit. Fructus x̄o pſp̄tatis vt in ſingulis oſtenſum eſt nihil
 aliud eſt qđ vitii et p̄ctm̄. Hieremie. 12. Vita impioy pſp̄at bene eſt om
 nibus qui p̄uaricantur et inique agunt plantati eos et radicē mī
 ſerunt p̄ficiūt et faciūt fructū. Sequitur in textu: qui autē me audierit
 abſq; terrore requieſcet. **B.** Poſt qđ oſtēdit maloy punitionē. hic pōit
 iuſtorū beatitudinē: ſicut enī ait auguſtin⁹. 2. de ciuitate dei: nihil eſt
 qđ tam efficit b̄tm̄ qđ beatitudinis ſecuritas apprehenſa. Et hoc ē qđ
 dicit Seneca eplā. 43. Scito nō illū eē b̄tm̄ quē vulg⁹ beatū appell
 gat ad quē pecunia magna confluit: ſed illū cui bona ſua vox excutit
 qui mala in bonū vertit: cuiuſcuq; iudiciū inconcuſſus et intrepid⁹:
 quē nulla vox mouet nec p̄turbat: In quē cū fortuna violētū tellum
 incuſſerit pungit non delectat. Tales ſunt viri iuſti qui diuinā ſapiē
 tiam audiētes monitis et mādatiſ dei obediētes decorant⁹ x̄a ſtola
 iuſtitię in p̄ſiti. Securitas ſunt de reliqua in futuro. ſ. glorie. Eſt hoc ē
 quod dicitur. **H.** Ne timeas ſerue meus iſrael et ne pauas ego te ſaluū
 faciā. **H.** Hęc x̄o beatitudinē cauſat efficac̄ audit⁹ x̄bi dei. **H.** Arrat
 Albert⁹ de aīalibus qđ equus naturaliter audita tuba vel buccina
 adeo confortatur vt penitus nullo periculo terreſt: ſed ei⁹ delecta
 tus dulcedine aud⁹ victorie hoſtē ruptis habenis ſpōte ip̄etit et im
 pudat: Tuba moraliter dicit verbū dei vt teſtaſ auguſtin⁹. Equus au
 tem robuſtus ad labores dicitur homo iuſtus: teſtāte Chryſoſtomoz
 Sicut equ⁹ dyaboli (iquit) dicitur homo peruerſus: Sic x̄pi. Equ⁹
 dicitur homo iuſtus. Iſte enim homo audita tuba verbi dei natura
 li quodā inſtinctu. mouetur ad duo. Prīmū eſt excuſſio timoris. Se
 cundū eſt excitatio vigoris. Prīmū eſt excuſſio timoris quoz libet
 terrenoz: ſi enī verbū dei efficaciter audiat nihil terrenū timet au
 diēs qđ ſibi moleſtiā poſſit afferre propter vehementem dulcedinē
 et amorē quē in corde efficit auditiois: et hoc eſt qđ dicit proſper. **Se**

b.

B

K

re volēs in qua sis rerū parte locādu: Discute quē timeas quidve sit quod amas. Si aliqd timeas deū efficaciter nō audisti: si audisti nihil utiq; terrenum times. Hieremie. li. Langite buccina in montibus: adducite equū quasi bruci aculeatū. Sequitur in eodē capitulo: et ne forte mollescat cor vrm ⁊ timeatis auditum qui audietur in terra. Secundū q; huiusmodi auditus xbi dei causat in hoīe iusto ē excitatio vigoris: Illi nāq; qui efficaciter audiūt verbū dei adeo spī ritualiter vigorant vt hostē spūalem quemlibet ex auiditate victorie aggredi cōcupiscāt. vnde xps suis Luce. xxi. hāc victoriā repromī sit. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Cum audieritis prelia et seditiones nolite terreri oportet pūmū hoc fieri. Sed nondum statim finis.

Lectio duodecima.

Hilimi si susceperis sermones meos ⁊ mandata mea absconderis penes te vt audiat sapiētiam auris tua: Inclina cor tuum ad cognoscendam prudentiam.

Post q; sapiens hortat⁹ est sapiam fortiter acquirere. Hic monet acquisitā fortiter retinere: quia sicut testat⁹ Quidi⁹: Nō minor ē virtus q; querere parta tueri. casus inest illi huic erit artis opus: ⁊ qz ad solidationē sciētie duo requirūt⁹: v3: Auditas auscultādi/ ⁊ Assiduitas memoriandi. Sicut pbat Ehy: Homek. 9. ecce (inquit) homo quīs agnoscitur quā artē voluerit ex bono corde addicere puta pīgere aut edificare: cū magistrū frequēter viderit ⁊ audierit: tollit se in secreto ⁊ accipit istrumentū ⁊ ipse se temptat si pōt facere id quod frequenter audiuit. Sic ⁊ tu si scirevis repete secreto quod audis qz in vanū doctore audis quē imitari nō cupis vñ de vero auditore dicitur Job. 31. Audiat ⁊ libiū scribat ipse: ⁊ scdm hoc diuidit iste textus in duas ptes: P̄mo coniuilit sapiens doctrine auscultationē: Ibi: Filii my si susceperis sermones meos ⁊ mandata mea absconderis penes te vt audiat sapiētiam auris tua: Secō consultit isdem sapiēs audite sciētie recollectionē: Ibi. Inclina cor tuū ad cognoscendam prudentiam. Est notandū q; cor nrm vt cōānoscat prudētiam inclinari opz per profundā humilitatē: per secundā penalitatē: protundam sodalitatē. Narrat de quodā q; amicū suū absentē sub enigmatē voluit salutare accepta ergo cedula scripsit sic mitto tibi cornua lune: rotunditatē solis et quartā partē rote: amicus autē cōponens hec. 3. Inuenit has tres litteras. c/o/r. que coniuncte vt patet faciūt cor. per litterā conutā itelligi pōt hūilitas quia illa cornua quāto maiora apparent tanto plus significant lune paruitatē p os solis formā rotundā mentis stabilitas itelligit: p r que dicitur quarta ps rote signari pōt aspiras sive penalitas. P̄mo ergo inclinandū est cor nostrū ad pfundā humilitatē: quia hec ad resistendū cunctis vitijs sūme valet: An narrat Eusebi⁹ vltimo libro scolastice hystorie q; semel de cultu deoz orta est discordia in eos q; ignē coluerūt ⁊ culto res diuersoz ydolor. In hanc tamē finalē pacē mutuo cōuenerunt. vt dis eoz simul positi q; cūq; aliū supare possēt ille de cetero sollem

nior: habere. Facto ergo mane cultores vni⁹ diaboli sive idollas
 quedā terrestre admodū idoli fabricatū int⁹ aqua repletū exteri⁹
 aut vndiq; pforatū ⁊ cera liqda obturatū ad locū certaminis porta
 verunt ⁊ igni supposuerunt quem alij p deo coluerūt. Cumq; calor
 ignis ceram mollificatā resolui sēt aqua exiens totū ignē extinxit.
 Sic in pposito moraliter est faciendū: si enī ignis tēptatiōis diabo
 linos inuadat: vt p hoc patientiā nostrā pbet deus: nihil ad extin
 ctionē eius tm p̄icit quantū repletio cordis p aquā humilitatis: de
 qua pverbor. 2. habetur sic. Sicut aqua pfunda sic cōsiliū in corde
 viri: sed homo sapiens id est humilis exhauriet illō: q; qñ ignis tem
 ptationis ⁊ tribulatiōis patientiā nostrā pbat mediante dei clemē
 tia aqua humilitatis in fragili testa cordis nostri inclusa statū p̄ualet
 contra ignē eius inordinationē simul opprimens ⁊ x̄tutē: et tunc ta
 lis merito dicere pōt illō psalmiste. Factū est cor meū tanq; cersa (liq
 factiua tēptationis inuadētis) ipm cor: psalmo. 21. B. Secundo in
 clinandū est cor nostrū ad secundā penalitātē: p tribulationē namq;
 vite p̄ntis patienti corde susceptā: mūdat homo a reatu cordis: a vi
 tīs ꝑcupiscentiē ⁊ fructibus iustitię irrigamur seu fecūdamur: sicut
 probat Chryso. Homelia. 3. Vir⁹ (inqt) iustitię sicut in p̄spitate mar
 cida ē: sic in tēptatiōe ⁊ tribulatiōis penalitate florescit: quē admodū
 si focū posueris sup terrā cōburit ipas radices herbarū vt in loco illo
 ampl⁹ non nascant: sic penalitati ignis ⁊ tribulationis cersa⁹ sup
 carnē cōburit radices victorū et caro faciliē nō ꝑcupiscit. Psalmista.
 Probasti cor meū et visitasti nocte igne me examinasti ⁊ nō est inue
 ra in me iniquitas. C. Tertio inclinandū est cor nostrū ad rotūdā soli
 ditatē: v3 q; ille q; cor suū humiliabit q; ad solidā ⁊ nō ficiā h̄silitatez
 iclinet ex tēplo Romanorū: Narrat enī valeri⁹ li. 5. de fabricio: cui qdā
 scripsit recitās x̄bū p̄rrhi regis: hic est (inqt) q; difficult⁹ a sua x̄tutē
 re q; sol a suo cursu potuit remoueri a deo erat p antiquā ꝑsuetudinē
 x̄tutib⁹ solidat⁹. Narrat albert⁹ de mineralib⁹ lib. 1. q; sūt flumina
 multa quorū aq; herbe ⁊ arbores irrigate assidue: in lapides solidā
 nec postea sine difficultate dissoluunt: ⁊ p̄t̄ ex eplū de corallo ⁊ ad idō
 ꝑcordat ovidius de transformatis. Sic in proposito quibus multi sint
 in pncipio admodū ramunculi aut herbe inebcilles: p assiduitatem
 tm aq; x̄tutis irrigati: corda eorū in breui tpe x̄tuose solidā p habitum
 x̄tutis vt etiā sine difficultate ad modū lapidū non possint dissolui: Et
 hoc ē qd dicit chry. homel. 12. Cōsuetudo oīs boni h3 vt dū fm illud
 opamur ꝑformē possum⁹ facere qd volum⁹: s3 cū repellere volum⁹
 ac dissoluere antiqū duriciā neqm⁹: quemadmodū pdixit. Job. 41.
 mit ter h̄ eū fulmina ⁊ ad locū aliū nō ferēt: cor ei⁹ idurabit tāq; lapis
 ⁊ striget quasi malleatoris icus. Et hec sūt tria q; p̄missi p q; cor nostrū
 est diligēt⁹ inclinandū: s3 multi nūc p̄stoz opposita cor suū eleuat et
 exaltāt. Per tumentē supbiā. Per fluentē cōcupiscentiā. Per abū
 dātē maliciā. D. Primo dico q; elenāt cor suū nō solū h̄ hoies s3 etiā
 contra deū p tumentē superbiā quos p̄spitas hui⁹ mūdi adeo reddit
 securos q; nūq; putāt se ab ista p̄spitate casuros nec p hōim potentiā
 nec p diuinā iustitiā. Talib⁹ aut sic elat; loq̄t de⁹ Eszechiel. 28. dicēs.

B.

C.

D.

D.

eo q̄ eleuati est cor tuū quasi cor bel. I d̄circo ego adducā sup te alie
nos robustissimos gētū r nudabūt gladios suos sup pulchritudinē
sapie tue r polluet̄ decorē tuū interficiēt r detrahēt te r morieris ī in
teritu occisor in corde maris. vñ de quolibz talū p̄t dici illō Esa. 14
E. Detracta est ad inferos supbia tua p̄cidit cadauer tuū. Subē te ster
netur tineā r opinētū tuū erūt x̄mes. E. Secūdo etiā dico q̄ quidā
eleuāt cor suū p̄ fluentē concupiscentiā. In nullo enī tales magis ex
altant voces suas q̄ quādo p̄ ferūt de actib⁹ voluptuosis hui⁹ vite. r
x̄e quales sunt in corde p̄ delectatiōes p̄ exteriora x̄ba turpia mani
festant. r hoc est qd̄ dicit h̄y. sup illud psalmi. Egrediebat foras r
loquebat̄ in idip̄m. Uis (inquit) scire de futuro tpe quale cor q̄s ha
beat: attende vñ frequētī loq̄tur r audies qz. ex abundantia cordis
eos loq̄tur. Itā apud modernos q̄cunqz in verbis voluptuosos magis
desideros esse potest ille nobilior reputatur: r x̄e vt plurimū hoc est si
gnū q̄ mores similes sunt in corde. Aristoteles ī p̄blematib⁹ pte. 6.
querit: cur mlti hōes magis sinistra manu q̄ dextra opantur respōdet. Cor enī
quasi ex transuerso pectoris humani ponit̄ cui⁹ ps latior naturalit̄
est x̄sus sinistra con⁹ x̄o q̄ est cā totius motus est ad dextrā. It̄ rōne
coni cordis ps dextra naturalit̄ habilior ē ad motū: In illis aut̄ q̄ op
posito mō faciūt signū est infallibile q̄ con⁹ cordis q̄ ē cā motus pl⁹
est ad leuā q̄ ad dextrā: qd̄ tñ qz cōtra naturā est causat̄ motū contra
naturā. Sic ē moralit̄ in p̄posito p̄ dextrā nāqz intelligit̄ futura b̄ti
tudo: p̄ sinistra vero delectatio hui⁹ mūditestate Gregorio ī Ilome
lia pasche. Con⁹ ergo cordis n̄si. i. affectio naturaliter ad dextrā ex
tēdere se deberet sicut euenit in illis quoz act⁹ r mot⁹ sūt agiliores
circa illa q̄ ad beatitudinē p̄tinēt: r ī bonis opib⁹ se exercēt: In alijs
x̄o repit̄ cōter totū h̄m̄: nā q̄cqd̄ audiūt r loquūt̄ r ois exercitatio
eorū est ad leuā r illō est signū infallibile q̄ cor ī talib⁹ est cōtra naturā p̄
sime ordinatū. Eccl. 21. In ore fatuoz cor illoz r ī corde sapientū os il
loz. S. Tertio dico q̄ multi cor suū exaltāt p̄ habūdātē maliciā: sic
ei bōi viri p̄ exercitatiōes x̄tutū studēt x̄tutib⁹ seipos solidare: sic q̄
dā conāf p̄ oppositū seipos p̄ malicias p̄tinuas r alioz iurijs exal
tare: null⁹ ei modernis t̄pib⁹ sapiēs reputat̄ nisi se r suos p̄ h̄mōi ma
licias ad honores atqz diuitias studeat exaltare: r adeo ī eis iā: oīe
ta ē malicia vt nō solū ap̄ eos nō appellet̄ viciū. s̄ qd̄ detestād ē ob
p̄suetudinē: s̄b ī nomē sapie vsurpāt. vñ h̄y. Ilome. 13. Sic (iq̄t) in
veste cādida macta cito appet: In nigra x̄o et si sordida fuerit nō ap
pet. Sic q̄ tot⁹ p̄tinue malitijs sc̄l ē iuolūt⁹: nihil qd̄ delectāt dicit̄
ē ē male factū: vñ si cor ip̄ sordidū fūit r plenū malitijs ab āti q̄ pctm̄
nō facile sētīt q̄ sēp solz ī talib⁹ p̄uersari. Job 27. neqz crephēdit me
cor meū ī oīuita mea: sic ip̄ ī iimic⁹ me⁹ r adūsari me⁹ q̄ si iūqz. It̄
sic nos km̄ s̄ qz audiat illō Eccl. 5. Aufer irā a corde tuo r maliciā
a carne tua.

¶ Lectio decimatertia.

S I ei sapias inuocaueris r inclinaueris cor tuū
rc. vsqz ad eū locū. Intelliges iustitiā rc.

¶ In ista parte sapiēs adhuc docet sapiētie acquisitionē Et diuidit

tur iste text⁹ in tres ptes s^m triplicē processū quē in Sapie acq̄sitōe
 p̄dicat et cōmēdat. Primo docet. Sapiēs q̄ in sapie acq̄sitōe req̄rit
 deuota mētis orō. Ibi Sten̄ sapiam inuocauer. Sc̄do idē Sapiēs
 docet q̄ etiā requirit p̄fanda cordis hūiliatio. Tertio ipse docet q̄ et
 req̄rit corpis laboriosa assuefactio. Ibi et sicut thesauros effodit eā
 A Primo dico q̄ in acq̄sitione sciētie seu sapie p̄cedere d̄z deuota mē
 tis orō. sicut in tunc p̄logo plato scribit et Boetius recitat de cōsola
 tione lib. 3. Domin⁹ (hinc inq̄t) mos est vt quasi quedā religio q̄ de
 maximis reb⁹ vel minimis acturi sunt diuinū ad suū dēp̄cari auxiliū
 q̄ satis ibi va callat humanū studiū vbi nō querit. C̄p̄mo diuinū
 auxiliū. vt dicit Valerius libro p̄mo cap. primo. Hoc idē vt ibidē d̄z
 apud veteres erat publice institutū vt diuinū auxiliū temp̄ in factis
 arduis peteret. Hos autē xp̄ianos magis decem modus iste q̄s con
 stat colere vnū deū. Unde narrat. Valerius vbi supra q̄ cū galli Ro
 manorū capitoliū obsiderent ne cultus sacrorū obsessis deesset in ca
 pitoliū quominus victoriā ob defectū religionis ab hostib⁹ repozita
 rent fabius manibus humerisq̄s sacra gerens per mediū hostiū trāf
 tens ī templū peruenit. ibiq̄ singulis sacris solito more pactis gal
 los. deinde aggreditēs ob diuinā venerationē quā p̄i⁹ habuit victor
 fuit. B̄ An et de grecis narrat. quidē historiographus q̄ deū quē cos
 luerunt v̄z solē inclusum carbūculo proficiscētes ad bella semp̄ ap̄
 se habuerūt: vt et in prosperis nihil religioni deesset. r̄ si q̄nq̄ casus
 accideret aduersus numis inuocātes subsidii auxiliū inuenirent
 Multo magis nos deū altissimū inuocare debemus cū t̄pe dicat per
 Ps̄. Inuocabis et ego exaudiā. Confidēter q̄ sapientiam inuoca q̄
 quē possis equanimiter prospera portare r̄ aduersa tolerare. Inuo
 caui (inquit sapiēs) r̄ venit in me sp̄s sapiētie sapie. vij. Sed reuera
 multi a deo sunt ingrati q̄ in t̄pe tribulationis deū inuocātes cū ere
 pti fuerint eius auxilio pro b̄nficio p̄stito nullas gratias reddunt.
 Narrat Quidius methamor. ph. 12. et August. de ciuitate dei q̄ cuz
 laomedō rex troianorū edificare vellet muros ciuitatis neptunū deū
 petiit vt auxiliū sibi ferret. q̄ eius sine inuamine hoc facere nō vale
 ret: Promisitq̄s sibi auri p̄dēra multa valde q̄ sibi temp̄s sui
 daret. Concessit neptunus Sed peracto opere rex troianorū q̄ b̄pus
 promiserat nō impleuit: qua propter grecis pugnantibus ī troiam
 neptunus offensus grecoꝝ fauens parti p̄misit destrui ciuitatem.
 Sic moraliter multi in reb⁹ arduis pro sapia obtinēdā inuocāt au
 xiliū dei veri. qua velut in expugnabili muro valeāt a singulis hosti
 bus se tueri p̄mittētēs sacrificia bonorū operū se reddituros. sed cuz
 habuerūt hoc q̄s volūt: deo suo nihil reddūt. sicut fuit de ex leprosis
 mūdatis nō reuerfus vt darent deo gl̄iaz p̄ter vnū p̄p̄eoz sup̄biā.
 luce. 17. Et ideo seq̄tur s̄nacr. q̄ ille idē qui cōdidit destruet muros
 istos q̄ cū magis fuerit consili de sua sapiētia p̄mittet eos tentatiōi
 bus obui et sp̄ualem aie ciuitatem capi. Hieremie. xxv. hec dicit do
 minus. in ciuitate in qua inuocātū est nomen meū. ego incipio affli
 gere. D. Sc̄do dico q̄ ad sapientia inuocādā req̄rit p̄fanda cordis
 humiliatio. ideo q̄tum ad hoc dicit sapiēs. si inclinaueris cor tuum.

A.

B.

C.

D.

Hoc enī semper obseruandū est vt post sapientie susceptionem humiliemus nos deo. per gratiarū actionē non reputantes in nobis q̄c̄q̄ boni tanq̄ ex nobis habere sed totaliter nostrā sufficientiā ad deum humiliter referentes. Et signanter sapiens non solū inclinatioē cor poris sed etiā cordis notat. Quia sicut dicit Chrysostom⁹ homelia quarta super illū Mat. 23. quia amāt p̄mos accubit⁹ ꝛc. Hō solum intelligi debet. vt corpe nouissimi maneamus sed etiā corde nouissimos nos oīm hoīm iudicemus. quia sine causa se humiliat corpora liter: qui seipm corde ꝛ aīo nō inclināt. E. Harrat enī albert⁹ de vegetabilib⁹ li. p̄mo q̄ palma femella quicūq̄ habet fructū. quasi vsq̄ ad radicē contra masculū se inclināt nec vnq̄ aliter fecūdat. Sic moraliter post susceptionē fetus ꝛ fructus sapie/adeo debemus radicaliter nos p̄ gratiarū actionē hūiliter inclinare. Psalmista. Inclinaui cor meū deus ad faciendas iustificatiōes tuas in eternū p̄pter retributionem. psalmo. 118. Tertio circa acquisitionē scientie debz eē laboriosa studētis assuefactio: quia si q̄sieris eam quasi pecuniaz ꝛ sicut thesauros effoderis illā ꝛc. Unde cassiodor⁹ lib. 2. sic dicit. Arborem (inquit) quā summa conspicis viriditate letari nisi simo. i. humore subterranco foueat continue exarescet. nec viro: corticis q̄c̄q̄ valet nisi x̄tus stipitis humorē cōtinuū sibi trahat. Sic ꝛ homo quā tūcūq̄ in Sapiā virescat: si nouū humorē continue sibi non trahat per studiū: acquisita viriditas facilliter exarescit. vnde hec est arbor illa que ī illo stat orto de quo inuitis patrū sic legitur: qz cū delictis abundet: illuc quis nūq̄ ingredi potuit nisi qui p̄petuo illic esse voluit. Sic ad verā sapientiā nemo īgredit̄ nisi qui cōtinuū studium ꝛ famulationē p̄petuā p̄fitetur: quo cū ingressus fuerit cunctas delicias inueniet illic patas. eec̄l. 7. Melior est sapia cūctis diuitiis. Igitur plus est circa acquisitionē scie vel sapientie q̄ pecunie laborandū.

Lectio decimaquarta.

Tu incintelliges iustitiā iudiciū ꝛ eq̄tatē ꝛ omnē semitā bonā Si intrauerit sapientia cor tuū: ꝛ scia aīe tue placuerit ꝛ siliū custodiet te ꝛ prudētia seruabit te: vt eruaris a via mala ꝛ ab hoīe q̄ puerſa loq̄t̄: q̄ reliquūt iter rectū ꝛ ābulāt p̄ vias tenebrosas q̄ letātur cū male fecerit ꝛ exultant in rebus pessimis quoz viē puerſe ꝛ infames gressus eorum.

Postq̄ salomon ad acquisitionē scientie narrauit processū. in parte ista vtilitatis eius ostendit successū. Et fm hoc diuiditur iste textus in duas ptes: p̄mo ostēdit ad qd bonū sapientie studiū p̄mo uet. Ibi. tunc intelliges iustitiā iudiciū ꝛ equitatē ꝛc. Secundo declarat malū qd sapia remouet. Ibi. vt eruaris a via mala ꝛ ab hoīe. **Quantū ad p̄mū.** Est aduertendū q̄ multi diuersimode ambulānt. Quidā ābulāt tortuose. Quidā ābulāt laboriose. Quidā ambulāt festināt. Quidā incedūt simpliciter. p̄mo dico q̄ quidā ambulāt tortuose ꝛ sūt mūdiales hoīes incōstantes qui vix vel nūq̄

se versus rectā viā tenent. Sed modo huc modo illuc p peccata mor-
 talia obliquātes a recto tramite se diuertunt cōtra consiliū qđ daf:
 hec est via ambulata in ea neq; ad dextrā neq; ad sinistrā: Quapro-
 pter vita taliū in psalmo circulo cōparat: In circuitu (inqđ psal.) im-
 piū ambulāt ⁊ ppter triplicē cām. Primo ppter magnā sui incōstā-
 tiam. Secūdo ratione ferme adherētie quā habēt ad rotā fortune.
 Tertio ppter eorū arcuā curuationē ⁊ obliquationē. Primo ꝛc. nā
 sicut in figura circuli est maxima incōstantia ⁊ instabilitas cū sit ad
 motū apertissima: Sic ⁊ impij mundiales in singulis factis suis sunt
 instabiles. Unde Hora. libro epistolaz de talibus loquens ait. Nea
 pugnat sententia secū Qđ petijt: spernit: repetit qđ nup omisit: Di-
 ruit: edificat: mutat quadrata rotunda. Unde tales licz aliquod bo-
 nū incipiūt ppter suā instabilitatē i eo nō p̄sistūt: Sed sicut quodlibz
 punctum in circulo p̄ncipiū est ⁊ finis: sic ⁊ iusti in p̄ncipio boni faciūt
 finē ⁊ statim a recta via declinat admodū circuli tortuosi: qz impossi-
 bile est vt dicit Seneca in puer. in cunctis instabile aliqđ bonū cōsum-
 mare. Quidā (inqđ) nul qđ est qvbiq; est: nā vitā in pegrinatiōe agēti-
 bus hoc euenit vt multa hospitia habeant ⁊ paucas diuitias: Et vt
 idē accidat necesse est hīs qui se nulli bono īgenio fortiter applicāt.
 Sed multa cursum ⁊ pperanter transcurrūt. Itā non pdest eorū
 porū qui statim sūptus eijcūt indigestus: nec conualescit planta q̄ sepe
 transfertur: Idem dicit Seneca epla. 119. Considerandū est nobis
 aliquod qđ velim⁹ ⁊ illud psequendū est non imitandum. Itā ⁊ illi
 maxime viuūt q̄ semp viuere incipiūt: sicut illi q̄ ambulando p̄fici-
 scūt in ciuitates sēp ambulare vident. ⁊. Scđo dñr isti tortuose l-
 cedere quoz vita circulo p̄patur rōne firme adherētie quā hñt ad ro-
 tā fortūe. Ille nāq; q̄ solūmō rotā tāgit nō voluit cū rota s; q̄ circulo
 innitit necesse ē ipz oblique ⁊ tortuose cū rota moueri. Sic q̄ rote for-
 tūe insigūt p̄ nimia cōfidētā circūducitur necessario cū rota. Itā Se-
 neca epla. 28. nō h; vt putam⁹ fortūa lōgas manus neminē occupat
 nisi herentē sibi. Unde de circuitu quē faciūt hoies adherētes rotis
 fortūe ⁊ de eorū exitu. Ezechiel p̄mo scribit. Aspectus eorum et opa
 quasi sit rota in medio rote p̄ter quattuor ptes eorū eūtes ibāt ⁊ nō
 reuertebant cū ābularēt ⁊c. Tertio p̄par vita maloz rote ppter ca-
 rā arcuā curuationē ⁊ obliquationē. Hoc enī necesse ē vt q̄ circularitē
 mouet ei⁹ sēp hebetet adeo vt nō possit tenere iter rectū: qđ modū
 pueri qui in circuitu sese mouēt adeo capibus extupescūt vt cū re-
 ctō calle p̄cedere credāt statim velut ceci obliquēt: sic impossibile ē vt q̄
 fortune circulo se cōmittit q̄ diu tenere possit iter rectū ppter cecita-
 tē ⁊ obstupescationē spūaliū viriū quā incurrit. vñ de talib⁹ dici pōt
 illō psal. p̄mo. Ambulant vt ceci qđ dñs peccauerūt. Sic ergo
 p̄z qđo qđā ābulāt tortuose. Scđo dico qđā ābulāt laborose cur-
 sus in dñi sūt viri facti qđ p̄ diu hoc seculo viuūt ppter spē future remun-
 ratiōis cōtinuos labores ⁊ penas sustinet miserias quoq; ⁊ erūnas:
 vñ sicut illi qđ tortuose ambulāt cōtinue laborāt qualiter a via p̄ obli-
 quamēta valeant obliquare: sic sancti ⁊ iusti cōtinue ad hoc studēt

quō p labores ⁊ penalitates possint ad deū finaliē p̄p̄quare: quā
quāto ad deū magis p̄p̄quāt tāto citius penalitates t̄pales trās-
currūt. Dicit ei Aristō. 8. phis. q̄ in circulariē mouētib⁹ q̄to magis
appropinquāt ad finē mot⁹ tanto tardi⁹ mouēt: sed in recte mouēti-
bus naturali⁹ oppositū euenit: q̄ quāto min⁹ mobile distat a termino
tanto mouēt velocius Sic moraliter ē de mūdiālibus ⁊ san-ctis: illi
enī q̄ circulariē sēper mouētur vt dixi quāto ad vite terminū prop̄
quant tanto tardius per penitentia ad deū mouentur: quia quāto
credūt se prop̄inquissimos deo tanto distant ab eo sicut quādo in-
cipiebant semouere. Unde secundū Hieronymū de talibus est sicut
de illis qui ambulāt tota die vel nocte in tempore nebuloso ⁊ in fine
inueniunt se in eodem loco vbi iter suum inceperunt: quos dicimus
fatuos: ad est diabolo seductos: Psal. Resierunt neq̄ intellexerūt
in tenebris ambulāt: Unde Seneca vbi supra. Quidā tūc incipiūt
quādo desinēdū esset ⁊ si iudicās mirū adiciā quod magis mireris
quidē viuere desinūt quādo incipiunt. Sed certe per oppositū est
de sanctis ipsi enim recte ambulāt ideo continue velocitāt motū
per mediū tribulationū temporalium ad mortē impauidi transcurren-
tes vnde Chry. Homelia. 77. homo (iquit) in itinere cōstitutus quā
tomagis appropinquat mansioni tanto magis non obstante obsta-
culo festinat. Sed in longa via homines veloces pigre ambulāt et
quādo abbreviata est via pigri etiam velociter incipiunt ambula-
re: sic ⁊ sancti istū locum semper respiciunt vbi suas coronas reposs-
tas sciunt. ⁊ quāto illic magis appropinquāt tāto per media tri-
bulationū velocius currunt. Tertio dico q̄ quidam ambulāt veloci-
ter et isti sunt ambitiosi quia tales velocissime honoribus ⁊ dignita-
tibus obuiam semper currunt. Unde de eis videtur esse sicut in libro
de naturis rerum narratur de lepufculo qui quāto plus contra mō-
tem ascendit tanto velocius currit: sed quādo descendit currere nō
potest sed deorsum cadit. Et causa est breuitas pedū anteriorū: Sic
est moraliter affectiones enim anteriores que ordinant ad deum a
deo iam mutantur in affectionem temporalium dignitatum. vt quā-
to plus de eis acquisierint tanto ad altiora semper currāt donec am-
bulantes peruenit ad montana et ideo iusto dei iudicio cum fuerint
in summo citius deorsum cadunt q̄ ascendunt: quia in momento p-
pter ambitionem nimiam producit istos deus. Unde Macrobius
in saturnaliis. Cum ad summum gradum perueneris egre consi-
stes ⁊ citius q̄ ascendisti cades. nam quo velocius quis currit eo fa-
cilius citius citius. Unde quidam verificator et ponit in speculo doctri-
nali libro quinto. 12. h. ca. vincentius.

Nir bone quid curas res viles res perituras
Nemo diu mansit in culmine sed cito transit.
Est breuis atq̄ leuis in mundo gloria queuis
Qui facit hic minimus. illic erit ordine primus.
Quid lucri refert qui mundo totus inheret.

E. Unde q̄ fatua sit huius mundi ambitio docet Seneca. In horeste mihi crede similis hominibus magna placet dux excelsus. Isteri nūq̄ pauere desisti. Ipsum timere ferrū fuit lateris mei. Unde de exitu talis malorū Hieremie. ix. scribitur. Super mōtes affumā fletū ac lamentū q̄ derelictū legē meā quā dedi eis et nō audierūt vocē meā et nō ābulauerūt ī ea ecce ego cibabo poplū istū absyntho et potū dabo illis aquā fellis. Quarto dixi q̄ quidā simpliciter ābulat videlz hūiles et simplices corde: q̄ n̄ llos honores caducos huius mundi ābiūt. vñ de illis dicit Chrysof. Omelia. 28. Qui se humilis est corde in digniorem se cunctis hominibus arbitratur quia desideriiū honoris et tactantia nascitur cordis. Si quis aut p̄ncipatur aut honorem inuitus admittere cōpella. nullū tamen ādiat nec aliquē admittat quoquo modo nisi scdm suum valorem et conuenientiā sue conscientie et status humilis vere humilis censetur. Dicunt astrologi et p̄t̄ ad seculum q̄ instantia et appropinquatio solis et aliorum planetarū in nobis conuincitur ex vmbra maiori et minori: quanto em̄ sol corporibus nostris maiorē causat vmbra tanto cognoscunt magis distare. Sed cū aptata fuerit quasi scdm magnitudinē corporis nostris sicut ī meridie est signū q̄ tunc maxime appropinquat pro isto die q̄ cum inclinat dies longiores s̄unt vmbre. **F**. Per vmbra intelligit moralit̄ honor seculi qualiscūq̄. **P**rimo q̄ frequenter est impedimentum intuitus vere lucis propter eius nimium appetitum. **S**ecundo quia Refrigerat estū et calorem nobile charitatis. **T**ertio quia admodū vmbre faciliter euanescit. Quarto quia sicut vmbra persequitur fugientes et fugit velociter insequētes: Unde chrysof. vbi supra. P̄ncipatus inquit fugientē desiderat et desiderantē se abhorret. Ecclesiastici. 34. Vanas spes et somnia extollūt imprudentes q̄st que apprehēdunt vmbra et sequitur vētū et c. Appropinquatio autem et distantia solis iustitie a cordibus n̄ris ex vmbra ista conuincit. Si em̄ tales ambiamus honores et p̄ncipatus admittamus q̄ maiores sunt q̄ nostra virtus aut scientie facultas requirit infatigabile signū est maxime distantie veri solis q̄ hec vt dicit Chrysof. somus. Omelia. i. ex tactantia et superbia magna procedunt. Si vero appetitum honoris huius mundi nostris valouribus applicemus vt primū de nobis hūiliter sentiamus deinde nihil vltavires admittam⁹ signū est certissimū q̄ verus sol iustitie propter verā humilitatē maxime cordibus nostris appropinquat et talis quicunq̄ sit nunq̄ habet timere de onere sui honoris iuxta illud q̄ dicit Prover. 1. Qui ābulat simpliciter ābulat p̄sidenter et Prover. 28. Qui ābulat simpliciter saluus erit qui peruersis graditur vñs cōcidet semel.

f

LECTIO. xv.



Teruaris a muliere aliena et ab extranea q̄ mollit sermones suos et relinquit ducē p̄bertatis sue et pacti dei sui oblita est inclinata. est enim ad mortē domus eius et ad infe

ros semite illius Omnes qui ingrediuntur ad eam nõ
reuertuntur nec apprehendent semitas vite.

¶ Postq̄ sapiens docuit. Sapientiã remouere malũ in sexu masculino. Ibi vt eruaris ab hoie malo: h̄ docet ap̄lius qđ Sapia submo
uet in sexu feminino. et fm hoc iste text⁹ diuidit in duas pres. P̄mo
docet quã duplicem maliciã mulierũ. Ibi vt eruaris a muliere alie
na ꝛc. Scđo ostendit talem maliciã esse ruinã oim rerum. Ibi omnes
qui ingrediunt̄ ad eã ꝛc. P̄ma pars diuidit̄ in q̄ttuor fm qđ dupli
cem maliciã mulierũ quã hic ponit est em̄ quelz mulier mala blanda
Hoc tãgik̄ ibi. Blandit̄ f̄mones suos siue molliit. Est q̄lz mala mlier i
uerecũda. Hoc tangit̄ ibi: reliquit ducẽ pubertatis sue: scz uerecũdiã.
Est q̄lz mala mulier ingrata. Hoc tangit̄ ibi: et pacti dei sui obliuã est.
Sicut eni mulier cũ vestem deponit induit uerecũdiã. Sic qđ ama
uerit quasi nõq̄ amauerit obliuiscit: h̄cito incipit aliũ ad amare. An
Quid⁹ de arte amandi lib. 2. Absens uanescit ⁊ nouus intrat amor
et Eccl. 26. Fornicatio mulieris in extollentia oculoꝝ nõ mireris si
te neglexerit. est quelibet mala mulier obstinata. Hoc tãgitur ibi: est
inclinata ad mortẽ dom⁹ eius et ad inferos semite illi⁹. A Mulier
mala vniuersaliter a malicia quã semel incepit nunq̄ cessat quouiscz
ad inferos ueniat. An grãmaticus querens q̄re non d̄r hic et hec se
nex sicut d̄r hic et hec homo. d̄r ad propositũ n̄m respõsiue. Senec
dicitur a sedando passionẽ: qz vt dicit Seneca in illa etate in q̄ vel
le non debemus facere nõ possumus: mulier autẽ quo diutius uiuit
eo ardentius appetit. Ideo non debz dici senex a sedando passionẽs
Sed magis anus ab ano eo qđ libido in mulieribus crescit in ano.

B. ¶ Dico p̄mo qđ mulier quelibet mala est sermone blãda: videmus
enim qđ gladius et iaculũ p̄mo oleo iungunt̄ propter rubiginẽ ⁊ vt
amplius et acuti⁹ penetrant quãdo iacuntur. Moraliter oleum est
adulatio. Iacula sunt sermões quoz summitates linunt mulieres
vt corda hominũ allicientes penetrent in profundũ iuxta illud P̄s
Molliti sunt sermões eius sup oleum. et ipsi sunt iacula. Nam mu
lieres quãto magis loquuntur et predicãt castitatẽ eo amplius sub
palliatã spẽ decipiunt animos audientũ. Nam et hoc maxime qđ
volunt simulant se nolle per uerba pulchra palliantes: ⁊ hoc est qđ
dicit Quidi⁹ de arte amãdi lib. p̄mo. Que uant queqz negãt gau
dent tamen esse rogate. Unde Augusti. in libro de cohabitãtione cle
ricozum et mulierũ. Mulieres quanto sunt religiosiores tãto citius
alliciunt et sub pretextu sanctitatis de formis libidis uultus latet:
experto crede piscopus loquor coram deo. Hinc ora earum et facie
es stellis uerborum pulchritudine tanq̄ luce insignia lucefcunt: vt
deformitas uisina palliatã luce uerborũ amplius occultetur. Unde
Ecclesiasti. xxv. nequitia mulieris immutat faciem eius et obceca
uit uultum suum tanq̄ uisus. Unde hugo super P̄duerbia. Sicut
(inquit) in fauo duo cõsidero mel et ceram. Sic in facie mulieris de
corem et gratiã hoc est pulchritudinem moris et dulcedinẽ sermonis
Succendit cera ignẽ sed mel prebet dulcedinẽ. Sic pulchritudo me

retrotrahit igne libidinis inflamat carnē. et blandimento locutionis subvertit mentē. Stillat mel dū vba sua meretrix mollit. Sed ignes accendit dum quis sue volūtati consentit. Ad hoc em̄ diligit mulier vt decipiat: decipit vt capiat amas qđ habes nō qđ est. Hecille: vnde Proverb. quinto. Fili mi attende sapientiā meā: et prudentiā mee inclina aurē tuā: vt custodias cogitationes et disciplinam labia tua conserueris. ne intenderis fallacie mulieris. fatus ei distillans labia meretricis et nitidius oleo guttur eius: nouissima autem illius amara quasi absinthii. et lingua eius acuta quasi gladius biceps etc.

C. Narrat Hieronymus in quadā epistola ad matrē et filium de moribus et industria mulierū. Mulier (inquit) blanda et impudica desuta tunica quasi ex negligētia vt ad inferiora aspectus pateat operitur crispanti cingulo et angusto: teneri in fronte arcantur capilli palliolū interdū quasi ex distractione cadit vt cādidos humeros de nudet: et quasi videri noluerit celat. quod volens detexerat. Aliud pollicetur aliud signo personat castitatis et totius mēbri corporis impudiciā aufert. Unde ecclesi. xxv. Breuis omnis malitia super malitiā mulieris. fors peccatorū cadat super illam.

D. Secūda autē conditio male mulieris est qđ est audax et inuerecūda nam appetit nimis inordinate libidinis magnaz verecundie naturalis partē excludit. et quo crebrius cōcupiscere in corde admittitur. eo minus cōmittens verecundatur: vt ait Gregorius in quadā homelia. Dix enī pauca inuenies impossibilia: qm̄ cūcta possint et inuerecunde audent pro concupita libidine cōsequenda. An̄ Hieremic. iij. Frons mulieris meretricie facta est tibi nolūsti erubescere.

E. Tertia autē conditio male mulieris est qđ per obliuionem ingrata: nam post suscepta beneficia que naturaliter diligit apđ illos a quibus suscepta segregat quasi nūqđ ab eo nota fuisse An̄ Tulli. 2. sue rethorice in qđ Cuios ad vnū quodq; malū singule cupiditates impellunt: Mulieres ad omnia maleficia cupiditas vna Nam radix omniū muliebriū viciōz fundamentū est auaritia. Si largitus eis fueris assumēt te: si non habueris derelinquent te hecille.

F. Quarta autem conditio mulieris male est qđ est obstinata in malitia. At enī Hiere. in epistola ad matrē et filiā. Vidimus aliquam vix ossibus herentem illi: citis arsisse amouibus et ante vita caruisse qđ peste. Et Chrysost. sup illud Matth. 19. non expedit nubere. Quid est (inquit) mulier qđ amicitie inimica: ineffugabilis pena. necessariū malū: naturalis tēptatio. desiderabilis calamitas. Domesticum periculū: delectabile detrimentum. mali natura. Sed boni colore depicta. Et quia sufficienter in particulari de malicijs mulierū dicere non possum verbo nec etiā concipere intellectu. Ideo pro conclusione dicti vti: sermōe Sulpicii sapientis qui sic dicebat. Quanta est in muliere abundātia malicie nū solum non nouit sed nec noscere poterit nisi expertus. Unde cū ipse Sulpicius vxorem suā pulchram et moribus honestam vt videbatur repudiasset. querētibus amicis cur ita decoram et moderatam abūceret. ostendens calceū ait. Videtur (inquit) calceus decorus et optime pedi applicatus: at illi dixerunt qđ sic. Et ille. Nemo tamen vestrum scire potest preter me solum si me stringat. Unde

concludendo aduertendum est illud. In medio mulierum noli commorari quia de vestimentis procedit tinea et a muliere viri iniquitas: melior enim est iniquitas viri quam mulier benefactes. Noli ergo commorari in medio mulierum quia omnes qui ingrediuntur ad eas non reuertentur nec apprehendent semitas vite.

¶ Lectio decimasexta.



Mambules in via bona et calles iustorum custodias. Qui enim recti sunt habitabunt in terra et simplices permanebunt in ea. Impii vero de terra perdentur et qui inique agunt auferentur ab ea.

¶ Hec est vltima pars huius capituli et quia in toto capitulo precedente ad suscipiendam sapientiam preceptum dedit hic finalem eius effectum concludit: vt scz ambules in via bona et calles iustorum custodias.

¶ Ille enim debet esse totius nostri studij finis et effectus vt persequi sitam et cognitam sapientiam: per via virtutum quatuor possimus ambulemus. Dicitur in tusculanis questionibus lib. 4. **M**artium omnium finis est amplissima beneuolendi disciplina: quam vita magis quam litteris nobiles sunt secuti. et Salustius in cathilinario dicit. Optimus quisque maluit facere quam dicere. Unde narrat valerius lib. decimo. cap. 5. qd cum athenis quidam vltime senectutis videndi gratia in theatrum venisset: cum nemo de ciuibus senem reciperet ad honorem sedendi. quos illud legibus atheniensium fuisset sancitum de honore vt exhibendo senibus. Ad lacedemoniorum legatos qui athenis erant casu peruenit. qui statim hoem canum venerati sunt obsequio assurgendi. Sedemque inter ipsos honoratissimam ipsi dederunt. quod vt populus vidit maximo applausu quod factum est approbavit. Tunc ferunt vnum de lacedemoniis sic dixisse. Ergo athenenses quid sit rectum sciunt at illud facere ex toto negligunt. Unde de illis qui auditores tantum legis sunt et non factores dicit dominus Esaie. lviij. me inquit scire de die in diem querunt et scire vias meas nolunt: quass gens que iniustitiam non fecerit et que iudicium dei non dereliquit. Multos quoque inuenimus sapientiam querentes qui tamen non sunt illi executores. Dicit ergo. vt ambules in via bona et calles iustorum custodias etc. Hec expositio: nicolaus. **A**. Recitat augusti. vt dicit possidonius. de ciuitate dei libro decimo. et habet in libro de superstitionibus romanorum quod rone post atrium quod summo deo erat consecratum: posite erant contrarie due dee: quarum vna ad eona altera ab eona vocabatur. Et quis contrarie essent eadem insignia habuerunt. Ambe namque sedebant super cathedram: Ambe etiam super nauem argenteam sedebant. Atque in manibus aquilam baiulabat. Sub vtriusque pedibus coluber pictus erat. Hec autem Sola in illis erat differentia quod ad eona vultum habuit placidum et conuersum et via ad eam ducens recta erat et lucida quibus arcta. Ab eona autem oppositum habuit horum. Et omnium horum causas assignat doctor: quem modo premisimus.

A.

Itur (inquit) et abitur per aquam terram et aerem: et ideo recte pingebatur cum colubro qui graditur super terram: cum navi qua per aquas et per maria transiunt: cum aquila que aeris viam secatur: designando per picturam quod per eorum iuammina iter quodlibet adimplet. Quamvis neutra istarum de arum sit colenda: utraq; tamen est intelligenda moraliter sola illa via est tenenda que est lucida et ducit ad vultum ad eone: que est via christi quam sanctitas te est lucida et in penitentibus arcta per quam ipsemet transiit dum hic fuit: vultus de via ista dicitur Hab. 4. Ambulabis per viam ad splendorem: hec est enim via directa. Esa. 38. et est illa arcta via que ducit ad vitam matth. 7. vultus ista est tenenda non alia que abducit quia hec est via diaboli te nebroso: puerbioz. 4. via impioz tenebroso: nesciunt ubi corruant: hec est etiam via lata que ducit ad mortem quod in ea quantumcumque placet quilibet seipsum spatiose dilatat: sicut dicit Chryso. Homel. 18. Aides (inquit) quod lata et spatiose est via que ducit ad mortem et quia lata de lege videtur: unde et infantes pueri que viam vite intelligant istam vident quam cum intraverit quisquam non retrahunt gressus eius quoniam delectatur in ea diutius ambulare. Non ista via communis: sed superior est tenenda. C. Per aquilam vero cuius aspectus in sole signatur et ascendit: viri iusti secundum illam viam ambulantis notitia designatur: ut ait Gregorius. secundo libro moralium. qua continue intelligentie aspectu in christum solum intendit. et per celestem contemplationem in aliam ascendit. Tales namque viri aquile merito comparantur. Nam aquila ut dicitur in libro de naturis rerum pedem dextrum huius maiorem sinistro: diligentius pullos nutrit: predam captam circumstantibus quibus cunctis dividit: et ut dicit Vincentius in speculo naturali libro. 17. capitulo. 36. corpus proprium inter sagittam et inter pullos medium ponit. Moraliter sic est de multis deuotis et iustis: nam per pedem dextrum capitis in scriptura affectus spiritualis: per sinistrum vero affectus sensualis: sed primus longior est. et hijs duobus pedibus viri sancti ascendunt ad dilectionem dei et primum in tantum ut etiam per amorem dei et salute proximorum piculis mortalibus se exponunt. Tales libenter proximis et indigentibus spiritualiter et corporaliter de predam meritoz et temporalium possessionum contumant: et elemosinas faciunt liberaliter. ut de talibus christus deo dicat illud Exod. 19. Eos ipsi vidistis quomodo portauerim vos super alas aquilarum et assumpseri mihi. D. Secundo principaliter dico quod pingebatur coluber sub pedibus huius decem: nam viam dei ambulantes carnis lasciuia conterunt que per colubum designatur: per colubum enim peccatum venerunt intelligitur quod viri iusti pedibus conculcant. Dicit enim vincens tuis in speculo naturali libro. 12. capitulo. 28. quod coluber dicitur eo quod vmbros colit: hic ceruum fugat: leonem interficit: ceruus est asial timidus: leo autem audacissimus bestiarum: et ideo leo resistendo interficitur: ubi ceruus fugiendo liberatur. Sic carnis lasciuia audacem et de sua virtute presumentem inuadit. Unde alanus de coplanctu nature. Si vitare velis venerunt loca tepora vita: nam locum et tempus pabula donat ei: si cedis cedit: si fugis illa fugit. et ouidius de arte amandi libro. 2. Cede respugnanti cedendo victor abibis. Unde Eccl. 21. quasi a facie colubum fuge peccata si accesseris ad illa suscipient te: dentes leonis dentes eius interficientes animas hominum. Tertio pingebatur hec dea sedens super nauem: quia qui in via dei ambulant salu ferunt trans pelagum hu

C.

D.

ius mundi. Ande de viro iusto dicitur in Psal. In mari via tua et ses-
 mite tue in aquis multis. An cui libet talis scin via dei ambulantiū
 dicitur Proouerbio. 4. Nam Sapientie monstrabo tibi et ducam te
 per semitas equitatis: q̄s cuz ingressus fueris nō arcebuti gressus
 tui et currens non habebis offendiculū. Sed ecce considero q̄ alia
 imago abeona habuit eadē insignia que prior: vnde restat nunc oice
 re que est differētia huius ab illa: Ande est notandum q̄ via ad istam
 deam fuit prime cōtraria vt prius dictū est. ¶ Prima enī fuit lucida
 Secunda autē tenebrosa. Per primam incedunt iusti vt dicitur est.
 Per secundam vero peccatores mali. de ista via dicit dñs Iam. ij.

E. Peruersa est via tua mihiq̄ contraria. **E.** Per aquilam vero hu-
 tus dec que alte volat illos intelligo q̄ in Summo superbie nidum
 ponunt. et hoc ppter tria que p̄sido in ipsa aquila. Triqua nanq̄
 plumis depositis renouat iuuentutē. Acute videt. Et princeps auū
 et summe generositatis altius niduz ponit. Nec vincenti? vbi supra
 Superbi reuera tres habent proprietates similes modo dictis.

Prima est ignorantia pprie fragilitatis. Secda est concupis. cētia sin-
 gularitatis. Tertia est apparentia generositatis. Prima ergo cōs-
 ditio supborum est ignorantia pprie fragilitatis q̄ confidentes in
 fortitudine et in iuuentute sua quasi mortem oblitū se nunq̄ cogitant
 morituros: et hoc est maxime propter pulchritudinē corporalem vel
 aliquam causam talem. Juxta illud qd dicit ouidius de fastis lib. 1.
 Fastus inest pulchris seq̄tursq̄ superbia formā. Quāuis idē ouidius?
 id reprobat lib. ij. de arte amandi. Forma bonū fragile est quantū
 q̄ attingit ad annos. Fit minor et spatio clauditur ipsa suo. Nec vio-
 le semper nec candida lilia florent. Si hec considerarent hoies non
 multū superbirēt q̄ faciliter omnia contemnit qui se semper cogitat
 morturū. vt dicit Hierony. in eplis. **F.** Secda conditio supborum ē
 concupiscentia singularitatis q̄ vt dicit Gregori. 21. moralium est
 causa omnis vanitatis in mundo. Narrat Titus liuius lib. primo.
 q̄ cum pscus rex superbus curru in vrbē veheretur: de superis adq̄
 cadens de capite pilleū tulit. per pilleum qd est doctoruz insigne sci-
 entia potest intelligi que tūc quasi ab eis aufertur cum superbia de
 superbis mentis adueniens obfuscata solida scientia: dat errorem.

F. Ande et de eis euenit vt de aquila. dicit em̄ Vincentius vbi supra q̄
 adq̄ aliq̄ tantum respicit solē q̄ penitus excecatur. Sic isti singu-
 lares superbi aliquando: se tantum subtiliant et eleuant q̄ adeo fi-
 unt turpes et ceci q̄ semetipsos penitus non cognoscunt. Ande de
 talib? dicit sapiētie. xij. Etenī in erroris via diutius errauerūt deos
 estumantes hec que in aninabus sunt superuacua insensatorū infans-
 et perditionis et ambulauimus vias difficiles: viam autem iustitie nō
 respiciunt. Sed magis a latere ab eo declinant. Ande dicere possunt
 Illud sapie. 5. Errauim? a via veritatis et iustitie lumē non luxit nob-
 bis et sol intelligētie non est ortus nobis: lassati sumus ī via inq̄tatē
 et perditionis et ambulauimus vias difficiles: viam autem domini
 ignorauimus: vnde et de talib? est sicut de Eschilo poeta in scitia de
 quo recitat valerius lib. ix. q̄ cum subtilitatis inuestigande causa
 mensa egressus alto loco sedens solis altitudinē et supercelestia con-

templabatur: non aduertens a latere q̄ aquila testudinem ferens in
 ore: ipsa dimisit super caput eius cadere qđ nudatū erat: vt cute fra
 cta carnis vesceretur. Sic diabolus pondus miserie super capita
 quorūsdā tollit: qui ad alta nimis et singularia respiciunt: et propter
 eorū magnam Superbiam negligunt se ipsos videre. Abdu. pumo.
 Superbia cordis tui extulit te habitantem in scissuris petrarū exal
 tantem solum tuum: qui dieis in corde tuo: quis detrahet me i ter
 ram. Si exaltatus fueris vt aquila. et si inter sydera posueris nidus
 tuum inde detrahā te dicit dominus. Tertia conditio superbozum
 est apparentia generositatis. q̄ sicut alanus de cōplactu nature.
 Multi quos seruilis conditionis emittit humanitas augustinam ias
 ctant libertatem. Similes illis de quibus dicit Seneca i epistola:
 ad lucillum: qui quibus habūdent in litteratura vellēt tamē summo
 pere non clerici reputari. Secundo dixi q̄ imago pingitur sup̄ na
 uem sedens. p̄ quem via cupiditatis et auaritie designatur. In ma
 rī estī per multos labores multi sibi congregant diuitias: et vt fre
 quenter aggrauant sibi culpas. Aggrauata est via maris. Esaiē. ix.
 Et hoc maxime verificatur quando naues sunt onuste: tūc enim ma
 ximum est periculum nec patet remediū nisi naues deonerentur.
 Narrat Auicenna: q̄ cor cū suis virtutibus nutritur dilatatione. vñ
 tunc attrahitur sibi sanguis sicut aer: et sanguis est eius nutrimentū
 Sed quandoq̄ cōtingit q̄ circa cor sunt male superfuitates. que di
 lationez cordis impediunt adeo q̄ cor arctatur et tandē penitus
 suffocatur. Sic in proposito moraliter qñ cor alienius dilatatur per
 cōmunicatōnē temporalium libentem: quibus in hoc mali superab
 undant diuidendo vñ indigentibus propter deū: tunc cor spiritua
 liter nutritur et virtus sanguinis xpi ad ipsuz spirituliter applicat
 q̄ hec est via dilectionis dei et proximi et principū omnium mandato
 rum: Unde Psalmi. Utam mandatorū tuorum cucurricum dilata
 sti cor meū. Tertio et vltimo habuit hec imago colubrum sub pedib
 us depictum per quem via carnalis lasciuie designatur: q̄a tales
 cum colubio colunt vmbrias turpium peccatorum Psalmista. Fiat
 via illorū tenebre et lubricum: et dominus persequens eos. Sed
 vtinam colentes talem imaginem at tenderent quid vitulatis et va
 lois habebunt ex tribus predictis que in ea vidēt. Non enim aquile
 quantūcūq̄ alte volantis post trāstū patet vestigiū eius: nec cer
 nitur via colubi super petras. nec videtur via maris in medio maris
 Sic superbia quīs videatur excelsa: et delectatio carnalis quīs vi
 deatur intensa: et auaritia tēporalis acquisita. Post hos tamen
 momentum sic transeunt vt sequētib⁹ appareant nō fuisse. Unde ps
 uerbiozum. 30. Tria sunt que penitus ignoro: viam aquile in celoz
 viam colubi super petram: et viam nauis in medio maris. Ideo ca
 ueamus nobis a via ista tripliciter ad illā quā premisi nos cōuertas
 mus: vt dicat quilibet nostrū cum Psalmi. Notas fac mihi vias vs
 te. adimplebis me iustitiis cum vultu tuo.

Lectio decimasextima.

Cap. 3.

Fili mi ne obliuiscaris legis mee: et precepta mea cor tuum custodiat: longitudo enim dierum et annos vite apponent tibi et pacē.

In isto capitulo monet Sapiens susceptā sapia operib⁹ adimple re. Est igitur huius diuissio istius textus in duas partes. Primo in gratitudinem principaliter dissuadet. ibi. Fili mi ne obliuiscaris legis mee. Secundo obediētiam casualiter psuadet. ibi. Et precepta mea cor tuum custodiat. **A.** Quantum ad primū dicit sapiens. Fili mi ne obliuiscaris legem meam: Est aduertendum quod obliuio est mater aut proles ingratitude: ut patet per Senecam in libro de beneficijs. Unde Chrysostomus: Homel. 23. Quē admodum (inquit) nemo potest non reminisci illius quod sepe audiuit aut in quo delectatur: Sic nemo potest illius quem bene diligit obliuisci. Sicut igitur obliuio sum videris ineptum dilectione vides et per consequens gratus esse non potest. Duo autē sunt que communiter obliuio sum constituant. Amor inordinatus pecunie. Amor inordinatus inanis glorie. Amor communiter auari et superbi sunt maxime obliuiosi et ingrati. **P**rimo ergo dico quod amor pecunie causat obliuionem in homine. Unde Seneca epistola. 63. Querens siquidem quid sit quod obliuionem receptorum facit cupiditas recipendorum non illud scilicet quod accipiendum putamus. Obliti sunt beneficiorum eius et mirabilium que ostendit illis. Unde Boetius de disciplina scholarium sicut (inquit) in vnoquoque opere mater inuenitur constantia. Ita vniuersę doctrine inuenitur obliuio nouerca. Unde quidam sapiens solitus erat dicere magis se velle ab obliuioso seruo quam a latrone publico custodiri nam iste vnum furatur et aufugit. ille autem periculum non solum vnum aliquid sed et cuncta submittit. **B.** Unde Bernardus in libro de consuetu victorum et virtutum. Triplex (inquit) ut ait Sapiens incommodum eijcit hominē de domo sua fumus: stillicidium et mala vxor: hic autē negligentia nunquam desunt nec obliuiosi. Māsum peccati non abijcit: vxorem scilicet carnem non corrigit tectū conscientie dirutum stillicidio assidui criminis non reficit ut igitur egrediatur foras necesse est bonis operibus vacuus et exteriora consideret: qui sic interiora despicit: preterita non respicit presentia non inspicit: futura non prospicit: hic Bernardus. Istam autem obliuionem ex qua tota mala sequuntur causat ut premisi inordinatus amor habendū et appetitus singularis excellentie: et inde accidit quod superbi et auari sunt maxime dei et sui proprii nominis obliuiosi. **L.** Narrat plinius de mirabilibus mundi quod quidam in tantam decidit infirmitatem quod penitus oblitus est sui proprii nominis: cum tamen sciret nominare nomina omnium aliorum: alius autem fuit qui huiusmodi habuit infirmitatem quod solius proprii capitis oblitus est. Unde asseruit firmiter. Se non habere caput. Infirmitates namque magne sunt diuersarum obliuionis generatiue: quē admodum docet Boetius de consilio. psal. vltima.

Contigit autē vt medicus quidā exptus considerans supfluitatem humorū calidiorū ī capite illo existentū ex quibus turbato cerebro oblitio causabatur:recepit artificiosū capellū plumbeū refrigerās ⁊ repūmens humorem:et capiti superposuit sicq; memoriā integrā restituit sicut pius. Per primū itaq; qui ppriū noīs oblitus est auarum intelligo qui cū omnium hominū fragilitates iudicare sciat proprie tamen infirmitatis ⁊ malicie immemor: semper existit. Nam q̄ sunt qui magis iudicant ipsos cupidos q̄ illi qui suūt maxime auari. Illi enim sciunt nomina omnū cupidōz: sed nullo modo volūt recognoscere nomen ppriū scilicet q̄ ipsi sint tales. D. Sed quare auari speculariter dicuntur ppriū nominis obliuisci. Ratio potest esse: nomen siquidem hominis est animal rationale mortale sicut nostis: sed auari obliuiscuntur q̄ sint animalia: quia sicut alij hominib; cōmunicarent in genere animalis cōmunicare deberent etiam ⁊ in hīs que dedit eis dominus. Hic namq; terminus animal cōcitatius est. Secundo etiam ignorant q̄ sint rationales quia tota eoz sollicitudo ad colligenda temporalia ordinatur vt post modū vacant totaliter delitijs ⁊ illi potētē. s. sensualitati que nobis atq; pecorū est cōmunis. Unde Macrobius. Pecudū ferarūq; numero habetur q̄sq; q̄ voluptatib; occupat; ē. Q. sicut dicit Tullius de senectute: Impe- dit p̄siliū voluptas rōnis iūmca: mētis oculos perstrigit: nec habet vllum cum virtute cōmerciū. Tertio etiam tales obliuiscuntur q̄ sint mortales: quia sicut dicit Hieronymus in Epistola. Facile contēnit omnia qui se semper cogitat moriturum. Cum ergo mens nostra supba non velit hoc sponte deserere quod continē perdit inuite: vt dicit Hieronymus in quadā Homelia. manifestum est q̄ illi mori nō cogitant qui ista temporalia perdere timent: cuiusmodi sunt auari. sicut dicit Tullius de paradoxis. Cupidi: (inquit) non solum cruciantur ex hoc q̄ habent libidinē auidā acquirendi: sed etiam quia timore hābent amitendi: Subdit beatū te dicit florentem te putas: erūne tamen ⁊ miserie te premunt: tu diu noctūq; cruciaris tibi nec sat; est qd est: ⁊ idipm ne diu nō duret times: te consciētia stimulat maleficiorū te timores agitant legum ⁊ iudiciorū cēsure. Si igitur obliuiscimur nominis ppriū hoc maxime fit propter nimīū rerū tēporaliū appetitū. An. e. trenoz. 13. Saturati sunt omnes et leuauerunt cor suum ⁊ oblitū sunt. E. Per scōz vero qui propriū capitis oblitus est vir supbus intelligitur qui ex nimia elatione reputat sed deum nō habere: ppter hoc q̄ deus non capit vindictā supbie in p̄nti: s; quasi dissimulare videtur. Unde talis in corde suo dicit illud Psalmiste. Oblitus est deus auertit faciēne videat in fine. ⁊ qd peius est dicit tanq̄ insipiens non est de;: s; vere deus reducet ad memoriā valde bene qn capellū plūbeū miserie inferni plumbū excedentē in grauedine capitibus eoz iponet. Tūc refrigerabūtur ⁊ repūmētur oēs hūiores super sui ⁊ noxij q̄ debilitatā memoriā obūbrant: vñ Psal. Si oblitū sum; nomē dei nrī: seq̄tur nonne deus req̄ret ista. nō est dubiū qn sat; reducet eis ad memoriā. Marrat Quis. metamoz. li. 7. q̄ medea volens ferul patris sui. Esonis memoriā renouare sifir ⁊ vires iuueniles las

D.
121

E.

uit est aq̄ ⁊ sulphure. Juxta illud q̄ tibi dicit. Terq̄ senē flāma ter aq̄
ter sulphure lustrat. Eodē mō obliuiosū sui nominis in die iudiciū de⁹
ipse lauabit: aspergentur enī tales aqua penalitatis ⁊ miserie flāma
rem orsus pp̄re conscie ⁊ sulphure abominationis ⁊ trisitue: ⁊ tūc
recognoscent se caput h̄re q̄uis deus ipse qui caput est eoz m̄tra tāq̄
non esset de⁹ dissimulat in p̄nti. vñ Esa. 57. dicit viro supbo ⁊ aie pec
catrici: mētita es et mei non es recordata neq̄ cogitasti in corde tuo
quia ego tacens et quasi non videns ⁊ mei oblita es: ego annūciabo
iustitiā meā ⁊ opera tua nō p̄derūt tibi. ⁊ Ezechiel. viii. Judicabo eū
peste ⁊ igne vehementi igne ⁊ sulphur pluā sup eū ⁊ notus ero ⁊ sciet
quia ego dñs. Dicit ergo sapiens mouēdo filiū. Filii mi ne obliuiscas
ris legem meam. **S.** Sequitur et precepta mea cor tuū custodiat.
Abi advertendū q̄ dei precepta custodienda sunt propter duo. P̄ri
mo quia sunt bona semina virtutū et spiritaliū segetū productiua
Sicut dicit Chryso. homelia. 34. exist qui seminat ⁊c. Scdo q̄ sunt
luminaria splendida nostroz gressuū directiua. vñ narrat Sext⁹ Ju
lius lib. 3. de alchibia de atheniensū p̄ncipe. Illic cū athenaz ciuitas a
lacedemoniis obsideret: ⁊ timeret negligētā vigilantiū hac industria
vñs est: denunciāuit enim singulis ad quos vigilie pertinebāt q̄ ob
seruarent lumen quod ipse erat nocte ostēsurus: in arce. ⁊ attollerēt
consp̄ctus suos ad suū lumen: qui vero aliter facerent passuri erant
penā. Sicq̄ factū est. vt dū sollicite obseruaret. signū ducis: ab oibus
ciuibus periculū in securitatē verteretur. Sic xp̄s p̄nceps noster vi
dens genus humanū cui ipse presidebat ab inimicis obsessum vigilā
negligētiam excitat dicēs matthei. 26. vigilate ⁊ orate vt nō sitretis
in tērationem. Denunciatq̄ vniuersis vt lumen q̄d ipse ostendit ex ar
ce celoz continue contemplantur: quod est verissimum lumen p̄ceps
ptozum. vult ergo q̄ ad lumen p̄ceptoz suoz nos attollam⁹ aspe
ctus nostros. Juxta illd̄ psalimiste. P̄ceptū dñi lucidū illuminās
oculos. Si tamē velimus effugere penam grādem. vnde matthei. 5.
Sic luceat lux vestra corā hominibus vt videant opera vestra bona
⁊ glouiscant patrē vestrū qui in celis est. ⁊ puerbioz. 6. Conserua fi
lii mi precepta patris tui ⁊ ne dimittas lege matris tue. liga eam in
corde tuo iugiter ⁊ circunda gutturi tuo. Cum ambulaueris gradiā
tur tecum: cum dormieris custodiant te ⁊ euigilās loquere cum eis:
quia mandatum lucerna est ⁊ lex lux ⁊ via vite.

¶ Lectio decima octaua.



Misericordia et veritas te non deserant: cir
cunda eas gutturi tuo ⁊ describe in tabulis
cordis tui ⁊ inuenies gratiā et disciplinam
bonam coram deo et hominibus.

¶ Postq̄ sapiens docuit filiū quid debz vitare: hic declarat p̄cepta
que debet seruare. Et scdm hoc diuiditur iste textus in duas partes.
P̄mo docet precepta que filius sapiens debet seruare: **Abi**. miseri
cordia ⁊ veritas te non deserant ⁊c. Secundo ostēdit id quod p̄mo mu
nere debet expectare. **Abi**. ⁊ inuenies gratiam ⁊ disciplinam bonam

Ara Clementiæ.

corâ deo et hominibus. **A.** Notandū q̄ ille qui misericors est et verax potest firmiter diuinā clementiā expectare. Eccl. 16. Omnis misericordia faciet locum vnicuiq; scdm meritū operū suorū et sc̄m intellectu et m̄grationis ipsius. Status scdm Thebaidē narrat q̄ in eod̄o ciuitatis atheniensis erat ara deo clemētie cōsecrata mirabilis conditionis et cultus scdm q̄ ipse ibidē describit. Traista siue mons sine supplice nūq̄ erat: nec vnq̄ quis accessit qui misericordiam non inuenit et gratiā. et gratiā aīe consolationē nō reportauerit: ad hāc solis miseris die noctuq; patebat ingressus: Nam ē aīe solū querelis et luctu absq; alio sacrificio placabat. Nulla efigies dei sculpebatur eo q̄ specialiter et principaliter in cōtritorū cordibus habitaret: hec ara erat viridi nemore circūsepta quia laurus et oliua ipsum vndiq; circumabant. Moraliter per hanc aram siue per hoc est vplum si bene respicimus cr̄stum secundū naturā humanā intelligere debemus qui tanta habundat clementia vt nullos recuset volētes ad se quodāmodo declinare. **H.** sicut x̄ps ex natura diuine bonitatis diligit viros beatos. sic (vt vtar verbis Boetij de consolatiōe libro 3to) scdm naturā hūanā miseris prompte miseretur. Eccl. 3. Secundū magnitudinē eius miseratiōes eius. **B.** Unde Bernardus in sermone. 18. In me septē m̄ias dñi eē video. Prima est quod a multis peccatis in seculo isto me custodit: Secunda est que non potest explicari sermōe. Quam benigna q̄ libera q̄ gratuita sit ista m̄ia. Ego peccabam et tu dissimulabas: non timebā a sceleribus et tu abstinebas a vulneribus: prolongabam ego iniquitatē meā. et tu semp pietatem. Tertia est que viuificauit cor meū et immutauit vt fieret mihi amara que pius faerant dulcia. Quarta q̄ penitentē me miserū suscepit vt in eorū numero inuenirer de quibus dicit psal. Beati quorū remissione sunt etc. Quinta per quā videtur concipiendi et deinceps emendādi confirmare virtutē. Sexta est gr̄a p̄mittendi per quā cōuerso celestia p̄mittit: Septia est spes cōfidendi vt tua totiens expertus bonitate vsq; ad sperāda p̄mia celestia peccator preseruet: vñ Esa. 49. Miserator eorū reget eos et ad fontes vite portabit eos. Secundo etiam dixi q̄ illud templū edificatū erat athenis vbi legis et iustitie exordij p̄mo fuit. In signū q̄ ibi potissime inuenienda erat clementia vbi veritas et iustitia sūme vigēt. Et q̄ etiā iste venturus erat in mundū qui summe iustus verax et clemens atq; misericors erat. **I.** Quia illud quod de eo prophetauit psal. Misericordia et veritas p̄cedent faciē tuā. **L.** Abi diligenter aduertendū q̄ sicut cū diuina m̄ia simul sunt veritas et iustitia: sic et nos more dei nostri debem⁹ miseri ri simul et iustitie opa atq; vitatis exercere. Unde Aug. de vera innocentia lib. 2. Non auferat veritas m̄iam. non misericordia vitatē nam si p̄mia iudicaueris contra vitatē: aut pro rigida vitate oblitus fueris m̄ie non ambulas in via dñi in qua m̄ia et veritas obuiauerunt sibi. **Hec Augustin⁹.** Nam scdm Chrysosto. sup Matthei. ho melia. 43. Deus tristatur p̄ peccatoribus non de sua iustitia sed de nostra perditione. Sicut rex benignus audiens crinosas personas lege compellente sententiam mortis dictat: tamē misericordia insi gigante la chrymas fundit volens iuare sed non potest contrads

A

B.

L.

centelustitia: nam tunc solum misericordia est si non per eaz iustitia
 contēnatur. Si autem contempta veritate et iustitia fiat misericor-
 dia, non vtiq; misericordia sed fatuitas cenferi debet. nam sicut iusti-
 tia sine misericordia non est iustitia sed crudelitas: sic misericordia si-
 ne iustitia non est misericordia sed fatuitas hec Chry. Ab isto etiā tē-
 plo vt dictum est nullus excludebatur: sed die ac nocte semper pate-
 bat ingressus: quia tam in morte q̄ in vita a christo recipimur si veli-
 mus. Oblationes etiam in hoc templo preter q̄ singultus et lachry-
 me non petuntur et q̄ penitens erga suos conseruos similiter sit mi-
 sericors: vt deus clementem se exhibeat et benignum quia facere ius-
 titiam et misericordiaz magis placet deo q̄ victime Prover. 21. An-
 de Psal. Si voluisses sacrificium dedissem vtiq; holocaustis nō de-
 lectaberis: et idem. Sacrificium deo spiritus contribulatus cor con-
 tritum et humiliatū etc. Psal. 50. **D.** Nullā autem effigiem deus iste
 requirit auri vel argenti quia in cordis habitaculo reperiri et habi-
 tare dignatur. Unde Bernardus in meditatiōibus: Cum accesseris
 adorandum noli querere locum quia tu ipse locus es. Laurus et oli-
 ua hunc deum circumstant: quia pax quam oliua significat: victoria
 perditā quā diabolus nobis eripuit: quod per lauri intelligo. sola
 dei clementia vberime sunt testificata. Hoc igitur templum est cul-
 tu dignissimum et venerandum qui vno solo modo fieri potest sicut
 dixi. Hos igitur tales circa inferiores inueniamur in compatiendo
 eorum miseris si talem hunc deum clementie in nostris indigentis
 optamus inuenire: Unde Ambrosius de obitu theodosij. Homo mi-
 sericors vnde alijs subuenit sibi consūlit. et in alieno remedio vulne-
 ra curat: agnuit se hominē et deo indigentem qui nouit ignorere:
 Ecclesiasti. 4. In iudicando esto pupillis misericors vt pater et p̄ vi-
 ro matri illorū: et eris tu velut filius altissimi obediens et miserebis
 tur tui magis q̄ mater.

Lectio decimanona.

Habe fiduciā in dño ex toto corde tuo: et ne i-
 nitaris prudētie tue: In oibus viis tuis co-
 gita illum et ipse diriget gressus tuos: ne sis
 sapiens apud temetipsum.

C Post q̄ sapiens in premissis ostendit quibus legibus debeat fili-
 gu bernari: hic declarat consequenter qualia beneficia debeat et vas-
 leat prestolari: et secundū hoc iste textus diuidit in duas partes: ex-
 primit bone spei sollicitudinem. Ibi: habe fiduciam in domino ex to-
 to corde tuo. Secōdo excludit superbie et presumptionis vanitatē: ibi
 et ne initaris prudentie tue etc. Dicit ergo quā tum ad bone spei sol-
 licitudinem: habe fiduciā in domino. Ubi est aduertendū q̄ quadrup-
 lex genus hominū inuenio qui pre ceteris fiduciam suam ponunt
 in dño. Primi sūt i vitate misericordes. Secōdi sūt volūtarij paupes.
 Tertij sūt pfecti hūiles. Quartj sūt in tribulatiōe patētes. Iij sunt
 enim qui pre omnibus hominibus fiduciam suā in dei adiutorio sēp
 ponunt: et reuera non immerito: Quia vt dicit dominus Esai. lviij.

Qui autem fiduciam habet mei hereditabit terrā et possidebit mō
 rem sanctum meum: et dicam viam facite: prebet iter: declinate de
 semita: auferre offendicula de via populi mei. Primo igitur dico q
 misericordes fiduciam habent in domino: et de hoc iam dictum est in
 textu premissō et ideo nunc dimitto. Scōo autem dico q pauperes
 voluntarij fiduciam suam ponunt in dño ideo dicitur de eis. pascenē
 primogenita paupum et pauperes fiducialiter requiescent et Mat-
 thei. v. Beati pauperes spiritu quoniā ipsorum est regnū celorum.
 Unde paupertas voluntaria quia habz deum pro adiutorio et tutela
 inter diuitias huius seculi est secūra. vt qlibet talis vere dicat illud:
 ps. Ecce deus saluator me⁹ fiducialiter agam et non timebo. Hoc tñ
 non obstante mūdiales non aduertunt qui totam suam fiduciam et
 munitionem ponunt in prosperitatibus huius vite. cuiusmodi sunt
 auari et cōplures seculares aliqñ nihil habentes nec scientes eorū
 que sunt domini. Nisi enī quis rei veritate pauperrimi sint paupes
 tamen maxime detestantur: cupientes semp habere abundantius q
 habeant et in hoc incidūt qd vitare semper volunt. q: vt ait Seneca
 epla. ij. desunt inopie mala: auaritie vero insunt omnia et idem epla
 xvij. non qui parū habet ille pauper est Sed qui plus cupit. Sicut
 igitur viri Sancti fiduciam suam ponūt in domino per paupertatē
 voluntariam. Sic illi in mundo per abundantē auaritiam. Substā
 tia diuitis vibs fortitudinis eius. Hoc enim reputant mundiales vt
 q: cūq; sit ditior ille securior vitam gerit. Sed si bene considerarent
 inuenirent q huiusmodi munitiones et p̄sidentie minus sunt secure
 Hieremie. xlvij. pro eo q habuisti fiduciam in munitionibus tuis et
 in thesauris tuis tu quoq; capieris. **C. L.** Dico etiam tertio q verū
 humiles fiducia magnā habent in domino: Unde ecclesiast. 6. loq̄tur
 sapiens ad dñm de viro humili: sic inquit Amicus Si permāserit
 fixus erit tibi quasi coequalis et in domesticis tuis fiducialiteraget
 Si humiliauerit se contra te et a facie tua absconderit se vnanimem
 habebis amicitia bonā. Nā videtur esse de humilib⁹ sicut de quadā
 arborē de qua recitat elynandus lib. 4. q vmbra eius talis est natu-
 re vt cum naturali qdā odio nōnulla a falia a draconibus agitur. fu-
 gientes ad vmbā q̄ diu non exeunt proteguntur. Si vō ipsa exire
 aliqñ contigerit draco de latebra exiens predam sumit. Per istam
 arborē moraliter xpm intelligo cuius vmbra humilitas dici p̄t qz
 in ipsa omnia xpi opera et facta sicut effigies membrorum et corporis
 in speculo scirelucent: Unde hec vmbra tutissimā refugiu est cuiuslibet
 christiani q̄ diu in humilitate vera permāserit quā christus in
 cunctis factis ostendit: insidias inuadentis diaboli non hz timere.
D. Sed dicere pōt quod de quodam milite Harray Galerius lib. 3.
 cap. de fiducia. cui proficiscenti ad bellā persicā retulit quidā solem
 solere fugiti⁹ persarū obscurari: cui ille bene (inquit) Harray in vmbra
 optime pugnabimus. Reuera in pposito hoc maxime verum est
 Nā pugna ad defensionē vtilior et inuassione diaboli: securior esse
 nō pōt q̄ in vmbra humilitat⁹ xpi vbi q̄ diu mansim⁹ fiducialiter pugna-
 bim⁹. Quāuis mlti sint q̄ de vmbra h⁹ arbor⁹ nihil curāt. cuiusmodi

C.

D.

sunt moderni plures fastidiosi et superbi: quorum quidam in corpore
 fortitudinali in fallaci pulchritudine fiducia suam ponunt. Contra quos
 dicit Job. 39. nunc quid habebit fiducia in magna fortitudine. et Ezechiel.
 16. Propter spiritum tuum qui perfecta eras in decore meo quem posueram super
 te dicit dominus deus et habens fiducia in pulchritudine tua fornicata es
 in nomine tuo et repositisti fornicationem tuam ad transfugium et eius fieras
 et cuncta de vestimentis meis fecisti tibi excessa hinc inde confuta et
 fornicata es super eis. unde Augustinus primo de fastis. Fastus inest pulchris se-
 qui quibus superbia formam. nam sicut boni viri ponunt suam fiducia in arbore
 crucis christi. Sic mali in umbra diaboli que est superbia: in qua omnia eorum
 facta non abscondunt nec proteguntur: sed velut in speculo manifestan-
 tur et ostenduntur et eternaliter puniuntur. Et ideo necessarium ut in hac
 umbra patientes ignominiose cadant. unde Augustinus 4. de civitate dei. ca. 13
 Judeo dicere non solum necessarium verum utile fore superbis ut cadant
 et hoc maxime si sint filii predestinationis. Et subdit causam. necesse
 est enim ut cadant in aliquod magni peccati ut sibi humiliter displiceant
 qui superbe sibi placendo ceciderant: Salubrius enim petrus sibi dis-
 pluit quam fleuit quam sibi placuit quam presumpsit. **E.** Quarto etiam et ulti-
 mo fiducia habent in domino in tribulatione patientes. qui angustias ter-
 porales pro christo sustinere perlegunt quam in aliquo offendere legem dei. De
 quorum numero fuit illa admirabilis susanna: que cum angustata esset
 undique patienter tolerare mortem elegit quam derelinquere legem dei. Erat
 enim cor eius fiducia habens in domino. Daniel. 13. Narrat Frontinus lib. 6.
 quod scipio consul cum scutum cuiusdam militis ornatum cum conspexisset. dixit se
 non mirari quille scutum tam mirabiliter ornasset qui minus fiducia ha-
 beret in gladio quam in scuto. Moraliter istud scutum potest dici patientia
 christi duplici ratione. Primo quia secundum Basilium. 18. ethimologiaz.
 scutum dicitur ab excutiendo quia ipso excutimur telorum iacula: Sic nec ali-
 quid melius animam nostram protegit et conseruat ab ictibus malis hu-
 jus mundi quam virtus patientie. ne interius grauetur vel vulneretur mem-
 bra nostra. Et hoc est quod dicit Tullius lib. rhetorice sue. Patientia
 est virtus contumelias et omnes aduersitatis imperum equanimiter
 portans. unde de isto scuto patientie dicitur in psalmo. Scuto circumdabit
 te veritas eius. psalmo. xc. Secundo etiam illud scutum potest dici pa-
 tientia: quia scutum secundum Babanum dicitur a sculpendo: quia in eo antiqua
 facta sua memorabilia sculpebant. Sic viri sancti omnia facta sua quam
 diu vivunt in hoc mundo in patientia sola sculpunt quemadmodum christus
 fecit. An cassiodorus sup illud psal. Deus deus meus respice in me.
 xc. Quis inquit quia non habet arma resultationis raptoribus so-
 la patientia se submittit: non enim velociter fugit nec cornu vel dente se
 defendit: sed patientem latronis manibus se convertit nec aliquid relucta-
 mine resistit. Sic famuli christi qui sunt opprobrium hominum et abiectio
 plebi s. hec cassio. In isto scuto patientie sancti magis confidunt quam in gla-
 dio proprie potentie. Ideo subsolum christi faciunt refugio qui finaliter
 ipsos proteget scuto suo. Unde. 2. Regum. 22. Deus meus et fortis meus
 et sperabo in eum: scutum meum et cornu salutis mee elevator meus et re-
 fugium meum salvator meus. de iniquitate liberabis me. Sed ad

uertendū q̄ multi sunt q̄ quis ad t̄ps infra scutum istud se teneant
 cito tamen obliquant ⁊ ideo iaculis sagittantū occumbunt. Ad r̄s
 pus sustinet mali aduersa eis accidētia ⁊ patiūtur: vt ait gregori⁹
 super Ezechielē. Homel. 7. Sed cū opportunum viderint ⁊ magis
 potentes fuerint ad illud redeunt quod alias dissimulauerunt: et
 certe isti non habent fiduciā in dño ⁊ in solo scuto sue patiētie. et ideo
 a diabolo et eius ministris facile agitantur. Non sic queso nos: sed
 continue infra scuti limites simus. dicētes cum Psalmista. In dño
 cōsido qm̄ peccatores intenderūt arcū. parauerūt sagittas suas in
 pharetra vt sagittēt in obscuro rectos corde. Psalm. 14.

LECTIO vigesima.

Ame deum ⁊ recede a malo: Sanitas quip
 pe erit vmbilico tuo ⁊ irrigatio ossiū tuoꝝ.

Hic suadet sapiens filio timoris s̄c̄t̄itatem ⁊ hoc p̄
 pter duo cōmoda que inde sequunt. Prīmū est repressio concupiscē
 tie: vnde dicitur: Sanitas quippe erit vmbilico tuo. Secundū est in
 fusio gratie: vnde dicitur et irrigatio ossiū tuoꝝ. Vocant enī in scri
 ptura ossa aie vires p̄p̄ duo. Prīmū q̄ scdm̄ Alber. xvi. de anima
 libus. Si ossa semp̄ creuerint crescent semp̄ ⁊ mēbra que ossib⁹ sustē
 tantur. Vnde magnitudo animalis est iuxta grossitiem ⁊ longitudi
 nem ossiū. Sic moraliter q̄ diu vires aie p̄ficiūt in bono: tādū act⁹
 exteriores corpales quoz bonitas ab interiorib⁹ dependet semper
 crescent in bono. Juxta illud Esa. 66. Videbitis et gaudebit cor ves
 strū ⁊ ossa v̄sa q̄m̄ herba germiābūt: A. Dicit Arist. 4. de animalib⁹.
 q̄ qm̄ in ossibus aīaliū multū est de medulla: tunc multū crescent: vt
 boues ⁊ aīalia grandia. Sed qm̄ in ossibus loco medulle sunt v̄tost
 tates: tunc ossa rumpuntur in frusta vt dicit Auicenna. Moraliter
 sic illi qui repleti sunt vento vane superbie p̄p̄ ossa. i. vires aie sue
 rūp̄r. Esa. 38. Quasi leo sic contriuit ossa mea. Et hoc totū est. p̄pter
 defectū interioris medulle virtutis. s. ⁊ gr̄e quas causat in nobis ma
 xime timor dei. Sicut enī videmus q̄ qm̄ ossa sicca sunt ⁊ arida collis
 sa ad inuicē calorē generant et ignē: sicut de ossibus leonis. Narrat
 Prīmū. Si tñ p̄fundentur aqua vel oleo tunc exterior siccitas ⁊ in
 terior ignis humectatur. Sic peccatores iracūdi ⁊ luxuriosi sunt oī
 gr̄a nimis aridi: q̄s sic alloquit̄ p̄pheta: Audite verbū dñi ossa aridā.
 Hāc quilibet talis ex facili motione t̄rationū ignē peccati excita
 rat ⁊ succendit. Si tamen liquore timoris dñi p̄fundatur exterius
 refrigerat q̄tū ad repressiōē concupiscētie ⁊ interioris humectatur
 q̄tū ad receptionē deuotionis ⁊ gr̄e / que est medulla augmētō spiri
 tuali necessario requisita. Quātū ad primū cōmodū scribit. Timor
 dñi: expellit pctm̄. Quātū ad secundū dñ. in timore dñi fiducia forti
 tudinis: ⁊ in folijs eius erit spes. LECTIO vigesimā prima.



Honora dñm de tua s̄ba et de primitiis oīm
 frugū tuoꝝ da paup̄ibus: ⁊ implebūt horrea
 tua saturitate: ⁊ visio rotularia redū dabūt.

Et postquam sapiens docuit effectum misericordie. hic hortat filium suum
 ad actum reuerentie. Nec autem reuerentia consistit in copatiendo miseris
 proximorum propter deum. Et secundum hoc hec pars diuiditur in tres. Primo
 enim ostendit quod actus pietatis erga proximum quod est honor dei debet esse bo-
 nus et sine non propter vanitatem aut vanam gloriam. Et quantum ad istud
 dicitur honora dominum: quia istud debet esse principale intentum in omni
 opere pietatis. Secundo debet habere bonitatem et genere. unde quatuor
 tum ad istud dicitur de tua substantia non de rapina aut furto vel hu-
 iusmodi: sed de tuo. Tertio vero actus pietatis debet habere obiectum con-
 uenientem in opere: non enim oportet dare diuitibus et potentibus: sed indige-
 ntibus. et propter hoc dicitur de pauperibus. Secundum hec igitur pro hac le-
 ctione sciendum est. quod omne opus pietatis debet habere. Causam fina-
 lem diuinalem. Causam materialem propriam substantiam. Causam
 formalem pauperum indigentiam. **A.** Primo dico quod omnis actus pie-
 tatis et misericordie et uel omnis actus meritorius ad deum reduci de-
 bet tanquam ad finem ultimum: cuius causa est secundum philosophum primo ethicorum.
 nam secundum eum felicitas est de numero honorum honorabilium. Cum
 igitur in deo statuatur omnis nostra felicitas: ad ipsum omnis honor
 nostrorum operum reducendus est: ut quecumque bona faciamus semper
 ad honorem sui nominis referamus solius: secundum quod ad timotheum
 primo scribitur. Soli deo honor et gloria in secula seculorum. Amen. **B.**
 Multi tamen sunt qui honorem deo debitum negligunt: et proximum semper
 respiciunt: cuiusmodi sunt auari et ambitiosi. Auari enim nihil cu-
 rant quam dehonoreretur deus dummodo sue satisfacciant cupiditati: et
 hoc est quod in uiris ecclesiasticis maxime reprobatur Chrysostomus
 homelia. 41: super illud Matthei. 23. Ne uobis qui decimatis men-
 tam et anethum etc. Si Episcopus debitum honorem non accipit a pres-
 bytero: aut presbyter a diacono: aut diaconus a lectore irascuntur.
 Si autem videbit episcopus presbyterum: aut presbyter diaconum
 circa ecclesie obsequia non permanentem: aut aliter imbecillam peccan-
 tem non irascuntur eis: neque curant: quia omnes quasi de honore suo
 solliciti sunt: de honore autem dei nullus. Si populus decimas non
 obtulerit murmurant contra eos. Idem Chrysostomus. Sed certe ta-
 les non ponunt finem suum vel operis sui in domino. Sed in sola cu-
 piditate dei honorem negligentes. De quibus Sapientie. 4. Aude-
 bunt enim finem sapientis et non intelligent quid cogitauerit de il-
 lo deus et quia minuerit illum dominus. videbunt enim et contendent
 eum illos autem deus iridebit. et erunt post hec decedentes sine ho-
 nore et in contumelia inter mortuos in eternum. Sed reuera ad con-
 ferendum diuine maiestati honorem animare nos debent antiquo-
 rum exempla. Nam omnibus rebus romani honorem reipublice pre-
 tulerunt: in tantum ut mortem prius elegerint quam honorem quo
 dammodo macularent: unde de Latone recitat valerius libro. 3. ca-
 pitulo secundo. qui sic dicit. potius nobis debet esse honor et dignitas
 sine uita: quam uita sine dignitate. Magis enim elegit uiriliter mori: quam
 inhoneste uiuere. Ambitiosi etiam cuiusmodi sunt hypocrite. superbi semper ad
 honorem proprium respiciunt: et ordinant facta sua de quibus christus dicit in euange-

A.

B.

B.

Matthel. xxiij. Dilatant philateria sua; et magnificant famblias
 amant primos recubitus in cenis et p̄mas cathedras in synagoga
 et salutaciones in foro et vocari ab hoibus rabbi. Hoc autē totū vt
 honorificē ab hoib⁹. **B** Harrat enī vincenti⁹ lib. 7. speculiphilo
 rialis pertractās premisā auctoritatē salutaris q̄ erant tres secte
 in hierl'm tēpore xp̄i. Secta saduceoꝝ. Secta eseoꝝ. Secta phari
 seoꝝ. Saduceos ideo se noīauerūt p̄mi. i. iustos: qui q̄uis minime es
 sent tales in seip̄is: rigidissimi tñ p̄ alios delinquētes erant. Esei q̄si
 omnia habuerūt in cōmuni vitā monasticā ducentes. Scalozem cor
 poris pulchritudinē reputabant. vt seniores ab hoībus possent re
 putari et in vestibus albis outum ambulabāt. Pharisei alij pessimi
 erāt de pictas chartas legis moysi palam in fronte gerebant de pen
 dentes x̄lus brachium dextrum. Obseruantes q̄tum ad v̄ba que
 dicit dñs moysi deuteronomij. 28. has chartas appellauit xp̄s phil
 teria. a philaxe. q̄ est seruare et thozat. q̄ legē sonat. eo q̄ tota legē
 obseruatio in solis chartis et nō opibus ab eis obseruabā. Isti habe
 bant simbas ceteris hominibus maiores. qui cuz nudi essent tibys
 pedibus spinas affixerunt. vt quādo cūq̄ ambularet vt dixerūt (li
 cet nō vere spine pedibus impingerent) dei mandatoꝝ recordarent
 Sed magis causa fuit vt ex fluxu sanguinis populus ad adorandū
 eos tanq̄ sanctos moueret Isti sp̄ orabant in angulis plateaz. alibi
 vero nunq̄. Quibus illi per oīa sunt similes qui hoc modicū q̄ de
 genere boni faciunt ad ostentationē et propter vanā gloriā tantum
 et non propter deū faciunt. de quibus dicit xp̄s Matt. 23. Ihy pocrite
 hñ prophetauit Eſayas dicēs. popul⁹ hic labijs me honorat: cor autē
 eorum longe est a me. Non sic nos sed iuxta dauid p̄cepta facia
 mus qui dicit. Afferte dño gloriā et honore afferte dño gloriā nomī
 eius. **C** L. Scōo dico q̄ act⁹ pietatis si debeat esse deo placid⁹ pla
 cēs et honorificus opz q̄ q̄tum ad materiaz sit de tua substantia p̄
 pria non aliena. Unde ch. y sosto. Homelia. 43. De substantia alioꝝ
 tollere et deo inde offerre non erit vtiq̄ offerre. sed more latronū p̄o
 cinium alterius querere et velle deū violentie sue focium facere. De
 quoꝝ numero fuerūt illi de quibus dī Proverb. 1. Veni nobiscū in s̄
 diemur sanguini et c. An tales assumant credio. de quo Harrat al
 bertus. 22. de aīalibus. q̄ quia cōmunē p̄edā facit ideo multe aues
 ipsum sequūt. sed pars pp̄ua si non sufficiat p̄ximam auē deuorat
 et diuidit sicut prius et continue de oībus ita facit quousq̄ satiatur.
D Sunt multi potentes qui in suis sacrificijs et elemosinis sunt sa
 tis liberales. faciunt em̄ bona sua communia singulis q̄ diu durant.
 sed cum ex pdigalitate defecerint propria: rapiunt aliena. Et quod
 peius: quidam magis degenerant a liberalitate q̄ hec auis. q̄ pro
 pria tenaciter tenent et aliena largiūt sub noīe elemosine et p̄cta
 tis. Contra hos scribit Auguf. libro de verbis domini. Elemosinam
 (inquit) istā deus detestatur que de lacrimis alienis p̄statur. quid
 em̄ prestat si vnus benedicat vbi plēs maledicunt. An melius est nō
 facere elemosinā q̄ vnde paucos teges multos denudes. De iustis
 ho laboribus facite elemosinas q̄ non corrupturi estis iustū iudicē

Q

D

Nolite ergo facere elemosinas de furto fenore aut de usuris. sed sicut sapiens dicit honora usum de tua substantia et delibaci de fructibus iustitie tue. hec Augustinus. An etiã dicit sapiens Ecclesi. 34. Dona iniquorum non probat altissim⁹: nec respicit in oblationibus iniquorum. nec in multitudine sacrificiorum eorum propiciabitur peccatis. qui offert. sacrificiũ ex substantia pauperũ. q̄si qui victimat filium in cõspectu patris sui. Causã subiungit. Panis egentiũ vita pauperis est qui defraudat eũ homo sanguinis est. qui aufert in sudore panes quasi qui occidit proximum suũ. qui effundit sanguinẽ et qui fraudẽ facit mercenario fratres sunt. vnus edificans et vnus destruens qd̄ prodest illis nisi labor? An⁹ orans et vnus maledicens cuius vocem exaudiet deus. E. Tertio dico q̄ actus pietatis et misericordie vt deo sit placens et honorificus opz q̄ fiat pauperibus non diuitibus aut histrionibus. Quis enim dare non sit multum difficile: dare tamen bene est res ingeniõsa. Sicut multi sunt satis largi sed ad utilitatem et honorem dei pauci. Unde ovidius sine titulo. Crede mihi res est ingeniõsa dare. De scipione enim recitat Augustinus de ciuitate dei lib. ij. capi. xxij. q̄ post captam carthaginem nihil omnino de p̄da recipere voluit. Sed tãtum inter indigentes milites diuisit non inehr histriones. Sed sicut ibidem dicit capit. 19. Histrionibus t̄pib⁹ nostris plus dat̄ ad voluptatem q̄ olim romanis militib⁹ ad necessitatem. vñ d̄ Proverb. 14. Qui calũniatur egentẽ exprobrat factori eius. honorat autẽ eum qui miseretur pauperis.

Lectio. xxij.



Disciplinam domini fili mi ne abijcias nec deficias cum ab eo corripieris. Quem enim diligit dominus corripit et quasi pater in filio complacet sibi.

Postq̄ sapiens docuit actũ reuerẽtie. hic hortatur filiũ ad bonũ patientiẽ: et accipitur hic disciplina non solũ pro correptione per verba: verũ etiã per verbera. Et scdm hoc diuiditur iste textus in duas partes. Primo enim patientiam predicat. Ibi disciplinam domini fili mi ne abijcias nec deficias cum ab eo corripieris. Secdo propositi causam assignat. Ibi quẽ enim diligit dominus corripit etc. Prima pars diuiditur in duas scdm cõditiones patientie recomẽdadas q̄z prima est molestias non fugere. Ibi disciplinã dñi fili mi ne abijcias. Secunda est nullatenus murmurare. Ibi nec deficias. i. murmures cũ ab eo corripieris. Dicit enim Gregori⁹ super Ezechielem Homelia. 7. Patientia illa sola est vera cum hunc amas quem portas: nã tolerare exterius vt multi faciunt: et interius per odium murmurare patientie virtus non est sed solum velamẽ furoris: hec Grego. A. Quantum ad primum dicit sapiens: disciplinam domini etc. Vt est notandum q̄ disciplina domini non est abijcienda sed sine murmure recipienda propter tria. Primo q̄ errantes reuocat. Secunde quia constantes confortat. Tertio quia perseverantes corouat. Primo

A.



ideo q̄ disciplina dñi non est abijcienda q̄ errantes reuocat Lex ciu-
lis est. Seruus fugitiuus disciplina et flagellis reducendus est. Se-
cundum q̄ iustin⁹ narrat in chronica scytharū qui cū eiecissent dños
flagellis que ferre nō poterant vincebant. et causa fuit experientia
maior gladij q̄ flagelli. Moraliter hoc modo tanq̄ oberrantes reuo-
cat seruos suos dñs noster: non per gladiū rigoris et iustitie: Sed p̄
aduersitates tēporales penitentie tanq̄ per flagellū: que quis ad
presens uideat acerba nō tamē nocent nec frangunt ossa: Proo. 23.
Noli subtrahere a puero disciplinā. Si ei percusseris eū virga nō
moriatur. Unde deus ad reuocandum nos virga utitur non gladio.
Propter eū duritiam cordis multi sunt qui magis reuocantur per
verba temporalis pudoris et cōfusionis q̄ per timorem gladij eter-
ne occisionis. Unde Si deus dare uellet mult⁹ fatuus delectationes
suas diuitias voluptates et honores ⁊ honores in uita: non curaret
q̄cqd̄ contingeret eis in futuro. Et ideo sicut dicit Augusti. de x̄bis
dñi Home. 19. deus facultatib⁹ terrenis amaritudinem sp̄miferet: et
alia queratur felicitas: ⁊ alia miseria timeat cuius cognitione pctō
res ab iniustitijs reuocent. Misceat igit̄ de⁹ acerba ut gustata amar-
tudinē terreamur. puer. 22. Stultitia colligata est i corde pueri ⁊ vir-
ga discipline fugabit eam. Dñs enī acerbitates quib⁹ deus delecta-
tiones dulces huius mūdi cōmisceat: quis sint per infirmitatez: siue
per amissionem rerum t̄pallium: vel amicorū: omnes tamē uocantur
dei disciplina et uirga quā continue mittit nobis ut reuocet oberran-
tes. Unde Seneca epistola. iij. Multū tēpus est in ipsis uoluptatib⁹
in quo non cause doloris oriuntur. ⁊ Augustinus. diē. 22. de ciuita-
te dei. Frustra cupiditas eis sine dolore putat peruenire quo tēde-
bat. apprehendite igitur disciplinam nequā irascatur dñs ⁊c. ut dicit
Ps. 18. Secundo dico q̄ disciplina domini cōstantes cōfortat: q̄
non solum requiritur disciplina correptionis uo contumaci: sed
etiā uirga timoris inobedienti. Unde philosophus p̄mo economice
Tria d̄z habere seruus: cibū: disciplinam: et opus. Unde Sicut dñs
exigere d̄z opus serui: Sic reddere d̄z non soluz uictum necessaria: sed
castigationē discipline. Sic facit dominus noster: que admodū apud
magistros dum puer vnus delinquit ceteri vapulant: non tanq̄ cul-
pabiles: sed propter cōseruationē timoris in eis: ne similia p̄pe-
trent. Sic deos non malos tantum sed bonos etiam flagellat. Non
propter culpe suppliciu sed propter timoris augmentum: Ecclesi. 33.
Libaria et uirga et onus suo. Alio modo: panis disciplina et opus
seruo. Alia etiam causa est quare boni necessariam habent discip-
linam. Dicit enī Solinus q̄ gagates lapis ardet pulcherrime et lu-
cet in aqua sicut lieh⁹ in cera. Sed aspersus oleo extinguit. Iteruz
vero subtracto oleo aspers⁹ aqua lucefcit. Sic moraliter iusti aspiū
oleo felicitatis temporalis et p̄speritatis extingūtur facillime q̄tū
ad lumen uite. Testante Chrysosto. Homelia. 29. Talis (inquit) est
natura h̄dei et uirtutis ut q̄tō magis opprimitur tanto magi accen-
datur. Siccō uerso quāto securior: tanto citius periclitat̄. Itā ⁊ na-
turaliter nititur semper desiderando uetitum alludens cecis. Unde
de Quidius sine titulo. Ititur in uictum semp̄ cupimusq̄ negata

Sic interdictis ininet eger aquies Ideo asperget eos deus aqua tribulationis & statim luceſcunt vt plus Proverbioꝝ. 3. Lux & via vitæ in reparatione diſciplinæ. Narrat Auguſtin⁹ de ciuitate dei caplo. 17. Ad duo iuuenes cū eſſent arte magica in lupos trāſformati & 14. poſt annos loti fuiffent in ſtagno quodā archadie recognouerūt humana effigie rediſſe. Sic reuera multi ſunt qui vt ait Boetius in lupos vt rapaces & auari in mouſes transformantur.

Quidā in equos vt carnales et voluptuoſi: Nec recognoſcunt ſe homines mortales & fragiles quouſq; aſpergat eos deus aqua miſerie & tribulationis & tunc ſe ipſos recognoſcunt ſicut pater de diuite epulone. De quo Grego. ſuper lucā dicit: Humanā (inquit) ſui cognitio nem quā pſpiras numā ſibi arripuit aſperſ⁹ miſeria in tormētis vidit. Juxta q̄ de eo fuerat ſcriptū puerbio. 5. Ipſe mouetur quia non habuit diſciplinā & in omni beatitudine ſtultitiæ ſue decipietur. Ne ergo ſancti viri per proſperitatem effigie ſue notitiam perdant hinc eſt q̄ deus continue eos aqua tribulationis aſpergit. **L.** Dico etiam ter tio q̄ diſciplina domini in tribulatione perfeuerātes coronat Nam inter omnia ſigna que haberi poſſunt de futura beatitudine quam deus preſtabit hoc eſt maximi q̄ i preſenti aduerſitatem ſine murmure toleremus Eccleſiaſti. 7. Seruo ſenſato liberi ſeruiant: Vir prudens & diſciplinatus non murmurabit. Nam ſic voluit deus pater filiū ſuū diſciplinari vt nos conſimilia ei⁹ exemplo libenter & ſine murmure toleremus. Et hoc eſt q̄ pulchre declarat Chryſoſ. ſup. Martheū. Vides quē admodum p̄ familias quosdā boues iugo aptos diſpoſiſtosq; imbubus pluuiæ ac vētis expōit & paſcua valde macilentos & raro eos nutrit. Sed quos ad occiſionē p̄parat domi vell tū ſ fouet. Sic ſapientiffim⁹ de⁹ pater filios occiſionis eterne paſcuis pinguib⁹ & cūctis oblectamētis ſeculi p̄mittit: ſicut de polirate narrat Valer⁹ lib. 6. Cui oīa p̄ſpa ſicut voluit euenerūt adeo vt fatigat⁹ fortuna anulū ſuū cariffimū ſponte in mare p̄icit: vt aliqd̄ ſibi aduerſi fortuna faceret. Eūdem tñ reperit i vētre piſcis. ſ; poſtea altiffima cruce ſuſpenſus eſt in foribus dom⁹ ſue ſic p̄ oppoſitū dicit Chry. Signū maximū future beatitudinis ſcōꝝ eſt: q̄ de⁹ eligit illos p̄ iugo portādo mādatōꝝ i via p̄ grām & in futuro p̄ glām: quib⁹ p̄ ſententialit̄ eī teſtates i mittit. vñ Mart. 5. Vbi q̄ p̄ ſecutionē patiūnt p̄pter iuſtitia qm̄ ipſoꝝ eſt regnū celōꝝ. **Lectio. xxiii.**

Beat⁹ homo qui inuenit ſapientiam & qui aſſuit prudentia Abilioꝝ eſt acquiſitio eius ne gociatione auri & argenti primi & puriffimi fructus eius: precioſior eū cunctis opibus et omnia que deſiderantur huic non valent cōpari: lōgitudine dier in dextera eius & in ſiniſtra illius diuitie & glia. **C**etera incipit ſcda pars p̄cipalis huius capituli in q̄ ſapies monet q̄liter ſapientia eſt audiēda. & ſc̄m hoc diuidit iſte text⁹ i duas p̄es. Primo ſpeculationē p̄mittit. Ibi beat⁹ homo qui inuenit ſapiam

Secundo practicā simul iungit. ibi ⁊ qui affluit prudentia ⁊ c. Com-
mendat. 3. sapientiam ex pte termini. ibi: melior est acqui sitio ei⁹ ne
gociatione auri ⁊ argenti ⁊ c. ⁊ quia sine hijs duobus practica ⁊ spe-
culatione non potest quis esse beatus nec terminum attingere seli-
citatē secundū q̄ pbat Aristot. p̄mo ethicor. quia felicitas est act⁹
⁊ virtus ⁊ opatio scōz ⁊ virtutē: et concordat Sindoni⁹ ep̄la. 5. miser (in
quit) magis q̄ beatus d̄f qui p̄sumit bonis predicare ⁊ contemplari
magis q̄ facere: velut arbor sterilis q̄ quia potētia p̄ducēdi fructus
non habet arida folia sp̄git: sic et ille cū non habeat medullā opatio
nū habundat sp̄m̄is verborū: ille Sindoni⁹. Et ideo q̄tū ad hoc
p̄mittit sapiens illa duo: practicā. s. et contēplationē. Et dicit ergo
p̄mo cōmendans sapiam quantū ad terminū beatus qui inuenit sa-
pentiā ⁊ c. Tbi notandū q̄ scōz Psidorū. beatus dicit qui bene ⁊ suffi-
cienter auctus velut ad terminū sūmū sui augmētī. vñ qui vere bea-
tus est ad augmētū sui beatitudinis excreuit. nā electi in via p̄tinue
transcunt: ⁊ ascendunt de virtute in virtutē donec sint in fine siue in
termino quantitatis virtualis eis debite. ⁊ tunc sunt beati qui sim-
pliciter ⁊ totaliter bene aucti. Sed sunt alij qui credunt se bene au-
ctos ⁊ beatos cū non sint in hoc solū decepti: quia credūt in via p̄tinue
augeri. aut grossum fieri. aut p̄fundū: quod non est verum sicut pbat
Alicenna de naturalibus. Hā ⁊ tus augmētatiā (scdm eū) dicitur
que nitit̄ semp̄ extendere corpus scdm longitudinez aut latitudinē
Ideo q̄ diu corpus extendit̄ in altū ⁊ tus augmentatiua habet opa-
tionē suā: Sed quādo illa deficit tunc est illa ⁊ tus q̄ extendit corp⁹
in grossum et spissū: ⁊ ista ⁊ tus vocatur nutritiua: que vt ibidem di-
cit differt a p̄ma. quia vix aut nunq̄ corpus simul extendit̄ in altū ⁊
grossum quia vna semp̄ impedit aliā: sicut videmus ad sensum. Sic
in p̄posito moraliter. Quidā crescunt in altū. Quidam crescunt in
grossum. Quidā crescunt in p̄fundū. Sed solū p̄mi augentur vere.
Hā quidā sunt in mundo crescētes p̄ bonos mores ⁊ sus altū. Qui
dā ingrossati sunt ⁊ dilatati per honores. Quidā p̄fundati sunt per
temporales possessiones. Sed certe secundi ⁊ tertij credūt se conti-
nue augeri. ⁊ s̄ beatitudinis finē sicut p̄mi. Quis enī est ille q̄ ma-
gis se putat ad beatitudinē tendere. q̄ q̄ magis honorib⁹ secūij dila-
tatur. qm̄ immo ⁊ actualiter auctos ⁊ beatos se reputant i hac vita:
vnde et vitā suā honoris ⁊ maiestatis (vt verbis vtat salomonis in cā-
tice) beatissimā p̄dicauerunt. dicunt illō psal. beatus vir qui imple-
uit desiderij suū ex ip̄is. B. Quod vero in hoc decipiant declarat
p̄ulchre Boetius de consolatione lib. 3. prosa scda dicens. Hā si quid
beatitudinis esset quod efficeret istos beatos necesse esset vt quibus
coniungunt̄ ⁊ vbiq̄q̄ foret dignitas foret beatitudo: sicut vbiq̄ ter-
rarū ignis lucet. Hunc aut̄ oppositū euenit: nā quantū ad p̄mū di-
gnitatis magis facit improbos q̄ probos. Quantū etiā ad secundū
q̄ in honoribus nulla sit beatitudo patet similiter. Hā quod repu-
tat̄ honor in vna regiōe: dedec⁹ reputatur. i. alia et aliq̄n per p̄cessū
t̄pis apud eosdē. Unde contra tales qui isto modo reputant se bea-
tos dicit dñs. Esa. 3. Popule meus qui te beatū dicunt ip̄i te decipi-

A.

B.

ant et viâ gressuū tuorum dissipant. stat autē ad iudicandum dñs et
 stat ad iudicandos populos. Illi etiam qui ingrossantur et extēdun-
 tur per pinguedinē specialem diuitiarū. quibus vota prospera ad li-
 bitū suppetūt beatos se putāt dicentes illud psalmiste vñ iuxta illd
 psal. Dues eorū fetose abundantes in gressib⁹ suis boues eorū crasse
 Non est ruina macerie neq; clamor in plateis eorū. Sequitur i eodē
 psal. Beatū dixerunt cui hec sunt ꝛc. **L.** Sed veraciter decipiūtur
 quia hec virtus nō augmentatiua sed potius nutritiua vel inflatiua
 dici potest. q; veram augmentationē magis impedit. et hoc est quod
 predicat Seneca eplā. 74. Qui (inquit) beatitudinē in rerū secu-
 lariū abundantia ponūt nō cōsiderant quēadmodū fallit eos opinio.
 Nam siquid in eis beatū foret illo dñi carere nollent nunc vero sin-
 gulis istis carēt. Et epistola. 61. idē dicit sic. Si ad naturā (inquit)
 viuas nunq̄ eris pauper: si ad opinionē nunq̄ diues. Exiguū enim
 natura desiderat opinio vero immensum. Narrat Galerius lib. vi.
 capi. iij. q̄ interroganti cuidā quis esset beatus. Anaxagoras sic re-
 spondit. Nemo (inquit) ex omnibus quos tu felices existimas. sed eū
 in alio numero reperies. qui tibi ex miseris constare videtur nec erit
 diuitiis aut honoribus abundans. An ecclesiast. 31. Beatus qui inuē-
 tus est sine macula ꝛ qui post aurū nō abiit: nec sperauit in pecunia
 ꝛ thesauris. Sequit̄ q̄s est hic et laudabim⁹ eū. **D.** Tales em̄ sunt val-
 de rari his diebus: et causā ponit Chryso. homel. 24. Carnales (in-
 quit) homines semper presentia preponūt futuris et spiritualibus
 corporalia. Dicunt enim si deus voluisset hoīes diuitias nō habere
 aut ipsas contēni debere nequaq̄ ipsas creassz. Et ideo de⁹ dicit. Fa-
 cilis est camelū per foramen acus transire q̄ diuitēz introire in re-
 gnū dei. nō q̄ hoc impossibile foret sed maxime difficile Sicut bene de-
 clarat Seneca eplā. 18. Asum diuitiarū non interdico sed illud effi-
 cere volo ne intrepidus eas possideas ne te sine his beatum esse nō
 posse putaueris An̄ augustinus. 14. de ciuitate dei. In quolibet ho-
 mine sunt duo amores. dei videlicet. et sui. Amor dei qui est caritas
 est augmētatiuus virtutis spiritualis et extendit hominē in altum.
 versus celum. Sicut dñs ad ephesios. 4. Augmētū. corporis facit in
 edificationem sui in charitate. Amor aut̄ sui est virtus inflatiua siue
 nutritiua. Ad ephē. 5. Nemo em̄ vnq̄ carnē suam odio habuit s; nu-
 trit et fouet eā. Extensio ergo in latitudinem predictā ab illo amo-
 re ꝓcedit Et q; amor ille h; alteri deseruire sicut nutritiua augmen-
 tatiue. Amor dei semper subtrahit alteri amori suū nutrimentū. ne
 beatitudinē suam in rebus trāsitiuis ponat. Sed potius in virtute.
 de qua dicitur. Signū vite est his qui apprehenderint eam et qui te-
 nerint eam beatus.



Ve eius vie pulchre ⁊ omnes semite eius pacifice: lignum vite est his qui apprehenderint eam ⁊ qui tenuerint eam beati.

Postq̄ Sapiens sapientiā cōmendauit ex parte termini: hic cōmendat eam ex parte medij: et s̄m hoc diuiditur iste textus in duas partes. Primo enim ostendit q̄ sapientia est allecitiua. ibi. **V**e eius vie pulchre ⁊ omnes semite eius pacifice. Secundo ostendit idem sapiens q̄ sapientia ipsa est subiecti cōseruatiua: ibi. **L**ignū vite est his qui apprehenderint eam ⁊c. Primo nāq̄ declarat q̄ sapientia allecitur ad precepta: quia illa sunt vie s̄m glosam: et omēs semite eius l. consilia perfectionis s̄m glosam et tunc Sequitur lignū vite est ⁊c. **S**i. Illic est aduertendum q̄ iste text⁹ potest exponi ad litteram et moraliter de ligno dominice crucis per q̄ singulis volentib⁹ apprehēdere ipsū vita cōmunicatur: et hoc ostēdi potest triplici ratione. Si cut enim videt dicere **A**lbertus. 6. de vegetabilib⁹ diurnitas vite plantarū ⁊ atq̄ lignorū cognoscitur vt in pluribus radice ex cortice ⁊ et ex fructu. Si enim radix sufficientem humiditatem. Si cortex habeat conuenientē v̄sitatē Si fruct⁹ habeat diurnā integritatē signū est q̄ lignū est magne vite. Et ita loquitur moraliter. **L**ignū crucis xpi quantū ad radicē habuit caritatem: que s̄c̄d̄ dicit ap̄ls: nunq̄ marcescit et ideo quantū ad radicē signū habuit maxime viuacitatē: **H**umori siquidem abundantissimi amoris quē ad nos habuit xps et super quē lignū fundauit sue passionis adeo est sufficiens q̄ nunq̄ extingui p̄t. **U**nde psalmista. **T**anq̄ lignum quod plantatum est secus decursus aquarū. **B**arrat philosophus q̄ arbores que nascuntur in aquis dulcibus gerunt fructus suos acidos et acerbos: ⁊ maxime primos propter m̄sie indigestionē. contra accidit de illis q̄ nascuntur in amaris aquis: quia ille producit quodāmodo fructus dulces. si tamē tempestiue carpantur ab arbore: quia aliter per lapsum temporis marcescunt. **H**ec philosophus lib. secundo de plantis. **M**oraliter in aquis dulcibus voluptatis et delectationis magne plantatū et at lignū scientie boni ⁊ mali: **L**ulus fructus primi quos nostri parentes sumperunt in mortis amaritudine sunt conuersi. **J**uxta quod dominus in h̄bendo predixit: ex omni ligno paradisi comedere ligno autem scientie boni ⁊ mali ne comedas. Sequitur in eodē capitulo **Genes. ij.** **I**n quacūq̄ enim die comederis ex eo morte morieris. Sed erat aliud lignū adueniente tempore gratie quod radicem firmissimē fundauit in aquis amaritudinis: amoris ⁊ dilectionis: quod lignū ad nostrū genus perditum filius dei gessit. de cuius acerbitate dicitur canticorū vltimo. **F**ortis est vt mors dilectior et **Q**uidius. **A**ttore quot conche: tot sunt in amore dolores: **D**e arte amandi secundo. **I**deo fructus huius ligni cū processit delicatissimi fuit et dulcis nec vnq̄ amarefecit. Sed dulcedinem suam perpetue conseruabit. **H**ic enim fructus fuit remissio peccatorū qui eternaliter ratiōe radicis semper dulcescit ⁊ uiuit in animabus nostris: **S**i tamen voluerimus tempestiue fructū istum carpere dum vixerimus. **N**am ratione abundantissimi amoris et charitatis semper nus

2

A.

d

B.

tritur et vivit nec vnq̄ desinet vita huius ligni. Hieremie. 17. Et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas. quod ad humores mittit radices suas et non timebit cum venerit estus. et erit folium eius viridet: et in tēpore siccitatis non erit sollicitum: nec aliquando

L. desinet facere fructū. **L.** Secundo dico q̄ lignum crucis christi est lignum vite: quia quātum ad corticem habuit humilitatem. Ita cuncta opera nostre redemptionis que christ⁹ gessit in ligno. humilitate velut cortice circumdabant et operata fuerunt: et bene cortex d̄r hūilitas: q̄ vt dicit Bernard⁹ scribēs ad archiep̄m cenon. Castitati ⁊ caritati ceteris etiaz ⁊ virtutibus hūilitas adeo necessaria est vt absq̄ illa necesse videant virtutes: nec aliquandiu persistere possint sicut nec sine cortice lignū. Narrat plinius q̄ diuo augusto sic accidit. Sedēte enim imperatorē in orto regio superuolans aquila lauri ramū rostro baiulantem dimisit in sinum eius: quo ramo princeps delectat⁹ plantari eum iussit. Cumq̄ creuisset multiplicata est in breui in arbores innumeras ⁊ altissimas q̄ vt videmus virore⁹ corticis sp̄ seruāt ex quib⁹ victores romani coronabant: Moraliter ramus ille humilis christus a patre celesti mediante sancto in terrā dimissus et plantatus: in altissimā arborem crucis creuit: qui a tempore sue incarnationis continue opera maioris humilitatis ⁊ maioris charitatis exercuit: quousq̄ summa humilitate preditus: maledictionē altissimi ligni crucis ferre in proprio corpore nō recusauit: ex hac x̄o hūilitate creuerūt corone sanctorū oīm eterne viriditatis in celo. Humiliauit eū lignū sublime et exaltauit lignū humile. Ezech. 5. humiliavit enī p̄f celest⁹ lignū sublime. i. s̄ctū vni genitū plātādo eū p̄ hūilitatē in terra et exaltauit lignū humile. i. naturā humanā prius hūilitatē p̄petuā.

D. Tertio dico q̄ p̄t dici lignū crucis lignū vite: quia quātū ad fructū habuit diurnitatem: q̄ immortalis est nec vnq̄ desinere p̄t. In babilonia enī vt frequenter ab inde redeuntibus narratur arbores mirabiles crescunt quax fructus dulcissim⁹ est: qui si scindatur in partes quātūcūq̄ minutas inuenitur in qualz particula hoc nomen Iesus litteris hebraicis exp̄ssum: et hoc retulit quidā sanctus q̄ centies illud vidit. et hec est natura huius fruct⁹ q̄ nulla tēpestate putrescit. Lignū istud aptissime crux alma dici p̄t que inter arbores oēs sola protulit fructum istum cui nomē erat Iesus: s̄m q̄ canit Ecclesia.

Dulcedinem huius fructus cōmendans. nulla silua talē profert ⁊c. Hic fructus nulla poterit tēpestate corrumpi. nec etiā incisiōe: q̄ in corruptibilis ⁊ impuribilis est. Sicut etiā corpus x̄pi q̄ continue vides in altari i quāta scūq̄ p̄tes minutas scindat sub quilibet tñ particula manet: et siue recipiat humanitas siue diuinitas sēp manet Iesus. Ex quo concludit lignū crucis in quo fruct⁹ ille pepēdit p̄petue vite fore. Esaiē. 40. Forte lignū ⁊ impuribile elegit artifex sapiens ⁊ Apocalipsis vltimo. In medio platee ei⁹ ⁊ ex vtraq̄ parte flumīs lignū vite affrens fructus. xij. per menses singulos reddēs fructū suum: et folia ligni ad sanitatē gentium. Sed certe illis solis dicitur lignū humilitatis quibus transeuntibus sp̄tē affert fructum suum. Sed q̄ quod petit sancta mater ecclesia: s̄ecte ramos arbor alta ⁊c.

E. **E** Harrat Jacob⁹ historiographus: et idē Aincētius lib. vii. specul⁹ historialis q⁹ cū maria i egyptū cū filio suo dulcissimo fugeret imittē te puero manū ad fructus palme altissime vltro arbor: se inclinauit: et latitantes sub radice aperuit ad bibendum: conuersusq⁹ puer ad palmā ait: hanc tibi pro fructu tuo confero dignitatē vt ex ramis tuis vnus in paradisū transferatur: ibiq⁹ eternaliter plantet et crescat: statimq⁹ videntibus singulis angelus dñi ad palmā descendit et ramū ab ea auulsim ad supera volās portauit. Sicq⁹ vsq⁹ hodie in signum arbor inclinata permāsit fructus suos spōte volentibus cuncti p̄bens hoc vt reor prenosticatio fuit ligni dulcissime crucis. Iustitie nostre fructus que se extendit sicut palma quā prescripti que fructū suū cōmunicat indistincte. Sic lignū crucis omnibus qui apprehendere illud volunt per fidē absq⁹ distinctione personarū cōmunicat Iesum xpm. et ideo de isto ligno dicit Salomon canticor. 7. Ascendam in palmam et apprehendam fructus eius. Unde si non esset ceteras arboribus fructuosior nunq⁹ dominico plantaretur in orto. Hoc igitur lignū crucis xpi vitā germinat et verā locunditatē fructificat. Sed opz cū apprehensum fuerit ei firmiter adhereret: hoc fieri o⁹ per penalitātē quā causat frequens crucis xpi meditatio. ex cui⁹ meditatioe oēs penalitates hic amare dulces fiunt. Hoc est enim lignū qd cum missū fuerit in aquas amaras in dulcedinē conuertent Exodi. xv. Istud igitur lignum qui tenuerit per penalitates. Sicut xps fecit ille erit beatus: Unde apostolus. Christo confix⁹ sum cruci. Quis hīs dieb⁹ multi oppositū huius faciāt. Contra quos loq⁹tur Hieronymus in quadā epistola: dei filius sustinuit ignominia crucis et tu beatos dicis qui delicijs huius seculi perfruūtur. Illi quoq⁹ tolerant infernuz qui christi crucem portare recusant: quia ipse dicit Si in yridi ligno hoc faciunt quid in arido fiet: Luce. xx. non sic nos qz qui tenuerunt eam crucē scilicet christi btūs. **LECTIO. xxv.**



Dominus sapientia fundauit terram: stabiliiuit celos prudentia. Sapientia illius eruperunt abyssi: et nubes rore concresecunt.

C Postq⁹ sapiens sapientia cōmendauit ex parte mediū. hic cōmendat eā ex parte principij. et fm hoc diuiditur iste textus in quattuor partes. Prima pars generaliter pertinet ad ecclesiasticos. ibi dominus sapientia fundauit terrā. Secunda pars ptinet ad apostolicos. ibi stabiliiuit celos prudentia. Tertia ps pertinet ad doctores. ibi sapientia illius eruperunt abyssi. Quarta ps ptinet ad p̄dicatores ibi et nubes rore concresecunt. **A.** Quātū ad p̄mū dic. dñs sapia fundauit terrā etc. Glosa. i. ecclesiam: Terra enī inter oīa elemēta ē solida. sic ecclesia cui⁹ fides orante xpo nūq⁹ deficere pōt. fundata enī est supra firmā petrā. **B.** Quātū ad scd̄m dicit: Stabiliiuit celos prudentia: Celi dñi apli ppter duo. Primo ppter luminis abundantiā. Scd̄o ppter aspectus mundiciā. Quas duas cōditiones h̄re debēt oēs apli vsq⁹ ri. Primo nāq⁹ dico q⁹ celi noīant apli ppter luminis abundantiā. **Ecclesiasti. 34.** Ego feci vt oīres in celis lumē indeficiēs. **Itā dicit qu**

A.

B.

tor de nra rerū q̄ est q̄dā ignis q̄ grecus b̄f qui multū lucidus ē ⁊ cla-
 rus ⁊ materiā oēm p̄burēs Et quo magis sp̄git aq̄ eo āplus lucessit
 q̄diu materia subiēcta durat. Iste autē ignis b̄n apostoli dici p̄nt quo-
 rum mētes ardebāt interius: tantoq̄ splendebant exēplo bonoz
 operū exteriori vt nullis aquarū ⁊ paliū aduersitatū sp̄arionib⁹ pos-
 sent extingui. Iste etiā ignis sc̄z apostoli oēm materiā. i. singula homi-
 nū ḡna amore caritatis ⁊ lumine fidei accendebāt totū mundū
 pagrantes: vt x̄e ex hoc celi dicant. Et p̄pter hoc dicit ph̄s q̄ celū
 suo motu ⁊ lumine inferiora corpora cūcta trāsmutat: quēadmodū
 apostoli totū mūdū circūeuntes singulis gentib⁹ p̄dicando de oīna-
 tione que sub celo est ad hui⁹ fidei lumen animas quiererūt. Iuxta
 illud ps̄almist. Confitentur celi mirabilia tua etēn̄ x̄itātē tuā in
 eccl̄ia sanctorū. **L.** Sc̄do etiā ap̄l̄ dicunt celi p̄pter aspectus mūdi-
 ciam. Lux nāq̄ caritas est sp̄s sancti qua pollētes mundissimos fa-
 cit. ⁊ imunes a crimine. non solū modo sed q̄diu vixerint si eū serua-
 uerint. **Harrat Arg.** Libro sc̄do. q̄ cū troiane vrbi incendium im-
 mineret orantibus troianis vt dīj lumē sp̄piratis future mōstrarent
 subito fragore facto super caput iuli filij enee apparuit de celo veni-
 ens lumen mirū. quod quīs ardore lāberet comā pueri cuti tamēt
 ceteris mēbris corpis non nocebat Cūq̄ vidissent per applicatiōē
 manū comā ardentē lucentiaq̄ mēbra: extigere conabā: s̄z nulla
 tenus potuerunt: Lumen autē tm̄ consumens crines. cetera corpo-
 ris mēbra illesa seruauit. **P̄**er lumē illō moraliter de sup̄nis sp̄ritū
 factū itelligo. Qui dū ciuitati hūane nature excidiū immineret super
 apostolos apparuit consumens ex eis crescētes crines vicioz h̄cun-
 cta eoz mēbra mūda ⁊ pura ardore sue lucis ⁊ claritatis cōseruauit.
Unde p̄pter istas duas lucis conditiones ⁊ munditie x̄ps in euāgē-
 lio. apostolos suos lucē mundi ⁊ sal terre nominauit. Salis nāq̄ cō-
 ditio est sc̄dm̄ Chrysostomū. **Home. 18.** sup̄ verbo allegato. **X̄e** in suo
 statu conseruare ab oīni spurcicia ⁊ putredine in quo eam inuenit: lu-
 cis autē op⁹ est soluere tenebras ⁊ ea que sunt ī tenebris illustrare: sic
 vere lux gentiū sūt apostoli. quia ex abundantia eoz lumine quod a
 sp̄u sancto susceperunt. Illud per fidei cognitiōē in multos trāsfu-
 derunt. qui forte p̄us ceciderant in tenebras peccatorū. Sal vero di-
 cuntur apostoli ⁊ eoz sequaces. quia bona eoz conuersatio cōdimē-
 tum fuit populi ⁊ cōseruatio ab oīni imundicia ⁊ putrefactiōe quoq̄
 libet peccatorū: hanc vero incorruptionē ⁊ mūdiciā alijs conferre nō
 possunt nisi p̄us eā haberent in seip̄s. Ideo dicit Chrys. consequen-
 ter. **Cur** ergo vocat apostolos sal ⁊ postmodū lumē sicut patet **Mat**
thēi. 5. quia p̄us (inquit) bene ⁊ munde viuere decet ⁊ postmodū per
 doctrinā lucere quia qui fecerit ⁊ docuerit h̄c magnus vocabit̄ in re-
 gno celoz. **D.** Quātū ad tertiū dicit. **Sap̄ia** eruperūt putei abyss̄.
 Et hoc pertinet ad doctores sacri eloqui: quia per sap̄iam patris. i.
 filij vnigeniti. apparuerūt in mūdo doctores sancti. bulliētes aqua
 doctrine quā dei sapiētia ⁊ sp̄ritus sancti x̄tus ispirante. **Eccle. lvi.**
**In diebus ipsius emanauerunt putei aquarū ⁊ quasi mare adimple-
 ti sunt supra modū.** Dicit enim albertus p̄mo meth̄eoroz: q̄ mirum

potest videri multis cum plus habeat aqua de gravitate quā de levitate
 etc. Cur ascendat bulliēdo per foramina et puteos terre. quia naturaliter
 omne graue tendit deorsum. Et ridet quod non est virtute propria ipsius
 aque: sed est quia in terra solida versus sursum est vapor: multum magnus
 calidus et siccus profunde generatus per actionem solis: et propter soliditatem
 terre superius eius vaporare non potest: et ideo cum sit calidus aquam
 circumstantem ad se trahit sursum et cum fuerit aqua coniuncta cum vapo-
 re statim vni contrariorū agit in aliud et vapor impellit aquam sursum
 et ipsa sic impulsam cum impetu agitatur a vapore quousque faciat exitum
 sibi per puteum vel per fontem. Moraliter aqua doctrine que a sanctis
 patribus constanter ebullit apparuit quibusdam esse contra natura-
 ram. et vere sic erat saltem preter naturam nunc currentem. Quid enim iu-
 dicatur contra naturam magis esse et vocem corporalem quā mundum con-
 temnere: carnalitate relinquere: delicias obhorrere: ille autem fuerit aqua
 que fluxerunt de puteis de quibus dixi. Sed certe contra naturam
 corporalem eruperunt hee aque non virtute ipsa sanctorum doctorum: sed
 virtute spiritus sancti iterius in corde eorum per iustitie solem immissa.
 Quemadmodum vapores calidi et siccus desiccantes sensualitates appetitus
 vires anime et virtutes spirituales calefacientes hūorem deuotionis
 abundantissime quem in corda eorum traxit ad ebullitionem
 doctrine exire coegit. Unde de tali puteo dicitur Lanti. 3. Fons or-
 torum puteus aquarum viuentium. Et signanter doctores sancti vocabantur
 putei aque vite. quia nunquam desiccata fuit eorum doctrina. sed incessanter
 emanat: non impedita hyeme tribulationis aut tempestatis. Dicit
 enim Hieronymus vbi supra: quod putei et fontes in hyeme magis fumant
 quā in estate: et quanto maius fuerit gelu tantomagis calefaciunt nec pro-
 pter gelu congelantur sicut ceteri flumines. Et causa est ut dicit: quia est
 quidam vapor in hyeme ueniens nutrimento plantarum in superiori
 parte terre generatus: qui compressus per gelu et impeditus ab exitu
 conuertitur in aquas calidas ad exitum putei se trahens: vbi aque
 solent erumpere: et ideo putei fumant nec vnumquam congelantur. Sed in flu-
 minibus moraliter doctores quidam moderni velut flumina magna quocumque
 habent aliquid de gelu aduersitatis statim docere virtutes desistunt.
 Fontes vero a quibus ipsi procedunt nunquam propter hoc desistebant.
 Et causa fuit quia tantum in eis abundabat vapor: et calor spiritus sancti: quod quan-
 to maior incumbere aduersitas tanto magis in fumando fluxerunt
 fluentes quidem doctrinis: et fumantes inde exemplis Apocalyp-
 psis. 4. Aperuit puteum abyssi et ascendit fumus putei: sicut fumus for-
 nacis magnae. E. Quantum ad quartum dicit quod nubes rose concre-
 scunt: Et hoc pertinet ad predicatores: quos etiam diuina sapien-
 tia ad nostram utilitatem virtute et rose spiritus sancti crescere fecit: pun-
 scire et post effundere aquas predicationis: et dicuntur nubes pro-
 pter due: primo quia laborantes protegunt et obumbriant. Matth. 2.
 Nubes lucida obumbrauit eos: Secundo quia fructificantes inebri-
 ant et humectant. Dico primo quod laborantes etc. ne nimis calores: no-
 cuius possit eos estuare dum itinerantes sunt in via versus celum: quem
 quod modum nubes lucida errabundum etiam subterit: donec solios p

pilos pilus perditos ad vetus sepulchru:z buxisset: vt ait Virgilius
 libro sedo. Aut potius libro primo vbi dicitur At venus obscuro gra
 dientes aere sepsit. nec ad sepulchrum sed ad vibem quam dido edifi
 cauit pduxit De nube dicit Apocali. 14. Audi ecce nubem candidã r
 sup nubem sedentem similem filio hominis. Secundo dico q predi
 catores dicuntur nubes quia fructificantes r. quia sicut terra fru
 ctificare non potest sine aqua: Sic nec corda nostra absqz predica
 rum doctrina: vnde Chryso. Homelia. 44. Nubes dicuntur aposto
 li et pro iie predicatores: quia sicut nubes prius hauriunt r postmo
 dum effundunt. Sic illi accipiunt verbum a deo: r effundunt sup to
 tam terram. Ecclesiastici. tertio. Si replete fuerint nubes imbri su
 per terrã effundent.

Lectio. xxvi.

Ali mine effluant hec ab oculis tuis: Custo
 dilegem meam atqz cõsilium meum et erit
 vita anime tue et gratia faucibus tuis: tñc
 ambulabis fiducialiter in via tua et pes tuus nõ im
 pinget.

Post q sapiens sapientiam cõmendauit ex parte pãcipij: hic cõs
 mendat eam ex parte cõmodi. Et secundũ hoc iste textus diuidit in
 duas partes. Primo enim promittit auditori sapientie i celis ame
 nitatem. Ibi fili ne effluant hec ab oculis tuis r. Secundo in terris
 securitatem. Ibi tunc ambulabis fiducialiter in vita tua r. Pes est
 secundũ Augustinum est ordinatus amor: vel affectio voluntatis. qz
 tunc fiducialiter ambulare dicitur quis in via quando non impedi
 tur amor dei et virtutis propter affectum amoris cuiuscunqz inordi
 nati: hominis ad seipsum aut ad aliquod aliud temporale. Et hoc est
 sicut sapientia et nihil aliud quemadmodum textus dicit. Est igitur
 hic notandum secundũ quod imaginatur Augustinus. 14. de Ciuita
 tate dei: qz sicut sunt in homine duo pedes naturaliter et non plures
 sic in anima sunt duo amores. Unus dexter dicitur qui est naturalis
 ter pponendus. Scõs sinister: r est postponedus. Primus est amor dei.
 Scõs est amor sui. Hec est aliqs amor i nobz qn ad alterz reduci debe
 at sicut ad finẽ ppriũ. Primũ pedem postponunt aliq. quis naturali
 ter esset preponendus. Sicut dicit Aristoteles secundo de animalis
 bus. Et hoc est natura quasi omnium animalium. Secundum pes
 dem quidam preponunt. Quis esset vitiliter postponedus Et neuter
 istorum ambulat fiducialiter: Sed qui libet illorum impingit. Dicit
 ergo q pes dexter preponendus est omnibus que sunt in vita. An
 de Hieronymus in quadam Epistola: In collo matris licet paruul
 dependeat. ac licet sparso crine et scissis vestibus vbere quibus eum
 lacterat mater ostẽdat. in limine vel lecto pater taceat. per calcatrũ
 iactat patre. per calcatrã perge matrẽ: sicis oculis ad crucis veritã
 in aduola: solũ est ei maximũ pietatis genus i hac re eẽ crudelẽ. Fe
 sina queso habens solum pedem in nauicula: sũnẽ magis pscinde:

Proverbiorum Salomonis. c. 3.

Quod solue. Mira abussio domus ardet: ignis instat: a tergo. et tamen fugienti prohibet egredi ab alijs qui incedio sunt parati. Sed mirum magis quod eis creditur qui hoc suadent cum ignis tam de propinquo appareat imminere: hec Hieronymus. Ex quibus manifeste patet quod si parentes nostri a fuga huius mundi retrahere et impedire nos debentur ipsos tanquam laqueos et retia diaboli, contereere possumus et debemus. Quia proverbio. xxix. dicitur. Homo qui blandi fitis sermonibus loquitur ad amicum suum expandit laqueum pedibus suis. Sic est in rei veritate cum parentes carnales impedire volunt amorem dei quem deus nobis inspiravit blanda loquuntur delicias permittunt. Sed quanto blandius loquuntur tanto subtiliora rethia tendunt. Job. 4. Misit in rethe pedes suos. B. Certe consilium terrenorum est pedica diaboli et inferno: ideo si aliquis nostrum sit isto modo captus in pedica ista per affectionem carnalium vel delectationum mundialium aut inductionem parentum rumpenda est pedica ista secularis: propter deum quicquid de hoc temporaliter contingat: nam et vulpes ut dicitur in libro de naturis rerum cum uno pede comprehendit motu proprio pedem in pedica relinquit cum pedibus reliquis qui melius potest fugiens ne vitam perdat. Sic et nos si diaboli affectionem nostram ligauerit per rethe delectationis parentum et delectationis huius mundi: rescanda est affectio talis totaliter: et fugiendum est cum altero pede amoris diuini. Nam si pes vnus scandalizat te. pice eum abs te. Matthei. 18. Nec nos moueat quod vno pede fugere non sit tutum: quod quis id in corpore palibus verum sit in spirituali tamen pugna conuenienti? est vno pede stare per quem possit fugere quam utroque pede captum esse. Unde Gregorius super Ezechielem. Homo est qui in vno pede claudicat solus illi pedem innititur quem sanum habet: quia cui terrenorum desiderium amaricatus est in solo pede amoris diuini tota se virtute sustinet: et in ipso stat quia pedem amoris seculi quem in terra ponere consueuerat iam a terra suspensum portat. Unde et talibus dicit Matthei. 18. Bonum tibi est ad vitam ingredi debile vel claudum quam duas manus et duos pedes habentem mitti in ignem eternum. C. Secundo dico quod pes sinister postponendus est naturali quam quis ipsum multi contra naturam preponat: Et istud est causa multiplicis casus: sicut frequenter contingit quando homo absque deliberatione non aduertit quem pedem preponat dextrum an sinistrum: cum naturaliter dexter preponi debeat: et inter omnes homines sunt duo genera hominum qui facilius hac de causa impingunt et cadunt. Primum sunt illi qui velociter currunt per quos ambiciosos intelligo. Secundi qui tenebrosio incedunt quia non curant siue sit ad honorem dei siue contra deum: dum modo tamen ipsi exaltentur in honoribus et dignitatibus ad votum: et quod peius est quo plus adepti fuerit. eo amplius sub onere ad onus currunt: Ideo necesse est eos cadere: quia propter nimiam velocitatem contra naturam debitum ordinem sinistrum pedem preponunt. Unde Boetius de consolatione: qui precipitanter incedit in via et rectum desinit ordinem letos non habet exitus. et concordat sapiens puer. 29. quod festinus est pedibus offedit et stultitia hominis super gressus eius et contra deum feruet aio suo,

B.

C.

Alij etiã facilius impingunt qui ⁊ sinistrũ pedẽ sponũt vñ illi qui i te
 nebus carnaliũ opationũ incedunt: ⁊ ideo opz q cadant: quia maxi
 me sunt instabiles. Narrat Fulgentius de mercurio q Jupiter ge
 nuit eum de pellice. Et idẽ narrat Quid. z. metamor. ⁊ dicit q mercuri
 rius ex vna parte erat mortalis et ex alia imortalis. Iuno autẽ cũ ha
 beret mercuriũ odio quia erat de pellice. voluit ab eo dolose tollere i
 mortalitatem: vnde promissit sibi immortalitatem tam corporis q
 anime si tamen admitteret eum lacte suo vesci: quod cum annueret
 deceptus fuit: vnde mercurius iunoni assentiens instabilis postmo
 dum factus fuit: in cuius signũ alatis pedibus depingitur vsqz mor
 do. Unde moraliter quilibet nostrũ ex parte mortalis ⁊ ex parte imor
 talis est Sicut patet: Iunoni autẽ (que domina dẽ cupiditatũ ⁊ des
 derioz) quilibet nostrũ se nititur applicare: vt v3 de suis vberib⁹ et
 eius transitoris lactis dulcedine per amorem pascamur: quia imor
 talitatem pmittit: sed reuera hec omnia sũt deceptoria ⁊ vana: Ideo
 qui spreta diuini amoris dulcedine Sibi tpalis lactis amorẽ prepo
 nunt ppter nimia inconstantia ⁊ pedis sinistri anteriorazationẽ cito
 cadunt non solum in illa: sed in q̄ plura alia peccata: propter hoc sa
 piens filiũ suũ cõmonet. Prouerbioz. p̄mo. Fili mi si te lactauerint
 peccatores ne a quiescas eis. Hoꝝ duoz pedũ iã p̄dictoz figurã ha
 bemus de angelo cuius sinister pes supra terrã ⁊ alius eleuat⁹ erat
 supra mare. In signũ q amor respectu necessarioz ad victũ inferior
 debet esse dextro qui supra mare penitentie eleuatur propter deum.

Lectio .xxviii.

Si dormieris non timebis: quiesces ⁊ suauis
 erit somnus tuus.

C Postq sapiens promissit amatori sapie interioris locũ
 ditatem ⁊ quia locunditas ois duo facit: excludit enĩ timorem ⁊ exclu
 dit sapore: hic de illis loquitur. Et scõ3 hoc iste textus diuidit i duas
 partes. P̄mo a sapieie amatore timorẽ excludit. Ibi: Si dormie
 ris non timebis. Secundo in sapie amatore saporeĩ includit. Ibi: qe
 sces ⁊ suauis erit somnus tuus. Et loquitur ad litterã de dormitiõẽ
 ⁊ somno mort. quia tunc p̄mo boni viri quiescunt: Iuxta est cõe me
 tricũ qd̄ ponit vicentius lib. 5. speculi hystorialis. Hos pes sum mun
 do per mundũ sempeundo. Hunc extrema quies est mihi p̄ma qes.
 vnde est sciendũ q mors hominis iusti tpalis cõpari potest dormitio
 ni ppter eia que ponit Quidi⁹ scõo metamorphoseon. Narrat enĩ
 q cũ Yriã missa essz a iunone ad domũ sopolis vt cezas mortẽ vro
 ri dormierit notificaret: hoc eũ carmine versũ salutauit. Somne qes
 rerũ placidissime summe deoz. Pax animi. cure suga: corporis fesso
 ministras. In istis v̄sibus tangũtur tria que: quietant laborẽ: exclu
 dunt terrore: et reducant vlgorem. P̄mo nã3 somnus. i. mors vi
 ri iusti quietat laborem. Homo enim vt dicit Job nascitur ad laborẽ
 vt auis ad volandum: et hoc generaliter verum est tam de bonis q̄
 de malis. Sed soli boni per dormitionem mortis quietãtur. Signũ
 naturale est secundum philosophum decimonon. de animalibus q
 pueri naturaliter dum paruuli sunt et innocentes ridet dormiẽtes

et iulant vigilantes. Sed cum adulti fuerint: tunc cōtra: rident et
 gilando. et tremunt multū dormiendo. **B.** Reuera charissimi sicut di-
 cit Sextus Julius libro. 4. et Virgilius in eneid. et Quidi' vbi supra
 somnus dicitur imago mortis: vnde de quodam trāscunte iuxta dor-
 mientem dicit Julius: q' cum dormientem pugione perforasset: et q's
 reretur ab eo cur hoc fecisset: at ille dixit. qualem iueni talem reliqui
 nihil in ali feci. Cum ergo dormitio sit mortis imago: innocentes cū
 dormiunt rident quīs fleant et ciulent vigilantes. In signū q' som-
 nus et mors sanctorum post huius vite fletum: hīs qui in miseria et
 tribulatione vixerunt est pacificus delectabilis et iocundus: Quis
 per oppositum sit de hīs qui in presenti vigilantes rident quia cu-
 labunt dormientes. Unde Job. 2. de viro iusto: des. sicut securus dor-
 miat et requiescet et non erit qui exerceat: Oculi autem impiorum
 deficient et spes eorū abominatio anime: et Ecclesia. 32. dormiet vsq'
 mane. et anima eorum delectabitur. Dicit enim Aristoteles in episto-
 la ad alexandrum q' sicut dormire ante prandium macilentum facit
 et naturam plus vexat q' fouet: et maxime si dormitio sit nimia. Sic
 post acceptum cibum naturam multum quietat dormire. Moraliter
 prandium nostrum eternaliter christus est ad cuius conuiuium
 omnes inuitamur venite (inquit): comedite panem et bibite vinum
 quod miscui vobis: Si vero ante q' cibum istum gustauerimus dormi-
 amus in seculo per affectionem aliquā temporalem: non est dubium
 quin nobis magis oberit q' valebit: immo macilentos et aridos nos
 faciet in cunctis que spectat ad opera virtutis. Si autem sic ordina-
 uerimus quietem nostram q' nunq' dormiamus quousq' gustaueri-
 mus cibum istum ita q' post cibum acceptum quiescere velimus: in il-
 lo per amorem tunc dormitio quietata atq' proficua nobis fiet: hoc ē
 quod in hui' figura dicitur de helizeo. 4. Regū: cum comederet et bi-
 beret obdormiuit. **L.** Secūdo dico q' somn' iste in nobis excludit ter-
 rorem. Dicit enim Albertus in libro de somno et vigilia et quilibet
 in seipso experitur illud quod in hīs maxime vexatur dormiens in
 quibus potissime vigilando laborauit: quia imagines rerum in vigi-
 lia in animalib' impresse in somno remanent: si res ipse ingrata fue-
 rit dormientem perturbant si vero placide multum delectat. Reue-
 ra Charissimi post mortem talem portat quilibet imaginaria pena-
 nam aut delectabilem eternaliter. in anima quales res fuerunt cir-
 ca quas versabatur in vita. sicut satis testatur. Virgilius Eneidos
 libro Sexto. Unde mali quia vigilando terribilia peccata que ani-
 mam valde terrent Quis corpus breuiter delectent: traxerunt:
 Ideo dormientes per mortem vexabuntur eisdem peccatis: sicut a-
 uari auaritia / Luxuriosi luxuria: Et vnusquisq' per ignominiam
 sui peccati. An' et in persona talū dānatorū dicit ppheta hieremias
 17. caplo. Dormiem' i' g' fūsdē nra et opiet nos ignominia nra: quā
 domino deo nostro peccauimus nos et patres nostri ab adolescentia
 nostra vsq' ad diem hanc: et non audiuimus vocem domini dei nostri
 Alij siquid ē quorū sola conuersatio vigilando circa virtuosa delecta-
 bila versabatur: que sole virtutes sunt de numero bonorū delecta

B.

L.

billis. testante philosopho scdo ethicoꝝ. tales enim non expꝑis: cetur
 dormientes quocunq; terribili in eternũ: Hieremie. 4. Dormierunt
 somnũ suũ & non expꝑis: Et ait dñs exercitũũ. **D.** Tertio dico q; dor
 mitio ista reducit vigore: nã p mortẽ istã sicut p dormitionẽ sensus et
 vires sanctarũ animarũ clariorez & puriorez reddũt p glouificationẽ:
 q; vnq; fuerunt. Unde Cassiodoꝝ de spirituali dormitione loquens:
 sup illud psalmitẽ: Nunquid qui dormit non adiciet vt resurgat.
 Dormire (inquit) est a sensibus carnalibus remissa mentis intentione
 quiescere: & itez ad actus vite repato vigore animi remeare: hec cas
 siodorus. Et nos si dũ viuimus remittere vellemus a carnalibus mẽ
 tem nostrã. dormiemꝝ fiducia liter i morte: et oēs vires in resurrectione
 ne vltima repabuntur p xp̄m. scde petri. 3. ex quo enim p̄ses dormie
 runt oĩa sic p̄seuerant ab initio creature: Nec solũ sic sed multo melio
 ra. p̄dime ad thessalonicenses. 4. Deus eos qui dormierunt p iesũ
 adducet cũ eo. Sequitur ibi. deinde nos qui viuimus qui relinq̄mur
 simul rapiemur cũ illis in nubibus obutã xpo in aera. Quis in p̄nti vi
 ta ad tẽpus vacemus deo: quod volendũ est continue ab ip̄o relabi
 mur p oblectamẽta & miserã huius mundi: sed tunc semp cũ dño eri
 mus. Itaq; sic confirmati in bono erimus q; nullo modo ab ip̄o cade
 re poterimꝝ: Itaq; consolamini inuicẽ in xbis istis. Inquit aposto
 lus vbi supra. Itã ppter istã consolationẽ beati viri se morti expone
 re p xpo non timuerunt: Sed reuera sicut i dormiẽtibus post nimã
 repletionẽ plus debilitantur vires q; ante. vt patz p Aristotele vbi
 supra. Sic qd volendũ est multi auari qui multis se repleuerunt diui
 tiarũ affectionibus in mundo: et qui ante digestione debita. i. ante di
 stributionẽ diuitiarũ ad paupes moriũtur: quicquid non recipiẽt dor
 miendo: quia dñs Eccle. 4. Saturitas diuitis non sinit eum dormire.
 Et hoc ad litterã verũ est q; auari quiescere non p̄nt ppter studium
 acquirendi diuitias. Unde hic viuunt. Sic p̄tz de diogene: de quo dñ
 citur dñugis curialiũ philosophoꝝ: q; cuidã ponẽti sub capite saccu
 lam pecunie dicit. Tolle infelix vt facias vtrũq; nostrũ dormire. Et
 ista eadẽ cupiditas acquirendi impedit eos a dulcedie saporis eter
 ni. **P.** ouerbioꝝ. 6. Paululũ dormies: paululũ dormitabis: paulu
 lum cõferes manus tuas vt dormias: et veniet tibi quasi viator: eges
 sis: & paupies quasi vir armatus.

Lectio. xxviii.



Ne paueas repentino terrore: & irruẽtes ti
 bi potentias impioꝝ: dominus enĩ erit in
 latere tu: & custodiet pedẽ tuũ ne capiaris.

P. Postq; sapiens promisit viro sapienti in morte locum ditatẽ. Ne
 promittit ab hostibus securitatem. Et scd; hoc iste textus diuiditur
 in duas partes: p̄mo enim p̄mittit securitatem ex parte iterioꝝ:
 vbi ne paueas repẽtino terrore. Malos ei & impios ip̄e solet iterioꝝ

aminius accusare. Secundo securitatem promittit ex parte exteriori. Ibi et irruentes tibi potentias impiorum &c. Nam peruersitatibus et molestiis solet diabolus bonos infestare. Unde dicit hic glosa q̄ motienti x̄po diabolus a latere crucis fuit. et ideo quātū ad hoc dicit. et irruentes potentias malorum. i. demonum s̄m glosaz. Sed ne paueas: q̄ deus est in latere tuo et custodiet pedem tuum: pes enim q̄ est vltima pars corporis. ideo d̄f totaliter vltima pars vite n̄re: cui diabolus acrius insidiatur. Unde est hic notā dū q̄ deus specialiter electos suos et corū pedes custodit dupliciter et conseruat. Primo a lapsu presentis nequitię. Secundo a principio future miserie.

Primo dico q̄ deus custodit et conseruat &c. Nam electos suos sic s̄e per ordinat q̄ quibus graues patiantur tribulationes et t̄tationes in presentis: preseruat tamen eos a lapsu finali. i. peccato finalis iustitię quos interdū titubare permittit. An̄ augustinus cōtra mamacum. Arunt quosdam tribulationes: sed bonos non ad cōsumptionē: imo ad purgationē. Tribulatio enim quasi ventus vrens modet te: sed a vulnere deus sanat et conseruat te. Proverbi. ij. Custodiet rectorū salutē et p̄teget gradientes simplr seruans semitas: et vias sanctorum custodiens. H̄arrat Ambro. in examerō libro. v. q̄ cete maris tanto amore diligit pullos suos q̄ cū per mare vagantur eos semp̄ insequitur. et si quid periculi cū prope terrā accesserit videat imminere. iaculis et omnibus q̄ imminere possunt corpus proprium interponit. Si aut̄ grande periculum crescat vt vndiq̄ inuadatur os aperit et ī secreto corporis filios iterū abscondit. Sic vere fecit x̄ps ad litterā quātū ad p̄mū. Ipse em̄ cū pulli sui mare amarissimū: eḡs p̄ti circuitet insecut⁹ est eos diu vt sp̄ p̄seruaret eos a m̄: sicut: et iudeos per q̄dragita annos. vt d̄f Deutero. 32. Circūduxit eū et docuit et custodiuit quasi pupillam oculi sui. sicut aquila prouocans ad volandū pullos suos et super nos volitans: expandit alas suas et assumpsit eū atq̄ portauit eū in humeris suis. Dis solus dux ei⁹ fuit et non erat cū eo deus alienus. Inter etiam tela diaboli et inter pullos corpus propriū mediū posuit tanq̄ scutum. Et q̄ vidit q̄ viri vndiq̄ inuaderent in posterū s̄m q̄d̄ euenit his diebus. ideo non vnam t̄m corporis sui partē reserauit. sed et totū aperuit. vt in cunctis t̄tationibus per deuotam vulnerū eius meditationē in corpus eius tanq̄ ad firmā custodiam haberem⁹ recursū et ingressum. An̄ Bernardus de memoria passionis. Considerem⁹ in cruce x̄pi triplicem actionē manus aperit latus et pedes: man⁹ vt facias q̄d̄ ipse fecit: pedes vt diligas q̄d̄ ipse dilexit: latus vt sentias quod ipse sensit: vt q̄ d̄ne arbitramur q̄ hec omnia ad consolationē infirmorum mēbro: rum sumpsisti et refugium tutissimū amicorū: vt qui non p̄t intrare per manus intret per latus aut qui nō per pectus ingrediat̄ saltem per pedes hec Bernardus Ecclesia. Custodi templū tuū ingrediens templū dei. Secundo dico q̄ deus custodit pedes rectorum. a precipitio future miserie. Secūde ad Thessalonicē. ij. Ipse d̄ns noster Iesus x̄pus et deus et pater noster qui dilexit nos et dedit consolationē et̄nā et sp̄m bonā in gr̄a exhortetur corda v̄ra et cōfirmet in om̄i

pedem

opere et sermone bono. Confirmat enim electos suos deus per dulcedinem spiritus sancti ut nihil quod diabolus aut mundus potest dari sit apud eos in valore. **D.** Narrat albertus quod solum pisces inter omnia animalia que vegetant non mansuescunt: et querit causam cum aves et bestie mansuescant quare non pisces. Et respondet. Est (inquit) fors piscibus propria. Quia natura et cibus differens. certaque viuendi conditio que imitari non potest. Propterea nil de aquis mansuescit. Moraliter hec est causa quare diabolus sanctos homines ad suam familiaritatem ducere non potest: quia cum sint quasi pisces ut dicit propheta a deo delectat eos cibus dei quod est cauda diaboli quam eis porrigit non quod eos mansuefacere potest. **Ita** quemadmodum malos delectat cibi prosperitatis seculi: sic bonos quasi contrarie nature aduersitas huius vite: **Iuxta** quod dicit Gregorius. Mala huius seculi sunt dulces cibi pro amara ore celesti. Unde sicut terrenis dulcis est cibus prosperitatis. Hic sanctis delicata est aqua (velut piscibus) presentis penalitatis. In qua se conseruant ne ad vorum spiritus maligni mansuescant. Quia in hijs aquis deus sanctos suos custodit de manu peccatorum et ab hominibus iniquis eruet eos. **E.** Sed quod necessarie sint tales aqua aduersitatis mundane ostendit Chrysostomus Homel. iij. sic inquit. Granum tritici inclusum in palea foras non egredit nisi prius fuerit trituratum. Sic et homo affectione rerum temporalium per diabolum inuolutus difficile egreditur nisi fuerit aliqua tribulatione vexatus. **Ita** ut plenus granum mox ut leuiter percussus fuerit de palea statim exit. non sic autem vacuum sed conteritur in palea et cum ea foras iactatur. Sic omnes homines qui in rebus temporalibus delectantur sicut granum vacuum in palea appetunt custodiri. Sed qui fidelis et boni cordis est qui multum habet de medulla mox ut leuiter tactus et monitus fuerit ad deum statim currit carnalibus et dimissis et neglectis. Attendens illud Proverb. iij. **Omni** custodia serua cor tuum quoniam ex ipso vita tua procedit. Et sic quilibet talis alloqui possit christum cum Psalms. Propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras. Perfice gressus meos in semitis tuis ut non moueant vestigia mea.

Lectio. xxi.



Noli prohibere benefacere eum qui potest. si vales et ipse benefac. **Ne** dicas amico tuo vade et reuertere et cras dabo tibi: cum statim possis dare.

Postquam sapiens edocuit filium de his que pertinent ad ipsius indigentiam. Hic docet eum de his que pertinent ad proximi beniuolentiam: nam beneficium siue benefacere duo in se importat. **Primo** quod beniuolentia sit ex parte tribuentis. **Secundo** quod sit respectu proximi non dei. **Quod** autem beniuolentia sit respectu proximi non dei patet ex processu Seneca. iij. **De** beneficijs ex tribus rationibus quas ibi ponit. **Prima** est talis: non potest illud dici beneficium quod illi datur cui quicquid datur de suo est: quemadmodum sapienti nemo bene

A

dicere potest. Reuera de deo constat q̄ quicqd̄ ei tribuimus de suo est Ideo illi benefacere non possumus. Seda ratio est ista quam ponit ibidē: beneficiū solum est quod alienus dat: alienus autē est qui p̄t sine reprehensione cessare: verbiḡa vt si filius det patri quicqd̄ beneficiū non est: q̄ cum non sit alienus nō potest sine reprehensione dimittere. Sic et nos cū non sumus alieni a deo non possumus sine reprehensione dimittere nisi demus deo quantum sufficit. Ideo beneficiū dici non potest. Unde dicit Christus Cū feceritis omnia dicite serui inutiles sumus quod debuimus facere fecimus. Tertia ratio est ista. si deo benefacere possemus hoc esset beneficio quasi minimum: Nam sicut dicitur ibidē: illud est acceptū beneficiū si illud danamus quo quis non habundat: minimum vero vel nullum si illud conferamus cuius copiam magnā habet. de deo aut̄ constat q̄ omnia abundanter habet. et magis q̄ nos tribuere possumus: et ideo si possemus ei benefacere beneficiū illud quasi minimum vel nullum esset et ideo signanter tangit sapiens cuz de beneficijs loquitur q̄ fieri debēt respectu proximorum. Et fm̄ hoc diuiditur iste textus in tres partes. Primo enim monet filiū ne beneficiū cuiuscūq̄ impediatur. ibi. Noli prohibere benefacere eum qui potest. Secundo vt ipse gratanter se quo quis facultatē suam conferat: ibi. Si vales et ipse benefac. Tertio ne beneficiū tarditas vel mora corrūpat: ibi. Ne dicas amico tuo vade et reuertere et cras dabo tibi. Nā sicut dicit Seneca vbi supra lib. ij. Ingratum est quīs beneficiū dici non debeat qd̄ diu inter manus dantis hesit. Sed optimum est preoccupare anteq̄ rogetur. Nam non tulit gratis ille qui cū rogasset accepit: quia nulla res constat carius q̄ que precibus empta fuit: molestū enim et onerosum amicis est dicere demisso vultu rogo. hec Seneca: Est ergo notandū q̄ sicut ex sacra scriptura deduct p̄t triplici generi hominū beneficiū est impendendum. Amico diligenti. Pauperi indigenti. emulo delinquenti. Primo dico q̄ amico diligenti beneficiū est impendendum Ecclesiastici benefac amico tuo et sc̄m virtutē tuam porrige illi. hoc tamen intelligendum est si nomen amici meruit per virtutem. Quia amicus non est vt ait tullius de amicitia si virtus menti non assistit. Unde quis duo mali aut. bonus et malus propinquā habeant originē amicitia nūq̄. Dicit (inquit) stoicus q̄ nemo malo homini prodesse p̄t sed beneficiū prodesse p̄t. ergo si bñficiū non accipit malus. ergo non est nō reddendo ingratus Item bonus oīa recte facit ergo ingratus esse non potest. Ad hoc dicimus q̄ vnū apud nos bonum honestum est videlicet illud quod malū attingere non p̄t ideo q̄ diu qui malus est. tandiu bñficiū ei conferre nemo p̄t: quia q̄cquid ad ipsum peruenit malo vsu corrumpitur. Quē admodū stomaachus infectus morbo quosq̄ cibos collegerit: Interius exterius tamen mittit et inde causam amplioris doloris trahit et quicquid ei de bono comiseris in onus atq̄ perniciē simul trahit. Ideo nec mali bñficiū dare p̄t quia nemo dat qd̄ non habet. nec recipere possunt cuz sunt mali quīs similia bñficiū accipere possit ideo si illā nō reddunt ingrati sunt hec Tullius. Cū igit̄ non possis bñfacere nisi amico s̄ nō nisi amico co virtuosos: vt dicit auctoris allegata: relinquitur vt amici nomā

ne significetur virtuosus et tali certe benefaciendū principaliter est
Uñ ecclesiastici. 12. Benefac iusto et inuenies retributionem magnā
 et si non ab ipso: certe ad nō: da bono et nō receperis peccatorem. be-
 nefac humili et non dederis impio: suple obstinato. Scōo dico q̄ be-
 neficium est exhibendū pauperi indigenti non diuiti aut potenti sicut
 multi faciunt qui conferunt magna beneficia magis propter vti-
 litatem quā ipsi inde sperant recipere q̄ propter bonū illius cui cō-
 ferunt. **Uñ** tales comparat Seneca lib. ij. de bñficijs lufosibus pile
 qui ideo pilā mittunt ad socios vt iterū remittatur: quod si non fiat
 desunt esse ludus: q̄ igitur pauperes pilā remittere non pnt nemo
 pauperibus benefacit. **Uñ** petrus Hauenensis tales aloquitur in
 quodā sermone sic inquiens Inuites et animo imperiti diuitijs ofe-
 ficia ampliantur diuitie diuitijs cumulantur: et nō ē qui respicit pau-
 perē et mendicū. Heliseus vasa vacua impleuit et deficientibus vasis
 oleū dedit. Hodie x̄o ligna in siluā. aqua in mare defertur a rena fre-
 substrahitur. vasa plena superimplentur et flumina q̄ non indigent
 frigrantur. Tales sapientes sunt vt mala faciunt bene autez facere
 nesciūt: Hierem. 4. **Uñ** quidā in quodā sermōe. Quā inique opatur
 vt qui minus h̄z diuitiibus semper addat s̄ consiliū sapiētis. **Uñ** fac
 iusto et nō dederis impio: phibe panes illis dare ne in ipsis potētio
 res te sint. **Uñ** arratur in gestis karoli magni de Hrogolādo rege sar-
 racenorum qui cuz captus fuisset a christianis duct⁹ est ad curiā ka-
 roli p̄mittēs se baptizari velle. Cūq̄ positus ī prandio cōiuuantes
 oēs in suo ordine respiceret et videret paupes in loco humili p̄grega-
 tos: s̄iuit cuiusmodi. Illi hoīes essent et respōsū est q̄ hoīes dei es-
 sent illi Et ille. nunq̄ tali deo seruitā cū? famuli apud suos tāta deie-
 ctione villescunt. Et vere si diligenter cōsiderem⁹ bñficia modernoz
 tali mō sunt q̄ ad diuites et nō ad idigētes fiunt et hoc p̄p̄ iactātā
 aut pompā secularē aut propter maius emolumentū q̄ illi sperant
 Sed certe tales nō erant antiqui sicut testatur Seneca lib. 2. de bñfi-
 cijs. Nulla spes remuneratōis d̄esse in bñficio quūmo libera retra-
 henda est manus a iactātia. **Uñ** bñficiū ipsum loquit nobis tacē-
 tibus. Interdū oīs ille qui bñficiū recipere necesse h̄z fallendus ē vt
 habeat nec a q̄ recipit sciat. quē admodū zachilliusus cuiādam amico
 paup̄i paup̄tatem dissimulātū ipso ignorante pecunie sacculū sup le-
 ctum ipm posuisse dicit vt homo verecūd⁹ inueniret potius q̄ acci-
 peret. Tales p̄pter vanā gloriā aut spē lucri non dabant nec maḡ
 diuiti sed quē magis indigere putabāt. Tertio bñficiū exhibendum
 est emulo delinq̄nti. **Uñ** ad p̄fectos p̄tinet: q̄ homo benefaciat cū
 poterit etiā inimicis tā p̄ corpale subsidii q̄ per disciplinā salutarē
 Matthei. v. Diligite inimicos v̄os benefacite his q̄ oderunt vos. et
 orate pro p̄sequētibus calūniātibus vos: vt sitis filij patris vestri q̄
 in cēlis est **Uñ** et emulsi mali sunt redigēdi sunt p̄ uultū et flagella
Uñ hoc propter eoz bonū facere bñficiū est vt satis deduci pōt ex
 Seneca. 6. De bñficijs vbi dicit q̄ bñficia sunt magna q̄ nolentib⁹
 facere fiunt Sicut exēplū dat de pueris qui quīs nō sint rationis ca-
 paces bñficiū tamen recipiunt correptionis.



Noliaris amico tuo malum cum ille in te habeat fiduciam: non cōtendas aduersum hominē frustra cū ipse tibi nihil mali fecerit.

A.

A. Postq̄ sapiēs cōsultit bñficiū opis ex parte exteriori. Hic cōsultit idē ex pte interiori: nā exterius benefacere. i. tēporalia bona dare nissit ex benigno uolentia interiori procedat nihil ualeat: Unde Seneca primo de beneficijs. Multum interest inter materiam beneficij et beneficium: Itaq; nec aurū nec argētū nec aliquid eorū que a prioris mo recipiuntur beneficiū est: sed ipsa tribuentis uoluntas: Imperatoris corona et uestis et currus nihil horū honoris est: Sed honoris insigne: non est beneficiū qđ ante oculos uenit: s; beneficij uestigū siue signū. hec Seneca. Et scđm hoc diuiditur iste textus in duas partes. Primo enim ponit propositū: Ibi ne moliaris amico tuo malū etc. Secundo excludit oris uitiū: ut et bñficiū cordis et opis simul iūgat. Ibi non contendas aduersus hominē frustra etc. Textus iste iterum potest diuidi in duas particulas. Quāntū ad primā particulā uisus perat uersutos: Ibi ne moliaris amico tuo. Quāntū ad secundā pti culam increpat rixosos. Ibi non contendas aduersus. Dicit ergo sapiens: ne moliaris amico tuo malū. i. ex quistite ne cogites malū: cum ille in te habeat fiduciā. B. Nā sicut dicit Bernardus super illo loco psalmiste: Iudicia domini uera iustificata in semetipsa: nihil ita displicet deo et hominibus sicut ingratitude: quia illud est contra naturam qđ homo fraudulenter et ingratis nocet cuiusq;. Unde lex erat apud ueteres sicut narrat Iuuenalis lib. 2. fraudulenti pena patrici de plecterent: hac v; qđ bñatus poneret in sacco: deinde mitteretur ad eū symia: et serpens et gallus. Nam gallus fugat symiā naturam et gallū timet serpens: ut eius timore corruptus os hoīs subtraret hoc fiebat: ut quēadmodū iste fraudulenter egerat contra naturam et amicū. Sicut serpens callidior cunctis animantibus ipsius interitus cā foret: et utinā lex ista seruaretur hīs diebus ut v; omēs fraudulentī: quoz mores imitantur in culpa: eoz comitiuā potirentur in pena: estimo qđ paucos inueniremus serpētes. unde alibi quī sic molūtur fraudes et cuilibz eoz dicit sapiēs puerbioz. 29. Ingressus dicitur blandus sed in fine ut coluber mordebit et sicut regulus uenena diffundet. C. Et ad litterā hoc est uerū. nā nulla ē maior pestis qđ familiaris inimic⁹: et reuera si tales cōsiderarent diligēt: sicut bestiarum effigiant mores in uita ista cū feris et fraudulentis bestijs retrudentur in gehēnā: quia omnis supplātato: supplantabit dicit dñs. Exēplū de battho ut narrat Quis. metamor. lib. 2. Cui cū cōmisisset mercuri⁹ secreto boues quos furat⁹ fuerat dedit vaccā ut nō narraret secretū: Et ille: Nā in silicē cōuertar qđ secretum tuum nudabo: Cūq; mercuri⁹ modicū diuerterec mutauit suā effigiē i psonā pastoris boues furatos q̄rētis: Cūq; q̄reret a rustico si boues uidisset. Nūc dicit ille nō. Et ille. dabo tibi vaccā et taurū si dixeris mihi quis boues meos abduxerit: Et ille mūere delectat⁹: digito inuit ad uia p quā mercurius diuerterat: tunc mercuri⁹ ait. Et me mihi p̄sede p̄dis.

B.

C.

Et statim ipsum in durum silicem mutauit. Optimum omnes tales fraudulentum similiter mutarentur: cum illud sit petri vtilissimum. Testatur Job. 31. Si ad ostium amici mei insidiatus sum: hoc enim nefas est et iniquitas maxima ignis usque ad perditionem deuorans et omnia eradicans genuina. Nam sicut dicit Quidi⁹ de ponto. Amicitia hominum utilitatem propria respicit: unde ait.

Ergo non paucis quondam munitus amicis

Dum flauit ventis aura serena meis

Et fera morbofo tumuerunt equora vento

In medijs fracta naue relinquo: a quis.

Vulgus amicitias utilitate probat.

¶ An ecclesiastici. 6. Est autem amicus socius mense et non permanebit in die necessitatis. Amicus si permanserit fixus erit tibi quasi coequalis et in domesticis tuis fiducialiter aget. Amicus fidelis protectio fortis qui autem inuenit illum inuenit thesaurum. Amico fideli nulla est compatio et non est digna ponderatio auri et argenti. Bonitate fidei illius. Amicus fidelis medicamentum vite et immortalitatis et quod metuunt omnino inuenit illum. An cum apud istos fraudulentos utilitas sit causa amicitie necesse est quod propter amorem utilitatis ingrati sint decipiant et defraudent.

An non est tam inimitia firmitas propter utile reconciliari potest. Hec vix amicitia tam firma quam valeat ex causa consilii dissipari. Vnde quantum ad cunctos diues medofus sit amicus pauperi per verba ficta et pulchra. tamen propter spiritum lucrum ipsum decipit et dimittit. Et propter hoc dicit Varro in sententia tua quod amicitia diuitum non est nisi palea circa grana. Prover. 2. Simulatores decipiunt amicum suum iusti autem liberabunt sciam. Sed dico quod in hoc textu sapiens increpat contentiosos vel rixosos: ne inquit contentiosos aduersus hominem frustra. Sicut multi faciunt qui rixant de re quam ad eos non pertinet. de quibus dicit Tullius de amicitia. Et Seneca in proverbijs. Principium discordie est aliquid de consensu facere. nam turpius nihil est quam cum illo bellum gerere cum qui familiariter vixeris. Prover. 20. honor est homini qui seipsum a contentione abstinere: omnes autem stulti miscent et defraudant.

Sed aduertendum est quod nunquam cum amico quis sine discordia vivere potest: qui intra se ipsum discors inuenit. Primo ei necessarium est ad omnem concordiam conseruandam cum amico quod in se ipso contentionem nullam habeat. An tulli⁹ de ami. His inquit amicitie consistit in hoc ut quasi ex pluribus animis unus fiat. Sed quod illud solide fieri potest ubi homo varius mutabilis multiplex est sibi ipse. Vnde Hieronymus in Iouinianum lib. 1. recitat quod Horatius pulcherimum librum scripsit de concordia: cui quidam inimicus eius ipse perauit dicens. huiusmodi de concordia pulchra predicat quod quidem personarum duas vix vixorem et ancillam in domo sua concordare non potest. inimicus enim vixoriformis ancille pulchre et casti virum iurgis et contentionibus agit.

¶ Moraliter in toto proposito ratio vice gerit vixoris quod ista liba est sensualitas autem cum ista seruiat ancilla est secundum apostolum ad Salathas. 4. Ille autem qui has duas sibi concordare non potest ad intra vixoriformis ancilla sue domus presentiar: ille non potest ad extra legitime concordiam exercere nec etiam predicare. Nam quoniam exteriorum contentiosum videris intrinsecus incompotente mentis credas. An cum iustitia iudice exercenda est in

+
firma talis inimicitia, quin. 3.

aliquem semper absq; contentione facienda est. Juxta illud. Job. 6. respondete obsecro absq; contentione: et loquentes id quod iustum est iudicate.

LECTIO. xxxi.

Nemuleris hoīem iniustū: nec imiteris vias eius: q̄a abominatio est dñi ois illusor. Et cū simplicib; sermocinatio ei; egestas a dño in domo impij. habitacula autē iustoz; bñdicent. Ipse deludet illusores et māsueris dabit gratiā: gloria sapiētes possidebūt: stultoz; exlatio ignominia.

Hic est finis huius capituli: et quā premittis sapiens docuit quid esset faciendū. in hac parte mercedez; fin merita promittit et fin hoc iste textus dividitur in dua partes. Primo maloz; societatem disuaderabi. He emuleris hominē iniustū. Secundo bonoz; societate suaderi: bi. Habitacula autē iustoz; bñdicentur &c. Et est sciēdū q̄ illusores impios vocat. hac de cā illusor em̄ fin glosā dñi ille q̄ aliqd̄ promittit sed non soluit. In baptismo autē quilibet renunciare diabolo et pompis eius se promittit. vnde qui per impietate quācūq; pactum non tenet illusorem facit q̄ deo illudit. *¶* Quātū ad primum dicit sapiens: He emuleris hominē iniustum nec imiteris vias eius. Sed potius emulare hominē iustum et imitare vias eius: quē semper ante oculos statuas tanq̄ regulā: actū enim singulorū huiusmodi emulari: dei emulatio est: vt dicit apostolus Ad corinthios et Seneca ad lucilium. Magna pars peccatorū tollitur si peccatorū non malus sed bonus testis assistat. Semper habeat aliquē animum quē vereat et cuius auctoritati reuerentiā deferat. Tales & tibi statuas tanq̄ regulā: q̄ nūq̄ nisi ad regulā rectā corrigunt iam errata. An conuersatio habēda est cū bonis tm̄. Et hoc idē innuit. Quidā. ij. de arte amādi. Et cū fortis equ; reserato carcere currit. Tūc q̄s p̄terat quosq; seq̄tur h;3. Ad galath. 4. emulatur vos nō s; bñ excludere vos volūt vt illos emulemini. Bonū autē emulamini in bono sp̄ et non tantū cum presens sum apud vos. *¶* Nam nihil est in vita p̄sentis quod tantū faciat bonos in virtute proficere et impios a malicia recedere: sicut emulari virtutes bonoz; et eos audire atq; conuersari cum eis. vñ de polemone philosopho. *¶* Harrat Valer; lib. 6. cap. 7. Hic (inquit) Atheniens; iuuenis lasciu; nō re tm̄ sed etiā infamia cū de cōuiuio nō post solis occasū sed post solis ortū gaudēs surrexisset domūq; rediens xenocratis p̄bi parentē ianuā p̄perisset vino gūis fertis capite rediit: per lucida veste amict; reserta turba doctoz; scholā intrauit. Lūius vultū et habitū xenocrates frutius ommissa re quā differēbat: de domestica virtute ac tēperantia loqui cepit. Lūius gūtarē sermonis et assistentiū verēcūdiā coactus respicere polemō p̄io coronā detractā capiti. piecit: paulo post brachia intra palatū recepit. Dūq; p̄cedere tpe: has scholas exierunt. quū hilaritate de populo: et ad vitinū totā luxuriā exiit: et infamā tandē gaudione magis p̄bus euasit. *¶* Unde ap̄ Ps̄ p̄ume ad Lountb. 12. Emulamini autē charissimata in eliora: et adhuc excellentiorē viā vobis demōstro. Seq̄tur in tex. Habitacula autē iustoz; bñdicent. *¶* Harrat Quidā? meramoz;

A.

B.

phoseos lib. 2. q. phæto filius solis cū parentē in mundi primordio
 q̄suisset post innumeros labores tandē in medio mūdi in tali reperit
 eū habitaculo residētē. Dom^o (inquit) regia in q̄ residēbat auro splē
 dens colūnis altissimis portabat: pyrope lapide assiduas flāmas:
 euomēte velut ignis ebur nitidū in culmine fulgebat. valuas: lariz:
 argente^o radiabat. Illic vulcanus fabroz de^o ornauerat domū pi-
 cturis varijs imaginū celi terre pontiqz. bestiaz. autum. pisciū. et oīz
 q̄ celi ambitu cōtinent. Hec habitatio moraliter pot̄ dici aīa vniuersi
 qz sicut inquit: psal. Benedicet homo q̄ timet dñm. Hāc hanc habita-
 tionē in statu innocētie nature p̄ditor: fm̄ descriptiones iam positas
 ordinauit. Primo qz sedit sup̄ q̄tuor colūnas x̄tutū cardinaliū: vsqz
 ad celi et p̄dissi culmen mirifice fabricata: Eccl. 24. ego in altissimis
 habito et thronus me^o in colūna nubis. Ibi pyropes fulsit: qui vt dic̄
 Plinius naturaliter flāmas igneas ex se mittit. Hāc pyr qz ignis
 sonat piropes: cui^o natura vt dic̄ Plini^o talis est vt melle madefa-
 ctus q̄ abundantius eo tard^o infrigescit: imo potius inardescit: et
 caritate significat status p̄mi hoīs: a quo ardo igneus et flāma diuī
 ni amous def: casset nullaten^o. Sed āplius continue increuisset. Si
 obex dūtaxet criminalis iniustitie et ouginalis macule non fuisset.
 Hū^o habitatiois culmen ebur nitidū occupauit. p̄ q̄ felicitatis ha-
 bite iā: et ermitas designat: cui^o natura talis est vt dic̄ idē vbi supra
 vt nulli igni cedat si nature p̄fectionē habeat cui p̄p̄ hoc felicē sta-
 tū innocētie sibi non ābigō fuisse. Hāc et stat^o ille creat^o fuit tā stabl-
 lis et tā firm^o vt in hoīe null^o fuisset tēptatiois ignis p̄fund^o. q̄uis
 proh docto: eidē pe: cāti postea sit ablat^o. Iuxta qd̄m in p̄sona dei hoīs
 puniētis p̄ p̄cto d̄f per p̄phetā Amos. 3. et p̄cutiaz domū h̄yemalē
 cū domo estua et p̄būt dom^o eburnee et dissipabūt edes m̄te die do.
 Huius tēpli valuas color: nitid^o radiauit: q̄ mūdicia signū fuit. Illic
 sumus faber sp̄sfectūs q̄ oīm est artifex oīm h̄n̄s sciam formas depi-
 xit autū pisciū et bestiaz quarūcūqz: dū solia se h̄ō ane x̄tutē atqz dñū
 tradidit oīm p̄dictoz. Et p̄ tūc verū esset dicere illud Daniel. 2. De^o
 celi regnū et fortitudinē et i peritū et gliaz dedit tibi et oīa in q̄b^o habi-
 tant filij hoīz et bestie agri volucres q̄qz celi dedit i manu tua et sub-
 ditōe tua vniuersa p̄stituit. Hāc gratiosā habitatiōē quis p̄ petm̄
 dirutā et f: datā: deus celi. s. r̄ps p̄prio s̄a guine repauit: vt aīa q̄ ei^o
 sustitiā voluerit colere b̄ndicat sitqz b̄ndicta. D. Sequē in ter. Gloriā
 possidebūt sapientes: nō gliaz mūdanoz sed gliaz beatoz. Gloria em̄
 mūdanoz et maloꝝ fm̄ sedā p̄sistit in trib^o in fumo. Fum^o execat
 p̄ qd̄ intelligit auaritia i puma. Spuma inflat p̄ quā intelligit tactā
 tia. in sōno. Somn^o. ebet at p̄ quē intelligit lasciuia qz lasciu^o velut
 in sensibilibus est et mortu^o ad opa virtuosa. in hīs trib^o gloriā tur ma-
 xime hōes hīs dieb^o. Ideo tales hēbūt i exitu p̄tumelias sicut dic̄
 sapiens. Gloriā p̄cedit hūilitas et supbiā s: q̄ contumelia. et sic est in
 rei x̄itate. Hāc q̄tūcūqz glorie hō p̄p̄ pulchritudinē corpale qd̄ p̄ti-
 net ad lasciuia. q̄tūcūqz etiā in fortitudine corpali qd̄ pertinet ad sup-
 bios. Et q̄tūcūqz in potētia pecuniali quod pertinet ad auaros:
 Omnia hec facilliter euanescent velut flos vel rosa et tunc nihil rea-
 manet de tota gloria nisi post mortem modicus status venti.

E

E. An fingunt poete fuisse duos narcissū & Alacē quorū primus pulcherrimus fuit regū: scds fortissimus. & cū non essent fortune placentes ob defectum proprie cognitionis in flores sunt conuersi de quorū gloria nihil mansit nisi prima littera nois in floribus inscripta sicut p̄ per x̄giliū / In buccolicis & Quidiū meta. 12. Et x̄e magnū eēt si tāta esset p̄petuitas in gloria mundanorum. Unde Esa. xl. De gloria mūdanoꝝ d̄r. Omnis gloria eius quasi flos feni exortus est ei sol et arefcit fenū. Non sic gloriāntur sancti: sed totaliter p̄ oppositū. quia illi de amore voluptatis mundane. Isti de dilectione felicitatis eterne: quia istorū gl̄ia vt ait Grego. est in rege x̄itatis: in lege eq̄tatis: et in pace felicitatis. An̄ p̄pheta in psalmis. Gl̄ia hęc ē oib̄ sc̄tis ei⁹.

E.

¶ Lectio. xxvii.

Cap. 4.

Audite filii disciplinam patris & attendite vt sciatis prudentiam: donum bonum tributam vobis legem meā ne derelinquatis.

¶ In isto capitulo monet sapiens sapientiam tenere & querere per exemplū. Et secundū hoc diuiditur iste textus in duas partes. Pr̄mo docet sapiens sapiētiā tenere. Ibi Audite filij disciplinā patris & attendite vt sciatis prudentiā donū bonū tributā vobis &c. Secundo docet idem sapiens ipsam sapiētiā per exemplū acquirere. Ibi Nam & ego filius fui patris mei tenellus & vnigenitus: coram matre mea & docebat me &c. vt in sequēti textu. Quantū ad primū dicit. audite filij disciplinam patris &c. Sequē. donū bonū tributā vobis. A. Sciendū est q̄ inter cuncta dona dei que p̄tinē nobis largitur sunt tria dona specialiter: & spiritalia: vt ex sacra scriptura colligit: que familiaribus solis confert. Pr̄mū est pacis integritas. Secundū est timoris sinceritas. Tertiuū est cordis liberalitas siue frugalitas: Hęc sunt tria dona que cōtulit deus salomoni de q̄b⁹ tertij regū. 4. dicit. Dedit quoq; deus sapientiā salomoni & prudentiam multam nimis & latitudinem cordis multam nimis quasi arenam que est in litore maris. De primo & secundo donis dicitur Ecclesiasticis primo Corona sapientie timor domini: replens pacem et salutem fructum et vidit & dinumerauit eam: vtraq; autem sunt dona dei. de tertio dicit Ecclesiastes. 3. Omnis enim homo qui comedit et bibit & videt bonū de labore suo hoc donum dei est. Pr̄mo dico hoc p̄ter dona dei que ip̄e suis largitur fam̄iliaribus: est pacis integritas: & hoc est pr̄imum & purissimum donum dei q̄ mundus conferre non potest sed solus de⁹ hinc est q̄ solum numen sapientie pallas dicit & fingitur a poetis oliuam arborē in conditione athenarum pr̄mitus offendisse. Nam post controuersiam factam de nomine Ciuitatis inter pallasdem & neptunum data fuit sententia vt qui donū melius obtulisset illius nomine vocaretur. Neptunus autem percussit litore equum suscitauit: Sed pallas iactata hasta oliuam pacis fertur illico ostendisse. Quod donum quia donis bellicis magis appreciabatur.

M.

2

ideo pallas victoriam merebatur. Hec notat Ouidius Metamorphoseos libro sexto. Sic moraliter animarum nostrarum dominus diabolus veditavit: sententia data totius humani generis vt dominio potiretur qui pulchrius donum offerret. dona belli contulit diabolus. Dum sensualitatem equinam contra rationis iudicium nitebatur continuis discordijs exaltare: hec dona facti viri et electi continere spuerunt dicentes illud Danielis. 5. Munera tua sint tibi et dona domus tue alteri da. Et ideo certe propter meritum eorum deus summe sapientie obrulit excellentissimum donum pacis quando vngentum filium suum (in cuius ortu cantabant angeli gloria in excelsis. etc.) in virginis utero constituit incarnandum pro pacis federe sempiterno. Et sic cessit victoria summo deo sapientie. De hoc habet sapien. 3. Fideles dilectione acquiescent illi quoniam donum et pax est electis dei. V. Sed reuera hanc pacem impediunt tria genera hominum scilicet seculares: claustrales: et pastores: et hoc est quod dicit Hugo de claustro anime. Est (inquit) pax estimata pax simulata. et pax imperata. Dum enim pacem inter seculares querimus dum discordes ad concordiam reuocamus estimant seculares quod pacem inter nos habeamus: Dum in vestimentis foras eximus Quum: cum interius simus Lupi rapaces: dum prelati subditis pacem imperamus et eos discipline legibus coarctamus pacem imperantes sed minime tenentes solummodo pacem imperamus: Primam igitur pacem estimant seculares. Secundam simulant peruersi claustrales: Sed tertiam imperant et tenent tepidi pastores. Hec Hugo. Est ideo isti donum dei non retinent vt deberent sed retinent cum contemptu. Iuxta illud Malachie primo. Data remiserunt tibi. L. Secundum donum quod deus confert suis est timoris sinceritas. Nam et hoc donum dei in magnum est videlicet quod homo semper habeat timorem dei in agendis: Unde Augustinus de verbis domini in monte. Timendus est deus cui cura semper est vt videat: aut saltem si peccare vis omnino quere locum vbi te non videat quem tu times. Nam inter primas gratias est timor domini quasi totius religionis exordium: et sicut desidia et securitas mater est omnium delictorum: sic timor radix et custos omnium dei donorum. Scriptum est enim Si non incesseris instanter subuertetur domus tua. Sic enim conuexa sunt timor et religio quod omne virtutum dei edificium illico vergit in precipitium si huius doni amiseris fundamentum: nec vnquam commendatur iustus nisi fuerit timoratus. Hic timor facit nos vniuersa deserere. mundo abrenunciare nosmetipsos sponte abnegare. Hec Aug. Istud autem donum timoris misit nobis pater celestis in die penthecostes quoniam spiritu sanctum in mundo effudit vt veris caretur illud Actuum primo. In remissionem peccatorum accipietis donum spiritus sancti. Quod vero hoc donum fuit donum timoris ostendit Esai. xxi. dicens. Replebit eum spiritus timoris domini. Quod dicitur de quolibet recipiente donum timoris filialis et caritatis: sicut et ipse spiritus timoris caritas nuncupatur. D. An et hoc donum potest assimilari anulo quem papa alexander vt in eius chronicis legitur: cuiusdam militi peccata confitenti licet non perfecte penitentes

Sapi timoris -

tulit: in hoc anulo lapis erat cui⁹ talis erat virtus vt timorem mor-
tis ⁊ pene incuteret quem cum deuotus miles fuisset contemplantus
tanta vis timoris in eius anima causabatur. vt mouente spiritu san-
cto non solum timore pene sed amore iustitie omnium peccatorum
suorum penitentia libenter admisit imponendam. Sic reuera spī-
ritu sanctus causat in nobis timorē seruile et initialē per cuius cons-
uetudinē timorem filialem tāq̄ finem sui operis leuiter itroducit:
veluti qui mittit filium per foramen acus primo subtiliter mittit quo
duo diuisa firmiter copulcentur. Sic Reuera vtriusq̄ huiusmodi timo-
ris tam principium q̄ finem summus pontifex deus per donum spī-
ritu sancti penitentibus nobis confert. per quod donum illa q̄ erant
prius diuisa deus scilicet et anima nostra indissolubili vinculo ppe-
tuo copulantur: que non per diabolū aut per quecūq̄ seculi obles-
ctamenta nobis inuitis poterunt separari: Unde scribitur Actuum
secundo. Dextera dei ex promissione spiritus sancti accepta ⁊ patre ef-
fudit hoc donū quod videtis ⁊ auditis. E. Tertio dico q̄ deus cō-ert B.
quibus vult cordis liberalitatem ⁊ hoc est specialissimū donum dei:
quando deus dat alicui dona sufficientia et cum hoc donat latitudi-
nem cordis boni vt libenter expendat dona dei ad eius honorem: vn-
de Maximianus. Quid mihi diuitie quax si dempseris vsum. q̄q̄
largus opū semper egenus ero. Et Martialis cocus. Quas dederis
solas semper habebis opes. Et Horatius in epistolis. Quo fortuna
mihi si non conceditur vti. vel quo mihi fortunam ⁊c. Et in libro car-
minum. Luncta manus auidas fugiunt heredis amico. Que dede-
ris animo. Nam quis homo multa temporalia habeat et possideat:
sine tamen cordis latitudine ista non iudicantur dona dei: sed tan-
tum Fortune: Quia quis deus permittat auaros multa bona ha-
bere ipse tamen non dat sed tantum permittit. Abi autem vide-
mus cordis latitudinem cum diuitijs ad honorem dei non ad vanta-
tatem ibi est signum infallibile q̄ sunt dona dei ⁊ non fortune. Unde
Seneca epistola octaua. Vitate que vulgo placent ⁊ ad omne ortui-
tum bonum pauidi ⁊ suspitiosi subsistite. Nam ⁊ fere ⁊ pisces p̄ oble-
ctamenta decipiuntur. hec ergo que vos putatis munera fortune
solijs insidie sunt. Quicūq̄ ergo voluerit agere tutā vitam. viscata
ista dona deuitet et nō stringatur per ista bona tēporalia in cordis te-
nacitate sicut in iustis. F.
Quēadmodū sunt auari q̄ nunq̄ dissoluū-
tur ab huiusmodi visco nec alijs profunt per bonū suorum bonorum
sp̄alium vsum quousq̄ deus auferat vitam eorum. quia scdm sapien-
tem Tharus nisi cum moritur nunq̄ bene facit: sed semp sibi nocet
velut auis pugnans in visco. Similes eī sunt auari in vasculo in quo
solent pueri congregatam pecuniam reponere. ex quo nihil extrahi
pōt si non frangatur. Similes etiam sunt pueri qui de accepto a ma-
tre cibo etiā plusq̄ sufficiat nemini etiam obnixē petenti largiūtur.
Cum vero ex saturati fuerint ex eo qd̄ su pest in loco aliquo reliquit
quis amplius comedere non valent. Unde Seneca Epistola quarta.
Nunq̄ aliter nobis cōuenire possunt diuitie nisi sicut calceus pe-
dis: quāntumcūq̄ enim calceus pulcher fuerit et pedem preseruet

a lapidibus et a frigore si nimis stringat impedit gressum et magis obest q̄ prodest. Sic diuitie si affectionem cordis que prius fuit libera constringant per tenacitatem male nobis conueniunt q̄q̄ et hec conuenire videantur. Unde q̄d diu homines nudi sunt pedibus ⁊ pauca habent sunt liberales sed cum fuerint calceati stringuntur: Sed charissimi non nos sic sed omnibus latitudinem cordis ostendam⁹: in hijs presertim que dei honorem et proximi cōcernunt commodū: Unde Ecclesiastes. 5. scribitur. Et omnium hominum cui dedit deus diuitias atq̄ substantiam potestatemq̄ et tribuit vt comedat ex eis et fruatur parte sua. et letetur de labore suo hoc est donum dei: Non enim satis recordabitur dierum vite sue eo q̄ deus occupet delictis cor eius. Est autem malum quod vidi sub sole ⁊ quidem frequēs ap̄d homines vir cui dedit deus diuitias ⁊ substantiam et honorem ⁊ nihil deest anime sue ex omnibus que desi derat nec tribuit ei potestatem deus vt comedat ex eo sed homo extrane⁹ vorabit illud hoc valitas ⁊ magna miseria est.

¶ Lectio. 33.

Nam et ego filius fui patris mei tenellus et vnigenitus coram matre mea / et docebat me atq̄ dicebat: Suscipiat verba mea cor tuum: custodi precepta mea et viues: posside sapiētiā: posside prudētiā: ne obliuiscaris neq̄ declinēs a verbis oris mei.

¶ In ista parte prosequitur Sapiens monēdo filium qualiter Sapiētiā acquirere debeat per exemplum. Et secundum hoc diuiditur iste textus in duas partes. Primo enim ostendit sapiens propositum / scilicet q̄ sapiētia est acquirēda per exemplum. Ibi Nam et ego filius fui patris mei ⁊c. Secundo docet idem sapiens qualiter seruare debeat in eternum. Ibi: Ne dimittas eam et custodiet te ⁊c. vt in sequenti textu. A. Dicit ergo sapiens quantum ad primum. nam et ego filius fui patris mei ⁊c. Sequitur. Custodi precepta mea et viues. Narrat Fulgentius libro primo q̄ poete triplicem vitam homini cōsueuerunt: quarum primam theoreticā: aliam practicā: et tertiam philargicā appellabant. Quas nos latino eloquio: contemplatiuā actiuā: voluptariā seu voluntariā: nuncupamus. Et secundum hanc triplicem vite distinctionem. tres deas posuerunt has vitas (vt ita loquar) hominum gubernantes: quarū primam que cōtemplatiuā respicit: palladē. deā appellauerūt. Sapientē: Scōm que actiuā respicit. Junonem. i. auaritiē deā appellabant: Tertiam vero que voluptariā regit: venerem. Id est deā lasciuie nuncuparunt. Quis autem iste dea a Poetis descriptioibus pluribus et titulis fuerint insignite. Ad presens tamen quāsi istarum proprietatem in tñ vni. ā tangam: que ad ppositum magis spectat: ⁊ in fine concludā q̄ custodia deceptorū dei: ducit ad illud genus vite qd̄ dea sapientie regit: q̄ de illa vita d̄: custodi

precepta mea et viues Dico ergo primo q̄ prima dea scilicet pallas
 dea Sapientie in eius descriptione. Super ignem dicitur dominari.
 Secunda que iuno vocatur dicit sceptrū ferreum baiulare. Tertia
 que venus d̄ fertur nuda in aquis pelagi balnare. Harū meminit
 Vincen. lib. 6 Speculi doctrinalis sup̄ v̄bis fulgētij supius recitat
 B. Dico igitur primo q̄ prima dea que sapientie nomen habet signi-
 ficat sicut Chrysostom⁹ Homel. 45. probat. hec vero dilectio d̄ deo
 sapientie subiaceret: quia sapientia vere contēplationis de deo eius
 amorem in cordibus fidelium tanq̄ prolem et filiū naturaliter ex se
 gignit. An̄ ecclesiastici. 3. Filij sapientie ecclesia iustorum. et natio illorū
 obediētia et dilectio. Narrat prudētī q̄ dea hec sapientie pallas scul-
 pebatur apud antiquos ramū viridem manu tenens. qui quidem ra-
 mus quous nullius terreni nutrire tur humore: in manu tamē imagi-
 nis floruit perpetua vita virens. In signū q̄ amor siue dilectio dei q̄
 hīs terrenis radicalem humorem nunq̄ capere potest per contem-
 plationē vero sapientie fructificās crescit et viuūt. Proverbiorū. iij.

Signū vite est ijs qui apprehenderint eā et qui tenuerunt eā beati.
 dñs em̄ sapiētia fundauit terrā. L. Secunda dea iuno nomie practi-
 cam alias actiua vitā respicit et dirigit que circa spalia acquirē
 da est. Hec autē dea in sui descriptione sceptrum ferreum baiulabat.
 Per ferrū q̄ de natura sua est graue et rubiginē trahit: intelligit
 moraliter auaritia diuitū. siue dominiū mūdanoꝝ. Et ideo traditur
 huic deo ferrū. q̄ soli actiui circa mūdū cupidi et auari sunt illi qui
 suo oneroso dñinio et in intolerabili maiestate pauperes onerant
 et opprimunt impotentes Rubigo vero quā cito cōtrahit significat
 corruptionē celere et adnihilationē dignitatis et potentie mūda-
 norum. q̄ reuera massa grauis ferri quā iniusti portant et occupant
 nō sinit eos subsistere onere sub tam graui sed eos deficere valde cito
 In rei veritate mūdani mlti credūt se honorare et decorare per ferrū
 atq̄ gladiū potentie atq̄ diuitiarū non ad sufficientiam et propor-
 tionē suarū viriū congregatarū. sed nimium excessiui. Quare pro-
 pter earū pondus et grauitatē citius facient eos in conspectu et con-
 flictu diaboli precipites. q̄ victores. Et ideo vita eorum spiritua-
 lis nō diu durat. An̄ Gregor⁹ in homelia. Audi cum nudo luctari
 debem⁹. nā si vestitus quisq̄ cū nudo luctatur citius ad terrā deij-
 citur quia habet vnde teneatur. Quid enim sunt terrena omnia nisi
 quedā corporis indumenta. Qui ergo contra diabolū ad certamē
 properat vestimenta abijciat ne succūbat. Dicit enī Plinius li. 16.
 q̄ libanus est huius nature q̄ omniū altitudinem aliarum arborum
 excedit. teneritudinem tamen habet cacuminis vt detrucetur ex-
 guo flatu venti. ablato vero vertice quantumcūq̄ modice cum trūco
 et stipite mouitur arbor tota. Et consimile dicit ibidem de cedro Mo-
 raliter per libanū cupidus intelligo et auaros: hū q̄ diu florent cacu-
 mine potentie et dignitatis per laudes fatuoz ac si foent iusti u-
 xa illō Ecclastes. viij. Vidi impios sepultos qui etiā dū adhuc viue-
 rent in loco sancto erant et laudabantur in ciuitate quasi iustorum

B.

C.

operum sed et hoc vanitas est: sibi autem propter imbecillitatem cacuminis. i. sue fragilis dignitatis (quis non considerent) quasi in momento et facillime detruncantur hoc vero fiet in morte talium quando ad flatum venti modici mors vitam subsequetur. Job. 7. Memento quia ventus est vita mea et non reuertetur oculus meus ut videat bona nec aspiciet me visus hominis. Tunc morietur et auferetur cacumen totius dignitatis temporalis et stipes cum trunco id est anima cum corpore morietur eternaliter. Esa. 10. Ecce dominator dominus exercituum constringet lagunculam in terrore. et excelsi statura succidentur et sublimes humiliabuntur. et subuertentur condensa saltus eius ferro et libanus cum excelsis cadet. **D.** Tertia dea in sui descriptione fingitur in aquis pelagi balneari. et dicebatur vitam regere voluptatis. Per aquam que licet mollis sit vi tamen suffocat et absorbet significatur vita venerea: quia quis modicum delectet: vires. tamen anime suffocat et enervat. Luce. viii. In voluptatibus vite euntes suffocantur. Cur autem in aquis maris hec dea libidinis dicitur balneari: causa potest esse quia quod in mari submergitur non poterit faciliter ad superficiem resurre. Sic qui in isto peccato immersus fuerit difficulter a pristina malicia poterit resurre quousque finaliter moriatur. Apocalypsis. 16. Omnis anima viuens mortua est in mari. Hec tres dee sunt que omnium hominum triplicem vitam gerunt: quorum sola prima videlicet dea sapientie: causat vitam: cetera vero dea magis ducit ad mortem quam ad vitam. Ecclesiastici. 39. Sapientia filius suis vitam inspirat et qui diligit illam diligit vitam. Hec vero sapientia ut concludamus nihil aliud est quam custodia preceptorum dei. Psalmista. Sapientiam prestans paruulis. Iustitie dominirecte letificantes corda. Et exponit consequenter que sunt iste iustitie que sapientiam istam prestans: subdit Preceptum domini lucidum illuminans oculos. Custodi ergo precepta et viues.

Lectio. xxxiiii.

Ne dimittas eam et custodiet te: dilige eam et conseruabit te. principium sapientie posside sapientiam et in omni possessione tua acquire prudentiam arripe illam et exaltabit te glorificaberis ab ea cum eam fueris amplexatus: dabit capiti tuo augmenta gratiarum et corona inclita preteget te.

C Postquam sapiens declarauit quod sapientia acquirenda sit per exemplum: illic ostendit quod ipsa veraciter ducit ad profectum. et secundum hoc diuiditur iste textus in duas partes. Primo ostendit quod sapientia est quantum ad perfectionem presentem: gratie conseruatiua. Ibi ne dimittas eam et custodiet te etc. Secundo ostendit quod ipsa est quantum ad perfectionem future glorie causatiua. ibi Arripe illam et exaltabit te etc. **A.** Illic est primo sciendum quod sicut dicunt Doctores tria erant spiritus veteris numina quibus sacrificantes coronis diuersis erant reddi

miti Prīmū bacchus vocabatur seu liber cui sacrificātes hedera co-
ronabantur restantē scriptura. 2. Machabeorū. Ducebantur autem
cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia: et cum liberi
sacra celebrarentur. cogebātur hedera coronati liberū circuire. Se-
cundum numen erat venus cui sacrificātes ramis mirthi coronabā-
tur. Tertium erat phebus cui immolantes verticem viridi lauro cin-
gebant. Per hec tria numina intelligo mūdum: carnem: et celi dñm
quoz quilibet diuersimode sibi seruiētes coronat: mūdus nāq; coro-
nat suos hedera penalitatis gehēne et deditat; efne: de qua corona-
tione Esa. 22. scribitur. Coronans coronabit te tribulatione: q̄si pi-
lam mittet te in terram latam et spaciosam. Est enim hedera vt dicit
Albertus. 6. de vegetabilibus. arbor supereminens circumstantib⁹
arboribus: ideo alie nō possunt crescere sicut ipsa. Fedissimi odoris
est: et vilis: hec albertus. Et vt dicit Isidorus. Ebrietati prestat inssi-
gne. Unde et baccho qui dominus vini fingitur consecratur. B. Re-
uera hec sunt conditiones quibus mundus suos coronat amatores.
Primo enim coronat eos conditione supereminētie et ambitionis
corumpendo in eis omnem humorem calide caritatis et gratie. Et
de hac corona dicitur Esa. 28. De corone supbie. ebrijs effraym. et flo-
ri decident. glorie exultationis eius: qui erant in vertice vallis pin-
gullissime errantes a vino. Nam ambitio et superbia tanta est q̄ ama-
tores huius mundi nituntur seipos super omnes homines diuitijs
et honoribus exaltare: et pauperibus humorem necessariū quo alū-
tur substrahere quantum possunt. Isti sunt fetidissimi odoris p̄ au-
riciam et nullius fructus per act⁹ meritorios: quia sicut dicit alber-
tus vbi supra: hedera fructum vtilē nunq̄ portat: sed magis ad onus
proprium q̄ ad vtilitatē quācunq;. Huius numinis isigne est ebrie-
tas: quia mundus quos coronat per prosperitatem fortune. iebuat
ita q̄ sui ipsius fragilitatem et diuitiarum malignitatem obliuiscun-
tur sicut de ebriosis conuenit qui scientiam rerum simul et memoriā
perdunt. De hac corona Esaie. 28. scribitur. Pedibus cōculcabitur
corona superbie ebriozum effraym: et erit flos decidens glorie exulta-
tionis eius. qui est super verticem vallis piguiū: quasi temporaneū
asi maturitatē autumnī. quod cum aspexerit vidēs. statim vt manu
tennerit deiciat illud. In die illa erit dominus exercituz corona
glorie et sertum exultationis residuo populi sui et spiritus iudiciū se-
dentis super iudiciū et fortitudo reuertentibus de bello ad portā.

C. Secundum numen erat venus. hec suos cultores mirtho co-
ronauit. Mirthus autem vt dicit Albertus exteriorem corticem ha-
bet pulchram et lucidam sed viscosam: nunq̄ enim nisi in sterilibus
locis nascitur vnde mirthus in solo maris litore semper crescit: acu-
leos habet sub rosis et folijs admodum spine et nitor corticis per pro-
cessum temporis vertitur in nigredinem: Idem Albertus. Reuera
moraliter hec omnia dat voluptas carnalis sibi seruienti pro coro-
na. Nam primo tribuit in cortice: id est in exteriori apparentia can-
dorem et lucem delectationis simul tamen cum visco male et pesti-

B.

C.

me consuetudinis: spinas profert sub rosis et folijs occultas. Dum per conscientie remorsum sub delectatione breuissima aculeum suum figit: color eius / quibus aspectu, sit pulcher in nigredinem tamen miserie eterne facilliter valde transit. Huius numinis cultores perfecti sunt illi qui dicunt illud Sapientie, secundo. Coronemur lux rosis ante quæ marcescant, nullum pratum sit quod non pertrāseat luxuria nostra. Abiis relinquamus signa letitiae: quoniam hec est pars nostra et hec est fors nostra. Sed vere sub his rosis latet eterna ^{sapi}entia miserie et compunctionis quam perpetue sentient pungitiua ^{fructu} Tertium nomen, coronat famulos suos lauro. D. Laurus ut dicit Albertus ubi supra dicitur a laudando, eo quod laude digni aut dicitur coronabantur a romanis ramis lauri. Lulus vis est ut dicit Suetonius Libro tertio, de vita Cesaris, quibus coronatum a tonitruo et fulmine dicitur preferuare. Unde de Tyberio narrat quod cum fulmen quasi naturaliter abhorreret semper corona laurea usus est. Hec etiam ut dicit Albertus est lauri natura quod nucleo eius diuiso in duo quilibet pars totam seminalem virtutem habet. Et arbores proprij viroris producat: quod non contingit in alijs arboribus: ut de nucce et de glande patet. Additur et tertia virtus quod grana eius ante potum sumptu contra Ebrietatem valent: nam difficulter aut nullo modo post esum eorum inebriantur homines. Sic autem est de gratia dei gratia faciente: hoc est de charitate quam quis gustauerit ante potum ceterorum donorum: tam nature quam fortune quam etiam spiritus sancti quibus abuti possumus: nunquam ea durate inebriabitur: hoc est non abutetur potu gratiarum: quia charitas non compatitur vitia: nec sinit ea predictum donis dei abuti. E. Reuera moraliter hec sunt conditiones quibus verus phebicus et sapientie solus deus christus iesus ministros suos coronat. Nam corona qua suos coronat in via est gratia, preferuans et custodiens quantum in ipsa est ab incendio temptationis et fulmine peccatorum: nam quod diu manserit nobiscum hec corona proteget nos ab omni fulmine inimici: ad modum scuti rotundi: Ita quod de quolibet nostrum dici poterit illud Psalmiste: Scuto bone voluntatis tue coronasti eum domine. Huius vero gratie nucleus et dulcedo quam tuncquod minutus et paruus vim habet producendi arborem eterne viriditatis: premij scilicet eterni. Prime petri quinto. Cum apparuerit princeps pastorum percipietis immarcescibilem glorie coronam. Sed hic est aduertendum quod hec corona quasi laurea, dicitur immarcescibilis, quam deus cultoribus suis prestat in celo. Nam quam tuncquod gratia quam deus confert in vita, per affectionem peccati in cordibus nostris areseat: Manet tamen corona premij si nos ipsos velimus iterum conuertere ad gratiam derelictam. F. Narrat Quidius libro quarto, de fastis, et i libro. Detamor, quod Bacchus ariadne virginem adamauit offerens deitatem si cum eo cotuagio vellet copulari, qua renuente, cum theseum baccho preponeret ab eodem theseo postmodum spreta amarissime fleuit: rememorans per seipsam dicta bacchi. Lulusque dolore anxia solitaria vagaretur iuxta mare: plangens in hec verba prorupit Bacchum alloquens

illa ego sum cui tu solitus promittere celum (Iheu mihi quid pro scelere qualia dona dixerat.) Audierat iam dudum verba querentis Liber. Nam a tergo forte secutus erat. occupat amplexu iachrymasq; posu-
la siccas. Et pariter celi summa petam? ait: Tu mihi iuncta deo: mihi iuncta vocabula sumes. Iste processus verissim? e inter deum et animam peccatricem. Nam si conuertatur quisq; per penitentiam coronam tam græ-
q; glorie primo perditam reddit statim. Unde. ij. ad Thymoteum. 4.
In reliquo est mihi corona iustitie reposita: quaz reddet mihi in illa die dñs iustus iudex: non solū autē mihi: S; et his qui diligunt ad-
uentum eius. Huic cōsonat quod dicit Quidi? vbi supra. Scilicet
Sintq; tue testis faciā monumenta corone. quod et factum est. Nam
ariadnes corona celi vocata est. Sic etiam cōsimiliter de deo loquitur
Psalmi. ad animam peccatricem. Ipse est qui coronat te in miseri-
cordia et miserationibus. ¶ Lectio. xxxv.



Audi fili mi et suscipe verba mea: ut multipli-
centur tibi anni vite: viam sapientie mon-
strabo tibi: et ducam te per semitas equita-
tis: quas cum ingressus fueris non arctabū-
tur gressus tui et currens nō habebis offendiculū.

¶ Postq; recitauit salomon verba patris sui ipsum instruētis. Hic docet modū proficiendi ex parte docentis: q; ex quo ipse sapientiam susceperat patre docente: Sic debent alij ab ipso predicant. Utilitas vero istius discipline poterit esse duplex. Et secundum hoc diuis dicitur iste textus in duas ptes. Primo ostendit sapiens q; per sapientiam acquirunt gratia et impletio preceptorū ibi. Audi fili mi et suscipe vba mea etc. Secundo q; per eandē sapiētiam habetur pfectio consiliorū: ibi. Et ducā te per semitas equitatis etc. A. Hic est sciendū q; tres sunt semite per quas xp̄us suos ducit ad celū tanq; per viam breuissimam. Prima est voluntarie paupertatis. Secūda est obediētie et humilitatis. Tertia est continentie et castitatis. Prima ducit ad celum citius. Secūda securius. Tertia regit mundius. Prima semita per quā xp̄s nos ducit scz religioſos est Semita paupertatis voluntarie et per illā ad celum venit citius. In Seneca de remedijs fortuitorū. Amisisti pecuniā: expeditior eris in via. In Bernardus in quodā sermone proijce sarcinam seculi et ne queras diuitias que camelos oneribus cōparant. Sed nudus et leuis ad celum vola: ne alas tue virtutis auri pondus premat: quid em̄ paupertate ditius. Quid preciosius reperitur qua nimirū regnū celorum emitur. gratia diuina acquiritur: vis obtinere celum. discere viam breuem amplectere paupertatē: tuum erit. Magna hō abusio et nimis magna derisio vt diues esse velit vermiculus vilis. ppter quem deus maieſtatis et dñs voluit esse pauper et in propria persona nobis viā paupertatis ostendit. Narrat Valerius lib. secūdo et scribit Virgilius primo eneidos. q; cum a grecis troia vndiq; capta fuisset Anchises pater enee. consuluit. iouem qualiter et per quam viā posset ad sedes saluas et a tanto periculo securius proficisci. Cūq; hac de caus

sa solue exorasset ecce repente aperto ethere prodixit stella splendens
 facem ducēs per aereꝝ causāsq; fragorē mirabilē et p̄mo supra domū
 constitit. anchise. vbi cuz tempore modico perstititq; elata sursum cū
 luce maxima saltando per aerem ad siluam que prope troiā erat de-
 clinans a latere se conuertit: et ibi constitit sicut pius volens osten-
 dere q; via nemorosa foret fugientibus saluū iter: et nullā aliam esse
 viam per quā possit pericula fugere ⁊ ad sedes proprias tutius ⁊ ci-
 tius peruenire: quam viā dum anchises prosequitur cū suis virtute
 sui oraculi fuit saluus. Moraliter quādo ciuitas huius mūdi in ma-
 ligno totaliter sita fuit: cōsulerūt ātīqui patres oraculū summi dei
 qualiter ab igne peccati et concupiscētie saluari possent: atq; ad se-
 des pertingere q̄ctis eterne: q̄libet eorū orante ⁊ dicente. Regē p̄de
 mihi dñe in via tua: ⁊ dirige me in semita recta prop̄ inimicos meos
 Sed ecce dum sic orauerunt prosiluit stella splendēs. filius summi
 patris nō solum supra sed iuxta domū corporis virginalis. continuo
 tonitruo primo premisso non quidē terribili sed mirabili salutatōis
 angelice. Quequidē stella populū plenitudine legis atq; gratie sū
 Illustrauit: Job. xxx. Post eū lucebit semita nec est potestas que
 comparetur ei. Sed ecce dum corporaliter ex hoc habitaculo p̄ces-
 sit hec stella penitentibus viā monstrauit dñi p̄se desertum penitētie
 et paupertatis voluntarie sponte subijt: q̄dū in hoc mundo mansit
 ac per hoc in seipso significans nullā esse viam ad euadendū pericu-
 la huius mundi et adipiscendas sedes eterne p̄rie p̄ter semitā paup-
 tatis et tribulationis p̄ntis. An̄ de eo legitur Ductus est iesus in de-
 sertū a spiritu ⁊c. l. Secūda semita per quā x̄ps suos duxit est semi-
 ta obedientie et humilitatis que ducit securus ad celum. Juxta illud
 Gregorij. 15. moralij. Obediētia sola est virtus que merito ceteras
 virtutes inserit incertasq; custodit. viam preparans atq; cōsumans
 Et bernardus in quodā sermone: non est dubiū quī ampliorē gratiā
 mereatur qui paratū se exhibet ante mādātū q̄ qui obedire satagit
 post mantatū: vnde psal. Deducine dñe in semitā mandatorū tuo-
 rum quī ipsam volui. et rationē assignat sapiens Prouerbio. quarto.
 Iustorū semita quasi lux splendens procedit et crescit vsq; ad perfe-
 ctā viē. via impiorū tenebrosa nesciūt vbi coronāt. D. Tertia semita
 p̄ quā x̄pus suos duxit ad celū est semita continentie et castitatis. et
 ista nihil est mūdus. Narrat Quidius de fastis lib. 4. q; Libeles ma-
 ter deorum debuit duci romam ab aufonia: cū autē nauis in qua vehe-
 batur nō posset propter siccitatem fluminis progredi ad erat virgo
 quedā noīe claudia deē veste sacerdos suspecta de crimie que quis
 fletet Trahentibus tamē romanis carinā vt vi applicarent ad ter-
 ram quam ante non poterant propter aque defectum. nullatenusq;
 possent: tunc claudia suspecta ita deū alloquitur.

Supplicis alma tue genitrix secunda deorum

Accipe sub certa conditione preces.

Casti negotiū si tu damnas meruisse fatebor

Morte luam penas iudice victa dea.

Sed si crimen abest tu nostre pignora vite:

Redabis et castas: castā sequere manus.

Chis dicitis statim applicavit funem nam et navis sequebatur ad terrā in signū castitatis quā tamen mille homines trahere non valebant. Ecce quātum apud gentiles valuit virtus castitatis: Unde q̄ sic caste transit per aquam (fluctuantem voluptatibus) huius mundi de illo p̄t exponi illud Sapientie. v. Non est vestigiū invenire neq̄ semitam carine illius in fluctibus. Et ne per ignorantia huius castitatis contingat nos deviare docebit nos vias suas dñs et ambulabimus in seminis eius.

Lectio. xxxvi.



Ene disciplinā ne dimittas eam: custodi illā q̄ illa est vita tua: ne delecteris iſ semitis impiorū: nec tibi placeat malorū via. Fuge ab ea nec trāseas p̄ illam declina: et desere eam. Nō enim dormiunt nisi cum malefecerint et nō capiūt seminis ab eis nisi supplantaverint: Comedunt panes impietatis et vinum iniquitatis bibunt.

CPostq̄ Sapiens docuit modū proficiendi ex parte docētis a principio huius capituli vsq̄ huc. Ilic in ista parte determinat idem ex parte audientis. Et fin hoc dividitur iste textus in duas ptes. Primo docet q̄ sapientia est diligenter audienda: et eternaliter retinenda: ibi. Tene disciplinam ne dimittas eam etc. Secundo docet q̄ per uersa cōuersatio siue amicitia est principaliter respuenda: ibi. ne delecteris in semitis impiorum etc. Subdit statim causam: q̄ tales comedunt panes impietatis etc. **A.** Ilic tangūtur specialiter duo ḡna hominū. Primi sunt pauperū spoliatores: et illi comedūt panes impietatis. Secūdi sunt innocentium occisores: et illi bibunt vinū iniquitatis: de primis exponitur illud quod dicitur Matth. 23. De vobis scribe et pharisæi hypocrite qui comeditis domos viduarū: Quia Ecclesiasti. 34. Panis egentium vita pauperis est. qui defraudat eum homo sanguinis est. Tales enim multi sunt hīs diebus qui delicias magnas et superabūdantes diuitias ex necessario cibo pauperū sibi faciunt per rapinā. **Uñ** glosa super illud Esaye. 3. Populū meū exatores sui spoliauerunt. Nostri principes pauperes publice delinquentes arguunt: et concludūt. Diuitibus vero peiora factentibus nil loquuntur et in prima rapina pauperū opes sibi thesaurizant: et in delicijs suis abutuntur: comedentes ea q̄ ad necessariū vsū pauperum deus dedit: dicentes Esaye. xxij. Ecce gaudium et letitia comedere carnes et bibere vinum. Sed reuera q̄m omnium talium gaudium crudele est et impium Ideo habet finem et exitum defectuosum. **Uñ** Esaye. 65. Ecce serui mei comedent et vos esurietis. Serui mei bibent et vos sitietis. Serui mei letabunt et vos confundentur. Alij autem sunt innocentium occisores: et illi bibunt vinum iniquitatis: et nō intelligūt hoc solaz de occisores: et corporum et homicidis: sed etiam de occisores mentium qui mala suadent proximis verbo et exemplo: vt proximū faciant delinquere per peccata: et isti dicunt sitientes: quia uinū q̄ sunt leti quousq̄ consimiles sibi: fa-

clant peccatores: ita ut quilibet eorum dicat vere illud. Sanguinem
vultuorum iustorum bibam.

Lectio. xxxvij.



Iustorum autem semita quasi lux splendens
procedit: et crescit usque ad perfectam diem: via
impiorum tenebrosa nesciunt ubi corruat.

A Postquam sapiens docuit modum proficiendi seu etiam proficiendi
di per malos vitam: hic declarat idem per bonorum imitationem: Nam nihil
est quod tantum stimulet hominem ad perfectum virtutis sicut semper ad bono-
rum viros exempla et opera bona oculos eleuare. ut notat Seneca
epistola. 45. Prodest (inquit) summe custodere tibi potuisse et esse habere
quod respicias: quia iustorum semita. i. via perfecta quasi lux splendens
procedit. ad alios vero per exemplum: Implens illud quod Christus precepit in
mattheo: Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona
et glorificent patrem vestrum qui in celis est. Et secundum hoc diuidit iste
textus in duas partes. Primo ostendit viam iustorum esse lucidissimam
quare est amplexanda: Ibi iustorum autem semita etc. Secundo ostendit viam
impiorum esse obscurissimam: quare est fugienda: Ibi via impiorum tenebro-
sa etc. Et est hic notandum quod vita iustorum moraliter comparatur luci et maxi-
me solari triplici ratione. Prima: quia est caloris effectiua. Secun-
da: quia est attractiua directiua. Tertia: quia est soporis exclusiua. Prima
igitur causa est quia est caloris effectiua: Nam quemadmodum sol suo
motu et lumine inferiora facit calida: Sic viri iusti motu bonorum ope-
rum et lumine sue sanctitatis alios terrenos ad calorem veritatis con-
uertunt: et assimilant eos quantum possunt summo deo. Unde iob. 12.
de iusto dicitur: Reuelat profunda de tenebris et producit in lucem
umbram mortis. Nam testante Chrysostomo hom. 14. Sicut perfecti
in hoc mundo deum ostendunt: Sic per iniquos viros occultatur: quod
sancti: quos peruersi obumbraverunt exemplo malo ne deum respice-
rent: ad perfectam Christi visionem lumine sue sanctitatis conuertunt: Iuxta
quod de sic obumbratis dicit Apostolus. Eratis aliquando tenebre nunc
autem lux in domino. unde dicit Seneca lib. primo questionum natura-
lium: quod quanto aliqua corpora sunt densiora. et pauciora habent for-
amina: tanto intentius inflammantur: et calorem diutius retinent: et inten-
tius circumquaque comunicant suis passibus: et per hoc probat quod in infe-
riori parte aeris nubes et grandines non generantur: propter spissitudi-
nem aeris in eadem parte: quam propter sui densitatem sol suo lumine
ceteris partibus amplius calefacit. Moraliter sic est in materia pre-
missa: Nam densissime partes et solidissime huius mundi sunt viri
sancti et iusti: in quibus nec lux carnalitatis nec grando cupiditatis
et frigide tenacitatis poterit generari propter habundantem calorem
quem a sole iustitie susceperunt: et ideo sicut calorem caritatis propter
sui soliditatem in seipsis continue retinent: Sic in proximis creant
quaque fundunt. Iob. 38. Nunquid ingressus est thesaurus nix. aut
thesaurus grandinis aperisti: per quam viam pargitur lux diuidit est
super terram quasi diceret. ubi nix et grando vigent non spargitur lux
et calor: Secundo dico quod vita iustorum ad modum lucis est itineris nostri

directua: Nam iusti luce doctrine sue et exemplo bone vite dirigunt iter
 nrm versus celum. vñ si illi non essent piculosus foret nobis transitus et
 ignotus. **C.** Dicit aristoteles de appetitibus elementorum quod in diebus philip
 pi regis via erat in quodam monte armenie de qua rex phos interrogabat
 Euribum nullum illi transiret quin mortuus caderet. Socrates igitur
 volens experiri quid lateret in via speculum magnum de calibe opposuit il
 li in monti: in quo statim deprehendit draconum vultus et facies: qui omnia apertes
 aeris vndique infecerat: quare cognita docuit per viam securioris et aliam de
 clinare. Reuera huius speculum illud dicitur hodie iustus quodis ponit in terris vt in
 luce doctrine sue quasi per reflectionem venenum diaboli in aetheris coagulat: quod
 lateret in via carnalis itineris et mundialis huius mundi. quod venenum adeo
 est efficax vt nullus vix per hanc viam transiens euadere possit qui finaliter
 moriatur. Hanc ergo viam cognita per doctrinam sanctorum tam vite quam bonorum ad aliam
 viam: vix penalarum et tribulationis quam securior est nosmetipsos transieram?
 An de viro iusto exponit idem quod dicitur Sapientia. 7. Locus est lucis eterne et
 speculum sine macula. **D.** Tertio dico quia via iustorum ad modum lucis excu
 tit fopos: et nam illi sunt qui lumine bone vite et sancte doctrine continue clamant
 illud quod dicitur ad ephesios. 5. Surge quod dormis et exurge a mortuis et illuminabit
 te. Christus dicit valeri quod est quodam firmitas quam vocat liturgia et hec est pas
 sio mentis grauis. cum febre acuta: et dormitatio continua: Ad cuius cu
 ram ista duo sume valent denudatio capitis et lux magna. huiusmodi isti qui
 consueti sunt ad peccata et quasi obstinati liturgiam grauissimam patiuntur: huiusmodi
 ex propria ignorantia et sue fragilitatis obliuione. maximam alienationem
 habent et acuta et innata caliditate: per quam appetunt et sitiunt voluptates
 carnales et diuitias mundiales in quibus iam indurati quasi dormitantes
 quiescunt. Sed istis maxime valet ista duo: vix denudatio capitis. i. anime
 quam purior est per compositionem per contritionem et confessionem: et quod ponatur in luce
 i. in comitua bonorum per quorum bonum exemplum ab antiqua dormitatio consuetudi
 ne preseruentur: ne iterato relabentur: et illud sume valet ad exercitandum et cu
 randum hominem a peccato: quia nulla est consuetudo tam praua quam non per
 sationem bonorum tolli possit: Unde de viris istis qui sic sua bona per
 satione excutiunt hominem a peccati sono. dicit apostolus ad thessalios. 5. Quis enim
 vos si lucus estis et si lucus dicit: non sumus noctis neque tenebrarum. Igitur non
 dormiamus sicut et ceteri sed vigilemus et sobrii sumus. **E.** Sed aduertendum
 quod lucus ista de qua fit sermo duo gratia hominum obscurare dicuntur. Primum
 sunt illi qui falsis detractionibus insunt: vt puta si bonus vir frequenter ore
 dicitur quod propter peccatum: si predicet quod propter vanam gloriam facit: si profes
 sor est propter pecuniam et sic de alijs. An de quolibet tali dicitur Esa. 5. Lux
 obtenebrata est in caligine eius. Et iterum Esa. 36. In manibus eius abscondit
 lucus. Sed sunt illi qui in fortuna nimis presunt: nam tales nullos bene
 viuentes iudicant nisi quibus fortuna deseruit. An Quis de potio: Quis
 cum fortuna stat. stat et fides: cuius cadit et fides: Diligens nemo nisi
 si cui parata est. Beatus Gregorius. 18. mora. super illo verbo: deridet iustus sim
 plicitas: sic dicit. Quid (inquit) stultius videtur mundo quam inerte et verbo
 simplicitate querere: vel propter paupertatem possessa relinquere quia mun
 di sapientibus paupertatis virtus fatuitas creditur: hoc etiam testatur ou
 dius de arte amandi. Pro vicio virtus criminosa sepe tulit. Et Esa. 5.

capitulo. Dicitis malū bonū et bonum malū: ponētes tenebras luce et lucē tenebras. ponentes amarū in dulce et dulce in amarū. Nō sic nos et vos charissimi: sed dū lucem habetis credite in luce et vī sū lucis sitis.

¶ Lectio trigesima octaua.



Hil mi ausculta sermones meos et ad eloquia mea inclina aurem tuam: ne recedat ab oculis tuis custodi ea in medio cordis tui: vita enim sunt inuenientibus ea et vniuerse carni sanitas. Omni custodia sua cor tuum quia ex ipso vita procedit. Remoue a te os prauum et detrahentia labia sint procul a te.

¶ Postquam docuit Sapiens quod malorum comitum est maxime declinanda. hic determinat vicia que a sapientie amatoribus sunt vitanda. Et hinc hoc diuiditur et sequens versus ad finem capituli in tres presertim tria crimina que dissuadet. Primo remouet Sapiens in loquendo fallaciam: ibi. Remoue a te os prauum etc. Secundo remouet idem sapiens in videndo concupiscentiam: ibi. oculi tui recta videant: vt in sequenti textu. Tertio remouet idem sapiens in progrediendo iniustitiam: ibi. Dirige semitas pedibus tuis etc. vt in sequenti textu. **A.** Dicit igitur quantum ad primum. Remoue a te os prauum etc. Et hoc propter tres causas: quia os prauum tria mala facit his diebus. Primo commedit vicia. Hoc pertinet ad medaces adultores. Secundo corodit optima. Hoc pertinet ad fallaces detractores. Tertio manifestat occulta. Hoc pertinet ad pessimos diffamatores: et hec sunt tria mala que communiter oris viciu consequitur. Primo dico quod adultores commedant vicia: et huius sunt os medax et prauus: hinc quod dicit cassiodorus in quadam epistola. Adulatio (inquit) falsa hominibus applaudit: omnibus salue dicit: prodigos et parcos vocat liberales: auaros sapientes: garrulos affabiles: superbos graues et constantes: et pigros maturos. Hec sagitta velociter volat: sed pessime vulnerat. Sermo enim obscurus in vacuum non ibit: et os quod mentis occidit animam. sapientie primo. et pro uerbis. et. Simulator ore decipit amicum suum. Non enim sunt in vita ista que tantum fouent errores malorum quemadmodum adultores mendaces: quia non est in ore eorum veritas: presertim. quia cor eorum vanum est. Tale ergo viciu oris remouendum est non solum a teipso. sed et a tuo consortio: quia sicut dicit augustinus super psalmum. 9. Adulantiu lingue ligant homines in peccatis: delectant enim ea facere in quibus non solum non timeant reprehensorum: sed laudatur opator. Hinc seneca epistola. iij. Inuestigat quod maxime desit inter potentes quibus nihil videtur deesse. Si (inquit) queris quod omnia possides tibus desit: vniu. respondeo: quia non est qui eis dicat solum etideo tales que talia habent ora a nostro consortio sunt citius sepandi. **B.** Et adhuc huius dicti vitas potest persuaderi ratione naturali. Dicit enim plinius in historia naturali. quod sicut cor est primum quod viuunt. Sic os primum quod mouet. Sicut primum morientibus: sic est moraliter. Nam quemadmodum cor solidum et bonum est principium vite spiritualis: Sic os prauum est principium mortis eiusdem



De quibus dicitur in psalmis. quorum os plenum est maledictione et amaritudine sub lingua eius labor et dolor. **U**n Job. 15. Docuit enim iniquitas tua os tuum et imitatus linguam blasphematum. **C**ondemnavit te os tuum et non ego et labia tua respondebunt tibi. **L**. Secundo dico quod os pravum habet fallaces detractores. **I**sti sunt ociosi et mali hypocrite: qui nihil aliud habent facere quam circumire continui ut si quid mali audierint augeant detrachendo. et si quid boni pervertant. **U**n Hieronymus super Osee prophetam. Nihil tam facile sicut ociosum et dormientem de aliorum labore et vigiliis disputare. **V**n prover. 6. Homo apostata vir inutilis gradit ore peruerso. annuit oculis: terit pede. digito loquitur. prauo corde machinatur malum. et omni tempore iurgia seminat. **U**n in canone habet de corum malicia. deteriores sunt qui mores bonorum vitam doctorum quantum in ipsis est corrumpunt: ipsi quod preedia aliorum substantiasque diripiunt. **I**psi enim extranos non aufferunt. sed detractores nos ipsos decipiunt et consumunt. **E**t ideo certe merito infames ab ecclesia sunt exules. **P**roverbio. viii. **T**imor domini odit malum. arrogantiam et superbiam et viam pravam et os bilingue detestor. **H**ec enim est ista generatio mala quam preventibus hinc gladios et comedunt inopes de terra et paupes ex hominibus. **P**rover. 30. **N**am sicut officium dentium in bestiis est cibum mordere. parare et totaliter cincindere. quod vis in hominibus sint propter loquelam. **H**ec tamen tria conveniunt detractoribus nam detractores cibum parant innocentibus padulationem mordent et vulnerant per falsam narrationem: et cuncta virtuosa preindunt pessimam diffamationem. et ideo magis similes sunt bestiis quam viris: et maxime ille bestie de qua dicitur. **D**aniel. 7. **E**t ecce bestia alia similis viso ipte stetit. et tres ordines erant in ore eius et in dentibus eius. **E**t dicebatur ei: Surge comedere carnes plurimas. **H**os tres ordines habent detractores in ore suis et in dentibus suis. quia eis est blanda adulatio falsa narratio et gravis diffamatio. **D**. **T**ertio dico quod pravum habent occultorum appellatores: de talibus dicitur **P**rover. 26. lingua fallax non amat veritatem. et os lubricum operatur ruinas. **E**t vere sic est. **N**am illi qui nihil sciunt celare sunt occasio maxime ruine. **P**rimorum tamen spiritualiter quam corporaliter. **E**t aiabus propterea quia tales peccant mortaliter secundum quod declarat **S**ctus **T**homas quarto sententiarum. **S**igillum enim secreti absque confessione admissum adeo quicquid tene non referare ac si in confessione fuisset dictum vel scitum. **U**n et de istis inquirere nullus debet alicuius sibi dicere quod querat: tunc tam queres quam narras peccat mortaliter: sicut declarat **J**ob. **I**n summa raymondi titulo de confessione: **U**n dandum est talis tanquam subditos volens inducere ad peccata. **E**t propterea dicitur **E**ccl. 23. **I**ndisciplinose loquelam non asuecat os tuum. in illa enim est verbum peccati. **T**alis enim quasi natura peccat: quia sicut dicit **A**ristoteles. de aiabus. **H**omo cum grande corpus habeat habet parvum os cuius oppositum est in bestiis: quia secundum proportionem corporum os eorum est magnum **E**t huius causa assignatur in libro de naturis rerum: quia ipsa simonia cuncta precedit: nam neque comedere neque inutilia garrere debet **E**t concordat **Q**uidam in libro epistolarum ubi querens. **C**ur de singula materia daretur bina ad extra: cur non dedit os duplicatum: ut plura (inquit) videat audiat: et sic de aliis qui loquuntur: et ideo qui oppositum faciunt bestie sunt et non homines: quorum similitudinem gerit bestia illa. quam vidit

Johānes apocal. 13. datū est ei os loquēs magna et blasphemias.

Lectio xxxix.



Quli tui recta videant et palpebre tue prece-
dant gressus tuos: dirige semitas pedib⁹ tu-
is et oēs vie tue stabiliētur. ne declines ad
dexteram neq; ad sinistram: auerte pedē tuū

a malo: vias enim que a dextris sunt nouit domin⁹:
peruerse xō sunt que sunt a sinistris. Ipse em̄ rectos
facit et gressus tuos. Itinera autē tua i pace pducet.

Postq̄ sapiens dissuasit fallaciā in loquendo: hinc dissuadet cōcu-
piscētiā in videndo et suadet rectitudinem in respiciendo: et fin
hoc diuiditur iste textus in duas partes. Primo em̄ suadet sapiēs
iustitiā: ibi. oculi tui recta videant. Secūdo idē. sapiens docet astu-
tiā. ibi. Et palpebre tue pcedāt gressus tuos etc. **A.** Veda sup hunc
locū dicit: palpebras gressū precedere. est oē opus cū astutia et exa-
minatione sufficiēti pscrutari. Nam sicut dicit Quintilian⁹ libro. 6.
institutiōnis oratorie: hoc semper vitandū est ne quis opus aggredi-

atur prius q̄ intelligat: et illud bonum sit sciat. Nam onerib⁹ por-
tandis perniciosum est nō tentato onere per presūptionē et fiducia se
oneri supponere: et ideo duo in omni opatione bona attendēda sunt
Primo q̄ iusta solūmodo faciamus. Secūdo quō et per q̄s vias de-
beamus incedere satagamus. Quātū ad primū dicit: oculi tui recta
videant etc. p affectionē et palpebre tue dirigāt siue precedāt gressus
tuos: per meditationē oculi tui etc. Pro quo est notandū q̄ sicut
dicit auicenna. ij. de aīa et in libro de sensu et sensato: quatuor sunt ex-
q̄bus visus oculoꝝ destruitur et corrupit. Primum est tenebrarum
assuefactio. Secūdū est magna luminis irētio. Tertiu ē ebrietas ni-
mia. Quartū est iracūdia subita. Per assuefactionē tenebrarū intel-
go consuetudinē in pctō. Nam sicut dicit Albertus causa quare illi
q̄ in tenebris diu sunt quersati. bene videre non pūt. Hec est. nam ca-
lor naturalis et spirit⁹ i organis sensuū diffundunt: et in eis duabus
de causis multiplicant: vna est exercitiū et motus. Qui calorē mul-
tiplicāt. et calor multiplicat⁹ maiorē attrahit spūm ibidē: sic q̄ in
sensu ppter exercitiū magis q̄ in alio multiplicat spūs. Alia est
causa intentio anime in organo vni⁹ sensus magis q̄ in organo alii⁹
et sic ab altero trahit spūm et dirigit ad calorē. et calor: cū sit a peritio
porozum facilem efficit discursū spiritū ad ipm sensū. In illis igit⁹
qui diu morati sunt in tenebris oppositū contingit. cū ibi deficiat ex-
cercitiū. nec aīa sit intenta operationi oculoꝝ: qz tūc ageret frustra
Et ideo spiritus visibilis oculo substrahit. dirigiturq; ad alios sēsus
auditiuū faciliem. vel huiusmodi. Hinc est q̄ scdm experimētū videt⁹
q̄ in tenebris sedentes meli⁹ audiunt q̄ in luce: sicut in nocte melius
q̄ in die. Ratio pōt esse qz plurib⁹ irētus minor est ad singula sēsus
i. intellect⁹: vel sēsus. i. spūs. Sic igit⁹ conuenit q̄ ppter defectū duarū cau-
sarū p̄dictarū neru⁹ optic⁹ p quē solebat currere spūs ad oculū p̄hē

an.

B.

g iij

⁊ quando venit ad lucē nō pōt bñ videre qz spūs nō pōt neruū opticū
 intrare. Et ideo contingit qz quis tales habeāt pulchros oculos ad
 extra non tamen bene vident. **B.** Moralit. Duo opationis merito
 rie sunt principia exercitiū videlicet ⁊ intentio bona. Nam hec duo
 causant et augent in nobis abundantem grām spiritus sancti: et car
 ritatis calorē erga deū ⁊ proximū: sed quia cōsuetudinarijs ad tene
 bras pctōz vtrūqz istoz deficit. videlicet intentio mūda et exercita
 tio bona: ideo videre non possunt que virtuose sunt agenda. **Uñ** Tre
 norum. 5. in persona taliū dicitur. Cecidit corona capiti nostri ve no
 bis qz peccauim⁹: p̄pterea me stū factū est in dolore cori nostri: ideo
 contenebrati sunt oculi nostri. Isti tamen hoc non obstante vidētur
 habere oculos ad extra satis pulchros ⁊ apparēt videre cū tamē nō
 videant quia propter consuetudinem peccandi quicquid ipsimet faci
 ciunt iudicant bene factum. **Secūdū** qz dicit Terentius in adelphis
 homini imperito ⁊ in experto virtutis nihil iusti⁹ nihilqz rectius vi
 detur illo quod ipse facit. **Unde** Seneca in libro rhetorice. Sic (iq̄t)
 vt homines maiorem vite partem agunt in tenebris. non solum in fi
 ne cum educti fuerint tenebris herent. sed ⁊ lumen solis quasi super
 uacuum contēnent. Tales sunt illis similes qui lumen habent pro
 prium non cōmune. Ideo quia excellens lumen impedit remissum
 sicut sol stellās ⁊ ideo non possunt de die videri sed de nocte. Sic ho
 mines proprijs sensus ad tenebrosa sūt videntes ad omnia vero diur
 na sunt ceci. **Uñ** l. 5. Audi popule stulte q̄ nō habes cor: qui hñtes
 oculos non videtis: ⁊ aures nō auditis: Sequitur in eodem caplo
 Sicut decipule eorum plene auibus sic domus eozū plene dolo: nñ
 quid super his non visstabo dicit dominus: aut super gētem huiusce
 modi non vlciſceſet anima mea: qz diceret sic. **L.** Secundo etiā dixi qz
 luminis intentio magna eorum p̄t: visus oculoz ne recte videre pos
 sint. **Per** lumen moraliter quod subito fit ⁊ sine tēpore recedit for
 tunam ⁊ fortuita bona considero que faciunt maxime homines spiri
 tualem visum perde ne videant per iudicij aspectum que sunt recta:
 Nam sicut dicit Albertus pertractans illud philosophi excellens
 sensibile corrumpit sensum. Etiam plurimū (inquit) nimia lux īgres
 diens oculum humidū cristallinum intendit: ⁊ sic partem illius sub
 tilē in fumū conuertit quo facto statim fit inspissatio partium gros
 siorum: sicut etiam dicit Aristoteles. 4. meteororum. Cum humi
 dum cristallinum inspissatur non fit susceptibile contrariorum. et iā
 non erit susceptibile spiritus visibilis qui per neruos opticos a ce
 rebro transit: et ideo tales sūt ceci. Sic est moraliter. nam illis qui
 bus fortunam per prosperitatem arridet: hebetantur oculi rationis:
 et ingrossantur per affectiones temporales: vt spiritus qui scilicet
 mouere deberet rationem atqz iudicium nullum valeat inuenire ner
 uum per quem transeat aut se diffundat: Ita vt talis quilibet dicat
 illud **Psalmist.** Cor meum conturbatum est in me dereliquit me vir
 tus mea et lumen oculorum meorum et ipsum non est meū. **D.** Hoc
 enim interest inter speciem susceptam in sensu ab oculo: et speciem
 suscepam in mente: quia prima recedit recedente obiecto non sic se

B.

L.

D.

cunda: Sic lux quem causat fortuna in sensu recedit recedente ob-
 iecto fortune & tunc fit homo in reputatione hominum quasi cecus:
 vñ apud veteres sola fortuna velatis oculis pingebat testante boe-
 tio de consolatione libro. 2. Deprehendi (inquit) cõmuniter ambigu-
 os vultus ceci numinis: in signum q̄ sola bona Fortune cuiusmodi
 sunt honores diuitie & munera pecunie de uidentibus constituunt ce-
 cos Ecclē. 20. Enpēnia et dona excecant oculos iudiciū. **E.** Tertio dico
 q̄ ebrietas nimia impedit rectū visum: & sicut corporaliter fit ita mo-
 raliter: nā quemadmodū dicit albertus: ebriosis p̄pter fumositates
 ascendentes de stomacho ad cerebrū. credunt q̄ prius apparuit vñū
 esse duo & ita eis videtur. Sic moraliter si p̄us mouebatur homo cē
 ab vno actu vitioso: post q̄ inebriatur mouetur a duobus vel tribus
 quia nullū est vitiiū quod non ebrietas p̄suadeat: **Uñ Sen.** Epistola.
 85. Detegit (inquit) omne viciū & intendit: tūc enī quicquid mali la-
 tebat emergit: nā quēadmodū multū in vino suo calores eleuat de sū-
 do supius. doliū rumpit. & exit extra se. Ita ebus quod suū est: & alie-
 num secretum effundūt. Tunc petulans lingua nō manū non ocu-
 los continet: tunc crescit superba crudelitas malignitas & omne vi-
 tium quibus neq̄ oculorū visus est ad videndū: neq̄ nares ad perci-
 piendū odorē: neq̄ aures ad audiendū: neq̄ digiti manuū ad tractā-
 dum sed & pedes eorū pigri ad ambulandū vt dicitur Sapientie. 15.
F. Quarto dico q̄ ira subita impedit rectū visū ne homo recta & iu-
 sta discernat. quia iratus omne facinus consiliū putat vt dicit Sen.
 in proverb. Quis iracundia consilio maxie munita sit: vt ait Tullius
 de natura deorū. libro. 2. nam et ira viri (vt notat apostolus) iustitiam
 dei non operatur: quia tenebre obcecauerunt oculos eius. 1. Joh. 2.
 Qui recte igitur videre debet & vult: necesse est vt caueat ista quat-
 tuor: & opposita eorū imitetur. Primo q̄ assuefaciat se ad lumē d̄tu-
 tis & exercitiū bonorū operū. Secundo q̄ fortune non nimis credat
 nec intendat. Tertio q̄ in potu se temperet. Quarto q̄ in patientia
 se confirmet: & infallibiliter oculi nostri tūc iusta & recta videbūt: hoc
 petebat psalm̄ cū dicit Auerte oculos meos ne videant vanitatem:
 in via tua viuifica me.

Lectio. 40.

Alii attende sapientiam meam & prudē-
 tie mee inclina aurem tuā: vt custodias co-
 gitatiōes & disciplinā labia tua cõseruent:
 Ne intēderis fallacie mulieris: Fauus enī distillās
 labia meretricis & nitidius oleo guttur eius: nouissi-
 ma aut̄ illius amara quasi absinthiū & lingua ei⁹ acu-
 ta quasi gladius biceps. pedes ei⁹ descēdūt in mor-
 tem & ad inferos gressus ei⁹ penetrant: Per semitā
 vite non ambulant vagi sunt gressus eius & inuesti-
 gabiles. Nūc ergo fili audi me & ne recedas a x̄bis

oris mei: longe fac ab ea viam tuam et ne appropin-
ques foribus domus eius ne des alienis honorem tu-
uum et annos tuos crudeli: ne forte impleatur extra
nei viribus tuis et labores tui sint in domo aliena et
gemas in nouissimis quando consumpseris carnes
tuas. et dicas: cur detestatus sum disciplinam et incre-
pationibus non acquieuit cor meum: nec audiui vo-
cem docentium me et magistris non inclinaui aurem
meam: pene fui in omni malo in medio ecclesie et syna-
goge. Bibe aquam de cisterna tua et flueta putei tui:
Deriuentur fontes tui foras et in plateis aquas tuas
diuide. Habeto eas solus nec sint alieni participes tui.
Sic vena tua benedicta et letare cum muliere adolescen-
tie tue. Cerua gratissima et carissimus huiusmodi: vbera eius te
briant te omni tempore et in amore eius delectare iugiter.

¶ Postquam sapiens in premissis acquirere sapientiam: acquisitamque firmiter
docuit retinere: hic docet peccata carnalia cauere quam nimium dominus sapias
amouere. Et in hoc diuidit iste textus in duas partes. Primo docet
quod aliter debeamus hoc fugere peccatum: ibi. ne intederis fallacie mulieris
et. Secundo manifestat quod aliter nos debeamus habere erga primum: ibi. Fili-
mi si sponderis et. ut in sequenti capitulo. Prima pars diuidit in quatuor
tuor. Primo actum carnis illicitum vituperat: ibi ne intedas fallacie mu-
lieris et. Secundo matrimoniale solum commendat. ibi bibe aquam de cisterna
tua et. Tertio docet quod in mala muliere seque frequens incommodum. ibi
ne des alienis honorem tuum. Quarto insinuat quod ab eadem mala mulie-
re causat triplex periculum: ibi cur detestatus sum disciplinam et. **A.** Quod autem
superius in duobus capitulis de peccationibus male mulieris: sapiens sufficie-
ter disseruit: sed ad presens quantum ad moralitatem preteritum: et vado ad ea
quae sequuntur. Cur (inquirit) detestatus sum disciplinam et magistris non inclinaui
aurem meam. Hec si quid est vox idisciplinatorum et luxuriose viventium. et
maxime in fine: nam complures sunt qui quod diu sunt iuuenes superiorum suorum
negligunt disciplinam: ad heredes operibus vanitatis et huiusmodi scurrilitatis:
Tales sunt similes vasis de hedera factis: Liph enim de hedera si in
eo vinum lympharum ponat. statim naturaliter vinum reijcit et aquam retinet:
Sic multi quibus si sermo veritatis et virtutis predicet ex vna parte: et ex alte-
ra huiusmodi scurrilitatis et luxurie. primum reijciunt et ad se deo totaliter se conuertunt
erit eius tempus cum sana doctrina non suscipiebunt: sed ad sua desideria coacerua-
bunt sibi magistros purieteres auribus: et a veritate quod auditu auertent
ad fabulas autem conuertent. scilicet ad timotheum. 4. Sed in fine maxime talia
placet: et amarissime dicentes: cur non inclinaui aures mentis et volun-
tatis: quod auris inclinatio est amoris insinuatio. Illud enim solet homo libenter au-
dire quod placet ei et diligere: voluntas autem est principium amoris et dilectionis:

A.

et lo paurē ppe volūtas itelligit. Eccle. 3. Auris bōa audiet cū oī pcc
 piscētia. v. Et ē hic notādū q̄ tres sūt cāe cōit: cur ad disciplinā aurē
B. n̄ a3 nō telinam? sufficēter: et si ad tps audiui? nō tñ imp̄mim? nōb
 vt debem? p̄ma q̄: auris n̄e volūtat̄ p̄ nimia affectōne t̄paliū obtu
 rat: Secūda q̄: auris n̄e volūtat̄ nimis velocit̄ puagat. Tertia q̄: i
 talib? adhuc aīa nullaten? delectat. He enī3 sūt cāe naturales audi
 tū īpediētes: auris obturatio: velox motio organi et remissa delecta
 tio: hec eī īpediūt p̄fectū auditū aurīū tā corpaliū q̄ spūaliū. P̄mo
 dico q̄ īpedit obturatio: nā sicut puluis et hūor gross? i aure iuetera
 tus īpediūt auditū corporalē. sic et affectiōes t̄paliū et carnaliū volu
 ptatū maxie si vetuste fuerit īpediūt mētis affectū et auditū respec
 tu spūaliū quorūcūq̄: vñ illi hoīes efficiūt mēte surdi quoz audit?
 nō ē ī hīs q̄ ad deum p̄tinēt velut aspidis surde et obturantis aures
 suas. Secūda cā ē organi velox motio. Querit enī albert? q̄re aīalia /
 q̄dā hnt aures breues. et alia lōgas et volubiles sicut videmus in be
 stiis. Et dicit vniuersalr q̄ oīa aīalia hntia rotūda capita vt hō non
 hnt volubiles aures: vt vox recepta dirigat ad intētiōē p̄tē capitis
 quia ab illa parte neruus postic? ad aures dirigat: cōsimili mō sicut
 neruus optic? ad oculos: In quo consistit tota x̄tus audit? etiā vo
 cem auditui repūtās: hic est q̄ habentes p̄a capita vel eis sicut aīa
 bus alijs melius audiunt et facilius: quia minus distant aures eoz
 ab interiori parte capitis. **C.** Moraliter per caput merito intelligit
 mēs humana. que sep̄ dirigitur in anterius p̄ affectiōē iustitie et in
 retro p̄ affectiōē cōmodi. in illis ergo quoz affect? et voluntas mag
 is ad anterius appropinquant q̄ ad retro in illis facilis ē et cōstās
 auditio diuinoy et eoz affectiōes sūt stabiles quia dirigūt affectio
 nem suā ad sensū cōmunē scz ad deū tanq̄ ad finē: sed vbi ponūt au
 res ad posteri? eoz affectio semp̄ magis cōmodi ē q̄ iustitie. Et lo be
 stiales et volubiles sūt. vñ si qñ erigāt aures respectu diuinoy statim
 dep̄mūt eas. Job. 4. P̄porro ad me dictū est verbū absconditum et qua
 si furtiue suscepit auris mea venas susurri ei?. ī horrore visitiōis nocēn?
 qñ solet sopor occupare homīes pauor tenuit me et tremor et oīa ossa
 mea p̄territa sūt: et p̄sal. Aures hnt et nō audiēt: nā adeo x̄fant cir
 ca posteriora vt q̄q̄ volūtatē bonā habeāt ad tps. p̄p̄ psuetudinē
 malā facily dimittūt nec ip̄az retinere valēt: nec p̄ magnā artem hec
 efficiūt. Ars x̄o hec ē bōa psuetudo audiēdi: et qd̄ in puero imp̄mere
 nō vales successu t̄pis assignar: s̄ vt di. Sen. epla. ix. (et nota) qd̄am
 veniūt vt audiūt nō vt addiscāt q̄ ē pugiliares portāt. nō vt res acci
 piāt s̄ vt x̄ba q̄ tā p̄fectū alienū discutiāt q̄ cū suo piclo audiūt: et
 tñ q̄ illi mala volūtatē p̄tēdiūt psuetudo frequēs audiēdi ī bonū con
 uertit. hec Sen. nā sicut d̄scrip̄sa: vbi mala psuetudo p̄fuit sola ve
 ratio intellectui dabit auditū. **D.** Tertio dico q̄ intellectū et auditū im
 pedit remissa delectatio. nā aliqñ accidit q̄ nō solū hoīm x̄ba illa q̄
 dñr nō sapiūt rōne sui sp̄i: s̄ et ex rōne dicētis q̄ nō ex armōia loq̄
 nō delectant: q̄ nihil tam placens auditui quinquando male nar
 ratur possit deprauari. Et dicit Terentius in Adelphis. Hinc est
 q̄ multi magis attendentes ad doctrinam moris q̄ ad Sermones

predicantiū dū vidēt in eis inter mores ⁊ verba consonantiam nul-
lam esse nō impmūt suis auribus que a doctoribus talibus pdicant:
nā vita eorū prava ⁊ mala opera que in ore loquūtur in aure loquūt:
⁊ que in cubiculis predicantur loquūtur in tectis: s; aduerite q̄ hec
causa mouere non debet: sicut dicit Chrysostom⁹. Home. 4o. sup illd
Matthēi quecumq; dixerint vobis facite ⁊c. Si (inquit) bene vixerit
sacerdotes suū est: si bene docuerint vestrum est: accipite quod ergo
vfm est ⁊ nolite discutere qd̄ alienū ē: ⁊ ppter bonos sacerdotes ma-
los honorate: melius est enī malis iusta prestare q̄ propter malos
bonis iusta subtrahere: frequēter enī et vilis terra aurum p̄ciosum
producit: et vir malus doctrinā bonā. Et sicut aurū accipitur ⁊ terra
relinquitur: sic doctrinam accipite ⁊ mores relinquit: Nā sicut api-
bus herbe necessarie non sunt sed flores. Ideo flores colligunt ⁊ her-
bas relinquit: Sic vos doctrine flores accipite ⁊ conuersationē di-
mittite vt accrescat: Hec Chryso. E. Nam deus cuius auris verba
diudicat vt dī Job. 2. bene punit huiusmodi peccatores.

¶ Sequitur in textu: bibe aquā de cisterna tua: hīc cōmēdat sapiēs
matrimoniu. Postq̄ dissuasit carnale viciū: per aquā in q̄ intelli-
gitur actus corporalis secundū glosam propter eius moliciē: sed oportet
q̄ hec aqua sit de cisterna tua: id est de vxore propria non aliena:
vt deriuentur fōtes tui foras: p stirpis ppagationē legitimā. Et in
plateis aquas tuas diuide: id est facias q̄ filij tui contrahant in faci-
Ecclesie: habeto eos solus: id est liberos sub tua potestate obedien-
tes: non sint alieni particeps tui: id est ne iūgas leccatricibus ⁊ adul-
teris liberos tuos per matrimoniu: Sit vena tua benedicta per fe-
cunditatem ⁊ letare cum muliere adolescentie tue per amorem et lo-
cunditatem. cerua carissima et gratissimus hinnulus: id est vt quem
admodū diliges eam iuenculā: sic diligas eam et vetulā quīs op-
positum multi faciunt vt dicit Augustinus in glosa. Unde Quidius
quinto de fastis. Cōtēnunt spinam dum rosa deciderit. Cerua ergo
carissima sit tibi. et q̄tissimus hinnulus. id est varietate virtutū mi-
rabilis. Cuius vbera inebriant: id est delectent te omni tempore: per
amorē. Sicut de marco plautio refert valer⁹ libro q̄rto capitulo q̄n-
to. Cuius vxor cum decessisset ⁊ in rogo poneretur vt combureretur
ferro stricto icubuit et vxoris corpori se iiecit. vt quemadmodū indi-
uidui erant in vita per amorem ita et in morte non essent diuisi: An-
de Ecclesiastici. 7. Mulier si est tibi secundum animam tuam ne pro-
ficias illam. ⁊ odibili nō credas te in toto corde tuo: ⁊ eodem capitu-
lo noli discedere a muliere sensata ⁊ bona quā sortit⁹ es in timore do-
mini. gratia enim verecundie illius super aurum.

¶ Lectio. 41.



¶ Quare seduceris fili mi ab aliena ⁊ foueris in
sinu alterius: respicit dominus viam homi-
nis et omnes gressus eius cōsiderat: iniqui-

tates sue capiunt impium et funibus peccatorum suorum constringitur: Ipse morietur quia non habuit disciplinam: et in multitudine stulticie sue decipietur.

C Postquam sapiens in precedentibus bonum matrimonii commenda-
uit. hic impedimenta matrimonii declarat. Et secundum hoc diuidi-
tur iste textus in duas partes. Primo conclusionem intentam pre-
mittit. Ibi quare seducetis filii mihi etc. Secundo rationem conclu-
dem subiungit. Ibi respicit dominus viam hominis etc. Dicitur primo
quantum ad sensum litteralem: quod aliena: id est meretricis sedu-
cit: quia ut supra dictum est aliud simulat et aliud intendit: Simulat
enim pulchritudinem in verbo: et turpitudinem intendit in opere: de-
lectationem in corpore: et amaritudinem insigit in corde: Fauus enim
distillans labia eius. scilicet meretricis: id est verba pulchra et dulcia: lucidi-
us oleo guttur eius per ornatum tam vestium quam verborum. **H.** Tales
enim similes sunt imagini Belis. de qua scribit Danielis. 14. que co-
lebatur a babiloniensibus tamquam deus. qui extrinsecus erat ereus. sed intri-
secus vitis et luteus: Sic reuera est de pulchritudine mulierum. **H.**
si bene considerarent: homines earum pulchritudinem inuenirent
hoc magis esse ex ornatu extrinseco quam ex natura propria. Iuxta illud
Quidam de arte amandi. Auferimus cultu gemmis auroque teguntur
Ornata: pars minima est ipsa puella sui. Et pythagoras leges publica
vestes aureas velut ornamenta luxurie deponere coegit: quia pudici-
tiam indicat vestis. plus tamen gestus: etiam quia mulieres multum
surgere facit vestis curiosa. Talis mulier fuit Jezabel de qua quartus
Regum. 9. scribitur quod audito introitu Iehu depinxit oculos sibi
vicio: et ornauit caput suum et respexit per fenestras ingredientem Iehu
per portam: et ait derisorie: nunquid par potest esse zamry qui iterum
fecit dominum suum. De ista et eius fautoribus scribitur Apocalypsis se-
cundo. Sed habeo aduersum te pauca quia permisisti mulierem Je-
zabel que se dicit prophetam docere et seducere seruos meos. fornicari
et manducare de idololatriis. **B.** Narrat Solinus de mirabilibus mundi:
quod est piscis quidam in cuius ore aqua maris dulcescit propter quod
pisciculi parvuli ad eum multi currunt et dum nituntur ex eius ore
eius aquam dulcem haurire acutis eius dentibus capiuntur ad mor-
tem. Sic est moraliter de qualibus muliere mala ut nos homines etiam
liter confundat et mordeat: aquas amarissimas libidinis dulcescere
facit verbis pulchris et mellitis. Sed quantum verba sunt dulciora tam-
to acriorem mortem incurrunt qui ei credunt: unde ad Roma. 16. de
huiusmodi dicitur: huiusmodi enim christo domino nostro non ser-
uiunt sed suo ventri: et per dulces sermones et benedictiones sedu-
cunt corda innocentium. Sequitur in textu. Et foueris in sinu alte-
rius. **C.** Dicit Isidorus. quod ouis galli antiqui si foueatur a basilisco pro-
ducitur fetus monstruosus: sic dum in alieno mulieris gremio vir do-
mit semper producit proles mala. Figura huius habetur iudicum
16. de dalida et sifone. Sequitur in textu. Respicit dominus vias ho-
minis: hic ponitur predictae persuasionis ratio quam premisi et diui

ditur in tres secundum res causas quas ponit quare meretricium est detestabile. Primo enim est detestabile propter diuinam reuerentiam. Respicit enim dominus viam hominis et omnes gressus eius considerat. Secundo propter consuetudinem prauam et perpetuam quam peccatum efficit. Iniquitates enim sue capiunt impium et fumbus peccatorum suorum constringitur. Tertio propter damnationem perpetuam quam peccator talis incurrit: Ipse enim morietur quoniam non habuit disciplinam et in multitudine stultitie sue decipiet. **D.** Quartum ad primum est notandum quod sicut dicit Boetius quinto de consolatione: magna nobis ex hoc idita est nobis probitatis necessitas quia omnia ante oculos iudicis facimus cuncta cernentis. Ipse enim fines mundi intuetur et omnia que sub celo sunt respicit Job. xxvii. **F.** Singsit poeta pumo et secundo de fastis priapum et faunum ob eorum visam turpedinem quam quidem non per fecerunt opere sed sola voluntate ad memora pie verecundia eternali: pfugisse: An de priapo narrat primo de fastis quod raptus amore lothos nymphe ausus est thoz nymphe de nocte dormientis nudus aggredi: cuius lumen lune a casu claresceret et a sinu qui a casu iuxta thoz in pascuis residebat horribilem vocem daret territa virgo et expergefacta reuictis priapum et sodales singulas excitauit ad videndum. Unde utitur poeta his versibus.

Ad sua. felici ceperat ire via

Ecce rudens rauco silenti vector asellus

Intempestuos edidit ore sonos.

Territa consurgit nympha: manibusque priapum

Reicit: et fugiens concirat omne nemus

At deus obscena nimum quoque parte paratus

Omnibus ad lunc lumina risus erat.

C. Consimile recitat ibidem de fauno et iole. magna igitur nobis incutitur verecundia et incuti deberet ubi deus sol lucis clarius et luna manifesta intuetur: quia ut dicitur Ecclesiastici quadragesimo tertio. Et luna in omnibus in tpe suo ostensio temporis et signum cui. Non ad hoc solum debet impedire peccatum et causare verecundiam quia deus tam clare intuetur omnia Sed quia tam patienter respicit. Unde Seneca. Verecundiam peccandi causat summe ipsa clementia presidentis: An Job. 33. De peccatore se conuertente et diuina misericordia prestolante dicitur. Deprecabitur deum et placabilis ei erit et videbit faciem eius in tubulo et reddet homini iustitiam suam. Respiciet homines et dicit Peccauit et vere deliquit et ut eram dignus non recepit. Ecce hec omnia operatur deus tribus vicibus per singulos ut reuocet animas eorum a corruptione et illuminet luce viuentium. **E.** Secunda causa dissuasionis vitii carnalis est propter consuetudinem prauam quam efficit. et quantum ad hoc dicit. et fumbus peccatorum suorum. i. consuetudine constringet. Ad demus enim quod auis laqueo dephensa dum quietat non considerat se aliquantulum impediri. sed tunc solum cum inceperit volare: et si pes eius laqueo vel fune constrictus sit diu non euellitur nisi per excoitationem Sic carnalibus dediti non iudicant se impositos quin possint ad des-

um tendere cū volunt: quia dum in eis quiescunt vix ea iudicant esse peccata. sed cū volare ceperint moriētes tunc restringentur et dicent illud Psalmiste. Funes pectorūz circūplexi sunt me. Unde propter consuetudinē a talibus funibus absolui possunt vix. nisi per excōiationē. i. separationē corpous et aīe. Nequeunt em̄ vt dicit Boetius lib. 4. Oculos tenebris assuetos ad lucē perspicue veritatis quicquid sint at tollere: quōz nox peruenierit Similes auibus quarum nox intutū solum illuminat et dies excecet: vnde de quolibz tali dicitur Esaie. 33. Nequaquā auferantur clauī eius in sempiternū. et oēs funiculi eius non rūpantur: quia solūmodo ibi magnificus est dñs noster: et causa huius est. quia carnales cōcupiscentie licet nostro sint iudicio citissime se secande: tamen frequenter iungimus funem fani et semp crastinamus: huius oppositūz suadet Quidius in de arte amādi dicens. Propterea nece vēturas differ in horas: Unde talibus dicitur Esaie quinto. Ne qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis. et quasi vinculū plaustrī peccatū. qui dicitis festinet et cito veniat opus eius videamus et appropriet et veniat consilium sancti israel et scimus illud. Tertia causa dissuasionis vicij carnalis est propter dānationem perpetuā: et quantū ad hoc dicit. Ipse morietur quia non habuit disciplinā. et in multitudine stultitie sue decipietur. quia ad Romanos. 8. dicitur Si scdm carnē vixeritis moriemini. si autē spiritu facta carnis mortificaueritis viuētis.

Lectio .xliij.

Cap. 6.

Fili mi si sponderis p amico tuo defixisti apud extraneum manū tuam. Illaqueatus es verbis oris tui: et captus proprijs sermonibus. Fac ergo quod dico fili mi: et temetipsum libera quia incidisti in manū primi tui.

¶ Postq̄ Sapiens docuit carnale vicij fugere. hic manifestat qualiter erga proximum debemus nos habere. Et fm̄ hoc diuiditur iste textus in tres partes. Primo ammonet prelatos: ibi. Fili mi si sponderis p amico tuo etc. Secdo corripit obstinatos: ibi. Homo apostata vir inutilis etc. vt in sequē. Tertio instruit coniugatos: ibi. Conserua fili mi pcepta patris tui etc. vt in sequē. Prima pars diuiditur in tres fm̄ tres conditiones que debent esse in prelato. Primo em̄ requirit q̄ sit per amorē respectu subditorū obligatus: ibi. fili mi si sponderis pro amico tuo etc. Secundo q̄ respectu agendorū sit per intelligētiam discretus: ibi. Discurre festina suscita amicum tuū etc. vt in sequē. Tertio q̄ in regimine quantū potest sit sollicitus: ibi. Paululum dormies. paululum dormitabis etc. vt in sequē. **A** Dicit igit quantū ad primū: fili mi si sponderis suscipere suple regimē: spondere em̄ est volūtatis. Sed soluere est necessitat. ¶ Prelat⁹ em̄ libere pmittit rectorū alios in charitate et subditi ad hoc eū eligunt. Sed cū admiserit iste tenetur facere qd̄ promisit et illi facere quod decet scz fideliter obedire. Scdm q̄ Chrysostomus pulche declarat super matthēi. 6. Sponsio ergo hec facit dñs est Chry. fm̄ Wedā. Christus

enim amicus est in sponsione sed in redditione erit extraneus repetens a singulis que promiserunt. Unde dicit in textu. Desisti apud extraneum manum tuam. **B.** Est hic notandum quod duo sunt opera charitatis (que per duas manus intelliguntur) ad que prelatus obligatur respectu subditorum. Primum est spiritualis instructionis et hoc quantum ad manum dexteram. Secundum est temporalis exhibitionis: et hoc quantum ad manum sinistram. Primum dico quod prelatus obligatur ad spiritualem instructionem que per dextram manum intelligitur respectu subditorum, et hoc est quod dicit dominus Ezechiel. 3. Fili hominis speculatore: dedi te domus israel, et audies de ore verbum et annuncias eis ex me: si dicente me ad impium morte motieris, non annuncias ei, neque locutus fueris ut auerteratur a via sua impius et vivat: ipse impius in iniquitate sua movet sanguinem aut eccius de manu tua requiratur. **D.** Utinam hanc sententiam attenderet uniuersus vt monet Gregorius sup Ezechiel. 7. **H.** (inquit) querere fieri iudex, si non vales propria virtute rumperere iniquitates. **D.** Debet (inquit) proprias virtutes pendere, et pro qualitate virum suarum curam suscipere aliorum, ne dum delectatur in loco glorie: fiat subditis occasio ruine. Durum enim est vt quod ex defectu vnius et scientie tenere necesse moderata vire proprie quod iudex fiat alieni. **L.** Fingunt poetes et narrat. **D.** Quidius, ii. metamorphoseos quod solus apollo quondam arcum et sagittas in manibus cum laurea corona in capite gestabat: sed hec eadem insignia cupido filius veneris procedente tempore eidem fingitur eripuisse. **P.** Per arcum moraliter intelligitur scientia diuinorum que sola fluxibilis est inter omnes scientias ad omnem sensum catholicum morale et mysticum. De quo ecclesia. 43. sic habetur. Unde arcum et benedic qui fecit illum. Valde speciosus est in splendore suo: giravit celum in circuitu glorie sue manus excelsi aperuerunt illum. Et sicut arcus significat scientiam speculatiuam scripturarum, sic chorda arcus practica doctrine et predicationis: que duo esse debent in regente, quod debet habere verbum dei sagittam et bone deuotionis: et chordam amoris et dilectionis: vt dicere possit illud Esai. 15. In umbra manus sue protegit me et posuit me quasi sagittam electam. **I.** Ista insignia gestabant in manibus quondam ecclesiarum prelati. Dum simul contemplatiua quantum ad se, et practica quantum ad subditos exercebant, cum corona laurea perpetue mundicie et castitatis. Sed quod dolendum est hec insignia rapuit cupido tam possessionis temporalis vel corporalis que carnalis voluptatis. **U.** Non potest esse vox cupidinis ad prelatos (qui moderno tempore regunt) illud Ezechiel. xxxix. Ecce ego super principem capinus percussit arcum tuum in manu tua sinistra, et sagittas dimittes de manu, super montes cades tu et omnia agmina tua, et omnes populi tui qui tecum sunt. **D.** Secundo dico quod prelatus manum sinistram debet subditis suis exhibere per temporalium exhibitionem. **I.** Juxta illud Ecclesiasti. 7. Pauperi porrigematum tuam vt periciatur propiciatio et benedictio tua. Et hoc est quod ce farius de amonitionibus, de potestibus prelati exponit: non solum (inquit) decime non sunt nostre sed ad ecclesiam deputate. Unde quicquid amplius quam nobis est opus a dei patrimonio recepimus pauperibus erogare tenemur. **S.** Si autem quod eis deputatum est nostris vanitatibus

B.

C.

D.

deputemus: quātos pauperes in locis vbi nos sum? paupertate fame vel nuditate mori cōtigit. nouerim? nos de aiabus eorū & de cor poribus in districto iudicio rationē reddituros sciam? Sed qđ dolē dum est cōplures prelati moderni vt ab ista exhibitōe erga paupes subditos se melius valeant excusare frequēter discurrūt a suis eccle sijs se absentātes. **D.** Cōtra quos signāter dicit glosa sup illo textu Ecclesi. 7. Sicut ei auis anteq̄ ligata sit discurrere pōt & volare vbi vult sed postmodū non pōt. Sic nec p̄lat? post susceptā curā ecclie discurrere pōt vel se absentare. sed d̄z continue residere vt indigētuz defectus vidēs tam corporaliter q̄ spiritualiter supplere possit ī cu tus figurā dicit dñs petro qñ p̄fecit eū ecclesie. Cum esses iunior ambulabas &c. Quū autē senueris alius te cinget et ducet &c. Ad hoc em̄ ordinant prelati vt stent et nō discurrāt mittentes vicarios suos vt ipsi p̄sedeant & populū regant & dirigant: tales em̄ credūt se per fectiones esse xp̄o qui absentes putāt se posse facere qđ xp̄us absens nō fecit. Ip̄s em̄ ad hoc p̄ficiunt vt populū pctis mortuū spūaliter resuscitent. Sed nunq̄ legimus xp̄m suscitasse mortuū nisi in ppria p̄sona p̄sens esset. Figura hui? habet. 4. Regū. 4. Ubi helizeus misit gesy cum baculo ad suscitandū puerū sumamitis et nō erat vox neq̄ sensus in puero. Sed postq̄ ip̄semet venit & posuit oculos suos sup puerū et man? suas sup man? pueri calefacta est caro pueri & resuscitatus est. Moraliter gesy interpretatus est sciens. et siḡt procura tor: et v̄ vicariū p̄latorū quiescere volentis: isti ponunt baculū ri gidū sup puerū & pctōrē mortuū: et nō resuscitant. Sed cū venerit he lyseus. i. Benignus p̄latus et t̄ḡit et inquit et inspicit oculo ad oculū de defectibus tā corporalib? q̄ spiritualib? (q̄ aliqui contigit q̄ defect? corporalium est causa pcti) tunc ex suo tactu misericordi resti tuit pctōri calorē caritatis & necessitatē subsidij temporalis si tibi fae rit cā infirmitatis. Sic fecit christus quando archisy nagogus dicit ad eum. Dñe filia mea in extremis est veni & impone manū tuā super eā. Sequitur: et venit et vidit et imposuit manum et sanauit eam.

¶ Lectio. xliij.



Discurre festina suscita amicum tuum. ne de deris somnuz oculis tuis nec dormitent pal pebre tue. eruere quasi damula de manu et quasi auis de insidijs aucupis.

A Postq̄ Sapiens docuit q̄ p̄latus est subditis p̄ charitatē obli gatus. Hic monet quantū pōt vt in regimine sit vigilās et discretus et fm̄ hoc diuidit iste textus in duas partes. Primo in regendo di scretionē predicat: ibi. discurre festina suscita amicū tuū &c. Secūdo docet vbi querenda sit si deficiat: ibi. vade ad fornicam o piger &c. vt in sequenti textu. **A** Est igit̄ pro littera sciendū q̄ ille qui amicū susci tare debet a pctō ip̄semet dormire non pōt. i. profunde et quasi ex consuetudine peccare. Sed si ex fragilitate cadat statim debet surge re & circuire & suscitare amicos per discretionē et doctrinā: quia vt di cit Ciprian? de. 12. abusionib? claustrī. Res ridiculosa est et multum periculosa speculator. cecus. doctor. iniustus. et p̄cursor. claudus.

h

Et ne ista sint in plato hortatur sapiens q̄ (admodum damule que sicut
 ysidorum est capra silvestris et cursus velocissimi) continue timeat et
 vigilet super gregem sibi commissum ne fugiat et evadat. Dicit igitur sapiens
 discurre festina &c. Abi notandum q̄ ad bonam discretionem prelati. ut se
 quatur perfecta suscitatio subditorum quattuor necessario requiruntur:
 Primo enim oportet q̄ sit in divinis instructus. Secundo q̄ sit in iudicijs
 maturus. Tertio q̄ sit taciturnitate predictus. Quarto q̄ sit clemen-
 tia roboratus vel moderatus. B.

Primo namque opus q̄ prelati in divi-
 nis sit instructus quia aliter sine gravi periculo peccata aliorum investigare non
 posset. Nam teste Seneca in puerbis: non est levis omnino non scire
 aut ignorare quod liceatque facere aliquid quod sciat non licere. An Beda
 de tabernaculo. Frustra sibi officium doctoris vsurpant qui discretionem
 catholice fidei ignorant. Ad enim sanctuarium sed ruinam sibi edificant qui
 docere alios querunt antequam ipsimet discere conantur. Sed ut dicit ecclesia.
 Iudex sapiens iudicabit terram: et precipatus sensati stabilis erit
 Secundo requiritur q̄ prelati in iudicijs sit maturus: ut scilicet habeat sub-
 tilitatem in inquirendo et discretionem ut videlicet subtilitatem in inqui-
 sitione non exerceat propter consanguinitatem illius de quo inquitur:
 aut odium. aut quomodocumque corporale. ita q̄ subtilitas non excedat metas iu-
 ris. Et iudicium non dissimulet ex aliqua causa sinistra muneris aut amoris
 cui lex iudicare prelati ut tanquam bonus pastor dicere possit illud Esai.
 45. hec dicit dominus. Ego suscitavi eum ad iustitiam et omnes vias eius dirigam.
 ipse edificabit civitatem meam et captivitatem meam dimittet non in precio
 neque in muneribus dicit dominus exercituum. Oportet igitur ut prelati in iu-
 dicijs sit maturus et subtilis ut auerdat omnes circumstantias tam delato-
 ris quam delati. An videlicet ex odio vel caritate delationem proferat. Quod
 deprehendi potest ex maturitate. aut favore. aut aliquo nutu. aut ge-
 stu ratiocinationis. Aduertere hoc etiam antestimonium adductum sit verum
 vel falsum: quod cognosci potest ex separata seorsum testimonii examinatione. et
 diligenti verborum ad verba collatione. quia ut dicit Boetius lib. 1. Sepa-
 rata examinatio et fassio in omni examinatione maximam habent vim. Dia
 hec habere debet prelati. quia aliter peccatorem non suscitatur sed magis tu-
 mulat: et potius bonos scandalizat. De talibus dicit Hieremie. Ne
 pastoribus qui dispergunt et dilacerant gregem meum. et scilicet. Ego suscita-
 bo super eos pastores et pascet eos. Tertio dico q̄ prelati debet esse tacit-
 urnitate predictus: ut verum sit mundus a detractionibus. quod non loquitur de hijs
 qui tanquam prelati audiunt: quia proverbiorum. 15. scribitur. Vir iracundus pro-
 uocat rixas. qui paciens est mitigat suscitatas. Sed aduertendum q̄
 non solum debet prelati occultare talia per loquelam sed per gestum aliter amoris
 veri debet prelatione. An Seneca in proverbis: sepultus sit vndique ser-
 mo quem solus audiens consilio semper melius vincet quam iracundia. C.

Quarto et ultimo prelati debet esse clementia moderata. quia ut dicit Se-
 neca lib. 1. de clementia (et superius hoc dictum) nihil est quod tam suscitetur peccato-
 rem nisi clementia presidentis hoc modo utitur sumus nisi prelati
 An ignoras quod misericordia dei ad penitentiam te adducit. vnde Job. 41. dicit dominus
 Non quasi crudelis suscitabo eum: ut superle multi faciunt qui per extorsiones
 et penas conantur mortuos suscitare. Tales potius sunt tyranni quam prelati
 et iracundi dicuntur magis quam clementes. Contra quos Seneca lib. 1. de ira.
 Sicut (inquit) non refert quantum magnus sit ignis / sicut quantum natura
 denigret nisi quod incidit. nam quantum tunc parum carbo quis comburet panem
 ex integro. Super quem tamen incidit semper denigrat. et si non extinguit cito

ebburit. Sic ira in hijs q̄ p̄esse d̄nt aut mores subditorū corrupit
aut confutat et denigrat. Tollēda est igr̄ ira ⁊ clemētia excercēdas
quia p̄ouer̄b. 26. Sicut carbonēs ad p̄unas ⁊ ligna ad ignē sic ho
mo iracūndus suscitāt rixas: sed ē vir mitis suscitāt charitatē ⁊ ideo
mititas seu clemētia maxime necessaria est in p̄latis. ¶ Lect. 44.



Vade ad formicā o piger et p̄sidera vias eius
et disce sapiāz que cū nō habeat ducē nec p̄
ceptozē nec p̄cipē parat i estare cibū sibi.

Postq̄ Sapiēs docuit q̄ sapiā et disciplina est a p̄latis er
ga subditos exhibēda: hic oñdit. si forte p̄lat⁹ i hoc deficiat. q̄ a pitto
ribus est q̄renda. of̄ em̄ formica. i. ferens farris micas. ⁊ peritū ⁊ in
structū doctorē signat adipe frum̄ti onerātū. ⁊ h̄z hoc diuidit iste tex
t⁹ in duas p̄tes. Primo p̄sulit q̄ idocti speculationis sciam a periti
orib⁹ sibi sumāt: ibi. Vade ad fornicā o piger ⁊c. Sc̄do cōsuluit q̄ pra
cticā opationis ab eis dē addiscant. ibi. Que cū nō ha. du. Illec ei duo
necessaria sunt i p̄latis. q̄ ad instructionē subditorū in sp̄alib⁹ neces
saria est speculatiua et ad exhibitionē necessariorū in tp̄alib⁹ neces
saria est practica. et de his iam sup̄ius dictū est. Sed q̄d dolendū est
p̄lati n̄f̄i moderni si in p̄missis defectū patiant⁹ vt in pluribus iā con
tingit a prudētiorib⁹ se. dirigi et instrui cōtemnunt. Et ideo sequit̄
q̄ cōitates tā in sp̄alib⁹ q̄ in tp̄alib⁹ iā deficiāt et succūbāt. Sed vt
illud caueat dirigit sapiēs (p̄latos) ad fornicā. q̄ est aīal multū pul
dū q̄uis parū. vt cōsiderēt vias ei⁹. volēs ex hoc innuere. q̄ p̄lati. q̄
in scia tam speculatiua q̄ practica deficiūt (sine q̄b⁹ vt iltr̄ p̄esse nō p̄nt)
re q̄rere d̄nt subditos suos q̄s noscūt magis ex p̄tos et eoz⁹ p̄silia mi
nime refutare. Sp̄aliter t̄n̄ i ista l̄fa diuites p̄latos instruit q̄ subdit⁹
suis p̄ tp̄alia subueniāt q̄tū p̄nt. Est ei sensus l̄fe: sicut formica p̄gre
gat i estate ⁊ post modū comedit i hyeme. vt sic in illo t̄pe q̄n̄ nihil p̄t
ac q̄rere habeat cibū vite. Sic p̄lat⁹ diues p̄elemosynas p̄gregatas
si eas paup̄ib⁹ subditis erogauerit colligit sibi vitā ⁊ cibū visionis
beatificē. It̄ā sicut formica grossas micas diuidit vt leui⁹ ferat. nec
ex hoc min⁹ h̄z. Sic diuites nūq̄ tā sufficiētes erūt in fine nec sp̄ualr̄
nec tp̄alr̄ sicut diuidēdo ea q̄ portāt paup̄ib⁹ et egenis: s̄m q̄d dicit
Augusti. cōstrinxisti tibi sarcinā et iō nō potes ābulare. minue de sar
cina dādo comiti tuo. et teip̄z releuas. ⁊ illū d̄i s̄de iuuas: nā ⁊ nauis
nimis onusta mercū portū petit salutē. sed postq̄ vacua ē meli⁹ secat
Memēto (in q̄t̄ august.) q̄d diuiti acciderit. non ei dānatus fuit iō q̄
aliena rapuit. sed q̄ idigētī paup̄i nō tribuit. et ideo i ferno posit⁹ ad
petendum m̄tam peruenit. qui minima nō rapuit. sed negauit. nam
p̄pter cordis inopiā perdet hō aīam suā. turpidinē et ignominiam
cōgregat sibi. et opprobriū eius nō delebitur. ¶ Lectio. 45.

Usq̄ piger dormies q̄n̄ p̄surges e sono tuo
paululū dormies paululū dormitabil pau
lulū p̄sces man⁹ tuas vt dormias. ⁊c.

Postq̄ sapiēs docuit p̄latuz q̄l̄iter sit acq̄renda scia et sapiā vt sit
discret⁹. It̄ic increpat acidia vt sit sollicit⁹. et fin̄ hoc diuidit iste tex
tus in duas p̄tes. p̄tio enim excutit sapiēs torporē: ibi. Usq̄quo pi
ger dormies / quando consurges e sono tuo ⁊c. Sc̄do subiungit sapi
ens illius rationem: ibi. et veniet tibi quasi viator egestas ⁊c. A.

Quantū autē ad euidētiā littere est sciendū q̄ sapiens loq̄tur hic excitando platum. describendo mores pigrorū: qui cū excitant manū scalpunt. tarde surgūt: diutissime se disponūt. vñ Saufridus in poetria noua conditiones pigri describit: Si excitetur adhuc iterata voce sonora. Mane. vigil. stertit. tādēq; timore coactus. Ore tñ lētus linguā mouet. et si iteratur Surge veni citius: mor ē p̄mitte quiescā: Immo dies est surge: deus meus en ego surgo Hade sequor: q̄ cum sibi dicit. Et tu non venies. venissem. sed mihi vestes Queronec inuenio. surgas cito: presto tibi sum: Nec tamen insurgit: caput effert brachia scalpit. membra vel in lōgū distēdit: Sic venit ore non pede sed veniens semp̄venit: ip̄e coactus atq; mor gressum trahit a testudine. Aliter tamen et sub breuibus verbis describit ipsuz Quintilia. in septimo. libro Institutionis oratorie. vbi ponit motum tres comites indiuiduos ipsius pigritie. v3 Carnale viciū. soporē nimīū: et cōtinuū oclū. Ad om̄e (inquit) votū fortune. et ad bonū pigri fluunt. et subministrant lasciuia: acidia: et oculi: ne ergo ista inueniant in prelatiis: monet eos sapiens ne sint pigri et torpentes: sed magis solliciti et feruentes. Primo nāq; vt cōmuniter pigri sunt lasciuī. quia nimis amant delicate comedere. nimis curiose indui. et cū mulieribus cōuersari. tormenta reputantes vino carere. aut prima luce excitari vt sene. pbat ep̄la. 72. vnde proverbiorū. 21. desideria occidūt pigrū noluerunt enī quicq; manus eius operari. Et quis in om̄ibus reprehensibile sit pigrū esse et desideriosū. et p̄cōsequens fm carnalia desideria viuere. p̄niciosissime tamē conuenit rectorib; et prelatiis. Vñ Chrysostomus Idomek. 3. Si in corpore (inquit) sit aliquod membrū infirmū non omnino languet et stomachus: sed si stomach; pigrescit et putrescit. oīa mēbra inueniūtur infirma. Sic si aliquis peccauerit inferior seu subditoz: nō oīno peccant sacerdotes. Sed si p̄tra. om̄nes conuertunt ad peccandū. Ideo signāter hortat̄ platos apostolus de caste viuere et sollicitate. Ad Rom. 12. Sicut enim in vno corpore multa mēbra habemus. om̄ia autē mēbra non eundē actū habent: ita multi vnū corpus sumus in xp̄o. singuli autē alter alterius membra: habentes donatiōes sc̄dm gratiā quē data est nobis. differētes: Sequitur qui preest in sollicitudine. sollicitudine: nō pigri et c. In hac autē auctoritate apostoli datur tota norma regiminis prelatiis: sed veraciter (quod volendū est) satis male illa aduertitur his diebus. quia acidia et pigritia regnāt inter homines quantū ad lasciuiam et carnalitātē et maxime inter eos qui alioz sunt regētes. Et iō mihi videtur. q̄ pueri declinantes hoc nomen piger componunt cum boue cornuto. s. bos cornutus mugiens et mutus niger et piger In signum q̄ prelati cornuti qui debent esse boues in iugo dñi. sunt p̄pter carnalitates suas ad seruitiū dei nimis pigri mugietes vt boues q̄ nunq̄ mugiunt nisi cū lasciuūt aut esuriunt. Sic p̄plures prelati nunq̄ loquunt nisi propter esuriē pecūie aut veneris voluptatē. In alijs hoque ad deū spectant satis muti et nigerrimi sunt p̄pter cōuersationē et pigerrimi propter deuotionē de vtilitate tamen talīū prelatorum: et de pernicioso eorum exēplo dicitur Ecclesia. 22. In lapide luteo la

B.

L

pidatus est piger. et oēs loquētur super aspernationē illius. de stercore bouū la pidatus est piger et oīs qui tetigerit euz excutiet manus. An de talibus platis carnalib⁹ deditis videt esse sicut de coruo quē phebus p̄ quadā aqua sacrificij ad terras misit. auratū cratherē ori eius cōmendās. Lūc⁹ volaret vidit ficum densissimo fructu onustaz. et q̄ nō statiz erāt ficus mature immemor imperij sedisse sup arborē fertur vt narrat Quidij⁹ lib. ij. de fastis sub his versibus.

Dum fierent tarda dulcia poma mora:

Jamq̄ satur nigris longū capit vnguibus hydrū

Ad dominūq̄ redit. sicutaq̄ verbū refert.

Hic mihi causa more binarū obfessor aquarum.

Hic tenuit fontes officiumq̄ meū

Addis ait culpe mendacia phebus et audes

Fatidicum verbis fallere velle deum.

D. Locus moralis est prelat⁹ cū ciphō auro p̄dicationis ⁊ doctrine ad terrā missus. vt aquā amoris hauriat et dilectionis ab aīabus subditorū ad diuinū cōplendū sacrificiū qui ficus fatue. i. carnalit atq̄ delectatus dulcedine piger et imemor sit ad officiū ad qd̄ deus ipsuz misit. Quapropt̄ ⁊ dei seruitiū impedit. sperat em̄ q̄ ad modū corui possit serpētī qui aquas custodit culpā suā imponere. vt in iudicio dicat cū eua serpens decipit me. Sed verus cognitor in fine maliciam propriā ipsi imponet in signū ipsū cū ciphō tristitie ⁊ miserie p̄petue cōdēnando Juxta illud Ezechiel. 23. Ebrietate et merore impleberis calicem meroris et tristitie bibes. et potabis vsq̄ ad feces: et causa subdit: Prouerbi. xij. De fructu ozis sui homo satiabitur. Vult enī et nō vult piger aīa autē operantiū impīguabitur. verbū mendax iustus detestabilis impī⁹ autē confundit et cōfundet. **E** Scdo dico q̄ pigritiā sequitur sopor nimius vt supra declarauī. Pigricia enī imittit torore et aīa dissoluta esuriet. Tertio dico q̄ pigriciā sequitur ocīū. Pigricia em̄ s̄z Tullij de tusculanis q̄stionib⁹. est fatigatio q̄ quis bonū inchoat et cōtinuare fastidit. Hāc autē pigriciā sp̄ sequit̄ ocīū q̄ vbiq̄q̄ est pigricia ibi est lasciuia vt iā declaratū est: vbi autē lasciuia ibi ocīū est. Juxta illud Quidij⁹ de remedio amoris lib. p̄mo.

Ocīa stollas perire cupidinis arcus

Extincteq̄ iacent et sine luce faces.

Citur vbiq̄q̄ est pigricia ibi est ocīū. qd̄ reprehensibile est et maxime in prelat⁹ cū ocīa dant vicia. vñ Prouerbi. 18. Pigriū dicit timor. aīe autem est inatorū esurient qui mollis et dissolutus est in opere suo frater est sua opera dissipantis. **Lectio. 46.**



Domo apostata vir inutilis gradū ore peruerso: annuit oculis: terit pede. digito loq̄tur: prauo corde machinatur malum et omī tpe iurgia: Huic ex tēplo veniet p̄ditio sua ⁊ subito cōteretur nec vltra habebit medicinā. Sex sunt q̄ odit dñs. ⁊ septimū dei estatur aīa eius: oclos sublimes. Linguā mēdacē man⁹ effundētes innoxijū

sanguinē: cor machinās cogitatōes pessimas pedes
veloces ad currendū in malū pferentē mendācia. re
stem fallacē. et eū q̄ seminat inter fratres discordias.

¶ Post q̄ Sapiēs ondit affirmatiue q̄liter hō se h̄re debeat ad p̄f
mū. hic docet negatiue q̄ vitare d̄et cū hoc q̄t se habere debeat in
trinsec⁹ ad seipm. Et fm hoc diuidit iste text⁹ in duas ptes. Primo
docet q̄ oīa pctā mortalia vitāda sūt t̄iore misie t̄pālis: ubi. Hō apo
sta. vir inu. ḡditur. et. Secōdo ondit q̄ ipsa pctā mortalia vitari d̄nt a
more reuerētie p̄sonalis: ubi. Sex sūt q̄ odit dō. et sep. et. A. Et hec vi

tatio s̄: da sūme est meritoria. vt. s. hō vitet pctā nō solū pp̄ ip̄a pctā.
et penā q̄ inde seq̄tur sed pp̄ reuerētā et amorē. vñ Horati. in eplis.
Oderunt peccare boni virtutis amore:
Oderunt peccare mali formidine pene.

¶ An̄ ecclesi. 15. Que em̄ deus odit ne feceris. nō dicas ille me ī pla
nauit. nō em̄ necessariū sunt ei hoīes impij. Ponit ḡ sapiēs ista signa
cōmunia peruersoz et postea seriatim narrat nūcerū pctōrū. Ponū
tur autē illa Exod. 20. inter negatiua p̄cepta decalogi. Sed vltimū
q̄d hic ponit q̄d grauissimū est fm̄ glosam. q̄d deus detestat. ad d̄iā
oīum aliorum ponit fm̄ glosam. q̄ de⁹ ipsuz magi detestat et odit q̄
p̄cedentia. An̄ glosa. B. Capitalia vicia p̄cōparatiōē ad discordias

seminātis ponit q̄si nulla. p̄t em̄ quilibet oculos p̄ supbiā iactāter ex
tollere. lingua mētiri. homicidio pollui. mala p̄p̄ quo machinari p̄
inuidiā. pedes suos et alia mēbra fodere volup̄tati per gulā aut luxu
riam. ¶ Potest em̄ q̄s hec et sibi et alijs inferre seruata pace ecclesie.
Sed arrius et donatus grau⁹ fecerūt qui p̄coidiā fraternitatis sci
derūt. phibētes testimoniū false doctrine et heretice prauitatis. vñ
est sciendū q̄ testis falsus quadruplici rōne apud deū et quoslibet bo
nos hoīes detestabilis esse d̄z. Primo quia deū contēnit. Secōdo quia
dicem decipit. Tertio q̄a innocentē ledit. Quarto q̄ publicā pacez
tollit. Istud vltimū p̄t hic in textu et alia tria ponit ysidor⁹ de sum
mo bono lib. 3. Primo dico q̄ talis q̄libet deū contēnit. vñ ipse de⁹
per p̄pham dicit. Insurrexerūt in me testes iniqui. Ille em̄ maxime
cōteimni d̄r: q̄n̄ quis q̄d sūme sibi displicet in cōspectu eius facere nō
veretur. Sed hoc facit testis fallax et discordias seminās. q̄ summe
deo displicēt. Itā talis ī oculis dei tā q̄ corā sūmo teste talia facit et cō
mittit. cū tñ dicat Seneca ī puer. Nec aliquē locū inq̄re esse putauer̄
sine teste deo q̄ singula s̄ q̄ sunt plene videt et aperte. Ego (inq̄t) sum
testis et iudex diē dñs. Hier. 29. L. Secōdo dico q̄ testis mēdax iudicē

decipit. sicut de vlyse patuit q̄ palamidē nobilē ob pditiōis eām ac
cusans ap̄d grecoz p̄ncipē menelaū. in euidētiā facti onidēs sub le
cto ei⁹ aurū q̄d ipse prius foderat seducto iudice p̄ facti euidētiā ob
tinuit et innocentē p̄dēnauit. vt notat Quir. 13. metamor. vñ puer. 19
Testis iniqu⁹ deridet iudiciū et os sp̄ioz deuorat inq̄ratē. D. Tertio
dico q̄ fals⁹ testis innocētē ledit. vñ alan⁹ de cōplanctu nature. Si in
aurē testis aut iudicis susurret lyza orphei carinē amphitricis. musa
Virgilij voce pecunie et p̄dere suffocāt. Contra illud Exo. 23. Hō susci
pies vocē mēdaci. nec iuges manū tuā vt pro ip̄io dicas falsū testio
nū. Sz aduertēdū q̄ sicut p̄ testimoniū falsū nō d̄z q̄s innocētē ledere
licet nec testimoniū verū occultare quis h̄ m̄lti errēt. vt d̄r Proū. 9. Te

A.

B.

C.

D.

His fidelē nō inuenit p̄fert autē mēdaciū testis dolosus. vñ Augu. sup
 psal. v. Aliud est (inquit) mētiri i testificādo. et aliō verū occultare i
 lendo. vt si q̄s nō velit ex pietate hoīez ad mortē dānare parus eē d̄
 si possit occultare nō tñ falsū q̄cūq; mō iurare d̄. ne p̄ corpe p̄ris aīaz
 p̄p̄riā occidat: Psou. 19. Testis fals⁹ nō erit ipunit⁹ et q̄ mēdacia lo
 quit nō effugiet. E. Quarto dico q̄ testis fallax publicā famā tollit
 qz discordias semiat ⁊ pacē frat̄rū turbat. Sapie. 4. Ex iniq̄s ei oēs
 filij q̄ nascunt̄ testes sūt neq̄tie aduers⁹ parētes i interrogatōe sua. D̄
 ei libro descriptionū et fingit ab āt̄iquis q̄ pacis imago talib⁹ titu
 lis erat circūsc̄pta. Rixas fugio. neminē ledo. lesus iḡsco. patiens
 vinco. Et sumit̄ hec descriptio a v̄bis bernardi. q̄ sūc̄ hec Tria vobis
 (inquit) fratres custodiēda relinq̄ q̄ in stadio vite p̄ntis q̄s cucurri ob
 seruasse me memini. scādālū facē nolui. si autē feci sedauit̄ meliori mō
 q̄ potui. minus meo sensui q̄ alteri⁹ sp̄ credidi. lesus veledēte vidi
 ctā nūq̄ expeti⁹ hec sūt pacē federa. q̄ qz nō h̄nt falsi hoīes iā cū bōis
 hoībus sp̄ sūt discordes et q̄les ipsi sūt tales cogūt̄ alios esse quātuz
 p̄nt. vt ergo nō sis de numero talū non loq̄ris contra p̄ximū tuū ma
 lū siue falsum testimonium.

¶ Lectio. 47.

Adserva fili mi p̄cepta p̄ris tui et ne dimit
 tas legē matris tue liga eā in corde tuo iugi
 ter ⁊ circūda gutturi tuo. cū ābulaueris gra
 dianē tecū. cū dormieris custodiāt te. a cuiq̄lās loq̄
 re cū eis: qz mandatū lucerna est. et lex lux ⁊ via vite
 increpatio discipline. vt custodiāt te a muliere mala
 ⁊ a blanda lingua extranee. Nō cōcupiscat pulchritu
 dinē ei⁹ cor tuū ne capiaris nutib⁹ illi⁹. p̄ciū em̄ scor
 ti vix est vni⁹ panis mulier autē viri p̄ciosā aīam ca
 pit. nūq̄d p̄t homo abscondere ignē in sinu suo: vt ve
 stimēta illi⁹ nō ardeāt. aut ambulare sup̄ prunas: vt
 nō plante cōburant̄ eius: Sic q̄ ingredit̄ ad mulierē
 p̄rimi sui non erit mund⁹ cū tetigerit eā. nō grandis
 est culpa cū q̄s furat⁹ fuerit: furatur em̄ vt esurientē
 impleat animā. Dep̄hensus quoq; reddet septulū et
 oēm substantiā dom⁹ sue tradet et liberabit se. q̄ aut
 adult̄ ē p̄p̄ cordis iopiā p̄det aīaz suā turpitudiez ⁊
 ignominīā p̄gregat sibi ⁊ opprobriū illi⁹ nō delebit
 qz zel⁹ ⁊ furor nō (viri) p̄cet i die iudicte nec acquiescet
 cuiusq; p̄ci⁹: nec suscipiet p̄ redēptiōe dōa plima.

¶ Post q̄ docuit sapiēs vitare pctā capitalia ⁊ signā falsū testioni
 um. hic docet fugere mlierē male p̄fortiū. q̄a per hoc hō ducit̄ facit̄ ad
 pctā. Et s̄m hoc diuidit̄ ille text⁹ i duas p̄tes. P̄rimo hortat̄ sapiēs
 ad legē bōe custodiā: tibi p̄serua fili mi p̄cepta p̄ris tui ⁊c. Secō suadē
 mlierē malā fugā: tibi vt custodiāt te a mu. ma. ⁊c. Omnia autē q̄ hic dī

cenda essent vsq; ad finē capli superius dicta sunt frequenter. Ideo breuiter moralitates trāscuro. Iam scdm̄ expositores exponēdo. Dicit ergo. Conserua precepta patris tui: scz xpi: ⁊ m̄ris. scz ecclie. Liga eam in corde tuo: p̄ meditationē frequentē ⁊ circunda gutturi tuo. p̄ iugē locutionē: cū ābulaueris: p̄ orationē: cū dormieris: per finalem vsq; ad mortē retētione: cū eui gilaueris: p̄ gloriosam resurrectionem: gradiantur supple te cū. **A.** **M.** mādatū lucerna est. quātū ad vetus testamentū: cum lucerna dicat quasi incesta vel incisa occultata: et lex lux: q̄tum ad euangeliū: et via vite increpatio discipuli ne: **M.** ā increpatio que inuenitur in lege est optima via versus vitā eternam. Ideo dicit ap̄ls ad p̄sentem legē. argue obsecra ⁊c. sc̄be ad **T.** ymothēcū. 4. Itam tñ materiā poterit ad libitū prolongare. Scz q̄tur in textu. vt custodiāt te a muliere mala ⁊c. **B.** h̄ic fugā mulierz adultere docet p̄pter quattuor causas. Prima. quia ibi est libido transiens. Preciū enī scorti vix est vnus panis: mulier aut̄ preciosa ⁊c. Secunda quia est multum nocens. Nunquid enim potest homo abscondere ignem in sinu suo ⁊c. Tertia p̄pter grauitatez delicti. nō enim grandis est culpa cum quis furatus fuerit. q. d. furtū in necessitate. vel ablatio rei inuito dño secundū iura nō punitur nisi ad restitutionem in quātum potest sed multo grauius cōmittens adulteriū Quarta p̄pter acerbitatē supplicij: quia enī zelus ⁊ furor viri. i. xpi qui est sponfus animaz. nō p̄cet in die vidicte. nec acquiescet cuiusq; p̄cibus. nec suscipiet p̄ redemptione dona plurima. Zelus enim secundum glosam dicitur amor viri in vxorem ⁊c. **C.** Lectio. 48.

Cap. 7.

A. Fili mi custodi sermone meos et precepta mea recondetibi. fili honora dominū ⁊ va lebis: preter eum vero ne timueris alienū.

C. Postq̄ sapiens docuit quomodo filius se habere debet ad proximum. h̄ic redist̄ dissuadens carnale vitium: et quia malum nō vitatur nisi cognitum: Ideo in parte ista prodit multipliciter mulieris peruerse defectum. Et secundum hoc diuiditur capitulū istud in tres p̄tes. Primo enim docet q̄ mulier fatua decipit se ornando. Ibi ⁊c. ce occurrit illi mulier in ornatu meretricio ⁊c. Secundo ostendit q̄ ipsa inficit blandiendo. ibi. Apprehensum q̄ osculatur iuuenē ⁊ pro caci vultu blanditur dicens ⁊c. Tertio demonstrat q̄ ipsa intermicit vinculando: ibi statim sequitur eam quasi bos ductus ad victimam ⁊c. Prima pars iterum diuiditur in duas: Primo enim victimum timorem consulit. ibi Fili mi custodi sermone meos ⁊c. Secundo ad propositum principale procedit. ibi vt custodiāt te a muliere extranea ⁊c. **A.** Quātū igitur ad primū dicit. Fili honora dominū. per timorē ⁊ preter eum non timeas alium: quia vt dicit **S.** eni. in puerbijs Stultissima res est timere quod vitari non potest. vt amicorū ⁊ bonorum perditionē temporālē corporis mortem: ⁊ infirmitatē. ⁊ subdit Tutissima res est nihil timere p̄ter deum. nihil enim timentem facit animum nisi reprehensibilis vite conscientia mala. qui autē deū diligit ⁊ honorat ipsum soluz timet: quia perfecta charitas foras mittit timorem. **T.**ria tamen sunt que cōmuniter timere faciunt homines

A.

A.

Quis sine causa: sci licet fors, fors, et mors. Fors medicitatis, fors in-
 firmitatis, et mors necessitatis. vñ hec tria tanq̄ comites timoris in-
 trōducit Seneca de remedijs fortuitoꝝ. contra virū fortē et virtuo-
 sum (cū responſionibus) qui solū deū timet. Prīmū comitem vñ me-
 dicitatem que frequenter accidit ex mutatione fortunę: sciducit ex
 parte paupertatis. vt arguat pro timore. Paupertas (inquit) ē gra-
 uis. ergo timenda est: me in illam aliquñ incidamus ex fortuitu. et sub
 forti custodia redigenda ne aliquādo paupertas obuāt. et hic timor
 est causa auaritię et tenacitatis. nam ppter hunc timorē talentū do-
 mini auari vsq̄ in finē referuant. Sed vir fortis respōdet nec grauis
 est paupertas sed tu paupertati grauis nunq̄ enī in paupertate sed
 in paupe vitū est. In hoc nāq̄ pauper es. quia qualitercunq̄ sis ti-
 bi pauper videris. et esse times. vt de auaris cōmuniter contingit. q̄
 iuxta illud Iudith. 5. solo timore agitati p̄sidiū sumunt. Sic enī q̄s
 solo sono funde agitur absq̄ iectu siue iactu. Sic auari timore pau-
 pertatis de q̄bus P̄salmista. Trepidauerūt timore vbi non erat ti-
 mor quia reuera si diligenter considerarent non esset timenda pau-
 pertas. Juxta illud Matthei. 5. Beati pauperes spū qm̄ rē. Et ideo
 hunc timorem nititur a nobis excutere P̄salmista dicens. Timete
 dominū om̄es sancti ei⁹ qm̄ nihil deest timentibus eū. Secund⁹ co-
 mes timoris est infirmitas corporalis. qui sic arguit pro timore. vt
 dicit Seneca de remedijs fortuitoꝝ: dura res est dolor. ergo timēda
 est. huius scđi comitis p̄batio faciliter intueri potest: q̄ nemo vnq̄
 carnem suā odio habuit. Sz statī respōdet vir fortis. Timend⁹ nō est
 (inq̄) dolor corporalis q̄: et pillū postiuā bōa multā sūt. Prīmo enī
 pillū redijt cognitio p̄p̄a: sicut de alexādro vulnerato patuit. et de ari-
 tiocho. sola enī vexatio dat intellectū: nā p̄ tactū x̄ge oculi Jonathe
 ap̄ti legūt. p̄m̄i regū. 14. Scđo pillū redijt diuina reuerētia. Juxta il-
 lud P̄sal. multiplicata sūt infirmitates eoz postea accelerauerūt. ad o-
 rādo v3 et reuerēdo. et idē. Imple facies eoz ignominia. et q̄rēt nomē
 tuū dñe. et Hiero. Mala q̄ nos hic p̄mūt. ad deū ire cōpellūt. Tertio
 pillū dolorē. redijt p̄seruatio a pena cēna. Scđi enī viri (vt dicit Hie-
 go.) p̄ntem penā equanimiter tolerāt. eo q̄ p̄ ipam eternā euadere
 nō formidāt. et hec ē cā q̄re diabol⁹ nobis timorē corporalis infirmitatē
 icutere nitit̄: vt efna rē nos occup3 affligēdo. Sic enī vulnerabat Job
 vt timore pene duceret eū ad culpā: nā eadē ars pugnādi ē alibi mi-
 nari. alibiq̄ pcutere. vt dicit Hiero. ad p̄amathiū. Sifr et modus pu-
 gnātū ē plib⁹ modis terrere q̄ ferire. exēplū ad hoc notat ser⁹ iul⁹
 li. 2. ca. 8. de rege scythaz. q̄ cūcta ḡna armētū cū acie posuit et mltitu-
 dīs timore vicit. sic mūd⁹ et diabol⁹ plib⁹ mōis nos frēt q̄ feriat. et ideo
 mlti irrōnabiles tñ eos timēt: cū tñ dicat x̄ps matth. 10. nolite timere
 eos q̄ occidit t corp⁹: q̄ p̄ hoc nō hnt āpli⁹ qd̄ facē pnt aīaz ei nō pnt
 occidere: s; ei timete q̄ pōt aīaz et corp⁹ pdere i gehēnā. Tertio cōes-
 timorē adducēs ē mors. vñ señ. vbi su. q̄s nō timeat mouar ego nec diu
 subsistere possū: rñdet vir fortis: hec ē nāfa hoīs nō pena: hac cōditice
 trauit vt exire gētū lex ē qd̄ accepis reddere: p̄griatio ē vita cū la-
 borib⁹ iḡ mlti redeūdū ē: et si viro iusto et forti dicat: forte decolaberis
 rñdet ip̄e qd̄ refert q̄ mlti sūt vulnera. nō pōt nisi vnū mortifex ē.

Proverbiorum Salomonis. C. 7.

vñ scñ. epla. 60. mors (iq̄t) oīz pax ē s; p q̄ vest sūt diūsa: nā nō ē mors
 vlla maior aut minor. iō timēda nō ē. q; vt diē bidē fēñ. epla. 22. nos q̄
 diu viuim? pēdem? iū certo. cadere autē semel ē certū. timēda ḡ nō est
 mors: q; s; eū epla. 10. quē admodū p̄ciosior ē hosti fugiētib?. sic mors
 ⁊ oē fortuitū bonū. nā istat viro ignauro. q̄ eī āpli? timet citi? veniet.
 ⁊ ecōuerso. testāte Maximiano. Dulce mori miseris: s; mors opta-
 ta recedit. Ac cū tristi erit p̄pata venit. Effice ḡ eā adeo familiarē:
 ait Sen. 3. de nat̄alib? q̄stioib?. vt si tibi venerit, possis ei obuiā itre-
 pid? exte.

¶ Lectio. 49.



Conserva mandata mea et viues: et legem
 meam quasi pupillam oculi tui: liga eā i di-
 gitis tuis: scribe illā in tabulis cordis tui.

¶ Post q̄ sapiēs docuit puer sapiē: timorē p̄dicās: Iō hic finē ip̄i
 adijcit p̄cepta p̄mēdās. Et scdm̄ hoc diuidit iste text? in duas p̄tes.
 P̄mo docet p̄cepta iugit̄ seruare. ibi p̄serua mā data mea ⁊ viues.
 Scdo oñdit mā data subtilit̄ numerare. ibi liga eā i digitis tuis scri-
 be illā ⁊c. A. Sēs? Ite ē iste. sua mā data mea ⁊ viues: ⁊ legē meā. q̄ si
 pupillā oculi tui: q; sicut: p̄seruāda pupilla natural̄ se exponūt. sic
 p̄ lege mā dator dei. ex ēplo martyꝝ. audacter ē faciēdū. vt x̄ps oib?
 nob? tā q̄ suis de martyrib? dicere possit illō qd̄ scribit ad gal. 4. Te
 stimoniū eī phibeo vobis. q; si fieri posset oculos v̄ros eruissetis ⁊ de-
 differtis mihi. Tāta eī audacia ⁊ fides firma eē v̄zi seruus x̄pi ex ēplo
 martyꝝ. vt nūq̄ terreat adūsa pati. dū eī? acerbissimā mortem oculis
 mētis p̄tē plant. H̄ arrat vale. de institutis lacedemonioꝝ li. 2. q; lacede-
 mone ad occultandū ⁊ dissimulādū suozū vulnēꝝ cruozū i bello tuni-
 cis rubeis ⁊ pictis utebant: ne aut hostib? quicq̄ fiducia aut sibis p̄
 timorē afferret. Sic sc̄ti viri sāguinolētā x̄pi tunica ⁊ cruci vestimētū
 purpureū sibis p̄supponētes p̄mēziā hostib? se subducūt p̄ fiduciam
 ⁊ sibimetis p̄s p̄tiōrē: sic eī de pylato leḡ q; idut? x̄pi tūca trib?
 vicib? se corā tyberio ipauit? p̄ntauit q̄ eī tāgit vos tāget pupillaz
 oculi mei. di ē dñs de suis martyrib? mā data sua seruātib? ⁊c. Sed q̄ i
 textu. liga eā i digitis tuis ⁊ scribe illā i tabul? cordis tui. i. legē. ⁊ s;
 gnāter di ē q̄ i digitis describēda ē lex q; s; numer? digitoꝝ accipiūt
 ad litterā p̄cepta decalogi q̄ i cordi n̄ i tabul? itelligētia v̄z i mēoria
 de? ipe idelibilis nō tā q̄ p̄gameno p̄ additionē s; velut i lapide p̄ im-
 p̄sionē p̄petuā exaruit. vt q̄libet n̄ m̄ dicere possit illō Deut. 9. De-
 ditq; mihi deus duas tabulas lapideas scriptas digito dei. Est igit̄
 sēsus Ite. Iga legē i digitis tuis. i. in p̄ceptis dei: q; digitus a de-
 nario nūero. d̄ f̄ s; Isidoy ethiologiꝝ lib. 5. v. Sciendū tñ ē q; s;
 cut iter singulos digitos tres sunt p̄ncipales q̄ in sacerdotibus ⁊ in
 p̄t̄ficib? ob honoris isigne p̄secrant sic omnia legis p̄cepta ad tria
 tanq̄ ad tres digitos reducenda sūt: v̄z ad fidē: spem: ⁊ caritatē. Fi-
 des habet locū pollicis. Spes habz locū medij. Caritas aut locum
 habz monstrātis sive indicis. Poller nos p̄mo deo consecrat. Me-
 dius i medio nos supportat. Index in patria nobis deū indicat. Isti
 sunt digiti in quibus tota legis machina nunc consistit: Et ideo de
 quolibet eoz? i genere vnū breue dicā. De his enī scribit Esa. App̄ē

A.

B.

+
 tum.

Lat tribus digitis molere terre. **C.** Primus digitus qui pollex dicitur est fides. quia principaliter nos deo conseruat. et ea mediante solus deus nullis operantibus nostris meritis: sed sponte nos sibi dedicat. sicut probat Chrysostomus. lib. domel. 52. Sicut (inquit) lampas ad honorem factu arii consecratus vel ordinatus non ex oleo accenditur sed ab igne misso per manus ministrantis: fouetur tamen per oleum quod ab eisdem digitis infunditur ministrorum: sic fides qua sanctificamur non ex operibus nostris accenditur. sed solum per deum. In medio enim nostrum est sicut qui ministrat fouetur tamen per operationes nostras bonas et crescit quas eadem manus dei in suis fidelibus superaddit. Sed quod dolendum est multi isto digito. fidei lumine: et scientia abutuntur et contra illius honorem qui eum consecrauit. Cuiusmodi sunt illi qui scientiam fidei quam habent multipliciter ad subtiles conuertunt hereses et peccata. Contra quos Esai. 59. dicitur. Manus enim vestre pollute sunt sanguine. et digiti vestri iniquitate. Labia vestra locuta sunt mendacium. et lingua iniquitatem saturat. Sequitur in eodem textu. quod comedet rit de ovis eorum mouetur et quod confortum est erumpet in regulum. Id est sunt moderne subtilitates hereses quibus nunc doctores moderni innotescunt. non inherentes seriei fidei aut doctorum sanctorum dicta curantes: sed illa sola quae in suis imaginationibus (immo deliramentis potius) confixerunt. Opus enim manuum suarum adorauerunt quod fecerunt digiti eorum. Esai. 2. **D.** Dicit auctor de proprietatibus rerum. quod digiti natura liter post cibum decreseunt. sic fides solida post nimiam scientiam. Multe enim littere faciunt se equiter insanire. Unde subdit ibidem quod anulum quod ante cibum non extrahitur post cibum facillime extrahitur: et ideo deseruet eos propter opera eorum: sic de ioue fingitur ut narrat Quis. 5. lib. de fastis. Fulmina de celi iaculatus iuppiter a ree.

Verit in auctores pondera vasta suos.

Et propter illud periculum psalmit Job talibus in persona dei Attendite me et obestupefate et supponite digitum oris vestri. Figuram mali erit: illo ostendit illa monstruosa bestia quam vidit daniel. Cuius pedes unam habebant portem ferream et aliam testeam. pars ferrea scilicet fidei manebit. et testea quae super addita est per subtilitates varias. instabilis proputrescet: et hoc est quod dicit daniel. 2. Sed quod vidisti ferrum mixtum teste et luto et digitos pedum ex parte ferreo et ex parte fictiles. ex parte erit regnum solidum et ex parte contritum. Sed quod digitus est in magna parte legis consistit est medium et vocat spes. quae in hoc mundo nos supportat: nam et iste digitus iter omnium quasi nauis aptissimum est ad portum. sic nisi foret spes firma ad sustinendum in via. per meditationem virtutum: Vita nostra huius seculi et carnis pondera non portaret et hoc est quod dicit Ambrosius super psalm. 12. Sola spes omnium fuerat labores. et metum omnium abscedit piculi. et sen. i. pa. Spes est quantum quod permittit debilitari in occidente proficiat: cum in aduersis sciat non meruisse quod patitur. in tali spe fuit psalm. quoniam dixit. Videbo celos opa digitorum meorum. di. ei. El. b. 8. de vegeta. et cor. Psal. ethimo. li. 7. quod est arbor quodammodo mirra et cuius sarmeta non quod melius fouet quod pignus. unde in igne opposito maxime crescit. sic in oratione spes. nisi quod est magis spatiosa quam cum igne tribulationis attrit. sicut dicit. wo. li. 2. de psola. Fortuna (inquit) aduersa et fortunam sperandi melior causa est et equum iter tolerare facit praesentia. hoc satis apparet illi qui dicit. manus mee

distillauerūt mirrhā. ⁊ digiti mei pleni mirrhā pbatiffia cāticor. 5.
 Tertius digitus est caritas. qui dicitur iudex. quia facie ad facie nobis ostē
 get xpm. Ille digitus solus inter istos tres dicitur fuisse ⁊ esse in xpo ut di
 cit magister sententiarum in. 3. cap. penultimo. Fide enim ⁊ spēs nō habuit solum
 caritatē. et ideo de ea sola dici potest. quicūq; eā h3 digitus dei est. hec nā
 q; caritas cōis et mutua cōmunicat nobis deum. et nos vicere facit
 diabolum inimicū. ut sic quilibet tali cōcordia ⁊ charitate deo iunctus pos
 sit illud dicere. in digito dei eicio demonia. quare peruenit in vos
 regnum dei.

LECTIO. 50.



Ecce sapientie soror mea est ⁊ prudētiā voca
 micā tuā. ut custodiat te a muliere extranea
 ⁊ ab aliena quę verba sua dulcia facit. De fenestra enī domus mee per cancellos prospexi iuue
 nem. ⁊ video paruulos: considero vecordem iuuenem.
 qui trāsit per plateas iuxta angulū et prope viā do
 mus illius gradit̃ in obscuro ad uesperascēte die. in no
 ctis tenebris et caligine. et ecce occurrit illi mulier ī
 ornatu meretricio. pparata ad decipiēdas aīas. gar
 rula et vaga. quietis īpatiēs. nec valēs in domo cōs
 stere pedibus suis. nūc foris. nunc in plateis. Tunc
 iuxta angulos insidians. apprehensūq; deosculatur
 iuuenē. et procaci vultu blādīt dicēs. victimas pro sa
 lute deuoui. Hodie reddidi vota mea. idcirco egres
 sa sū in occursum desiderās te videre ⁊ reppi. intexui
 funibus lectulū meū: strauī tapetibus pictis ex egypto
 aspersi cubile meū mirrhā. ⁊ aloē ⁊ cinamomo. Veni
 iebriemur vberibus ⁊ fruamur cupitis āplexibus donec
 illucescat dies. nō est ei vir ī domo sua: abiit via lōgis
 sūma Sacculū pecunie secū tulit. ī die plene lūe reuer
 surus est in domū suā. Irretriuit eū multis sermōibus. ⁊
 blāditijs labiorū protraxit illū. Statim sequit̃ eā quę si
 bos ductus ad victimā. et quę si agnus lasciuēs ⁊ igno
 rās: ⁊ nescit quod ad vicula stultus trahit̃ donec trāstigmat
 sagitta iecur eius. velut si auis festinet ad laqueū. ⁊ ne
 scit quod de periculo aīe illius agit. nunc igitur fili mi audi me
 attēde vobis oris mei. ne abstrahat in vīs illius mēs
 tua. neq; decipiaris semitis eius. multos enī vulne
 ratos deiecit. ⁊ fortissimi quicūq; interfecti sunt ab ea.
 vic inferi domus eius. penetrātes interiora mortis.

C Postq̄ sapiens diuinū timorē. ⁊ mandata dei seruare consuluit. Ibi ad propositū principale. p̄cedit dissuadens carnale viciū qđ ma-
 xime causatur ⁊ p̄mittitur per mulieres malas. ⁊ scđ hoc diuiditur
 iste textus in duas partes. Primo enī docet sapias amplecti ut per
 eam carnale viciū euitemus. Ibi dic sapiencie foroz mea es ⁊c. Secū-
 do admonet vt eū audiam⁹: ubi nunc ergo fili mi audi me ⁊c. Omnia
 que hic ponūtur posita sunt in quinto capitulo: Ideo de eis breuiter
 p̄transo. textū tantū litteraliter exponendo. **A.** Sapia autē foroz
 nostra vocanda est: quia sicut foroz non p̄pter carnalem lasciuā dili-
 gitur: sed p̄pter se: sic nec sapientia diligenda ē nisi propter se. Quia
 sicut dicit glo. qui diligit sapiām p̄pter vanā gloriā: aut cōmodum
 temporale discooperit spiritaliter turpitudinē forozis. Contra id
 qđ d̄r Leui. 18. Turpitudinē forozis tue ne discooperias. Sequitur ī
 textu vt custodiat te a muliere extranea et ab aliena q̄ verba sua dul-
 cia facit. quod totū supra expositū ē. Sequitur. De fenestra enim do-
 mus mee resperi p̄ cācellos. i. per foramina cācellata ferro. Ego salo
 mō p̄speri iuuenē. et video puulos quantū ad discretionē. confidero
 vecordē iuuenē. i. corde vehementē scđm Isidorū: qui transit per pla-
 team. nō per viā arctā continētie q̄ ducit ad celū. Iuxta angulū vici
 vñ posset vias diuersas p̄spicere. In obscuro aduersascente die. in
 noctis tenebris ⁊ caligine. quia hec est hora sūme libidini cōpetens
 vt dicit Quidius. i. sine titulo. **Mox ⁊ amor mihi nil moderabile sua-**
dent. Illa pudore caret liber amorq̄ metu. **P**iscatoꝝ enī modus est
 q̄ vbi rhete ponūt aquā p̄turbant ne pisces videant quia scđm Qui-
 diū que nimis apparent rhetia vitat auis. Sic diabolus vt facilius
 capiat adulteros in noctis caligine quando videri non potest mere-
 trices exponit vt enormitas peccati lateat ⁊ verecūdiā omnē tollat
Uñ Job. 24. **P**er noctē vero erit q̄ si fur. ocul⁹ adulteri obseruabit
 caliginē dicens. nō me videbit oculus ⁊ opiet vultū suū: perfodit ī te-
 nebris domos. sicut in die cū dixerant sibi ⁊ ignorauerunt lucē. Se-
 quitur. Et ecce occurrit illi mulier in ornatu meretricio scribit Ber-
 nardus super cantica. **Q**uadruga vicioꝝ voluit luxuria. curr⁹ ven-
 tris ingluuie coitus libidine: soporis desidia. ⁊ vestis mollicie. **H**ec
 mirum q̄ meretrices se nimis ornent: vt se possint vendere cum illa
 sit conditio venalium: vt signum aliquod ponatur: quo res venalis
 monstretur. sicut **C**irculus ante tabernam vini. **T**ales autem in col-
 latiōibus patrū grauitur increpantur. quia vt ibidem dicit. **C**reatu-
 ram dei imitare admodū monstri: est creatorē vitupare ⁊ reprehēde-
 re quasi nō bñfecisset. **I**ste autē meretrices bñ mōstra dñr intrinsecus
 ⁊ ab extra **P**arteleo p̄ma. media capis anguis in ima. **I**ste autē est fē-
 nis totius ornatus mulieris vt sit garrula ⁊ vaga detisq̄ ipatiēs. nō
 valēs in domo p̄sistere pedib⁹ suis dicit glo. q̄ mirū ē q̄ cū mulier na-
 turaliter pauciores dētes habeat q̄ homo (et q̄ dentes requirūtur
 ad loquelā) cur est q̄ nō pauciora loquatur q̄ homo sed plura. **C**ausa
 p̄ potē ē p̄pter nimium supfluum hūidū in mulierib⁹. naturalr ei lingua
 ⁊ quodlibz volubile citius ⁊ facilius mouet in hūido q̄ in secco. sicut
 p̄ de cauda piscis q̄ nō mouet ita velocit̄ in arido sicut in aqua. **Uñ** ve

tule et senes in quibus maxime abundat huiusmodi sunt maxime garruli. vñ
 Maxētī? *D.* sola fortes garrulitate senes. Et Sen. i. puer. Ligua
 preceps canū seuū latratui cōpar. Hā canib⁹ imbecilib⁹ mos ē q̄to
 plus defecerint virib⁹ tanto magis latratibus indulgere. Hārrat
 Solin⁹ li. 1. de mirabilib⁹. q̄ quidē nat⁹ ē cū ore duplici et vna ligua
 in quo lingua quātūcūq; volubilis esset ad vsū duorū orū venire nō
 potuit. Et vtinā sic esset de nr̄is mulierib⁹: sed credo q̄ tria vix suffi-
 cerent. Et etiā meretrix vaga admodū delphini cuius velocitas vt
 dicit Isido. li. 22. ethimologiaz. ca. 14. Tanta est vt naues trāssiat
 nec adeo est in mari tā peritus nauta cuius delphini motus et ludus
 infallibiliter nō p̄noſticit tempestatē et frequēter submersionē. Sic
 meretricū iuēcularum motus agit tempestatē p̄se immediate pec-
 cati p̄ amplexus et ꝓcubit⁹. *A.* etulaz vero mot⁹ et discurs⁹ cū ip̄met
 nō possūt alios et alias inducūt et subūtūt. Unde h̄ has loq̄tur Hiere-
 mias. Alq; quo dissolueris delit̄is filia vaga. quia creauit dñs nouū
 sup̄ terrā mulier circūdabit virū. Sequitur. App̄hensūq; deosculat in
 uenē *O.* scula siquidē olim velut ipudicitie signa manifeste p̄hibebā-
 tur. vt notat *A.* Valerius lib. 8. ca. p̄mo. Qui quēdā quīs sibi gratum
 qui errore osculū filie sue p̄buit trucidari iussit et Hieronym⁹ h̄ Iou-
 nianū ponit huic simile. De huiusmodi osculo dñs p̄uer. 27. Meliora
 sunt vulnera diligentis q̄ fraudulenda oscula odiētis. Sequitur. vi-
 etimas p̄ salute deuoui: hodie reddidi vota mea. Idcirco egressa sū
 in occursum desiderans te videre et repperi. Dicebat p̄us sapiens. Et
 p̄caci vultu blandit. *D.* Procar dicit a p̄cus. qui cōiugē appetit sic
 mulier instanter repudiata: per signa sanctitatis loq̄tur dicens vis
 etimas p̄ salute deuoui. q. d. Ex quo cōpleui votū q̄ deuoui qd̄ possem
 tibi cito occurrere volūtas dei fuit p̄ mea s̄citate q̄ mihi cito occur-
 reret qd̄ volebā: *A.* h̄ dicit Albert⁹. 7. de aīalibus. q̄ sicut renes in vi-
 ro sic vbera in muliere sedē libidinis obtinēt. Sequitur. Intexui fu-
 nibus lectulū meū et. Et diuidit̄ hec ps̄ in duas p̄tes. Primo enī al-
 licit mulier iuuenē allegando lecti molliciē. Intexui enī funib⁹ et.
 Molliores enim sunt lecti super chordas q̄ sup̄ terrā. Secundo all-
 eit ipsa allegando solitudinē. *A.* h̄ est enim vir in domo sua: abiit via
 longissima sacculum pecunie secum tulit: scilicet pro emendis mer-
 cibus. Et notat glosa q̄ vult dicere per hoc q̄ vxores mercatorū sūt
 cōmuniter meretricēs: propter solitudinem in absētia maritorum.
 Sequitur. Irretrixit eum multis sermonibus et. Hic consummans
 p̄missa perstringit. Et diuiditur iste textus in quattuor partes.
 Primo ponit mulieris persuadētis motiuum. Irretrixit enim eum
 sermonibus multis et blanditijs labiorum et. Secundo ponit iue-
 nis lasciuientis cōsensum. Statim enim eam sequitur quasi bos du-
 ctus ad victimam et. Tertio dissuadet male mulieris confortium.
 Attende verbi mi audi me et attende verbis oris mei. Quarto per ra-
 tionem concludit propositum. Vulneratos enim multos deiecit: et
 fortissimi quiq; infecti sunt et. Quantum ad p̄mū dicit. Irretrixit
 eum: id est rethet misit sermonibus oris sui: et statim sequitur eā quasi
 bos et. littera est satis clara.

Lectio .51.

Cap 8.

Nunquid nun sapientia clamitat et prudentia dat vocem suam: in summis excelsisque verticibus: supra viam in medijs semitis: stans iuxta portas ciuitatis in ipsis foribus loquitur dicens. Viri ad vos clamito. et vox mea ad filios hominum. Intelligite paruuli astutiam. et insipientes animaduertite. Audite quonia de rebus magnis locutura sum: et aperient labia mea vt recta predicent.

Postquam ostendit sapiens quod sunt mulieris male nequie: In hoc capitulo amore predicat diuine sapie: Et scilicet hoc diuidit iste textus in duas partes. Primo facit propositum respectu sapie ab eterno producte: Ibi nunquid non sapia clamitat etc. vsque in fine capituli. Secundo idem facit respectu sapie temporaliter gerite. ibi sapia edificauit sibi domum etc. vt in sequenti capitulo. Primum per diuidit in quatuor. scilicet quod ad amorem sapie. 4. inducit. Primo enim ad amorem sapie sapiens nos iuuat ratione utilitatis: ibi nunquid non sapia clamitat etc. Secundo idem facit ratione nobilitatis. ibi ego habito in palatio etc. Tertio idem facit ratione eternitatis: ibi dominus possedit me in initio etc. Quarto idem facit ratione felicitatis. ibi beati qui custodiunt vias meas etc.

A. Dicit ergo quantum ad primam nunquid non sapia creata clamitat: in summis et excelsis verticibus. i. plaris predicantibus quod sunt supra viam. i. super populum communem. nunquid et non clamitat per illos quod stant in medijs semitis. i. per religiosos possessores. quia via eorum non est publica: neque via breuissima. Sed quia semita media in mundum et paupertatem illi qui habent paupertatem continentem vitam applicam. et tales stant iuxta portam. nunquid non et clamitat per illos quod stant in illis foribus. i. per pauperes medicantes: qui exalantes a mundo tantum nulli valoris: sola morte viuunt: et non stare dominus in foribus huius mundi quod mors dominus. quia in portis mortis huius continue sepe viuunt. Dicit ergo sapiens foribus. i. per illos loquitur qui in foribus illis morantur: quia illi sunt qui debent sapia perfectissime se ostendit. sapie. 6. clara est et qui nunquam marcescit sapia et facile videtur ab his qui diligunt eam et iuenit ab his qui querunt illam. Sed quod quoniam dignos se circuit ipsa queres et in visis suis ostendit se illis hilariter et in omni quod etiam occurreret illis. Sequitur quod de luce vigilauerit ad illam non laborabit. assidue est ei illam foribus suis inueniet. **B.** Et hic est notandum quod apud elios: vt fingunt fabule et narrat Seruius. due erant porte hinc fores: quarum vna cornea: altera ebur nea dicebatur: quare vtraque transire oportebat. Per has portas binas fide perfectam: et charitatem sinceram intelligo quibus quia pollent viri perfecti: Non eos fores celi per quas ad veram sapientiam ingredis apello. Dico enim primo quod sancti sunt porta cornea quia quemadmodum mediante cornu fit nobis perspicua lux inclusa sic sanctorum fide media fit nobis perula cognitio vere lucis et luminis. vnde et de coram populo qui fidem recipit et deum colit per has portas exponit illud Exod. 33. Stabantque ipsi et adorabant per fores tabernaculorum suorum: Nisi enim hec essent fores lumen fidei nunquam nobis notum fuisset. Ideo mediantribus his portis omnes christum adoramus.

L. Secundo dico: quod hi viri sancti sunt porta eburnea sincere caritatis dicit enim alexander. quod ebur est solidissima res et pulchra. et bene signat charitatem que quantum in ipsa est nunquam excidit. nunquam deficit. Sed sicut manet costas et solida quousque martirium strahat in colore et rubore. sicut ebur per solidam venustatem. **U**n de foribus exponit quod Prover. 8. scribit. Beatus qui audiuit me. et vigilat ad fores meas quot die et obseruat ad postes ostium mei. Has portas (si celum velimus ingredi) necesse est ipsos imitando transire. Sed unum considero. quod has portas. et sumitur a macrobio. et homero. fingitur aliqua nubes obstruere. adeo ut sua caligine aditus volentibus transire precludat. Per nebulam hanc deiectionem in seculo temporalem quam viri sancti sustinent intelligo. que sapientiam eorum diuinam et sanctitatem sic occultat. et obstruat ut vix aliquatenus videatur. Execat enim eos mundana opinio. ut quicquid deiectionis a sanctis viris tolerari sponte videant homines. non sanctitatis sed infelicitis fortune miseriam esse putant: quod solus ille (ut predixi superius) secundum eos beatus et bonus deus cui fortuna secunda est. et ideo non ingrediunt per portas istas ad celum. bona eorum opera imitando. Ille cum est sermo vulgus. quis cogitat vitam alicuius sancti in religione imitari. noli (inquit) tales sunt omnes pauperes delecti nullius reputationis a mundo. non enim poterit corpus tuum vigiliari suarum. et abstinentiarum molestias tolerare. mane igitur in seculo. et ne egrediaris fores eius. alioquin peribis leuiter. **D.** he igitur sunt nebulae opinionum vulgarium. per quas impediunt innocentes ne egrediantur unum et perfecte cognoscant portas celi sicut narrat Eutropius quod apud romam Sallos ab ingressu finali post magnam victoriam nubes ante portam dispersa impediunt. portarum ingressum et aditum negavit tam nobilis ciuitatis. Sic velamen false et mundane opinionis impedit innocentes ne possint sanctos viros qui porte celi dicuntur imitari ac per ipsos ciuitatem supernam finaliter ingredi. De huius tamen velaminis amotione scribitur et precipitur leuitici. **Q**uoniam munda sunt iustitiam deponet velum quod pendet ante fores. In his ergo foribus clauditur sapientia increata. quia omnes sapientie et scientie mundane respectu istius sapientie que in sanctis viris habitat et clamitat parue sunt quis videantur bene magne. Secundum quod ex verbis Sene. epistola. 116. probari potest. Si (inquit) veram alicuius existimationem scire volueris. vide an suo an alieno magnus sit. Constat enim quod diuina sapientia sacra theologia que in sanctis viris clamitat de suo proprio magna est quod omnes alie ab ipsa capiunt. et ipsa a nulla alia capit. Iuxta illud Augusti. ij. de doctrina christiana. Quicquid homo extra hanc didicerit si noxiu est ibi damnatur si utile ibi inuenitur. **U**n ecclesi. 18. Quis enim inuestigabit magnalia eius? virtutem autem magnitudinis eius. quis enunciat? et quis adiciet enarrare misericordiam eius? non est minuere neque adiscere nec est inuenire magnalia dei. Cum consummauerit homo tunc incipiet et cum deuerit operabitur. **E.** Propter hoc gest sciendum quod nulla magnitudo bonitatis in scientia seculari consistit. quod triplici modo sic probatur. Primo enim potest hoc ex obiecto minimo. Secundo patet ex appetitu nimio. Tertio patet ex fine pessimo. Primo namque

L.

D.

E.

dico quod nulla magnitudo bonitatis est in scientia seculari quod probatur
 tur ex eius obiecto minimo. Nam nullum aliud est obiectum scientie finale
 secularis quam honor, diuitie, potestates, que omnia minima quasi sunt et pua
 sunt quod Boetius lib. ij. in prosa. v. validissimis argumentis demon
 strare nititur. De enim scientiis seculares magis bonis fortune quam bo
 nis gratie insistant. cum tamen hec illis infinitius sint maiores. Narrat
 Suetonius lib. 7. de vita cesaris de imperatore Galba. somniavit ei
 semel fortunam ante fores suas stare cuius erat exere simulachrum sed
 magnitudo minor cubito dicitur se ingressum petere. vel nisi citius ab
 imperatore reciperetur cuius volenti se tollere paratam se predam fore
 Luigilans imperator egressus foras ante limen domus inuenit ma
 ginem fortune iuxta eadem seriem quam prius somniavit eamque susceptam
 in gremio intromisit et inter cetera numina collocavit. Ordinavitque
 ut liberi sui bis in die flexis genibus eam mane et vespere salutarent.
 Quis monile margaritis et gemis ad ornandam suam fortunam fabri
 casses. illud repente quasi angustiori loco dignum circa capitulum moni
 le transferens veneri dedicavit. Nocte vero proxima somniavit for
 tunam querere cur inonili fuisse defraudata. Et comminata est ablatu
 turam se ab aliquo amico singula que dedisset et hoc dicto referatis fo
 ribus de fugisse quo enigmatem quam admodum fortunam somniando rece
 perat sic eam perdidit cum suis prosperitatibus soporatus. hec Suetonius.
 L. Per hanc rem gestam ad litteram habetur manifeste quod omne
 bonum fortuitum ad quod mundi sapientia se extendit modici vel nulli
 us valoris est quod ostendit huius fortune recessus celeritas. et obiecti
 istius vanitas. nam quis splendide se ostendat fortunam vel alliciat
 et solidissimam admodum eris se promittat habet tamen in fuga celeritate
 ut somnus quia dicit Seneca in puerbijs. Fortuna quis videatur
 erea est tamen vitrea et quis perspicue splendeat facile tamen fran
 gitur. Habet etiam in delectatione paruitatem. quia semper habet ma
 iorem partem sui anxietatibus plenam. Quotumque etiam delectatio sit
 magna vel parua. Hec igitur sunt minima que nobis invidus et caro of
 ferunt. ut nos ab illo quod summe magni est auertant. dicens cuius
 nostrum illud quod scribitur Ecclesiasti. 29. minimum pro magno placeat
 tibi. Sed dico nullam magnitudinem bonitatis esse in scientia se
 culari que versatur circa bonum fortuitum. quod probatur ex appetitu
 nostro. nimio quia si alicuius bonitatis foret appetitum aliquando facia
 ret. sed modo euenit ut dicit Boetius. et similiter ambrosius super lu
 cam. ij. Nichil prodigo satis est voluptas semper famem sui parit que
 alimentis perpetuis nescit impleri. Tercio dico nullam magnitudinem
 bonitatis esse in scientia seculari quod probari potest ex fine pessimo. nam
 finis omnis et quoulibet temporalium est conscientia grauis et anxia
 et quanto scilicet in nostram reputationem sunt maiora tanto maiorem in
 ualitudinem habet et periculum mali finis. Unde dicit prouerb. xv. Melius
 est parum cum timore domini quam thesauri magni et insatiabiles. melius
 est vocari ad olera cum charitate. quam ad vitulum saginatum cum odio.

Alteritatem meditabitur guttur meū et labia mea detestabuntur impium. Iusti sunt oēs sermones mei non est in eis prauum quid neq; peruersum. recti sunt intelligētib; et equi inuenientibus scientiam.

C Postq̄ sapiens commendauit diuinam sapientiā ex obiecti nobilitate hic idem facit ex eius finis bonitate: quia iusti et veridici sunt omnes sermones ipsius. Et secundum hoc diuiditur iste textus in duas partes. Primo enim inductiue probat propositum: ibi. Veritatem meditabitur guttur meū et. Secundo inclusiue inducit intentum: ibi. Recti sunt intelligentibus et equi et. Probat sic propositū quia labia mea detestabuntur impium. scilicet veridica. vocantur hic labia duo testamenta in quorū utroq; iustitia maxime commendatur. quantum ad primū deuteronomij. in lege scribitur. Habeas iustitiam coram domino deo tuo. quantum ad secundū Marthei sexto scribitur. querite ergo primū regnū dei et iustitiā eius et. **A.** Quātū ad primū dicit sapiens. iusti sunt omnes sermones mei. et est hic notandum. q̄ sermones dei sunt ~~in~~ triplici rōne. Primo q̄ lex de vnicuiq; qd̄ suū est reddit. Secundo q̄ aliena non appetit. Tertio quia bonū publicum quolibet bono priuato preponit. et in istis tribus tota lex iustitie vere consistit. testante ambrosio libr. secundo. de officijs. Ad iustitiam (inquit) spectat vnicuiq; qd̄ suum est reddere. aliena non appetere: vtilitatē cōmunē proprio bono preponere. **P**riō igitur dico q̄ ad iustitiā pertinet vnicuiq; qd̄ suum est reddere. et hoc tam in omniā do pro meritis q̄ in puniendo pro culpis. quia similiter redditur iuste vnicuiq; qd̄ suum est. Hanc autē iustitiam docuerūt et tenuerunt. antiqui. vt notum est de multis. et maxime lex diuina. de qua exponitur ad litteram illud sapientie. viij. Sobrietatem enim et sapientiā docet: et iustitiā et virtutem. quibus vtilius nihil est in vita hoībus. Quis quod dolendum est moderni non sic faciant. vt patet ex alijs. et etiam tactum est superius. **S**ecundo dico q̄ sermones iusti dei docēt aliena non appetere. non enim concupiscēs vxorem proximi tui. nō ancillā. non ouem. aut bouem. quia secundū qd̄ dicit Cicero libro. 2. de officijs. ex alieno incōmodo nostrū commodū procurare. est plus contra naturam bene ordinatā q̄ moris: q̄ si quis sic fecerit perinde contingit. ac si stomachus cōtra cetera membra surget. et vnicuiq; vicitum necessarium subducatur. necesse est enim partem residuam corporis tabescere et perire. Sic in proposito est: nam si illi quibus incumbit administratio temporalium sicut reges principes. et mercatores omnia per astutias suas suis vsibus applicent necesse est totum corpus rei publice perire. quia sicut vnicuiq; reddere quod suum est conseruat rem publicam integram. sic iniuste eripere nimis facit miserabilem: **P**roverbio. 14. Iustitia eleuat gentem. miseros autem facit populos peccatū. et maxime peccatū avaritie q̄ vere si attendamus ad nostram miseriam. et velimus causas prospicere: inuenie-

iusti.

A.

B.

- C.** mus q̄ auaritia in opprimēdo pauperes sit in causa. **C.** Dicitur enī in quodā libello de vita gregory: q̄ consulētibus romanis deos cur imperiū eorum translātū esset. nec staret respublica vt solebat. inuēta est in conspectu omniū charta huiusmodi litteris exarata. romae. cui seruierant domini dominorum. serui seruorum nunc sunt domini. quibus versibus lectis irati sunt responsum accepisse dicte questio- nis. Nam q̄ diu. vt ait Salustius. apud romā auaritia non regnauit sed illi imparauerūt suis cupiditatibus tanq̄ seruis. respublica salua fuit sicut narrat de fabricio. Curio. et alijs multis Valeri^o lib. 4. Sed q̄ cito serui vilissimi. scilicet cupiditates que de iure debent esse serue seruoz incipiebant mentibus eorū dominari: facti sunt statim ad litteram serui seruoz. quia translātū est imperiū eorum ac illos q̄ prius fuerant eorum serui. Ecclesi. x. Regnum a gente in gentē trās- fertur propter iniustitias et iniurias et contumelias ad diuersos do- los. **D.** Sed reuera apud gentiles iniustitie tales erant aboiabiles **R**arratur enim de quodā philosopho q̄ disputauit an liceret in vēdi- tione rem vltra valorem vendere et proximū decipere. et videt sentē- re q̄ non ppter talem rationē. Nam in iurijs athēnensibus lex fuit vt dissimulans viam querenti plecteretur pena tunc arguit sic. pl^o peccat cōtra leges q̄ querētē viam facit deuiare male docendo. q̄ nō docendo. cum igitur qui facit proximū deuiare. et errare peccat. mul- tomagis mercator vēdens rem vltra metam. qz talis decipit plusq̄ primus. Quid igitur dicendū est de nostris mercatoribus. neq̄ enim supra veritatē docet vendere. neq̄ veritatem dissimulare. ecce q̄lis cōditto hoīs pagani iusti. vt nihil per fraudē q̄ alienū esset accipet **E.** Tertio dico q̄ ad iustitiā pertinet publicū cōmodū priuato bono preferre. Unde tullius libi. primo. rei publice. curā habentibus duo sunt pcepta a platone tradita obseruanda. vnū q̄ quicq̄ agant ad vtilitatē rei publice reducant. secūdum vt totum corpus reipublice curent. ne dum vnā partem curant. reliquam perdant. Pro istis duobus exponere se debet homo iustus ad mortē si oporteat. Unde de quodā de sanguine regio narrat Statius in thebaidis. x. exēplū mirabile. qui cū statutum esset q̄ nul modo posset vrbis excidium impediri nisi mortē subiret aliquis de sanguine regio. et se precipitez muro daret: se precipitē dedit premissis tamē hīs verbis. Indulges mihi phebe mori dare gaudia. Thebis ferre retro belluz. Sequitur ac tyris tēpla arma domos nubia natos reddite morte mea. ac ne deceptū pcor exorare parentē. sanguine tūc sparso turrez et menia lustrat. Non minus fortiter egit xp̄us. qui iustitiam adeo coluit. vt nec vitā propriam nostre salutē preferret. ecce perit iustus et nemo cōsiderat. tolluntur viri misericordie. et nō est qui intelligat **E**saye. 57. Quia ergo sermones dei. hec tria que ad iustitiā pertinet perfecte docent. Ideo deo dicere possumus iusti et veri sunt oēs ser- mones tui. Sed non est qui te audiat.

Sequitur.

Lectio quinquagesima tertia.

^H
= Alitez sic legi
Roma. tibi ser-
uant dominorum
Domini: nunc a
tibi Domini un
seruoz serui.
vicia.

Accipite disciplinam meam et non pecuniam
doctrinam magis quam aurum eligite. Melior
est enim sapientia cunctis opibus et omne
desiderabile ei non potest comparari.

C Postquam commendavit sapiens sapientiam ex parte nobilitatis,
hic idem facit ex parte utilitatis. Et secundum hoc dividitur iste te-
xtus in duas partes. Primo enim declarat quod ipsa sapientia tam cre-
ata quam increata est utilior omni possessione. ibi Accipite disciplinam
non pecuniam etc. Secundo ostendit idem sapiens quod ipsa sapientia
est utilior omnium virtutum conditione. ibi doctrinam magis quam au-
rum diligite etc. Aurum significat opera virtuosa. **A.** Sed quis in-
videri potest, quod utilior sit doctrina reipublice: quam virtus illius qui pre-
sicitur. Ideo adduco auctoritatem Chrysostomi superius allegatam
in parte et est in Domel. 40. In sacerdote (inquit) siue presidente duo
esse debent: docere et bene vivere. Si bene vixerit aut male ipse so-
lius est. Si autem bene docuerit aut male plebis est: cum ergo bo-
num et vile pertinens ad communitatem debeat primum locum ha-
bere inter utilia: Sequitur quod bene docere est melius reipublice in pre-
latis quam bene vivere. Potest etiam illud probari per illud philoso-
phi. Tertio politice magis expedit (inquit) legem dominari quam ho-
minem. nunquam autem dominari potest lex nisi ille qui preest legi tam
speculativam quam practicam exerceat in docendo: quod etiam magis
expediat politice. Sapientia et doctrina in regente: quam aurum: id est
virtus. concordat scriptura. Deuteronomij. 17. facies quemcumque dis-
perint qui presunt loco quem elegit dominus: et docuerint te iuxta
legem eius. Sequerisque sententiam eorum: nec declinabis ad dexte-
ram: neque ad sinistram. Possunt hec verba igitur que sapiens hic pro-
ponit ad quoslibet esse qui sibi eligere habent presidentem. Doctri-
nam (inquit) magis quam aurum diligite et non dicit doctrinam et non au-
rum: Sed magis quam aurum: id est magis habentes oculum ad doctri-
nam et scientiam. eligendo: et postmodum ad virtutes: quia una sine
alia esse non potest. magis tamen habendo oculum ad commune bonum. quam
ad privatam utilitatem. **B.** Vel aliter potest exponi quod per aurum quod
est pulcherrimum in colore: intelligitur ille qui est in sanguine cla-
rus: et est sensus littere. accipite disciplinam magis quam aurum vel pec-
cuniosum: et decore bonum magis quam sanguine generosus. i. Ad Co-
rinthios. primo. Videte fratres quia non multi sapientes secundum
carnem. non multi potentes. non multi nobiles: sed que stulta sunt hu-
ius mundi. id est contemptibilia. elegit deus. et Jacobi. 2. nonne de-
us elegit pauperes in hoc mundo. divites in fide. et heredes regni.
quod repromissit Deus diligentibus se. Unde Aristoteles. 3. po-
litice Capitulo. x. inuestigans condiciones eligendi in principem
querit. An divites eligendi sint ex hoc quod sunt divites et videtur quod
sic. quia sine sumptibus non possunt insolentias reprimere: Sed hoc
non debet movere: quia ut ibidem concludit philosophus: posset con-
tingere quod talis dives esset sine virtute. et per consequens per supera

blam eleuatus fieret tyrānus. Secūdo querit. an clarus genere sit eligendus et concludit q̄ non p̄pter similit̄ rationem quam de diuite ponit. Tertio querit an virtuosus. q̄ scientia est virtus. et illa est maxime saluatiua cōmunitatis. Sed determinat q̄ nō quia contingeret forte aliquē esse virtuosiorē oībus alijs. et illū posse refutari ex ignorantia iuris cōmunis. Quarto querit. An electio ad cōmunitatem pertineat. Et determinat q̄ non: q̄ tunc frequenter cōtingeret q̄ impeditur virtuosus et mali principatū occuparet. et ideo dicit q̄ secundū nullū istorū modorū quattuor diuisim sunt principes eligēdis: sed coniunctim ita q̄ predicta quattuor sunt in electione qualibz attendēda. **L** Et si hoc verū in seculari principatu: est maxie verū in ecclesiastico principatu. Primo em̄ requiritur q̄ quilibet talis eligendus sit diues in fidei doctrina. Secūdo q̄ generosus sit et liber a carnali concupiscētia. Tertio q̄ sit virtuosus in operatione practica. Quarto q̄ eligatur a multitudine charitatiue adunata. Tria p̄ta pertinent ad naturam electionis. et quartū ad formam. primo ergo requirit: q̄ persona electi sit diues in scia fidei: et hoc est primū. Quia q̄ aduertendū est vt notat textus q̄ doctrinā magis q̄ aurum est gere debemus. Sicut em̄ dicit Aristoteles vbi supra lib. 3. capi. 3. de seculari principatu. Non est bonū illum principari qui sub principe nunq̄ militauit. Sic nec bonū est imo periculosum est illū p̄esse clericis et litteratis q̄ nunq̄ vel modicū litteris militauit. vnde Tullius de officijs. Ad rem (inquit) gerendam caueat acturus: ne illud soluz consideret q̄ res honesta sit et pulchra quam cupit. sed et videat vtrū habeat efficiendi facultatem. Ne ergo sis in scrupulo nō nimis cōcupiscas dignitatem per ignaniā: nec nimis de te confidas per cupiditatem. prouidendū est igitur onus celeriter sub quo in via deficiat iuxta illud metricum.

Qui plus posse putat sibi q̄ natura ministrat.

Posse suum superans minus esse potest.

D.

D. De huiusmodi hominib⁹ videtur esse sicut de gygantibus. De quibus poete fabulatur. inter quos Quidius lib. primo. metamorphoseos. Narrat enim q̄ cū creati essent stature magne et soli regnaret in terra gygantes. impatientes tamē sue fortitudis montes cumulātes ascendunt. vt celū eriperent ipsi ioui. sed dum viū fulminis ei⁹ ignorarent illico prosternunt et sub inole p̄prij ponderis perpetuas penas solunt. vñ de hīs sub hīs vsibus loquitur Quidius. 5. de fastis. Extruere hi montes ad sydera summa parabant

Et magnum bello sollicitare iouem

Fulmina de celi iaculatus iupiter arce

Uertit in auctores pondera vasta suos.

C Sic veraciter est de multis. multi em̄ dū magni nascunt in terris nobilitate sanguinis quātūcumq̄ sint laici apparet eis tñ q̄ prelatura eis debeat scandunt montes dignitatū altissimos vt non videatur iam de multis quo altius scandere valeant nisi forte velint eripere deo celū. Et que causa huius ambitiōis est? Reuera ignoratia legis dei. illi em̄ qui intelligūt perfecte dei sciam mouerūt periculū

fulminis vindicte eius. ppter qđ accubitus dignitatū nō ambulant. quia hoc reprobatū est a deo Luce. 12. Sic faciūt viri sancti qui semp honores fugiunt quātum possunt s; non sic moderni. Illi enim nō cōsiderant periculū propter solā ignorantiaz accumulāt sibi mōtes id est dignitates. vel montes. i. fauores magnatū. quia imminētib; id est inuicibus pcurant sibi litteras et pces minasq; magnatū quibus suppositati conantur habitatiōem dei eripere vi. Et ideo turpiter valde cadunt in sine baruch tertio. *Israel q̄ magna est domus dei et ingens locus possessionis eius magnus est et non h; finē. excelsus et imensus. ibi fuerūt gigantes nominati illi qui ab initio fuerūt statura magna scientes bellum non hos elegit dñs neq; viam discipline inuenerūt. Propterea perierūt. et qui non habuerūt sapiam intererūt propter suā insipientiā.* Et secundo requiritur qđ eligēdus sit generosus et liber a carnis lasciuia. Videmus em̄ qđ eligētes sibi ligna vt domū firmā sibi edificēt illa plus acceptāt que de superabū; danti humore minus habent aliter per processum tempous illa deficiet et residuam partē solidam sibi cōiunctā corrumpet. Moraliter humor abundans est carnalis concupīa. que cūcta virtuosa (alias vīscera) putrefcere facit itus per enerationē. et extra p; diffamationē Et ideo necesse est vt p; scandatur in illo qui eligitur ad edificū domus dei. *Esaye. 40. Forte lignum et imputribile elegit artifex sapiens. querit quomodo statuat simulachrū qđ non moueatur. Unde si tales electi fuerint reiiciendi sunt et meliores eligendi qui ab oīum carnis macula sint liberi. pum. Nacha. 4. Elegit sacerdotes sine macula volutate; habentes in lege dei. Sic em̄ dicit Valerius libr. de iustitia capi. ij. q; lex atheniensiu; erat vt libertus condictus a patrone vt ingratus iure libertatis exueretur. An ducere debuit libertum corā consulibus. His verbis super sedētes. Hunc habere ciuez tantū muneris impium estimatozem nec adduci possum quo credam ipsum vbi vtilem. Et tunc subiunxit. Abi ergo et esto seruus qm̄ liber esse nescis. Moraliter vilissima seruitus est que astringit hoīem voluptati q; vt dicit Seneca in proverb. non est liber cui mulier imperat. Et tullius in paradoxo. mulier cui leges imponit hunc non seruū. sed seruoꝝ nequissimum iudico. Tales enim nunq; eligendū sunt ad regimē alioꝝ q; qui dominio proprie conscientie vt nescit reipublice vtilis nunq; erit. Si vero contingat errore talem eligi et quasi libertuz fieri quo ad extra (quia electio legitima est restitutio bone fame quodāmodo et spiritualis libertatis) nihilominus tamen si nolit se corrigere deponatur. et sic publice denūcietur seruus qui liber esse nescit. An talibus d; et corū electoꝝ. *Esai. 41. Ecce vos estis ex nihilo. et opus vestrū ex eo quod non est abominatio est que elegit vos.* § Tercio requiritur qđ eligendus sit virtuosus operatione practica cum (inquit Seneca in Proverbis) eligis adiutorem. eū elige quem magis imiteris cum videris q̄ cum aueris. *Harrat sextus tullius libr. 3. cap. 5. q; hispani pugnatorū contra hāribalem elegerunt fortissimos boues quos ingerētes plaustris p; posuerunt in puma scie. et ignē in plaustris posuerunt. Boues hō**

E.

4

agitati calore in hostes possidentes prostrauerunt et hispanis viam vincendi dederunt: quia quos illi oppresserant sequentes hispani trucidabant. Boues isti moraliter sunt ecclesiarum prelati adiunguntur domini fortes tales alligauit deus plastro fidei in prima acie id est in primitiua ecclesia contra diabolum Esaie. 41. Et tu israel seruum meus es tu elegi te et non abiecti te. ego posui te quasi plastrum triturans nouum hinc rostra serrantia: triturabis montes et conuincis. et colles quasi puluerem ponas. Ista plaustra igniuit deus spiritus sanctus Esaie. 66. Ecce dominus in igne veniet et quasi turbo quadriga eius reddere in indignatione furoris sui et increpatione suam in flamma ignis. Hec autem omnia deus ideo ordinauit ut boues id est prelati calore spiritus sancti accensi impaude castra diaboli invaderent et destruerent et cuncti christiani quibus ductores erant consimilis probitatis audaciam exhiberent. Et sic tales elegit qui potius populum suum in virtuosis actibus pcederent quam sequerent. Sicut nos debemus tales eligere quos magis imitemur in suis actibus virtuosis quam in delictis et diuitiis et quiete. Figuram habemus. ij. Regum. x. Videns (inquit) Joab quod preparatum esset aduersum se prelium et ex aduerso et post tergum. elegit sibi ex omnibus electis israel et instruxit aciem contra Syrum. reliquam autem partem populi tradidit abyssay fratri suo. **S** Quarto in electione requiritur multitudo charitatiue adunata non precio aut timore. sed solo instinctu spiritus sancti mouente corda singulorum. Sic fuerunt apostoli dicentes illud actuum primo. Tu domine qui corda nostri omnia ostende quem elegeris. Certe si oppositum alicuius istorum quattuor fiat cum electio constituerit electo esse facta aliter quam debuit debet resiliere si velit animam suam saluare ut dicit hostiensis. in summa titulo de symonia. Et ideo aduertenda est ista conditio ut spiritus sanctus moueat multitudinem et tunc eligetur idoneus: de quo dicit dominus illud Esaie. Ecce puer meus quem elegi posui super eum spiritum meum et cetera.

Lectio .liiij.

So sapientia habito in consilio et eruditus intersum cogitationibus. timor domini odit malum. Arrogantiam et superbiam. et viam prauam. et os bilingue ego detestor. Absum est consilium et equitas. mea est prudentia. mea est fortitudo: per me reges regnant: et legum conditores iusta decernunt. per me principes imperant et potentes decernunt iustitiam. Ego diligentes me diligo et qui mane vigilauerint ad me inuenient me.

Postquam ostendit sapiens sapientie utilitatem, hic declarat ipsius dignitatem. Et secundum hoc dividitur iste textus in tres partes. Primo enim ostendit dignitatem ipsius in malitijs destruendis. Ibi ego sapientia habito in consilio &c. Secundo idem demonstrat i virtutibus infrenandis. Ibi meum est consilium et equitas &c. Tertio idem docet in amicis copulandis. ibi ego diligentes me diligo &c.

A. **Q**uartum autem ad primum dicit, ego sapientia habito in consilijs: scilicet ad restringendum vitia, quia sicut dicit Augustinus de civitate dei libro secundo capitulo. 12. Ideo rectores rei publice dicebantur potius consules quam rectores: eo quod consilio melius regitur res publica, quam aliqua alia virtute corporali. Unde Seneca de tranquillitate post principium, non hic solus rei publice prodest, qui gladio tuetur: sed qui bonis consilijs exhortatur, qui in bonorum preceptorum copia virtutem instituit, qui ad penitentiam in luxuriam aliisque vitia ruentes trahit, et quis in puuato moretur: publicum tamen exercet commodum. Exemplum ponit Seneca, gubernator (inquit) nautis quis sedeat, et alij laborent non minus est utilis omnibus. Et puta qui omnes docet vitare pericula. Et ideo dicit sganter psalms mista ostendens utilitatem boni consilij: quia deus est qui gloriatur in consilio sanctorum. Et notanter dicit in consilio sanctorum: quia consilia recipienda sunt a sanctis viris et antiquis, quis sepius quam dolendum est oppositum nunc contingat. **B.** **N**arrat Augustus, de civitate dei capitulo. 9. quod athenis semel erupit fons maximus aque in medio fons, et iuxta fontem ad magnam altitudinem arbor oliuæ: et consulto oraculo responsum est insignia fore deorum. Ideoque apparuisse ut duorum illorum numinum quorum ibi apparebant insignia neptuni: scilicet et minerve, vnum finaliter eligeret in patronum. Finaliter conuenerunt omnes ad consiliu capiendum utriusque sexus, videbatur viris (quia ciuitas atheniensis fundabatur immediate supra mare) quod bonum erat eligere neptunum (qui deus erat maris) et eum non offendere: cum esset eis vicinus. Mulieres vero (que plures erant quam viri) clamauerunt minervam. Scrutata vero multitudine vocum. Inuenta est minerve pars excedere, et admissa est, et quod neptunus semper offenderetur: qui offensus aperuit rivulos suos, et ciuitatem voluit submergere, vix tamen his conditionibus placatus ut (quonia per mulieres contemptus fuerat) caueretur per iura, ut nunquam pro republica mulieris consiliu peteretur. Secundo quod nunquam filius portaret nomen matris sue. Tertio quod mulieres non vocarentur nomine ciuitatis, vnde delicet atheniensis ad est imobilis. **C.** **Q**uarto quod ciuitas nomen suum mutaret, et quod neptuna vocaretur. Et vti haec lex statuta dicit vbique quod nunquam mulieres et iuvenes ad consilia rei publice tractanda vocarentur, quia timeo quod hoc faciet nos perdere bonum nomen, cum sit gens absque consilio et prudentia. Unde Ecclesia. 8. dicit cum fatuis consilium non habetas: non enim poterunt eligere nisi quod illis placet. **I**ntelligendum est hic, quod textus bene habet ego sapientia habito in consilijs, per. c. scriptum. i. in congregatione celeri: quia illorum est conciliu regum vero et aliorum est consiliu. Et ex isto textu arguitur quod quicquid eorum

electa per conciliū statuit bonū est: nec errare potest. quia sapiētia ibi
Dicitur. **D.** Secūdo dico. q̄ sapientia non solum mala destruit: sed ad vir-
 tutes instruit. 7 ideo dicit. meū est consiliū. prudentia. fortitudo. et
 equitas. Sapientia etiam charitatem inducit. ego (inquit) diligen-
 tes me diligo. Ubi notandum q̄ dilectio qua sapia increata nos di-
 ligit 7 qua nos debemus eam diligere. 7 generaliter omnis forma di-
 lectionis consistit in tribus. **P**rimū est affectio integra. **S**ecundum
 est confessio manifesta: **T**ertium est continuatio perpetua: Et pista-
 tria. **T**ertia pars dignitatis sapientie ostenditur: quia amicitia effi-
 cit. dicit enim ego diligentes me diligo 7c. **P**rimo dico: q̄ in dilectio-
 ne dei debet esse affectio integra 7 non corrupta. **U**nde **T**ullius de
 amicitia quam dilectionē habet homo ad se nisi in alterum trāsferat
 tur. amicitia dicenda non est: cum amicus non solum sit alter ipse: s̄
 idem: 7 ideo boni viri 7 sapientes non diligunt deum propter quod-
 cūq; aliud: sed propter se 7 integre se conferunt sapientie increate.
Ecclēsiasti. 4. 7. de ipsis dicitur de omni corde suo laudabit dominū.
 7 dilexit deum qui fecit illum. **S**ecundo requiritur in amore manife-
 sta confessio: vt homo non timeat facere que in amorem dilecti ce-
 dunt: vnde **S**uidius sine titulo. **O**mnis quicquid amat defendere
 fortiter audet. 7 causa est vt dicit idem de arte amandi. **Q**uoslibet ex-
 tictos iniuria suscitāt ignes. **Q**ui stabilis diligit maxime les⁹ amat.
Unde et illud est maximū incentiuum respectu amoris exticti. si ab
 eo aliquando fiant iniurie quem diligimus. **U**nde **T**erentius in eu-
 nucho. **I**n amore sunt hec omnia: interdū iniurie: suspitiones: inimī-
 citie. bellū pax rursum 7 similia. **U**n si quis non timeat facere publice
 que ad amorē dei cedunt. ille vere. 7 fideliter diligit. quia non obstā-
 te iniuria multiplici quam ipi fecimus sic tamen dilexit mundum vt
 filiū suum vniuentum daret. vt omnis qui credit in eum non pereat:
 sed habeat vitam eternam. **J**ohannis. 3. **T**ertio 7 vltimo requiritur
 in dilectione continuatio perpetua. **P**roverbior. 17. omni tempo-
 re diligit qui amicus est. 7 frater in angustijs comprobatur. **S**ic chri-
 stus dilexit. **J**ohis. 13. **L**um dilexisset suos qui erant in mundo. in si-
 nem dilexit eos.

Lectio. 55.



Mecum sunt diuitie 7 gloria. opes superne et
 iustitia: melior est fructus meus auro 7 lapī
 de precioso. 7 genimina mea argento electo
In viis iustitie ābulo. in medio semitarū iudicii. vt
 ditem diligentes me. 7 thesauros eorum repleam.
Postq̄ declarauit sapiens dignitatem in amicis copulādis. hic
 facit idem in diuitijs congregandis. **E**t secundum hoc diuiditur iste
 textus in duas partes. **P**rimo facit propositum. ibi mecum sunt di-
 uitie 7 gloria 7c. **S**ecundo arguendo probat intentum: ibi in viis iu-
 stitie ābulo. in medio 7c. **G**losa. opes supernas dicit. vt bōa celestia
 designet. supernus enī dicitur. q̄ super apparatus: quia quicquid de

horum celitus datur fidelibus cunctis mundi opibus excellentius est. q̄ in adiuciendo iudicium ad iustitiam manifestius inculcādo declarat. nam terrenas opes et gloriam sepius habent iniusti. hec gloria. et ideo quantum ad illud dicit. In vijs iustitie ambulo. in medio semitarum iudicij et. Pro quo notandum dictū iuxta tullij. p̄mo rhetorices: q̄ iudicium olim quodcumq̄ veridicum super tria fundabatur scilicet religione. vtilitate. approbatione. et si hec tria diligenter discutimus christo omnia reperimus inuisse et inesse in iudicādo. P̄mo enim in iudicio suo est fuit et erit perfecte religiōis sanctitas. Secundo civiū cōmunis vtilitas. Tertio approbata sanctorum auctoritas. **A.** Quantum ad primum igitur dico q̄ in diuinis iudicijs est fuit et erit religionis sanctitas. religio aut̄ in materia presētī testatē Tullio. nil aliud nominatur. nisi vera iudicis sentētia promulgata. quam testes legitimi probauerunt. malo semper pene ex pietate iudicis secundū penitentie indigentiam mitigato. Hac autē religiōis bonitate supra ceteros vtitur sapientia increata. Aliter tamen in presētī et aliter in futuro. In presētī nāq̄ vt verbis vtar senece epistola. 28. in criminibus corrigendis. primo induit nomen testis. 2. Iudicis. 3. peccatoris. In futuro autē tantū duobus nominibus Iudicis. et testis funget̄ de peccatoris nomine submoto. P̄mo dico q̄ in presētī induit nomen testis. vt cesset omnis scrupul⁹ falsitatis. quā peste solent testes huius seculi: amore vel odio laborare. Proverb. 19. testis iniquus deridet iudiciū. et os impiorū deuorat iniquitatē. Secundo induit nomen iudicis. ne aliquid desit in iudicio veritatis. q̄ solet apud iudices acceptatione munerum nimium impediri. Iuxta illud. acceperunt munera et subuerterūt iudiciū. Idem qui testis fuerat. fit et iudex. primi regū. 2. et Ibiere. 28. Ego sum testis et iudex. dicit dñs. Tertio induit nomē peccatoris. ne desit aliquid pietatis. pro peccatōre penitēte. mat. vlt. p̄nceps postulat et tñ in reddēdo iudex est. Secus est qñ hec sapia increata finaliter iudicabit: quia tūc nomen exuet de peccantis: quando per rigorē iustitie solū officij testis et iudicis exequetur. Igitur expediens est aduertere dñi hic sum⁹ dei misericordiā quā nunc exercet et rigorē quē alias exercebit. **B.** Narrat cōmentator iuuenalis q̄ antiquitus moris erat. q̄ super balnea puerorū nobiliū huiusmodi dictū sculperet. Hodie cū p̄cio. cras sine p̄cio Ingress⁹ x̄o balnei ex iure vetabat. titul⁹ quousq̄ p̄missus a q̄libet geret. Moraliter totū tempus vite nostre non est. nisi hodie vel cras respectu tēporis sempiterni quia dies hominis quasi dies hesterni vel hodierna sic pertransiūt. Ecclesiasti. xxi viii. Memor esto iudicij mei. sic enim erit et tuuz: mihi d̄riget tibi hodie. Balnea vero sunt puerilia oblectamenta huius mundi. que instar aque calide refrigescūt ne igitur dum istis oblectamentis et prosperitatibus balneemur de dei m̄ia in finali iudicio non nimium presumamus (vt multi faciūt qui ex presumptione fatua flagitiosa multa committunt) hinc est q̄ christus duo x̄ba breuia per predicatorēs ecclesie nobis scribit. Hodie cum p̄cio et cras sine p̄cio. Sed quis vt premisi pietas nostri iudicis sit adeo abundans vt mortem suam gloriosissimam cum nostro libero arbitrio velit esse sufficiens p̄cium. pro peccato q̄ diu manet

hodie vite nostre. non vult tamen q̄ hoc p̄uilegium pietatis in cras finalis iudicij se extendat: quia cū illud cras venerit nullum erit precium admittendum. tunc existentibus in peccato: eo q̄ christus solum testis et iudicis officio fungetur nunq̄ de cetero peccatoris. Et hoc est q̄ de isto terribili cras deus dicit peccatori terribiliter Ezechielis. 7. Finis venit. venit finis super quattuor plagas terre nunc finis super te et immitte am̄ furorem meum in te. et iudicabo te iuxta vias tuas: et ponam contra te omnes abominaciones tuas et non parceret oculus meus super te et non miserebor sed vias tuas ponam super te. ⁊ abominaciones tue in medio tui erunt: ⁊ scietis quia ego dominus. Hec dicit dominus deus. L.

Secundo patet iudicium sapientie increate bonum esse: quia in eo consistit ciuium cōmunis utilitas. siue impiū deus. iustos affligi permittat (q̄ ideo facit vt malorum penam in fine reseruet.) siue peruersos diuites esse sinat. Iustus autem inopes esse constituat. cuncta tamen hec ad communem bonorum utilitatem: pio iudicio ordinauit. Omnia iudicia tua iusta sunt. ⁊ omnis via tue misericordia et veritas thobie. 3. Et hoc est q̄ augustinus de ciuitate dei. de quolibet istorum iudiciorum seriatim pulchre probat alludens auctoritati apostoli qua dicitur ad Romanos 2. Thesaurizas tibi iram in die reuelationis iusti iudicij dei patientia (inquit Augustinus) ad dei misericordiam siue ad penitētiā vocat malos sicut flagellum dei ad patientiam erudit bonos: Sicut (inquit) si nullum peccatum hic puniret aperte nulla esse diuina p̄uidentia crederetur. sic si nunc omne peccatum manifesta plecteret pena. nihil putaretur vltio iudicio reseruare. Scribit ei. 2. pe. 2. nouit deus impios de tempore eripere iniquos vero vsq̄ in diē iudicij puniendos reseruare. D.

Quantum autem ad aliud iudicij qd̄ malorum vitā permittit deus p̄ temporalia prosperari ⁊ ecōtra de bōis hec oīa sicut sentis in bonū sic peccatoribus in malū p̄uertent. Ecclesia. 39. Unde augustinus vbi supra bona (inquit) ⁊ mala tā bonis q̄ malis voluit esse cōmunia deo. vt nec bona trāsitoria cupidius appetēt q̄ mali h̄re cernūtur vt plurimū: nec mala nimium euitent q̄ iusti p̄tinue patiunt: s; ⁊ alia (inquit aug.) causa est. nā si in reb; scdis deo malis q̄busdā potētibus euidētissima largitate bona nō cōcederet nō ad deū diceret huiusmodi bona p̄tinere. Itē si ea petētib; cunctis daret non nisi pro talibus vt deo seruiendum arbitrarētur: nec pios nos redderet talis seruitus sed cupidos ⁊ auaros. Ex his oībus et singulis concluditur q̄ hec que maxime a nobis iniusta dicuntur ad nostram tamen utilitatem ipsa cuncta transponuntur. Sapient. 12. Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas ⁊ cū magna reuerentia disponis nos. Subest enim tibi cū volueris posse. Tertio dico q̄ iudicium sapientie increate in approbatiōe sanctorum consistit. Unde cuncta dei iudicia sanctorum sententia confirmantur. An ab ipso de hoc facta fuit p̄missio: q; sedebitis ⁊ vos sup sedes duodecim. iudicātes duodeci trib; israel. vñ plutar. Iep̄sa qd̄ ad tralanū sic dicit. Inter cetera mēbra q̄ reipub. corpus cōponunt cōsiliatores ⁊ accessores iudicij poni debent loco cordis. Eo q̄ in illis moris

et vita totius plebis consistit. Et isti ut dicit Polieratus lib. quarto Apud romanos dicti erant patres conscripti. quorum nomina in ere litteris aureis sculpebantur. sed ad hoc officium (ut ibidem dicit) impossibile fuit aliquem iustum iudicium et diuitias simul sequi. Sic fecit xpus: nam consiliarios pauperes et iustos elegit qui ab ea sententia qua deus profert nunquam auelli potuerunt nec eripi: Job. 36. Iudicium pauperibus tribuit non auferet a iusto oculos suos: et reges in solio collocat in perpetuum et illic eriguntur. Sed quod dolendum est ista que premisimus iudices seculi. fideliter iudicando non obseruant quibus dominus Ierem. 4. dicit per prophetam. Audite verbum domini filii israel quia iudicium domino cum habitatoribus terre: non est enim veritas non est misericordia et non est scientia dei in terra. Non est veritas quantum ad religionis sanctitatem. non est misericordia quantum ad publicam utilitatem. non est scientia dei quantum ad consiliorum et consiliandorum integritatem.

LECTIO. 56.



Dominus possedit me in initio viarum suarum antequam quicquam faceret a principio. ab eterno ordinata sum: et ex antiquis antequam terra fieret. Nondum erant abissi et ego iam concepta eram. necdum fontes aquarum eruperant necdum montes graui mole constitierant. ante omnes colles ego parturiebar. adhuc terram non fecerat et flumina et cardines orbis terre.

Postquam sapiens sapientiam increatam diligendam esse docuit ratione dignitatis: hic idem facit ex parte eternitatis. Et secundum hoc diuiditur iste textus in duas partes. Primum enim ostendit sapiens eius eternitatem. ex hoc quod temporalia omnia antecessit: ibi. Dominus possedit me in initio viarum suarum etc. Secundo idem demonstrat ex hoc quod cum patre et spiritu sancto spiritualia cuncta produxit. ibi. Quando preparabat celos aedificauit etc. ut in sequenti textu. Prima pars diuiditur in duas. Primum dicit sapientiam fuisse ante cunctos ibi. Dominus possedit me in initio viarum suarum antequam quicquam faceret a principio. ab eterno ordinata sum et ex antiquis antequam terra fieret. nondum erant abissi et ego iam concepta eram. necdum fontes aquarum eruperant. Secundo docet eam eternaliter extitisse ante sanctos: ibi. necdum montes graui mole constitierant. ante omnes colles ego parturiebar. Adhuc terram non fecerat. et flumina et cardines orbis terre. Dicit igitur sapiens. necdum montes. id est sancti graui mole. i. virtute et sanctitate. constitierant ante omnes colles ego parturiebar etc. A. Unde est notandum. quod sancti montibus comparantur: ex quadruplici ratione. quas de generatione montium ponit aristoteles. 4. meteororum quarum prima est quod cum vehementi terre motu fuerit inclusus

eluauit terrā magis dispositā. et constituit ex ea preeminentiam ma-
 gnā montis et hoc vt dicit est magna causa et essentialis. Secunda
 causa est ex accessu et recessu maris. abradunt enim molliora. ex eius
 impetu durioribus relictis locorū circumstantium et ipsa abrasa ad
 localia per fluxum maris proiecta et desiccata montes magni fiunt
 Tertia causa est ista (et fit per accidēs) ex desiccatione vinctuosa luti
 per aque meatus et ductus eleuati. et per moram temporis arefacti
 causat montes. Quarta causa est ista. q̄ aqueductus paulatim ca-
 uant et abradunt molliores partes terre donec fiat vasta profunditas.
 Unde necesse est eminentiam magnā montis iuxta talem ductum
 aque causari. Ex prima causa apostoli montibus comparantur
 Ex secunda causa martyres comparantur. Ex tertia causa confesso-
 res montibus comparantur. Ex quarta causa virgines montibus
 comparantur. Ibi sunt de quibus psalmista dicit. Montes excelsi
 omnes. Et Ezechielis. 36. vos autem montes israel ramos vestros
 germinetis et fructum vestrum afferatis populo meo israel. B. Primo
 dico q̄ apostoli montibus comparantur. propter primam causam generationis
 montium: quia eorum tam excellentem eminentiam in vir-
 tute causauit in die Penthecostes sonus ille mirabilis venti spiri-
 tualis et spiritus vehementis. Et premissa fragore magno ad litte-
 ram quasi terremotu quia repentino sonitu super eos venit eleuans
 eos interius vt eorum eminentie supra omnium aliorum virtutes. to-
 ti ecclesie singularius apparerent iuxta illud quod dicitur de eorum
 quolibet. 4. regū. 2. Et fuerat prophetū. Tullit eum spiritus domini et
 proiecit eum in vnum montium. Nam hos deus virtute spiritus sui solida-
 uit in montes. et supra ceteros in principio sue ecclesie exaltauit. vt
 facile ab omnibus viderentur. Dicit Isidorus. 14. ethimologiarū.
 q̄ in hispania sint montes quidam dicti solaris eo q̄ in ipsis radius so-
 laris appareat propter eminentiam sue molis magis q̄ in alijs quibus-
 cunq̄. Unde dicit q̄ ante q̄ sol percipi possit quantum ad corpus
 suum montes illi receptis eius radijs circumstantem regionem illu-
 strant. Primi machabeorum. vi. Refulsit sol in clypeos aureos et
 resplenduerunt montes ab eis. Sic in apostolis primo radius solis
 se diffudit et mediantibus illis senobis communicauit quia per eos
 scientia fidei. i. fides spes caritas nobis communicantur. et nos il-
 lustrant. Ecclesiastici. 43. Sol in aspectu annuncians in exitu. vas
 mirabile opus excelsi in meridiano exurit terram: et in conspectu ar-
 doris eius quis poterit sustinere. Tripliciter sol exurens montes ra-
 dios igneos exulans et refulgens radijs suis obcecat oculos. Un-
 de de bonis Catholicis qui lumen horum montium continue contem-
 plantur exponitur illud Iudicū. 4. sacerdos scripsit vniuersis per
 quos via transitus esse poterat vt obtinerent ascensus montium. per
 quos via esse poterat ad Hierusalem et illic custodirent vbi angustius
 iter esse poterat inter montes. C. Secundo dico q̄ martyres vere
 dicuntur montes ex secunda causa generationis montis accessu via
 delicti et recessu maris. recedit enim ab eis mundus qui mari com-
 paratur vt inferius dicitur. auferendo ab eis omnia molliora delicta

rum & honorum: immo potius sancti martyres: ab ipso sponte se elidant & fugiunt. Esa. 64. Descendisti & a facie tua montes defluerunt. Si uero per fluxum maris aliquando contingat q̄ mare se eis communicet. hoc non est nisi propter incursionem molestiarum et penarum. quas ipsi etiam usq̄ ad mortem concutunt. Unde de cōtūto ne istorum montium per tribulationes mundi. dicit P̄sal. Transferrantur montes in cor maris sonuerunt et turbate sunt aque conturbati sunt montes a fortitudine eius. Sonuit enim mundus per tribulationum afflictionem: sed t̄to magis solidabantur maria: id est martyres sancti per amorem. q̄to magis nitebatur eos mundus concutere. **D.** Dicit Isido. 14. ethimologiarum capitulo quinto. q̄ mōs ethna hac de causa perpetuos ignes exhalet: nam antra eius vasta plena sunt sulphure & iuxta mare contigua mare igitur illa intrat et ex motu illo causatur vētus qui sufflans sulfur suscitatur ignes. & quāto mare abundantius intrat t̄to magis estuat. Sic sancti martyres quanto grauior persecutio eis inquitur per mundum: tanto magis accenditur eorum amor et feruor apud deum & q̄to magis patiebantur in corpore tanto magis solidabantur et accedebantur in corde P̄sal. tange montes et fumigabūt. **E.** Tertio dico q̄ cōfessores dicuntur montes ex tertia causa generationis montium quam premisi. Nam sicut pinguedo et uictuositas est causa mōtium. sic impugnatō doctrine in predicatoribus et confessoribus mediante uictione spiritus sancti facit eos excelsores cunctis hominibus. ut super eorum cacumine tota structura ecclesie fundaretur: quia fundamenta eius in montibus sanctis. ubi uideri potest a cunctis: quia non potest ciuitas abscondi supra montē posita Matth. 5. **E.** Quartō uirgines sacre dicuntur montes ex quarta ratione generationis montium. Nam sicut aqueductus dulcis molliores partes terre refecat & p̄ficiat. ita q̄ necesse est q̄ altitudo circūstātiū fiat magna. Sic dulcissimus aqueductus amoris chūsti & caritatis que de se dicit Ecclesiastici. 24. Ego quasi fluuius uoris. et sicut aqueductus exiit de paradiso. Corda et corpora uirginum sanctarum sic irrigauit: ut sponte cunctas carnales mollicies abijcerent propter chūstum. Quapropter semper ipsi refectis carnalitatibus necesse fuit uirgines in altissimos montes uirtutum ascendere. & hoc est quod dicit glosa grecorū super genesim. Uirginitas mōs altus est ad quem ratione singularis eminentie angelus ascendere nos hortatur Genes. 19. In monte saluum te fac ne et tu simul pereas. Et Ambrosius de sancta uiduitate. Super greditur uirginitas cōditionem humane nature: per quam angelis assimilamur. Maior tamen uictoria hominum q̄ angelorum. Angeli enim sine carne angelice uiuunt. uirgines in carne de carne angelice uiuendo triumphant. **F.** Dicit Sertius Julius libro secundo de loco ad pugnam eligendo. Optimum est (inquit) si quis poterit montem preoccupare. et maxime si uentus sibi sit a tergo & non ante faciem quia tunc habebit uictoriam ex duplici cōmodo unum est q̄ facilius opprimit ascendentem contra se. Secundū est q̄ puluis eleuatus a uento sibi non nocebit sed excecabit hostem sic moraliter nullus est status aptior pro spiritali uictoria q̄ mons

D.

E.

F.

virginitatis. Primo ratione sue eminentie respectu cuius omnis ho-
 stis infirmus stat. Secundo quia ibi potissimum flat ventus et aura
 spiritus sancti puluerem tentationis (quo solet diabolus multos ob-
 umbare abundanter) a nobis remouens et in faciem diaboli tenta-
 tis retorquens. Unde illi sunt montes qui defendunt et muniunt filios
 israel. Iudith septimo. Sed vere quod volendum est multi qui debe-
 rent hos montes effigiare re et nomine. de nomine tantum curant et
 non de re. Dicit Isidorus vbi supra. quod est mons quidam tante alti-
 tudinis quod ad mille passus umbram causat. Unde habitantibus sub
 eoad occidentem est semper nox. Sic multi prelati non curantes de
 virginitate. Sed magis de dignitate obumbrant populum: nec di-
 cendi sunt prelati: quia nihil faciunt nisi obumbrare populum malo
 exemplo. vt notat Chrysostomus Homelia. 26. ¶ Lectio. 57.



Quando preparabat celos a deram quando
 certa lege et gyro vallabat abissos. quando
 ethera firmabat sursum: et librabat fontes
 aquarum: quando circumdabat mari terminum suum
 et legem ponebat aquis ne transirent fines suos.

¶ Postquam sapiens docuit sapientie increate eternitatem. ex hoc quod
 corporalia cuncta precessit. Hic idem facit ex hoc quod cetera cuncta pro-
 duxit. Et secundum hoc diuiditur iste textus in duas partes. Primo
 docet quod ipsa cum patre et spiritu sancto ethera ordinauit. ibi quando
 preparabat celos a deram: quando certa lege et gyro. Nam materiam in
 formam sapientie increate cum patre et spiritu sancto preparauit.
 vt inde faceret totum mundum. quam hic sapiens. et glosa vocat ce-
 los. Secundo docet idem sapiens que sint mirabilia maxima. Ibi et
 librabat fontes aquarum et gyro. A. Secundum enim glosam librando
 creauit fontes aquarum. Job. 28. Qui fecit ventis pondus et aquas
 appendit in mensura. Quando ponebat pluuijs legem et viam pro-
 cellis sonantibus. Sic enim fecit deus statuendo aquis omnibus tam
 fontalibus quam marinis certos terminos. et inter omnia que videntur
 et sciuntur mirabile maxime videtur. cum sit terra naturaliter spherica si-
 militer et aqua vel saltim esse deberet: Cur non circumdat aqua totam
 terram. vt ignis et aer: nec putant multi posse inueniri rationem: Sed
 miraculum sicut textus iste videtur expresse dicere. vnde in tractatu
 gregorio. legitur de Aristotele. quod cum non posset causam quandam quam de mari
 querebat reperire in mare se dedit. dicens ex quo non possum capere te ca-
 pias me. Hanc causam putat Gregorius fuisse fluxus et refluxus:
 Sed non est hoc estimandum. cum tam determinauerit in libro meteorolo-
 gorum rationem. et euidenter a multis ostendatur quod augmentum et decremen-
 tum luminis lune sit causa tam essentialis quam accidentaliter secundum diuer-
 sitatem temporum sicut intendo hic narrare. Et ideo procedendum est vera-
 citer quod scire non potuerit naturaliter. cur tales leges et certos ter-
 minos aqua habuit potius quam aliud elementum quodcumque: quia dicit
 Albertus. ij. meteororum quod naturale est quod mare nunquam terram circum-

dat. qz si mundus ab eterno fuisset vt dicit philozophi. scdm naturā semp fuisset generatio vniuersalis. locus aut istozum generatorū est in loco contactus trium elementozū: sicut in degeneratione ⁊ corruptione probatur. Semper autē fuit terra cōtingens aerem et aquā ex parte altera qz aliter non fuisset gñatio in medio contactuū. securius est tñ dicere qz sapientia diuina miraculose circūdabat mari terminū suum sicut dicit textus. **B.** Pro quo notandū est moraliter qz mare dicitur Ecclesia ratione aduersitatis. Mūdos ratione mobilitatis. Religio ratione penalitatis. Dico primo qz mare dicitur ecclesia ratione aduersitatis. Dicit em̄ albertus vbi supra. et Seneca de naturalibus questionibus idē per oīa. qz nulla est causa cursus maris ab vno loco ad aliū. nisi decliuitas cōtinua ab aquilone ad meridiem qz coarctatur i oceano per eius littora. et etiā qz ibi mare altius est q̄ in alia parte ideo oceanus cum impetu aq̄s quas cōtinue generat cōtinue X̄sus meridiē mittit. Altitudo autē aquilonis dicitur esse ex frigore. quia ibi abundat quod de se est generatiuū humorū nec ex hoc sequitur qz mare redundet quia tñ cōsumitur de aqua eius et exsiccat in meridie vel fere sicut generatur in aquilone ex X̄tute solis hoc tñ non est intelligēdū de motu cōtinuo maris ⁊ refluxu ei⁹. q̄ fit ab oriente in occidentē ⁊ et ecōuerso. qz motus orbis lune est causa sola motus maris et maxime mot⁹ eius naturalis qui est ab aquilone i meridiem. **C.** Per aquilonem vbi nascuntur frigora et calamitas iuxta rura intelligitur moraliter aduersitas et persecutio. Iuxta illud ab aquilone p̄dētur omne malū. In isto aquilone ecclesia facta ex ordiū suū sumpsit. per arctissimas vias transiens ⁊ p̄ temporales molestias versus celum et meridiem in quo sol iustitie sedē habet. nec aliqñ illuc attingisset nisi a sūmitate aquilonis istius p̄ viam humilitatis transiens ex ordiū habuissz. ⁊ hoc est qd̄ Exod. 14. dicitur Locutus est dñs ad moysem dicēs loquere filiis israel in conspectu eius castra ponetis super mare. Sic positi erant omnes sancti p̄fēs nostri qui in ecclesia precesserūt non in delitijs aut voluptatibus sed in tribulationibus cōtinuis. Sed qd̄ dicit apostolus ad corinth. 12. (nolo vos ignorare fratres qz patres nostri sub nube fuerunt et oēs mare transierūt et oēs in moyse baptizati sunt in nube ⁊ in mari) est conforme iam dictis. Nam oēs patres nostri in p̄ncipio ecclesie duplici agitabantur periculo et aduersitate q̄bus resistebant aduersitati quidem heresum et tormentozum. et hoc est qd̄ dicit apostol⁹ ad corinthios. 11. Qui non solū passus est periculū in mari ecclesie ex gentibus. sed ex falsis fratribus. i. hereticis. Et quātū ad vtrāqz aduersitatem. Dicit auctoritas apostoli p̄missa qz omnes in nube baptisati sunt. i. tribulati heresi. ⁊ mari in corporalibus tormentis quē sustinebant in p̄ncipio ecclesie. Hanc duplicē aduersitatē p̄pessa est ecclesia in p̄mordio sui. vt habet Ecclesiastici. 43. Frigidus v̄tus aq̄ lo flauit et gelauit cristallus ab aqua. Sequitur. Qui nauigat mare ⁊ narrat pericula eius. et audiētes auribus nostris amirabimur. **D.** Secundo dico qz mare mundus dicitur ratione mobilitatis. nam mare in hoc cum mūdo cōuenit quia nunq̄ in eodē statu consistit: sed

continue se mouendo ad malū peior fit vt vix propter mobilitatem eius perfectus aliquis in eo diu sistat. in cuius figuram. matthet. 6. Scribitur q̄ ascendente christo in maucula; statim incepit se mare contra eū mouere motus (inquit) magnus factus est in mari. Hic ad uertendū est causa quare mare semp̄ est instabile et continuū incrementū et decrementū luminis lune. nā in prima. ebdomada cuiuslibet lunationis mare semper crescit essentialiter. et in secūda minuit essentialiter: in tertia crescit p̄ accidēs quīs decrescat essentialiter. in quarta per accidens decrescit quīs essentialiter crescat. et hec est sententia macrobij. *E.* Moraliter si mundū consideremus inueniemus q̄ mundus admodū maris in bonitate et similiter in malitia nūc crescit vel statim decrescit a principio quidē mundi vsq; ad iudiciū quatuor Ebdomade sunt. Prima nature in qua mūdus summe per inobedientiam creuit. Secunda legis: et tunc aliquo modo decreuit quia minus malus erat mundus tunc q̄ prius. Tertia gratie in qua nos sumus et tunc decreuit essentialiter quia nō sumus tam astricti sicut prius ratione mortis xpi: per accidens tamen ratione particularis operationis et male uolūtatis multū decrescimus et plusq̄ nostri predecessores fecerunt. In quarta uero hebdomada minuetur per accidens malitia quia cessabit generatio peccatorū. quīs essentialiter crescet per eternā abstinentiā. tunc enim dicent impij. Quare mare est et quiescere non pōt. et redundat fluctus eius in conculcationez et luctū Esaię. Patet igitur q̄ mare mūdus dicitur ratione mobilitatis et uere tota causa est mutatio falsa ambigui luminis in fortuna que nunc crescit et cito decrescit vt frequenter in illis qui mundū nimis per affectū sequuntur. Hinc est q̄ nos qui sumus in tertia Ebdomada mēsis lunaris prouine prohdolor crescim⁹ in defectū inde est q̄ electi principes submersi sunt in mari rubro. vñ Chryso. Homek. vij. Mundus hic in modū maris salsus est fluctuosus. tempestuosus. instabilis et perfidus. semper in periculo quia nemini vnq̄ tutum iter esse potuit ubi hoīes non ambulant sed inuiti feruntur et nolentes.

F. Tertio dico q̄ religio dī mare ratione penalitatis. quia sicut nō est mare sine salitudine. quam sol comburendo vaporē terrenum frigidum et siccū excutit in modū cineris eleuato prius uapore humido et frigido. qui cineres sic dispersi cum sint salsi faciunt aquas salias: scdm̄ quod dicit albertus ubi supra capitu. xv. Sic religio nisi amaritudinē penalitatis et combustionem et consumptionez terrenarū affectionum haberet per ardorem solis iustitie causatam religio esse non potest. Dicit enim albertus ubi supra capitu. 14. q̄ si oīum bonum sit et recens cognoscatur isto modo. accipiat bene salsa et spissa et immittatur ouum si bonū sit non labitur in profundū si corruptū est non sustinet aquas sed statim submergitur. Quis oppositum sit per oīa in aqua dulci. Sic reuera experitur religiosus. si possit natare in aqua penalitatis et non mergatur per impatientiam aut uoluptatem tunc aptus est. si autem corruptus per aerem carnalitatis sub testa corporis inclusum ipsum religio ferre nō pōt. sed submergitur in profundū unde de bonis religiosis dicitur Exo. 8.

Xiiij. Diuisa est aqua et ingressi sunt filij israel transieruntq; secō pede per medium rubi maris.

LECTIO. lviij.



Quando appendebat fundamenta terre cuz eo eram cuncta cōponens et delectabar per singulos dies ludens coram eo omni tempore. et ludens in orbem terrarū et delicie mee esse cum filijs hominum.

Postq̄ sapiens eternitatem sapientie increate docuit ex rerum creatione: in ista parte hoc idem facit ex eius perpetua delectatione Et secundū hoc diuiditur iste textus in duas partes. Primo ostēdit suam delectationem perpetuā a parte ante ex eterna productōe: ibi Quando appendebat fundamenta &c. Secundo idem facit a parte post ex temporali incarnatione: ibi. Delicie mee esse cum filijs hominum. Quantū ad primum dicit delectabar per singulos dies ludēs coram eo. et dicit per singulos dies. ad differentiā omnium carnatū ludorum. quoz delectationes sunt instabiles. sed ludus solius christi eternus permanet per singulos dies. Et est hic notandū q̄ sicut tangit Virgilius eneid. lib. 7. apud veteres quattuor erant ludorū genera i quibus iuuenes exercebantur. quoz etiam meminit Isidorus ethimologiarū. xviij. lib. Primus erat gymnicus. Secundus erat circensis. Tertius erat gladiatorū. Quartus erat scenticus. A. A. Primo dico q̄ ludū gymnicū lussit christus. q̄ sicut dicit Isidorus vbi supra ludus ille est viriū gloria et maxie in velocitate athletarū seu cursorū. Inde prouenit q̄ sicut locus iste in q̄ exercebant saltus cursus. iactus et lucta q̄ ad agilitatē pertinet gymnasiū vocabat. Sic mō oīz artū exercitia gymnasiū nūcupant. Modus vero ludēdi fuit vt lutores nudi forent: vt ita iuuenes exercitarent et sola verēda operirent hec ysidorus. Si vero moraliter loq̄mur et spūaliter viriū gla singulariter in xpō claruit et maxie in hīs que velocitatē et agilitatem spūalē concernunt. et non solum hoc patuit in currendo. De quo cursu in psalmis dī. Exultauit vt gygas ad currendaz viam. Sed etiam in saltu. quia a summo celo egressio eius. quinimo etiam in lucta quam cum sathana in cruce gessit et gloriosissime ipsū vicit. Et vt omnia facilius perageret et modū ludendi in omnibus teneret et nihil ipsius ludi pretermitteret sese omnibus bonis temporalibus spoliavit. ij. Regum. 6. q̄ gloriosus rex israel discoperiens se ante ancillas seruatorum suoz et nudatus est quasi si nudetur vnus discurrens. et iterum ibidē. et ludam et vilior siam et ero humilis in oculis meis. ideo enim denudauit se christus per paupertatem vt aperte et late declarat chrisost. homelia secunda dicens: et discoperuit se (nquit) ludēs coram nobis. vere ludens coram nobis dici potest quia q̄ admodū de ludo hystrionum h̄t locus risus et derisio sic de ludo quem christus docuit et lussit in mundo per abdicatio-

Circensis.

nem temporalium nil aliud apud mundanos sapientes. Habetur nifi
 derisio. Unde de mundo et christo potest exponi illud primi paralip.
 decimoquinto. Cumq; nichol filia saul prospiciens per fenestram vi
 dit regem dauid saltantē atq; ludentē desperxit eum in corde suo. q̄a
 quasi fatuum iudicauit. Sed si bene consideremus iste modus ludē
 dicitur potissime. nostrorum actuum instructiuus. Dicit enim grego
 rius in moralibus. Quēadmodū (inquit) luctās quoplures vestes
 habet eo firmiorem super eum aduersarius manū n̄iget. Sic quo q̄s
 secularibus rebus magis abundat eo tardius cum diabolo luctans
 vincit. Unde et ad dandum nobis exemplum. sic in paupertate ludē
 di et etiā currendi in vita ista pater filium suum tanq̄ precursorem
 nobis premissit dicens illi illud Ecclesiastici. xxxij. **Pro**cedere prior
 in domū tuam et illic aduocare: et illic lude: et age conceptōes tuas

- B. D.** Secundo dico q̄ christus ludit et ludum ^{crefense} edocuit ludus circense. ^{circi}
 enim crefensis vt patet ex virgilio talis erat **Pro**nebatur in fine ^{cre}
 ti qui erat ad hoc locus deputatus acutissimi gladij vnde quaq; su
 per harenam vel ripam aque profundissime deinde iuuenes eque
 stres velocissimo cursu contendebant quis posset in circuitu ^{circum}
 velocius transcurrē. qui cursus ratione anguste vie inter aquam et
 gladios difficilis erat valde et ratione mori? continui et circularis. et
 ob hanc causam. dicit isidorus eos vocari ^{crefenses} quia in ^{cre}co fie
 bant in circuitu. Si diligenter auertimus hunc ludus equestrem lu
 sit in cruce christus. quando in medio duorum inimicorum suspensus
 erat nam mare. id est mundus libenter eum per delectationes absor
 buisset ex vna parte. et acutissimi gladij per temptationes demonū
 ex alia. Sed inter vtrūq; istorum duorum ille motū compleuit cir
 cularem repetens celum a quo incepit Sapientie decimo octauo.
Omnipotens sermo tuus domine exiliens de celo a regalibus sedi
 bus durus bellator in mediam exterminij terram profuit gladiū
 acutum in simulatū imperiū tuum portans et stans repleuit om̄ia
 morte et vsq; ad celus attingebat stans in terra. Iste fuit cursus quē
 nullus hominū preter christum potuit melius transcurrere ante ip̄s
 quin in vnum istorum vel vtrūq; laboretur Sapientie. xvij. Siue spi
 ritus sibilans aut inter spissas arborum ramos auisus sonus suavis
 aut vis aque decurrentis nimij aut sonus validus precipitatorū petra
 rum aut ludentium animalium cursus inuisus aut mugietium vali
 da bestiarū vox aut resonans de altissimis montibus echo deficientes
 faciebat illos pie timore. Sed omnia ista solus christus pertra
 hit sicut illelus **L.** Tertio dico q̄ christus gladiatorū ludum ludit: fuit
 autem ludus iste feralis vt iuuenes cum feris pugnant non odio
 sed spe remunerationis allekti. Hunc ludum ludit christus quando
 leonem ferocissimum humani generis inimicū descendens ad infer
 na vicit et dilacerauit cum omnibus feris atq; complicibus sue for
 tis. Juxta quod fuerit prophetarum: Ecclesiastici. xlvij. Cum leoni
 bus ludit quasi cum agnis. et sequitur. nunquid non occidit gigan
 tem et abstulit opprobriū de gente. Si vero huius ludi causa q̄ratur

non erat odiū q̄ demones sic odiuit sed spes remuneratiōis ⁊ amor
 receptionis ⁊ saluationis generis humani q̄ dilexit. **D.** Quarto
 etiam lusit xp̄us ludum sententiarum qui restante Isidorovbi supra talis
 erat q̄ poete lirici ⁊ tragedi in vnum conuenirent factū ⁊ fabricatū
 admodū domus in qua cenari solet vbi carmina ad eruditionem ple
 bis ⁊ correptionem omnium generaliter proponerent. vt quia pri
 uatas correptiones maioribus nullus audet in terre in particulari
 ibi quisquis suos defectus generaliter audiēs ab illis se corrigeret.
 quia secundū quod dicit Barro in sententijs. Nemo putat sibi dici
 quod omnibus dicitur. Iste modus fuit multum vtilis qm̄ delecta
 tio verborum fuit audientibus incitamentum virtutum. At igitur
 xp̄us nos ad virtutes excitaret hunc ludum exercuit per sanctā pre
 dicationem vt sub delectatione molli verborum radicem subinduce
 ret sanctitatis. hunc ludum lusit christ⁹ quādo morales historias et
 parabolas introduxit in quibus quasi ludens loqui videbatur Ge
 nesis. 19. Unde Seneca in quadam epistola ⁊ etiam valerius eloq̄
 tie (inquit) ornāmēta consistunt in apta pronuntiatione in aperto
 ⁊ conueniente gestu corporis quibus si quis se instruxit tribus mo
 dis homines aggreditur aures penetrādo: oculos mulcendo: ⁊ ani
 mas inuadendo: quia postq̄ mentes inuadit mulcet oculos ⁊ aures
 penetrat et ideo christus modo parabolico ⁊ delectabili vsus est. iux
 ta quod deo Hieremie. 31. fuit prophetatū. adhuc ingredieris i cho
 ro ludentium ⁊ ornaberis tympanis ⁊ plantabis vineas in mōtib⁹
 samarie. **E.** Sed q̄ dolendum est multi a deo seruiūt ludo fortune q̄
 negligunt totaliter ludum christi Isti sunt similes illis de quib⁹ di
 citur Baruch. 3. Qui in nauibus celi ludunt qui argentum thesauri
 zant: ⁊ aurum in quo confidunt homines et non est finis acquisitio
 nis eorum. et hoc maxime causant dolor et amor circa res terrenas.
 Unde de eis videtur esse sicut de pueris fatuis et inexpertis. Puer
 autem tantum delectatur respiciendo quod desiderat q̄ etiam si in
 strumēta musica audierit non aduertit sed stat quasi distractus sem
 per aspiciens hoc quod cupit. Sic ⁊ mundiales amore terrenorum
 grauati nihil spirituale lusorum aduertūt vel considerāt. Matth.
 vndecimo. Qui autem similem estimabo generationem istam. Simi
 lis est pueris sedentibus in foro qui clamantes coequalibus dicunt
 cecinum⁹ vobis et nō saltastis. Lamentari sum⁹ ⁊ non plāxistis ⁊ q̄
 magis mirum est multi non solum amore mundi distrahūt a ludo
 christi: sed etiam dolore perdendi multos enim tantum aggrauat
 ⁊ occupat dolor temporalium perditorum q̄tum vexat auditas ha
 bendi. vnde ex solo dolore distrahuntur a ludo christi.

¶ Lectio. 59.

¶ Tunc ergo filii audite me: beati qui custodi
 unt vias meas. Audite disciplinam et esto
 te sapientes et nolite abiicere eam: beatus
 homo qui audit me et qui vigilat ad fores meas quo

tidie et obseruat ad postes ostij mei. qui me inuenierit. Inueniet vitam ⁊ hauriet salutem a domino qui autem in me peccauerit ledet animam suam. omnes qui me oderunt diligunt mortem.

¶ Postq̄ sapiens cōmendauit sapientie eternitatem. Hic hortatur nos ad eius sedulitatem. Et fin hoc diuiditur iste text⁹ in tres ptes. Secundum q̄ tripliciter amorem sapientie contrahere persuadet. Primo propositū proponit. ubi. Hunc ergo filij audite me ⁊c. Secundo per commoda attrahit. ubi. Beatus homo qui audit me ⁊c. Tertio per graua discurret. ubi. Qui autē in me peccauerit ⁊c. Dicit igitur. beatus qui audit me et vigilat ad fores meas: scz ad intelligēdum duo testamenta. et obseruat ad postes. i. sensus varios scripture: Anagogicum scilicet et tropologicum et alios.

A ¶ Potest autē moraliter textus iste exponi: de beata virgine ad cuius fores (q̄ sunt humilitas et pietas) iugiter vigilare saluberrimum esse puto. vñ et ipsa dicit qui me inuenierit inueniet vitam. Pro quo notandū est q̄ primi parentes vt volunt doctores mortificauerūt genus suum quo ad tria. Primo per intellectus eberationē. Secūdo p̄ rationis oppressionē. Tertio per caritatis extinctionem. Sed beata virgo maria ante oēs creaturas perfecte fuit viuificata per horum tria opposita que in ipsa primitus floruerunt scz. Ingenij viuacitas. Succubens sensualitas. Huminis sancti charitas. Unde quēadmodum illi mortē: sic illa inuenit vitam. Prouerbiorū. xvij. Qui inuenit mulierem bonam inuenit bonū et hauriet iocunditatez a domino. i. vitam eternam. B.

¶ Primo beata virgo maria viuificata fuit per intellectus perspicuitatē. Unde Chrysosto. Homelia prima. Sicut euasola primo seducta fuit per serpētē sic maria primo illuminata fuit per fidem nam lumen et cognitionē fidei quā sancti patres et prophete habuerunt eā sub nebula habuerunt: ista vero primo intellexit ⁊ ad plenum et perfecte inter creaturas fidei sacramentum ⁊ solidissime tenuit inter omnes. Quapropter Ambrosius libro secundo. de uirginibus vexillū fidei ipsam vocat. quia sicut vexillum precedit exercitum sic maria in cognitione fidei creaturaz quālibet antecessit et natura temporis ⁊ profunditate misterij. Unde augustinus super lucam. Beati (inquit) qui audiunt uerbum dei et custodiunt illud. quasi diceret mater mea quā appellas felicez ideo felix est. quia uerbum dei custodiuit. non quia in ea uerbum caro factum est. Beatior enim fuit maria concipiendo christum fide q̄ carne: quoniam nullus ante eam ita perfecte cognouit. Unde de cognitione perfecta fidei ipsius marie potest exponi illud Baruch tertio. Quis ascendit in celum et accepit eam et eduxit eam de nubibus? Qui transfretauit mare et inuenit illam et attulit illam super aurum electum? Certe maria que scit uniuersa nouit eam et adiuuent eam prudentia sua.

C. ¶ Dicit albumazar de ortu signorum q̄ in prima facie uirginis ascendit puella: uirgo pulcherrima coloris ignei sedens super sedem et

Iuxta eam senioz ex altera parte. tenet autem virgo in manu puerū quem cibatur in altera manu duplicem spicam tenet Virginem hanc sic descriptam mariam esse non dubito que puerum Iesum cibauit. Inueniēt (inquit Euangelista) puerum cum maria matre eius. Huius uirginis sedes cum eternitatis patre ab initio predestinata fuit Cum quo nuuc gaudet sedens super thronos angelozum gaudens letitia sempiterna: sed spice quas in altera manu tenet significant sacramenta ecclesie. que primitus a uirgine benedicta uelut a culmine vno septemplici numero processerūt: cuius figuraz vidit Ioseph Genes. 40. Fuit autem coloris ignei quia per charitatem perfectā et amorem fidem catholicam meruit inuenire. Exodi 22. Egressus ignis si inuenit spicas. Vñ de ea queritur quantum ad fidei excellentē cognitionem Genes. 41. Nunquid sapientiozem et consimilem tibi inuenire poterimus. Secundo dico q̄ virgo beata uiuificata fuit. Per succumbentē sensualitatem. Sicut enim per primos parentes mortificata fuit sensualitas. sic per illam fuit uiuificata. Ratio autē quare primi parentes potentiam illaz perdidit habetur ab augustinō de libero arbitrio libro primo. capitulo decimonono. Illa inquit pena iustissima est: vt qui sciens recte non facit amittat scire quod rectum sit. In parentibus autē primis. sic erat caro sub dominio rationis vt nihil posset nisi ipsa imperante Iustum igitur fuit vt quia male imperauit potentiam illam perderet quapropter caro concupiscit aduersus spiritum. **D.** Sed iste defectus reparatus fuit in uirgine maria: i qua nec quo ad naturalia caro aduersus spiritum concupiuit et non est inuenta in ea res turpis Daniel. de cimosebo Quinimmo et tante erat potentie supra carnales concupiscentias vt etiam aspectus eius in alijs corrumpere motus viles vt de ea refert Hieronymus. Unde de ea videtur esse quantum ad mundiciā sicut de quodā monte de quo narrat Solinus. q̄ quādo fiunt sacrificia deo grata sacrificia diuinitus sine humano ministerio accēduntur et exit flamma splendida que q̄q̄ ad circumstantiam faciei se diffundat nullatenus tñ ledit sed delectat. Mons iste moralit̄ est maria. Est (inquit) propheta mons domus domini in vertice montium et eleuabitur super omnes colles. Et vere est mons quia sicut qui iaculatur ad montem non deficit: sic qui orat uirginem nō frustratur a desiderio In isto monte sacrificium humilitatis placide fuit factum. quapropter accensa fuit diuinitus igne puritatis et castitatis cuius tanta fuit efficacia vt etiam in proximis generāde munditie vim haberet. Vñ et concupiscētie refrigerium fuit summū et adhuc est quibuscūq̄ in temptationibus constitutis. Talibusq̄ Hieremie. vi. dicitur State super vias et videte et interrogate de semitis antiquis que sit via bona et ambulate in ea et inuenietis refrigerium animabus vestris. **E.** Tertio uiuificata fuit maria per sancti numinis charitatem que in primis parentibus extincta fuit in toto. et hoc satis testatus fuit angelus eam alloquens luce primo. Que gratia plena. et infra eodē capitu. maria (inquit) inuenisti gra

nam te. Super quibus verbis dicit Hieronymus in quodam sermone. Plena (inquit) gratia maria. nam virginibus ceteris per partes prestatur gratia marie autem se totam/infudit plenitudo gratie. Nam simul et semel plenitudo que fuit in christo personaliter fuit in maria localiter et velut in templo singulari: vnde quod plena fuerit gratia exemplo docet familiari. Si vas plenum fuerit quantumcumque tangitur leniter erit aliquid de liquore Maria vero quantumcumque leniter rogata sit (Si tamen ex corde) gratiam suam communicat cuiuslibet indigent. iuxta illud Bernardi in quodam sermone. Ille solus o virgo sileat tuas laudes qui te inuocatam aliquando senserit suis necessitatibus defuisse. nec mirum si vocata semper sit presto que etiam non vocata adest hec Bernardus. Et hec maxima repletio gratie patet cum tangi non possit/quin gratia fluat. Proverbiorum. 8. Ego diligentes me diligo et qui mane vigilarint ad me inueniet me: necum sunt diuitie et gloria opes superne et iustitia ut ditem diligentes me et thesaurus eorum repleam. Sed ista plenitudo data fuit per donum spiritus sancti et non naturaliter. **F.** Dicit Ouidius libr. 5. de fastis quod cum iuno mineruam de ioue sine muliere natam cernebat. officio voluit non eguisse suo. peragratissimis multis partibus ut et ipsa sine viro prolem concipere posset ad fores dee florum venit. et cum ipsi itinere fatigata causa itineris exposuisset dea florum respondit.

Quod petis olenis inquit tibi missus ab aruis

Flos dabit. est hortis vnicus ille meis

Qui dabat hoc dicit sterilem quoque tange iuuentam

Mater erit tetigit nec mora mater erat

Protinus herentes decerpit pollice florem

Tangit et e tacto concipit illa sinu

Jamque grauis thracen et leua propontidos intrat

Sitque potens voti marsque creatus erat.

C Fignentum poeticum tale est: cum iuppiter qui phisice notat superiorem partem aeris: non posset ex iunone que notat inferiorem partem eius generare prolem sibi gratam: concusso vertice. i. parte que ad spheram ignis attingit produxit minernam deum sapientie: que ex celesti in nobis portione producitur. Iuno autem id videns vulcanum percusso femore progeniuit: quod fulgura ex terrena exhalatione preantur. Que fabula potest applicari ioui veroid est deo patri que sapientiam. i. filium ex substantia sua genuit et iouis sponse. i. marie que eadem quasi de terra genuit. Et reuera carissimi maria considerans filium a patre per eternitatis generatione processisse sine muliere. optauit ipsa ut tante gratie esset capax: quod posset concipere et modo preacta non esset a viro. Sed quia naturaliter fieri non potuit: igitur sicut iuno per artes sic maria per numen illud quod preest floribus charismatum facta est potens sui voti marsque creatus est ut dicat spiritus sanctus virgini. Ex me fructus tuus inuentus est. Osee. 14.

Cap. 9.



Sapientia edificauit sibi domum: excidit colūnas septem: imolauit victimas: suas miscuit vinum ⁊ proposuit mensam suam.

Postq̄ sapiens hortatus est ad amorē sapientie increate ratione eterne generationis. hic idem facit ratione temporalis incarnationis. Et secundū hoc diuiditur iste textus in duas partes principales. Primo deficientes erudit. ibi Sapientia edificauit sibi domum ⁊c. Secundo proficientes instruit: ibi filius sapiens letificat patrē. vt ī sequenti capitulo. Prima pars diuiditur in tres. Primo enī exhortatiōis summā pponit: ibi sapiētia edificauit sibi domū ⁊c. Secūdo propositionis rationalē causam pponit. ibi qui erudit verisorem ⁊c. Tertio mulieris maluole cautelam exponit. ibi mulier stulta ⁊ clamosa ⁊c. Prima iterū diuidit in tres. fm̄ q̄ tripliciter ad amorē sapientie exhortatur ex motiui triplici. Primū est ex p̄paratione loca: ibi sapientia edificauit sibi domū ⁊c. Secundū est ex ministratiōe speciali: ibi misit ancillas suas ⁊c. Tertiuū est ex delectatione victua: ibi venite comedite panē ⁊c. Dicit igitur quantum ad primum sapientia edificauit ⁊ cetera. ⁊ est sensus littere. sapientia: id est dei filius edificauit sibi domum quando in vtero virginis corpus suum formauit. et hec est glosa gregorij: Excidit colūnas septem. i. septē dona spiritus sancti quibus animam christi dotauit sicut enumerat Esaias. vndecimo capitulo. Immolauit victimas suas: id est seipsum in cruce et in hoc tangit mysterium passiōis: miscuit vinum super mensam altaris ecclesie. ⁊ in hoc tangitur sacramentum eucharistie. A. Primo omnia ista exponuntur de beata virgine. Secundo de ecclesia. quorum vtrūq̄ prosequitur auxiliante deo. Primo igitur exponendo de beata virgine dicit sapiens. Sapientia edificauit sibi domum de qua potest exponi quod dicitur genes. 28. vere dominus est in loco isto ⁊ ego nesciebam: non est hic aliud nisi domus dei ⁊ porta celi. In hac domo miscuit vinū diuinitatis cum aqua humanitatis quemadmodum vinum forte lymphatur aqua. Lanticorum. In trodixit merex in cellā vinariam ordinauit in me caritatem. Primo igitur dico q̄ beata virgo fuit domus sapientie. i. christi triplici de causa dicit enim philosophus primo politices capitulo. 12. q̄ ad domum tria requiruntur siue tres partes. Prima est despota que est domini ad seruum et e contra. Secunda est paterna que est patris ad filium. Tertia est nuptialis per quam vir benese habet ad vxorē. Et sicut hec tria requiruntur ex parte dominantis sic tria requiruntur ex parte subditorum quibus domus cōstituitur. quia hec triplex dominatio triplicem requirit subiectionem videlicet seruilem filialem et nuptialem. Quia vero he tres partes potissime in virgine floruerunt. ideo conuenientissime dicitur domus dei. Primo enim in ea fuit humilitas familiaris siue seruilis. Secundo bonitas filialis ⁊ tertio subiectio conjugalis. Primo dico q̄ quantum ad primum fuit in ea humilitas familiaris. quia sicut dicit Bernardus sup̄ mis-

B. sus est sermone. 6. Inter gratias quas habuit virgo beata humilitas magna fuit. Hec hec virtus solum in silentio paruit sed etiam in loquela. Audiebat enim qd ex ea nasceretur. Secundo qd qui nasceretur filius dei vocaretur et nihil se esse respondit nisi ancillam non matrem non reginam sed ancillam et famulam. per castitatem et virtutes alias maria deo placuit sed humilitate huius verbi facta est dominus dei. Ecclesiastici. Sicut sol oriens in altissimis dei sic mulier bone species in ornamentum domus sue. Dicit Isidorus ethimologiarum. 18. qd romani in medio theatri domum parvam statuerunt soli humili deo vtratione paruitatis domus caput solis per medium edis fastigium semper videri posset. Sic moraliter pervirtutes sol iustitie spiritualis non habitavit mariam: sed per solam marie humilitatem visibilis et corporalis omnibus nobis apparuit. Iuxta petitionem Baruch. et respice domine de domo sancta tua in nos et inclina aurem tuam et exaudi nos. Narrat bene Quidius de fastis. qd cum capitolia rome essent consecranda pro domo cum multi haberentur dii soli tamen primo expulsis alijs cum ioue habitatio data fuit. Quum nullo autem nisi cum termino iupiter habitare dignabatur. Fuit autem templum gratiosum tectum habens foraminibus superius distinctum sufficientibus ad recipiendum de die lumen solis et de nocte stellarum In hoc vero templo finium sacrificari solebant fauus et agnus. **C.** Per eadem hanc intelligo mariam in qua terminus: id est vera humilitas habitavit. Dicitur autem terminus humilitas apud descriptores imaginum hac de causa: quia quemadmodum ille superbus dicitur qui in suis ipsius reputatione terminum nullum considerat sed cunctos supergreditur opinando iuxta illud Anselmi de similitudinibus superbus inquit dicitur. qui super aliorum graditur terminos et etiam suis: sic per oppositum humilis terminus sui valoris per iugem considerationem sue fragilitatis in scrutinio cordis portat. Proverborum. xv. Domum superborum demolietur dominus. et firmos faciet terminos vidue. Hic autem terminus ante omnes creaturas in maria habitationem suam fundavit cum qua perseveranter permansit dicens illud sapientie. 8. intrans in domum meam conquiescam cum illa non enim habet amaritudinem conversatio illius: nec tedium conuictus illius sed gaudium et letitia: et causa est quia templum istud habet apertum tectum per hiantem amorem et caritatem per quod lumen diuine gratie in corpus et animam eius abundantissime nocte dieque se diffudit. In hac domo primo inuenta sunt sacrificia deo acceptissima / scilicet oratio sancta odoris mellei et saporis domus (inquit) mea domus orationis vocabitur. **D.** Luce decimonono. et agnina. conditio clementie et pietatis. **D.** Andelez hoc loco virgilij. forte fingitur illud qd imponitur vulcano deglareis. de imagine. quadaam virginis rome inuenta in templo: in cuius vna manu portabatur agnus cum hac scriptura. vrit amor agni In secunda manu baiulabantur faui cum hac scriptura melle cibor dat apis. In maria igitur fuit terminus vere humilitatis quapoz

pter in ea sola relictis sanctorum omnium habitationibus sumus
 Jupiter ad eam corporaliter se contulit et in ea resedit. Unde ipsa
 de hoc exclamat Cantico:ũ tertio. Inveni quem diligit anima mea.
 tenuit eum nec dimittam donec introducam illum in domum matris
 mee: et in cubiculum genitricis mee. Secundo dico. q̄ in hac virgi-
 ne regnavit bonitas filialis. que in duobus consistit vt videlicet filis
 us pareat patris monitis: non faciẽdo solum quod precipit vt ser-
 uus sed cum amore patris vt etiam intẽtionem totius operis ad pa-
 tris reuerentiam conferat. Istud votum fecit beata virgo. ceteri om-
 nes precepta in decalogo seruabant. Quis non ex toto sed illa sola
 secundum voluntatem et intentionem p̄cipientis et ex charitate pa-
 tris complerit: quia vt dicũt doctores. hec inter creaturas puras
 sola de diligendo dominum deum preceptum ad intentionem p̄ci-
 pientis impleuit. et ad verba et per consequens cetera omnia que de
 isto dependent. Quia sapiens mulier edificat domum suam im-
 plendo precepta dei per charitatem quam inextinguibilem habuit
 ad percipientem: et etiam per verba precepti quia vtrũq; istorum
 requiritur ad subiectionem filialem et beneficium quod filius debet
 parentibus exhibere que est secunda pars domus bene dispositæ.

E. De infallibili autem amore marie quem ad deum semper habu-
 it dicitur q̄ et in ore semper habuit et in mente. At quicquid deo pla-
 ceret de suo statu hoc disponderet. quod satis in facto patuit quia non
 obstante q̄ cogitasset in virginitate permanere. quia tamen deus a-
 liter disposuit consensit in sponsum. Unde de eius charitate dicitur
 Cantico:ũ octauo. Aque multe non potuerunt extinguere chari-
 tatem: quia tam firma fuit eius charitas: q̄ nulla temporalia eam
 poterant immutare. quia hec est domus domini firmiter edificata
 bene fundata est supra firmam petram: id est charitatem.

S. Tertio dico q̄ in domo bene disposita et regulata debet esse obe-
 diẽtia et subiectio coniugalis: quia sicut prima est humilitas. Secũ-
 da charitas. Tertia debet esse pudicitia siue puritas. patet autem
 q̄ hec pars domus bone in maria viguit.

C. Unde Ambrosius libro secundo de virginitate. Quid castius
 dei matre: que corpus sine corruptione generavit: non solum virgo
 corpore sed et corde. nec solo actu corporis. sed cuncto corpore ge-
 stu. verbis grauis. corde. humilis. loquendo parcius. legendo stu-
 diosior. Intenta operi. verecunda sermone. Arbitror non hominem
 sed deum mente querere. nullum ledere. omnibus bene velle. maio-
 ribus confurgere. iactantiam fugere. interius residere. quando fa-
 stidiuit humilem. quando irrisit debilem. quando vitauit inopem.
 nihil in oculis toruum nec voluptuosum. nihil in verbis procar aut
 elamosum. nihil in actu inuerecundum. non gestu fracior. nõ in cessu
 solutior. non vox petulantior. Sed ipsa forma fuit perfecte castita-
 tis. Quapropter et christus hanc sibi domum ad habitandum ele-
 git. vt sit vox virginis quod scribitur secundi Paralipomenon.

B. Ego autem totis viribus meis preparavi impensas domus dei mei
S. Dicit palladius de agricultura libro vltimo. et idem Plinius li-
 bro quarto. Quod aluearis ad quem alliciende sunt apes dicitur circunda-
 ri aliquo panno albo et intrinsecus liniri aliquo dulci et odouifero.
 et hec faciendo sunt in mense martij circa kalendas Aprilis. Et ista
 summe excitant eas ad ibi manendum. Sic reuera moraliter: vt
 maria ad se alliceret verbum dei et vt in eius domo maneret. intrin-
 secus se ornauit dulcissima humilitate. exterius vero mundicia et ca-
 stitate. Fundata etiam fuit et posita et specialiter deo consecrata. 8.
 kalendas Aprilis. quando spiritus sanctus per nuncium angelicum
 ipsam in domum domini dedicauit. Nam et hic erat mos antiquorum
 vt dicit Isidorus etymologiarum decimo quinto. vt ascendente equi-
 noctiali: id est oriente sole in equinoctiali. templa diuina fundarent
 in quibus habitaturi erant dii. et sic in proposito factum esse non est
 ambiguum: quia inter equinoctium et annunciationem non sunt nisi
 tres dies intermedij. Secundi Paralipomenon. scribitur: nunc
 ergo elegit te dominus vt edificares domum sanctuarij. confortare
 et perficere domum eius. et ibidem. dominus deus meus tecum erit et
 non dimittet te donec perficias omne opus eius. Hanc igitur do-
 mum sapientia elegit et edificauit. miscuit vinum per communicatio-
 nem duarum naturarum. excidit columnas septem per septem-
 plum spiritus sancti collationem. Patet igitur quod maria triplici ratio-
 ne dicitur domus dei: quia in ea fuerunt omnes conditiones per quas
 domus yconomice et pollitice conseruatur. vt de ea dicatur illud pri-
 mi Paralipomenon duodecimo. Ego in paupertate mea preparaui
 domum domini.

Lectio. 61.



Sapientia edificauit sibi domum: excidit
 columnas septem. Immolauit victimas suas:
 miscuit vinum et proposuit mensam suam.

C. Aliiter exponitur textus iste de ecclesia que etiam ratione triplici
 dicitur domus dei.

Ex fundamenti stabilitate

Ex parietum puritate.

Ex tecti vel cacuminis vnitatem.

Primum pertinet ad christi sanguinem: Secundum ad spem. Terti-
 um ad gloriosissimam charitatem.

B. Primo igitur dico quod ecclesia dicitur domus dei ratione stabilitatis
 fundamenti quia fuit fundata in christi sanguine. Aarrant hys-
 toriographi quod cum rex quidam edificare inciperet quoddam templum
 quicquid die construebatur nocte sequenti diruebatur. Tandem con-
 sultum fuit a doctis vt quereretur puer sine patre cuius sanguine as-
 persum fundamentum solidum permaneret pro semper. Hic puer
 christus fuit in terris sine patre: cuius sanguis abunde effusus fuit

Proverbiorum Salomonis. C. 9.

in cruce vt domū. ecclesie stabilem in sacramētis faceret in eternum. Unde primi Paralip. xvij. de eo pater celestis dicit. Ipse edificabit mihi domū et firmabo solum eius vsq; in eternum. quia nisi fuisset ecclesia in christi sanguine fundata non stetitset. In cuius figura in eo loco in quo precepit deus abrahe vt filij eius ysaac sanguinē imolaret Salomō. Postmodū edificari domū dei fecit. ij. paralip. 3. Et cepit salomon edificare domū dei in hierusalem etc. In signum q; in eo loco fundanda erat ecclesia vbi filius dei erat immolandus.

B. Sed aduertendū est q; quīs prophetatū sit q; in eius sanguine ecclesia edificaretur inhihitum est tamen ne quis in sanguinib; fundaret domū dei q; admodum multi hīs diebus faciunt qui parietes ecclesiarū fabricāt ex rapina pauperū et dotant eas ex turpi lucro et pecunijs mendaciter et false acq̄sitis. q; autem hoc inhihitum fuerit patet primi paralip. Vbi legitur dñm prohibuisse dauid ne edificaret domum seu templū in hierusalem quia vir sanguinū id est multorum peccatoruz erat non poteris (inquit) edificare domū nōi meo tanto effuso sanguine corā me. Sed nunquid illi edificant ecclesias in sanguinibus qui ecclesias fabricant et pauperes spoliant? et simi liter illi qui de turpi lucro et avaritia domū sibi dotant? Vide quid Chrysosto. homelia. xliij. dicat. Ecce (inquit) qui maximas edificant et ornāt ecclesias opus bonū faciunt si quomodo libet alias iustitiā dei custodiant: vt si alia bona violenter nō rapiunt nec augmētent sua per fraudem aut violentiā. Sed illi iniuste edificāt qui pauperes martirizant et in quorū edificio pauperes pro vindicta martyres interpellant. Non enim gaudent martyres. quando honorantur illis quibus pauperes dehonozantur. Nam munerare mortuos et spoliare viuos non est aliud q; miserorū sanguinē deo offerre Audiant q; sic edificant ecclesas in sanguinibus qd scriptū est Michæe. 3. Audite hoc principes domus iacob et iudices domus israel. qui ab ominamini iudiciū et omnia recta peruertitis qui edificatis syon in sanguinibus et hierusalem in iniquitate. Sequitur ibi. Nūquid nō dominus in medio vestrum? nunquid non veniēt super vos mala? Propterea causa vestri syon quasi ager arabitur et hierusalem quasi aceruus lapidum erit: et mons templi in excelsa siluarum. **C.** Multi enim putant sibi acquirere posse eternaliter regnum celorum per oblationes et pecunias quas de alieno rapiunt et i vsus ecclesiarū expendunt. Et inde est q; per omnes cautelas et fraudes frequenter sub simulatione religionis excoant et decipiunt paupes quantum possunt. vt aliqui sacerdotes qui p simplici pctō fornicationis dicūt esse necessariū vt viginti denarij dentur fabrice. et iō sicut opus eorū h; malū principū ita habet fundamentū solubile et malū finē Amos. 3. Eruātur qui habitant in samaria et peribunt domus eburnee et dissi-pabuntur edes multe dicit dominus. Causa patet: Esayē tertio. Vos em̄ depasti estis vineam meam et rapina pauperis in domo vestra. Vis ergo domū edificare dei dicit Chrysosto. firmā et stabile. Daquit paupibus fidelib; et bonis: vñ viuant et edificasti notabilem

- D.** domū dei. In edificijs nāq; homines habitant deus autē in hoībus sanctis. **D.** Sed adhuc aduertendū q̄ sunt aliqui alij qui edificant in sanguinibus domū dei ⁊ sunt prelati ecclesie qui indignos conſanguineos suos / pmouent q̄tum poſſunt qui dicunt vt ait ꝑſal. here ditate poſſideamus ſanctuariū dei. Hec edificatio eſt contra xpianū cultum. hec edificatio eſt contra legem gentium. Primo eſt contra xpianū cultū iudei ſiquidem per ſanguinis ſucceſſionē faciebant pōtuites ſed xps hoc vetat qui ſecundum ordinem melchizedech p̄ci p̄fici ſacerdotes: dicitur autē ad hebreos .5. q̄ melchizedech fuit ſine patre ac matre ac genealogia. Ideo qui eccleſiā digne vult edificare p̄ncipaliozem reſpectum ad ſanguinē non debet h̄ſe q; Aba euh. dicitur ve qui edificat ciuitatem in ſanguinibus. **E.** Secundo hec edificatio eſt contra legem gentiū. Hāc indi vt dicit Solinus de mirabilibus mundi quando eligunt non p̄ualet nobilitas ſanguinis ſed ſuffragium multitudinis. ꝑſopulus ſiquidem eligit ſpectatum moribus. inueterate clementie ānis grauē ⁊ orbum filijs. vnde nullo modo pmittitur q̄ rex filios habeat nec āte electionē nec poſt ne mortuo patre ſciſma ratione ſanguinis fieret. aut quaſi iure hereditario filius Regnum vendicaret. Et vtinam attenderent id noſtrarum eccleſiarū prelati: quia tūc non facerent de eccleſijs ſynagogas admodū iudeorum. quia ſicut dicit Rabi moyses ſuper Math. Hec eſt differentia inter ſynagogā ⁊ eccleſiam quia ſynagoga cōgregatio: eccleſia vero vocatio dicitur. ꝑoſſūt autē irrationales cōgregari vocari vero non. et ideo qui edificant domū dei. nō per vocatos nec per liberā electionē ſed per congregatos ex ſāguine edificāt ſynagogā: ⁊ p̄ conſequēs iudaſant. vtinā ip̄i aduertēt qd̄ de talibus dicit ꝑſal. Virū inquit ſanguinū ⁊ dolosū abominabit̄ dñs. ego autē (ꝛ eſt x̄bū viri iuſti q̄ ſed iuſtitia edificat) introibo ī domū tuā in multitudine m̄ie tue: q; ſicut mali p̄ cōgregationē ⁊ ſāguinē edificāt ⁊ veniunt ad eccleſiam dei ⁊ iō ab eterna dei domo excluduntur et foris ſtāt. Ita boni in m̄ia dei vocati p̄ electionē ſpūſſcti intrāt: ⁊ iō culli bet taliū dicit. Ego autē in multitudine m̄ie tue introibo ī domū tuā. ⁊c.
- F.** Secdo dico q̄ ecclia d̄ſ domus dei ex parietū puritate ꝑder parietes intelligit̄ ſpes et fides: quia ſicut duos parietes necesse eſt eē eq̄ les ſi domus ſtare debeat: ſic in ecclia militate necesse eſt tñ ſperare quantum credere ⁊ contra. quia ſi vna ear̄ excedat aliā aut cauſat̄ perſidia aut p̄ſumptio aut desperatio. Iſti vero parietes ſunt magne puritatis quā ſola honeſta credere ⁊ ſperare docēt: ⁊ p̄pter hoc cedro p̄pūſſime comparantur. dicit enim Hilbert⁹. 6. de vegetabilibus quia arbores cedrim habent altitudinem magnam ſubſtantia: ſolidam: perſpicuitatem clarā: nitidum colorē. in corpore ruborē cum ſanguine infra lignum. H̄abent radices protenſas non profundas. Sic reuera ſpes et fides magnam habent in ſui ſubſtantia ſoliditatem eminentem ad celos perſpicuitatem in terrenis affectio nibus nullam profunditatem internis in ſanguine viuacitatem ⁊ externis in opere puritatem. De his parietibus dicitur p̄imi paralī. 14. Miſit quoq; h̄yrā rex tyri nūcios ad dauid et ligna cedrina ⁊ ar

tifices parietū lignoſūq; vt edificarēt ei domū. Tertio dicitur eccleſia domus dei ex tecti ſiue cacuminis vnitare tectum autē illud dicitur caritas quia ſicut tectū operit cōplet ⁊ vnit diſtinctos parietes ſine quo parietes non ſeruiunt Sic caritas vnit ⁊ vſcit ſpē ⁊ fidem. vnde qui caritatē deſtruit lacerant domū dei. Sed qui eā haberit ⁊ ipſa vniti fuerint faciunt ad cōplementum domus dei: et ideo quicquid in ea petierint recipiēt ad ſalutē. ⁊ parali. 6. Siquis de populo tuo te fuerit deſecutus cognoscens plagā ⁊ infirmitatē ſuā et extendit manus ſuas in domo actu exaudies de celo de ſublīmi ſctō habitaculo tuo.

Lectio. 62.



Misit ancillas ſuas vt vocarēt ad arcem ⁊ ad menia ciuitatis. Si quis eſt paruulus veni ad me ⁊ inſipientibus locuta eſt.

Post q̄ alliebat ſapiens ad ſapientie amorem ex preparatione locali. Hic idem facit ex miniſterio ſpeciali. Et ſecundum hoc diuiditur iſte textus i duas partes. Primo enī alliebat p̄ ſeruitiū ancillare Ibi miſit ancillas ſuas vt vocarent. ⁊c. Secundo trahit p̄ miniſteriū ſalutare. Ibi venite comedite panē meū ⁊c. A. Sēſus littere eſt iſte. Per ancillas predicatores intelligit Gregori⁹. in gloſa: quia ſicut ancille eſt mundare domū: et totū ſeruitiū domine opari. Sic p̄dicatoꝝ eſt mundare conſcientiā peccatoꝝ: ⁊ ad nutū voluntatis chriſti ſingula que ipſe inſpirauerit predicare: quia ſicut oculi ſcille ſue ſit in manibus domine ſue. ita oculi noſtri ⁊c. vox eſt p̄dicatoꝝ. Miſit igitur has ſcillas vocare ad arcem ⁊ ad menia. Arc que fortiſſima res eſt in munimēto ſignificat religionis perfectionē Menia vero q̄ dicuntur muri exteriores dicuntur ſtatus omnes eccleſie minus perfecte q̄ religio. v̄l per arcem celum: per menia eccleſiam accipe vel p̄ arcem p̄lationem: per menia omnes ſtatus p̄latiōi ſubiectos. Ad hanc arcem ⁊ menia iſta ſapiētia per ſe ⁊ ſuos p̄dicatores diuerſimo de diuerſos vocat.

Quoſdam vocat patienter alloquendo

Quoſdam vocat ſilenter inſpirando

Quoſdam vocat leniter denūlcendo

Quoſdam vocat acriter flagellando.

Iſtis quattuor modis ordinauit deus pater ⁊ etiam ſapia que eſt eius filius nos omnes debere vocari. B. Primo dico q̄ quoſdam vocat patienter alloquendo. per predicationes ſuas ſanctas et p̄dicatores ſuos ſanctos qui populis p̄dicant et verbum dei nunciāt tota die. q̄uis paruus effectus oriatur ſecundū qd̄ dñs Eſa. 46. Conqueritur per prophetā. Vocauit ⁊ nō erat qui aſpiceret: locutus ſū ⁊ nō audierūt fecerūt malū in oculis meis. Tulus cauſam aſſignat ⁊ p̄ ſcalum. Greg. ſup Job. 18. moraliū. Diuina (inquit) dogmata ſemel vel bis audita citiſſime ſaſtidimus. ſaturati ſumus. deſicimus. ſ; qd̄ in cauſa eſt hui⁹? male diſpoſiti ſum⁹ ⁊ quēadmodū febuciatēs cū cta repellimus ſanatiua. Sivero in peccatis viuens audias verba dei non ſolum iudicium tibi acquiris. ſed ne ignorantie excuſationē

aliquā habeas ante deū. Sed dices igitur meli⁹ est non audire et male viuere q̄ audire et male operari. Audi quid dicat glosa. super illud luce. 6. Seru⁹ qui cognoscit voluntatem dñi etc. Quid estimat se facti minus vapulatos si ignorat quid agere debeant et p̄pterea auertunt aurē et subtrahunt se a sermone ne audiant: non enī tales vt ignorātes s̄ vt p̄tēnētes sūt iudicādi. Et eq̄ tñ male viuētes et audientes iudicabūt. Placere deo hoc solū ē eē hō. teste scrip. q̄ x̄o q̄lū hoc sit faciēdū audire nō vult: vt q̄ nō est hō. Sic igit̄ vocat de⁹ multos p̄cillas. i. p̄dicatores. S̄m̄l̄i aut̄ simpl̄i nō veniūt ne audiāt et sic excusent: aut si venerit aures surdas p̄dicantiū dicitis p̄bent. **L.** Dicit enī Albumasar in t̄roductio suo maiori: q̄ i sc̄da facie x̄ḡis ascendit puella in similitudine nub̄. p̄k̄ha tñ. h̄ns caput coronatum ex mirtho rubeo fabricatū. i manu ē x̄ga lignea et fortiter clamat in domib⁹ orōnis et diuini cult⁹: et sub illa depingit̄ auris asinina. P̄ter x̄ginē istaz nubi similit̄ intelligo p̄dicatores x̄b̄ dei: qui cleuant̄ s̄nt ad intra p̄tēptationē et irrīgāt terrā p̄ sanctā p̄dicationē et vocationē. de q̄b⁹ d̄r Deut. 33. Populos vocabāt ad mōtē dei q̄ v̄z i magnificētia eius discurrūt vt nubes: Isti coronant̄ corona mirthosa q̄ sicut d̄i. Alb. de vegetab. lib⁹. Mirth⁹ supra mare in durissimo loco crescit: sic scola gl̄e sc̄tōz p̄dicatoz et corona eoz crescit i dura penali tate quā vsq̄ ad ruborē martyū sustinet̄ ab hoc mūdo. vt noua gl̄e coronat̄ hōie coronēt̄ i c. b. et hoc ē q̄d deus p̄mittit eis Esa. 61. Sp̄s dñi sup̄ me eo q̄ v̄xerit me ad ānūciādū māsuētis: misit me vt darē lugētib⁹ coronā p̄ cinere. Sequitur ibidē vos aut̄ sacerdotes dñi vocabimini m̄istri dei v̄si dicit̄ vob̄: fortitudinē gētū comedet̄ et i gloria eoz sup̄biet̄. **D.** Isti in manu sua portāt̄ x̄gā lignea q̄ quos nō p̄nt p̄ sola dulcia x̄b̄a p̄dicādo p̄uertere: p̄moderatū rigorē terrendo p̄cutiūt. In in p̄sona indurati p̄ctōis dicit̄ psal. p̄dicatori. x̄ga tua et bacul⁹ tu⁹ ip̄a me p̄solata sunt. S̄z adūte q̄ sub dicta imagine auris asinina dep̄ngit̄ quis eī p̄dicatores p̄tinue capita sua frāgāt: hōies tñ moderni t̄pis aut̄ cōno nō audiūt: aut si p̄dicatiōi iter sūt sine tñ de lectione q̄cūq̄ auditū soltdū exhibent̄ asinini. Sic si q̄dē se h̄nt ad simonē sicut asinus ad lirā. Esa. 46. vocaui te noi tuo assimilauit̄ te et nō cognuisti me. Cā x̄o sub iugē. sep̄k̄a asini sepeliet̄. piec⁹ eē portas iher̄s locut⁹ sū ad te i abūdātia tua et dixisti nō audia. **L.** Sc̄do dico q̄ q̄sdā vocat̄ silēter inspirādo et h̄i sūt q̄ p̄dicatores nō h̄nt̄ fidei catholice i q̄b⁹ sp̄s sc̄ctūs sup̄plet̄ si velit se disponere off. n̄ p̄dicator̄ et hoc p̄ lū mē fideri q̄d i eis ē imēdiatē cāsatū. Alios ēt vocat̄ inspirādo q̄n nō solo suggerit̄ mētib⁹ b̄doz ea q̄ sūt necessaria ad salutē: s̄z ea q̄ sūt perfectiōis sicut̄ i gressū religiōis et renūciationē sc̄li. Tales tñ meli⁹ p̄nt vocari electi q̄ vocati si hm̄ci inspiratiōe p̄formēt̄ et hoc ē q̄d dicit̄ x̄ps mat. 22. diligētē s̄t vocationēz p̄mā et sc̄da m̄l̄i (idē) sūt vocati. pauci x̄o electi. et ad gal. 5. vos eī i libertatē vocati est̄: fres p̄ caritatem sp̄s: S̄z reuera ad h̄c vocationē m̄l̄i nō parēt̄ vt deberent̄ q̄ aut̄ id nō faciūt quod spiritus sc̄ctus suadet̄ p̄pter suggestiōes peruersas carnaliū amicorum qui in hoc ministri sunt diaboli aut trahūt in longum quod nō statim obediunt vocationi. Contra quos figura patet

de petro & andrea. nam cū vocaret eos dñs statim relictis rethibus secuti sunt dñm. Adhuc etiam vt mihi videtur bonitas et modus vocantis nos mouere debet. Dicit enim solinus de mirabilibus mundi q̄ in pugna maxime mouet milites ad sequelā ducis et ad eius amorem. si sciat eos vocare secundū nomina singulorum. Reuera christ⁹ rex noster non solum vocat nos generaliter per suos predicatores sanctos. sed etiā per propriū nomen. quādo in vnoquoq̄ nostro in sanctum diuersum spiritum sanctus causat et ideo non solum generalis sed etiā spiritualis dei inspiratio ad sequelam nos mouere debet in via in qua nos etiam et ipse tam nobilis dux precessit. Job. 10. Proprias oues vocat nominatum et ante eas vadit. *f.* Tertio dico q̄ quosdā vocat sapientia leniter mulcendo et sunt illi quibus celestia bona promittit pro mercede quibus etiā: in vita ista sufficientē prosperitatē largitur. et hoc est quoddā genus sue vocationis vt vltis presentibus beneficijs que nobis hic tribuit sequēdo vestigia sua meliora speremus. Juxta illud gregoriū in pastoralis. Presentis vite prosperitas sic aliquando datur vt in eternū plenius damnetur et etiā aliquando datur vt ad meliōrē vitā prouocet. quia in hoc vocati estis vt benedictionē hereditatis possideatis prime petri. 3. *S.* Quarto et vltimo dico. q̄ quosdā vocat sapientia acriter flagellando et sunt illi quibus deus tēporales infirmitates et infortunia multa cōfert. scit em̄ q̄ in prosperitate superbiunt peccatores et ideo ex bonitate sue prouidentie nō sinit eos prosperari. Dicit ptholome⁹. q̄ quando luna est in superiori parte episcicli mouetur contra celum sed q̄ est in inferiori parte mouetur cum celo. Sic multi quando sūt in superiori parte rote fortune per prosperitatē omnes actus eorū sunt deo celi cōtrarij. Juxta illud Senece epistola. 37. Res inquietas et disformis intuitus est ipsa fortune felicitas: ipsa se exagitat mouet cerebrū. non in vno gñe micat sed in pluribus hos in potentia alios in luxuria trahit. hos inflat. hos mollit. hos totos resoluit et quot sunt in mundo vicia tot habet motus diuersos et incitamenta circularia: cum sicut omnis prosperitas a nihilo incipiat sic terminat: in nihil. vnde Ezechiel. 1. Rotas vocat volubiles. Istos autē quando contingit in inferiori parte rote fortune rotari tunc sunt humiles et conformāt se libenter deo. Et sic propter eorum salutem deus ponit nos in inferiori parte per molestias et miserias temporales vt salutem sic sequātur vocantē deum. prime petri. v. Deus autem omnis gratie qui vos vocauit in eternam gloriam in xpo Iesu modicū passos ipse perficiet confirmabit solidabitq̄ ipsi gloria et imperiū: in secula seculorum Amen.

LECTIO. lxiij.

Venite comedite panem meum et bibite vinum quod miscui vobis. Relinquitte infantiam et viuite. et ambulate p vias prudentie.

Postq̄ hortatus est Sapiens ad amorem sapientie ex speciali vocatione. hic idem facit ex cibi preparatione. Et s̄m hoc diuiditur iste

textus in duas ptes. Primo em̄ demonstrat q̄le sit eucharistic sac̄m̄
ibi. Venite come. panē meū &c. Secūdo ne comedētes viciosi sint ad
tūgīt ſibi relinq̄te infantīā & uiuite &c. Quantū ad primū dicit. venite
comedite panē &c. Pro quo sciendū q̄ panis ille in sacramento al-
taris cōmēdendus est propter tria. Primo q̄ charitatem reficit &
restituit. Secundo q̄ securitatem efficit. Tertio q̄ felicitatē p̄ficiat.

A. Primo dico q̄ cibus iste charitatem reficit et restituit. q̄ quis
omne sacramentū illud efficiat quantū ad charitatis et gratie colla-
tionem. Singularius tamē gratia et charitas in suo fonte gustātur
Unde et ad differentiā omnīū aliarum gratiarū in alijs sacramentis
collatarū vocatur istud sacramentū. Sacramentū eucharistic. i. bo-
ne gratie. quia quantūcūq̄ prius offenderimus x̄pm̄. Susceptione
tamen et acceptione digna huius sacramenti ad maiorem admitti-
mur charitatem et gratiam q̄ prius habuerimus ante peccatum.

Unde iustos qui ad hunc cibum accedūt (quos prius fuerint pecca-
tores) alloq̄t dicens cātorū. v. Comedite amici et bibite et inebria-
mini charissimi. In hoc conuiuiū patz amicitie & charitatis restituitio

B. Dicit salustius de p̄sidij catiline. q̄ tyris et medis modus inest
vt semper fedus amicitie & reconciliationis in conuiuijs p̄ potatio-
nem sanguinis alicuius confirmetur. quod cū factū fuerit non licet
infringere. Dicit etiam valerius libro primo. q̄ reconciliaciones as-
tigitur fiebant in conuiuijs. q̄ magnum glutinium amicitie est cū

hīs quorū diligimus amicitiam assidue conuiuari. vt ait salomon in
prouerbij. Et subdit valerius ibidem. q̄ illa conuiuia sic ordinaban-
tur. vt soli consanguinei interessent. vt si quid iniurie fieret ad extra-
neos non transiret. Sed ibidem citissime sopiretur. Reuera ad con-
firmandum aīam cum proximo per dilectionē a qua per peccatum
mortale cecidimus. eo q̄ nullus potest proximi charitatiue dilige-
re qui deum non diligit. ordinauit celestis dominus vt hoc fieret in

conuiuiū mense sue. vbi non solum sanguinem sed etiam integrū cor-
pue suū omnibus hauriendū potere: dicens illud Matthei. xvi.

Accipite et come. &c. Similiter et calicē. gratias agens. illis dixit
reconciliatio pacis esse debeat nulli interesse possunt nisi consangu-
nei. i. amore iuncti. quia si extraneus aliquis interfuerit reconcilia-
tio cum deo nulla erit. In cuius signū cum christus tradidisset cor-
pus suū discipulis comedendū statim subiunxit. Hoc m̄ādo vobis vt

diligatis inuicem quia qui diligit comedet fructus eius. Prouerb.
xviij. Huius autē etiam figurā habemus Exodi. xij. Ubi de comesti-
one agni paschalis preceptū datum fuit. ne quis alienigena aut ex-
traneus interesset. Sed soli illi de familia comederent totū agnum
quia (inquit) omnis alienigena nō comedet ex eo. scilz per amorem
et charitatē erga proximū. patet iḡ qd̄ per comestionē hui⁹ cibi re-
stituitur amor erga deum et nos et inter nos et proximū et non solum
illa q̄ p̄fuit ante peccatum sed et maior. Nam ea lex amicitie eē d̄
in reconciliatione que est iocunditatis et cōualescentie vt ait Seneca
ep̄la. iij. Bona autē valitudo iocundior ē hīs q̄ sunt graui egritudi-

C. Sed aduertendū q̄ in isto conuiuiū si p̄fecta
reconciliatio pacis esse debeat nulli interesse possunt nisi consangu-
nei. i. amore iuncti. quia si extraneus aliquis interfuerit reconcilia-
tio cum deo nulla erit. In cuius signū cum christus tradidisset cor-
pus suū discipulis comedendū statim subiunxit. Hoc m̄ādo vobis vt

diligatis inuicem quia qui diligit comedet fructus eius. Prouerb.
xviij. Huius autē etiam figurā habemus Exodi. xij. Ubi de comesti-
one agni paschalis preceptū datum fuit. ne quis alienigena aut ex-
traneus interesset. Sed soli illi de familia comederent totū agnum
quia (inquit) omnis alienigena nō comedet ex eo. scilz per amorem
et charitatē erga proximū. patet iḡ qd̄ per comestionē hui⁹ cibi re-
stituitur amor erga deum et nos et inter nos et proximū et non solum
illa q̄ p̄fuit ante peccatum sed et maior. Nam ea lex amicitie eē d̄
in reconciliatione que est iocunditatis et cōualescentie vt ait Seneca
ep̄la. iij. Bona autē valitudo iocundior ē hīs q̄ sunt graui egritudi-

reconciliatio pacis esse debeat nulli interesse possunt nisi consangu-
nei. i. amore iuncti. quia si extraneus aliquis interfuerit reconcilia-
tio cum deo nulla erit. In cuius signū cum christus tradidisset cor-
pus suū discipulis comedendū statim subiunxit. Hoc m̄ādo vobis vt

diligatis inuicem quia qui diligit comedet fructus eius. Prouerb.
xviij. Huius autē etiam figurā habemus Exodi. xij. Ubi de comesti-
one agni paschalis preceptū datum fuit. ne quis alienigena aut ex-
traneus interesset. Sed soli illi de familia comederent totū agnum
quia (inquit) omnis alienigena nō comedet ex eo. scilz per amorem
et charitatē erga proximū. patet iḡ qd̄ per comestionē hui⁹ cibi re-
stituitur amor erga deum et nos et inter nos et proximū et non solum
illa q̄ p̄fuit ante peccatum sed et maior. Nam ea lex amicitie eē d̄
in reconciliatione que est iocunditatis et cōualescentie vt ait Seneca
ep̄la. iij. Bona autē valitudo iocundior ē hīs q̄ sunt graui egritudi-

reconciliatio pacis esse debeat nulli interesse possunt nisi consangu-
nei. i. amore iuncti. quia si extraneus aliquis interfuerit reconcilia-
tio cum deo nulla erit. In cuius signū cum christus tradidisset cor-
pus suū discipulis comedendū statim subiunxit. Hoc m̄ādo vobis vt

diligatis inuicem quia qui diligit comedet fructus eius. Prouerb.
xviij. Huius autē etiam figurā habemus Exodi. xij. Ubi de comesti-
one agni paschalis preceptū datum fuit. ne quis alienigena aut ex-
traneus interesset. Sed soli illi de familia comederent totū agnum
quia (inquit) omnis alienigena nō comedet ex eo. scilz per amorem
et charitatē erga proximū. patet iḡ qd̄ per comestionē hui⁹ cibi re-
stituitur amor erga deum et nos et inter nos et proximū et non solum
illa q̄ p̄fuit ante peccatum sed et maior. Nam ea lex amicitie eē d̄
in reconciliatione que est iocunditatis et cōualescentie vt ait Seneca
ep̄la. iij. Bona autē valitudo iocundior ē hīs q̄ sunt graui egritudi-

reconciliatio pacis esse debeat nulli interesse possunt nisi consangu-
nei. i. amore iuncti. quia si extraneus aliquis interfuerit reconcilia-
tio cum deo nulla erit. In cuius signū cum christus tradidisset cor-
pus suū discipulis comedendū statim subiunxit. Hoc m̄ādo vobis vt

diligatis inuicem quia qui diligit comedet fructus eius. Prouerb.
xviij. Huius autē etiam figurā habemus Exodi. xij. Ubi de comesti-
one agni paschalis preceptū datum fuit. ne quis alienigena aut ex-
traneus interesset. Sed soli illi de familia comederent totū agnum
quia (inquit) omnis alienigena nō comedet ex eo. scilz per amorem
et charitatē erga proximū. patet iḡ qd̄ per comestionē hui⁹ cibi re-
stituitur amor erga deum et nos et inter nos et proximū et non solum
illa q̄ p̄fuit ante peccatum sed et maior. Nam ea lex amicitie eē d̄
in reconciliatione que est iocunditatis et cōualescentie vt ait Seneca
ep̄la. iij. Bona autē valitudo iocundior ē hīs q̄ sunt graui egritudi-

ne recreati q̄ qui nūq̄ egri corpe fuerunt. Idinc est qđ xps̄ digne susce-
 pientibus hoc sacramentū post pctm̄ plus iocūditatis et charitat̄
 prestat in casu q̄ quinquaginta nouē iustis qui nunq̄ indiguerūt pe-
 nitentia. Dicit em̄ policra. lib. ij. capi. 4. qđ illi quibus maxime ira
 scimur naturaliter sunt nobis maḡ familiares. ⁊ Seneca i. puerb̄s
 Amicor̄ ire nō sunt nisi icitamēta maioris amicitie idē dē? q̄ maḡ
 ḡ aliquē pctōrem eū offendent ē irascit̄. signū est maioris charitatis
 post penitentiā. **D.** Scđo dico qđ sacm̄ istud securitatē efficit. **Harrat**
 rat ambrosi⁹ de cete grādī qđ in periculis filios suos obsoibet intra
 corpus. sic nos similit̄ xps̄ recipit intra se qñ sacramentaliter corp⁹
 suū comedim⁹ vt ab oī hoste ipauidi maneam⁹ qz dū nos ip̄z corpalit̄
 comedimus ipse nos qñ spūaliter comedēs intra viscera sue pietat̄
 abscondit. Et ideo sibi dici pōt illud qđ scribit Deuterono. Comē-
 des fructus ventris tui et carnes filiorū tuorū. Sed diligēt aduer-
 tendū qđ non obstāte ista arce corpis xpī quis sit firma custodia ⁊ se-
 curitas ab oī hoste cauendum est ne per cautelam diabolus intret et
 extra hanc arcē nos aliciat et confundat. Lautele ille autem qbus
 nos maxime nititur extrahere sunt pctā carnalia gula luxuria ⁊ eo-
 rum q̄ plurime feritates. **E.** **Harrat** ser⁹ **Iulij** lib. ij. qđ gracc⁹ con-
 sul romanorum obsessus in hytania sciens qđ hostes ibi inopia la-
 borarent delicatissima cibaria nocte in castris suis parari fecit et mu-
 lieres quas captiuas duxerat ornari pcepit pulcherrime et ī noctis
 crepusculo cum paucis q̄e habuit fugam simulauit. qua re cognita
 hostes castra subintrāt: ⁊ cum inuenissent oīa parata auidi cibo ⁊ ve-
 nte se vsq̄ ad soporem profundissime repleuerunt. Demū circa no-
 ctis medium redit graccus et sepultes sopno gula et luxuriavno no-
 ctis momēto mala sua singula recōpensans oēs vnanimiter iugula-
 uit. Sic reuera timendū ē de multis ne de eis idē fiat. **H**am oēs qui
 corpus xpī digne recipiunt in tuto loco sunt et post victoriā sacrifi-
 cationis et multa alia bona in quadragesima parata quibus diabo-
 lus teritur ⁊ ipugnā. sed iste nititur fugā dissimulare qz non intēdit
 statim de grauib⁹ tentare sed optat vt possit post nostrā cōionē nos
 ad sua castra allicere. i. ad tabernā aut domū meretricale ducere vbi
 gule et voluptates sunt. ⁊ sic qđ per totam quadragesimā nō potuit
 vincere. vno momento per delectamenta vilia penitē vnq̄ cautel
 lose vincit et cōfundit. caue igitur. Diligenter ne comederis ⁊ cū sa-
 ciatus fueris obliuiscaris domini dei tui. admodū primorum parem
 tum quibus gula post custodiā et dom̄ nū paradiſi eripuit. **S**ene-
 sis tertio. Vidit mulier q̄ lignū esset bonū ad vescēdū tulit de fructu
 et comedit dedit qz vero suo qui etiā comedit. **H**ō sic tu: s; sur-
 ge at sede vt dictum est patriarche: **Genes. xvij.** **H**am multi singūt
 per penitentiā et comedunt eucharistiā sed non credūt. i. in bona vi-
 ta stabiles non permanent ideo non habēt securitatē quā hoc sacra-
 mentum efficit immo ante noctem eiusdē diei perdunt eā. **F.** **Ter-
 tio** et vltimo dico qđ hoc sacramētum felicitatez perficit qđ satis ex
 scriptura eucharistie et forma patet. **I**esus siqdem quie i inscribitur
 dulcedinē et suauitatē sigat. **R**otunditas vero qua habet in forma es

D.

E.

F.

eternitatem ipsius dulcedinis significat: que hinc sine dubio ille con-
 sequitur qui digne hoc sacramentum comedit et manducat. vñ Bernardus.
 in epistolis. Aliud est enim sequi dominum Iesum et aliud tenere et aliud
 manducare. sequi siquidem salubre consilium est: tenere gaudium. sed man-
 ducare est eternum premium. Dicit aristoteles de problematibus quod
 illa que bene nutriunt delectabilia sunt et dulcia. Unde quis modicum
 habeant de quantitate multum tamen habent nutrimenti sicut lac et mel. et oppo-
 situm accidit de illis que non bene nutriunt quia non sunt dulcia. Sic res
 uera christi corpus quis quantitate sit paruum multum tamen nutrit quia
 nullus cibus tam magnus est qui nobis plus prodest quam iste paruum.
 Immo tantam habet efficaciam quod minima particula tantum ad nutrimen-
 tum sufficit quantum totum. Ideo ratione dulcedinis de eo exponitur quod
 prouerbiorum. Scribitur et dicit viro iusto. mel inuenisti comede
 quod sufficit tibi. quod vero multum impinguet et nutriat prouerb. xiiij.
 dicitur. Iustus comedit et replet animam suam. **S.** Sed aduertendum
 quod sicut magna dulcedo et felicitas huius cibi ex hoc patet quod in pre-
 senti replet et nutriat sic magna acerbitas bonorum temporalium que in
 iusto et nimis auide admodum cibi appetimus. ex hoc arguitur quod ap-
 petentem neque nutriunt neque replent. De quibus conqueritur Comede-
 runt (inquit) carnes populi mei et pelles desuper excoaruerunt et ossa
 eorum confringerunt: In qua auctoritate tria tangunt gratia hominum
 qui cibis vescuntur acerbis et acidis. **Hec** vñ per illos ad vitam
 eternam habet appetentem acerbis et miseriam nutriunt. Primum genus est ra-
 ptorum. Secundum genus detractorum. Tertium genus est malorum consi-
 liatorum. **H.** Quantum ad primum dicit. comedunt carnes populi mei. **Ra-**
 ptores siquidem comedunt carnes populorum. sed quia sunt acide et acer-
 be. ideo non nutriunt neque replent. **Uñ** seneca. Quod admodum (inquit)
 canes si esuriant et bucellam panis recipiant. statim deglutunt et
 paratos se prebeant si tam proieceris. Sic auarus quo plus recipit
 amplius appetit suas fauces quibus magis. **2.** dicit. Comestis et non
 estis saturati. Bibistis et non estis inebriati. **Opern**istis vos et non estis
 calefacti. Et sicut tales effugauerunt canes in comedendi auaritate:
 sic canes infernales carnes eorum comedent in eternum. **tertio.** **Re-**
gum. xxi. Locutus est dominus. Comederunt canes in agro hiezabel
 hiezabel autem interpretatur habitatrix in sterquilinio et significat
 cupidum et auarum cuius habitatio semper erit in sterquilinio misera-
 bili. **3.** Secundo dico quod cibum et acerbum comedunt detractores:
 et quantum ad istos dicit pelles desuper excoaruerunt. **Per** pelle que
 totum corpus circueit et soluat intelligit bona fama quam maxime la-
 niant detractores et isti sunt peiores quam primi quod admodum dicit **Au-**
gustinus super illud psalmi. Pro eo ut me diligenter detrahebant mihi
 ego autem etc. **Plus** (inquit) nocet in membris detractores christo qui
 animas ei credentium mendaciter interficiunt quam qui carnem eius
 resurrectionem crucifixerunt. et causa est quia occidere est videlicet
 membratim excoarare tyrannidum est: **Uñ** de talibus dicit **Dee.** 4. **Dec-**
ata populi comedit et ad iniquitatem eorum subleuabit animas eorum.

Tertio et ultimo malū acidū et acerbū cibū comedunt peruersi consiliatores. et quantum ad hoc dicit. et ossa eorum confregerunt. et isti sunt pessimi: quia isti per malū consiliū nō solum corrumpūt homines per vnum peccatū. sed totaliter frangunt animē vires et per malā consuetudinē: et ex toto effundunt medullā diuine gratie. Unde in libro de naturis rerū dicitur. q̄ aquila quādo nō pōt os magnū proprio rostro cōmnuere. Illud eleuat in altū et permittit sibi per lapidē cadere. vt quod per se nō potuit / lapidū collisione faciat Sic diabolus fortes homines plenos medullā gratie. per quos per se non potest frangere eleuat in altū per fortunā. vbi cū fuerint. statim dimittit eos super lapidē vniū consiliatorē: qui cuncta sua consilia ad tyrannidē. et ad depredationē pauperū ordiābit. hic quippe errat inter electos per fortunā est frequens: quia quasi omnes consilio induratoꝝ et malorū hominū nimis se inclinānt. et ideo nō est mirum si frangantur et gratia eorū recedat. et per illā astutiā diabolus sibi de fortibus hominibus cibū pat. et suis filiis in inferno. Abacuch primo quasi aquila festinans ad comedendū. omnes ad predā veniunt. de talibus consiliarijs. proverbioꝝ primo dicitur. comedēt fructus vic sue: suisq̄ consilijs saturabuntur.

Qui arguit derisorem ipse iniuriam sibi facit: et qui arguit impiū sibi maculam generat. noli arguere derisorem ne oderit te. Argue sapientem et diliget te.

Postq̄ sapiens superius docuit q̄ sapientia dei tam sapientibus q̄ insipientibus est predicanda. hic ostendit q̄ a solis incorrigilibus est remouenda. Et fm hoc diuiditur iste textus in duas partes. Primo enī declarat cur ab obstinatis sit remouenda: ibi qui arguit derisorem ipse iniuriā et. Secundo ostendit quare iustis et sapientibus sit proponenda. ibi da sapienti occasionem et. vt in sequenti textu. H. Quantum ad primum dicit. qui arguit derisorem et. Est hic notādū pro littera sicut prius superius dictum est. q̄ derisor vocatur obstinatus et incorrigibilis qui promittit multa et nō soluit. et talis corripit non est: quia ex correptione nō melioratur. Sed solum p̄ impatentiam fit deterior: et facit iniuriam corripienti: quia talis malignos si per verba opprobriosa respondent frequenter. maculā corripientium abiiciendo sicut dicit textus. et etiam Hieronimus. 8. moralium. Malus (inquit) cū corripitur deprehensumq̄ se in iniquitate videt et irascitur et redarguentem prohibet si potest: quia in occulto vulnere tactus dolet. vnde exasperatus protinus in contumeliam surgit. et que mala exagit et exaget contra vitam arguentis inquit. B. Et ideo hic est notandū moraliter q̄ in omni correptione tria sunt attendēda et specialiter obseruanda. quantum ad intentionē corripientis. Primo attendere debet in proximo correptionem. Secundo in proprio gestu discretionem. Tertio in delinquentibus distinctionē. Primo attendere debet principaliter proximorum correptionē. ita

¶ Ex charitate procedat correptio. et nō ex odio vel rancore. et si spes de correptione omnino nō fuerit. ne forte deterius contingat dissimulanda est correptio sicut dicit textus. et concordat Quiddius de pōto. Vulneris illud genus quod cū sanabile non sit. Non attrahat tūti⁹ esse puto. et ecclesiasticus Ecclesi. 8. Non incendas carbones pctōrū arguens eos. et ne incendaris flamma ignis pctōrum illorum. Harat Valerius lib. ij. cap. primo. de instutis maculētū. q̄ lex apud eos fuit. ter conuictū et punitum. et quarto resilientem non debere corripi. nec vlla pena puniri. tres (inquit) manumissiones rescindere lex permittit. Sed si correptorem ter ab eodem deceptū cognouerint. quarto neq̄ per correptionē neq̄ per flagella sibi subueniendo relinquentū putant. q̄ sua iam culpa iniuriam accipit. qui se totiens obsecit correptori. Ad idem est augustinus de ciuitate dei. lib. primo capitū. ix. vbi tres causas ponit quare q̄s licite pōt dissimulare malorū correptionē. Primo si tempus opportunū expectatur. Secōdo si metuit illos q̄ deteriores fiunt. Tertio si in bona et pia vita alios instruat. infirmos erudiendo. et nō videtur huiusmodi dissimulatio esse cā cupiditatis. sicut in illis qui omittunt corripere propter tpalia commoda. Sed est potius consiliū charitatis. et causa est q̄ tales incorrigibiles pl⁹ confundunt. q̄n vident se deuitatos et spretos a cōfortio beatorū: q̄ propter correptionē penalem quācūq̄. Tunc enim recognoscent suam miserā et quasi pre tēdio cōuertētur. Hieremie ij. Arguet te malitia tua. et auersio tua increpabit te. Sed notā dum q̄ hec que dicta sunt videntur esse contra dictū apostoli prime ad Thimotheū. v. Peccantem (inquit aplū) coram omnib⁹ argue. Respōdetur per glosam huius textus. q̄ auctōritas ista intelligēda est de peccatoribus publicis de quibus est spes correptionis. **L.** Secundo dico q̄ correptor. debet habere in gestu proprio discretionē quia nō impetu non rancore. sed cum patientia et doctrina procedere debet iuxta illū aplū. ij. ad thimo. 4. argue obsecra: increpa in omni patientia et doctrina. q̄ veraciter per clementiam et verba mitia causatur in peccatoribus frigidis calor charitatis. et hoc est quod dicit Quiddius de remedio amoris lib. ij.

Vento nutritur: vento restringitur ignis

Alit flammās lenis: frigidior aura vetat. grandior.

C Quia reuera si correptio criminū sit rigida nimis non causat charitatem sed magis extinguit et potest adduci exemplū poetarū de controuersia solis et venti. Quis eorum tolleret clamidē viatori et patuit in fine q̄ quod vigor venti non potuit hoc blanda lux solis effecit. **D.** Tertio debet habere correptor considerationē ad personam delinquentē non dico q̄ accipere debet personas sed distinguere: nam aliter sunt corripiēdi nobiles aliter ignobiles et inferiores aliter ex infirmitate cadētes aliter consuetudinarij ad peccata. Sicut diffuse docet gregorius in pastoralī. Nobiles siquidem quorum maestas cito offenditur. arguendi sunt pro loco et tempore et quasi indirecte vt ioco et ludo. sicut docet Seneca lib. tertio. Et simile nar-

Proverborum Salomonis. C. 9.

rat Macrobius lib. ij. de augusto cesare q̄ miratur de eo q̄ mordaces increpatioes sub specie ioci suscepit. Intrauerat (inquit) Romam adolefcens. simillimus cesari et in se oia oia conuerit Augustus qui hoīem ad se perduci iussit. qui vt erat plenus ioco subidens interrogaui illuz dicens. Dic mihi adolefcens fuit aliqui: mater tua romae: Et cognoscens iuuenis derisionē cesaris. Respondit nequa q̄ mater fuit sed pater meus sepe. Sic ergo corrigendi sunt nobiles discretione verborum potissime obseruata. E. Aliter etiam arguendi sunt ex infirmitate cadentes q̄ assidui ad peccandum. Et hoc est quod dicit Seneca lib. de moribus. Nobilis (inquit) equus qui raro deficere solet umbra virge corrigitur: ignauius vero et calcaribus concitatus vix potest. Sic vulgi imperitiam ad res iustas constringit ipsa sola necessitas nobiliū vero honestas virtutum. Scit enim bonus quando corripitur q̄ iuste arguitur et ideo necessario conscientia facit eū acquiescere et hoc est q̄ in persona talis dicit Job. 20. Doctrinā quam arguis audiā. et spiritus intelligētie mee respondebit mihi his modis vtitur deus in arguendo p̄ctōres vt potest deduci.

¶ Sequitur.

¶ Lectio. lxx.



Quasi sapienti occasionem et addetur ei sapientia. doce iustum et festinabit accipere. principium sapientie timor domini. et scientia sanctorum prudentia. Per me enim multiplicabuntur dies tui. et addentur tibi anni vite.

¶ Post q̄ sapiens ostendit quare sapientia est ab obstinatis remouenda. hic declarat quare sit sapientibus et iustis proponēda. et fin hoc diuiditur iste textus in duas partes. Primo em̄ docet p̄positū. ibi. Da sapienti occasionem et addetur &c. Secundo ostendit sapientie cōmodū. ibi. Per me enim multiplicabunt &c. Quātu i ḡitur ad primū dicit. Da sapienti occasionē &c. rationem adiungit. doce (inquit) iustum et festinabit accipere. q̄ iusti gustato minimo v̄bo diuine gratie et doctrine statim iter arripiunt versus ipsum. Causa autē quare iusti non tardant. sed festinant est triplex. Prima est q̄ hostis insequitur. Secunda q̄ tempus illabitur. Tertia quia via protenditur.

¶ Secundo igitur festinandū est ad christum q̄ hostis humani generis insequitur. vt in seruitutem suam redigat fugientes sicut et olim rex egypti populū israel Hieremie. xxxvi. Festinus veniet rex babilon et vastauit terram. et ideo necesse est festinantissime ad deum currere in cuius patrocinio tuti via recta ad celos profisciscamur quis aliter in fallibiliter. preuenti erimus et capti. Dicit Suidi⁹ secundo de tristib⁹ q̄ Medea fugiens patrem suuz cum eam per mare sequeretur celeriter et videret se nullo pacto precedere seu procedere. sed pater in penam cedere sine mora propriuz fratrem quem secū in ma-

E

A.

re transfugerat iugulauit et in scopulo in quo pater trāsiturus erat
 patenter suspendit per hoc cogitans patris sequelā tam celerem
 impedire vt ipsa interim occupato patri circa cadauer filij libere ad
 loca remota transfireret. Unde cuz puerum suspēderet ita ait hic
 B. mihi morte sua causa salutis erit. **D.** Reuera moraliter ante mor-
 tem chusti et eius incarnationem diabolus animā rationalem volē
 tem ab eo fugere tanta vi insecutus est vt puusq̄ celum attingeret
 de ea predam sibi faceret **Esaye octauo.** **Voca** nomen eius accelera
 spolia detrahe festina predari: quia anteq̄ sciat puer vocare patrem
 suum et matrē suam auferetur fortitudo damasci et spolia samarie
 coram rege assyruorum. Sed deus noster filium suum christum in cru-
 ce leuari fecit iuxta viam. immo in ista via per quam hostis tā nepha-
 rius animā infestauit. vt visa eius humilitate non naturali amore.
 sed inuincibili terrore. mediatore interueniente tanquā scuto. ad ce-
 lum fugiens saluarentur pro semper. et ipso in insequendo tam gra-
 tiose impedito. Nam postq̄ illud scutum in via versus celum appen-
 sum fuit non potuit diabolus ultra illud scutū transire aīaz psequēdo
 ij. **Regum. xv.** Festinate egredi ne forte veniens occupet nos et im-
 pellit super nos ruīnam et percutiat ciuitatē in ore gladij. **L.** Secū-
 do dico q̄ festinandū est ad xpm quia tempus dilabit iuxta preceptū
 L. sapientis. Festina tēpus et memēto finis vt enarrent mirabilia tua
 Unde de breuitate temporis et eius acceleratione in statu quolibet
 Quis. ij. de tri. sic exclamat. Omnia tēpus alit. tps rapit. tempus in
 arto est. et metamorpho. xv. Non litus aut fulmen non est consistere
 flumen. Nec leuis aura potest sed et vnda impellitur. Unda virgetur
 quia eadem veniens virget priorem. Tempore sic fugiāt pariter pa-
 riterq̄ sequuntur. Et vnde et hec festinatio tēporis et cursus nostri
 ex ipsa temporis diffinitione liquet quā ponit pbs. quarto. phis. et
 cuius meminit. Augusti. ij. de ciuita. dei capitu. octauo. Quia tem-
 pus est mensura motus. De ipso autem perfectissimo celi motu si cō-
 sideremus q̄ velociter fiat labilitatem ipsius temporis in cūctis in
 ferioribus satis facilliter dephendimus. vnde psalmi. Juxta est dies
 pditionis et adesse festināt tpa qz defecerūt in vanitate dies eorum et
 anni eorum cum festinatione. Et ideo ex quo tempus nostrum tam
 cito transit transcamus et nos cuz tempore q̄ diu tempus durat ita
 q̄ nihil temporale diu nos retardet. Scipio enim vt dicit Augusti.
 vbi supra capit. xxij. sedes in omnibus ludis interdixit. voluit em̄
 q̄ populis stare possent non autem sedere ne nimis delectati talibus
 tpa luxum generant. Moraliter quia delectationes quedam tēpo-
 rales sunt nobis necessarie ad sustentationem vite sicut comedere et
 bibere et letari. et ideo conceditur nobis in transitore et mobiliter
 vramur istis non figentes aut statuētes in illis quietem: quia tunc
 labere tēpus et nos non attingeremus ad metam. Et ideo **Ezech.**
 xij. sic habetur. Fili hominis panem tuū in conturbatione comede:
 sed et aquam tuam in festinatione et in creore bibe.

Proverbioꝝ Salomonis. C. 9.

D. Tertio ⁊ ultimo est festinandū ad xpm. quia via protenditur. via siquidē x̄sus celū est presens penalitas: quā x̄ps in corpore suo gessit/cuius protractio ex hoc patet quia t̄avelox cursus x̄ps infra. xxx. triū annorū spaciū. Primo attingit terminū huius vie. scilicet vite presentis. Unde de eo dicitur. Ascendit pandens iter ante nos quo ⁊ qualiter eū sequi debeamus. ⁊ ideo q̄ celeriter ip̄s sequuti fuerim⁹ cum ad iudicium venerit apparebit. Esay. Festinemus velociter quia veniet: et neq̄ dormitabit neq̄ dormiet.

Lectio. 66.

Si sapiens fueris tibi metipsi eris. Si autem illusor solus portabis malum. mulier stulta et clamorosa plenaq̄ illecebris ⁊ nihil omnino sciens sedet in foribus domus sue super sellam in excelso vrbis loco et vocaret transeuntes per viam et pergentes in itinere suo. quis est paruulus veniat ad me: ⁊ recordi locuta est: Aque furtive dulciores sunt. et panis absconditus suavior. ⁊ ignoravit q̄ ibi sint gigantes. et in profundis inferni conuiuie eius. qui enim applicabitur illi descendet ad inferos: et q̄ abscesserit ab ea saluabitur.

Post q̄ sapiens ostendit q̄ ad virum sapiētem pertinet proximū informare. Hic monet predicantem doctrine proprie se conformare. Et secundū hoc diuiditur iste textus in duas partes. Primo enim ostendit quid vera sapientia subiecto confert a quo deriuatur. ibi si sapiens fueris tibi metipsi eris. Secundo declarat quia illi nocet a quo malicia p̄petratur. ibi si autē illusor solus portabis malum ⁊c.

A. Est hic notādum q̄ cum dicit si autem illusor fueris solus portabis malus: q̄ loquitur de malo culpe nō pene quia malefactores nedum portant penā sed aliquando et frequenter alij innocentes quibus illudunt. Dicit igitur quantū ad primū. Si sapiens fueris tibi metipsi eris. aliud est enim esse sapientē apud te metip̄m. ⁊ aliud tibi ip̄si. Primū enī interdicitur. Proverb. 3. Non sis sapiens apud te metip̄m: quia tales vt cōiter non sunt alijs sapientes. Et sunt specialiter tria genera hominū.

Primi sunt naturaliter fatuli.

Secundi sunt cōiter ebrii

Tertij sunt tēporaliter cupidi.

Pro primo Proverb. 26. vidisti hominem sapientem sibi videri magis illo spem habebit insipiens. Pro secundo Esa. 5. Ne qui sapientes estis in oculis vestris et coram vobis metip̄s prudentes /ve qui potentes estis ad bibendum vinum ⁊ viri fortes ad miscendam ebrietatem. Pro tertio proverb. 28. Sapiens sibi videtur vir dives. pat

- B.** per autem scrutabitur eum. **B.** Primo dico quod sapientes sibi videntur naturaliter fatui: et tamen non sunt sed sapientia quam recte ostendunt prodest alijs et non sibiipsis. Nam homo stultus communiter habet quod sapienter loquitur et impudenter agit. ex quo apud alios ludus et solatium generatur. tales sunt omnes clerici et prelati et illiterati qui prius volunt fieri magistri quam sint discipuli. Unde sapientie sibi videtur piger septem viris loquentibus sententias. Proverb. 28. quod satis monstruosum est. Nam videmus inter artem et naturam hoc differre. quia actus illi quos naturaliter facimus effigiem sui et similitudinem in proprio subiecto habent dum fiunt. Exemplum. ponit Horatius in arte poetica de loquela et visu qui semper secundum naturam subiectorum suorum variantur et effigiantur in corpore in quo sunt. Nam alium gestum habet homo quando loquitur de fortuna et alium quando de infortunio: alium quando loquitur de mercatura: et alium quando loquitur de agricultura et sic de alijs. Similiter quando videt rem placidam alium habet homo aspectum quam quando videt rem odiosam unde dicit sic. Formatur enim natura nos intus ad omnem fortunarum habitum. Junat autem impellit ad iram aut ad humum merore graui deducit et agit. In alijs autem artificibus que sunt preter naturam non est sic. quia quis sculptor: imaginis ad intrat prius imaginem fingat non tamen in corpore suo semper effigiat homo quod mente concepit: sed effigiem et colorem in lignum vel lapidem manu transfert.
- C.** Sic est moraliter. illi prelati qui naturam imitantur quicquid intus de natura et sapientia intelligunt per bonos mores et exempla res effigiant in seipsis. Sed alij sunt qui simpliciter nihil intelligunt quid operandum sit ad intra vel ad extra et quis forte sciant. nihil in se effigiant sed totum transferunt in lapidem vel in lignum. Et hoc signatim dico quod quicumque doceat homo bene. et non conformiter viuat vix autem nunquam viuificat peccatorem: sed magis admodum lapidis indurat. Iuxta illud quod dicit Chryso. Homel. ix. alludens auctoritati apostoli que ad thimo. habetur. Qui ambulat per conuallia et loquitur altos sermones non alios instruit sed seipsum castigat. nemo (inquit) potest in conualle esse et de monte loqui nisi in terra est animus ut quid de celo loqueris de terra ad celum ascende per bonum exemplum: et tunc poteris peccatores animare. **D.** Tales enim non operantur secundum naturam: sed sunt magis dicendi artifices et non sapientia eorum non prodest sibiipsis nec edificationi ecclesie. De quibus exponitur illud quod dicitur Ecclesiasti. 38. Qui sculpsit signaculo sculpsit et assiduitas eius variat picturam: cor suum dabit in similitudinem picture et vigilia sua perficiet opus. sic faber ferrarius sedens iuxta incudem et considerans opus ferri. sic figulus sedens ad opus suum conuertens pedibus suis rotam. sequitur. Omnes hi in manibus suis sperauerunt et unusquisque in arte sua sapiens est. tales dicendi sunt sapientes latomi et fabri: non autem sapientes clerici aut prelati. quia doctrine sue non apparet vestigium in seipsis. Non sic nos sed sicut mandauit dominus sic facietis et implebitis opera hec est enim vera sapientia Deuteronomij. 4. Secundo dico

Proverbiorum Salomonis. cap. 9.

¶ Communiter ebrijs sibijsipsis videntur sapientes. Juxta illud *Orti* dii primo de arte amandi.

¶ Parant vina animos faciuntq; caloribus aptos

Tunc veniunt risus tunc pauper comua sumit.

Tunc aperit mentes.

Et hoc est causa quare tales semper sunt loquaces quia tanta abundat sapientia in eis vt sibijsipsis videtur q; necesse est eam communis cari etiam nolentibus audire. talis fuit iste *Philomenus* de quo narrat *Martialis* cocus libro epigrammatum. qui postq; bene biberat nunq; deerant sibi noua. Unde attediatus *Martialis* de garrulitate sua inuitauit eum ad cenam hac conditione q; nihil noui narraret.

Dicit autem *Philomenus* hoc sibi impossibile fore post potuz. Unde sibi dixit sic *Martialis* cocus.

Tolle tuas artes hodie cenabis apud me

Hanc lege vt narres nil *Philomene* noui.

E. De proprijsime conditiones sunt senum indoctorum quia vt dicit *maecr.* in libro *saturnalium* modicum ante finem. Eadem est conditio iuuenis ebrijs et senis sobrijs semper enim videtur eis q; adeo sapientia abundat in eis vt coerceat eos quousq; euomant eam: sicut ebrijs. *Proverb.* Luxuriosa res est vinum et tumultuosa ebrietas qui cunq; hijs delectatur non est sapiens. Sic etiam tales moraliter dicuntur ebrijs qui ita doctrina proprijs sensus et proprijs capitis sunt imbuti q; de nulla re curant nisi de seipsis et hec est naturalis passio seniorum. Juxta illud *Horatii* in poetria de conditionibus senum

Difficilis: querulus: laudator temporis acti:

Sed puer: censor: castigator: minorum. minoru.

Laudat preteritos presentes despicit annos.

Ideo tales dicuntur ebrijs perdiderunt enim capita sua dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt. ad *Romanos* primo. Et ideo dicit sapiens ecclesiastici. Melior est puer sapiens rege sene et stulto quia q; plus de se sapit q; valet putans se in sapientia non puerum sed senem nunq; ad senium vere sapientie pertinget. *f.* Tertio dico q; sapientes sibi videntur naturaliter cupidi et tamen illi sunt alijs maxime sapientes et non sibijsipsis. *Ecclesiastes*. 2. Detestatus sum oem industriam meam quia sub sole studiosissime laborauit habitur post me herede quem ignoro. vtrū sapiens an stultus futurus sit et vshabitur in laboribus meis? q; de? desudauit et sollicit? fui. et est quicq; tā vanū: mā et hec ē omnium cupidorum conditio et nudi sapientū quis ipsi fuerint sapientes reputati q; generant filios alterius fame: et q; tum patres colligunt filij dispergunt et hoc est qd multum admiratus *Valerij* libro tertio capitulo quinto. vbi de generatione filij *scipionis* *africani* multum plangit et in fine sic exclamat. dii boni quas tenebras equo fulmine nasci pasci estis. quia quantum glorie et honozis pater generi suo acquiserat tantum filius perdidit in dedecore. sicut communiter accidit talibus. Nam illud per quod putant homines nomē suum. eternaliter fundare in filijs est frequenter exitium vtrorumq;. Cōcludo ergo cum apostolo ad *Romanos* vndecimo. Nolo vos ignorare fr

tres Myſterium hoc vt non ſitis vobiſiſſis ſapienter quia cecitas ex parte contingit: Sed ſi ſapienter fueris facias ſecundum ſapientiam tuam ſecundi Regum. 4. Sequitur in textu. Mulier ſtulta et clamorosa ꝛc. vsq; in ſinem. Hic pertranſeo de muliere fornicaria de qua ſuperius ſecundo capitulo ſufficienter dictum eſt.

Lectio. 67.



Filius ſapienter letificat patrem. Filius vero ſtultus meſtitia eſt matris ſue. nihil prodeſt tibi theſauri impietatis. Juſtitia vero liberabit a morte.

Cap. 10.

Cibic incipit ſecunda pars principalis huius libri. Primo enim inſtruxit homines quantum ad ſtatum quem habent in ingreſſu. nunc docet quis ſtatus ſit neceſſarius in progreſſu. et tertio docebit quomodo erit de quolibet in egreſſu. et incipit in. 25. capitulo. et durat vsq; in ſinem libri. Iſta autem pars quam pre manibus habemus ꝓ tractat quattuor virtutes cardinales. ꝛ primo de iuſtitia que eſt ꝓncipalior inter omnes: quia eſt perfectiua humani appetitus. ipſam commendat ſapienter ꝓpter quattuor. Et ſecundum hoc diuiditur iſtud capitulum in quattuor partes. Primo enim oſtendit ſapienter ꝓ ipſa preferuat a vitioſo metu mortis naturalis. Ibi filius ſapienter letificat ꝛc. Secundo oſtendit iſdem ſapienter ꝓ liberat a fame deſectus temporalis. ibi non affliget dominus fame ꝛc. Tertio declarat ꝓ cuſtodit ab infamia peccatorum. ibi benedictio domini ſuper caput iuſti ꝛc. Quarto demonſtrat ꝓ preferuat a malitia mala moru. ibi ſapienter corde ꝓcepta ſuſcipiet ꝛc. Prima pars diuiditur in tres. Primo enim commendat iuſtitiam ex vtili conditione: ibi filius ſapienter letificat ꝛc. Secundo eandem commendat ex humili collocaſione. ibi vena vite os iuſti ꝛc. Tertio ipſam commendat ex vitii operatione. ibi quaſi ꝓ riſum ſtultus operatus ſcelus ꝛc. Primo namq; dixi ꝓ iuſtitia preferuat a vitioſo metu mortis naturalis. Et ſecundum hoc adhuc diuiditur in duas partes. Primo enim iuſtitia liberat a morte mortalis corruptionis. Secundo a morte finalis punitionis. Primo namq; iuſtitia liberat a morte mortalis corruptionis: quia ꝓ eam mortis fragilitas contemplatur. Secundo liberat a morte finalis punitionis. quia ꝓ eam vite carnalitas abrogatur. **A.** Quantum ad primum ſciendum ꝓ prima mors a qua iuſtitia liberat eſt culpa mortalis de qua dicitur Ezechielis decimo octauo: Anima que peccauerit ipſa morietur. ab hac vero morte vſi viuimus in corpore marime nos liberat iugis contemplatio et memoria mortis corporalis. iuxta illud ꝓ inquit Auguſtinus. 4. confeſſionum de memoria mortis loquens. Doloꝛe (inquit) eius obtenebratum eſt cor meum et quicquid aſpicebam mors erat. Suppliciu erat ꝓ patria mea: erat paterna domus mea infelicitas. ꝛ ſolus mihi ſictus dulcis erat. Iſta vero mortis meoꝛia cauſat iuſtitia q̄ eſt vera virtus

unicuique tribuens quod suū est: que inter virtutes clarissima est. scōy
p̄hm. v. ethicōy. Mortis x̄o perfectā memoriā habet vir iust⁹ cuius
causa est qz mali et iniusti qui non reddūt deo quod suū est sperant q
deus nam reddet eis illud quod eis debetur. Iusti vero qui cui libet
qd suum est reddunt sperant in mortē retributionē consimilem et iō
lete et gratanter istam postulātes Iugiter de ea meditātur et de ta
li dicitur. Proverb. 14. In malitia sua expellitur impius sperat au-
tem iustus in morte sua. B. Dicit Augelius ex verbis catonis ⁊ au-
gustinus primo de ciuitate dei. Logitate (inquit) n̄ animis vestris si
quid vos per laborez recte ac iuste fecistis. labor a vobis cito recedet
beneficium vero cito accedet q̄admodū si qua per voluptatē nequie
feceritis voluptas cito abiit nequiter vero factus apud vos semper
manebit. Iuxta quod dicit Quidius de ponto.

In puero culpa demi potest, per Dennis pena erit, mors

Faciet certe ne sim cum venerit exul. + Certe, ne sim.

Ne non peccauerim mors quoqz non faciet.

C. Sed oppositū est de bonis et iustis qz eozū labor est cum fine sed
merces sine fine erit. et ideo delectat eos mortem iugiter meditari ⁊
memorari scientes qz iustus. si forte preoccupatus fuerit i refrigerio
erit Sapiētie. 4. Quia iustoz anime in manu dei sunt. Preterea di-
cit Quidius de fastis lib. iij. qui in festo iulij dea vesta plangentibus
mortē imperatoris sic ex ara sua locuta est. Ne dubites fecit ipsa vi-
rum rapui. per hoc volens dicere qz quis videretur eis qz esset occi-
sus nō fuit sic qz umbra ei⁹ solū verabatur ille autē exaltatus fuit i
celo. Sic est moraliter q̄cqd pene fuerit quod iusti patiuntur. ⁊ si ipsa
mors corporibus adueniat non propter hoc putandū qz sint mortui
qz principalior pars eozū viuūt et tamen umbra hoīs scilicet corpus
in puluerem redijt. Iusti (inquit sapiens) in eternum viuunt. B.

Secundo dico qz iustitia liberat a morte finalis punitionis qz per eā
vite carnalitas abrogatur. Per iustitiam quidem mortificat homo
oēm legem in membris suis repugnantē legi menti sue: vt post mor-
tem non habeat emere mortē eternā. An iustus dicit illud cum ap̄b
ad Galathas. ij. Mortu⁹ sū vt deo viuā. Sciēs illd ap̄i ad Roā. 6.
Qui em mortu⁹ est iustificat⁹ est a pctō. qz aliter nō pōt hō esse iust⁹
nisi opa carnalia p̄ eū repument et pctā cōcupiscētē mortificētur.

Clectio. lxxij.

Non affliget dominus fame animam iusti:
Et insidias impiorum subuertet.

C Postq̄ ostendit Sapiens qz iustitia liberat a morte mortalis cor-
ruptionis. Dic docet qz eruit a sorte penalis. et fm hoc iste textus di-
uiditur in duas partes. Primo enim ostendit qz iustitia excludit pe-
nuriā verbi dei: ibi. Non affliget dominus fame ⁊c. Secundo qz ipsa
iustitia precludit viam male rei. ibi. Et insidias impiorum ⁊ cetera.

A. Pro primo videlicet de fame verbi dei Am. octauo. scribitur.
Ecce dies veniunt dicit dominus. et emittam famem in terram non
fame panis neqz sitim aque: sed audiendi verbus domini hanc non

sustinet homo iustus qui desit et doctor externis deus tamen supplet iustorum desiderium ad intra. Pro secundo dicit Chryso. Homel. 24. super Matth. nullus potest virtuoso nocere sed prodesse. sicut adamantem qui percutit ipse percutitur et lapidi nihil nocet: sic qui nocet bonis seipsum affligit: et ideo dicit alia littera. insidias in piorum nocet et scilicet in bonum sanctorum et in malum peruersorum. iuxta illud. genef. 5. uos cogitastis de me malum sed deo? Xrit illud in bonum sic ut exaltaret me sicut impunitas cernitis. B. Aliter tamen potest iste textus exponi ad primam particulam. non affliget dominus famem animam iusti: ut generaliter omnem indigentiam tam temporalem quam spirituales excludat propter illam solam que est desiderium summi boni illius namque sola fames nunquam extingui potest in vita ista. Dicit Aristoteles: et recitat Albertus. 21. de animalibus quod distinguuntur aues simplices a predalibus et nobilibus: quia prime sunt strubunde: alie nunquam nisi modicum ante mortem et tunc est infallibile signum mortis. sic reuera iustus distinguitur ab iniusto et predali homine. Iste enim tantum curat de preda temporali et nunquam sitit de amore dei nisi forte modicum in puncto mortis. Iusti vero continue sitiunt. nam per hoc cognoscitur homo iustus quanto plus habet de fame huiusmodi tanto plus appropinquat ad terram istam que est finis et iustitia consummata. Dicit enim Virgilius libro septimo eneidos. quod Anchises pater enee predixerat filio suo versus italicas sedes transeunti: quod hoc signum infallibile caperet quod prope terram suam esset quando arriperet eum fames tanta quod mensas suas comedere videretur. unde dicit sic metrica. Cum te nate fames ignota ad littora vectum. Accisis coget vapibus consumere mesas. Tum sperare domos defessus ibique memento. Prima locare manu moliri que aggere tecta. Ista tamen fames non affliget animam iusti quia iustus patienter expectat quousque deo placeat desiderium suum videlicet in morte adimplere quando primo applicat ad terram suam. Unde Psalm. Nonuit dominus dies immaculatum. Sequitur. In diebus suis saturabuntur. Nec autem fames est infallibile signum appropinquationis ad terram propriam quod bene per famem filii prodigi designatur quia tunc primo desiderauit ad terram propriam et ad domum patris. reuerti cum fames eum valida inuasisset Luce.

Quanti (inquit) mercenarii in domo patris mei habundant panibus et ego hic fame pereor surgam et ibo etc. C. Et est hic notandum per materiam huius lectionis quis ista fames de qua nunc est sermo nunquam eius cuetur a iustis quousque appropinquauerint terre sue. tres tamen generaliter fames sunt ut ita dicam a quibus iustos eruit deus.

Prima est temporalis egestatis.

Secunda criminalis prauitatis.

Tertia infernalis grauitatis

Primo dico quod deus in presenti eripit iustos a fame temporalis egestatis nam quis multi sint sepe famelici et egeant in hoc mundo non tamen proprie dicuntur affligi fame quia cum voluntarie eam sustineant propter deum ex virtute delectabiliter sustinent huiusmodi egestatem. Job. 5. non timebis calamitatem cum venerit in vastitate et

fameridebis. Delectatio enim corpori penam istam insensibilem et nullam parit. Querit Macro. 3. saturnalius quare est q̄ famem magnam extinguit potus: cum tamen sitis non extinguatur cibo. sed magis accendatur respondet liquor. (inquit) replet venas et totum corpus quasi simul penetrat quod ex hoc cōtingit quia in parte sensuali causat vnam maximam voluptatem multo maiorem q̄ sūptio cibi qui non in totum corpus statim dilabitur. sed paulatim per partes. Moraliter sic est appetitus amoris dei cuius gustus reficit omnes vires. Huius natura talis est et tāta voluptas q̄ nulla est fames temporalis aut penalis quantacumq̄ quin eam extinguat. Et pro nihilo quasi ducat. Unde Gregorius. Nichil amantibus durum: nihil amantibus difficile amemus et nos proximū et facile videbitur omne difficile. et Hieronymus in quodam sermone et Augustinus. 13. cōfessionum. verus amor non sentit amaritudinem sed dulcedinem qz soror amoris dulcedo: et soror odij amaritudo. et qui amat non laborat: omnis enim labor non amantibus grauis est: solus autem amor difficultatis nomen erubescit: sed quia hunc amorē iusti habēt: ideo eruit eos deus: et non affligit eos fame egestatis temporalis. An tertij Regum. 8. Iustus dicitur Fames si oborta fuerit in terra aut pestilentia et cetera q̄ sequit̄. Si quis cognouerit plagam cordis sui et expanderit manus suas tu exaudies de celo et repropiciaberis. **D.** Secundo eruit deus iustos a fame criminalis prauitatis hec autem fames magna est et insatiabilis quia sicut dicit Hieronymus in quadam epistola. Hoc habet voluptas mali q̄ famem sui parturit et patitur et transacta non satiat: Nā quid est luxuria nisi fames insatiabilis voluptat: Quid auaritia nisi fames insatiabilis diuitiarū. Quid superbia nisi fames insatiabilis dignitatis. de talibus famelicis dicitur in psalmis. Conuertantur ad vesperam et famem patiantur vt canes. sed a tali fame eruit deus iustos. Job. A fame erue te et a morte. Tertio etiā eruit deus iustos a fame infernalis grauitatis. et hec est fames incarcerationum qui terribiliter constringuntur. Omnis namq̄ de predictis aliquando finem habet preterq̄ damnatorum culis causa est quia fames et consuetudo quam habuerūt peccatores tanta fuit et tam radicaliter erat in peccatis q̄ extingui non poterat. et ideo nec pena infernalis q̄ est fames idelebilis extinguitur. **E.** Dicit Valerius et Marcialis epigramatum libro quinto. q̄ quidam cum a nomine tam radicans fuit in fame per consuetudinem viuendi parce. q̄ fames non potuit eum occidere: sicut mitridates tantum biberat venenum dum iuuenis erat q̄ non potuit moui cum ad sentū peruenisset vnde dicit sic metricē.

Profecit toto mitridates sepe veneno

Toxica ne possent senna nocere sibi

Tu quoq̄ caussisti cenando tam male semper

Re posses vnq̄ cum a perire fame

Sic moraliter deus ordinauit vt qui se exercitauerunt in fame vitio

rum dū uiuerent non possent eternaliter fame infernali corrūpi. *Psalmi Machabeorum. 9.* Exorti sunt omnes qui operabantur iniquitatem et in diebus illis facta est fames magna valde. Sed quia iusti talem famem non habent in via et vita ista ideo nec in morte. et ideo dicitur non affliget dominus fame animā iusti.

Sequitur.

Lectio. 69.

Egestatem operabitur manus remissa. manus autem fortium diuitias parat.

¶ Iste textus ab aliquibus non exponitur. tamen quia omnes libri et precipue moderni hunc textum habent. Ideo continuatur sic cum premisis. Postquā ostendit sapiens quod fames iustitia extirpatur. hic ostendit quod egestas ocio reuocatur: quia ocium in institutis publicis atheniensium puniebatur quemadmodum et alia crimina. secundum valerium libro secundo capitulo primo. et secundum hoc diuiditur iste textus in duas partes.

¶ Primo enim ostendit quantum malum ex ocio generatur. ibi egestatem operabitur manus remissa. Secundo docet quod bonum exercitatio operatur. ibi manus autem fortium diuitias parat. Dicit ergo sapiens egestatem operata est manus remissa manus autem fortium diuitias parat: id est eternitatem. et causa est quia est prima ordinatio fortitudinis quod vir fortis non sit ociosus sed sepe in exercitio virtutis: quia sicut dicit Petrus blesensis Quia sollicitudo est que virum fortem fortissime precipitat in reatum ea enim comeditate honestas degenerat. quod tum ad sanctioris vite propositum. et odoufere opinionis gloria damnabiliter euahescit. Job decimo septimo. Et tenebit iustus viam suam et mundis manibus ostendet fortitudinem.

¶ Et est hic notandum moraliter quod fortitudo viri iusti specialiter in duobus reperitur. Primo si stabiliter aduersa pariantur.

Secundo si equanimiter prospera tollerentur.

Et est hoc quod dicit Tullius in libro sue rethorice. Fortitudo (inquit) inter aduersa et gloriosa est immobilis tali modo quod res arduas pulchre administrans nec aduersis infestando frangitur nec prosperis blandiendo eleuatur.

¶ Primo dico quod experientia fortitudinis moralis in hoc commendatur si aduersa stabiliter admittentur: quia sicut Philosophus dicit. septimo politice. Studiosus vir et virtuosus bene paupertate et egritudine et omnibus prauis fortunis vititur. cuius causam assignat. Seneca epistola. nonagesima septima sic dicens.

Quæadmodū ofe hostis perniciosior est fugientibus sic omne fortunium et cōmodū sedenti magis aduersa parata sunt. tales fuerunt Namachii de quibus narrat Iuciothomius lib. 5. qđ contra dñz claudium fortiter pugnantes dixerunt. Huc imperator et morituri te salutamus. Hinc est qđ quilibet vir fortis magis vult infortunium ferre qđ fugere. Scđm consiliū augustini secūdo. de ciuitate dei cap. xxij. ⁊ signāter dixit qđ infortunium est magis ferendum qđ sit fugiendū.

Q. D. Non dico quod agrediendū sit sed potius ferendū qđ agredi infortunium non sapientis. sed potius presumptuosus est. illi siquidez qđ exponunt se periculis sponte propter famam aut alijs de causis vbi sine dispendio corporali aut spūali vitari possent non fortes sed potius audaces nimium dici debent. **B.** **Uñ** Seneca epla. 78. **Am** qđ in cōmoda optabilia sunt: sed virtus qđ feruntur incōmoda si aduenierint. non eim pati tormenta optabile est sed pati fortiter si oīno oporteat. Ita qđ pertinet ad fortem neqđ infortunia fugere vt timidus neqđ agredi vt presumptuosus. **Uñ** augustinus. xix. de ciuitate dei. Magna vis est eis et mala qui fortitudine faciūt hōmicidum nec talis dicendus est fortis nec magnanimus **Uñ** Ecclesiastic. 3. Altiora te ne qđseris: et fortiora te ne scrutar⁹ fueris. Tales em fortes erant xpi nostri martyres qui semper parati erant aut mori aut viuere fortiter. primi machabeoz. 4. **Paratos** dico qđ non magis erāt mortem detestantes qđ vitam nec contra sed paratissimi erant ad vtrāqđ **Uñ** seneca epla. 24. Firmandi sumus ne nimis auemus vitā et ne nimis oderimus mortem nam vir strēm⁹ et fortis non debet fugere mortē sed exire ante omnia ille semper vitetur affectus qui multos decipit et est libido moriendi. Sic fecerūt sancti nostri qui non mori sub tyrānide timuerūt nec viuere recusauerūt scientes pro vtroqđ fortiter perpeſso vitam restare glorioſam et hoc specialiter propter tria. Primo propter fortitudinē inuadentis. Secūdo propter iustā causam sustinentis. Tertio propter legem premiantis. **E** De pmo notat Augellius lib. 17. vbi dicit qđ summa est gloria pro iusta causa a forte milite trucidari: **Uñ** ad gloriā aiacis occisi ab hēctore dicit hos versus. sepulchro aiacis exaratos fuisse.

Hic sit qđ est vitā impudē limina linquens
Qui quondam hēctoreo percussus decidit ense
Fallitur hic aliquis semper mea gloria uiuit.

Exemplū de secūdo narrat Valerius lib. ij. cap. ij. de paperio dicta toze qui amisit vitā defendendo fortiter iustam causam. **Quantum** ad tertium videlicet legē premiantis dicit Augellius lib. 4. Recitās verba plinij qđ mos erat et lex antiquitus qđ vir fortis premiū quale eius peteret acciperet **Uñ** recitat casum cuiusdā controuersie sup isto sic iquiens. **Quidā** fortiter fecerat qui vxorem alterius petijt ī matrimoniu et accepit. et iste demū cuius vxor fuerat fortitor fecit ⁊ repetijt eandem. **Contra** vñ eleganter ex parte alteri⁹ scz viri posterioris. sic si placet lex reddere si non placet reddere et priori respon dit. **Si** placet lex non reddo si non placet non reddo et hoc ē genus

qua.

B.

C.

- D.** controuerſie mathematice. **D.** Reuera hec eſt lex gentiũ vt vir fortis qualecũq; premiũ petat accipiat quãdmodum ex ſententia plato nis idẽ Au. gelius lib. xvij narrat Iſta tamen lex ſine controuerſia aliquando impleri non põt ſicut in caſu premiſſo patz: quia ſi duo viri fortes idem petant premiũ vtriq; ſatiſfieri non poteſt. Sed hec lex in ſpiritualibus ſemper recipit veritatẽ: nã quicũq; fortiter atq; conſtãter vſq; ad mortẽ fideliter operatur in ſine quodlibet qd̄ petit premiũ accipit: et tamen tm̄ ẽ vnũ premiũ et erit abſq; oĩum controuerſia et idẽ erit deus vt quilibet talis in iudicio illo vere dicit reple tus ſum ego fortitudine ſpirit⁹ dñi in iudicio. Et q; omnibus ſufficiẽs erit ſancti viri omnia infortunia fortiffime ſuſtinerũt. ſicut apłs dicit ad hebreos. xi. Sancti per fidẽ vicerũt regna &c. ſequitur fortes facti ſunt in bello. **E.** Secundo dico q; ad virũ fortẽ pertinet p̄ſpera equanimiẽ tollerare: nõ vt quidã faciũt cũ eleuãtur in altuz qz negligunt ſemetipſos: et quo ditiores fiũt tanto inopie et paucitati magis ſtudent. putantes ſe ſolis diuitijs poſſe fieri fortes iuxta illũd Proverb. Subſtãtia diuitis vrbs fortitudinis eius. Sed reuera opinio eoz nõ eſt ſana qz dicitur Ezechi. 30. melior eſt pauper ſanus et fortis q̄ diues imbecillis et flagellatus malitia ſc̄z tenacitatis et auaritie: et non ſolũ cum illo genere proſperitatis fiunt hoĩes ſui ſtatus et preteritozũ m̄iores: ſed et cũ honoribus et cõcupiſcentijs & ceteris oĩbus que in opinione n̄ra chara ſunt. ſed precio villa et a recto fortitudinis tramite abſtrahunt ſicut dicit Seneca epifſola. 83. et ideo vir fortis debet in hĩs omnibus ſeiſpſum fortiter moderare. ã omni delectatione et concupiſcentia vt ſeiſpſum regere ſciat Ecclia. v. Ne ſquaris in fortitudine tua concupiſcentiã cordis tui. et maxi me illã que ex honoris proſperitate prouenit.

Lectio. lxx.

Quinititur mendacijs / hic paſcit ventos:
idem autẽ ipſe ſequitur aues volantes.

- H**ec eſt pars parabole precedentis. Potẽt autẽ diſtingui et conſtinuari textus ſic. Poſtq; oſtendit ſapiens q̄tum valet exercitium: hic docet q̄tum nocet linguoſi et mendacis hominis vitium. **A.** Unde ad litterã mendoſi et falſidici cuiuſmodi ſunt omẽs adulatores et detractores paſcunt ventos. i. vanos homines qui bene ventũ dicũtur quia vanitas ſubito eleuat eos & ſubito deprimit Job. Hũ quid ſinem habebunt verba ventofa? Aduertendũ autẽ. duo eſſe genera hominũ que paſcuntur vento. ſcilz Proſperitas prelatorum. Vanitas mundanorum. Aeraciter em̄ oĩs mendosũ paſcunt ventos. i. viros in dignitatibus p̄ſtitutos et ſup. alios eleuatos. Et hoc eſt quod d̄ Hieremie. xij.
- D**es paſtores tuos paſcet ventus.
- B.** Nam cõmuniter videm⁹ inter prelatos q; vix aliquis eis placet niſi cum refert ſiniſtra de alijs aut blanditur aliquid cum fecerit. tũc fit carus: Narrat Sidonius libro epifſolarũ zep̄la prima quã miſiſ anthonio conſultit per tales verſus.

Cum iuuenem super astra iouem natura locaret

Susciperetq; nouus regna vetusta deus.

Certare suū venerari numina numen:

Disparibus modulis par cecinere melos

Hos inter chiron. ad plectra sonantia saltans:

Flexit inepta sui membra facetus equi.

Semiuir audiri meruit multūq; placere

Quāuis hinnitum dum canit ille daret.

Sic vos o cesar etc.

Cault dicere q; sic est de imperatoribus et prelatiis et complacētis eorum sicut fuit de ioue. Ille autē primo eleuabatur in celū: et cū oēs muse et chitare chitariste et tibicines venissent vt facerent coram eo melodiam: affuit inter eos quidā nomine chiron. semiuir ideo dicitur quia media pars eius est homo et alia media pars equi. Et quis optime et artificiosissime oēs cecinissent iste tamen cū hinnitu et saltu vnico plus ioui placuit q̄ oēs alij. *L.* Et vere sic est de multis nobilibus: nā quātūcūq; habuerit copiam bonorū virorum et predicatorum et aliorum. qui eis velint pfallere artificiose et scientifice laudes dei: verba deuota et consimilia non sapiūt eis. Sed accedat vnus falsus adulator: plus placebit cum vno risu adulatorio et ad modum equi risus ficto q̄ centum modulatores boni et consiliarij viri. Et isti dicuntur semiuiri et non viri q; ad modum equi flexibiles sunt: et velocissime conuertūt se ad omne illud per quod vident se magis adulatione posse placere. Unde de abundantia istius venti adulationis in ecclesia et motu velocissimo adulatoriū dicit Hieremie. iij. Ventus viens in vijs que sunt in deserto. Et sequitur. ecce quasi nubes ascendet et quasi tēpestas currus eius velociores aquilis equi illius. *D.* Secundo dico q; pascitur vento vanitas mundanorū quā ille qui laborat et nihil recipit pro mercede dicit pascere ventum nil valet. ille labor quē premia nulla sequūt. Talis enim est omnis labor mundanus et omne quod mundus promittit. q; hec est mundane vanitatis stabilitas vt qui tenet eam. quasi qui ventus tenet. Prouer. 27. Ad hoc cōcordat Hieronymus. Hoc inquit non solum habet mūdāna gloria q; suos amatores contēnit sed et suos diligit contemptores ad modū vmbre quā nemo potest effugere nec sequendo attingere. Unde mundane vanitates quasi somnia extollunt imprudentes quasi qui apprehendit vmbra et sequitur ventum. Ecclesia sicuti trigesimoquarto.

Sequitur



Lectio. lxxi.

Qui congregat in m: esse filius sapiēs est: qui autem stertit estate: filius confusionis

Postquod ostendit quantum nocuum sit vitium adulationis: in mensuris dicitur. Sic declarat quantum proficuum sit provisionis studium: et illud pretactum est etiam ibi. Vade ad formicam o piger.

A. **Q**uantum igitur ad presens est notandum quod duo sunt in presenti tempore que congregare debemus scilicet.

Opera meritoria per exercitationem

Peccata preterita per recordationem.

Exercitatio siquidem facit consuetudinem et consuetudo virtutem.

Secundum quod per oppositum patet de vicio iuxta illud allani.

Ham medicina silet ubi morbi causa senescit

Hec morbi veteres moli mīa tarda requirunt

Primo dico quod congreganda sunt opera virtuosa per exercitationem. Unde cassiodorus libro secundo epistolarum. Epistola. xxij.

Si gloriosus est posteris civitas facultates extendere. Quod presertim et nos debemus hereditarias virtutes augere: et Seneca epistola. 100.

Algamus et nos ut bonus pro familias nos faciamus maiora qui recepimus minora. a nobis hereditas virtutum transeat ad posteros.

nunc multum adhuc restat operis multumque restabit. sic nulli nato post mille secula precludetur occasio aliquid adhuc adijciendi hec

Seneca. Unde ecclesia. xxxi. dicitur. Laboravit dives in congregatione substantie et in requie sua replebitur bonis suis. Laboravit pauper in diminutione victus et in fine inops fit. Dicit enim philosophus. v. politicis capit. quarto. quod populus optimus in civitate est ille qui est terre cultivus propter tres causas.

Primo quia cum semper occupentur non machinantur malum nec studet ad insurgendum. Secundo quia non concupiscunt aliena sed delectabile est eis occupari circa propria. Tertio quia magis lucrum appetit quam honorem. Et ideo dummodo nullum prohibeat eos operari sustinet omnia infortunia ut possint ditari. sic viri sancti quod diu virtutibus occupantur non machinantur malum. aliena non concupiscunt. honores postponunt ut possint in celis divitias congregare. B.

B. Secundo congreganda sunt peccata preterita per recordationem ut statim penitentiam tollantur et virtutes anime confortentur Ecclesia. 30.

Miserere anime tue placens deo et contine et congrega cor tuum in sanctitate eius et tristitiam longe expelle a te. Sed reuera multi tantum cor suum dispergunt in rebus particularibus ad nudum pertinentibus quod non valent eis congregare seipso: prosequere sicut patet.

Lectio septuagesima secunda.

Benedictio domini super caput iusti. Os autem impiorum operit iniquitates. Memoria iusti cum laudibus: et nomen impiorum putrescit.

Postquam sapiens ostendit quantum malum sit quod mendax opas-
tur: hic docet quod sit premiū quo verax premiatur. Et diuiditur in
duo. Primo ostendit: quod iustus radicitur, secundo quod malus cito cor-
rumpitur: quia nomen impiorum putrescet. Eadem enim quod vulne-
ra tunc sunt perniciosissima si simulata sanitate putrescunt et exte-
rius quasi sana se claudunt. Sic reuera falsi detractores et adula-
res de quibus ad litteram hic loquitur sapiens, quo magis claudunt
et tegunt malitiam exterius pulchris verbis: eo grauius fiet vene-
num eorum cum fuerit propalatum. Unde marcialis cocus libro ter-
tio ostendit quod omnis detractor pro principio habet atque loquitur
ut protestetur, se de nullo male velle loqui: Et sic certe os impiorum
operit iniquitatem, et ideo nomen impiorum putrescet. Unde in per-
sona talium et fautorum suorum dicit Psalmus. Putruerunt et corrupte sunt
cicatrices mee a facie insipientie mee. et Ecclesiastici, xli. Nomen im-
piorum delectabitur. Nam tales frequenter cum fuerint in malitia sua
deprehensi non audent etiam cum queritur dicere nomen suum sicut
nec Quidius postquam offenderat Cæsarem non audebat suis in episto-
lis quas de exilio amici scripsit nomen proprium nominare. Sed sic
semper salutando scripsit ad amicum scis charum nominis veri esse
locum. Curam igitur habe de bono nomine, hoc enim magis per-
manebit tibi quam multi thesauri. Ecclesiastici, 41. B. Quātū igitur ad pri-
mum dicit benedictio super caput iusti. Ubi notandum quod quatuor
sunt genera hominum qui quasi ex consuetudine benedicuntur. scilicet
Principes regnaturi.
Bachalarij incepturi.
Mulieres copulande.
Virgines profitende.

Primo benedicendi sunt principes regnaturi et hoc tam principes
seculares quam sacerdotes: quia quilibet talis a populo benedicitur ut
esset pietas in rigore, quia Proverbio, 12. dicitur. Qui prouus est
ad miserandum benedicetur in populis, dicit enim Psalmus, 7. politis
eorum quod ad hoc quod princeps aliquis vel rex sit a subditis bene dilectus
oportet quod sit mitis omnibus et nulli durus et maxime illis qui primo
fuerunt amici si tamen sint virtuosus: cuius causa est quia amici semper
sperant magna beneficia ab amicis sublimatis et cum non recipiunt
magis indignantur et plus detrahunt quam si vnquam huiusmodi sperasset:
sicut de Herone patuit. Hic enim in puero tam bonus erat et tam mi-
tis quod etiam Sene. de eo libros scripsit de clemencia: Sed post per for-
tunam nimium eleuatus in tyrannidem lapsus est intantum ut etiam in
sibi charissimos ignominiose desereiret: sicut quod ait Suetonius de
vita Cæsaris similiter et Boetius, vñ. Iusto, de summo bono. Sepe per
honores quorundam mutantur mores et quos ante glufiatos cha-
ritate hucrunt postquam ad culmen honoris peruenerunt habere amicos
despiciunt: sed ipsi non aduertunt quod hereditas ad quam festinatur in
principio in nouissimo benedictione carebit. Proverb. 20. Et maris
me illa per que crudeliter festinatur ad tyrannidem in amicos nunquam po-

A.

B.

terit diu stare sed cito habebit maluz finem Sicut de quolibet dicit
Quidius de tristibus Epistola. xxxvij.

Uilia qui quondā miseris alimenta negauit

Hunc mendicato pascitur ore cibo.

Passibus ambiguis fortuna volubilis ~~errat~~ . ~~errat~~.

Et manet in nullo certa tenaxq; loco

Sed modo leta manet modo vultus sumit acerbos

Et tantum constans in leuitate sua est.

¶ Et ideo boni principes et prelati habent parcere subditis ⁊ debel-
lare supbos vt dicit Virgilius eneid. vi. et recitat Augusti. quito.
de ciuitate dei cap. ij. qz sicut erga malos rigor est regib⁹ necessarius
sic pietas et clementia erga bonos et humiles: vt benedictionē dei ⁊
populi cōsequant^r Unde ad tales secūdi Reguz. ij. of. Benedicti vos
a dño: qui fecistis miam. **L.** Secūdo dico qz benedicuntur bacchala-
rii incepturi vt videlicet in oibus dictis catholicis bene dicētes eter-
nam benedictionē cōsequant^r: Iste mod⁹ apud antiquos Romanos
exordiu primū sumpsit qñ consules creabantur vt notat Boeti⁹ lib.
ij. de consolatione. Tunc em̄ ille qui nobilitor erat. Orator in laudem
consulum cōmendationes multas disseruit sicut et ipse Boeti⁹ fecit
qñ duo filij eius vno die consules facti sunt In illud Thob. vi. Bene-
dictionez in filijs consequaris. Hec autē bñdictio datur hys diebus
vt preseruet ab errore. Nā inter nouitates diuerfas nunc currentes
vir aliquis doctoꝝ sine lapsu erroris subsisteret: nisi prius bñdictōe
insigniretur. Nā per illā firmat: ne in errores aliquos prolabatur:
Ecclesi. iij. Benedictio patris firmat domos filiorum. Est autem fir-
matio ista necessaria in filijs p benedictionē propter istā cām. Nam
oēs hoies nāliter sunt cupidi fame ⁊ honoris ⁊ maxie clerici. Ne iḡ
incidāt in errores ex nimio appetitu honoris ante q̄ incipiāt bene-
dicunt ne errent: qz qui non acceperit: in vano aiam suaz hic accipiet
benedictionē a dño alt. ps̄. **D.** Tertio benedicunt mulieres copulā
de vt cā prolis sit in amore. sic em̄ precepit angelus Thobie sexto.

Accipies virginē cum timore dñi: amore filioꝝ magis q̄ libidinis
ductus vt in semine abrahe benedictionē in filijs cōsequaris. **D.** au-
tem amor prolis necessario esse debeat patz per magistrū in. iij. sen-
tentiarū distinct. xxxi. vbi dicit qz cum coniugiu ordinatum sit in re-
mediū et etiā propter prolem procreandā. quicunq; alia de causa vt
videlicet cā libidinis vxori coniungit actu matrimoniali mechus etia
vxoris proprie dici potest: qz ex quo sola libido est in causa non cura-
ret cui se magis cōiugeret ista vice. Sed coniugia hys diebus nō sūt
hac intētiōe vt dicit. Hugo de sancto victore. ad sociū volētē nubere
Ducitur (inquit) hodie non cā fornicationis vitande sed luxurie: nō
cām prolis sed pecunie. et peius est inter xp̄ianos q̄ paganos quia
scdm Solinū. que pulchre sunt mulieres sine dote dant^r quas autem
forme dedecus premit parētes emūt dotibus quib⁹ tribuātur. Sed
inter nos siue pulchre sint siue fede sp̄ prim⁹ respectus est ad dotez.
vnde Marcia Lathonis filia iunior: cū quererēt ab ea cur denuo nō

nuberet respondit Non (inquit) iueni virum qui me magis velit quam mea. Optimum igitur et magis salubre coniugium est quod non auaritia pericillat et quod luxuria non copulat sed intentio perdis adiuvat quia alias coniugium diu manere non potest sine infortunio nec benedictionem meretur a domino Psalm. Dilexit maledictionem et noluit benedictionem. **E.** Sed posset esse dubium quia ex quo ad tenendam intentionem de prole procedenda promittitur benedictio coniugatis. cur benedicuntur minime secundae nuptiae sicut primae: Responsio propter significationem. significat enim coniugium viri et mulieris copulam christi cum ecclesia. et quia una debet esse sponsa scilicet ecclesia unus sponsus scilicet christus. Ideo mulier quando accipit secundum virum fit una duorum et cessat significatione prima: Sicut si unus vir accipiat plures mulieres propter hoc non debent omitti benedictiones cum christus potuit habere multas sponas quibus una ecclesia non potuit habere multas sponas: secundum Thomam. **F.** Quarto et ultimo benedicuntur virgines contra seculum. ut deo seruiant cum timore casto: ut sic virgines virginis filium gratissime semper colant. Unde in signum status et altitudinis huius consecrationis apud romanos virgines de veste consecrate sole inter ceteras mulieres si laberentur in stuprum morte plectebantur ut dicit Augustinus. de ciui. dei cap. v. Et nullus (inquit) alius actus. illicitus concubitus. aut adulterinus apud eos nisi virgines sacerdotes detectas. adulteras tamen feminas quibus damnatione. nulla tamen morte plectebant. Maius autem stuprum Ilye matris romuli quam helene fuit iudicatum: quod grauius erat diuinum quam humanum cubiculum violare. An et solis sollicitatoribus monialium in lege nostra excommunicatio est annexa et nulli alteri actui venereo cuiuscumque ordinis sit aut status. Haec mirum si status virginalis sit nobilis cum filius dei virginalem aulam velut statim omnium optimum primus elegit virginem scilicet benedicas: de qua dicit Luce primo per angelum: benedicta tu in mulieribus. **G.** Dicit Solinus de mirabilibus mundi lib. i. quod est mirabilis eminentia cuiusdam montis quam solam cum diluualis erat diruptio et cum vniuersa deus obduceret humido inaccessam reliquit haec eminentia montis fuit benedicta virgo quam peccatum actuale inter omnes solam attingere non potuit propter altitudinem status perfecte virginittatis que in ea viguit. cuius exemplo omnes virgines que nunc in ecclesia consecrantur domino famulantur in status cacumine velut montes de quibus dicit Daniel. iij. Benedicite montes et col. domino. In hoc etiam monte. i. virgine gloriosa ratione sue eminentie status virginalis secundum quod in figura dicitur. Genesis. viij. de archa domini primitus post diluuium. dominus quasi in sicco et arido loco requieuit: quia solam illam non attingebat actuale diluuium peccatorum sed inaccessam reliquit ut archa ibidem requiesceret. Super illum etiam montem archus celestis primo sedit et federis signum sumpsit. De quo Ecclesiasti. xliij. Vide arcum et benedic qui fecit illum: valde spectosus est in splendore suo. Quilibet igitur caueat ne se immiscere audeat. impudice cubiculo summi dei: ex quo pagani hoc summum flagitium arbitrantur.

Lectio .lxxij.



Sapiens corde precepta suscipiet: stultus autem labijs. Qui ambulat simpliciter ambulat confidenter: qui autem deprauat vias suas manifestus erit.

Postquam Salomon superius ostendit quod iustitia liberat ab infamia peccatorum: hic ostendit quod ipsa liberat a stultitia mala morum. Et diuidit in duo. Primo ostendit quod vere iustus hinc obseruantiam mandatorum. Secundo quod non solum habet gestus modestiam, sed etiam verborum ibi. **V**ena vite. De quo postea. **A.** Et notandum quantum ad textum premissum quod sapiens corde precepta suscipit et non ore tantum, id est propria operatione quia aliter non sunt vere sapientes reputandi iuxta illud Proverbiourum, xiiij. In corde prudentis requiescit sapientia et in doctos quosque erudit tunc: enim apte potest alios erudire cum ipsemet fuerit sapiens corde: secundum Gregorium sexto moralium, ille enim bene loquendi facundiam percipit qui sinum proprium cordis per recte viuendi studia extendit: nec conscientia loquentem impedit cum lingua vite bonitas antecedit hec Gregorius. Bene igitur in rei veritate dicit Salomon sapientia prudentis in corde ipsius, ut intelligatur sic, quod sapiens communiter non est garrulus sed illud quod nouit retinet in corde et non totum comunicat. Fatuus autem et presumptuosus per oppositum statim omnia que scit comunicat. **B.** Dicit enim macrobius Saturnaliu, 3. quod vinum quicumque forte si ponatur in vase semipieno virtus eius simpliciter euaporat nec plus retinet de fortitudine sua quasi totum vas esset contractum. Si autem plenus fuerit vas clausum et obturatum, vinum manet incorruptum nec eius fortitudo euaporat. Sic est inter vere sapientes et perfecte et semisapientes qui primi in corde retinent sapientiam et alij modicam quam habent etiam nolentibus audire velut vas contractum effundunt Ecclesiasti, xxi. Cor fatui quasi vas contractum et omnem sapientiam non tenebit. Dicit Quidius, ij. de remedio amo, quod aliquando contingit quod aque torrens, angusti et parui altius vadit et erumpit vna hora quam aqua magna fluminis in magno tempore. Unde dicit sic metrica.

Flumine perpetuo torrens solet altius ire

Illam tamen breuis, ista perhennis aqua. **Et.**

Sic est de sapientia in viris perfectis et in imperfectis: perfecti enim sapientes habent sapientiam et scientiam admodum fluminis Ecclesia, 24. in persona talis sapientis dicit. Ego quasi fluvius doctus et sicut aque ductus exiit de paradiso: quod sicut fluvius inter metas certas se ita sic verba sapientis ut dicit Seneca epistola, xxvij. ad Lucillum. Sicut vnda fluminis non torrentis mature fluere debet: verba et cum necesse fuerit mature proferri malo (inquit) quod procedant non quod fluant. **C.** Sed secus est de semisapientibus illi enim parum sapientiam quam habent more torrentis altissime euomunt et nihil ad intra in corde relinquunt. Et non statim desiciunt sicut

torrens. unde Proverb. 18. de tali sapiente dicitur. Aqua profunda
 verba ex ore viri ⁊ torrens redundans fons sapiētie. Et in Psalmo.
 De torrente in via bibit: propterea exaltabit caput. Dicit Augusti-
 nus. 18. de civitate dei capitulo tertio ⁊ in multis alijs locis eiusdem
 libri q̄ loquacitas tñi. abominabatur apud antiquos q̄ arcebatur
 a sacrificijs templorum. Unde in singulis templis ponebatur ante
 fores imago Iſidis vel Sarapis: digium ad os applicantis: ad mon-
 strandum q̄ nullus loquax aut garrulus presumeret se secretis sa-
 crificiorum miscere: quod si contingeret morte sine misericordia ple-
 cteretur. q̄ tomagis igitur viri et veri dei cultores decet esse rari ser-
 monis. sicut Job consuluit. Attendite (inquit) me et obstupesce-
 te ⁊ supponite digium ori. quia Esa. dicitur. Populum imprudē-
 tem non videbis: populum alti sermonis non audies in quo non est
 sapientia. Sequitur in textu. Stultus ceditur labijs quia ad litte-
 ram pena est stulto verba sapiētis audire. Semper enim vellet stul-
 tus loqui ⁊ nunq̄ audire ⁊ si non prebeatur sibi audiētia semper im-
 pedit alios q̄tum potest. **D.** Dicit enim Macrobius Etio. Satur-
 nalium. q̄ hec est conditio invidi q̄ sic coram eo loquatur sapiens il-
 lud quod ipse non nouit statim obstrepando fabulas / alias preter
 propositum introducit: vt prohibeat sic cautelose ea narrari que so-
 lent narrata laudem generare. Unde in tali casu bonum ⁊ optimum
 remedium est vt talis cedatur labijs suis: ⁊ permittatur cōplete di-
 cere cum bona audientia: ⁊ sic nunq̄ melius confandetur q̄ ex fatu-
 tate proprioꝝ labioꝝ. quia stultus si habeat audientiam opti-
 me concludet sibi ipsi. ⁊ hoc est quod dicit Marcialis cocus lib. pri-
 mo ad Meuolū presumptuosum qui semper volebat loqui dum alijs
 loquerentur et tamen nunq̄ sibi prebebatur audientia. Unde
 dicit sic. Cum clamant omnes neuole cur loquerer. Hac ratione pos-
 test cognosci nemo disertus. Ecce tacēt omnes nunc loquere neuo-
 le. Quando alij loquebantur semper cum eis loquebatur vt videret-
 tur aliquid scire: quando autem habuit silentium nihil voluit dicere
 ne videretur ignarus. Et ideo Marcial. sibi volebat dare audiētiā
 vt omnibus appareret q̄ bene concluderet sibi ipsi. Ecclesiastici.
 Labia insipientis precipitabunt eum ⁊ initium verborum eius stul-
 titia ⁊ nouissimum oris eius error pessimus. **E.** Aliter intelligitur
 iste textus q̄ stultus ceditur labijs non proprijs per confusionē nec
 alienis per inuidiam sed predicatori per gratiam. Juxta illd̄ psal.
 Ecce loquetur in ore suo ⁊c. Frequenter enim sermo sapientis percu-
 tit et reuocat ab errore etiam nescientes. Concordat ad hoc Plato
 Sicut allegat Seneca quemadmodum (inquit) si apis pungēdo in
 vulnere aculeum reliquat non statim ex eo membrum tunet: sed pro-
 cedente tempore relictus aculeus penditur ex tumore: sic sapiē-
 tia sine doctrina et si audita non statim capiat effectuz non ideo cre-
 dēdum est auditorem omnino vacuum. recessisse quia maturo tem-
 pore cum minime putatur admodum seminis manifestatur. Pro-
 uerbio. Doctrina stultozum fatuitas: cor sapientis erudiet eos et

nuc.
loquere.

A.

D.

S.

E.

f

labijs addet gratiam fauis mellis: quia sub verbis mellicis predicator admodum spiculum sue punctiois transfundit. Sequitur in textu. §. Qui ambulat simpliciter ambulat confidenter: id est sine fraude vel: id est humiliter non in statu alto et dignitate quia talis non quod uiuit confidenter: id est sine fraude. Duo enim impediunt hominem ne posset confidere multum in illis cum quibus tractat et conuersatur. scilicet.

Et multis uelle honorari.

Multum uelle timeri.

Et ista duo eliciuntur ex tertio Saturnalis Macrobij: libro primo, et ex Seneca in prouerbijs.

Ista enim appetuntur ab hominibus ambulantibus in hac uita, ideo non confidenter incedunt.

Primo enim appetit honoris nimium facit homines non confidenter cum suis familiaribus incedere. Dicit enim Macro. ubi supra. vñ (inquit) putas illud. euenisse prouerbijs: tot nobis hostes fore quot seruos: nisi quia non potest amor serui cum honore nimio officio exhibendo. concordare. Cum igitur sine amicitia nunquam poterit aliquis esse securus et appetitus honoris in hijs quibus debemus conuiuere maxime concludat amicitiam ut ostendit Marcia. epigramatum. lib. 2. qui ad quemdam Sextum honoris ambitiosum sic dicit.

His te sexte coli uolebam te amare.

Parcendum est tibi quod te iubet colere.

Sed si te colo sexte non amabo.

Ideo talis non ambulat confidenter quis uideatur et quod secure satis incedat. puerb. xiiij. innocens credat de rebo astutus considerat gressus suos sapiens timet et declinat a malo: stultus transiit et confidit.

b

¶ Talis fuit rex Philippus de quo narrat Seneca qui cum potissimus foret dignitate et honore cum ad eum uenisset democharus inter ceteros legatos athenienses completa legatione pulchra rex gratulabundus quasi amicitie atheniensium credens dicit sic democharuro. Dic mihi (inquit) ueraciter quid facere possum quod sit atheniensibus magis gratum. Et ille. ueraciter (inquit) dicam te ipsum suspendedere. Ecce quod iste propter uerba pulchra amicitie ficte credebat et tamen fuit deceptus Hieremie decimo septimo. Maledictus homo qui confidit in homine. et ponit carnem brachium suum. Et hoc est quod quasi in summa dicit Quidius lib. quinto Metamorphoseos. Non bene conueniunt nec in una sede morantur. Maestas et amor. Unde de exitu talium sic fatue confidentium dicit Psal. Qui confidit in uirtute et in multitudine diuitiarum suarum gloriatur. etc. Alij et similes facti sunt illis. Secundo dico quod ubi est timor non potest esse confidentia et certa ubicumque est potestas et maestas ibi est timor.

Iuxta illud Seneca in prouerbijs. Res haec est et uerissima qui a multis timetur: multos timet. regibus peius est nihil quam seruentibus reuera quia isti singulos: illi uniuersos timet. Et idem Seneca secundo libro in tragedijs. Ista (inquit) natura constituit ut quicquid alius

non metu magnum est a proprio metu non vacet vana enim vanis ter-
 roꝝ sunt. Nunquid non ille pauide semper vixit / qui nunq̄ tan-
 tum de aliquo confidebat: vt ei ad radēdum pilos nouacula sineret
 gutturi applicare vt notat Suetonius de vita Cæsaris. Isti non am-
 bulant simpliciter: igitur nec cōfidenter: sed qui humiliter ambulat
 simplicitate preditus ambulat confidenter. De quo Hieremie deci-
 moseptimo dicitur. Benedictus vir qui confidit in domino. et erit do-
 minus fiducia eius. Sequitur nō timebit cum venerit estus. Sequi-
 tur in textu. Qui autem deprauat vias suas manifestus erit. Vias
 suas deprauat qui aliud habet in corde et aliud dicit in ore: secundus
 Jacobum de Iosanna cuiusmodi sunt omnes simulatores et falsi hypo-
 crite: Unde de talibus videtur esse sicut de aubus dyomedis de qui-
 bus narrat Solinus libro primo: q̄ semper in nidis habent duo fo-
 ramina vnus egressus versus orientem: et alius regressus versus oc-
 cidentem ita q̄ semper per vnā viam exeunt: et per aliam reuertū-
 tur. Sic hypocrite in principio factorum suorum egrediuntur per viā
 virtutis quia principium eorum simulant fandari in deo sed p̄ aliam
 viam reuertuntur in regionem suam. Matth. secundo. Unde Grego-
 rius libro secundo moralium. Duabus (inquit) vijs peccator terraz
 ingreditur quando dei est quod facit in opere: et mūdi quod querit in
 cogitatione. Ideo Ecclesiastici tertio dicitur. Cor ingrediens duas
 vias non habebit successus: et prauum cor in illis scandalizabitur.

Sequitur
 Lectio. lxxiij.



Qui annuit oculo dabit dolorem: et stultus
 labijs verberabitur.

Iste textus exponitur de bilingui qui duplicem ges-
 tum habet vnum in loquela. alium in nutu. Et isti ad lit-
 teram causant inter homines dolores magnos et multas dissentio-
 nes. A. Dicit enim Solinus de mirabilibus mundi libro primo. q̄
 in Sardinia nascunt homines geminas habentes pupillas in vtro-
 q̄ oculo et quęcūq̄ irati inspexerint interimūt solo visu. Sic falsi
 detractores et bilingues sunt inter homines omnis causa mali et
 non solum mortis mentalis sed etiam corporalis. Nam secundum
 Au. gellium libro decimo septimo. Hi sunt inimici pessimi tristes cor-
 de et leti fronte de quibus dicit Psalmista. Qui oderunt me gratis
 et annuit oculis dabunt dolorem.

Est autem notandum pro materia lectionis quātum ad illud quod
 dicit. Qui annuit oculo dabit dolorem quod multi multipliciter do-
 lent.

Quidam dolent quasi mulier cum virum mortuum lachrymatur,
 Quidam vt puer cum ridens verberatur.

Quidam vt famulus cum lugens flagellatur

Quidam vt catulus cum dño lamentatur

Primus dolor est falsitas amicorum.

Secundus cupiditas inuidorum

Tertius sanitas peccatorum.

Quartus fatuitas mundanorum.

B. **B.** Primo dico q̄ quidam dolent et isti sunt falsi et ficti amici qui se mulant se dolere de infortunijis amicorum: de quibus tamen letant. sicut mulier de morte viri de qua tamen summe delectatur sed in presentia hominum lachrymantur. De tali paliatione falsa luctus. dicit Marcialis epigrammatum libro quarto. q̄ mulier si non potest lachrymari tenet se aliquibus diebus in camera quasi lugens. lugere ne forte deprehendatur ab alijs q̄ lugere non posset. Unde sic dicit Metrice

In tenebris sedet vt videatur flere maritum.

3. Amissum non flet gellia sola virum.

Siquis adest iusse profluiunt lachryme.

Et subdit idem Marcialis. Ille dolet vere qui sine teste dolet. Unde mulieres de quibus maxime videntur plangere exterius cum ad secretiora inter se veniunt faciunt derisiones et risus vt verum sit.

Proverbiorum illud decimoquarto. Risus dolore miscebitur: et extrema gaudij luctus occupat. Tales sunt omnes dolores falsorum amicorum. Nam vt dicit in extrema parte epistoliarum. Falsi amici pro consilio adulationem prestant: et hec sola inter eos est contentio quis eorum blandissime fallere possit. Unde quilibet eorum talis est vt dicit Psalmist. Cuius maledictione os plenum est sub lingua ei?

L. labor et dolor. Sedet in insidijs etc. Secundo dico q̄ quidam dolent vt puer cum ridens verberatur. et iste est dolor siue duplicitas inuidorum sicut quando falsi amici de infortunio aliorum gaudent ore et letantur corde. Juxta illud Job sexto. Vestra verba dolore sunt plena. sic inuidi de fortuna bona aliorum letantur exterius sed interius maxime dolent. vt dicit Quidius Metamorphoseos secundo de descriptione inuidie.

Pallor in ore sedet macies in corpore toto.

Et subditur. Risus abest nisi quem visi fecere dolores. Tunc enim exterius ridet sicte cum interius summe dolet: corde sic ridet puer cum verberatur. vt quasi adulando videatur magistrorum facta ap probare. de quibus summe contristatur interius et exterius dissimulat quasi non doleret dicens illud Proverbiorum vigesimotertio.

Verberauerunt me sed non dolui: traxerunt me et ego non sensi. Et reuera charissimi istud est magnum genus doloris iterius dolere et exterius continere: quis ille summe dolet qui quod dolet non hominibus sed deo commendat scilicet cordi proprio et soli deo secretum tenendo. Sed quid? dicit Seneca in proverbijis. hanc conditionem inuidus habet et ideo dolor eius est sibi maximus. Nam ipm inuidum

continue macerat qz opera bona odit et quantum potest extenuat. Insuper vero quous potest dilatat: et auget et maxime in hijs quos magis videat virtuosos et gratiosos. Unde cum quidam quereret qui esset ille qui mundos et de suo statu volentes non haberet. Responsum est sibi qz ille qui nihil de magnis habet et nihil magnum gessit. **D.** Tertio dico qz quidam dolent vt famulus cum lugens flagellatur et iste est dolor qui sanitas dicitur peccatorum: quia sicut bonus seruus cum deprehenditur in maleficio dolet exterius et interius: quia timet perdere seruitiū. sic vere penitens interius et exterius dolet: sustinet tamen patienter flagella vt per recognitionem culpe et patientiam discipline reuocet amorem dominorum. De tali dolente. Ecclesiast. secūdo dicitur. in dolore sustine et in humilitate tua patientiam habem⁹. qz secundum Bernardum epistola. lxxij. Quid leue onere qd non solum non te onerat sed portas omne quod tibi portandum imponitur mirū opus nature est. Unde grossescit materia inde sarcina leuigatur: et quantum addit in massa tantum. deficit in pondere: Sapientie. 18. Sapientia autem hos qui se obseruant a dolorib⁹ liberabit. **E.** Quarto et vltimo dolent quidam vt catulus cuius minimum lamentatur et hec est fatuitas mūdānorum. Dicit enim philosophus qz canes naturaliter diligūt adeo sibi a fectos domino vt etiam post mortem eorum a cibis abstinentes deficiant fame spōte. taliter solebant dolere mulieres in die vt dicit Solinus lib. secundo et Valerius lib. ij. capt. de institutis indorū. Que flammis virorum vltra humanū modum se ingesserūt: contra quas dicit valerius ibidem et allegat nassilienses qui diem funeris sine planctu aut victu sed in conuiuio finerunt. et Solinus vbi supra apud plurimos inqt luctuosa sunt principia leta autem funera vt quasi exempti doloribus gaudijs prosequantur. Sic et nos de morte non debemus dolere sed totus dolor noster debet esse in puero quando scilicet peccator per penitentiam debet filium concupiscentie conceptum per gratiā a concupiscentia liberare. Dole inquit sacra scriptura et satage filium syon quia cōprehendit te dolor sicut parturientium.

Correctio. lxxv.



Vna vite os iusti: et os impiorum operit iniquitatem. Odium suscitatur rixas: et vniuersa delicta operit charitas. In labijs sapientis inuenitur sapiētia. et virga in dorso eius qui indiget corde. Sapiētes abscondunt scientiam os autem stulti confusioni proximū est. Substantia diuitis vrbis fortitudinis eius. pauor pauperum egestas eorum. Opus iusti ad vitam: fructus autem impij ad peccatum. Vna vite custodienti discipli-

nam. qui autem increpationes relinquit errat. Abscondunt odium labia mendacia. qui profert contumeliam insipiens est. In multiloquio non deerit peccatum qui autem moderatur labia sua prudentissimus est.

- C** Postquam superius docuit sapiens quod iustus habet obseruantiam mandatorum. hic ostendit quod non solum habet gestus modestiam sed verborum. Et diuiditur in quattuor secundum quattuor conditiones que requiruntur in loquela cum sibi sapientis. Primo enim debet habere in intentione utilitatem. Secundo debet habere in tempore oportunitatem. Tertio debet habere in veritate profunditatem. Quarto debet habere in charitate soliditatem.
- A** Quantum ad primum dicit vena vite os iusti. vena enim in viuo homine sit tangatur, aculeo statim fluit. et hoc signum est vite. sic penitens quod cito predicatioe verbi dei pungitur statim fluunt sibi peccata per oris confessionem. Et tunc habetur de eo in fallibile signum vite. hec est vena de qua habetur. Proverb. 5. Sit vena tua benedicta et letare cum muliere adolescentie tue. **B** Quantum ad secundum videlicet temporis oportunitatem. dicit: Sapientes abscondunt scientiam. ideo non loquuntur enim nisi tempore opportuno. Dicit enim Alanus in anti-claudiano quod dea sapientie videlicet prudentia quando in consilio et cetera deorum apparuit in manu dextra virgam oliue florentem et fructificantem. baculabat: per quam pacem vbicunq; fecit. In alia vero manu portauit stateram vt congruentiam temporis et persone bene libraret. priusquam pacem pronunciatet. Sunt autem ista in figura prudentie quod sicut ad prudentem pertinent verba prudentie et pacis signata per oliuam. sic etiam requiritur vt sint trutinata et librata vt congruentie temporis et persone adaptentur quasi duobus brachijs equilibre: alter talis non est dicendus sapiens. Unde Macrobius libro. 3. Cum Socrates inquit in iuuio dicere aliquid rogaretur respondit Que pars et locus et tempus exigunt non sapio. ea autem que ego sapio nec loco nec tempori conueniunt. Et ideo dicit commentator nihil tam philosophie cognatum quam locus et tempus adaptare sermones Ecclesiastici vigesimo primo. Verba sapientis statera ponderabuntur. Aliter exponitur textus iste de predicatore qui semper intendere debet utilitatem proximi non curiositatem sermonis ex quo confusio laudem possit. quia sicut dicit Augustinus secundo de ciuitate dei capitulo. xxxi. Doctor sic debet attendere quod non sit nimis curiosus in modo et forma predicandi. vt videlicet sapientiam suam nisi ad utilitatem proximi non effundat.
- D** Quantum ad tertium videlicet veritatis profunditatem dicit abscondunt odium labia mendacia: quia vnum loquuntur et aliud faciunt vel intendunt. de quibus dicitur in Psal. Delictum oris eorum sermonem labiorum suorum comprehendunt eos. Quantum vero ad quartum quod sapiens debet habere in charitate soliditatem vt

Proverbiorum Salomonis. C. 10.

est in multiloquio non deerunt peccata: quia secundum glosam semper est aut dolositas aut falsitas aut ociositas aut etiam inhonestas. Et communiter ista quattuor insunt multiloquio simul. et ideo non decet sapientes esse multiloquos. vnde Marci. Nolite multum loqui sicut ethnici. putant enim quod in multiloquio suo exaudiuntur et hoc est signum magnum defectus virtutis vel moralis vel naturalis vel vtriusque. quod sicut triplex hominum genus solet in multiloquio peccare/videlicet pueri: nimis senes: et mulieres. Sic omnes loquaces. aut sunt indocti sicut pueri aut obstinati in vitijs sicut senes: aut effeminati sicut voluptuosi. Exemplum de primo. E. Dicit enim Johannes pollicarius libro. 7. Nequid inquit puerilis etas didicit totum de philosophie sinu erutum putat: paratus de lana caprina contendere quod quis forte contradicat veritati pertinaciter tamen cum multiloquio reluctatur. Exemplum quo ad obstinatos senio victorum. Dicit Augustinus de ciuitate dei capitulo. 6. quod sacrificantes idolis antiquitus quando diutius ludos inhonestos complere non poterant sedebant in foribus templorum effigies per signa que complere non poterant per opera. sic turpissimi inueterati dierum malorum que facere non sufficiunt: per impudicos gestus et verba effigiare delectantur: audientes et confabulantes inhonesta. Quantum autem ad voluptuosos qui admodum mulierum sunt multiloqui patet. 7. politico: capitulo ultimo. vbi inhihet philosophus ne legislatores turpiloquiose committant. quia turpe loqui et turpe facere non multum distat. nec tales in ciuitate permittentur ad hoc autem conseruandum expedit. sicut dicit capitulo ultimo familiaritatem secludere seruatorum et maxime ancillarum: in quibus maxime vigent verba magis vilia.

¶ Sequitur.

¶ Lectio. 76.

Argentum electum lingua iusti: cor autem impiorum pro nihilo. Labia iusti erudiunt plurimos. qui autem indocti sunt in cordis egestate morientur. Benedictio domini diuites facit: nec sociabitur eis afflictio.

¶ Postquam ostendit que requiruntur in loquela cuiuslibet sapientis: hic ostendit quanta sit virtus in ore predicantis. Et diuiditur in duo. Quia primo loquela iustorum commendatur. Secundo cautela malorum denudatur. Vel sic. Primo facundia iustorum commendatur. Secundo malicia copatur. ibi Quasi per visum. ¶ A. Quantum ad primum dicit argentum electum lingua iusti. Vbi commendatur predicator: a tribus si sit bonus. quia sicut ex tribus experimentis eligitur argentum. v. ex albedine: flexibilitate: et sonitate. sic bonus predicator debet esse in verbis mundus. flexibilis et sonorus. Debet enim primo esse mundus a rubigine vt in vite sue superficie nil appareat impuritatis aut macule. Aliter enim in audientibus verba predica

toris risus: et non edificationes generabunt. Et quantum ad hoc dicitur Proverbio. xxv. Aufer rubiginem de argento et egredietur vas purissimum. Secundo debet esse in sermone flexibilis. ita quod ali quando alluciat per dulcia: et aliquando terreat per aduersa.

B. Dicit enim alexander in *q̄* de Mercurio nuncio Jouis quod virga quam in manu gerit non est aliquo colore vni formis sed difformis. quia vna pars est picea alia argentea: in signum quod eloquens non in extremis sed in medio esse debet non nimis mollis nec nimis durus in loquendo. Sic nec predicator verbi dei. ipse enim debet esse medius: vt aliquando se conferat ad rigida. aliquando autem ad mollia et placida. Job vigesimo sexto. Iustus et innocens argentum diuident.

Secundum conditiones et mores illorum quibus predicat. Juxta illud Quiddij de Ponto epistola secunda. Veta quidem lectus cecilianiano tristitia tristis. Conueniens operi tempus vt rumq; suo est.

C. Tertio debet esse in opinione sonorus scilicet quod vita sua benigna sit apud illos quibus predicat: sicut facundia sua. Nam videmus si vas fictile habeat os argenteum magis est turpe quam si simpliciter totum foret fictile. quia diuersitas materie impedit similitudinem atque sonum. sic eloquentia sine vita bona et fama magis offendit hominem moraliter defectuosum et magis malum: quam si tali eloquentia careret. Juxta illud Tullij in prologo veteris rethorice. Diu (inquit) me cogitante: tandem ratio ipsa me in hanc sententiam potissimam duxit: vt estimare sapientiam sine eloquentia non parum prodesse ciuitaribus. eloquentiam autem sine sapientia obesse plurimum: prodesse vero nunquam Proverbiorum vigesimo octauo. Quo modo si argento folido ornaueris vas fictile: sic labia tumentia cum corde pessimo sociata.

D. Aliter potest exponi textus iste ad Argentum electum lingua iusti: id est illius qui iustitias loquitur vel loqui deberet. quia lingua talium nihil valet nisi fuerit argentea: sicut de iaspide dicitur. quod nisi in argento ponatur nullam virtutem habet. Unde sicut boni viri tres habent conditiones argenti electi: sic falsi iudices et causidici conditiones habent oppositas: sed in tria conueniunt. quia in scriptura argentum reprobum nuncupantur. Dicemie sexto. Argentum reprobum vocate eos quia dominus proiecit illos. cuius causa est. quod sunt obscuro in loquendo.

Sunt silentes in dissimulando.

Sunt flexibiles in iudicando.

Primo dico quod contra puritatem veri argenti: et albedinem isti versutiati habent et obscuritatem. quia quicquid tales loquuntur versutum est. et quasi tenebrosum: quousque perpendent qua parte prouidentur maius lucrum. Nunquam enim pius dicent legis sententiam quousque habuerit argenti laminam: que si non fuerit ponderosa magis tegerit veritatem quam pius. vt verus sit Illud Quiddij Libro primo. de falsis. Est leuis argenti lamina crumen erit.

nequam.

Semper enim dicit q̄ causa est ardua in iure nec potest sumptibus paruis ad effectum reduci dicens illud Ecclesiast. vi. Non est digna ponderatio auri et argenti contra bonitatē illius. An innocenti? de vilitate cōditionis humane. Sepe em̄ causidici causas differunt vt magna et magis q̄ totum expendere faciant: ita q̄ maior est expensarum sumptus q̄ sine fructus. nec intelligit pauperū negotia quo usq̄ eorum marsupia fuerint euacuata. Ioclis. iij. ad tales spoliatores pauperū d̄r in persona dei. Lito reddam vicissitudinem vobis super caput vestrum. Argentum em̄ in eū et aurū tulistis et desiderabilia mea et pulcherrima intulistis in delubra vestra. et Soph. p̄io. Argentū corū et aurū eorum non poterit liberare eos in die ire dñi.

E. Dicit augusti. xxxi. de ciuitate dei cap. 7. q̄ cum argentum sit de se album generat tñ per lineas protractas maculā ac si esset plūbuz Sic eloquentia causidicorū quīs in presenti videat fulgere mediāte tñ illa gñant sibi maculas infernales propter iustitias quas amore et cupiditate auri et argenti subuertunt Ecclesi. xlvij. ad quēlibz ta lem d̄r. Colligasti quasi auricalcuz aurū et quasi plumbū: complesti argentum et dedisti maculā in gloria tua. Talem vidit enecas in sup̄mo loco damnatū vt dicit Virgilius lib. vi. qui vociferans de seipso sic clamat. Discite iustitiam noniti et non temere diuos: et addit. Vendidit hic auroz patriā dominumq̄ potentem Imposuit: leges fixit precio atq̄ refixit ꝛc. Sophonie p̄io. Erit in die illa vox clamantis et vultantis. Disperierūt oēs inuoluti argento. **F.** Secūdo dico q̄ tales causidici ꝛ iudices sunt silentes in dissimulando veritatē non em̄ sunt sonori veritatē dicēdo ad modū argenti boni sed precia maxima accipiūt ad tacendū s̄m Au. geliū lib. 20. vi. Vbi etiā narrat casum cōem de causidicis computantib⁹ inter se lucra cuiusdā cause p̄ qua vnus talentū ad loquendū acceperat alius decem vt taceret. An̄ martiaf. Quid clamas semp̄ et agenti perstrepis Eli. Non agis hoc gratis accipis vt taceas. Solebat em̄ dicere q̄ nunq̄ accipiebat qñ loquebat et causa fuit q̄ nemo volebat eum p̄ accusatiōe cause conducere. Et ideo sciens hoc semp̄ opposuit se agentibus causas vt eius emerent silentiū. de talibus d̄r Amos. ij. Vendiderūt p̄ argento iustū et pauperē pro calciamentis. **G.** Tertio dico q̄ iudices falsi et aduocati sunt flexibiles in iudicio ꝛ in hoc similes sunt argento q̄ talia maxime fiunt per argentum. An̄ isti ad modum roma norū dicunt. deum argēteū colere aut eius felicitatez tanq̄ possessio eius sit necessaria. ad veraz felicitatem consequendā vt dicit Augu. iij. de ciuita. dei cap. 22. Quod est ꝓtra illud p̄ceptum dñi: Exodi. 20. Non facietis deos argenteos nec deos aureos facietis vobis. Istum aut̄ deum causidicorū describit Sidonius in epistolis suis sic. Habet enim oculos argi: manus beiarei: periuriā laomedontis: et vltis argutias: ꝛ Sinonis fallacias: fidem polimestoris: ꝛ pietatē pignationis. De isto deo quasi ex diuersis sic confiato Dicit osee. ij. Fecerūt sibi ꝓstatile de argento suo quasi similitudinē idolorum.



Quasi per risum stultus operatur scelus: sapientia autem est viro prudentia. Quod timet impius veniet super eum: desiderium suum iustis dabitur.

C Postquam facinorosa iustorum commendavit. hic malorum versutiam denudabit. Et diuiditur in quattuor. Quia primo declarat fatuorum ingressum. Secundo ipsorum egressum. Tertio populorum progressum. Quarto verorum successum. Secunda. ibi. Quasi tempestas. Tertia. ibi. Fortitudo simplicis etc. Quarta. ibi. os iusti etc.

A. Quamvis ad primum dicit quasi per risum stultus operatur scelus. Sunt enim tria genera hominum tamen que risum ceteris dissolutur. scilicet. Superbia inflati. Lasciua inclinati. Malitia agitati.

Et ista eliciuntur ex Seneca. libro de quatuor virtutibus cardinalibus cap. de continetia. Odibile enim facit hominem triplex risus scilicet furtilius de alieno malo. fractus: et muliebris. De quorum quolibet dicit Ecclesia. ij. Risum reputavi errorem et gaudio dixi Quid frustra deciperis? w.

B. Primo dico quod risus superborum est errorneus qui quibus non perpendatur in perit quod scelus est in operari percipietur tamen amare satis in fine dicit enim Solinus de mirabilibus mundi quod in sardinia est quedam herba que comesta hominem occidit et quo magis facit accelerare mortem eo fortiozem excitat risum: hec herba superbia est. Nam hec gustata facit aliena opera bona et congrua cum delectatione irridere iuxta quod de ipsa exponit illud Ecclesi. 21. Stultus in risu exaltat vocem suam. Si reuera iste risus est infallibile signum mortis peccati. Narrat Macrobius Saturnaliu lib. i. quod Cicero tunc fuit irrisiois tunc gestu quod vobis quod etiam nec Cesari perceret nec alteri cuiquam: sed quod ad similitudinem irrisioe obstruxit os eius. quod reuera superbi irrisores quantumcumque habeant magni risum de alienis irrisioibus si consimile aliquid eis fiat vel dicat illico ex nimio irascuntur. quod sicut dicit Seneca in puerbijs. Ex facili contumelia fit superbo. Consimili igitur irrisione facta magis caveant a talibus quod sic dicit Macrobius lib. 3. Apud philosophos antiquos statutum fuit piure quod si quis in indignatione et obrisum aut dictum ioculari caderet eodem die aliter consimile sibi diceret non liceret cum indignatione et ira augmētaret. et est ista doctrina utilis si tales ut homo breue vobis eis respondeat et viscedat sine lite quod vir sapiens si cum stulto contendit siue irascatur siue rideat non inueniet requiem Proverborum. 24. l.

L. Secundo dico quod odio suum reddit homines risus fractus et muliebris et scerident quod sunt lasciuus inclinati secundum Alanum In antiochiano quod leuis est omnis lasciuia. et loquax. Leuis per risum et gestum: et loquax per vobis. Isti autem risus molles tamen vitabant antiquitus ut dicit Galenus lib. ij. cap. de istitut. quod Malitiosos interdico publico in scenis maxime mimis et ioculatoribus tanquam precludebant. Quorum argumenta tamen gestus quod verborum ex maiori pre stupore excitabant ne talia audiendi consuetudo iniam faceret imitandi. Concordat ad hoc sententia Platonis quod statuit quod omnes qui actus suos ad risum causandum ordinabant ab urbe expellerent et propter inuidiam deorum et propter eueruacionem hominum quod ex magno risu generat magna

lasciua. **D.** Et id vt dicit Augu. ij. de ciui. dei. cap. 20. Poete tragicl
illi videlicet quorū act⁹ causat dolorem et luctum tm̄ honorabātur
antiquit⁹ q̄ apud grecos habeant victū de cōmuni erario: Et cā est.
qz sicut primum et letitiā magnā generat luxuria et lasciuia: sic plu-
ctum et fletum corrigunt pctā iuxta illud Ecclī. 7. Melius est ire ad
domū lict⁹ q̄ ad domū cōmūij. Et Seneca melior est ira risu qz per iu-
stitiā vultus risoris animus corrigif delinquētis. et vtinā oēs habe-
rent illam occasionē ridendi quā habuit quedā ad quā scribit Mar-
tialis coquus lib. p̄io. Illa em̄ semp̄ habuit os ridendi etiā ex leuis-
sima cā et Martialis dic̄ ei. nō eē ridendū eē pp̄ cās q̄s subiūgit ride-
(inquit) si sapiis o puella ride. sunt tibi maximi dentes non planti vs-
tre atq; nigri. si mihi nō credis crede speculo. Et vtinā meretices ri-
sus amantes haberēt hm̄ōi non ridēdi occasionē et quīs forte non
habeant talem cām materialē vel litteralē h̄nt tamen moralē. qz in-
teriora earū oia magis sunt lugenda q̄ ridenda: luxurie videlicet et
comestationes quarū exteriores risus ipudicitie signa sunt infallibi-
lia iuxta illud ecclī. xix. Eluctus corporis et risus dentū et ingressus
hoīs enūciant de illo. **E.** Tertio et vltimo reddit hoīem odiosū ri-
sus malignus et furtiuus q̄n congratulatur q̄s alieno malo sed nol-
let q̄ perciperetur. Tales sunt falsi hypocrite oēs qui per ludū et ri-
sum operant mala et maxime q̄ discordiā inter hoīes faciunt. Isti in-
cipiūt per risum et in risu et faciūt alios terminare in luctu vt factū
eorū qd̄ intendunt scz dolor nō p̄cipiat. De talibus d̄r luce. vi. Ve vo-
bis qui ridetis nunc qz lugebitis et flebitis. Tales fuerūt illi gladia-
tores de q̄bus Augu. iij. de ciuita. dei. cap. 24. et lib. 4. capitu. 5. Isti
cū cogitassent perdere ciuitatē cū dixerūt inter se vt certo die oēs si-
mul cōuenirent ad gladiatorū locū in theatro vbi hm̄ōs fiebant ludi
q̄si obtentu ludendi. Cōgregatoq; illic toto populo et sine armis in-
sultum facerēt et ciuitatē caperēt qd̄ et factū est. Sic iḡ per risum
stultus opatus est scelus. Et signanter dicit stultus. Bā malitiosam
h̄ntes in ierionē simulāt se stultos et fatuos et innocentes et rident
sp̄ vt stulti: sed sūme caueas at talibus: qz sicut noxius est q̄ lanceam
mittit et sagittas in morē. ita qui fraudulēter nocet amico suo et cū
fuerit dephensus dicit ludēs feci Proverb. **F.** Aliter text⁹ iste
pōt exponi de adulatoribus. Per risum stultus opatur scelus illi et
maxime operatur scelus p̄ deceptiones. Possunt autē tales depre-
hendi per risum fictū eorum. Boni em̄ viri non fictē sed plane rident
p̄o loco et tpe: scientes tps loquendi et tps tacendi: tēpus flendi et
tēpus ridendi: mali autē adultores semp̄ ridēt. Esdre. iij. Si arri-
seris ei ridet. et hoc est signū falsitatis. Scut em̄ videmus q̄ lignū
solidū quāto solidius est tanto tardius admittit calozē ignis. tenue
aut vt vepes ex leuissima causa et cū magno calore Sic boni viri nō
nisi ex optima causa rident et hoc sine tumultu. Ecclī. 27. Fatuus in
risu exaltat vocē suam vir autē sapiens vix tacite ridebit.

¶ Lectio. lxxviij.

Quasi tēpestas trāsiens nō erit impius: ius-
tus autē quasi fundamentū sempiternū.

Postq̄ ostendit malorū culpā per ingressū: hic docet peruersorū
 per penā egressū. Et diuiditur in duas ptes. q̄ primo ostendit q̄ ma-
 li non h̄nt stabile fundamentū: et q̄ sunt quasi tēpestas transiens.
Secūdo q̄ boni h̄nt perpetuū fulcimentū: q̄ iustus q̄si fundamentū
 sempiternū. **A.** Quātū ad primū dicit q̄si tēpestas trāsiens nō
 erit impius. sed h̄ videtur esse illud q̄ d̄r Eccl̄. 7. Impij multo tēpe
 viuunt Respondet Gregorius ex eo (inquit) q̄ q̄ vita ip̄ij tēporalis
 est. longa vita ei⁹ eterna breuior est. Iuxta illud Job. xx. Hoc scio a
 principio ex quo est postus homo sup̄ terram q̄ laus impiorū breuis
 sit et gaudiū hyp̄ocrite ad instar puncti. Vita autē beatorū eterna
 longa est q̄ in p̄nti cōmuniter breuis est. Videmus em̄ q̄ si paru⁹ sit
 in mari ventus. tēpestas de mari valde paulatiue erigit. et diuti⁹
 immoratur et quasi continue magis descendit. Si vero sit magnus
 eleuat tēpestatē in altum et cū magno impellit ita q̄ non p̄t descē-
 dere sed proicitur ī longinquas partes ⁊ postea non comparat. Sic
 est de mundo. si em̄ impio prosperitatē in p̄spiratē mediocrem ⁊ ma-
 licia sua sit quodāmodo tolerabilis deus p̄mittit eū ad exercitiū bo-
 norū per operationē malicie super iustos ad tempus aliquandiu de-
 scendere. Sed si deus preuideat q̄ malicia talis sit intolerabilis qd̄
 facit. permittit eū subito per prosperitatē eleuari et anteq̄ possit de-
 scendere proicit eum non quidam a latere sed poti⁹ a tergo ad ptes
 longinquas infernales Job. 36. Mouetur in tēpestate aia eorum.
 Sicut patuit de Anthiocho superbo: nimis in prosperitate et mal-
 cia eleuato qui contra Hier̄m veniēs in propria acceleratiōe cōfra-
 ctus de curru cecidit et abiit ad infernū. **B.** Sic phactō cū solis v̄d̄t
 caret currus ⁊ regnū in celicolarū iniuriā et offensā iupiter ip̄m cele-
 ritate precipiti cursu subito deiecit in terrā vt dicit Quid. Meta. 2.
 Hier̄m. 4. Ecce q̄si nubes ascendet ⁊ q̄si tēpestas currus eius sup̄le
 descēdet. q̄ nulla excellens malicia subsistere diu p̄t si eleuat ī altū
 per p̄spiratē. Donc autē viri cauent de tali p̄cipitatione et id̄ satis
 lente mouent ad honores ⁊ diuitias hui⁹ vite: h̄ntes profectam sp̄e
 in cēna beatitudis. Et hoc est qd̄ in p̄sona taliū dicit p̄s. Expectabā
 eū q̄ saluū me fecit a pusillanimitate sp̄is et tēpestate. **C.** Quātū
 autē ad sc̄m. vbi dicit sapiens iustus autē quasi fundamentū sempit-
 ternū notandū q̄ hoc maxime p̄t p̄p̄ tria. Primo q̄ fundatur
 in aqua tribulationis tēp̄alis in cemento charitatis generalis. In
 lapide fidei salutaris. Oportet si quidē q̄ omnis domus si funda-
 mentū eius debeat esse fixū q̄ habeat ista tria. aquā cementū et lapi-
 dem Sic viri sancti h̄nt primo aquā tribulationis p̄ fundamento: q̄
 necessaria est cuiuslibz si firmiter stare debeat. Dicit varro in libro quē
 de sacris deorū edidit et recitat eum Macrobi⁹ Saturnaliū libi. i. q̄
 cū pelagi ex pulsī essent de sedib⁹ suis ⁊ diuersas fras petiuisent tā-
 dē Dodonā venerūt cōsulto q̄ appolline hoc respōsū receperūt q̄ nō
 eligerēt nec fundarēt sibi sedes nisi vbi terra alta mōtib⁹ et vasta cā-
 pis p̄ maria migrarēt in terrā. Veniētes iḡ in lacu quodā maris ele-
 uatā insulā dephendūt quā ex omni pte circūdabat aqua maris vbi
 fundantes sedes ad nutum oraculi residebant Moraliter insula hec
 ecclesia dei est alta montibus statuum et ordinū de qua psalini.

Proverbiorum Salomonis. Cap. 10.

Fundamenta eius in montibus sanctis: Sed voluntate diuina fluctibus huius mundi circumdata seu iactata quia in loco tempestuoso voluit deus fundare suam ecclesiam. ne sancti nimis secure habebantantes negligenter deum suum. Et ideo super maria fundauit eam: et super flumina preparauit eam. **D.** Et secundum Valerium libro. 11. capitulo primo securitas est causa criminis. cuius causam assignat Seneca de gubernatione mundi dicens. Semper felicem esse et sine morfu anime transire agnoscere vitam est. et ideo calamitas occasio est virtutis. Illos merito quis dicet miseros qui nimia felicitate torpescunt? Braue est in expertis ceruicibus iugum: nam ad suspicionem vulneris iuuenis cito pallefcit. sed audacter miles veteranus cruorem suum spectat. gubernatorem in tempestate: militem in acie intelligas. Miserum igitur te iudico si nunquam miser fuisti. Hac de causa permittit deus ecclesiam temptationibus et tribulationibus iactari. Unde dicit **Psal.** Orbem et plenitudinem eius tu fundasti aquilonem et mare creasti. Nam postquam fundamentum posuit: subiunxit aquilonem et mare quasi in illis intelligatur scabibile fundamentum: que quidem tribulationes significant. **E.** Secundo iusti habent stabile fundamentum et sempiternum quod est charitas generalis. nam charitas iustorum extendit se ad omnes et in omnibus necessitatibus: sicut dicit Augustinus. **Primo** de ciuitate dei. ca. 10. Charitas inquit magna bonorum et iustorum qui omnia propter deum comunicant. Et de isto fundamentum scribit Apostolus ad ephesios in charitate radicati et fundati. **F.** Tertio fundantur iusti in lapide fidei salutaris. i. in christo. **ps.** me ad corinth. 3. Fundamentum aliud nemo potest ponere preter id quod positum est: quod est christus iesus. Sic autem lapis fidei nostre est firmiter positus nec aliquo modo mobilis. Dicunt mathematici quod omne corpus graue quo pauciores habet angulos eo minus habile est ad mouendum sicut triangulare tamen vel quadrangulare. Christus autem triangularis figure dicitur. precipue quo ad virtutes theologicas: quae drangularis vero quo ad cardinales nec plures angulos habet. Et ideo fortissime stat. **Esa.** 28. Ecce ego mitto in fundamentis syon lapidem angularem. electum probatum preciosum. in fundamento fundatum. Et ideo iusti super eum fundati firmiter stant: quia nec sunt aduersitate delecti: nec perspitate elati. **vn** in scriptura descendit pluuia et venerunt venti flumina et flauerunt venti in domum istam et non cecidit: fundata est erat supra firmam petram.

Lectio. lxxix.

Sicut acetum dentibus: et fumus oculis: sic perger his qui miserunt eum. Timor domini apponet dies: et anni impiorum breuiabuntur. **S**uperius ostendit quod mali non habent stabile fundamentum. hic ostendit et docet quale bonis inferant nocementum. Et diuiditur in duas partes quia **Primo** ostendit quod boni pro malis sepius contristantur. ibi. Sicut acetum dentibus et fumus oculis sic et. **A.** **Secundo**

do ostendit q̄ dies iustorū vberius prolongantur: ibi. Timor domi-
ni. apponet dies etc. q̄ n̄ esset bonitas iustorū dies malorum cito
finirentur. Sed deus prolongat diem iudicij vt electi magi h̄ profici-
ant vel alia de causa p̄t dici q̄ dies honorū augentur: malorū autē
abbreviātur quia iste solus dies computabitur nobis et dicitur n̄
in quo bene vixim⁹. Sicut dicitur q̄ antiquitus moris erat q̄ vnus
notarius iret de domo ad domū et notaret diem illuz quē egissent ho-
mines sine piaculo notabili et diē illū de etate sua cōputarent ⁊ nul-
lum alium. Et illi dies sic collecti in fine sculpebant in sepulchris eo-
rum. Ita q̄ vnus qui decem annoꝝ erat etiā quattuor habuit. et sic
similiter de alijs. Et ideo in persona mali et impij quibus pauci vel
nulli cōputabūtur. dies dicit Job. Nunquid non paucitas dieꝝ
meoꝝ finietur breui. Istud quod iam dictū est recitat Iacobus de lo-
sana et concordat cū Seneca epistola. xcv. Non est curādū (inquit)
vt diu sed vt bene viuamus. Nam qui dies suos male expendit non
vixit sed in vita tm̄ moratus est. psal. Dies mei sicut umbra trā-
slerunt. Quantū autē ad primū dicit Sicut acetū dentibus ⁊ fumus
oculis sic ⁊ cetera. **B.** Dicūt expositores q̄ p̄ dētes ⁊ oculi in septura
intelligūtur prelati et hoc dixit Hugo de viēna. q̄ illi h̄nt explorare
peccata et p̄scidere. Pigri autē serui subditi sūt mali. Isti sunt pre-
lati sicut acetum dentibus quod perturbat gustum ratione sue acer-
bitatis. et etiā sicut fumus oculis: quia frequenter faciunt eos flere
q̄ eos corrigere non p̄nt. sicut in vitis p̄m de q̄dā ep̄o dicitur qui cuz
vidisset mulierē maximo apparatu transire statim corruit ad terras
flens q̄ tam notabiliter ornaret se pro mundo plus q̄ aiā pro deo ⁊
cū oraret pro ea apparuit ei cornicula quā cū lauis in aqua. egressa
est alba colūba de aqua. Sequēti ergo die illa mulier lachrymās ad
eius pedes venit et q̄ nigra peccato prius fuerat penitendo mūda
recessit. **C.** **A.** autē mali subditi congrue acetum dicant ratio ē vt
dicit Ful. Helius lib. xvi. quia acetum ratione sue frigiditatis nūq̄

B. congelatur cū tamen omnia. que sunt frigida videatur ex frigiditate
sua congelari q̄ tamen falsum est de aceto vt ibidē patet ⁊ similiter in
tertio libro Saturnaliū Macrobi. Certe moraliter tanta inest fra-
giditas malis subditis ratione defectus caloris spiritualis charita-
tis q̄ nunq̄ solidantur in massā perfectionis: sed semp sunt dissoluti
et liquidi et instabiliter malitia agitati. q̄ sicut dicit Macrobi⁹ vbi
supra. Inter omnia liquida acetuz liquidissimum. est ⁊ illa est causa
q̄re non congelatur quia partes eius subtiliores magis sunt ⁊ ma-
gis abinucem separate: et inde est q̄ ex subtilitate distantium par-
tium in aceto acerbitas sibi magis inest cum dentibus appropin-
quat. et ideo hoc quod d̄r in psal. est vox prelati de malis subdi-
tis cū de defectibus contristatur. Dederūt (inquit) in escam meā fel
et in siti mea potauerūt me aceto. **D.** Secundo etiam dico q̄ mali
subditi dicuntur fumus oculis. Primo quia cito disparet. Secūdo
quia fedatur cum sale. Tertio quia contra ventum erigit sibi viam.
Sic malorum vita primo cito disparet. q̄ Sapientie dicitur quinto

Spes impij quasi lanugo que a vento tollitur et tanq̄ spuma' gractis que a procella dispergitur et tanq̄ fumus qui a vento diffusus est: et tanq̄ memoria hospitis vnus diei pretereuntis. Secūdo etiā qz malitia corū sedatur sale tribulationis miserieqz perpetue. De quorum miseria prelati miserabiliter dolent Apocalip̄. 8. **P**langent super illam reges videntes fumū incendij longe stantes. **P**ropter iramorem huius tribulationis habemus Iudicū. ix. vbi mos antiquorū tangitur qz in destructione ciuitatis moris erat post incendij aspergere ibi Sal. vt ostenderent locū illū irreparabiliter esse destructū.

E. Tertio etiā dicuntur fumus impij quia cōtra ventuz erigunt sibi viam quia in ea parte vbi est preceptū obedientie ibi directe se erigunt mali suditi per priuacionē sicut adam fecit in paradiso. qz sicut dicit Augustinus. xij. de ciui. dei cap. 5. ipsa prohibitio prelatorū auget desiderij operis illiciti. Tales sunt similes cātoribus de quibus dicit Horatius. Omnibus hoc viciū cantoreū inter amicos Et nūq̄ inducant animū cantare rogati Inuissi nunq̄ desistant. et Quidius sine titulo. Qui peccare licet peccat minus: ipsa potestas etc. Sic est de multis malis quicquid sponte faciunt places eis: sed si ex obia precipetur statim contradicerent. Et reuera talis superbia est vitanda qz satis habebunt malum finem qm̄ verificabitur illud Esaye. 9. Succensa est quasi ignis impietas et conuoluetur in superbia fumi. **S.** Sequitur in textu. **T**imor domini apponet dies. **P**ro quo notandū qz timor dñi apponet dies duplices scilicet. **P**resentis penalitatis.

Future felicitatis.

CPrimo dico qz apponet dies pñtis penalitatis de hac in **P**salms. In die tribulationis mee clamavi ad te qz exaudisti me. **H**ūc vero diem multiplicat **T**imor dñi. qz qui deū timet continue in tribulationibus pñtis immoratur. et penitētie de pctis iuxta illud casidou de institutis monachorū lib. 4. **P**incipiū nostre salutis secūdū scripturas. timor domini est. **H**āc de timore apunctio nascitur cordis: de compunctioe cordis nascit abrenūciatio omnij facultatuz et nuditas: de nuditate creatur hūilitatis: de humilitate mortificatio omnij voluptatum. **D**icit Augustinus. xx. de ciuitate dei cap. 7. **M**irum est qz palea que ratione caloris sui matura facit poma: tātātamen frigus est vt superposita sibi niuem fluere non sinat. **M**oraliter palea dñi timor. qz sicut frumentum sine granuz sine palea nō proficit sic nec virtus sine timore filiali. **H**ūc autē timori duo semp subiunguntur. **C**haritas et penalitas. **P**er calorem charitatis maturatur et moderant aspera ne nimis terreant. **P**er frigus penalitatis constringuntur voluptates ne turpius insolescant. **P**rouer. 25. **S**icut frigus nimis in die messis ita legatus fidelis ei qui misit eum aiam ipsius requiescere facit. **S.** Sed quis timor apponat et addat alios dies in presenti de tribulatione aliquando tamē cessabūt isti dies sed nescitur quādo: **Q**uia propter boni viri sunt in timore cōtinuo et per consequēs in tribulatione pro pctis: mali autem semp

procrastinant. penitentie et tribulationis vitā. Et hoc est signum q̄ non sunt perfecti in timore. Contra quos loquitur Augustinus in sermone. xxxvi. et ponitur in canone. Si quis in extremis positus agit penitentiam absolutionē accipit et reconciliationē. Fateor nō illi negamus quod perit: sed nō presumimus q̄ bene hinc exeat. Ipsū enim rogare non delicti penitentia sed mortis vigentis admonitio cōpellit: nec dignus est in morte accipere solatium: qui se per totum tēpus non cognouit moriturum. quem viget morbus et pena terret: ad verā vix veniet satisfactionem. Et iō multos solet penitētia serotina decipere. Beatus igitur homo qui semper est pauidus. q̄ p̄rouerb. xiiii. dicitur. Memento esto qm̄ mors non tardabit. et sequitur non de frauderis a more bono et particula diei bone non te pretercat.

b. Diabolus enim semper nos nititur defraudare per dilationem penitentie quousq̄ oēs dies nostri transeant: q̄ scit bene q̄ post mortem nulla est penitētia damnatis profutura. Dicit enim. Albertus de mirabilibus q̄ lapidee crescentes in animalibus nunq̄ habēt naturaliter effectum nisi extrahantur ipsi viuētibus. et quidam hoc nescientes decipiuntur. Sic peccatum nisi precindatur per penitētiā dum viuimus nihil valet quia effectus eius qui est reatus eternus continue remanebit in mortuis: nec vnq̄ extrahi poterit in eternum Job. xxxviii. d̄. Nunquid aspexisti que preparasti in tempore hostis: in die pugne et belli. et sequit̄ In similitudinē lapidum aque indurātur: et superficies abyssi constringitur. Nec est ergo causa quare diabolus nititur nos impedire in die vite per dilationem penitentie vt in fine cum nox venerit nos defraudet. Et ideo Johānis non dicitur Speramini dum dies est: veniet et t̄m nox quādo nemo poterit operari. Nec operatio est opus penitentie que fieri debet dum tempus nostrum manet q̄ tā diu expectare poterim⁹ q̄ amplius nō valebit etiā si addatur. iuxta illud Duidi. de remedio amoris. Temporibus medicina valet: data tempore profunt.

Et data non apto tempore vana nocent

Sic est de abstinentia quia in principio infirmitatis nostre est salubris et postmodū perniciofa et consimiliter est de penitentiā. Igitur penitentia non differenda quia secundum Duidiū vbi supra. Qui non est hodie cras minus aptus erit.

J. Dicit philosophus sexto politicorum capitulo quarto. q̄ mos barbarorum est mori natos filios in arcto et frigido flumine balneare continēvt exercitium rei grauis cum necessarium esset facilitatē induceret tolerandi. Et Hieronymus dicit q̄ mos antiquorum erat mori natos pueros in sale balneare ad indurandum carnem et cutē Sic et nos ab exordio vite nostre continue vsq̄ ad mortem Sale penitentie aspergi debemus. et aquis tribulationum frigidis balneari precisis intestinis. i. radicibus peccatorum cum contritione et voluntate vltierius non peccandi. Et quia iste processus multum his



dieb⁹ defecerat: cōqueritur dominus per prophetam. Ezechiel. 17.
 de anima peccatrice alloquens eam sic. Quando nata es in die ort⁹
 tus tui non es in aqua lota in salutem non est precisus vmbilicus tu⁹
 us nec sale salita es. Hic potes notare de baptismo qui fit i aqua in
 qua est sal. Sic igitur iste est dies primus ⁊ dies breuis penalitatis.
 k. Sed secundus dies est eternitatis vel eterne felicitatis. Primū
 enim diem iste secundus sequitur. ⁊ iste vocatur dies domini: sed pri⁹
 mus vocatur dies hominis. De isto die scribitur. ps. ps. 3. Crescite
 in gratia in congregatione domini nostri iesu christi: ipsi gloria nunc
 ⁊ in diem eternitatis. Et in hac die tanta est claritas q⁹ nox vltra nō
 erit sed tantum dies quia sicut dicit Vincentius magister speculi hi
 storialis illis qui habitāt extra polum arcticum versus aquilonem
 est tantum vna solis reuolutio simplex in tota die ⁊ nihil habent de
 nocte. Sic illi qui in prima die de qua dictum est habitant in frigida
 aquilonari tribulatione ⁊ penitentia de qua dicitur Hieremie. elvi.
 Dies domini exercituum dies vltionum in terra aquilonis: Illi ha
 bent totā reuolutionem suaz post diem iudicii sine nocte ⁊ sine vespe
 re. Iuxta illud Benef primo. Factum est vespere ⁊ mane dies vn⁹.
 Nam vesper quod nunc habemus per cognitionē creature in se ipsa
 sicut dicit Augustinus secundo de ciuitate dei. ca. 7. Tunc recurret
 in mane quando talis cognitio per laudē ⁊ amorē in seipsum referē
 in creatorem: quod erit i die eternitatis quia cognitio creature in se
 ipsa decoloratio est q⁹ cum in sola dei sapientia cognoscitur: Sed q⁹
 tunc tota cognitio marutiā erit: ideo vesper totum mane fiet. Ideo
 scriptura volens simul eternitatem future diei ostendere ⁊ felicitate
 tem que in illa die erit dicit. Factum est vespere et mane dies vnus.
 L. Alia causa est quare dies ista erit eterne felicitatis. quia ipse est
 septimus requiei. quia sicut dicit Augustinus vbi supra ca. 8. per tra
 ctās illam auctoritatem Heni requieuit die septimo. Nunq̄ inquit
 pueriliter accipiendū est de deo ac si laborauerat operādo: qui dicit
 ⁊ facta sunt verbo intelligibili sempiterno. Sed ideo requies dei diz
 citur illa dies quia significat illorū requiē qui post laborem presen
 tis diei in ipso finaliter requiescent. Sicut dicimus q⁹ letitia domus
 significat tantum eorum letitiam qui letantur in domo: si nō eos do
 mus ipsa letos faciat habitatores. Hec Augustinus. Numeri. 28.
 Dies septimus celeberrimus erit et sanctus: omne opus scruiile nō
 facietis in eo. quia secundum Augustinum vbi supra numerus se
 ptenarius solus signat perfectionem totius ecclesie: quia in ipso cō
 tinentur omnia precepta decalogi: nullam enim partem iuuenies de
 septenario numero que nō cuz aliqua alia particula eiusdem nume
 ri septenarij componat essentialiter cum vna vel duabus dicit Au
 gustinus. secundo de ciuitate dei cap. octauo. ⁊. 38. q⁹ numerus septe
 narius in se continet totū numerum. Continet enim primum nume
 rum parem vt duo: ⁊ primum numerū imparē vt tria: ⁊ ideo ponitur
 pro vniuerso numero in scriptura vt septies in die cadit iustus. Ex q̄
 ergo perfectionem significat totius ecclesie que nunq̄ perfectionē

R.

C.

L.

L.

M.

suam habebit completam nisi in visione eterna. Sequitur q̄ numerus septenarius vitam illam significat de qua dicitur. Genes. secundus. Benedixit deus diei septimo. M. Sed hic oritur dubium ex quo dictum est q̄ omnes dies nostri diuiduntur in duos tantū scilicet presentis penalitatis et future felicitatis: quomodo dicitur. q̄ idē dies est secundus et septimus. Et respondet Augustinus vndecimo de ciuitate dei. ca. 38. q̄ quis dicat scriptura q̄ deus diebus sex cōpleuerat opus suum et in septimo requieuit non hoc accipiendum est sic q̄ quasi ibi fuerit mora siue distinctio temporis: sed hoc intelligendum est propter perfectionē senarij: quasi idein sit dies sexies replicatus. Et secundū hoc dies regē dicitur septimus: sed quo ad se non nisi secundus quia eadē dies. p̄ma secundū se fuit sexies replicata. et ideo dicitur secunda dies secundū vnā considerationē verā septima. vero secundū aliam metaphoricā. Unde beatus Augustinus videtur de terminare q̄ non fuit aliqua realis distinctio dierū in creatione: sed tantū metaphorica secundū distinctionē matutine et vespertine cognitionis: que fieri potest et variari sex modis. Nam cum in cognitionem alicuius creature ipsa creatura currit p̄currendo in laudē creatoris dies vnus est v̄puta si de luce hoc fiat. Cū autē in cognitionē firmamēti venerit q̄ inter aq̄s superiores et inferiores diuidit secundū appellatus est dies et cū in cognitionē terre motus omnīq̄ gignentū que radicibus terre sunt coniuncta dies. Tertius est cū vero currit in cognitionē luminariū maiorū et minorū omīq̄ sydex dies. Quartus est in cognitione autē omī animalī et volucrū. dies quintus est. et in cognitione omīū animalīū terrenorū atq̄ ipsius hominis dies sextus est. Ideo iquit Augustinus signanter dicit factū est vespere et mane dies vnus non nox et mane quia ipsa cognitio creature vt ad dilectionē et laudē dei refertur non p̄pter hoc nox appellanda est: sed vespera: et ideo scriptura nunq̄ interposuit noctē sed vesperam. Item Augustinus ad idem. Dumis diebus tribus non fuit sol. igitur cum nox non fiat sine solis occasu. seq̄tur q̄ tunc non fuit vicissitudo diei et noctis.

Lectio. lxxx.



Expectatio iustorum letitia: spes autem impiorum peribit. Fortitudo simplici via domini: et pavor his qui operantur malū. Iustus in eternum non commouebitur: impij autem non habitabunt super terram. Os iusti parturiet sapientiam: lingua prauorum peribit. Labia iusti considerant placita: et os impiorū puerfa.

Postq̄ ostēdit qd sit malum quo impius v̄gebatur. Hic ostēdit quantum bonum pius et iustus prestolatur. et diuiditur in duas partes. Primo ostendit q̄ per patientiam premiū cumulat. ibi. Expectatio iustorum letitia etc. Secundo ostendit q̄ per prudentiā meritum augmentatur. Ibi. Labia iusti considerant placita etc. H. Quā

R.

Proverborum Salomonis. Cap. 10.

tum ad primum dicit expectatio iustorum letitia. Nam duplex causa est quare deus tam iustos quam impios expectare facit in via ut vide licet primi amplius proficiant et secundi a vitis respiciant. De primo Psal. Expecta dominum viriliter age et confortetur cor tuum.

Et est vox christi ad proficientes de secundo secunde pet. 3. Ubi loquens de aduentu christi ad iudicium sic dicit ad peccatores. Patienter agit propter vos nolens aliquos perire: sed omnes ad penitentiam reuerti: Adueniet autem dies domini ut fur: in quo celi magno impetu transigent: elementa vero calore soluentur: terra autem et que in ipsa sunt opera exurentur. Cum igitur hec omnia sint dissolueda quales vos oportet esse in sanctis conuersationibus etc. Esa. quinto de peccatore dicitur. Expectaui ut faceret vvas. et fecit labruscas. B. Quatum ad secundum dicit labia iusti considerant placita. Ubi notandum quod iusti tam in verbis quam in factis tria considerant et ideo placite loquuntur et etiam operantur et sunt ista. Tria que ponit philosophus. 7. politico in ultimo capitulo dicens quod sapientis est considerare quid deus cens quid possibile quid honestum est. Habet igitur sapiens siue iustus considerare. In materia ipsa decentiam seu congruitatem. In effectu possibilitatem. In operatione siue forma faciendi honestatem.

Primo dico quod considerare debet homo ut illud quod facit sit decet et virtuosum et aliter nullomodo faciat nec loquatur. Juxta illud Regum. 9. Considera et cogita quid facias. Multi enim sunt sapientes post factum et tamen si considerarent in principio facti quid esset utile et honestum non aggredierentur illa que faciunt: et ideo defectu considerationis est eis frequenter causa confusionis. Dicit enim Tullius quod sapientis proprium est nihil cuius cum penitere possit facere: nihil iniuste sed constanter grauius et honeste omnia. Ecce quod ad honestatem premititur grauitas et consideratio. et concordat illud quod dicit Apuleius de deo Socratis. Nulla res (inquit) potest esse festinata simul et examinata nec est quicquam omnium quod possit habere laudem diligentis: et gratiam celeritatis. Juxta illud in poetria.

Si quis habet fundare domum non currat ad actum.

Impetuosa manus etc. Job. 32. Expectaui enim sermones vestros audiui prudentiam vestram donec disceptarem in sermonibus vestris et donec putabam vos aliquid dicere considerabam.

L. Secundo dico quod debet esse in consideratione possibilitas. Aliter enim diceretur. quod homo iste incepit edificare et non potuit consummare. Unde Terentius in andria. Cum fieri non possit quod velis: hoc velis quod possis. et hoc dico non solum quia consideratio possibilitatis esse debeat simpliciter sed etiam quo ad nos quia sepe quod viribus unius effici potest alterius nunquam conuenit. Et ideo vir sapiens non solum considerat quid de se sit possibile sed etiam quid secundum vires suas proprias. Ad Gala. 6. Considera te ipsum ne et tu tempereris. Nam et iam hoc frequens diaboli temptatio est tam honores quam diuitias appetere ultra vires proprias. Tales similes sunt monstruoso homini tempore Augusti nato qui sicut dicit Augustinus decimo

si quis habet fundare domum non currat ad actum.

Impetuosa manus etc. Job. 32. Expectaui enim sermones vestros audiui prudentiam vestram donec disceptarem in sermonibus vestris et donec putabam vos aliquid dicere considerabam.

L. Secundo dico quod debet esse in consideratione possibilitas. Aliter enim diceretur. quod homo iste incepit edificare et non potuit consummare. Unde Terentius in andria. Cum fieri non possit quod velis: hoc velis quod possis. et hoc dico non solum quia consideratio possibilitatis esse debeat simpliciter sed etiam quo ad nos quia sepe quod viribus unius effici potest alterius nunquam conuenit. Et ideo vir sapiens non solum considerat quid de se sit possibile sed etiam quid secundum vires suas proprias. Ad Gala. 6. Considera te ipsum ne et tu tempereris. Nam et iam hoc frequens diaboli temptatio est tam honores quam diuitias appetere ultra vires proprias. Tales similes sunt monstruoso homini tempore Augusti nato qui sicut dicit Augustinus decimo

si quis habet fundare domum non currat ad actum.

Impetuosa manus etc. Job. 32. Expectaui enim sermones vestros audiui prudentiam vestram donec disceptarem in sermonibus vestris et donec putabam vos aliquid dicere considerabam.

L. Secundo dico quod debet esse in consideratione possibilitas. Aliter enim diceretur. quod homo iste incepit edificare et non potuit consummare. Unde Terentius in andria. Cum fieri non possit quod velis: hoc velis quod possis. et hoc dico non solum quia consideratio possibilitatis esse debeat simpliciter sed etiam quo ad nos quia sepe quod viribus unius effici potest alterius nunquam conuenit. Et ideo vir sapiens non solum considerat quid de se sit possibile sed etiam quid secundum vires suas proprias. Ad Gala. 6. Considera te ipsum ne et tu tempereris. Nam et iam hoc frequens diaboli temptatio est tam honores quam diuitias appetere ultra vires proprias. Tales similes sunt monstruoso homini tempore Augusti nato qui sicut dicit Augustinus decimo

si quis habet fundare domum non currat ad actum.

septimo de ciuitate dei. capitulo octauo. bina et duplicia mēbra habuit. In superiouribus. i. in inferioribus autem sicut alij homines tantum. habuit enim duo capita: duo pectora: et quattuor manus ventremque vnum et duos pedes sicut in vno homine. Sic reuera multi sunt simplicissimi in scientia litteratura et moribus qui tamen curāt multiplicare sibi multa onera dignitatis et honoris. nec timent duo capitalia officia gerere: et libentius vellent in centum ecclesijs episcopo pari si possent quā in vna. Et hoc est valde monstruosum. quia sicut dicit Aristoteles in antonomasia humani corporis. Natura ideo ordinavit ne caput homini carnosum esset ne gravitate sua ceteras partes corporis oneraret. et signatura semper ordinavit quando non est error quod leuiora sint altiora. Quam etiam dispositionem in arte prospicimus vt fundamentum sit multiplex: cacumē vero simplex. Sic deceret homines promoueri ad honores: sed per oppositum accidit. Multiplex enim quilibet est in capite: id est in dignitate: sed simplex in pede charitatis vel in pede stabilitatis et honoris. Et ideo dicitur. 1. Reg. 23. Considerate locum vbi sit pes. Et reuera ista est causa quare tales prelati sunt tam graues inferioribus subditis ad ferendum. quia si pes scientie eorum multiplex magis conuenirent oneri quā modo. et minus grauarent subditos quā modo / quia necessarium est ad multiplicationem capitum scilicet dignitatum diuitiarum et honorum quod multiplicentur pedes affectionum / videlicet inter ipsum et subditos et pedes stabilitatis in scientia et doctrina. Unde dicit sapiens Ecclesiastes octauo. Omnia hec consideravi et dedi cor meum in cunctis operibus que sunt sub sole. Interdum enim dominatur homo homini in malum suum. De tertio membro dictū est superius.

Lectio. lxxxi. Cap. xi.

Cap 11.

Satera dolosa abominatio est apud deum: et pondus equum voluntas eius. Ubi fuerit superbia: ibi erit et contumelia: Ubi autem humilitas: ibi et sapientia. Simpliciter iustorum dirigit eos: et supplantatio peruersorum vastabat illos.

Hic agit de iustitia prout est regulatiua ad opus. Et diuiditur in duas partes principales.

Primo agit de iustitia secundū quod habet omnia regulare.

Secundo de eadem vt habet vitia vindicare.

Prima diuiditur in tres

Primo determinat de ea secundum quod respicit personam singularem. Ibi. Satera dolosa abominatio est etc.

Secundo secundum quod vtilitatem continet generalem.

Ibi. In bonis iustorum exaltabitur ciuitas etc.

Tertio quatenus pietatem efficit specialem

Ibi implus facit opus instabile etc.

Primum adhuc in quattuor

Primo ostendit quomodo iustitia valeat ante mortem
 ibi. Statera dolosa abominatio est apud deum.
 Secundo quod utrum utilis sit ad sortem.

ibi. non proderunt diuitie in die ultionis.

Tertio quod mortuos confortat.

ibi. mortuo hoste impio nulla erit ultra spes etc.

Quarto quod contemptos supportat.

ibi. Simulator ore decipit amicum suum etc.

Quatum ad primum dicit statera dolosa etc. glosa. Quando quis illa que vendit cum minor statera vendit quod sit illa cum qua emit vel aliter sic. Quando ille qui recte debet iudicare de factis propriis et aliorum inequaliter iudicat. scilicet leuius pro se et pro illo quem diligit quam pro illo cui minus afficitur. Contra quos dicitur Leuitici. 9. Statera recta sit et equalia sint pondera et Ecclesiasti. 4. 2. Ne accipias personam ut delinquat de iudicio iustificare impium. Est ergo sciendum quod duo sunt genera hominum qui statera dolosa utuntur videlicet. Temerarie iudicantes.

Usurarie mutuantes.

Illos voco temerarios iudices qui pro affectione iudicando facta aliorum ea postponunt: et ingenium proprium in iudiciis magis apreciantur quam plus valeat ingenium aliorum. Tales sunt superbi et vani qui semper videri singulares appetunt iuxta quod dicit Bernardus in quodam sermone. Que (inquit) superbia maior esse possit quam ut unus homo iudicium suum toti communitati vel congregationi preferat quam si ipse solus spiritum dei habeat. De talibus dicit Horatius in epistola.

Sunt qui nil rectum nisi quod placuit sibi dicunt.

Sunt qui turpe putant parere minoribus:

Et quod imberbes didicere: senes fateri id turpe.

Tales sunt illi quibus videtur quod possint montium altitudines in statera appendere secundum Macha. 9. Quia nulla est altitudo scie vel doctrine quam non sint adepti iudicio suo. Et de qua etiam (quod mirum est) inter sciolos iudicare non presumunt. Et certe nimis eleuant brachium stateris sue de tali presumptuoso cui nihil est difficile suo iudicio dicit Sapientia. 2. Virtuti brachium tuum quod resistet. quam tanquam momentum stateris sic est ante te ore bis terratum. Sed tales sunt medaces filii hominum in stateris suis ut decipiant ipsi de vanitate in idipsum etc. Contra quos dicit Ecclesiasti. 28. Verbis tuis facito stateram et frenos ori tuo. B. Tales presumptuosi et vani non solum habent consuetudinem commendandi seipsum et efferendi per nimiam reputationem sui supra se: sed et errores suos alijs imponunt. nam hec est conditio vanorum quod quicquid bene dictum est vel factum per alios sibi mendaciter attribuunt sicut dicit Martialis. lib. 1. Sed si ipsi met aliquid mali fecerunt hoc alijs imponunt vel extollant semetipsos

Dee. xij. Chanaan in manu eius statera dolosa caluniam dilexit.
Secundo dico quod utuntur statera dolosa usurarie mutuantes quod minor statera dant mutuam et cum maiori recipiunt et iter omnia vicia illud est precipue abominabile apud deum quia sicut dicit Chrysostomus. Fenerari per usura vel accommodare perinde est ac si naufrago petenti auxilium

vna manum releuatoriuu porrigas ⁊ cum ipm miseru deprehenderis
 gius i mari submergas. Unde Latoyt habetur in libro de setētis
 stoicoru cū quereretur ab eo quid expediret maxi me in re familiaris
 respondit benefacere. Et cū secundo quereretur quid fenerari tunc ipse
 qd hominē occidere. de hac statera Michae. 6. Nunquid iustificabo
 stateram impiam ⁊ sacelli pondera dolosa: in quibus diuites ei? re
 plēti sunt iniquitate ⁊ habitantes in ea loquebantur mendacium: ⁊
 lingua eorum fraudulenta in ore eorum.

Sequitur
 Lectio .lxxij.

Non proderunt diuitie in die vltionis: iusti
 tia autem liberabit a morte. Iustitia simpli
 cis diriget viā eius: et in impietate sua cor
 ruet impius: iustitia rectorum liberabit eos
 et in insidiis suis capientur iniqui.

Post q̄ ostendit sapiens q̄tum iustitia valeat ante mortem.
 Hic ostēdit quantum vtilis sit ad istam sortem quia diuitie non pro
 derunt tūc: sed sola iustitia liberabit a morte. Soli enim iusti ⁊ si mor
 riantur aliquando liberabuntur a morte: mali vero semper viuēt in
 morte ipsa. Dicentes illud secunde ad corinthios sexto. A. Quasi
 morientes ⁊ ecce viuimus. De Socrate narratur q̄ cum venenū bi
 bisset ⁊ circumstarent eū amici cum vxore corripuit vxorem de tanto
 luctu. ⁊ illa hoc inquit solum fleo. q̄ tam innocens iniuste morieris.
 Et ille males igitur me iuste mori q̄ iniuste: quod ego tamē nollem.
 Nam iniuste mori aliquando finem habet. Iuste vero nunq̄. Nam
 de illis exponitur illud Apocaliph. 9. Querent mortem et non inue
 nient. Iustitia autem liberabit a morte. vbi sciendum q̄ iustitia a du
 plici morte liberat scilicet. Voluptuose corruptionis. Corporalis cō
 sumptionis. Sicut enim Plato omne genus mortis distinguit quod
 Macrobius super somnū Scipiōis allegat in hec verba. Plato in
 quit duas hominum mortes nouit: Mortē enim homo cum anima
 corpus reliquit solum lege nature. Mortē etiam homo dicitur cū ani
 ma adhuc in corpore constituta: illecebras corporis philosophia do
 cente contēnit. et cupiditatis dulces insidias reliquasq̄ omnes ex
 uit passiones. Primā mortem finire cogimur. Secundam ab omni
 bus sapientibus predicat esse ex petendam. Apostolus secunde ad
 corinthios. 4. Semper mortificationem iesu chusti in corpore vfo
 circumferentes.

Primo dico q̄ veri iusti liberantur a morte prima que est voluptuo
 se corruptionis et hoc per tribulationes et molestias temporales q̄
 quas extinguunt ⁊ occidunt in se omnes delectationes carnis culpa
 biles ⁊ mortales vt eternaliter deo viuant. Narrat Quintilianus
 libro secundo declamationum. q̄ cum mulier quedam prolem genuit
 nam in cunctis nature dotibus similem genuisset contigit eos simis

Proverbiorum Salomonis. C. II.

Uegritudine laborare. Cunctis nec uinis nec signis crebris medicorum sciri possent egritudines: responsum fuit a medico perito alterum interfici oportere ut eius inspectis visceribus infirmitatis conditio sciri posset: qua uisa unius morte alter eorum saluaretur. Alius uero (ut ait medicus) necessarium fuit ut ambo perirent. Pater igitur cum mallet mortem unius quam amboꝝ inuictam quod medicus consultus fieri postulabat uno igitur interempto alius quemadmodum diximus curabatur. Sed mater super mortem proliis agitata contra patrem dicit sic. Occisum eadem medicina qua et alius conuuluit potuisse sanitatem recepisse. Pater contradicit sed hanc cōtrauersam arbiter sapiens sic finiuit et comprehenditur in metro.

Si duo contingant, aliquando pericula dura

Et illis facimus quod minus et leuius.

R. Moraliter quilibet nostrum duos filios habet quorum sunt nomina sensualitas et uoluntas sed prohdolor inter istos est egritudinis paritas quod uix inconsulte sensualitas appetit aliquid quin in illud statim uoluntas ipsa consentiat testante Psidoro. libro de sinonimis. Voluptas semper quadam lubrica suauitate, ad feda et illicita non solum mouet: quin immo etiam uoluntatem mentis inclinatur, ut non quod uolumus bonum hoc faciamus: Sed quod odimus malum hoc agamus. Isti ergo duo filij sunt simili egritudine laborantes Sed reuera sine unius morte alter curari non potest: Sed mater id est caro contradicit ne filius concupiscentie occidatur: sed deus qui paternum amorem habet ad bonos iubet ut moriatur unus: et resuscitare possit alium Johannis quinto. Pater suscitatur mortuos et uiuificat etc. Pater iste iustitia siue ratio dici potest secundum quam iustus uere iudicat quia expedit ut unus moriatur homo ne tota gens pereat Johannis undecimo, quia ad Roma. octauo dicitur. Si secundum carnem uixeritis moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis uiuetis. Narrat Quidius de fastis libro quarto. quod cum Leres egrotantem filium Elci senis curare uellet prius obiit eum igne ut sic uiuificaret infantem, unde dicit sic metricè.

Mortis erat medium placidius silentia somni

Triptelemum gremio sustulit illa suo:

Inque foro corpus pueri uiuente fauilla

Humanum purgat nouit ut ignis onus.

Sic et nos nunquam prius immortales esse possumus quousque corpus nostrum. igne penalitatis exutum non fuerit: quia mediante illo ille per tribulationem et penitentiam etiam et ipsa anima redduntur immortales. Sic ergo patet quomodo iustitia primo liberat a morte uoluptuose corruptionis. **D.** Secundo dico quod etiam liberat a morte carnalis consumptionis: quia per iustitiam transit mors sicut superius dictum est. Unde Seneca in libro de contemptu mortis. Nullum magnum est quod extremum est. mors ad te uenit, timenda erat si tecum esse posset: Sed necesse est ut non perueniat aut ut transeat. Et hoc maxime uerum est de uiro iusto de quo dicitur sapien. 4. Iustus si morte preoccupatus fuerit in refrigerio erit, malus autem sepe erit in cō-

fustione corporis et anime et nunq̄ consumetur: quia semper erit in
 morte et nunq̄ morietur. Juxta illud Esa. 66. Vermis eorum non mo-
 rietur: et ignis eorum non extinguetur. Dicit Augusti. 21. de ciuita-
 te dei q̄ mirum est q̄ de ligno quod in se est putribile generatur per
 ignem carbones impubiles: et ex ligno quod in se solidum est car-
 bones fragiliores et magis putribiles. Sic moraliter secundum q̄
 etiam beatus Augustinus deducit: mirū est q̄uis sit verum q̄ ex ho-
 mine putribili et de natura sua fragili generatur in inferno median-
 te igne infernali carbo perpetuus: Ita vt nunq̄ deficiat in miseris et
 tormentis. Unde Psal. Circudederunt me dolores mortis et peri-
 cula inferni inuenerunt me. Ascendit fumus in iracundia. carbonēs
 succensī sunt ab eo. Isti carbones tanto sunt fragiliores in sustinēdo
 molestias infernales quanto lignum dum creuit min⁹ fragile vide-
 batur. Superbis quidā seculi et nobiliorib⁹ huius mundi quividē-
 tur ligna solidissima quasi nunq̄ possint putrescere: erit pena in-
 fernalis molesta et hoc est quod dicit Bernardus in quadam episto-
 la. Bona mors iusti propter requiem: melior propter nouitatem: sed
 optima propter securitatem. et contra mors peccatorū pessima: ma-
 la quidem in mundi amissione. peior in corporis et anime separatiōe
 sed pessima in vermīs ignisq̄ duplicis ac omnis mali cogitabilis per-
 fessione imperpetuum duratura. **F.** Rec mirum si hoc fiat me-
 diante igne infernali cum mediante igne corporali ex materia debi-
 litatissimum et quasi impubibile vitru fiat. Unde dicit Beatus Au-
 gustinus in libro sermonum sic. Sicut mediante igne charitatis et
 presentis penalitatis veri iusti de materia debili suorum corporum
 faciunt vitrum purum in quo velut in speculo resplendet perpetuo
 facies deitatis: sic nimirum si deus tantam vim tribuit igni inferna-
 li vt qui semel tetigerit in volubus perpetuetur et impubescibilis
 fiat. Nam in multis historijs legimus mortuos multos ad tactum
 ignis citissime reuixisse. Sic ergo iustitia liberabit a morte beatos:
 mali autem semper manebunt in morte: et ideo conferamus nos ad
 iustitiam: qua infallibiliter liberabimur a morte. quia sicut dicit ter-
 tus. In quibus iustitia viget in presenti signum est future vite. **S.**
 Dicit Quidius quintodecimo metamorphoseos. q̄ mos erat antiq̄
 tus q̄ non preserebant iudicia sua nisi per signa. acceperunt enim
 vas et impleuerunt illud lapidibus de torrente et si saluandus esset
 quis effundebant de isto vase lapillos albos: sin aliter nigros: Sic
 signum iudicij eterni non est in presenti per verba vocalia: sed per
 signa: si enim effundamus de cordibus nostris per operationem las-
 pides albos: id est opera iustitie non moriemur: si autem alios scilicet
 nigros per iniustitias: indubitabile signum est mortis: quia hīs
 duobus signis viui a mortuis diuiduntur. Job decimo octauo. Lapi-
 dem caliginis et vmbra mortis diuidit torrens a populo. Et sequi-
 tur. quia vniuersorum finem ipse considerat.

Mors Iusti. Bona, mē.

epistola.

Mors iudicandi

Mortuo homine impio nulla erit ultra spes: et expectatio sollicitorum peribit. Iustus de angustia liberatus est: et tradetur impius pro eo. Simulator ore deceptit amicum suum: iusti autem liberabuntur scientia.

Postquam superius ostendit sapiens quod sine iustitia in bonis proficit. hic ostendit quantum in malis miseriam efficit. mortuo inquit homine ultra non erit spes. Hoc siquidem iustum est quod uti noluit misericordiam dum potuit careat ea sine spe recuperandi eam dum velit. **A.** Est autem textus iste secundum Origenem. qui dicit quod post mille annos. aut post tempus aliquod magnam vanam salutarentur. Quam opinionem multi heretici secuti sunt auctoritate quod ex illo dicto apostoli sumperunt quo dicitur **Raptus** esse in tertium celum ubi vidit archana que non homini loqui. Sed textus iste hanc heresim excludit manifeste quod dicit mortuo homine impio etc. **Et** mortuus impie nullam percipit participationem suffragiorum ecclesie. ex quo sine charitate moritur. Nam de lapide diacones dicitur in libro de naturalis rerum. quod cum virtutes multas habeat naturales in seipso: applicatus tamen ori mortui efficaciam nullam habet. Sic licet suffragia ecclesie. in se multas habeant efficacias et virtutes si tamen applicantur mortuis finaliter in peccato mortali simpliciter nihil profunt Job. xiiij. De malis dicitur putasse homo mortuus rursus vivat. et in psalms. Mortuus homo non adificietur ut resurgat. **B.** Narrat Virgil. vi. Eneid. quod cum Misenus eolides nauigaret in nauis Enee Christus locum ubi nunc Caieta est extra nauem per iniuriam subito proiectus est quem cum sepelisset eneas iussit ut sepelirentur cum eo remus et tuba. Sic et nos omnes dum nos nauigamus versus ciuitatem celestem quidam sunt qui moriuntur infra ipsam nauem cuiusmodi sunt illi qui debentur carni soluunt sed pro mortale ab ecclesia non separantur in morte: et ideo de illis certa spes est sed ad aliquod tempus penam in purgatorio patientur quod de tali dicitur Proverbio. xiiij. Sperat iustus in morte sua quia ibi manet spes licet corpus mortuum sit. sed sicut aliqui qui extra nauem. id est extra ecclesiam moriuntur ut excommunicati et impenitentes de quibus iuste deus ordinavit ut sepelirentur cum eis remis et tuba: per tubam que ab arcto incipit et in latam in alto terminatur caritas designatur: qua mediante christus ad terram descendit ut mortuos charitate per gratiam suscitaret iuxta illud prime ad thessalonicenses. iij. Quoniam ipse dominus in iussu et in voce archangeli et in tuba dei descendet de celo et mortui qui in christo sunt resurgent primi.

C. Per remum qui nauem gubernat in fluctibus intelligitur spes mediante qua in cunctis aduersitatibus extollimur et confirmamur expectantes beatam spem et aduentum glorie magni dei iste ergo remus spei et tuba charitatis sepeliuntur cum omnibus taliter morientibus quia simul et cum extinguitur corpus hominis in peccato

mortalis existentes sepelitur charitas et spes Ezechiel. Cadent in corde maris in die ruine oēs qui remum tenebāt et eiulabunt voce magna et clamabūt et nō erit spes eis in eternū. Figurā de hoc habemus Luce. 16. De diuite epulone de quo dicit q̄ mortu⁹ est et sepel⁹ in inferno vbi magnū chaos firmatū est ita vt nō maneat vltra spes. Antiqui namq̄ patres ante xpi aduentū. bene in inferno fuerūt nō tñ sepulti erant i inferno qz spes erat semper de gaudio impij autes sepeliūtur in perpetuū sine spe.

D. Sequitur in textu. quantū ad intentionē predictā Expectatio solitorum peribit. Est autem sollicitudo duplex scilicet.

Moderne cupiditatis hec semper procrastinat.

Acerbe penalitatis. hec semper accelerat.

Quantū ad primā dicit q̄ illa peribit vnde Augusti. de verbis dñi. In sermone. xvi. Ista est res q̄ multos occidit cum dicit cras cras. Clauditur enim hostiū. ideo fors remanent cum voce coruina dicentes illi Matthei. 6. Crastinus dies sollicitus erit: qz tales nō habent gemitū columbinū An Marcia. coquus ad quēdam talem: Posthumū nomine dicit sic metricē.

Cras te victurum: cras dicis posthume semper

Dic mihi cras illud posthume quando venit

Jam cras illud habet priami vel nestoris annos

Cras istud quanti: dic mihi posset emi.

Causa autem huius dilatiōis est sollicitudo circa temporalia quā tñ dñs interdicit dicēs. Nolite solliciti esse dicētes quid manducabimus Luce. xij. Labor (inquit) beda exercēdus est sed sollicitudo tollenda. iuxta illud p̄mi Ad corinthi. 7. Fratres volo vos sine sollicitudine esse. scilicet rerum temporalium qz illa semper excitat appetitum ratione cupiditatis et per p̄ns dilatiōē cuiuslibet bonitatis. An dum aliquis ponitur in statu prosperitatis multarū diuitiarū. quanto foueat sollicitus magis: tanto maior in eo excitabitur appetitus. **E.**

Unde de talibus dici potest illud q̄ Ptholomeū dixisse dicit inter

phorū dicta. Luzem Ptholomeū rex quidē inuitasset ad prandiū

audita fama eius. excusauit se sic regib⁹ inquit conuenit fere q̄ conuenit desid. rantibus picturas videre. que cum a longe vidētur placent vtiq̄ et delectant: propinque vero nullomodo dulcescunt. Sic

veraciter est de sollicitudine vanitatū tēporaliū vel diuitiarū. Cū enim

procul a nobis sunt sūma auuiditate ferimur vt adipiscamur. cum p̄

pe fuerint in precio nullo sunt sed statim fertur auuiditas in aliquid

aliud q̄ nondum nacti sumus: et sic in infinitum itaq̄ sollicitudo ista

nunq̄ dum viuimus hz finem habere. 49. In sollicitudine quiescere

nō poterit. **F.** De philomena frequenter expertum est q̄ propter

delectationē cātus hominum: quos suo iudicio precedere se credit i

cantu continue cantat quousq̄ suffocata moritur. Sic cupidi huius

mūdi cum aliquos ante se nobiliores prospererint tanta auuiditate

nituntur eos precedere vt nil aliud faciāt quousq̄ in morte fuerint

suffocati a diabolo Luce. 8. A sollicitudinibus et diuitijs et voluptatibus vite euntes suffocantur et non referunt fructum.

B.

S. Secundo dico q̄ est sollicitudo acerbe penalitatis et ista facit hominem accelerare ad deum. Deuteronomij q̄rto. Custodi igit̄ te metipsum et animam tuam sollicite. Dicit Augustinus de ciui. dei. xxiij. libro. q̄ est aqua quedā cuiusdē fontis talis nature q̄ si in eā proficitur lignū q̄ diu aridum fuerit ima petit: cum autem madefactū fuerit contra naturam aliorum lignorum resilit ad superficiem. Nec aq̄ est p̄ns. afflictio pro peccatis a qua quicūq̄ siccus fuerit ima omnium viciozum petit qui vero madefact⁹ et lotus in ea fuerit statim ad penitentiam et superficiem mūditię se conuertit. Et ideo maximū signū est diuini amoris et prouidentie diuine quando permittit hominem tribulationibus vexari in presenti vt sic eum reuocet ab errore. Psal. Ego autem mēdicus sum ⁊ pauper et dñs sollicitus est mei.

LECTIO. lxxxiij.



Bonis iustorum exaltabitur ciuitas. ⁊ in perditione impiorum erit laudatio. Benedictione iustorum exaltabitur ciuitas. et ore impiorum subuertetur. Qui despicit amicū suū indigēs corde. vir autē prudēs tacebit. Qui ambulat fraudulenter reuelat archana: qui autem fidelis est celat amici commissum. Ubi non est gubernator populus corruet. salus autem vbi multa consilia. Affligetur malo qui fidē facit pro extraneo. qui autem cauet laqueos securus erit.

C Superius determinauit sapiens de iustitia quatinus respicit ad personam singularem. hic tractat de ea quatinus vtilitatē efficit generalem. Et diuiditur in quattuor: scđm quatuor que req̄runtur ad ciuitatis et cōmunitatis cuiusq̄ exaltationem.

C Primo em̄ oportet q̄ exaltetur ciuitas per proborum p̄motio- nem et de hoc. ibi. In bonis iustorum exaltabitur ciuitas ⁊c.

Secūdo per malorum executionē. et de hoc ibi. Qui ambulat fraudulē- ter reuelat archana ⁊c. Tertio per mansuetudinē regulantis. et de hoc ibi. Salus autē vbi multa consilia. Quarto per sollicitudinē sapientis. ⁊ de hoc ibi. Affliget multo qui fidē facit pro extraneo ⁊c.

A. **P**rimo dico q̄ in ciuitate bona si debeat valere oportet q̄ bo- ni promoueantur: et virtuosī ad statum dignitatis et honorus: quia sicut dicit Aristoteles. xx. Politice capi. 3. Ille qui instituit ciuitas- tem quātum ad intentionē suam attinebat: abstulit ab hominibus quod erat pessimū. ⁊ reduxit eos ad ordinē ciuilem vt essent optimi scđm iustitiam et virtutes quod nullo modo fieri pōt. nisi illi qui pre- sunt sint virtuosī: quia sine hīs non edificatur ciuitas Ecclesiast. 38. Quia nunq̄ bene regere pōt alios qui nunq̄ didicit gubernare seip- sum: q̄ virtus et scientia p̄cipis se habz in ciuitate admodū turris In omni enim ciuitate requiritur castrum siue turris murus porte

A.

et fossata quibus seratim correspondent quattuor conditiones praedictae quibus ciuitas exaltatur. Incipit enim a virtute regentiũ sicut a turre Hieremie. **B.** Edificabitur ciuitas a turre quia oportet vt ad illam oēs inferiores munitiones aspectus habeant vt ratione suae eminentiae ab ea defendantur in oibus non solum ab hostibus sed ab oibus infortunijs. quibus per oppositum nunc contingat quia turres eleuantur non vt videantur castrenses qualiter defendant sed magis qualiter opprimant per malicias et extorsiones iniustas vt magis exalcent semetipsos per pompam et voluntatis suae alias voluptati amplius sufficientiant. Quod tamen directe contrarium est officij sicut dicit Augustinus. **S.** de ciuitate dei cap. xij. quia rex non a regnando vel dominando debet sed a regendo et custodiendo. quia ciuitas debet se et sua exponere pro re publica quae permittit vexari aliquantulum aliena. vnde sicut ipse dicit ibidem libro tertio. cap. xix. Adeo obseruabatur apud antiquos quod statutum fuit ex lege quod militationes siue collectiones pecuniarum pro utilitate rei publice conseruanda incipere semper deberent a nobilibus. quod si illud non sufficeret ab alijs exigetur secundum exigentiam cuiuslibet. Et ideo qui mutauerunt istam legem inchoauerunt bella sua et ludos suos scenicos spoliationes pauperum. et ideo statim regnum eorum perijt vt dicit Augustinus. vbi supra. xij. capitu.

C. Quia homines pestilentes dissipant ciuitatem. **L.** Dicit Augustinus. **iiij.** de ciuitate dei cap. tertio quod sic se debet habere partes ciuitatis ad totam ciuitatem sicut se habent litterae ad totam dictionem quam componunt. si enim tantum foret vna littera a vel b quantumcumque sepe replicaretur nunquam faceret dictionem sed distinctis anterioribus et posterioribus litteris et in ordine positis fit sententia valde bona et placens. Sed si mutetur vna illarum litterarum tota sententia mutatur. Sic est in ciuitate et ciuitate secundum quod dicit apostolus primo ad Corinthios. 12. Ponens exemplum de corpore et membris. Si enim per totum corpus extenderet caput monstrum esset. et iterum si pes et sic de alijs. sed nunc quidem in multa membra sunt vnum corpus nec potest oculi manus dicere opera tua non indigeo: aut caput manibus vel pedibus non estis mihi necessarii: et ideo si patitur vnum membrum compatiuntur omnia alia et si gloriatur vnum membrum congaudent omnia alia: et concordat Aristoteles. ij. politicorum dicens quod maxima virtus de ciuitate est vnitas. Sic consueuerunt esse vnitate ciuitates antiquae. sed heu nunc non est sic. sed vt scriptura dicit Iosue. xv. Venit ad habitatores babiloniae quae prius vocabatur carygnat sephar. i. ciuitas litterarum et totaliter defecit quia turres superiores non zelant pro defensione subditorum sed magis pro spoliatione et deprauidione finem quod dicitur de tal. Esaye. 26. Ciuitatem sublimem humiliabit usque ad terram: et detrahet eam usque ad puluerem. **D.** Secundo dico quod oportet exaltare ciuitatem et eam edificare per malorum arcuationem per rigorem. sed hoc pertinet ad murum. quia sicut murus separat hostes a ciuibus sic iustitia malos a bonis. Vnde in scriptura Et edificauerunt ciuitatem David muro magno et firmo Iste est murus iustitiae

Proverbiorum Salomonis. cap. II.

sine quo ciuitas nulla esse potest secundū quod dicit Scipio affrica-
 nus libro. 2. Unde questus quid esset respublica respōdit res popu-
 li: sed nunquid omnis populū: certe dicit q̄ non. quia tñ conseruā-
 dum est ius vtilitatis cōmunis quasi diceret. Tunc tñ esse rēpubli-
 cam quando bene et iuste regitur alioquin statū deficiet. Sed nūq̄d
 murus iste ambit om̄es ciuitates. Ecce quod dicitur Esa. 2. Quomo-
 do facta est meretrix ciuitas fidelis iustitia habitauit in ea nunc au-
 tem homicide. Unde Tullius de republica. lib. 5. de iustitia que nūc
 regnat in cōitate nostra. sic inquit. Etas nostra cū rempublica sicut
 picturā accepisset egregiā. Inuadente eam vetustate nō solū modo
 sp̄am coloribus illis quibus renouare poterat neglexit: sed nec illū
 quidē curauit vt formā eius saltem et extrema lineamenta seruaret.
 Unde de iustitia que nunc regnat dicit Inuenalis Saty. 6. Sic volo
 sicuti beo sit p̄one voluntas. vel voluptas q̄ ppter voluptates oēs
 iustitie in volūtariū. et volūtariū mutatae sunt et cōmunitas nihil
 valent. Sed modicū illud de nomine quod remanet non est ex iusti-
 tia presenti sed ex meritis precedentū nobilitū qui fuerunt. E. Unde
 videtur esse de iustitia modernorū sicut imaginatur Augustinus. 4.
 de ciuitate dei. cap. 23. Non potest inquit aliquis vnq̄ fame carere q̄
 panem pictum continue lingit: immo quanto magis lingit tātoma-
 gis esurit. Reuera tota iustitia modernis diebus si tamen iustitia et
 non versutia dici possit est in lingendo et lambēdo: quia qui debēt ius-
 titias facere nihil faciunt nisi verare linguas suas voluēdo et reuols-
 uendo iura scripta et iustitiam in scriptis: sed verā iustitiā que in ve-
 ritate et executione operis consistit totaliter dimittūt: et ideo reddūt
 pauperes expectantes dilaciones suas valde famelicos. Ecclesi. 5.
 In nequissimo pane murmurabit ciuitas: et testimoniu iustitie verū
 est. F. Tertio ad ciuitatis exaltationē requiritur mansuetudo re-
 gulantis: tunc edificatur porta que est mīa que afflictos suscipit vt
 murus qui est iustitia prauos excludit. Apoca. vi. per portas intrēt
 ciuitatē. foris aut̄ stant canes et venefici et pudici et homicide et idolis
 seruientes et omnes que amat et facit mendaciū. Ista porta semp̄ des-
 bet esse aperta et maxime tempore miserie. sic de ea iam narrat Dui-
 dius de fastis. lib. 2. que semper tempore belli ingredientibus omni-
 bus patuit vt si casus contingeret infortunij: victis refugium pate-
 ret. Esa. 45. Aperiam aut̄ eis ianuas et porte eius non claudentur. et
 secundi Paralipo. 8. Edificauerunt ciuitates habētes portas et ve-
 ces et seras. G. Quarto et vltimo requiritur ad ciuitatē exaltatio-
 nem sollicitudo sapientis. et hoc pertinet ab bonū consiliū. Sic edifi-
 cantur fossata que totam ciuitatem custodiunt. Ecclesiastes. 9. Ciui-
 tas parua et pauci in ea viri: venit h̄eam rex magn⁹ et vallauit eam
 extruxitq̄ munitiones per gyruz et perfecta est obsidio inuentusq̄
 est in ea vir pauper et sapiens et liberauit urbem per sapientiam suā.
 et dicebam ego: melior est sapientia q̄ arma bellica.

E.

F.

G.

Lectio. lxxxv.

Mulier gratiosa inueniet gloriāz. et robusti habebunt diuitias.

Quia superius ostendit sapiens q̄ prelatatus se debet habere ad subditos mediāte iustitia morte patris. Hic ostendit q̄ fungi debet mediante clementia vice m̄ris. iuxta illud. Verbera patris habens verbera matris habe. Et diuiditur iste textus in duas partes quia. Primo ostendit qualiter regens clementia supportatur. ibi. Mulier gratiosa inueniet gloriāz. Secundo qualiter ad regē sciētia requiratur. Quia robusti per sapientiā. habebunt diuitias. A.

Potest tamen iste textus aliter exponi de brā virgine Mulier gratiosa inueniet gloriāz. Ille em̄ vulgariter d̄r gratiosus cui a fortuna vel ex insperato succēdūt prospera: q̄ talia dicuntur mere donata et sponte quasi inuenta. Aut etiā dicitur aliquis gratiosus q̄n excellentiā habet ad faciēdū aliquid q̄d alius facere nō p̄t. Et vtroq̄ istorum modorū fuit virgo gloriōsa mulier gratiosa. Nam q̄tum ad primā conditionē. sine aliqua spe vel prestolacione. gr̄a celestis ī ea apparuit incarnata Ecclesi. 26. Gratia mulieris sedule delectat virū. Narrat Virgilius. 7. eneid. q̄ Lauinia filia regis latini cū esset Tur no desponsata: sub lauro residentis apes circa caput virginis fauos mellis generabant et super caput virginis. et totum corp⁹ erat flāma ignis: vbi cū paululū resideret labens crines. et corporis vestimenta sūma celi vestigia petere videbatur. Ista laurus sub qua residebat lauinia charitatem et amorē dei significat sub qua semp̄ refedit et cregit virgo b̄ndicta: quia sicut laurus fuit quedā corona principum sc̄bz Pliniū in lib. hystorie naturalis: sic dilectō dei et charitas est corona ceterarum virtutum Iuxta illud Ecclesi. xij. Mulier diligens corona est viro suo. Vel per laurū humilitas designatur mediāte qua circūdatur et complectitur pudicitia mulieris sicut caput mediante corona Ecclesia 26. Gratia super gratiā mulier sancta et pudorata. Dum ergo sub hac arbore sacrificat x̄go Maria sanctas preces nondum certificata cui persone per matrimoniū copularet: ecce ap̄ celestis numeris sacrosancti fauos oīm charismatū in eius aīa operatur per q̄d conuincitur eternaliter ipsaz fore diuino contubernio gratiose reseruata vt vere sibi d̄catur. Hanc gratiā inuidisti comede quod sufficit tibi. Rei em̄ postmodū probauit euentus q̄ quā deus p̄tus in aīa ratione hūilitatis vt dictū est virtutibus fecunda uit hanc postmodū sibi desponsatā corporali lumine virtute sui spirit⁹ impregnauit per q̄d nobis hic collata est gratia et in celestibus gloria sempiterna. B.

Primo q̄ pacem perditam restaurauit.

Secundo quia charitatem pristinam ampliāuit

Tertio q̄ felicitatem solitam reportauit.

Omnia ista inuenit q̄ sponte vires ei⁹ ferebātur pro se et suis in incarnatione filij dei et sui. Et hec b̄n vident esse figurata in illis x̄sib⁹ quos Sidoni⁹ de natiuitate augusti in eplā quadā scribit sic. Te na

scence fuerunt exorta flumine mella. Protulit vndantem segetem sine germine cāpus &c. Vult dicere q̄ tempore natiuitatis Augusti. Cesar; tā tū mirabile apparuit in natura q̄ oīa q̄ solent generari tpe autūnali & producti ex seminatione prima tunc tps sine aliq̄ semē primo tpe hyemali protuberēt et inter alia sicut dicit tria ḡna rerū et extra moie cōem maxime abundabant vezoleū mel et seges. in signū q̄ ille veniret in mundū per virginē. sine virili semine. qui cōferret oīa bona & tria precipue in maxima abūdātia ab q̄bus nos sume indigimus. vezoleū pacis et pietatis: oleū figuratū per rainū virē tis oliue quē colūba in ore suo in archam noe detulit in signū diuine clemētie. cui⁹ etiā figurā habem⁹. 4. Reg. 4. De muliere q̄ abūdās oleū plus q̄ vasa capere potuerūt dono dei accepit. Dicit. Erit pro oliua gloria. Et sequitur ex me fructus tuus inuentus est. Isti abundantiā oliue et pietatis inuenit hec mulier b̄ndicta. et hoc est qd̄ angelus edixit luce. i. Inuenisti gratiā apud d̄s. C. Secūdo dico q̄ ista mulier fuit gratiosa q̄ per eā inuentū est mel amoris & charitatis. Nam per aduentū x̄pi in virginē reconciliatus est hō ad oēm charitatem et amorē prius habitum. et nō solum ad illum sed ad multo ampliorē q̄ sicut dicit macrobi⁹ Saturnaliū lib. iij. Solū mel inter oēs liquores in superiou sua parte grossiora h̄z subtiliora vero sui continet ī profundo. Sic amor ceu charitas quā deus nobis ostēdit in principio nō fuit ita pura et tanti valoris sicut illa quā nobis ī incarnatione demonstrauit. Et ideo amor purior in supremo nobis cōmunicatur per virginē benedictā. Ecclesiasti. xxvi. Fundamenta eterna supra petram solidam sic mandata dei in corde mulieris sancte.

5. Tercio et vltimo illa mulier fuit gratiosa q̄ per eam inuenta fuit seges eterne felicitatis. Hoc satis figuratū est in signo virginis in celo vbi sicut dicit Albumazar stat virgo puerū quē admodū in vna manu tenens & in alia segetes in signum q̄ eadē mulier q̄ sine corruptione pareret filiū. semē eterne felicitatis & segetem cunctis x̄pianis volentibus accipere sponte cōdicaret. Narrat Quidius lib. 4. de fastis q̄ cum tēpore Junij regis Romanorū primi post romulū terre seminata deficerēt consuluit Faunū q̄liter posset segetem predictā reparare et recepit in oraculo q̄ nūq̄ obtineretur. nisi p̄ morte duarū animarū in vno corpore. Unde dicit sic metricē.

Mortē sum tibi rex tellus placanda probatur. + duorū.
Dat sacras animas vna viuente duas. iuuenta.

Id est vitas ~~quarū~~ quodcūq̄ fieret: terre fertilitas rediit sicut prius. Sic inuenta ista virgine beata. de qua figuratū erat tpe sterilitatis mortalis q̄ nūq̄ rediret fertilitas quōq̄ ista daret duas animas. i. vitas quarū vna videlicet x̄pi moreretur per passionē: alia v̄d elicit propia q̄ si per cōpassionē interiret iuxta illud luce. primo et tuā ipsius animā pertrāsibit gladius. quo facto segetes redirēt plus q̄ prius.

lectio. lxxvi.

Benefacit aie sue vir misericors. qui autē crudelis est etiā propinqs abūcit. Impi⁹ facit opus instabile seminati autē in stitiā merces fidelis. Clemētia p̄parat vitā & sectatio malorū mortē

C.

5

per.



C Superius ostēdit sapiens quale bonū in proximo pietas opatur hic docet quē effectū in seipō misericors operatur. Et s̄m hoc diuiditur iste textus in duas partes quia Primo docet q̄ quilibet debet esse clementie inclinatus sibi. Benefacit anime sue vir misericors.

Secundo q̄ impius quilibet est ingratus. ibi: qui autē crudelis est etiam propinquos abiicit. **A.** Dicit Albertus. viij. de animalibus q̄ mus montanus masculus q̄ diu durat estas pacifice viuit cū femella sed q̄ hyems appropinquat timēs ne nō sufficiat ei cibus proficit eā de domo sua. sed illa naturali instinctu facit sibi aliū aditum p̄uatum ad estas masculi et sufficienter se pascit. Sic multi q̄ diu esca abūdātie et prosperitatis durat libenter amici sui cohabitāt sed adueniēte hyeme aduer sitatis et indigētie sicut crudelis et ingrati eos p̄citant Sed de^o satis prouidet eis aliunde; cibus de celo ministrādo quo alij nō sunt digni p̄pter ingratitudinē Esayc. 26. Dixit fratres v̄ri odientes vos et ambitientes propter nomē meū glorificet v̄s quo comederūt carnē suillam et abominationē et nūc sicut cōsumēt diē v̄ris. Sequitur intertextu. Semināt autē iustitiā merces fidelis. **B.** Notandū q̄ sicut in seminatiōe ad hoc q̄ seminās de semine. bonā recipit et mercedē in fructu tria requirunt v̄z. q̄ semen sit habile. q̄ semen sit notabile. q̄ tēpus sit stabile: per cōtinuationē operis. Primo nōq̄ op̄z q̄ fra n̄ri cordis sit habilis p̄ carnis abdicationē. q̄ sicut nō p̄t semē crescere sup̄ terrā nisi terra spinis et tribulis exuat. Sic nec cor n̄m nisi corporalia et mūdicia p̄us extirpent. q̄ satis cōparant spinis q̄ falcata spina semp̄ in in idē redit nisi eius radix tollatur Hierem̄. Mouate vobis nouale et nolite ferere super spinas Dicit Plinius lib. 8. Hyestoue naturalis q̄ terra fertilis duob⁹ signis cognoscit scz.

Quando vomerem aues importune sequūtur

Quando ipsa terra sapit odorem vnguenti.

Sic morat̄ terra fertilis p̄ virtutib⁹ est cor n̄m q̄ duo signa in eo inueniunt. primo si stant̄ post vomerē p̄dicationis sequant̄ assidue cogitationes meditationesq̄ celestes q̄b⁹ tāq̄ auis a terris ad celestia trāsp̄tant et a carnalib⁹ ad sp̄ualia ad Galath. 6. Qui semiat i carne de carne. metet corruptionē q̄ autē seminat i sp̄u de sp̄u metet vitā eternā. dū mō simul cū hoc q̄b⁹ cōcipimus interi⁹ in mēte ap̄d alios p̄ opus exteri⁹ et samā integrā sapiam⁹: et idē dicit Jacobus ianuens. sup̄ illo loco exit q̄ seminat seminare semē suū. tres inq̄t agros de⁹ dicit. corpus siam. et paupes p̄imos vt corp⁹ seram⁹ puritate et penalit̄ate atq̄ deuotiōe et agilitate. pauperes elemosina et pietate q̄ nō sufficit v̄ hō mouit̄ cet̄ carnales radices p̄ opa penalit̄atis nisi cōmunicet suā bonā vitā alijs p̄ opa mie et pietatis. Et tūc recipit fructū centesimū p̄ simplō iuxta illd⁹ q̄b⁹ dicit Genes. 15. Seminauit ysaac et inuenit illo anno cētuplū. q̄ s̄m August. de x̄bis dñi sermōe. xxvi. Secūdus est ager paupes cito reddit donatib⁹ fructū. Et tūc recipit fructū pauperib⁹ viderimus ip̄m integre possidem⁹. ad Galath. 6. Que seminat homo hec et metet et tñ si considerem⁹ qualiter moderni agros istos colunt inueniemus. q̄ p̄pter spem centupli fructus percipienti non tamen celestis sed terrestris quia si nobilis et potens pauperi vicino suo conferat denarium: hoc erit vt preloctur ab eo

mus montanus



terram suam vel possessionē. Taliū est pietas insidiosa et nō semināt iustitiam: sed potius falsitatem iuxta illud Osee. x. Trastis impietatem: iniquitatem messuistis comedistis frugem mandacij. et ideo fructus eorū non est durabilis nec alicuius valoris. **C.** Quia sicut dicit Augustinus. 4. conf. sionū. Omnia que oriuntur et occidunt tam in fructibus quā in alijs quo magis crescendo festinant ut sint: eo magis festinant ut non sint. et concordat ad idem Albertus in lib. 4. etatum. vbi querit causam. quare homines istius tēporis desunt citius eē. quā antiquitus: et dicit causam. quia antiqui seniu tardius attingebāt quā nunc. et sic est de aliquibus seminibus que quo magis expectant maturitatem. et diutius conseruantur. et ideo boni viri qui colunt agros pauperum per elemosinas quo diutius fructus iustitie eorum est in crescendo eo diutius durabat cum venerit. Alij vero qui faciūt hoc autem propter vanam gloriam: aut ut plus recipiant in presētī illorum fructus mercedis: cito crescit et cito peribit. quia Matth. dicitur. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. **D.** Secūdo requiritur quod semem sit notabile vel nobile et sic agro nostri corporis conueniens. quia non omne semē omni agro cōuenit. Agro autē carnis conuenit semē penalitatis: quia si aliud seminetur in eo totū perit. Unde si delectatio seminetur in carne in perniciē et cōsumptionē tam spiritus quā carnis: confurget et crescet. Hieremie. xij. Seminauerunt triticum et messuerunt spinas. hereditatem acceperunt et nō eis proderit. Narrat Quidius metamorphoseos. lib. 7. quod cum Jason pugnaret apud colchos pro vellere aureo et seminasset in terra dētes vipereos: subito ex eis homines armati creuerūt et in ipsum Jasonē conabantur arma sua ostendere: velut si ingrata proles insurgat in parentem. Et nisi in eos prius silicem proiecisset ipse Jasonem filij pro prij trucidassent: et tam gloriofa spolia et victoriā retardassent. Sic moraliter quando maxime laboramus carnis victoriā obtinendo pro spiritu. adest concupiscentia que semina carnis ferit videlicet dētes vipereos: quia fetus carnalis concupiscentie quasi dentes viperarum lacerant matrē suā: quia quātūcumque placeant dū tamen creuerit perniciosi hostes fiunt et contra matrem scilicet carnē armari insurgunt. et ideo nisi lapide tribulationis arceantur. perditur ipsa victoria gloriofa. Et ideo de seminantibus carnem suā semē delectationū dicit Job. 39. Nunquid credes illi quoniā seminātem reddat tibi et arcam tuā congreget: sequitur. Terram vngula fodit exultat audacter in occursum pergit arantis super ipm sonabit pharetra. vibrabit hastam et clypeum. Sequitur. In petris manet in pieruptis silicibus cōmoratur atque in iaccessis rupib⁹. Ibi manet et crescit fruct⁹ vite eterne: non autem in delectationibus que vipereas vires gignit. Juxta illud quod Job. xx. 57. Caput aspidū surget et occidet eū ligua vipere: Sed de bonis tribulatis non erit sic. Semen inquit eorum permanet coram eis et turba propinquorum et nepotes in conspectu eorum. Acquiesce igitur et habe pacem et per hoc habebis fructus optimos si reuersus fueris ad omnipotentem dabit pro terra silicem et pro silice torrentes aureos. Sic ergo videmus quod oportet quod semē cum agro

Sco nueniat quia vnum semē conuenit carni / scz tribulatio penalitatz.
 ⁊ a liud spūi scilicet delectatio eternitatis. **E.** Tertio etiam requiritur
 q̄ tempus sit stabile et durabile vt non seramus / scilicet iuxta no
 et em tiger vel in parua particula diei sicut magnus Economus sed
 a mane vsq; ad vesperam per totam vitam nostram. Ecclesiastici.
 Mane semina semen tuū et vespere non cesset manus tua erit enī
 homo. inquit psal. ad opus suum et ad operationem suam vsq; ad
 vesperam. quia. scōe ad corinth. 2. Qui parce seminat parce ⁊ metet
 ⁊ qui seminat in benedictionibus de benedictionibus ⁊ metet.

Lectio. lxxxvij.



Abominabile domino cor prauum. et volun
 tas eius in his qui simpliciter ambulant.

Amanus in manu nō erit innocēs malus: se
 men autem iustorum saluabitur. Circul⁹ au
 reus in manibus suis mulier pulchra et fatua. Desi
 derium iustorum omne bonum est prestolatio impio
 rum furor.

Quia superius ostendit sapiens quanta sit crudelitas hominum
 ingratorum. hic ostendit quanta sit felicitas fictoz amicoz. Et secū
 dum hoc diuiditur iste textus in quattuor. Primo ostēdit q̄ magna
 sit duplicitas malozū emulozū. Secundo quanta sit paritas proborū
 seu bonozum. Tertio q̄ totum est versutia quod impij machinā
 tur. Quarto qualia sunt premia que vtriq; prestolātur. vel quarto.
 q̄ mors est vnum premium quod talis prestolatur vel quod a talib⁹
 expectatur. Quantum ad primum dicit. Abominabile est dño cor
 prauum ⁊c. glosa. Non inquit sufficit bonitas in facto nisi assit cōfor
 mitas voluntatis in corde. Si enī manus faciat vnū quod est bonū.
 ⁊ cor intendat aliud quod est illicitū vt intendat insidias aut vanam
 gloriā. hoc est abominabile apud deū. Et ut etiā forte vt plus recipere
 possit ab eodē ⁊ eū spoliare. quia sicut prius dixi. Beneficia quedā
 sunt insidie quia per ea multi intrant ad spoliandū pauperē. Unde
 ad quendā pauperē amicum. nomen stella dicit Marcialis libro q̄n
 to. qui cū semel quereret a marciale curcum potens esset sibi non be
 nefaceret respondit sibi si: metrice.

Nō non argentum q̄ non tibi mittimus aurum.

Hoc facimus causa stella deserte tua.

Quisquis magna dedit voluit sibi magna remitti.

Fictilibus nostris exoneratus eris.

Et vere sic est quando potentes dant numera parua pauperibus et
 statui eoz cōuenientia signū est q̄ nihil mali cogitāt. Si autē grādia
 aliqua dederint intendūt eos magis vexare q̄ iuuare. ⁊ ideo ad pau
 perem dñ. Eccle. 4. nō sit porrecta manus tua ad accipiendū ⁊ ad dā
 dum collecta: hoc enim est abominabile dñ o ppter malitiā intrinse
 cus occultatā. **B.** Dicit Macrobius saturnaliū. lib. i. q̄ est imago qdā
 hyemis in mōte olympi specie tristis quasi lachryme sibi cadere vi

deantur subducto capite admodū plangentis vna manu dextra for-
lia spargit extendens eam palā: sed aliā habet infra clamidē cū gla-
dio occultatam. Sic falsi proditores videntes angustias primorū
quasi compatiētes lachrymans & obducunt capita sua more lugen-
tium. spolia verborū pulchra spargunt & aliquando munera benefi-
ciorum exteriorū: Sed intus intentiones corrupte & gladius mali-
tie occultatur. Figura de hoc habetur de Joab: qui cum munera of-
ferret. eglon regi tulit sicam in manu sinistra de femore & sedit in ven-
tre eius valide vtraq; enim manu utebatur pro dextra. **Heemie. 4.**

Una manu faciebat opus & alia tenebat gladius. Sic moab vna ma-
nu tenebat vincū Amase & alia percussit eū gladio. **L. Quantū ad se-**
cundum dicit sapiens. Semen autem iustorum saluabit. Quis videat
in pñti quod semen illud quod seminatur a iustis per largitio-
nem elemosyne per rerum suarum distributionē aut per carnis affli-
ctionem aut quouis aliquo alio modo isto moriatur & corrūpatur:
tempore tamen suo veniet & crescet et cētuplū fructū reddet. Et nisi
in presentī pmo moriatur nunq̄ uiuet. p̄ me corinthios. Quod tu se-
minas non viuificabit nisi p̄us moriatur quia quantomagis mor-
tificatur in opinione hominū. tantomagis viuificatur coram deo et
vberiozem fructum reddet. Narrat Quidius & idem habetur i geor-
gicis virgilij in fine. q̄ cum Austeron pastor apum apes quadā die
mortuas reperisset ingemuit & cepit flere amare q̄ fauos defererēt
nouiter inchoatos quem cum genitrix eius cerula vidisset consolās
eum iussit vt vatis cuiusdam sedem peteret cuius auxilio apes mor-
tuas recupera ret alloquens ita prolem.

Siste puer lachrymas proteus tua damna leuabit. Igitur pastor
iste monitis matris parens ad proteum peruenit consultoq; deo re-
cepit hoc responsum.

Obiue mactati corpus tellure virente

Quod petis a nobis protinus ipsa dabit.

Iussa fecit pastor: & apes suas recepit viuificatas. Sic moraliter in
proposito nulla re magis viuificatur dulcedo fructus eterni q̄ si in
presenti mortificetur quo ad opinionem hominū. **Marci. 6. Simile ē**
regnū celoz. quemadmodū si homo faciat semen in terra & germinet
semen & crescat. Unde iste nescit. Et ideo Ambrosius in sermone de
naboris & gezabel. Dat deus iquit tibi temporalia aut vt vincat aut
contēnat auariciā tuam. Sic vt inde cētuplū recipere merearis aut
vt excusationem non habas. D. Quantum ad tertiū dicit q̄ nihil
est viuificum quod impius operatur. quia circul⁹ aureus in naribus
suis &c. Circulus enim aureus in naribus suis nihil pdest. Sic opus
meritorū quod significatur per circulum aureū. nihil confert pecca-
tori quia nō habet vnionē charitatis qua viuificari deberet. Aliter
tamen potest exponi textus de muliere mala que propter pulchritu-
dinem diuine imaginis quā sicut se gerit ab immūdis vicij nō desit
sit immo quanto pulchrior: tantomagis immūditia. sequitur. sicut
sus cū aureo circulo ita libenter immergit se in luto sicut si illo care-
ret. Sic mulieres quibus ipsa pulchritudo esse deberet occasio pu-

Paracenziza =

dicte non impedit laculam: sed magis prouocat non solum in se: sed in alijs. Dicit ei li. 8. q. cum elephantes ad plium aiant ex aspectu sanguis sui ps adusa erit eis sine s. q. cum agitauerit clamare faciunt eas. q. auditio elephantes fortissimi recordes sunt. sic diabolus est qui magis amicum. et forte per christi sanguinem ad bellum prospexerit. impedit per prauum ornatum et breuē vocē vni⁹ suis: ita ut ipsi recordē capiat. pro. 7. de fenest. dom⁹ mee prospexi per cancellos et video puulos considero recordem inuenio. Et ecce mulier occurrit illi ornata meretricio pparata ad capiēdas aias garrula et vaga etc. Talis fuit illa metrix. d. q. nar. vale. li. 4. capi. 3. de Le. q. spopodit eum allicere coram multis frustrata tñ fuit de pposito.

E. Quarto et ultimo. ostendit qualia sint premia que boni aut mali prestolantur. Et quantum ad hoc dicit desiderium iustorum omne bonum est. prestolatio impiorum furor. omne in quibus bonum. i. diuinum desiderant. hi iusti. q. vobis differet. q. ut supi⁹ dixi oia desideria assidue postulata et petita delectat: hinc est q. Epicurus⁹ ut ait Se. i. epla q. da ad lucillum solit⁹ est a cibus abstinerē pbiuū. ut ex dilatioe magis sine delectabili⁹ vesceret. Sic boni viri sciētes q. oppoita iustis se posita q. bonuz est magis appet. Nō libet oēs delectatioes dñt expectātes ut apli⁹ delectet. iux illud ou. 3. fal. Differēt pue pmoda magis more. **F.** Cōtingit ei sepe sic di. Mar. li. i. q. carētia rei bonē pbat ei⁹ valorē poti⁹ q. ābitio. nō ut de⁹ magis ondat q. bonū sit illud ad quod aspiramus pus vult nos illo diu carere: ut ex desiderij auuiditate et carētie acerbitate in fine nra delectatio augeat q. nō plebit. iux illud psal. Desiderij aie ei⁹ tribuisti ei: spstolatio impiorum furor dñ. nō q. de⁹ furorē hēat nisi effectiue p penā. pna ei infernal furor dñ. q. ipsi pctōres i inferno sicut furi osi lacerantur. ab interiori consciētia qui furor nunq. terminatur. Aliter potest exponi textus de iracundis et maliciosiss. q. eorum prestolatio est furor: q. alij vinctā dissimulat. ut postmodū grauius irascāt. Furor ei illis scōz similitudinē serpētis.

Lectio .lxxxviii.



Alii diuidūt ppa et ditiores sūt: alij rapiūt nō sua et scēp i egestate sūt. Aia q. bñdicit ipi quabit: et q. iebriat ipse quoq. iebriabit etc.

Supi⁹ ondit sapiēs quātū sit bonū electis bñfacere.

Hic notat quantum sit malū paupes spoliare. Et diuidit iste textus in tres ptes scōz q. tripliciter paupes spoliāt a triplici hoiz gñe. Spoliāt ei paupes p publicos raptores. Spoliāt p frugum oppōssores. Spoliāt p fame destructores. de pnis ibi alij rapiūt nō sua etc. de secundis ibi. q. abscondit frumta etc. de tñs ibi. q. aut iuestigator etc. pma ps adhuc diuidit i duas ptes q. pmo ondit officij largitatis. ibi. alij diuidūt ppa et ditiores sūt. Scōdo docet effectū pccitaz. ibi. alij rapiūt nō sua etc. **A.** Quantum ad pmiū dicit ierony. de sancta viduitate. Recordamini ut dicit sareptane q. et sue et filioz saluti famēptu sit hēlye. et nihilominus tpa fame moriebat malluit tñ vitā pdere q. eleosynā retiere. vñ i pugillo. sarie seminatorū sibi messis dñs ppaui

Proverbiorum Salomonis. C. II.

ſic Thobias pergebat per oēm cognationē ſuam et ſolabatur eos et diuidebat unicuique prout poterat de facultatib⁹ ſuis et ideo ſicut in fine patuit dñs vitauit eū abundantiffime in pñti qz ſicut dicit Baſilius in ſuo examerono: oīa quāto ſunt mitiora tanto ſūt fecūdiora ⁊ aīalia nobilitiora q̄to predemaioꝝ dñantur tanto largius diſtribuūt cibos ſuos q̄admodū de leone in libro de naturis rerum dñ. q̄ oibus tam nobilibus q̄ innobilibus diuidit hoc q̄d habet ex generoſitate nature ſue ⁊ iſta eſt cauſa quare aīalia portant leonī partē predarū ſuarum nec deficit ſibi cibus cū vult. Unde auguſt. ij. de ciuit. dei. iij. Diuitie liberaliter date ſeruantur. ſeruate vero in domo perduntur Et marcialis lib. 5. ſic metricē.

Extra fortunā ſi quid donatur amicis

Quas dederis ſolas ſemp habebis opes.

Secūdo machab. 8. Diphaniſ et viduis ſpolia diuiferunt. ſed q̄d dolendū eſt moderni hoc nolunt aduertere ⁊ ideo magis ſpoliare nī tūtū et diuidere bona pauperū q̄ ipſa propia eorū bona cōdiuide- re vel erogare: et hoc eſt q̄d in perſona xp̄i conqueritur pſal. dicens. Diuiferunt ſibi veſtimenta mea et ſuper veſtē meā miſerūt ſortem.

B. Sc̄do dico q̄ ſpoliant paupes frugū oppreſſores qui blada et vi- ctualia alia occultant vltra vſq̄ ad tempus chariſtie At carius ven- dant q̄ pauperes ſufficiant emere. vel ideo abſcōdūt merces vt cha- riſtiā magnā faciāt prius ſimulantes penuriam et poſtea oſtenden- tes abundantīā. et iſta eſt magna falſitas et iō ſicut talis imitat fal- ſitatē hipocritarū in via: ſic deus i iudicio ponet eū inter hipocritas et diuidet eū a ſanctis Math. 24. Diuidet eū partēq̄ eius ponet cū hipocritis. Tales filie ſunt līnthe de quo dicit Solin⁹ ⁊ Plin⁹ q̄ abſcōdit vrinam ſuā in arena ne laxis quie ea naſcitur q̄ ad cu- randū morbū regiū valet inueniaſ. ſic viles cupidi ſupfluitates ſuas abſcōdunt ne alijs proſint q̄ eis plus ſatis ſunt. et iō maledictionem et ſp̄ecationē et diuiſionē a cōione fidelīū imp̄catur eis pſal. dicens Dñe a paucis de terra diuide vitā eorū de abſcōditis tuis adimplet⁹ eſt venter eorū. D.

C. Tertio opprimūt pauperes et ſpoliant fame de- ſtructores: iſti ſunt q̄ ad nihil aliō vacāt niſi ad exponendū et explo- randū infirmitates hoīz vt ſpoliāt eos bona fama peiores i hoc ſcor- pionib⁹ qz ſicut dicit pſidor⁹. xij. Ethimologiaz. cap. 5. Scorpio du- plicē caudam h̄zet in vtraq̄ tā ante q̄ retro venenū h̄z ſed vnū bonū h̄z q̄ nunq̄ pcutit palmā manus etiā ſi ponatur in ea gratis. Iſti ſunt falſi pditores peiores qz cū duplicem h̄eant caudam blā diēdi ſc̄z ⁊ decipiendi: cum tamen magis cōſuſus fueris de eis decipient te L

D. Dicit Macrobius Saturnaliū lib. primo. q̄ eſt imago quedam Memiſis dicta que colebaſ apud veteres ppter ſupbiā et ei⁹ ſp̄es: q̄ ſunt iracūdia/inuidia/malitia/et hm̄oi. Nec imago conditionē il- lam h̄z q̄ cū aliq̄d lucidum ei appropinquatū fuerit ſtatim fit eius cō- municatione tenebroſa et ſi tenebroſū appropinquatū fuerit ſtatim fit lucida ipſa enī in ſe turpiſſimū colorē habet. Iſtud autem tam ob- ſcurum eſt vt nulla arte ſc̄ri poſſit qualiter iſta veneratio fieri pote- rat. Nec imago exploratores ſignificat cuius conditiones ſunt: D

Et si se alicui comunicet qui prius sit lucidus per bonam famam faciat eum tenebrosus per infamiam. Et qui tenebrosus fuerit per malam vitam. producat eius opera tenebrosa ad lucem per propalationem. Illud autem sit subtilitate et astutia edacis et adulationis. Ita ut cum difamatus quis fuerit nesciat unde venit. Unde Job. 38. indica mihi si nosti omnia in qua via lux habitat et tenebrarum quis locus sit per quam viam spargitur lux et diuiditur estus super terram. Tota autem causa explorationum malorum est. quia ipsi sunt nigri et turpissimi tam in vita quam in fama. et ideo quia vellent omnes tales esse: explorant secretorum amicos si possunt sibi inuenire ut per multiplicationem talium criminum: crimen eorum appareat minus. quia sicut pena augetur miseris quando numerus minuitur miserorum. secundum Augustinum de ciuitate dei. Sic in multiplicatione minuitur eis pena verecundie. Et si vultis scire experimentaliter qui sunt huiusmodi inuestigatores ut diffamet aduertite. Illud quod in lege dicitur. Leuitici. ix. vbi docet quid cauendum sit offerri in sacrificio tanquam immundum omne inquit quod non habet diuisam vngulam. et non ruminat cauendum est: Sed moraliter per oppositum nunc cauendum est ab illis qui habent diuisam vngulam: ut adulatores qui in ore linguam habent diuisam admodum vngulam. hac et illac stercus lacerando et vulnerando. Tales etiam semper ruminant quia transacta mala et peccata ad os suum reuocant detrahendo. De talibus concluditur Esa. lix. Iniquitates vestre diuiserunt inter vos et deum vestrum.

Lectio .lxxxix.

Qui confidit in diuitiis suis corruet. iusti autem quasi viri et folium geminabunt. Qui conturbat domum suam possidebit ventos: et qui stultus est seruiet sapienti. Fructus iusti lignum vite. et qui suscipit aias sapiens est. Si iustus in terra recipit. quantomagis impius et peccator.

Superius ostendit sapiens generaliter astutiam mundanorum. Hic docet punire finaliter malitiam impiorum. et secundum hoc diuiditur iste textus in duas partes quia primo docet quod mali in futuro eternaliter vapulabunt. ibi: Qui confidit in diuitiis suis corruet etc. Secundo ostendit quod penam suam in presenti inchoabunt. ibi. Si iustus in terra recipit quantomagis impius et peccator. Hoc autem intelligendum est. de pena que punit essentialiter demeritum et peccatum. sicut patet ex processu Boetii de consolatione lib. 4. Prosa secunda et tertia. vbi concludit quod sicut bonitas bonorum sit eis premium sic improbitas ipsa est malorum supplicium. et ad idem Augustinus de libero arbitrio: nullo interuallo temporis diuiduntur peccatum et pena peccati. Diuiditur autem prima pars in quattuor quia primo ostendit quales sit gloria vanamundanorum. ibi: Qui confidit in diuitiis suis corruet. Secundo quod sit stultitia superbia reproborum. ibi. Qui conturbat domum suam possidebit ventos etc. Tertio concluditur fruitio beatorum. ibi:

Proverbia Salomonis. C. II.

Fructus iusti: lignum vite. Quarto excluditur ambitio prelatorum
 Ibi. Et qui suscipit animam sapiens est. **A.** Quantum ad primum dicit **B**
 Qui confidit in diuitiis suis corruet: non enim est mirum si excecatus
 oculis in via lubrica procedens faciliter corruat. omnis autem cupi-
 dus et auarus est excecatus quia in diuitiis solum confidit. Nam sicut
 aquila asperione pulueris. excecatur ceruicem precipitare facit ex-
 rure. ut narrat Plinius. lib. 2. Sic diabolus cupidum et auarum pul-
 ueribus temporalium diuitiarum excecando precipitat. Juxta illud
 Gregorius. x. moralium. super illo uerbo. Oculi impiorum deficiunt auari
 inquit eterna negligunt: et sola semper temporalia prestolantur
 ad mortem ex rerum labentium cursu tendunt. corporis uita per momē-
 ta desinit et carnalium desiderium semper crescit: Sed cum mors tales
 subtrahit: desideria cum uina terminantur. tunc uoluptas subtrahit-
 tur et repente miseri pereundo discunt qua peritura non nouerunt.
 Pro uerbio. 4. via impiorum tenebrosa nesciunt ubi corruant: Sed
 cum fuerint mortui scient fatuitatem suam quia tunc aperietur oculo-
 rum eorum. Narrat Suetonius de imperatore galba. quod cum coram eo
 semel disputaretur de proprietate iumentorum cuiusdam leuibus argu-
 mentis et testibus ueritatis coniecturatus ita decreuit ut iumentorum
 ad locum ubi aduari solebat uelato capite duceretur. Atque idem
 post potum reuelato capite illius esset. ad quem sponte uelut usu do-
 ctum confurgeret. Sic diabolus scit bene quod si oculi nostri aperti es-
 sent ad uidentium diuina precepta et mercedes eternas quas promittit
 nos: non posset faciliter ad sua onera subiugare. Et ideo per abum-
 dantiam diuitiarum excecatur nos occupatione nimia: circa eas nequequam
 consideremus aut uideamus que possent nos a suo seruitio retrahere
 uel terrere. In fine uero cum satis bene biberimus oculi nostri re-
 uelabuntur: et tunc cognoscemus uerum deum: sed nequamquam ad deum
 fugientes recipiemur. Abacuch. primo. Tunc inabitabit spiritus et
 pertransibit et corruet et suadet causam cito post. mundi sunt oculi tui
 ne uideas malum et respicere ad iniquitatem non poteris. Tales non
 solum sunt excecatur sed et uia eorum est lubrica. quia oportet quod uia uir-
 tutis que est uia uersus celum. habeat omnes circumstantias suas
 bonas: quia ut dicit Philosophus secundo ethico. non omnem ho-
 minem facile est esse uirtuosum eo quod omnes circumstantias suas requirit.
 sicut non omnis hominis est accipere mediuum circuli: sed sciens
 tantum. Ideo potest faciliter homo exorbitare. Hieremie. Vna illorum
 quasi lubricum in tenebris. impellentur et corruent in ea.
B. Quantum ad secundum dicit quod qui conturbat domum suam possi-
 sivebit uentos quia superbus et conturbatus qui alios per iracun-
 diam conturbat satis habebit de uento tribulationis. uel sic qui con-
 turbat domum suam. i. coitate. iracundiam possidet uentos superbie et indi-
 gnationis quod nunquam iracundus nisi habeat ista duo. An Qui. de tristibus
 lib. 2. dicit sic. Quo quis maior erit magis est placabilis ire. Dissimiles
 motus mens generosa sapit. Et per oppositum quo quisquis est
 eo minor est minus mentis generose et magis superbe. Et ideo uelut
 stultus seruiet sapienti. quia iracundus seruiet concupiscentie et pas-

E ftoni cui dominatur sapiens. secundum processum Augustini. xij. de ciuitate dei. capitulo. 4. Ubi concludit qd hoc interest inter sapientē & stultum qd ipse passionibus cedit / videlicet stultus. & accomodat ascensum. sapiens vero quis eas necessitate patiatur. retinet tamē inconcessam & stabilem mentem & sinceram. Ecclesiastici. Sapiēs non illudetur: sed in fructibus impij conturbatio. Proverbioꝝ. 15. Tertio concluditur fructio beatorum ibi fructus iusti lignum vite pfectum suum qui est saluatio humani generis in cruce. Dicitur autem lignum vite quia nunq̄ potest mori ipsius effectus: sed semper germinat nouum fructum: sicut multiplicat novos ramos. naturaliter requiem & refrigerium prestans. Narrat Quidius in capitulo vltimo de hasta Romuli qua vti solebat in bello qm in morte ipsius cadente iam ferro in arborem pulcherrimam crescere cepit omnib⁹ ex insperato ramorum vberrate. vmbriam subito prestans bonam. Unde dicit sic. Non expectatos dabat admirantibus vmbas. L. Moraliter lancea qua dominus semper utebatur. ante mortem in peccatorum punitione lignum fuit scientie boni & mali: cuius ferrū peccatum erat originale. secundi Reg. 23. Armabitur ferro & ligno lancea to. Istud lignū quod sic ante mortem xp̄i mortiferū semper fuit cepit in morte ipsius perdere ferrum suum per abominationem mortalis peccati. et nouas gratie radices gratie recipere: vt quod pu⁹ fuerat lignū mortis iam fieret lignū vite. Proverbioꝝ 3. Lignum vite est hys qui apprehenderint eam. Dicit enim Valerius libro. ij. capitulo de dominabilibus qd cum omnia ligna in templo romuli cofumerentur igne hoc solum lignum māsit intactum. & nulla vis ignis sibi nocere potuit: sed eo magis velut aq̄ refrigerio confortatū floruit & creuit sicut lignū qd plantatū est secus decursus aq̄. & c. Quantum ad quartū excludit ab itio platorū: qd qd suscipit aīas sapiēs ē. glo. Non qd petit sicut inspiēs neutrum enī debet sapiēs neq̄ aīaz petere curam quouis modo neq̄ qd offertur qd valori suo est pueniēs refutare. pro uerb. xij. Nonit iustus iumētōꝝ suoz aīas. ¶ Lectio. xc cap. xij.



Qui diligit disciplinam diligit scientiaz: qui autem odit increpationes inspiens est.

Qui bonus est hauriet sibi gratiam a domino. qui autem confidit in cogitationibus suis impie agit. Non roborabitur homo ex impietate et radix iustorum non commouebitur.

In hoc capitulo agit sapiēs de disciplina. & diuidit i tres ptes. qz pmo agit de disciplina pfectoz. ibi: qd diligit disciplinā diligit sciētā. Secūdo de doctria magistroꝝ. ibi: doctrina sua noscīt vir & c. Tertio de medio reproboꝝ. ibi: abomatio ē dño labia mēdacia & c. Pūma pars diuidit in septē scōꝝ qd tāgit septē gn̄a hoīm. quib⁹ regem incūbit et pertinet ad eorum disciplinam. de quibus dicitur. 23. q. 4. capitulo secundo. et est textus Augustini super psal. 50.

miraculis.

Cap. 12.

A. **C**Primum enim est q̄ necessaria est charitas episcopo et q̄tū ad hoc dicit decretum ep̄o regenti plebem. Scdm̄ q̄ bonitas iconomo. et quantū ad hoc dicit pauperi regenti domū suam. Tertiu q̄ diuiti pietas. et quantū ad hoc dicit diuiti regenti familiā. Quartū q̄ fidelitas vxori. et quātū ad hoc dicit marito regenti coniugē. Quintū q̄ eq̄tas p̄sone medianti. Sextū q̄ veritas prouiciā regēti. Septimū q̄ sedulitas iustitiam facienti. vt patet ibidem in textu decreti. Ista septem innuitur in septē articulis possitis p̄sequēter in textu. Primo requiritur charitas. ideo dicit. qui diligit disciplinam. ꝛc. Secundo bonitas. ideo dicit qui bonus et hauriet sibi gratiam ꝛc. Tertio pietas. ideo dicit. non robotabitur homo ex impietate ꝛc. Quarto fidelitas. ideo dicit mulier diligēs corona est viro suo. ꝛc. Quinto equitas. ideo dicit cogitationes iustorum iudicia. ꝛc. Sexto veritas. ideo dicit verba impiorū insudantur sanguini ꝛc. Septimo stabilitas vel sedulitas ideo dicit verte impios ꝛ nō erunt domus autem iustorum permanebit.

Quantum ad primū dicit. qui diligit sapiam vel disciplinā vbi notā dum q̄ sapientia illa de qua loquit sapiens.

Per disciplinam verborum cognoscitur.

Per disciplinam verborum experitur.

Per disciplinam habituum exercetur.

B. **P**rimo dico per disciplinam verborum cognoscitur et ideo dicit: August. xx. de ciuita. dei cap. xxv. q̄ ex quo sac̄m̄ fidei nostre necessarium est ad vitā. et eius sciētia nullomodo haberi possit sine disciplina verbi exterioris q̄ns est q̄ nunq̄ defuit fidei n̄re predicator nec post aduentū x̄pi nec ante. quia oportet q̄ sciētia aliquo modo. a disciplina verborū deriuetur. sexto Iudicum. Disciplina tua omnibus prouincijs predicatur. nec valet sciētia nisi per disciplinā predicatio nis crescat: q̄ sicut dicit valerius lib. 6. capi. 6. Tantam vim habet verborum apta pronuntiatio vt tribus modis hominem inuadat. Oculos demulcendo.

Animas inuadendo.

Lorda vulnerando.

Unde Tullius. ij. de natura deorū. quando minime putabaz et tunc maxime philozophabar. ideo dicit Valeri⁹ vbi. s̄. In labijs hoīs docti sermonē melle dulciorem habitare arbitramur et ideo eorum cordibus qui eum audiunt semp̄ aculeos relinquunt. vñ dicit Per.

Scire tuum nihil est nisi te scire hoc sciat alter. sicut vidimus q̄ q̄s tumcūq̄ medicus sit sciolus apud se nunq̄ tamen p̄ speculationē solam curat morbos nisi practica cōiungatur. q̄ sicut scire si habet ex parte speculatiue sic dare ad extra per verba ex parte practice. per quā curantur morbi proximoz p̄ p̄dicatores bonos ꝛ medicos spiri tuales. iuxta quod dicit Quidius de ponto.

Non eadem ratio est sentire et demere morbos.

Sensus inest multis tollitur arte malum.

Quia sensus est in intellectu et scientia. sed in voce et verborū diffinitione ars et disciplina consistunt quibus corrigitur animus deliquē

tis. iuxta illud qđ dicit sapiens Ecclia. 38. Disciplina medici exalta bit caput eius et in conspectu magnatorū collaudabitur. Unde sicut dicit Valerius vbi supra. Tanta fuit eloquentie grā egestis philoso phi qua sic mala huius vite representabat vt eorum miseranda ima gine mentium peccatoribus inserta multis voluntariā mortis ap petende generaret cupiditatem. Ideoq; a ptholomeo rege Alteri us miserere prohibitus est et ideo dicit Augusti. primo de ciuita. dei: cap. 15. 7. 13. qđ fatui sunt illi qui exēplū scī rationi et discipline ver borum preponunt eo qđ erroneū nunq̄ potest esse disciplina rationis. Pro uerbio. octauo Accipite disciplinam meam et non pecuniam: doctrinam magis q̄ aurum diligite.

L. Secūdo dico qđ vera sapientia et sciētia per disciplinam verborū experitur: dicit auctor de naturis rerum qđ tyrius serpens venenosissimus de quo tyriaca fit cū venenum eius extrahi debeat ligatur cū filo et verberatur cum virga. et quia tunc ex natura sua vellet noce re verberanti expellit venenum. ad extremitates suas scilz caput et caudam quibus precisis celeriter de carnibus medijs fit tyriaca.

Sic quando caro nostra plena est venenis peccati ad arborem cruci ligari debet. per amorem filialem. pro peccatis et ibi bene flagellari vici asperitatis et penitētie vt statim confitēdo per os expellatur venenuz peccati. Pro uerb. xxij. Stultitia colligata est in corde pue ri et virga discipline fugabit eam. Sic fecit xps vt a morbo peccati nos sanaret vt ad effusionem sanguinis seipsum flagellari permisit. Esaye. 53. Disciplina pacis nostre super eum cuius liuore sanati sumus Et sic confecta est de eo tyriaca. peccatorum oīm purgatiua.

Tertio et vltio sapientia et scientia. per disciplinā habitū exercetur. qz omnis homo si est disciplinatus opatur cor formiter discipline sue eo qđ disciplina sua vt dictum est prius importat quandā practi cam operationē. et omnis homo maxime delectatur illud opari qđ nouit et quod pauci sciunt. An Macrobius Saturnaliū libr. tertio. Gaudet (inquit) quis qđ cum prouocatur ad doctrinam siue ad opera tionē eius: quod nouit maxime si illud acquisiuit magno labore. hāc vero disciplinā nouerūt et acquisierunt viri sancti cū flagellis et vir gis et multis miserijs huiusmodi attēdentes illud sapientis Pro uerbiorum. xxij. Noli substrahere a puero disciplinam si enim per cusseris eum virga non mouetur. et iste est labor manus. Unde Qui dius de tristibus.

Ardua perpreceps gloria vadit iter
Hectora quis noscet si felix troia fuisset

Publica virtutis per mala facta via est
Que latet in bonis cessat incognita rebus.

Apparet virtus arguiturq; malis.

D. Hec autem disciplina per augustinū est cognita rōne sue difficul tatis. Ecclesiasti. primo. disciplina sapientie tibi reuelata est et ma nifestata Et baruch viam discipline ignorauerunt nec intellexerunt vias prudentie. Propter has causas viri sancti et virtuosi fm habi tum discipline libenter et gaudenter exercitantur et habitū suos

conformiter operantur. qz sicut dicit Philosophus. ij. Politicorū. capi. 4. Quodā singulari affectu quis fertur delectabilis in id qđ proprium est sibi q̄ in id quod est alienū. Omne autē qđ per virtutez habemus de alieno est et non nostrū: sicut probat Boetius. ij. de cōsolatione: virtus vero si insit. propria est nobis et ideo de operatione sibi conformi naturali quadā affectione delectant virtuosī quia et ip̄ savirtus delectabiliter operari docet: de qua d̄r Sapiētīe. viij. Disciplina qui abijcit infelix est. Sed notandū q̄ presumptuosī istā disciplinam abijcūt scđm qđ textus videtur dicere ibi. Qui autē confidit in cogitationibus suis impie agit. Tales sunt sembus fatuis et miles. qui sicut dicit Horatius libro epl̄arū. Libentius carent scientia q̄ q̄ a iunioribus audiant. Sic presumptuosī libentius volunt ignorare. q̄ q̄ videantur ab alijs ignorantēs: vñ dicit sic sunt qui turpe putant parere minoribus atqz. Imberbes didicere senes. Item sunt qui nil rectum zc. Et isti sunt peiores illis qz quicqđ sapiūt putant et nihil aliud. primi em̄ et si sunt p̄sumptuosī non tñ ratione carent Isti vero peccant in viros et ideo non sunt disciplinabiles.

Collectio. xci.

Mulier diligens corona est viro suo. et putredo in ossibus eius que cōfusione res dignas gerit. cogitationes iustorum iudicia et consilia impiorum fraudulenta. Verba impiorum insidiantur sanguini: os iustorum liberabit eos. Terte impios et non erunt: domus autem iustorum permanebit.

Quia superius amicitia scientie declarabatur hic nunc diligētia femine cōmēdatur Et dividitur in tres. quia. Primo ostēdit q̄ sit vtilis fides thori. ibi. Mulier diligēs corona est viro suo. Secdo q̄ sit debilis et dolor. ibi. Putredo in ossibus eius q̄ confusione res dignas gerit scz. Mulier mala q̄ non diligit maritū suuz vt tenetur. abienim semp putredo malitie et dolor est occultata. Sicut em̄ dicit Seneca ī puerbijs. mulier oīs aut diligit aut nimīā odit: nihil medium est: et ideo mulier mala d̄r confusio et putredo ossium. quia mulieri quando malignatur nihil sufficit nisi possit occidere ex toto. Sicut narrat Augustinus de marronis romanorū. que cum odio haberent viros suos vñ animi consensu veneno mella miscentes ipsos occidūt. nec vñ tam grauis lues. ciuitati romane excoitata est vt dicit Augustinus. iij. de ciuita. dei capi. xvij. A. Ideo dicit sapiens Eccl̄a. 4. Breuis est omnis malitia super malitiā mulieris. Dicit Papias q̄ est quodā genus serpentis quod vocatur seps. iste tantā efficaciam habet veneni q̄ ossa viri penetrat et corrumpit carnem. exterius nō mutando colorē. Sic mulier mala Job. xxxij. Increpat quoqz per dolorem in lectulo et omnia ossa eius marcescere facit.

Tertio ostendit sapiens q̄ sit fragilis sicut est mali. Ibi verte impios et non erunt,

A.

C.

Hoc maxime verū est de homine puerſo. de quo ſuperius dī. Quasi
 tempeſtas tranſiens nō erit impius. De quo etiā exponit illud. iij.
 Regum. xx. Dū turbatus huc atq; illuc me verterem ſubito non ap-
 paruit. cuius cā poteſt eſſe illa quā tangit Philoſophus pīlo. poli-
 ticoꝝ capit. iij. Dicit enim ibidem q̄ homo vnde naturaliter ſit ani-
 mal ciuile: et ciuitas niſi aliquid ſit q̄ congregatio hominū ſecundū
 iuſtitiam ordinatā eorumq; ſunt ſecundū naturam nec eſſe duo
 genera hominū non eſſe ciuilia ſcđm naturam que duo genera debēt a
 bono p̄ncipe extra ciuitatē mitti ⁊ ſunt. Valde mali. Valde boni.

B. Iſti em̄ ſunt inciuiles ſm naturā. Valde em̄ boni ne cōtaminent̄
 vicis cōibus q̄ ibi ſunt id debent deſerta loca petere. Valde aut̄ ma-
 li inciuiles ſunt et expelli dñt ne ceteros corrupant. p̄mi meliores
 ſunt q̄ ſecundi ⁊ vtriq; inciuiles ſm naturā. Reuera ſic eſt in regimē
 ne et politica q̄tum ad eccleſiaz militantiē. Duplex em̄ gen^o hoīz nūq̄
 tibi poterit reſidere: quī expellatur q̄ ſi ſtatim p̄ mortē. Valde boni ⁊
 iuſti ne peiores ſiant qui ſunt meliores: valde mali ne ceteros corrū-
 pant quia ſunt peiores ideo ſubito ſubtrahunt. Job. 23. Quia ſi ad
 orientē iero nō comparēt: et ſi ad occidentē nō intelligā eū. Si ad ſi-
 niſtrā qđ agam nō app̄hendā eū ſi me vertā ad dextrā nō videbo illū
 Aliter p̄t intelligi text^o iſte ſic verte impioſ et nō erūt. i. nullius va-
 loꝝ erunt: ſicut pomū putridum venale q̄ diu integra p̄s ponit ſu-
 perius delectat et decipit viſum ſi vertatur et nullus emet. Similit̄
 miles in bello vulneratus at̄ occiſus cū deſp̄ndit vulnuſ in ante-
 riori pte corpis p̄bus iudicat et honore dignus: nō aut̄ ſi in poſterio-
 ri parte. Sic xp̄s examinat quēlibet n̄m in morte Si em̄ in anterio-
 ri pte (id eſt quā nos iudicam^o anteriore pte q̄uis male) ſumus vul-
 nerati p̄ tribulationes ⁊ paſſiones p̄ales iudicat nos probos ⁊ valē-
 tes. Si autē videat vulnuſ in dorſo (.i. aīa que n̄o iudicio pars dī
 poſterior in hac vita) vulnuſ in q̄ peccati iudicat nos fugitiuos ⁊ ve-
 cordes et nullius omnino valoris Eſaye. 45. Subijciam ante faciē
 eius gentes et dorſa regū vertam. et eſt vox filij de patre.

¶ Quantum ad primū vbi dicitur. Mulier diligens corona eſt viro
 ſuo. Eſt notandū q̄ bōa mulier ⁊ diligēs dicitur corona viri propter
 tria que ſunt corone ſibi conuenientia.

Per coronam ſi quidē caput militū decoratur

Per coronā caput infirmatum roboratur

Per coronā coma fluens colligatur

Sic mulier bona et diligens

Decorat virum pudicitia chaſtitatis

Infirmatum roborat bonitate pietatis

Temporaliū comā reparat abſtinentia parcitatis.

L. **¶** Primo dico q̄ mulier bona et diligens. id eſt ſolicita dicitur
 corona quia virum multum decorat pudicitia chaſtitatis. Pudicitia
 ſiquidem vxoris. ſumme decorat perſonam coniugis. et impudicus
 geſtus mulieris ſecat mariti nomen et famam et inde eſt q̄ dicit

Valerius lib. 6. capitulo. 4. q̄ pudicitia tantum romani coluerunt. vt Gallus. siquidem vxorem repudiaret quia eam aperto capite foris versari viderat. Ex quo patet q̄ omnes vxores velate erant in patulo. Juxta illud prime ad Corinthios. Omnis mulier orans nō velato capite deturpat caput suum. Caput autem mulieris est vir. Dicit enim Macrobius saturnalium. libro primo. q̄ antiqui totam celestium numinum. potentiam in duabus imaginibus coluerunt: quarum prima scilicet virilis Adra: secunda autem scilicet muliebris Aldergidis vocabatur. Virilis autem i sede altior fuit muliebris: sed radios ad muliebrem protensos habuit in modum corone in capite concurrentes. Similiter et muliebris radios insignes versus sursum erectos habuit in modum corone in viri capite cōgregatos. Hec est significatio sacramenti cōiugalis in qua tota celestis effigies numini adoratur & designatur. Nam tota copula christi cum ecclesia. mediantibus sacramentis figuratur per coniugium viri boni & mulieris & quicūq; non coluerint istam imaginem non colunt deū: imaginis huius pars vtraq; radios amoris ad caput alterius et ad totum corpus porrigere semper debet. Itaq; mulier humilior sit quia non ex muliere est vir sed mulier propter virum. prime ad Corinthios. Idem patet ex Aristotele p̄mo politicoꝝ. capitulo duodecimo. vbi dicit. q̄ naturaliter vir principatur mulieri tanq̄ liberis non seruis. et mulier principatur viro non principatu politico: sed tm̄ secundū qd̄ & quantum ad hoc inferior debet esse mulier quīs non simpliciter. et ideo imago predicta cōiugij sic disponatur q̄ mulier possit dici corona viri per pudicitiam. et econuerso Esa. 42. In persona cōiugis de bona muliere dicitur. Indumento iustitie circūdedit me et quasi sp̄sum decorauit me corona: Sed dubiū est ex quo vir debet pudicitiaz mulieri: sicut mulier viro quare magis vocatur pudicitia mulieris q̄ viri? Responso quia pudicitia mulieris est excellentior a natura. eo q̄ mulier plura inclinantia habet ad pudicitia q̄ vir et magis naturaliter est pudica. Quod probatur sic. Duo enim sunt de quorum excessu arguitur impudicitia: scilicet.

Ebrietas superflua.

Vestis curiositas nimia.

Quātum ad primum audi Aristotelem in libro de ebrietate Rari⁹ mulieres sepius homines inebriari contingit. Nam mulier sobrietatis corona est quod satis docet lenitas cutis. Si igitur vnum in tā largum humorem ceciderit vim perdit nec facile sedem capitis calor petit. D. Quantum autem ad secundum audi quid dicit Macrobius libro tertio. q̄ muliebre corpus paucioribus vestib⁹ indiget naturaliter q̄ viri quia frigidius est et naturalia naturalibus congaudent. Frigiditatem siquidem densitas: sicut humiditatem lenitas consequitur. ergo vt apparet mulier naturaliter minus concupiscit q̄ vir. quia ebrietatem non admittit & superflua nō appetit & magis frigiditati q̄ calori congaudet. Et ideo cum aliquę mulieres exorbitant per impudicitiam contra naturam faciūt. Nec propter hoc tantum mulieres sine tentatione sunt. De muliere enī bona dicit. Pro-

Fuerbloz. 4. Accipe eā et exaltabit te et glorificaberis ab ea cum eā fueris amplexatus. **E.** Dabit capiti tuo augmenta gratiarū et corona inclita proteget te. Secūdo dicitur mulier bona corona viri qz patiētia sua caput viri infirmū confortat: mulier enim a molliēdo dicitur. qz malitias hoīm leniter emollitur et mitigat diligenter in p̄speris atqz obsequiosissime et patientissime in aduersis qz vbi non est mulier ibi in gemiscit egens. Quid de Hester clementia de Judith fortitudine. de Lucretie pudicitia quid de multis alijs. De q̄b etiam poete scribunt quarū minima patientie clementie et fortitudinis particula oēs eminentias virorum precessit. Ideo sapiēs mulierem bonam tanq̄ excellentiorem hoībuz comparat ipsi soli dicens Sic sol oriens mundo in altissimis dei sic mulieris bone species in ornamentū domus sue et post totum conceptum quē de muliere dicit concludit sic in fine adhuc filia est melior filio. **F.** Tertio mulier bona corona viri d̄ quia comā temporalium reuocat et ligat desuētes per abstinentiā et solertiā: mulier enim quelibet paucioribus contentatur q̄ vir et minoribus indiget ideo magis apta est ad multiplicationem t̄paliū q̄ vir et magis saluatiua domus. propterea de tali sapiens. Beatus qui habitat cū muliere sancta / qz supra eodē capitulo d̄: corona senum mulier parca. Quia igitur mulieres bone in talibus maxime sunt solertes sicut patuit. patet q̄ mulier diligens corona est viro suo.

Lectio. xcij.

Doctrina sua noscitur vir. qui autem vanus et excors est patebit cōtemptui. Melior est pauper et sufficiens sibi q̄ gloriosus et indigens pane. Nouit iustus iumentorum suorum animas. viscera autem impioruz crudelia. Qui operatur terram suam satiabitur panibus: qui autem sectatur ocium stultissimus est.

Post q̄ egit sapiens de disciplina perfectiorū hic agit de doctrina magistrorū. et hoc diuiditur iste textus in quattuor partes: quia.

Primo ostendit qualiter in docto humilitas cognoscat. ibi. Doctrina sua noscitur vir. 2c.

Secūdo qualiter in eo fragilitas approbatur. ibi. Melior est pauper et sufficiens sibi q̄ gloriosus 2c.

Tertio qualiter furor malitie reprobatur. ibi. Nouit iustus iumentorum suorum animas.

Quarto qualiter in iudicando sollicitudo requiratur. ibi. Qui operatur terram suam satiabitur panibus 2c.

Nel dicendum est q̄ hic ponunt quattuor q̄ requirunt in doctore scz.

Soliditas in loquendo

Compassio in miserendo

Fragilitas in iudicando.

Sollicitudo in regendo.

A. **Q**uantū ad primū dicit. Doctrina sua noscitur vir Semper eisi

cognoscitur opus alienum aut in modo loquendi aut in circumstantiis
 alia nec tam subtiliter poterit pronūciari quis q̄ non fecit quin aliq̄
 modo percipiatur: vnde Marcia p̄. lib. primo ad cōsīdētū iudicē.
 Quē recitas melis est confidentiue libellus

Sed male dum recitas incipit esse tuus.

Unde quidem michael nomine de quodā recitante poemata alioꝝ
 quasi sua dicit sic.

Quicquid tu loqueris curādo carmina vatum

Hoc em̄ est verbum certum tritum veteratum

De talibus d̄r prime ad Thimotheum. Conuersi sunt in vanilos
 quū. volentes esse legis doctores non intelligentes neq̄ loquētes
 de quibus affirmant. Tales sunt oēs vani et presumptuosi: q̄ sicut
 dicit Au. gellius. lib. xviii. p̄ponens differentiā inter stolidum et va
 num. Stolidus (inquit) d̄r non tantum stultus ⁊ excors sed molest⁹
 tepidus et iracundus vani autem vt veteres doctissimi. dixerūt mēs
 daces sunt et infidi qui leuia et inania pro grauib⁹ et veris astutis
 sine p̄ponunt vt sc̄z appareant sapientes cū tamē non sint Sz tales
 statim p̄ doctrinā suam cognoscuntur q̄ vani sunt. Signa autē qui
 bus tales cognoscunt ponit Bernardus lib. de duodecim gradibus
 hūilitatis sic. Presumptuosus inquit et vanus primus in conuentū
 bus residet in consilijs primus respondit: nō vocatus accedit nō ius
 sus se placitis intromittit reordinat ordinata reficit facta: hos vā
 nat Augusti. xi. de ciui. dei capi. 22. q̄tum ad hoc q̄ dicunt videlicet
 q̄ nihil nisi quod ipsi iudicant sc̄m rationē esse iudicatū. Alios au
 tem iudicantes iudicant inuidios delusos vel deceptos. In talibus
 igr̄ iudicijs quilibet presumptuosus vanus et excors cognoscitur. ⁊

q̄ doctrina sua fatua Proverb. 16. Fons vite eruditio possidēt⁹ do
 ctrina stultorum fatuitas. B. Secundo dico q̄ in doctore comēdat

B.

u.

frugalitas quia melior est pauper et sufficiens sibi q̄ gloriosus indi
 gens pane. i. melius p̄t docere pauper qui cōtentatur q̄ gloriosus
 et nobilis qui aliorū bona rapit vel cōtinue plura appetit q̄ non
 stant simul. q̄ homo predicat perfectionem paupertatis et ipse nūc
 ambiat superflua q̄ talis quantūcūq̄ fuerit gloriosus pane indiget
 q̄ sicut dicit Gregorius in per Ezechielem ille vere pauper est q̄ eger
 nec optat quod non h̄et qui sibi sufficiens est. Ex carētia em̄ rei pau
 pertas non iudicatur sed ex indigētia et appetitu q̄ sicut dicit Se
 neca ep̄la. xvi. Illa est maxima paupertas in magnis diuitijs indi
 gere et per opositum magna est nobilitas in paupertate diuitē esse
 Et isto modo oportet q̄ doctor quilibet ecclesie sit pauper sibi suffi
 cienz in opatione exteriori habūdans autē quoad appetitus comple
 xionum. ad Thimoteū. Exemplū prebē bonū operum in doctrina

Dicit p̄hus in politicis q̄ p̄podomus p̄hus ordinauit q̄ bellatores
 artifices et agricole essent in ordine ciuitatis. sic tamē q̄ primi habe
 rent possessiones ne occupatione terrenorum detenti peius deffen
 derent ciuitatem. agricolas voluit terras et possessiones habere nō
 solum pro se sed bellatorib⁹. Artifices vero voluit se habere medio
 mō inter istos ad seruiendū vtriq̄. L. Primum locum sc̄z bellator
 tenēt doctores in religione pauperū. Secundū sc̄z agricolarū

L

+
te.

tenent rectores ecclesiarū. Tertium scz artificiu. tenent religiosi religionē possidentes. Secundi ⁊ vltimi possunt se conferre terrenis diuitijs qz sunt in ecclesia vt agricolis vel artifices. Sed ille qui vult esse verus miles oportet qz sit totaliter re et mente separat⁹ ab istis de quibus dñ. iij. Machabeoz Equitamus in circuitu eius et hñ docti ad prelium. Ratio ad hoc potest esse quia sicut terra naturalr inepta est ad recipiendū se nos. Sic homo terrenus plenus appetitū terrenorum ineptus est ad sonandum in doctrina. Oportet autē qz omne illud quod sonare debet de materia sit solida aut sonora aut nihil valet. Sic doctor oportet qz ipsemet sonet paupertatez in vita si eam predicet in lingua. nam Virgiliū legimus sicut dicit Elimanus dñs lib. xvi. Fecisse campanile cuius campane nunq̄ mouebantur. nisi motu simili videntur. per oia ipsum campanile moueri. Sic oportet qz totum corpus nřm et anima moueantur confoumter. quia prime ad Corinthi. xiiij. dñ. Hunc autē fratres si venero ad vos linguis loquēs quid vobis prodero nisi vobis loquar aut in reuelatione. aut in scientia: aut in prophetia: aut in doctrina. **D.** Tertiu qđ requiritur ad doctorem est compassio in miserendo. Dicit Albertus xvi. animaliu qz rex apum naturaliter eligitur non qui magnitudine tñ prestat sed qui regale insigne. guttam scz albam in fronte gerit. Sic doctor et prelatus non ex nobilitate aut magnitudine generis aut scientie sed clemētie patiētie et pietatis eligi debet de quo apostolus. prime ad Thymoteū. 6. dicit Si quis aliter docet et non acquiescit sanis sermonibus dñi nostri iesu xpi et ei qz scđm pietatē est doctrine superbus est nihil sciens sed languens circa q̄stiones et pugnas verborū. ex quibus oriunt inuidie. contentiones ⁊c. Ad istam vero pietatē et clemētiā. signū in doctore est qđ ponit text⁹ si sciat nomia iumentorum suoz et subditoz suoz nomina cognoscat ⁊ animas quibus scz indigeāt vt sicut pius pater defectus eozū supplere et circa profectum eoz diligens esse possit Ubi aduertēdū est qz noia filioz Israel scribebāt antiq̄t⁹ in veste sacerdotali p̄sonali qđ erat i pectore duodecim lapides ponebant in quibus sculpebant nomia filioz israel distincte ⁊ expresse quodlibet nomen per se in humerali autē qđ erat ex parte posteriori eadē noia sculpebant in duob⁹ lapidibus tñ sex in vno et sex in alio sed satis cōfuse ⁊ indistincte. **E.** Sic est de rectoribus antiq̄s ⁊ modernis antiqui em̄ sp̄ habebāt in pectore singuloz subditoz noia distictē scripta. vt viderent de singulis curam gerere eos añ oculos sp̄ habentes vel docentes. Sed trāslata est modo illa scriptura ad dorsum. vbi vix cōfise scribunt in duob⁹ lapidibus qz vix rector. recordat̄ sui gregis nisi cū aliqđ de duobus memento misse dicit et tunc satis cōfise. Sed bonus doctor non sic ipse em̄ nouit aias iumētoz suoz nō em̄ pōt doctor prius esse vel miseri coram suis subditos. nec etiā sollicitus in regendo q̄ miserias suorum subditoz nō nouit. Et ideo ista simul copulat ap̄ls. ad Romanos. Qui docet in doctria qz exhortat̄ in exhortādo qui p̄ceft in sollicitudine qui miseretur in hilantate. Et sic etiā tangit ibi quartum scz sollicitudo in regendo.



Qui suavis est viuit in moderatiōibus i suis
monitionibus relinquit contumeliam. De-
siderium impij monumentum est pessimorū:
radix autem iustorum proficiet. Propter
peccata labiorum ruina proximat malo. effugiet au-
tem iustus de angustia.

Q Supi⁹ ostendit sapiens qualis esse debeat cōditio doctoris. Hic
docet q̄ leuis esse debet monitio subditorum. et secundum hoc diui-
ditur iste textus in duas partes: quia. Primo ostendit quantum va-
leat correptio moderata. Secundo quantum nocet locutio non fre-
nata. Ista patebunt in processu. **A.** Quātum ad primū dicit sapiēs
Qui suavis est. viuit in moderatiōibus &c. Nā animalia habentia
parū de felle vel simpliciter felle carentia diutius viuiunt. vt in lib. de
naturis rerū dicitur. & ponitur exemplum de elephante. Illa autez
que multū habent de felle. cito moriuntur. Sic moraliter est de cle-
mentia. vt puerb. 2. dicit. Clemētia preparat vitam et non solū sibi
ipsi operanti clemētiā: sed etiā suis subditis. Unde quēadmodū
ipsemet ex misericordia et clemētia viuificatur. sic etiā alios viuifi-
cat. Unde **Quidius** de ponto. libro secūdo dicit sic. Sit piger ad pe-
nas: p̄iceps ad prelia veloc. Et doleat quotiens. cogitur esse ferox.
Unde in prouerbis in hilaritate vultus regis vita & clementia. di-
cit **Macrobius** saturnaliū. libro. 3. q̄ ebrietatem nulla res meli⁹ ex-
tinguit q̄ panis mellitus: Quid per ebrietatē q̄ est sensū omnium
confusio & ligatio nisi obstinatio in peccato intelligitur? qua hō mor-
tuus efficitur: sed ad tollēdam ebrietatē. scz mortē istā & ad viuificā-
dū pctōrem & ad recolligendū sēsus suos nihil tm̄ iuuat. sicut doctri-
na mellita p̄ clemētiā & pietatē. **Eccle. 39.** Initiū necessariū vite hōis
aqua ignis & ferrū. sal/lac/et panis/similagm⁹ & mel &c. **B.** Quan-
tū ad scdū dicit sapiēs. Desideriū impij monimētū est pessimorum.
Pro quo notandū q̄ mali & impij monimēta loquuntur & faciūt de
pessimis hōibus tribus modis. s. aut ipos septe cōmendādo. aut fa-
cta p̄a exaltādo. aut velut fatui detrahendo. Primo dico q̄ impij
monimēta faciūt de pessimis eos septe cōmēdando. Isti sunt cōiter
religiosi qui libētur de factis dñorū. & mala eorū ops cōmēdāt aut de-
fendunt vt per hoc videant̄ notū maiorib⁹ & appareāt in secularibus
rebus scientes & experti. De quib⁹ loquit **Virgo** de duodecī abusio-
nibus claustrī. Gaudent inquit multi claustralīū: dū de regib⁹ fabu-
lant: dū militū casus narrant: dū pillis loquūt̄ a q̄bus nō cognoscūt̄:
p̄ multis litigant ignorantes tamen quid negant aut quod affir-
mant. Et cum hoc etiā iactantur de parentibus falsam generositā-
tem. sicut de quodā dicit. **Martialis** libro primo. A seruo scis te ge-
nitum blādeq; fateris. Cum dicis dñm Solibiane patrez. Et id dire-
cte est contra conditiones bonorū religiosorū: quia illi sic deberent a
mundo & ab omnibus eius pompis esse separati vt simpliciter de eo
nihil saperent. **Harrat** **Quidius** de fastis. lib. 6. q̄ post **Q̄ Tulli⁹** ser-

A

B

nus mortuus est venerunt matrone et amici eius ad templū fortisē ubi posita erat imago Seruū ad petendū oracula ⁊ colēdā imaginē sicut pius solebāt facere. dum Tullius seruus viueret. Et ecce subito vox de ara lapsa est qua iubebat imago se veste antiq̄ operiri ne de cetero videri posset ab aliquo cōmīnata ministris si pmitterent eaz discooperiri aut reuelari toti ciuitati romane confusio maxima eueniret. Et ideo vsq; ad tps̄ Quidij stetit ista imago abscondita nec ali quis eā videri potuit. Unde sic dicit Quidius. Est vox audita vult⁹ abscondite nostros. Hecce data tegitur vetat hęc Fortuna moueri. Et sic in tēplo ipsa locuta suo est ⁊c. Moraliter viri religiosi quando ingrediuntur ordines mortificantur simpliciter quoad mūdum: sed tamen sunt quidā qui eos colunt ⁊ excitant in hīs que ad mundum pertinent coram eis facta secularia recitando: Sed boni de hoc cauēt ignota loca ⁊ abdita querunt vt melius vacent contemplatiōis scientes pro certo q; quocunq; die reuelati fuerint per cōmunicatiōnem ad mundum vel videndo mendacia vel audiendo. confusio religionis sequetur. Talis fuit iste de quo in vitis patrum legitur. q̄ cui⁹ diu habitum monachalē et vitā gessisset ⁊ in heremo latitans ignotus mansisset: tandem amici scrutati. ipsuz inuenerūt. ⁊ sibi gratias miserunt vt ad ipsos rediret qui sciens se detectum. postq̄ voluit legerelitteras ipsas igne combussit ⁊ supra modum doluit se mundo fuisse reuelatus quia in omni religioso bono oportet q; habeatur velum solitudinis quod oculos ⁊ sensus suos occultet a mūdo. Iuxta illud Exod. 13. Et erit quasi signum in manu tua ⁊ quasi monimētū ante oculos tuos ⁊ vt lex domini semper sit in ore tuo. Secundo monimentum pessimorū sibi faciunt impij facta propria exaltādo per comparationē/videlicet ad maiores vt per hoc ostendant facta sua mala non esse quia amici sic fecerunt quis huiusmodi excusatio nulla sit. sicut dicit. Seneca libro de beata vita. Argumentum inquit pessimum turba est queramus nos inquit quid optimū factū sit nunc quid vltatissimū? Ideo apud antiquos. vt dicit Valerius lib. secdo. cap. 2. In omnibus conuiuijs et solatijs facta nobiliū recitabantur ex annalibus vt ad imitanda iuuenum virtutem alacriorem redderent et contra maleficia indurarent. Hinc est q; religiosi libros coram se repositos habent in mensa vt eo magis semper voluptatis p̄ scripturā deuotā et memoriā scripturarū a concupiscentijs arceantur sup̄fluis. de tali dicitur Malach. 3. Scriptus est liber monumenti coram eo timentibus deum ⁊ cogitantibus nomen eius. **T**ertio monimentum pessimorū sibi faciunt fatui detrahendo quia mod⁹ est detrahentium absentū rodere vitā. pulchra loquentes in patulo ⁊ cū possunt sibilantes in angulo. Et illud est signū maximū quo tales cognoscuntur. quia infallibiliter omnes sibilatores ⁊ consuetudinarius ad loquendum in occulto sunt detractores et deceptores falsi et istos frequenter sequuntur duo peccata. s. Inuidia cordis. Adulatio sermonis. ⁊ hoc naturaliter. Unde quantum ad primū dicit Valerius lib. 2. cū Dyogeni nunciaretur q; amici eius omnes eum vituperassēt respondit. Causa est: quia meliorē se iudicat lingua mala quē carpit.

Quantum ad secundū dicit Ambrosius i libro de paradiso. exēp lū ponens de serpēte qui sibilat ore ⁊ percutit cauda talibus applicari possunt versus Sydonis in quadā epistola.

Insula laurus erit bellis hostilibus asper
Applicata illis serpentem balthus ense.

Quemadmodū Absalon qui cum pulchre cum patre loqueret suscitauit contra eum israel. dicitq; hoc erit monumētum nominis mei vocauitq; tumultum manus Absalon. scđi Regum.

¶ Lectio. xciiij.



Dicitur fructu oris sui vnusquisq; replebitur bonis. et iusta opera manuum suarū retribuetur ei. **V**ia stulti recta in oculis eius. qui autem sapiens est audit consilia: **F**atius statim indicat iram suam. qui autem dissimulat iuriam calidus ē. **Q**ui quod nouit loquitur iudex iustitie est: qui autem mentitur testis est fraudulentus.

¶ Postq; ostendit sapiens quanta sit malignitas peruersorum. hic docet quanta sit fertilitas perfectorum. Et secundū hoc diuidit ista pars in quattuor secundū quattuor parabolas quas ponit: quibus conformiter uiuens non solum in corpore sed etiam in anima fecūdatur: ⁊ pertinent admodū locutionis debite ⁊ congrue. **S**portz enim q; locutio debita. **P**rimo sit utilis et sana. **S**ecundo q; sit humilis ⁊ non uana. **T**ertio q; sit patiens sustinendo vel audiendo. **Q**uarto q; sit diligens inquirendo. **V**. Quantum ad primum dicit de fructu oris sui vnusquisq; replebitur bonis ⁊c. quia ille qui bona et fructuosa loquitur et deuota non solum alios instruit: sed etiam seipsum sanat. **D**s nāq; nostrū duo habet officia naturalia gustādis ⁊ loquēdis: Sed non potest simul bene vtrumq; facere quia quando homo loquitur oportet q; aperiat quidā meatus ad respirandū. ⁊ si tunc hō comederet possēt ingredi os eius cibus nō bene masticatus ⁊ suffocaret guttur: Sed nō sic moraliter. **A**igua enī predicatōz spūaliter loquentiū pōt vtrūq; facere: quia quanto utilius ⁊ deuotius hō loqē docēdo primum. rāto magis iteri^o cibatur seipm. **E**cclē. 9. de p̄dicatore dī. **L**ibauit illū dñs pane vite ⁊ intellect^o. **I**n medio ecclē apuit os ei^o ⁊ impleuit ⁊c. **E**t est notandū q; quis dicat text^o de fructu oris sui vnusq; replebitur bonis ⁊c. hoc tñ nō est intelligēdū in p̄senti s; i futuro: q; sicut videm^o q; mercatores qñ emūt aliqd. soluūt vnū denariū in arrā s; cōpletā solutionē dñt vsq; alias. **S**ic xps arrā cōp̄tātis ⁊ tñtū bñ opanti ⁊ regnū eternū mercātū statim p̄fert in p̄senti: s; cōpletā solutionē tñ dat in morte. **E**t cā est q; q̄diu uiuimus nō sum^o capaces p̄fecte retributiōis p̄meriti. ⁊ iō cōp̄tata solutio differē: sed arrā nō differē: sed pot^o augeē: vt p̄tinue vberi^o p̄ficiam^o. videm^o enī q; arbor ⁊ herba q̄diu stant in terra propria de abūdantia hūoz ex solo p̄p̄o satis habent: s; si transferā^t extra p̄p̄ā terrā et extra locū suū oportet si debent p̄ficere radicaliter q; semp̄ rigentur aqua aliē are-

A

scant radices sicut contingit de lillo et alijs que frequenter crescunt in fenestris. Moralis nos oēs. extra locū nrm sum? naturalē qz non habem? hic man ētē ciuitatē. Et iō si debeam? hic pfcere necessariū est qz p̄tinuis irrigatōibus deus nos inuet. Et illa est cā quare deus dat nobis arras in p̄nti gfe ⁊ xtutis. ps. Plantasti radices eius et impleuit terrā: s; in futuro erim? in terra nra. abundātes in humore dulcedinis efne. B. Sc̄do dico qz hic tāgī qz in loquēdo obseruetur hūilitas ⁊ excludat p̄suprio siue vanitas. qz nulla locutio sapiētis si nō habeat exordīū ab hūilitate. dicit Macro. saturnaliū. lib. i. qz naturale est infantib? oibus nō pus loqui qz terrā tangāt: nec nos pus ad loquendū os aperire debemus qz ad p̄fundū hūilitatis fuerimus inclinati. tunc enī deus confert plenitudinē gratiarū loquenti ⁊ efficacie fructū in auditore. Ecclē. i6. Aspexit terrā ⁊ impleuit eā bonis suis. i. deus illos qz sūt ad terrā inclinati p hūilitatē: implet p gratiā alios p̄supuosos ⁊ vanos quoz via ī ocul? eoz semp̄ recta videt. nul laqz alia illos dimittit vacuos. L. Tertio attendēdū est in loquente qz sit patiens ī auditiōe vel expectādo sic enī inqri meli? p̄t xitas mediātib? duob? qz p vnū tm̄. nā cādela accēs quātūcūqz fuerit lucida si alia mim? lucida addat intēdet lumen ei?. sic in q̄stio xitatis plenus lucē p̄t p̄uos qz p vnū quātūcūqz vn? sit excellētior alio si tm̄ patiēter audiat dissidentē. sc̄de ad Timo. 4. Argue obsecra ī repa in oī patiētia et doctrina. Sedē ministeriū tuū imple sobrius esto. Sz reuera sūt qdā qz tā excellētes appere volūt qz p̄ntia sui ex inuidia nullū loq̄ sinūt. qz aut nolūt qz hō loq̄tur. aut si loq̄tur qz talia dicat qz glia eoz nō offēdat. De talib? dicit psal. Imple facies eoz ignominia erubescāt ⁊ reuereant. qz gratulāt malis meis qz si homo male loq̄tur ⁊ debite gloriāt vt ipi magis appareāt. si bñ statī offēdunt. et in xba p̄tumeliosa statī prumpūt. sicut dicit Bernardus ad occultandū inquit sue sciētie paup̄tatē sese ad xba p̄tumeliosa conuertunt qz vbi magn? ignis est necesse est vt habeat aliqui vētū exci tantē ⁊ vbi magn? ardor inuidie xba sūt cōtumeliose iactāt. An Job. xv. de sapiēte dicit ad d̄fam tallū. Quāqd sapiēs n̄n debet q̄si iuētū loquēs ⁊ implebit ardore stomachū suū? Repugnat enī qz homo sit sapiēs ⁊ vēt? qz vēt? rē solidā inflat: s; nō implet nec satiat. Sapia xō ecouerfo. Et ideo sapiens si materiā turbatiōis hēat nō erit vēt? sus nec īplet ardore stomachū suū: s; dissimulat nisi forte secreti? alī cui amico nar: ret: Lristal? enī ⁊ vitrū quīs ī p̄piciuate nō dēfrant qz videri p̄t illō qdō p̄tinef īferi? ī vtroqz vnū tm̄ ē fragile ⁊ aliud non. Sic boni ⁊ patiētes p̄ signa qdā cognosci p̄nt qz nō frāgūf statī per ascēsū ī irā v̄ vidētā cū turbati fuerit. Alij xō statī solūf. qd satis appet ex clamoso ⁊ p̄tumelioso xboz sonitu: qz audīt ab eis ⁊ hoc est signū qz tal? nūqz sapia plen? fuit: qz vēt? ⁊ igni nūqz stāt cū bōa pace eo qz p̄mū totū inflat sc̄d̄z totū vastat. iuxta illō qdō d̄f Ezech. i4. Imple manū tuā ⁊c. ⁊ effūde sup ciuitatē ad p̄sumēdū eā. D. Quarto requirē diligētia ī loquēdo. vt v3 hō diligētē aduertat qd dicat ita qz nihil dicat nisi qz optē nouit sc̄d̄z qd p̄sult Gene. ide est qz demosthenes cōtra p̄cipitē linguā suā. sepi? in ore calculus vsus est. vt dī. Vale. lib. 6 ca. 7. Bēn. 39. D s ei? grādī lapide claudēbat. Lectio. cxy.

B.

C.

D.

Et qui promittit: et quasi gladio pungitur
conscientie: lingua autem sapientum sani-
tas. Labiuz veritatis firmū erit in perpetu-
um testis qui autez: est repentinus cōcinnat
linguam mendaciū.

C Postq̄ superius ostendit. sapiens quanta sit felicitas perfectoz
hic ostendit quanta sit falsitas periurorum. et scdm hoc diuiditur
iste textus in tres partes. quia. Primo ostendit qualiter periurus
interius mordeatur. ibi. Et qui promittit et nō implet et quasi gladi-
o pungitur conscientie. Secundo qualiter veridicus profundius
solidatur. ibi Lingua autē sapiētum sanitas labiū veritatis ꝛc.

A Dicit dñs Petrus de palude Aidi (inquit) om̄m de vienna qui dī-
cit se vidisse in eadem ciuitate caput cuiusdā sarraceni in fundamen-
to cuiusdā domus inuentum omnibus pellibus et carnibus cōsum-
ptis. preterq̄ labioz a quo cum archieps in christi nomine. quereret
quis fuisset. respondit Sarracenus. Cur (inquit) labia tua more vi-
uentiū rubent Et ille. quia cum esse iudex nunq̄ a labijs meis falsa
sententiā exiuit nec falsum testimoniū nec mendatiū ideo deus vitā
in hac parte corporis seruauit ne simpliciter moriar priusq̄ fuero ba-
ptizatus. Profusus ergo lachrymis gratias deo egit et irrigato ca-
pite aqua baptismali in nomine xpi caput subito cecidit in fauillam

De tali exponi pōt illud Malach. ij. Lex veritatis fuit in ore eius ꝛ
iniquitas nō est inuenta in labijs eius. Tertio ostēdit qualiter ma-
liloquus exterius cognoscatur: ibi qui autē testis est repentin⁹ con-
cinnat linguā mendaciū. i. qui repentine loquitur anteq̄ auertat qđ
dicat infallibile signū qđ disponit se ad mentiendū Quia sicut dicit
varro in sentē. Summū mendaciū signū in adulatoribus reperitur. ꝛ

In omnibus mendosis scdm q̄ responsio interrogationem precedit.
Primo em̄ dicit̄ mēdacia deinde inuestigant p̄sciētias dixēť verū
vel falsum. vñ sapiens in puerbjs. Labia iusti considerant placita:
os autē impiorum peruersa. B. Et vtinā omnibus mendosis q̄ an-
te non cōsiderant quid loquant̄ detrahendo proximis accideret qđ
Saturno Poeta q̄rto de fasti fingit accidisse et recitat August. 4. 6
ciui. cap. 17. Huic saturno fatatū erat q̄ Jupiter filio⁹ ei⁹ maior eo fu-
turus esset: vñ mox natū cogitauit filiu deuoare superpositū saxū miri-
fice p̄ filio parētis gutt̄ suffocauit. Et vtinā sic fieret oib⁹ detractorē
b⁹ q̄ tā delectabilr carnes rodunt amicoz suoz qđ nimis mōstruosū
est et ideo saltē in inferno suffocabunt. Propria detractioē q̄si lapi-
de durissimo qñ verificabil̄ illud Proū. 20. Suavis est homini pa-
nis mēdaciū ꝛ postea implebit̄ os eius calculo. Sicut dixi supius in
p̄cedenti lectione de quodā pho qui calculo linguā suā correxit.

L. Quātum autē ad primū dixit sapiens Est q̄ promittit et nō im-
plet ꝛc. Ubi notandū q̄ sunt hmōi tria gñā hoīm. Primi sunt fatui
p̄fessores q̄ multa s̄ baptisuo in religiōe vota p̄mittūt de ōfuitiū s̄

non soluunt non considerantes quid uocent: sed fatue plumentes de se aggrediuntur ardua contra quos dicit glo. super illud Exod. 20. Mores hominum mendacium sine honore. Sunt qui pulchra promittunt et non reddunt. Et ideo eos quibus mentiendo promittunt de amicis inimicos faciunt. Ecclesiast. 5. Quicquid uouisti domino redde displicet enim ei infidelis et stulta promissio. Unde lex fuit apud antiquos secundum quod scribit Tullius quod tales tamquam periurij pena humana punirentur: sicut etiam de Laomedonte et eius periurio vindicta scribit Ouidius duodecimo metamorphoseos. et recitat Augustinus. 3. de ciuitate capitulo secundo. Hic cum inops esset auxilij eo quod troia muros. unde tueretur ab hostibus non haberet Laomedon uouit se edificaturum templum apollinis et neptuni simulque expensas magnas exhibiturum. si membra ei edificare satagerent concesserunt dis: sed peractis menibus neglexit ut periurus soluere ut promiserat. sicut contingit de multis qui dum dona accipiunt osculantur manu dantis et in promissionibus se humiliant: sed in tempore redditionis voluntate non habent. ut dicit Ecclesiastici. 29. Et ideo ad confirmationem predictae legis de periurio tpe priami filij sui tota ciuitas troiana excidio finaliter punita est. **D.** Secundi qui promittunt et non soluunt sunt ingrati derisores contra quos fuit lex apud antiquos ut conuictus de mendacio etiam sine periurio. eo quod illud uicium lingue sit contra naturam lingua puaretur. quod autem uicium illud sit contra naturam suadetur sic. Lingua siquidem in homine se habet sicut nuncius magni domini. cuius est uoluntate domini promulgare ad conseruationem reipub. Si igitur nuncius aliud dicat quam dominus intendat. In perniciem domini proditor est maxime si per alium nuncium fieri hoc non potest. Dominus ille est iudicium rationis et interioris conscientie. si igitur interior animus unum uelit et lingua aliud dicat in perniciem interioris animi maxime facit contra naturam. cum aliunde uoluntas animi constare non possit perfecte nisi per linguam. dicit Tullius quod nubes grosse et uenti magni generati ex remissione matutinalis roris sunt causa et euidentia signa pluuie ut nunquam fallant maxime si uideatur cornix per maris litorea crocicans et in aqua sepius caput mergens. Hec autem causa tam naturale signum est quod nisi sequatur pluuia non assignatur ratio conueniens. cur non sic eueniat. Sic uidemus multos in necessitatibus constitutos et miseris uelut cornices saltantes coram hominibus humiliantes et dimittentes capita ut accipiant beneficium quod exoptant et roe lachrymarum facies obnubilant uentosa promissionis pulchra uerba multiplicant: sed cum nacti fuerint hoc quod uolunt pluuiam promissae gratitudinis non refundunt. Proouer. 25. Nubes uentus et pluuie non secantes uir gloriosus et premissa non soluens. Quod satis ut dixi in natura est monstruosum. quia nulla potest esse magis criminosa res aut contra naturam quam ingratitude post acceptum beneficium. **E.** Tertij qui promittunt et non soluunt sunt morosi debitores qui semper frangunt dies statutos et procrastinant et semper punguntur melencolia interius quando sit eis mentio de solutione. Contra quos dicitur Numeri. 23. Si faciatis quod p

Proverbiorum Salomonis. C. II.

mittitis expedite pergite. Talis fuit Linus de quo dicit Macias. libro primo qui cum ab amica mutuum receperat procrastinabat frequenter. Ita ut melius esset creditori totum negligere quam montis te diosis totiens fatigari. Et ideo dicit Melius est dimidium donare Lino quam credere totum quia totum illud perderetur et in manus eius veniret. Et sicut in temporalibus dilatio et morositas in reddendo est mala: sic etiam in spiritualibus: sed ipsa non est inter bonos. Hic tamen est advertendum quod quis iste textus videatur dicere quod omnia promissa sunt implenda. Hoc tamen intelligitur solum de licitis promissis. secundum quod Augusti. in collatione de Johanne baptista dicit. Omissio enim promissionis aut iuramenti liciti semper est peccatum. non autem illiciti sed iuramentum illicitum ipsum est peccatum. quia sicuturans obligat se ad illud quod non potest quantum in eo est. nunquam aut obligat quid ad aliud: nisi ad hoc quod sine peccato fieri potest.

Rectio. xvi.



Dolus in corde cogitationum mala. qui autem pacis incunt consilia sequitur eos gaudium. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit: Impii autem replebuntur malo.

CPostquam superius sapiens reprehendit malitiam periurantis. hic vituperat astutiam malignantis. et secundum hoc dividitur iste textus in quatuor partes. quia Primo docet quod in malis virus occultatur. Ibi: dolus in corde cogitantium mala. Secundo quod in penis bonus delectatur. ibi. Qui autem pacis incunt consilia sequitur eos gaudium. Tales sunt pater et pacifici prout ad pacem: etiam si causam offensae habeant. Tertio quis sit finis quem pius prestatatur. ibi: non contristabit iustum quicquid ei acciderit. Magis enim delectatur quam tristescuntur boni quando accidunt eis dura. Ex his infallibile argumentum sumentes quia diligit eos deus. secunde ad corinth. 2. non contristemini ut sciatis quam charitatem habeam habundantius in vobis et prime ad Thessalonicenses. 4. non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent. Quarto ostendit sapiens quod ex propiis impius saturatur. ibi: Impii autem replebuntur malo. Et exponitur illud de malis impius non solum moraliter sed etiam venialiter. Ideo dicit Philosophus. 5. politicoz. ca. 7. Modice transgressiones non modo sunt in politica sustinende: quia diu latent ratione parvitas et inducunt magnum malum ratione occultationis. quia sicut videmus quod vas confractum et perforatum diversis foraminibus quantumcumque parvis si non obturentur foramina. paulatim subintrat aqua. Sic de venialiter peccante contingit. Talis enim habet foramina multa quibus sint minus ta. quia peccata in omnibus tanto sunt crebriora quanto leuiora fecerunt Augusti. primo de civitate dei capitulo. 9. habet enim homo oculos ad respiciendum vanos: ad loquendum: cor ad cogitandum: unum omnes sensus perforatos ita ut hauriat malum velut vas confractum. sicut dicitur. Cor impij quasi vas confractum. Ideo antequam ho

mo sit dissuetus a talibus submergitur in profundum mortalium criminum. Juxta illud Qui minimam negligit paulatim decidit.

- A.** Quantum ad primum dicit sapiens dolus in corde cogitantiuz mala. Vbi notandum q̄ tria sunt genera hominum que quasi artificia liter exercent dolum exterius quod tamen occultant interius: scilicet Venatores / Aucupes / Piscatores / Primi sunt auari et cupidi qui in foueis dolos fingunt. Secundi sunt peruersi prelati qui laqueis leges tingunt. Tertij sunt libidinosi fetidi qui ex vestibus rhete pingunt. Primi quidam sunt auari et cupidi qui in foueis dolos fingunt. Ea siquidem est conditio venatorum que et bellatorum vt in foueis occultent insidias eis quos capere cupiunt ad quas dum quasi ad latebras fugiunt ipsos inopinate capiunt. Sic auari pessimi simulant amorē ad pauperes dum ad eos miseri in necessitate fugiunt: quasi ad protectiones, tunc primo incidunt in foueam doli diutius occultatā. De talibus dicitur in Psal. Liius maledictione os plenum est sub lingua eius labor: et dolor sedet in insidijs cum diuitibus in occultis vt iterficiat innocentē. **B.** Secundo dico, q̄ dolosi sunt falsi seu puersti prelati qui laqueis leges tingunt componunt enim mali iudices et prelati leges arduas et difficiles quasi sub pretextu zeli iustitie: sed tamen tota eoz intentio est vt opprimant sibi subditos. Hoc quippe videmus in arcu q̄ ipse qui trahit eū, videtur primo sibi ipsi gubernaculum arcus. i. cordam applicare: sed quasi ex inopinato remittit cordam a se et percutit illud a quo primo remouit lineam. i. arcū protensū. Sic dolosi legum conditores quando cogitant aliqs percutere tendunt legem aliquas, que valde est rigorosa et nociua subditis: et ne capiatur eozum fraus incipiunt per vnum diem vel per duos obedire legi vt etiam alios ad consimile prouocent: quia sicut dicit Paulus, vltimo de fastis sic. Agitur tensura et sic extra parent. Cum iudex alios quod mouet ipse facit. Sed totus iste tractus ad se dolosus est quia tales subito remittunt legem ad se et a suis familiaribus et conuertunt istam in pauperes et in miseros et prouisos et hoc est quod conuenitur propheta in persona talis subditi. Osee. 7. In me cogitauerunt malitiam reuersi sunt vt esset absq̄ iugo: facti sunt quasi arcus dolosus. **C.** Tertio sunt dolosi luxuriosi fetidi qui in incessu et vestibus rhete pingunt diaboli ad capiendas animas. Sic faciunt tam viri q̄ mulieres vnde in eis latet dolus tam spiritualis q̄ etiam corporalis. Spiritualis quantum ad submersionem animaruz, p̄mi Machabeorum, Logitabat dolum aduersus ipsum, latet etiā dolus corporalis, quia cum maxime videantur per huiusmodi ornatum, pulchri esse sunt turpissimi. Juxta illud Quidij de remedio amoris, **C.** Desipiunt cultu gemmis auroq̄ teguntur.

Omnia pars minima est ipsa puella sui.

Et vtinā omnes considerarent inter tales cultus delicatos vilia que intus latent, Ecclesiast. ix. Omnia interiora eius plena sunt dolo etc.



Abominatio est domino labia mēdacia: qui autem fideliter agunt placēt ei. Homo versutus celat scientiam. et cor insipientiū pro uocat stultitiam. Manus fortiū dominabitur. que autem remissa est tributis seruiet. Meror in corde viri humiliabit illum: et sermone bono letificabitur.

Hic incipit quarta pars huius capituli et cōiungit tamen premis sic. post q̄ offendit superius sapiens q̄ magna sit falsitas reprobor. ī parte ista declarat q̄ta sit veritas elector. Et diuiditur ista ps vsq; ad finem capituli in tres ptes. secūdū qd̄ in bonis et sanctis triplex veritas reperitur. Prima est doctrine sanitas. De qua ibi qui aut fideliter agunt placent ei. Secunda est vite puritas. De qua ibi Manus fortiū dñabitur &c. Tertia est iustitie bonitas. De qua ibi. Qui negligit damnum propter amicū iust? est &c. Prima pars que continet istas duas veritates doctrine et vite. diuidit̄ in quatuor ptes scdm̄ q̄ due parabole concernūt primam veritatem. et due secundam. **A.** Quantum ad primam scz veritatem doctrine requirūtur duo q̄ tanguntur in duabus primis parabolis scilicet. Mendaciū abrogatum. De quo ibi. Abominatio est dño labia mendacia. Silentium moderatum. De quo ibi. Homo versutus celat scientiā &c. Quātū ad secundam scilicet veritatē vite requirunt̄ duo q̄ tangunt̄ in duabus scdis parabolis scz. Operatio virtuosū. De quo ibi. Manus fortium dñabitur &c. Extirpatio vitiosū. De quo ibi. Meror in corde viri iusti hūiliabit illum &c. Primo nāq; dico q̄ ad veritatem doctrine requiritur q̄ mendaciū sit a labijs abrogatum q̄ abominatio est domino labia mendacia inter omnia em̄ labia specialiter sunt duo abominabilia: scz Labia perniciosi mentitoris qui mendacijs suis nititur famā illius inficere qui loquitur volens ipsum in infamia similem esse sibi. Talis est turpiter abominabilis est coram deo et corā hominib;. **P̄s.** Virū sanguinū et dolosum abominabit dominus. talis nāq; perniciosus mentitor bene d̄r: vir sanguinū vt p3 per b̄m Augusti. qui sic dicit. Anima tua ab inimico occidī non poterat a te: aut potuit non lancea quidē sed lingua: inimicus em̄ qui te percutit hanc corporis vitam abstulit anime aut vita tollitur per culpam p̄ximi per infamiā. **B.** Illud autem vicium quīs abominabile sit in omni genere hoīz maxime tamen detestabile est in doctore veritat̄. Dicit em̄ Plinius lib. 6. Hystorie naturalis q̄ panthera pulchritudine et cōtemplatione sui armenta ad se maxime trahit si tamen cetera appropinquant ad eam oris sui difformitate terrentur adeo vt statim eo viso fugiant: et inde pāthera naturali verecūdia caput suū abscondit cetera corporis mēbra aspectui prebēs. sic moraliter homo quātūcūq; sit sciolus in scriptura et propter odorē et famā doctrine multos ad se congregat & trahat si tñ habeat os tortuosum per mē

facium. tunc sapientes os suuz fugiūt. quos odor aduxit *Leuitici. 26*

C. Abominatur vōs aīa mea in tñi vt non recipiā odorem suauissimuz
C. Secōdo requirit ad veritatē doctrine silentiū moderatū. nō q̄ hō
 callet sapiam propter inuidiā aut malitiā vt ip̄e appareat singulari
 sicut d̄ rege scythie dicit *Serui?* sup̄ p̄mū encid̄. q̄ missū sibi acerere
 Tricolonū vt frumēta mīstraret suscepto hospitio cogitauit occidē
 ne tanta gloria ab eo migraret ob quā causam *Ceres* lyncē ī regem
 cōuertit q̄ prospicitissimū h̄z visum et vrinā suā occultat et hec sunt
 due conditiones inuidoz: que cum doctrina x̄itatis locū habere nō
 debent. **D** Secōdo dico q̄ ad veritatē cuiuslibet viri boni requiritur
 vite puritas. nam doctrina veritatis et virtutis nō videt̄ esse vera s̄
 potius falsa nisi qui docet conformiter viuat. vñ in legib⁹ *Africanī*
 quas ponit *Tullius* habetur sic inter ceteras.

Impius ne audeat placare dyonis iram.

Quasi dicat nullus audeat sacrificiū facere pro pct̄s alioy nec imo
 lando nec orando q̄dū ip̄emet non fuerit mūdus. Quanto magis
 hec lex inter xp̄ianos est obseruanda *Prover. 25*. Vicitime impioy
 abominabiles dño. et cōcordat ad hoc rō naturalis. In vulneribus
 em̄ venenosiss̄ vbi venenū nō p̄t extrahi nisi sugatur sapiēs *Cyurgi*
 cus in fistula argentea per quā fugit versus os suū ponit tyriacā ne
 topicū quod ex alio fugit sibi incorporet: si eum tāgat. Sic p̄dicatoz
 et p̄fesso: qui p̄ fistulam argenteā dulcis p̄dicationis admouēdo ex
 trahere conatur venenū alterius cauere d̄z ne careat tyriaca solidi
 tatis et puritatis vite qua sp̄ repellat virus pct̄i. q̄ alteri subtrahit
 ne sibi incorporet et eque abominabilis hoībus et deo fiat. de tali d̄
Exodi. 6. Abominationes egyptiacas īmolabant similes muscis
 et sanguisugis q̄ totum quod sugūt de sanguine corrupto incorpo
 rant sibi ipsis. Sic illi q̄ non sunt bñ soliditati in vite puritate audiet̄
 tes alioy confessiones q̄ extrahere deberēt delectationi cōsentitē
 tes profunde incorporāt sibi ipsis *Esaye. 66*. Abominationib⁹ aīms
 eoz delectatio et ideo necessaria est tyriaca et vite puritas que secun
 dum textum in duobus consistit: scilicet.

In operatione virtuosi:

In extirpatione viciosi

E. Quantū ad primum dicit sapiens manus fortium dñi abitur et.
 id est qui in p̄nti fortiter pro deo opantur et actib⁹ difficilibus et vir
 tuosis se exponunt tales dñantur in celo. Unde de viro iusto. *prover*
bioy. xxxi. d̄r. Manū suam misit ad fortia nō substraxit more fugiti
 uorum sed ad fortia ingessit. Causa autem huius quadruplex est. q̄a
 sicut colligitur ex dictis at̄iquoy fortitudinē. q̄ tuoz causant natu
 raliter scilicet. Amor. Odium. Spes. Timor.

De amore patet per illud *Quidij* *Metamorph. sexto*.

Nil quod non audet effreno captus amore.

De odio patet per illud *Quidij* sine titulo lib. ij.

Quaslibet in fraudes adiurat ira manus.

De spe patet per eundem in epistolis. Spes bona dat vires.

F. De timore narrat exemplū *Suetoni⁹* lib. i. q̄ *Julius cesar* i bel

lo per abdicationē nauum et equorum suis desperationē fuge semper incussit. Et certe iste sunt quattuor cause que sic fortiter multi agunt pro christo. Amor celestis glorie et laudis quam recipient pro mercede. quia si non paruas animo dat gloria vires. (cut dicit Quidam de tristi. lib. iij. Et secura facit pectora laudis honor)

Et in psalmo. Fortitudo mea et laus mea dominus
 Odium etiam diaboli naturaliter eos fortificat.

Et spes future glorie iuxta illud. in silentio et spe erit fortitudo versus et ponit Elyse. 20. B. Desperatio etiam fuge tales fortificat quia per suam gam inimicus perniciosior semper insurgit. Hec sunt cause fortitudinis nobilium virorum et ideo dominabuntur. Deuteronomij. Possidebitis eos qui maiores et fortiores vobis sunt. Secundo etiam dicitur quod ad hanc exitum vite pertinet extirpatio seu declinatio viciose prepressionem concupiscentiarum. quia quanto quis plus fortis est in bonis operibus et diuinis tanto grauius sibi substant concupiscentie viciose ideo operas omnino tollere et extirpare.

LECTIO. xxviii.

Qui negligit dominum propter amicum iustus est. iter autem impiorum decipiet eos. Non inueniet fraudulētus lucrum: et substantia hominis erit auri percipium.

Postquam ostendit sapiens quod sit veritas que spectat ad vite puritatem: in parte ista docet quod sit illa que pertinet ad iustitie bonitatem. Et secundum hoc diuiditur hec pars in duas. secundum duas parabolas tangentes duas conditiones ad iustitie bonitatem necessario requisitas quia. Primo enim requiritur quod ex amicitia commodum postponatur de quibus ibi. Qui negligit dominum propter amicum iustus est etc. Secundo quod ex beniuolentia infortunium supportet. De quo ibi. Non inueniet fraudulētus lucrum etc. A. Primo opus quod propter amicum commodum postponatur exemplo christi qui pro nobis omne commodum postponit ut etiam plagas sufferre non horreret. vnde videtur esse de christo sicut de vno Mitridate. Narrat Valerius lib. 4. cap. 5. Que tanto amore ferebatur in virum ut etiam tonsis capillis et veste simulata virili ut facilius laboribus eius et bellis que contra Pompeium gessit comes indiuiduus interesset Ecclesia. 6. Si possides amicum in temptatione posside etiam quia non agnoscat in bonis amicus iuxta illud Quidam de tristibus.

Donec eris felix multos numerabis amicos

Et probat per exemplum sic.

Horrea formice tendunt ad inania nunquam

Nullus ad amissas ibit amicus opes.

Ubi Ecclesiastici. 25. Beatus qui inuenit amicum vniuersis alias verum et qui enarrat iustitiam auri audiet. i. qui non timet iustitiam pro amico facere pro quocumque tempore qui non solus est amicus. silendo sed loquendo veritatem et sustinendo molestiam si oporteat. quia Proverbia. 17. ubi. Omni tempore diligit qui amicus est et frater in augustis comprobatur. Est autem notandum quod sicut dicit Proverbia. 25. duo sunt qui hominem ad amicitiam indisponunt. Primo. si libere irascatur. Secundo. si faciliter suspicatur. Tertio. si fragiliter moueatur. Quarto. si labiliter fabulatur. B. Primo dico quod irascendum hominem ad amicitiam indisponit Proverbia. 21. Non est amicus homini irascendo neque abules cum homine furioso ne forte sumas scandalum aie tue.

est quia amicitia est virtus maxime animi generosa: iracundia autem maxima repugnat generositati iuxta illud Quidij. i. de tristibus.

Difficiles motus mens generosa sapit

C. Quia aut amicitia sit maxie virtus at generosa p3 p Marcialē lib. i. vbi de amicitia loquēs dicit sic Nulla vivis hō gratior esse pot. Et Scōdo amicitia indispositū suspitio. Quis vt dicit Terentiū i eunuchō: naturalr oēs amātes duab' ditiōib' imutant iracundia. s. et suspitōe s3 sapiēter diligēs hīs passiōib' tāq' potissime amicitie repugnātib' resistit. Sicut dicit de platone et narrat Valerius lib. 4. cui cū nūciaret q' discipulus ei Xenocrates mltā de eo vilia dixisset vt aīaduerveret q'rete delatore cur nō curaret rēdit nunq' hoc dixisset Xenocrates nisi expeditet. nec apud me credibile eē d3 vt quē ego tot et tāto tpe amaueri ab eo versauice nō diligar. vñ si tollat suspitio optia sit amicitia Suspitio ei tollitur et certitudo acqrit si eū cur' optas amorē. sine fictione et falsitate diligas nūq' em. q's diligit aliquē pfecte aquo nō diligit. sicut dicit Sen. epi. 6. Mōstrabo tibi amatoū sine medicamēto sine herba: siue carmine. si vis amari ama. Necesse est q' suspitio tollatur. q' solus ille suspicaf fictum amorē. qui sic te diligit qd' satis ex vultu et oclis poterit dephēdēdi iuxta illd' Quidij de arte amādī. Mollibus est oculis alliciendus amor.

Sepe tacens odij femina vultus habet.

D. Quia quis ad tps talis puerat bonitatē suā. ad aliquē dephēdēt tā sapie in vultu exteriori dū nescit in illud Prop. ii. Simulator ore decipit amicu suū. iusti aut liberant sciētia. **D.** Tertio dico q' amicitia indispositū si fragiliter q's moueat p affectiōes varias. Hoc aut contingit duplr vel multiplicādo amicitias ad mltos qd' nihil val3 Sicut elicitur ex textu. ij. Politic. cap. 3. Parare amorē in multos et ponē parū de melle in mltā aquā et hospitia mltā: et noticias pau cas hēre Sapie. 15. Memoria hospitij q'si vni' dicit ptereūtis. Et iō dicit sapiēs multi pacifici sūt tibi et p'siliari' vn' de mille et certe amor taliū appciand' est. qui tā facilliter ab oib' hoib' haberi pot. vñ Mar-

A. Tolo nimis facile difficilem3 nimis (cial. de amicitia cap. iij).

Quod mediū est illud inter vtrumq' probamus

Nec volo quod cruciat nec volo quod faciat. Et iō nullū habere amicum nihil est Dēs hō admittere indifferēter peius est. Alio mō etiā mutat q's et multiplicat amicitias vt cuz hō relinqt amicitia veterem et cōfert se ad nouā. et illud nihil v3. Dicit em Macrobi' Saturnaliū lib. 3. q' sicut nouitas i melle sic Senect' i vino cōmēdat q' p'mū est aridū et q'to plus euaporat minus v3: s'm est liquidū et quāto plus exit de aq' plus v3. Et hoc est vria iter amicitia libidinosa et verā q' p'ma est delectabilis ex nouitate et charitate su3 quē amorē accipi pot' illd' Sen. epla. 6. Jocidi' est amicu facē q' fecisse sicut artifex pigere q' pinxisse. S3 p oppositū est amore hō i q' cōmēdat antiq'tas et Senectus p'm eū dē in extrema eplāra suaz pte. Ecclesia. 9. Ne derelinq's amicu antiq'u. nouus ei non erit siml' illi: vinū nouū amicus nouus veteresct et cū suauitate bibes illd'. Causa autē quare amicitia non stat cum hoie iracundo nec econtra

Quarto etiam indisponit ad amicitiam si labiliter quis fabulatur quod garrulitas et loquacitas repugnant amicitie nisi cum homo laudabiliter loquitur de amico quod est principium amicitie. ut vult Philosophus. 2. politicorum. capitulo. 4. Amicitie laus alias autem semper garrulitas non est quia lingua fallax non amat veritatem: et os lubricum operatur ruinam.

Collectio. xcix.



Semita iustitie vita: iter autem devium ducit ad mortem.

Postquam ostendit sapiens quod propter amicitiam bona commoda propria postponuntur. hic ostendit quod ex benivolentia infortunia admittuntur.

Ex amicitia enim mandata peraguntur.

Ex benivolentia consilia non spernuntur.

Dividitur autem hec pars in duas. quarum prima ostendit quis sit gressus electorum. Ibi. in semita iustitie vita. Secunda quis excessus perverforum. ibi. iter autem devium ducit ad mortem. **A.** Quantum ad primum in semita iustitie vita: Sicut enim videmus quod motus celi est causa vite. specialius tamen motus solis. Juxta id quod dicit Augustinus. 8. de civitate dei. capitulo. 91. Dicit enim quod Anaxagoras vocavit solem lampadem ardentem: quia sicut sine lampade non illuminatur domus sic nec mundus quoad vitam sine sole esse potest. Per motum celi moraliter sanctorum et iustorum vita intelligitur. qui mandata perficiunt: per motum vero solis vita religiosorum qui vitam tenent consiliorum sub certa regula quam voverunt sponte non errantes: hinc inde per varias observationes voluntarias: sed sub obediens regula tenentes se. Unde Proverbum. vi. Sapientia de suo sequaci dicit. In viis iustitie ambula in medio semitarum iudicium. et in eodem libro proverbio. cap. xv. Semita vite super eruditum hec enim semita bene galacia et via lactea dici potest. quod secundum Albertum. primo meteororum. ex multarum stellarum reflexione pulcherrima derivatur. Sic proverbio. 4. Iustorum semita quasi lux splendens. et ibidem. 3. Vie eius vie pulchre et omne semite illius pacifice. **B.** Quantum ad secundum. dicit sapiens iter autem devium ducit ad mortem. id est peccata ducunt ad mortem. Ubi notandum quod itinere devio tria hominum genera ducuntur ad mortem. sicut dicit Hugo de vienna. scilicet

Libidinosi.

Presumptuosi.

Cupidi alias ambitiosi.

Via mellis libidinosi.

Via salis presumptuosi.

Via seminis cupidi siue ambitiosi

Primo dico quod in itinere mellis luxuriosi ducuntur ad mortem. quia sicut dicit preactus auctor visus hoc modo venatur. Primum paratur fovea. deinde via tota a cubili suo aspergitur melle. cum natura iter ipsum diligit et sequendo iter delicatum precipitatur ante quam sciat. Sic libidinosus de quo Proverbum. 14. dicitur. Est via que videtur ho-

minum iusta nouissima autē eius deducunt ad mortē. Causa autem
 quare via libidinis videt homini iusta et recta hec est. quia est publi-
 ca sed argumentū concludit potius oppositum iuxta illud enigma
 Aristotelis. per viā publicā ne incedas quia illa indubitanter ducit
 ad mortē: malorū em amatores digni sunt morte. Sapie. 5. An Tul-
 lius de Senectute. Accipite adolefētes optimi verā Archipitarent
 sententiā nullā capitaliorē pestem q̄ voluptatē corporis esse datā
 a natura cuius libidines effrenate hoīes ad mala inuitant. Hic pro-
 ditiones et perditiones hinc reipublice subuersiones nullū scel⁹ nul-
 lum facinus nullū malum. qđ non suscipiendū libido volūtatīs ipel-
 lat. C. Cōparatur autem via huiusmodi libidinis mellice vie hac
 de causa. Nam scđm Homerum dulcia et suauia in hoc distinguuntur
 quia puma nō desiderij sui fidem tenent sed statim ratiōe facietatis
 fastidiū generant et horrorem qđadmodū. dicit Homerus contingit
 in melle et musto. Suauia vero nō generant horrorem nec fatiant qđ
 admodū de vino patet qđ inueteratum suaue est nō autem dulce.
 Sic autem moraliter oīs delectatio vel se habet ex parte suauitatis
 et tunc est spūalis soluz que nūq̄ fastidium generat: Vel se habet ex
 parte dulcedinis et tūc est carnalis et voluptuosa et eo ipso instabi-
 lis in desiderio et appetitu et finaliter spiritualis mortū inducit hor-
 rorem. Nam scđs Macrobiū Saturnalium. iij. Suauitas inducit
 ebrietatem q̄ auget desiderij sicut patet de vino dulcedo aut non si-
 cut patet de melle ratiōe horrois quē generat naturaliter. Sic sua-
 uitas charitatis auget desiderij. sicut vinuz illud de quo sponsa in-
 quit in Lanticis. Introduxit me rex in cellam vinariam ordinauit i-
 me charitatem. Dulcedo vero mellis et voluptatis necessario gene-
 rabit horrorem mortis et fastidium libidinis. Juxta illud p̄mi. Be-
 gum. 14. Sustans gustauī paululū mellis et ecce mouor. D. Scđo
 dico qđ ducit ad mortē presumptuosus via salis Sus enim vt dicit
 Homerus p̄dictus delectat multo sale. Inde est qđ sale inspergit ei⁹
 via vt insequatur carnificē. per sal intelligitur sapientia q̄ sal mode-
 rate aspersum super cibum facit sapidum. Sic scientia quātūcumq̄
 magna parua cū apparet in oculis nostris. sapidat et viuificam fac.
 Cum vero magna nobis apparet per superbiam aut iactantiā pre-
 sumptuosam inspidam et quasi mortiferā doctrinā p̄stituit quia
 oēs gratie ex presumptione moriunt. Iaco. 3. Inquietū malum lin-
 gua hoīs. Plena veneno mortifero. Tertij iter est feminis iter qđ
 decipit cupidos et auaros. Sicut em carnifex bladum spargit ante
 porcū vt ipsum seq̄tur ad mortē. Sic diabolus semp spargit semen
 tēpalij affectionū in mente cupidorū quo minus videant insidias
 machinatas sed in fine reperietur falsus proditor. sicut dicit Tull⁹
 lib. de fortibus nūq̄ inuenietis aliquē secutum consilia demonum.
 quē non sub ambagibus quis non statim saltem in mortis articulo
 deciperent. E. An inter oēs vias quibus diabolus nititur hoīes
 decipere et in morte decipitare est via ista cupiditatis precipua. Et id
 ab ea sūme cauēdū est quia maxime est deuia sicut ostēditur faciliter
 Nam iter qđ est rectum h̄z mediū extremis conforme. Si autē me-

dium sit difforme. totum efficit tortuosum et deviū. Tota autē vita nostra quo ad extrema pauperia mortalis et miserabilis existit et q̄ ad ortum et quo ad exitum oibus aīalibus in miserijs conformis. Ecclesia. 3. Idcirco vnus interius est hoīs et iumentoz et equa vtriusq; conditio: sicut moitur homo sic et illa moiuuntur. Similiter spirant oīa et nihil hz homo iumento amplius. Hec autem est paupertas maxima. Si ergo extremis vita nra per miseriaz penalitatz nō concordat totū iter est deviū necessario ideo Proverbi. 24. Ad predicatorem de cupidis dī. Erue eos qui ducuntur ad mortē et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. **F.** Qualiter autem erudiendi doctrina sunt isti ne sequātur vias diaboli ad mortē patere p̄t ex verbis Macrobij Saturnaliū lib. primo. Dicentis q̄ antiquitus predicatorū in die quo faciebat sermonez ad populum. tantū hec tria verba erant vtilia pro populo: scilicet.

F.

Dono.

Cloto.

Domio.

Abdico

Et hoc tantū licuit dicere nec hīs aliquo modo contraria maxime nepharia. Sic moraliter istis tribus v̄bis dicitur predicator moderatus. reuocare peccatorem a triplici via predicta. Primo cū dicitur reuocare a via libidinis ad humiliter penitēdūz. Secundo cōtra viā presumptionis et superbie promittere dona grātie vt ipsū ducat ad peccata sua syncerē confitendum. Tertio contra viam cupiditatis et auaritie docere debet. vt elemosinā det pauperibus seipsum celesiter spoliando. Hec autē tria maxime sunt populo necessaria et etiā predicatorū iuxta illud Jacobi. Scire debet qui cōuertifecerit peccatōre ab errore vie sue liberabit a morte animā suam et operit multitudinem peccatorum. **Clectio. c.**

Cap. 13.



Filius sapiens doctrina patris. equi autem illuzor est non audit cum arguitur. De fructu oris sui homo faciabitur bonis: aīna autem impioruz iniqua. Qui custodit os suum custodit aīam suam. qui autem incōsideratus est ad loquendūz sentiet mala. Clult et non vult piger: anima autem operantiuz impinguabitur. Verbum mendax iustus detestabitur: impius autēz cōfundit et confundetur.

CIn proximo capitulo egit sapiens de iustitia quatinus ipsa cōcerit sciētā magistratē. Hic tractat de ea pro vt concernit prudentiā specialem diuiditur autem istud capitulum in tres partes qz.

Primo ostendit q̄ prudentia d̄esse in loquendo moderata ibi. Filius sapiens doctrina patris etc.

Secdo in possidēdo regulata. ibi. Iustitia custodit innocētis viā. etc.

Tertio in appetēdo refrenata. ibi. Inter supbos semp̄ iurgia sūt etc.

Prima diuiditur in quinque. quia

A. Primo ostendit q̄ sapiēs filius correptionē patris reuerenter

A.

admittit. ibi. Filius sapiens doctrina patris etc.
 Secundo q̄ eruditionē diligenter attendit. ibi. De fructu oris sui
 homo satiabitur bonis etc.
 Tertio q̄ custodit silentiū. ibi. qui custodit os suū custodit aīā suā.
 Quarto q̄ vitat oīū. ibi. Vult et nō vult piger etc.
 Quinto q̄ odit mendaciū. ibi. Verbū mendax iustus detestabit etc.
 Quantum ad primum notandum q̄ sensatus homo optime potest
 dici filius sapiens q̄ frequenter contingit q̄ filius tm̄ proficit q̄ re-
 cte sufficit docere. p̄ez: sicut Plato Socratez magistrum antecessit
 et Aristoteles platonem. Vel sic filius sapiens doctrina est patris
 in senio: deficientibus em̄ sensib⁹ corporeis. sit doctor et ductor: sicut
 Scipio africanus. Adhuc puer patrē senem velut baculus cui inite-
 batur direxit ex quo Scipio vocabatur. Quod secundum Papiam
 dicitur Baculus cōiutalis. Concordat ad hoc q̄ Thobiam de filio
 dixisse legimus. Heu me fili mi: vt quid te dimisimus baculum sene-
 eritis nostre. Iuxta enim informationem et documentū. quod a pa-
 tribus carnalibus siue spiritualibus receperunt filij iustum est vt ip-
 sis respondeant cum necesse fuerit. Sic nā q̄ de Achille et eius tyro-
 ne. cum moreretur scribit Ouid. lib. 4. de fastis.
 Stabat em̄ ante patrem lachrymis profusus achilles
 Sepe manus egras manibus mulcebat amicis
 Moriam quos fecit premia ductor habet
 Oscula sepe dedit tristis dixitq̄ lacerti
 Que precor nec me chare relinque pater.

B. Tales sunt filij gratiā retribuūt parētibus vel doctoribus bonā
 doctrine q̄ receperunt ab eis. tales malū finem habere non p̄nt. ut
 illud Prover. Audi filii mi disciplinā patris tui et ne dimittas le-
 gem matris tue vt addat gr̄a etc. sed nūquid modernis t̄pibus audi-
 untur verba xp̄i et leges matris ecclesie existimo q̄ non. Et id timen-
 dū de malo sine est. i. filios enutriui et exaltavi ip̄i autē spreuerūt me
 etc. Et seq̄tur vegenti peccatrici et populo graui iniquitate. Nam illi
 quos deus magis exaltat in mundo illi magis contempnere viden-
 tur ecclesiam. et ip̄m deum spiritualē vtz matrem atq̄ patrem. Et
 ideo sine dubio habebunt malum finem.

C. Quantum ad sc̄dy
 dicit sapiens de fructu oris sui homo satiabitur bonis. q̄ filius sapiens
 eruditionē admittit: et ideo saturabit in futuro vt dicit textus non
 in p̄nti. Et sicut videmus q̄ gustans fruct⁹ imaturos eo ip̄so fit ina-
 bilis. vt gustet fruct⁹ bonos. Sic nullus gustans t̄palia q̄ sunt fru-
 ct⁹ immaturi abilis erit gustare fruct⁹ paradisi q̄ sunt fruct⁹ sūme
 maturi sicut patet ex Gregori. sup̄ illud Ezechi. P̄ses n̄ri come-
 derūt vūā acerbā. Quisq̄s (inquit) p̄ntis vite delectationib⁹ saciari
 desiderat q̄ fructū ante t̄ps edere festinat. An narrat in gestis Ale-
 xandri q̄ cum milites ip̄sus comedissent fructū palme h̄ntis centū
 annos oēs gustantes ex eo mortui sunt. Per fructū centenariū vita
 brā intelligit q̄ ille est maxime maturus fruct⁹ in xp̄i parabola no-
 minatus cum d̄f. Semen cecidit in terram bonā. et attulit fructum
 alium centesimum. alii sexagesimum. etc. Omnis autem fructus

qui citra centesimuz surgit immaturus est et si gustetur abundanter
 cecidit: quia maturitas in paruo tempore perfecte haberi nõ potest.
 In moralibus nec in corporalibus. Unde sicut dicit sapiens. Ecclesi
 astici quarto. Fili conserua tempus et deuita a malo. Et Quidius de
 remedio amoris. Nam mora dat vires teneras mora decoquit her-
 bas. Et validas segetes que fuit herba facit. Quod aut scicit in mo-
 ralibus patet ex boetio primo de consolatione. Quicquid precipiti
 et. **D.** Tertio dico q prudens et sapiens custodit silētium. Quis mi
 nor est vnq̄ q̄ tacuisse labor? Ex silentio nãq̄ maxima bona eueniūt
 Ecclesiastici. Ubi sunt senes non multũ loquaris grãdinẽ preibit
 choruscatio: et pro reuerentia accedet tibi bona gratia. Quarto di-
 co q prudens filius vitat ocuuz tanq̄ omnis mali principũ. Augu-
 stinus. 3. de ciuitate dei. capitulo nono dicit. q Pompeilius omniu-
 demonum culturam tempore pactis adinuenit: nec illum tam perniti-
 ciosẽ demones decepsissent si ociosum minime reperissent. Iuxta le-
 ges siquidem iustum est vt dicit iſdeꝝ Augustin⁹. 14. de ciuitate dei
 capitulo. 5. q ille non obediens seruiendo bono domino sed conuer-
 tit se ad ocium. quod redigatur in seruitutẽ peioris domini. Et ideo
 quia Pompeilius neglexit omnino bene vtĩ gratia patris quã deus
 sibi contulit permisit eum deus labi in culturam demonioꝝ pessimo-
 rum. Ecclesiastici. 33. multum enim maliciaꝝ docuit ociositas. de isto
 ocio et pigr̃tia loq̃tur ihugo de viẽna et dicit sic. **E.** Tria sunt gene-
 ra hominum qui diligunt hanc pigr̃tiaꝝ. quidam pigri non affectu
 sed effectu qui bene volunt cum xpo regnare sed non pati. Alij sunt
 qui optant beneficia: sed non curant. Tertij sunt qui volunt bene
 viuere sed volunt bene mori. Sicut Balaam de quo Numeri. 23. dici-
 tur. qui in tota perditione sua dicit moriat̃ anima mea morte iusto-
 rum et fiant nouissima mea horum similia. isti similes sunt trib⁹ fa-
 tuis quorum primus noluit claudere oculum sub sulcidio et perdi-
 dit oculum. Secundus combussit pedem scintilla et ignem excute-
 re noluit et perdidit pedem. Tertius tam ocios⁹ fuit q̄ cum sedit ad
 caminum in camera cuiusdam domini et nimis habebit de fumo no-
 luit surgere sed iussit caminũ lapideum amouere et fere perdidit to-
 tum caput. **F.** Oculus est intellectus Sulcidium est cogitatio ma-
 la: scintilla est delectatio prauẽ sensualitatis. Pes affectio. Ignis
 concupiscẽtia carnalis caput. 26. Ista tria tribus primis correspon-
 dent. Ultimi vero qui nolunt bene viuere volunt tamen bene mori.
 similes sunt illis qui nolunt habere caput pauonis nec mediũ pro-
 pter turpitudinem: volunt tamen habere caudã. Per caput pauo-
 nis quod fugat serpẽtes dissentio peccati. Intelligentur per corpus
 medium cuius carnes sunt. imputribiles secundũ Augusti. 22. de ci-
 uitate dei intelligitur pudicitia carnis. Ista duo habere nolunt hos-
 mines sed tantũ caudã bonẽ vite quis hoc sit impossibile. Fuit illud
 Psalmiste. Quis est homo qui uiuet et non videbit mortem? et ma-
 xime qui sic uiuit.



Iustitia custodit innocentis viam. impietas autem peccatorem supplantat. Est quasi diues cum nihil habeat. et est quasi pauper cum in multis diuitiis sit. Redemptio aie viri diuitie sue: qui autem pauper est increpatione non sustinet.

Lux iustorum letificat: lucerna autem impiorum extinguetur.

Hec est secunda pars prime partis principalis in qua postquam ostendit sapiens quod iustitia prudentia et loquacitas refrenatur. Hic ostendit quod prudentia et auiditas siue cupiditas moderatur. Diuidit autem pars ista in quattuor. secundum quattuor condiciones requisitas ad hoc quod homo sciat moderate et salubriter esse diues. Prima est quod nulli noceat in acquirendo. de hoc ibi. iustitia custodit innocentis viam. Secunda quod non diligat diuitias in possidendo. de hoc ibi. Est quasi diues cum nihil habeat etc. Tertia quod gaudeat in dispensando de hoc ibi. redemptio anime viri. diuitie sue etc. Quarta quod deum preferat in amplexando. de hoc ibi. Lux iustorum letificat etc. A. Primo requiritur quod nulli noceat sicut de quibusdam. Proverb. 22. dicitur.

Qui calunietur pauperem ut augeat diuitias suas dabit ipse ditiori et regebit. dicit Philosophus quod quis leo sit fortissimus bestiarum in nulla tamen magis delectatur quam in asino siluestri de quo facit sibi predam. Iuxta illud quod Ecclesiastici. 13. dicitur. Genatio leonis onager in heremo. sic et pascua sunt diuitum pauperes. Et ideo quia peccant in ista conditione supplantabuntur. et malus finem habebunt.

quia sicut dicit Aristoteles. 5. politice. cap. x. Policia monarchica corrumpitur specialiter per tria. scilicet. Per iniustitiam. Per timorem. Per contemptum. Offices autem pauperum spoliatores sunt iniustitiam iuxta illud Eccle. 13. Dives iniuste agit pauper autem lesus tacebit. Isti etiam timorem nimium incutere volunt subditis et propter hoc policia stare non potest: quia secundum eundem philosophum. 2. politicoy. Sicut cum subditis non est nimis familiariter tractandum ne insolescant. sic nec nimis rigide sunt tenendi ne insidias disponant quapropter dicit Marcialis cocus. libro. 2. Timorosus non potest esse bonus dominus. quia cum talis qui appetit timeri sit naturaliter timorosus in se sequitur quod nullus appetens timeri potest. Item bonus dominus quod eo ipso quod appetit timeri seruus fit timoris. quod autem diuites sunt huiusmodi patet quia nulla res vt patet ex Valerio libro primo maioris timoris est signum nisi quando loquendi facultas perditur. B. Pauper autem in quacumque causa etiam iuxta loquente diuite obmutescit. quia diues locutus et omnes tacuerunt. Ecclesiastici. 13. Causat ergo in paupere naturaliter diues pauperem: sed sicut ipsi hic faciunt pauperes obmutescere pro timore. Sic penales non solum hic sed etiam in futuro horribilis timor. Apocaliptis. 16. Qui diuites facti sunt longe stabunt propter timorem tormentorum. Et propter istam causam boni diuites cauent ne nullis noceant pauperibus et bonis subditis per iniustitiam vel timorem: sed magis vult eis consolationem per iustitiam.

timorem.

et piam confidentiam. Dicit Macrobius saturnaliū primo. Quod Apollo deus sapientie depingebatur a pud veteres cum arcu et sagittis. sic tamen quod quia manus dextra est mobilior et abiliior ad percutiendum quam leua. Ideo arcus ponebatur in dextra sagitte vero in sinistra. Et moraliter sit pronus omnis sapiens ad misericordiam quam significatur per arcum ratione flexibilitatis quam ad rigorem qui signatur per sagittas. Et hunc morem summus deus sapientie habet. Ille enim semper pronior est ad misericordiam quam ad punitiōem. Proverbiorum. 3. Longitudo dierum in dextera eius quo ad premiandum et in sinistra eius diuitie et gloria: id est terrena ex quibus sequuntur communitate. vindicte sagitte. Ille est bonus diues et beati qui inuocant illum. Tertio etiam secundum Philosophum ubi supra. Politia monarchica corrumpitur per contemptum: sed sic se habent diuites respectu pauperum et subditorum. et ideo de ipsis et pauperibus contemptis videtur contingere sicut de luce diei et lampade. Lampas enim de die non videtur. et ideo continetur et non curatur ab his qui lumen diei habent. adueniente autem nocte instrumentum totius luminis inuenitur. Sic apud cogitationes diuitum quod diues huius vite durauerit pauper reputatur res inutilis et contempnibilis ab his quibus lumen prosperitatis diei huius arridet: Sed adueniente mortis nocte tunc manifestabit gloria lampadis occultate. Job. xi. Deridetur iusti simplicitas lampas contempta apud cogitationes diuitum. parata ad tempus statutum. L. Secundo diues bonus. non debet pecunias diligere possidendo quia qui amat diuitias fructum non capiet ex eis. Ecclesia. 5. Unde Beda super Lucam. cap. 2. Non reprehendo diuites quia terra colitur et fructum in horrea congregant: sed quia in illis fiduciam vite ponunt. Marrat Valerius. libro primo. quod antiquis sacrificantibus quoniam cor in exterioribus sacrificij non apparuit optimum signum fuit: quod tunc vates. hoc interpretati sunt ad vitam. Venera diuitie prope et bene acquisite secundum iustitiam. sunt optima deo sacrificia quoniam largiuntur in usum pauperum. et in necessitatibus egenorum. sicut dicit textus redemptio anime viri diuitie sue. Nec autem tunc perfectissime sacrificatur quando in homini sacrificijs cor affectibus cupide non inuenit. In quo quod dicit Psalmus. diuitie si affluunt nolite cor apponere. D. Tertio diues bonus gaudet diuitiis dispensando et illud semper sequitur ex primo et. quod ubi homo bene acquisit diuitias et non diligit eas. talis libenter expendit ad laudem et utilitatem anime sue. Alii vero nunquam: sed tales non sunt nisi pauci. quia sicut dicit Seneca. in quadam epistola. diues videtur habere diuitias sicut febricitans habet febrim quod tamen sanum est cum potius febris habeat febricitantem quam contra. sicut auarum tenacem diuitie esse et diuitias habere noli dicere: cum ille magis habeat ab eis quam contra. et ideo talis non est dicendus diues sed potius pauper sicut dicit textus. Querit Aristoteles in problematibus cur est quod in cristallo naturaliter frigidus si tamen rotunde sit figure excutit ignis calore solis quoniam plus cristallus. aspergatur aqua quod necessarium esse dicit. Et ridet. Lum inquit cristallus corpus sit porrosum. radij ad profundum cristalli missi remanent et includuntur ibidem. Lum ergo cristallus aqua perfunditur radius solis inclusus contra resistens

cū suo calore nititur exire: sed quia poros aqua opillatos inuenit re-
 uerberatur ad intra et conculcatur. ex qua conculcatione. scyntilla
 ignis radio existente cum impetu generatur et colliditur in stupa de-
 relicta. Et illud est verū de vitro et Berillo dummodo habeant condi-
 tiones p̄dictas. Sic est moraliter de bonis diuitibus q̄n̄ enī sol verus
 infundit eis et dat abundantanter t̄p̄alia statim venit diabolus et asper-
 git eos aq̄ p̄aue et voluptuose suggestionis: vt obicit corda eorum
 ne exeat ignis charitatis per elemosynā et pias distributiones: s̄z vi-
 ri boni scientes fallacias diaboli eo ipso exeunt in oppositū excutiē-
 do. a se tenacitatem. per radios sibi cōmunicatos et ignez charitatis
 ad alios per radiozū suozū cōmunicatiōē vberissime in stupa paupe-
 rum ḡnantes. instructi in charitate et in oēs diuitias plenitudinis. et
 vere illi soli hanc dispositionē habent et gratiam. q̄ sint rotūde figu-
 re admodū corone p̄ predestinationē eternā et felicitatē perpetuam
 et nulli alij quia infallibile signum est eterne felicitatis q̄ homo pa-
 rum curet intrinsecus de bonis t̄p̄alibus et liberaliter expēdat. sed
 de malis diuitibus est opposituz. **E.** Dicit Tullius lib. ij. de natura
 deoz. q̄ cōsulētī Lysandro Apollinē de exitu et fortuna gentis sue.
 subito in capite lysandri corona apparuit ex herbz aggressib⁹ fabri-
 cata: quo prodigio forte dabatur intelligi Lysandrū nō nisi per aspe-
 ra ad regnū ascensurum. Sic reuera in quocunqz diuite inuenit̄ coro-
 na ex aggressibus herbis composita corona videlicet diuitiaz de in-
 iustis bonis acquisita signū est. q̄ tales delectātur diuitijs. Et ideo
 infallibiliter coronatiōnē regni p̄perui minime nisi per asperas pe-
 nalitates penitentie consequentur diuitias videlicet min⁹ iuste ac-
 quisitas integraliter restituendo. Iustas vero indigentibus cōcē-
 do et cū displicētia possidēdo: sicut boni diuites et prudētes faciūt de
 qb⁹ p̄uer. xliij. Corona sapientū diuitie eoz: fatuitas stultoz iprudē-
 tia. **F.** Quarto requir̄ ad bonū diuitē q̄ diuitijs deū p̄ferat in āplē-
 do. Ille ei p̄fert aliq̄ aliō q̄ si eēt in optione posit⁹ ad sequēdū vnū
 vel aliū a vel b citi eligit a q̄ b. Sic q̄libz diues bon⁹ q̄ citi⁹ seq̄t vo-
 luntatē dei q̄ pecuniā retrahentē: talis i oibus diuitijs suis deū pre-
 fert et licite viuīt. Ecclē. zi. Beat⁹ diues q̄ inuēt⁹ ē sine macā et q̄ post
 aux⁹ nō abijt nec sp̄auit in pecunia et thesauris etc.

Lectio. cii.



Ater superbos semper iurgia sunt. qui au-
 tem omnia agunt cum consilio. reguntur sa-
 pientia. Substātia festinata minuetur que
 autem paulatim colligitur manu. multipli-
 cabitur. Spes que differtur affligit animam lignuz
 vite desiderium veniens. Qui detrahit alicui rei.
 ipse se in futuruz obligat: qui autem timet preceptū
 in pace versabitur. Anime dolose errant i peccatis:
 iusti autem misericordes sunt et miserantur.

Hec est tertia pars principalis prime particule huius capituli et continuatur sic ad pcedentes. Postq̄ ostendit superius qualiter sapiens in appetendo moderatur hic docet qualiter in acquirendo regulatur. Et vtrunq; fit mediante iustitia. Et fm hoc diuiditur ista pars in quattuor scdm quattuor conditiones. requisitas ad cōpetētem et diuitiarum acquisitionem.

Prima q̄ non acquirantur iurgando. De qua ibi. Inter superbos semp iurgia sunt &c.

Secunda q̄ non acquirantur nimis properando. De qua ibi. Substantia festinata minuetur &c.

Tertia q̄ acquirantur dilata sustinēdo. De qua ibi. Spes que difertur affligit animam &c.

Quarta q̄ acquirātur mandata conseruando. De qua ibi. Qui detrahit alicui rei ipse se in futurū obligat. &c.

A. Quantū ad primū dicit sapiens. inter supbos semp iurgia sūt. Sicut enī inter aquas maris semp sunt iurgia qz vna nititur aliam precellere. Sic inter malos diuites huius seculi quoz quilibet nititur aliu3 precedere. in diuitijs et honoribus tota autē cā est ventus superbie Ezechiel. 27. In corde maris diuitie multe Et neemi. 15. Habitat in fluminibus. aqua in circuitu eius cuius diuitie mare aq̄ meri eius. Et reuera illud est recte q̄ naturā. Itā elemēta ex quibus tota inferior mundi machina consistit nunq̄ sic dissentiant inter se q̄ vnū desideret locum alterius. terra non appetit ascendere sup aquā imo si esset descenderet et pmitteret aquam super natare. sic iter iustos & hūiles qui secundū naturam viuunt iurgia non sunt: qz si iustus in loco dignitatis cōstituatur et viderit aliquē digniorem se statim cedit et pferet eum sibi Jacobi primo. Glorietur frater humilis in exaltatiōe sua: diues autē in hūilitate sua: qm̄ sicut flos feni trāssit. qz sicut dicit P̄hus. 3. Politicoꝝ. Contra naturā est q̄ aliquis duētur cū multis alijs vbi ipsemet nō est in virtute excellētior. qz talis scdm voluntatē magis pnciparetur q̄ scōz leges. Exēplū ponit ad hoc Valerius lib. 6. cap. 4. Ille enī cū vnanimi consilio peteret ad regimē excusauit se aduersa patiens oculoꝝ. Ipsis nāq; nō desistētibus finaliter sic respōdit. Aliū querit hos q̄rite meliorem ad quem volūtātē v̄s az trāsseratis nā si adhuc me cogeret; nec ego mores vestros ferre: nec vos me perpeti possētis. Iste de q̄ loquit Valerius nō fuit supbus in ambiendo dignitates. Sed vix iter diuites n̄os inueniēti aliquē qui hac de cā recusaret honorē. imo per iurgia cōtēdunt quōd possunt alios expellere et ipsimet subintrare. Figurā habemus de Abraham & Loth fratre suo q̄ diu erant paupes pastores nō sunt Iurgati sed cuz diuites facti fuerūt. simul habitare neq̄bant ppter ripam. vt dicit scriptura. **B.** Quantū ad fin dicit sapiens suba festinata minuet &c. Querit Aristoteles in pbleuātib⁹ q̄re mulier come. citius maturitatē. attingāt q̄ virorum & respondet q̄ humor nimis est causa magis dilatiōis pilorum. qui qz maior est in muliere q̄ in viro et minus consumitur in pilis mulierum ppter euapōtationē quia mulier vs experimentū docet minus est pilosa q̄ vir quils

Dominetur.

ta.

A

B.

fit e contra de omnibus femellis altarū specter. ⁊ ideo humor corpo-
 ris conuertitur in dilatacionem come. velocius in mulierib⁹ q̄ in vi-
 ris ⁊ per consequēs celerius in corruptionē. Sic est in moralib⁹ ne-
 cessariū enim est q̄ illi subito. et cito fiant diuites qui totū humores
 terrenorum bonorum retinent intra se nec euaporare permittunt ex-
 terius per expensas elemosynas supfluitates suas. ⁊ vere isti nō sūt
 viri nec homines dicendi. Et ideo quemadmodum cito creuerunt ex
 humore superfluo sic cito deficiunt ex putrefactione eiusdem Za-
 charie diuitie vestre putrefacti sunt. Et ideo dicit in textu hereditas
 ad quā festinatur in principio in nouissimo benedictione carebit. Et
 quia boni viri non festinant ditari sed mediocriter procedūt expectā-
 tes veras quas in futuro deus dabit diuitias: quia mercator vsura-
 rius non curat q̄ diu debitor soluere expectat quia quanto tardius
 tanto lucrum vberius sibi eueniet. Sic boni viri expectant deum de-
 bitorem patienter et non festinant nimis. scientes illud esse verū qd̄
 deus dicit. Prouerbio. 8. Vir qui festinat ditari non erit innocēs. sed
 vir fidelis multum laudabitur. **C.** Quantum ad tertium dicit sapi-
 ens. Spes que differtur affligit animam. Ande mali in inferno gra-
 uius propter dilationem affliguntur. Ande ictus tonitruū tanto pe-
 ior et periculosior est quo diutius per conuulsationes expectatur. Si-
 cut de iudicio et eius expectatione dicitur. Sicut fulgur erit ab ouē
 te et pater vsq; in occidentem sic erit aduentus filij hominis. **Psal.**
Quantum distat ortus ab occidente ⁊c. Sic etiam boni viri in pre-
 senti cum non habeant desiderium sibi debitum expectando graui-
 ter secundū sensualitatem affliguntur. vt dicit Gregorius in quadā
 homelia. Corporales inquit delitie cum non habentur desiderium
 in se accendunt. Cum vero habite eduntur. comedētem protinus in
 fastidiū conuertunt. E contra autem spirituales delitie desiderium
 in mente augent. Juxta illud desiderium si compleatur delectat ani-
 mam. Prouer. xiiij. **D.** Quantum ad quartum dicit sapiens qui de-
 trahit alicui rei ipse se in futurum obligat. scilicet ad non faciendum
 in se vel per se quod apd̄ aliū vel in altero reprobatur. Miser enim est q̄
 parcit cibis proprijs cum multos habeat ⁊ comedat alienos. Sic
 miser est qui omittit corrigere vitam propriam ⁊ corrigat alienā. Ex-
 empla multa recitat Valerius lib. viij. cap. viij. De hijs qui in alijs
 vindicarunt quod in se ipsos cōmiserunt. Et quia in textu fit mentio
 de obligatiōe. Ideo notandū q̄ sicut ad litterā quadrupliciter fit obli-
 gatio ad faciendū vel omittendū aliqd̄: sic moraliter obligatio fit q̄-
 drupliciter deo. s. **Re. Litteris. Verbis. Sensu.** Et aliquo genere
 diuisionis huius omnis homo deo obligatur. **Prima** realis: scilicet
 applicator diuitibus honoratis. **Secunda** litteralis scilicet Scien-
 tibus et prelatiis. **Tertia** verbalis. scilicet intus inspiratis. **Quar-
 ta** mentalis. scilicet intrinsecus consolatis. **E.** Quantum ad primū
 diuites deo realiter obligantur quia multa bona recipiunt in presē-
 ti que pauperes non recipiunt. et hoc est signum aliquale diuine be-
 niuolentie vt qui obligari non curat spiritualibus beneficijs alli-
 ciatur saltem temporalibus ne excusationem contra deum habere

possit. Paleam enim quā aurū splendidū non mouet gagatis for-
didis lapis trahit secundū quod experientia docet. et dicit August.
xxi. de ciuitate dei. et sic quos amor eterne felicitatis trahere nō po-
test significare per aurū. Juxta illud Ecclesiastici. 15. Corona aurea
super caput eius illos deus trahit et allicit per temporalis et obscu-
re rei largitionē ne aliqua possit esse excusatio apud deum. Cū Hie-
gorius de diuine epulone. Excusationem forstā habuisset. Unde in-
digenti largiri potuisset si ad eius ianuam nō uenisset: Sed ideo nul-
la sibi defuit opportunitas ut sicut gratus de diuinis beneficijs pre-
mium maius expectat sic ingratus maiorī miseria dign⁹ efficiatur. 1
Cōcordat ad hoc lex Seneca. libro. 4. de beneficijs miles. Inq̄t lex
ingratus degradetur et omnia bona benefactori suo donentur. Et
narrat exemplū de quodam milite Philippi macedonū. Dicitur Ma-
xentie ciuitate cum apud pauperē quendam recipere hospitio pro-
miserit hospiti ut si ad curiā regis accederet honores maximos conse-
queretur. Profectus miles petit ut prediū pauperis sibi a rege das-
retur. Pauper ad curiam uenit legem petit et miles degradat. Ru-
meri. 3. Si quis uouerit et iuramento se cōstrinxerit quia obligauit
animam. si tacuerit voti reus erit. 5. Secūdo dico q̄ litterales obli-
gantur deo scientes uidelicet et prelati quia deus contulit eis bene-
ficiū cognoscendi scripturas quod inter omnia beneficia dei ī isto
seculo post uirtutes. primū est. Juxta illud poeticum. Felix qui po-
tuit rerum cognoscere causas. Sed multi clericorū nostrorū male tes-
nent hanc obligationē abutentes per malā uitā per uanitatē et sup-
biam. de quibus Psal. dicit. Ipsi obligati sunt et ceciderunt. Ter-
tia obligatio est ex x̄bali p̄dicatione. et illud est maximū beneficium
Unde glo. super Ecclē. 4. Lythara et lyra mouēt naturaliter corda
omniū hominū et super omnia līgua suauiter p̄dicans delectat itel-
lectum intrinsecus. Quarta obligatio est mentalis et sic obligantur
paupes ignorantes. quos tamen deus consolatur interiori. et quibus
infundit bona proposita. ¶ Lectio. ciiij.

Ex sapiētis fōs uite. ut declinet a ruina mor-
tis. Doctrina bona dabit gratiā. in itinere cō-
tēptorū vorago. Astutus oīa agit cū consi-
lio qui aut fatuus est aperit stultitiā. Rūcius
impīi cadet in malum. legatus fidelis sanitas. Ege-
stas et ignominia ei qui deserit disciplinam: qui autē
acquiescit arguenti glorificabitur. Desideriū si cō-
pleat. delectat animam. detestantē stulti eos qui su-
giunt mala.

¶ Hec est tertia ps̄ principalis hui⁹ capituli in qua postq̄ sup⁹ veter-
minauit sapiēs de iustitia q̄tin⁹ prudēs p̄ eā regulat. ibic tractat de
prudētia quatin⁹ sapiēs p̄ eā opat. Diuidit aut̄ hec ps̄ in sex sex̄ sex
particulas requisitas ad prudētiā. vel potius in ipsa contentas. est

aut attendendū q̄ prudentia est. Primo sanctitatis fundamentum.
 de hoc ibi lex sapientis fons vite vt declinet &c. Secundo charitatis
 ornamentum. de hoc ibi doctrina bona dabit gratiam in itinere &c.
 Tertio securitatis munimentum. de hoc ibi astutus omnia agit cuꝫ
 confilio: qui aut fatuus &c. Quarto tranquillitatis instrumentū. de
 hoc ibi nunciū imp̄scadet in malum. legatus fidelis &c. Quinto
 stabilitatis documentum. de hoc ibi egestas et ignominia ei qui de-
 serit disciplinam &c. Sexto felicitatis supplementum. De hoc ibi de-
 siderium si compleatur delectat animam &c. **A.** Et est notandum p̄
 expositione textus transcurrente q̄ lex sapientis dei scilicet et chri-
 sti est fons vite et sanitatis. quia sicut dicit Solinus de mirabilibus
 mundi. In cicilia est aqua cuiusdam fontis que semper ad aquilonē
 fluit fit amara admodum mortis: sed q̄ cito flexitur ad meridiem.
 mox dulcescit. Sic lex dei qūis habitantibus in aquilone tribus
 lationis mundialis. appareat multum dura tempus tamē euenit q̄
 habitantibus in meridie iuxta solem verum dulcit. Quando veri-
 ficabitur illud Iudicum. Fontes aquarum illuc obdulcati sūt illis
 ad bibendum. **B.** Quantum ad secundū dicit sapiens. doctrina bo-
 na dabit gratiam & charitatem. scilicet abundantia legis dei: sed in
 itinere contemptorum vorago. quia qui contemnunt hanc legem p̄-
 isciuntur in voraginē peccati mortalis. Dicit enim Solinus vbi
 supra. q̄ duplex vorago inuenitur in mari a quatuor vna in mari are-
 noso. et recitat hoc etiam Seneca in periculis furentis. Prima vorag-
 o que est in oceano magno causatur ex montibus petrosis ad amā-
 tinitis que si naues ferrate fuerint attrahit eas a longe & irremedia-
 biliter tenet submersionē nauis. Alia est vorago similiter in mari
 oceano in quam dum naues incidunt rotantur bis vel ter admodū
 circuli et subito transglutuntur. Unde quidam illuc cum nauī cla-
 uata ferro iuit & inuenit ibi mltos submersos & merces maximas in
 nauibus alligatos sicut dicit dominus petrus de pallude. Tertia
 vorago est in mari arenoso et arido vbi terra cōtinue absorbet terrā.
C. Sed cum hec sola vorago q̄ semel absorbet. Quis non statim iterum
 viscerib⁹ suis vomit. Moraliter prima vorago est peccatū libidinis
 luxuriose. Secunda est vorago puriginis gulose. Tertia est vorago
 cupidinis ambitiose. Prima enim est libidinis luxuriose. In libidi-
 ne siquidē petrarū attrahentium obstinatarū mulierum sunt voragi-
 nes pessime que quoscūq; ferreos carnalitate semel attraxerint nō
 si ferrum auferatur semper tenent. donec in profundum submergan-
 tur. Hieremie secundo. Introibunt in speluncas petrarū & in voragi-
 nes terre. Secūda vorago est puriginis gulose in qua bis vel ter se
 quis inuoluens cum circulum fecerit delectatione tractus prauē cō-
 suetudinis nec cessat nec recedere potest. donec penit⁹ submergat. &
 sō sicut naute si illam voraginē quantū p̄t ligāt naues suas in ripa
 ne possint illa voragine circūferri. Sic boni viri in ripa abstinentie se
 ligare dnt. si ei de xpo fuit dicitū illō Math. ecce vorax homo & potas
 tor vini q̄ nō in sūma abstinentia sep̄ vitit qd de illis dicā q̄ nō saturita-
 tis causa: sed voraginis more puritus et gule semper sibi cōponūt.

Tertia vorago est arenose cupiditatis et avaritie ille em̄ terrā diu-
tiarum arenarum semp congregat et tenaciter absorbet quousq; in
mortis articulo illud Job. Verificetur diuitias quas deuorauit
euomet in de ventre illius extrahet eas deus.

C. Quantū ad tertiu dicit sapiens Aristutus oīa agit cū consilio non
sicut multi faciūt qui in oib⁹ actib⁹ suis petūt consilia sed non cōfor-
miter agunt ad ipsa: tantū em̄ prodest non petere consiliū sicut non
agere cum cōsilio. Vñ dicit ad quendā garrulianū Marcialis lib. v.
Ille enim lactabat se hoīem prudētissimū et ita fuit in verbis ad cō-
sulendū sed magnus fatuus fuit in factis Sicut sunt oēs fatui pres-
umptuosi et ideo deridet eum Marcial. sic.

Cum ratione licet dicas te viuere summa

Facta tamen nulla cum ratione facis.

Ad quid valet omnia bene consulere et nulla bene fieri. vnde supius

in isto capitulo dictū est qui agūt omnia cū consilio reguntur sapia.

D. Quantū ad q̄rtum dicit sapiens nunciū impij cadet in ma-
lum. Contigit em̄ frequenter q̄ mali homines callide mittunt istos
quos volunt occidere cū litteris ad paratas insidias et illi nō consi-
derant anteq̄ cadant: sed legatus qui mittitur a bono dño non hz
sibi timere de perfidia dñi iuxta illo Sapiētie. v. Spes impij quasi
nunciū precurrens scdm̄ aut nunq̄. Et hoc propter triplicem rati-
onem videmus enim q̄ magnorum legati proprie tria habent vel ha-
bere solebant insignia.

Capellum rubeum.

Bullam auream

Auram oliue.

Capellus rubeus significat charitatem

Bulla aurea fidei firmitatem

Aurea oliua spei spem ratam quia per spem tanq̄ per ratam conti-
nue in mundi periculis supportatur quilibet que nunq̄ marcescit sz
viret semp in bonis. Et vere qui hysta tria p̄t esse nunciū impaud⁹.

E. Primo dico q̄ oportet q̄ bonus nunciū habeat capellū rubeū
charitatis scz in tantum vt si oporteat pro negocijs dñi velit sangui-
nolentum et rubeum sufferre martyriū. Narrat Au. gellius lib. xix.
q̄ cz hystorius impator ap̄d variū esset. et vellet Aristogozū amico
suo cōmunicare secretū furtiuo quodā scribendi modo hoc Ser-
uo em̄ suo oculorū egritudine patienti capillos ex omni capitis pte

tanq̄ medendi gratia radebat caputq; eius leue litterarum formis
compingebat et litteris quibus voluit cum leuicussione sanguinis
insigniuat. Hoīem vero illū quoadusq; capilli cōualescerent i domo
retinuit qd̄ vt factum est ipsum ad Aristogozem ire iubet. Et cum ad
eū (inquit) veneris mandasse me dicito vt caput n̄m sicut egomet
feci per oēm modū radant. Nunciū ergo vt imperatū erat ad aristo-
gozem venit mandataq; refert Atq; illenō esse hic frustra ratus pro-
spiciens caput curiose litteras perlegit et simili modo q̄ volebat re-
scripsit. Sic viri ecclesiastici qui dei nūcij ad homīes ordinant si oportet
capitis et crinis fracturam gerere debēt vt nunciū efficacious

F.

intelligatur qđ ponant fidei obitodore. Hinc est qđ viri ecclesiasticū radūtur in capite sicut fatui vt nullā subsannationē hōim timeant propter nūciū dei quē cōtinue mūd⁹ eis infert iuxta illōd primū p̄a paralipomenō. 36. Principes et populus p̄uacati sunt subsannātes dei nuncios. **S.** Secundo portant nuncij dei fidei firmitatē signatam per bullā. Est autē bulla vt dicit Macrobius lib. Saturnaliū instrumentū honoris qđ primū creditur Romulus. post raptum sabina ruz adinuenisse: cum promissit munus potissimū primū scz quē sibi pareret aliqđ sabinaz. Et iō postqđ iherususa hostiliū peperisset dedit ei bullā aureā in modum humani cordis factā: vt oēs ipsam respicientes semper humanitatis sue memores essent. Hinc bulle moraliter dei nuncij tam ratiōe metalli qđ etiā ratione figure compātur. Incipit em̄ per strictum et tendit in latum. et componitur ex impu- tribili materia deitatis sicut aurea bulla via et vita nunciorum dei. Judicū. 6. Tulerūt ornamenta et bullas qbus colla regalū ornari solent. Tertio habent nuncij dei virgā virentis oliue in signū pacis eterne. cuius spem semp predicare dñt: quia per illā fructificānt expectantes ⁊ laborantes. Querit em̄ Macrobius Saturnaliū lib. 3. que est causa qđ aqua frigida et oīa frigida magis videntē habere dulcedinē qđ calefacta. Et dicit qđ causa est qđ sensus circa calorem occupatur. qui gustantis lingue penetrat interiora vearum receptacula. Quapropter aqua frigida laborantib⁹ sola sapit. Reuera p̄ aquam calidā intelligo amorē terrenōrum qđ cito calefcit. ⁊ cito tepescit. Hec autē rōne profundationis ab bonis viris respuūtur nec eis sapiunt. Aqua vero frigida per quā semper gustus excitatur signat spem et illa sola sapit versus celum laborantibus. Prouerb. 25. Aqua frigida a se sitienti ⁊ nuncius bonus de terra longinqua. Vona narrās est spes vel ille qui portat firmam spem. Sed contra videtur esse qđ superius dictum est. Spes que differtur affligit aīam. Respōsio hoc non est intelligendū sic qđ aliquā penam sensus generet: sed qđ retardat completā delectationē. Causat tñ imperfectam delectationem. valde magnā. Aliter em̄ parentes sperātes aduentū xp̄i habuissēt ex hoc penam sensus. et similiter beati in patria quia semper optāt resurrectionem corporū. **S.** Quantum ad quintum dicit sapiens egestas ⁊ ignominia ⁊ qui deserit disciplinam ⁊c. dicitur in libro de naturis rerū qđ Cocodrillus inuadit pices naturaliter. sed illi naturali fugiūt ad cete. Cete autē interponit se inter eos fortissime pugnādo pro eis. Si autē contingit aliquē aut. cete declinare statim inficitur flatur eius. Cocodrillus qui sine corde aliquādiu viuūt diabolus dicitur qui vanus et excors est. ille naturaliter pugnat contra nos sed xp̄s interponit se ⁊ pugnat pro nobis. Et ideo si non declarauerim⁹ ab eo non est periculū. Si autē declinauerimus ignominia statim sequitur. Quantum ad sextū dicit sapiens desiderū si cōpleatur delectat aīam ⁊c. Abi notat felicitatis supplementum quod mali detestatur: sicut Genes. xli. dī Detestati sunt egyptij pastores ouū. sic illi qđ sunt custodes innocentie sunt viles in reputatione malōz.

G.



Qui cum sapientibus graditur sapiens erit. Amicus stultorum similis efficietur. Peccatores persequitur malum. et iustis retribuentur bona. Bonus relinquit heredes filios et nepotes: et custoditur iusto substantia peccatoris. Multi cibi in noualibus patrum et alijs congregantur absq; iudicio. Qui parcat virge odit filium suum. qui autem diligit illuz instanter erudit. iustus comedit et replet animam suam venter autem impiorum insaturabilis.

Qpostq; sapiens superius ostendit qualis sit conclusio prudentie qua sapiens regulatur. hic docet media quibus acquiratur. Et dicitur hec pars in sex. Secundum sex condiciones que multum valent ad acquisitionem prudentie vel saltem ex quibus acquirunt prudentia que sunt.

Prima sanctorum consortia. De qua ibi. Qui cum sapientibus graditur sapiens erit etc.

Secunda in sanctorum memoria. De qua ibi. Peccatores persequitur malum etc.

Tertia proles pia. De qua ibi. Bonus relinquit heredes filios et nepotes etc.

Quarta doctrine gra. De qua ibi. Multi sibi in noualibus pfm etc.

Quinta seueritas corrigentis. De qua ibi. Qui parcat virge odit filium suum etc.

Sexta sobrietas regulantis. De qua ibi. Iustus comedit et replet animam suam etc.

Quantum ad primū dicit sapiens Qui cum sapientibus graditur sapiens erit etc. Quia talis inuenit quietē qui autē cū fatuus ambulat nunq̄ quiescent. Quercit Aristoteles in problematib⁹ quare ambulationes breues in fine plus fatigant longis. Respondit qz inordinatio eoz itineris minorem. faciunt. longe q̄ breues Sepe enim accidit i breuib⁹ ambulationib⁹ vt nūc stetur et iterū incipiat et crebro transmutatur corpus de contrario in contrarium quod valde laboriosum est in natura. Moraliter ambulatio stultoz et sapientum in via distinguit scdm breuitatem et longitudinē. Primum enim et si viā virtutis aggrediantur statim fatigantur et desistunt Sapiētes autem veri se fortiter et conformiter tenēt in motu et ideo in fine diei vltime qui continue ambulauerint in nullo grauabūtur vel si in aliquo hoc erit per penam purgatorij. Sed illa fatigatio non erit nisi breuis respectu miserie alioz. Et ista est causa quare gradiens cum sapientibus scdm mores eoz sapiēter facit Prover. Qui sapiē

ter graditur laudabitur et qui confidit in corde suo stultus est.

B. B. **Q**uantum ad secundum dicit sapiens Peccatores perf: qui tur malum. id est sequitur sicut bonum bonos. Hoc enim videmus q̄ qui contra solem graditur. sequitur cum umbra: quis eam pro tunc videre nō possit. Sed quicum sole graditur videtur umbra ante se fugere. Sic peruersi qui contra deum hic continue gradiuntur viam non bonam sed post peccata sua Esaye. lxx. Sequitur eos umbra tenebrosa mortis. Et quis hec non perpendat in presenti percipient tamen in fine. Querit Aristoteles in problematibus quare est q̄ animalia quedam minus vident de die q̄ de nocte et melius in tenebris q̄ in luce Respondeo quia spiritus eorum visualis in luciditate diei nimis dispergitur et quia pluribus intentus minor est ad singula sensus manifestum est et necessarium q̄ minus ab eis quodlibet videatur. Sed adueniente tenebra spiritus ex densitate aeris colligitur et ideo tunc perfecte vident et hoc semper cōtingit illis q̄ clariores spiritus hnt. q̄ illi peius vident de die q̄ de vespere Sic moraliter cōtingit q̄ diu dies presentis vite durat spiritus quorundam hominum per lucem prosperitatis ad tot diffunduntur temporalia q̄ nec se nec aliquid quod ad salutē pertinet perfecte cōsiderant Sed percerto cum nox venerit tunc videbunt tunc enī lux prosperitatis deserit eos et tunc spiritus eorum cuz non habeat vbi alibi operari possit ad propua redibit: vbi recollectus plene et perfecte videbit de nocte q̄ tum de die neglexit. Proverbiorū septimo.

11950

C. **Q**uantum ad tertium dicit sapiens Bonis relinquit heredes filios et nepotes &c. Exponitur autem textus iste de prelatiis qui semper si sunt prudentes promouent tales ad beneficia ecclesiastica qui digni sunt heredes esse et successores sui. Unde dicit dñs. Hugo cardinalis q̄ bonus episcopus nullum cum sana conscientia potest in ecclesia cathedrali promouere nisi talis sit aptus ad sibi succedendū Unde q̄dam cardinalis dicit semel ad verba pape in creatione cardinalium quia bon' prelat' debz sibi generare filios. s̄m valorem morum et scientie et ex nulla alia cā quecūq̄ iuxta illū Numeri. xi. nō declinabitur in agros nec in vineas sed in via regia gradiemur. **D.** **Q**uantum ad quartum dicit sapiens multi cibi in noualibus p̄m &c. Nouale d̄r quasi nouiter aratum Et d̄r proprie terra nouiter culta q̄ de nouo facit fructū et est sensus multi cibi in noualibus p̄m: id est multe delectationes in scripturis ātiquoz quas nobis communicauerunt sine labore nostro fecerunt nobis quasi nouale de labore eorum valde graue quia absq̄ iudicio et absq̄ acceptione personarum quibuscūq̄ volentibus scientiam traderūt. Michæ sc̄do. Nonne verba mea bona sunt: cum eo qui recte graditur vox est doctus boni.

E. Quantum ad quintum dicit sapiens. qui parci virge odit filium suum &c. Si quidem in verberatione sit tyriaca de serpente. aliter nati- ritur virus. Sic si disciplina corrigatur filius dum iuuenis est sū- ma de eo efficitur medicina sin autem de colubro paruo in validiore crevit serpentem solis terrenis communicans semetipsum. Sicut Genesis. 3. serpenti dicitur. Supra pectus tuuz gradieris. Oportet tamen q̄ iste rigor sit ratione moderatus vt dictum est superius. Et ideo &c. **F.** Quantū ad sextū dicit sapiens iustus comedit & replet animā suam &c. Inter enim correctores requiritur consolatio nature perditē necessaria: quia disciplina nulla valet nisi fiat eū moderamī ne & solatis iurisdictione. dicit enī philosophus in politicis q̄ virtus est circa gaudere. ridere. amare & ludere. propterea enī virtuosī & misē- ricordes diligunt maxime cantus & melodias. Unde magis prouo- cantur ad virtutē et operationem virtuosam. Ex quo concludit q̄ il- li qui semper sunt inuocandi sunt inuirtuosi: cuiusmodi sunt omēs p- rui sensus et superbi qui iudicant & parui pendunt moderate iuden- tes non considerantes fragilitates humanas. de quib⁹ dicitur Da- nielis. 4. Laudo et glorifico deū celi quia oīa opera eius vera sunt & omēs vie eius iudicia et gradientes in superbia potest humiliare. Sciendū autē q̄ vltimū verbū sapientis vbi dicitur. Iustus comedit & replet animā suam. Aliter exponi potest de sacramento altaris.

¶ Lectio. cv. cap. xiiij.

Cap 14



Sapiens mulier edificat domū suam. insipi- ens extructā manibus destruet. Ambulans recto itinere & timens deuz despicitur ab eo qui infami graditur via.

In isto capitulo postq̄ superius de prudentia sapiens dedit mate- riam generalem hic subiungit de ea tractatum speciale. Et secun- dum hoc diuiditur in duas partes quia. Primo agit de prudentia quantum in ipsis potentiss situatur. Ibi. Sapiens mulier edificat domum suam &c. Secundo de eadem qualiter per ipsam practicus operatur. Ibi. Sapiencia callidus est intelligere viam suam &c. Prima pars diuiditur in septem quia. Primo ostendit q̄ prudens congregat nec consumit. Ibi. Sapiens mulier edificat domum suā &c. Secundo q̄ molestias tollerat et non punit. Ibi. Ambulans re- cto itinere et timens deum &c. Tertio q̄ modestia moderatur alias regulatur. Ibi. In ore stulti virga superbie &c. Quarto q̄ pigrum detestatur. Ibi. Ibi non sunt boues p̄sepe vacuum est &c. Quinto q̄ veritatem diligit quoad totum. ibi testis fidelis non mēiet. Pro- fert autem &c. Sexto q̄ assertionem appetit et non iocum. Ibi. que- rit derisor sapientiam et non inuenit &c. Septimo q̄ obstinationem abijcit quoad votum. Ibi valde contra virum stultum et nescit. &c. **A.** Quantum ad primum dicit sapiens. Sapiens mulier edificat domum suam &c. Et exponitur hoc de anima sancta q̄ deo domū cor- dis edificat vel de prelato bono qui domum domini ecclesiaz magis

E.

F.

A.

ficat. Et de vtroq; dicitur illud Regum. Ipse edificabit nomini meo
 Sed quod dolēdū est peccatores corda eorum q̄ deberent esse domus
 dei edificat in sanguinibus. id est voluptatibus carnis et sanguis
 nis et plati edificat ecclesiā in sanguinib⁹. id est in affectiōibus cō
 sanguineorum suorum. Et ideo edificium eorum destruetur celeriter
 Sicut turris Babilonis. Edificātes siquidem turrim illam cogita
 uerunt nomen suuz perpetuare posueruntq; lateres pro lapidibus
 et lutum bituminis mixtum sanguine pro cemento et ideo dissipatū
 est opus eorum in breui et confusio nuncupatum. sic edificia malozū
 prelatorum necessario corrueunt. Primo quia pro lapidibus et so
 lidis hominibus promouent lateritios igne luxurie et voluptatis
 exutos habentes loco cimenti. i. loco charitatis. lutum vel sangui
 nem. id est affectionē carnalis consanguinitatis semper p̄e oculis.
 Ideo edificat Babel. id est sibi confusionem. De quib⁹ Malachie.
 primo. Hec dicit dñs exercituum isti edificabunt et ego destruiam ⁊
 vocabuntur termini impietatis et populus cui iratus est dominus
 vsq; in eternum. Et alibi vides has omnes edificationes. non reliq̄
 tur lapis super lapidem qui non destruetur.

B. Quantum ad secundum dicit sapiens. Ambulans recto itinere
 et timens deum despicitur ab eo qui infami graditur via videlicet.
 peccatore quia quilibet talis spiritualiter est infamis secunduz qđ
 probari potest euidēter. Nam sex modis secundum iura antiqua cō
 trahitur vel contrahi potest infamia. Primus casus est quando qđ
 tam ignominiose ab exercitu remittitur et reijcitur. Secundus est
 cum aliquis pugnaret cum beluis et bestiis in arena nisi hoc fuerit
 causa exercitationis. Tertius casus est si lenocinium publice ex
 erceat. Quartus si denigrator forme alicuius fuerit asserendo qđ
 falsum est vel forte diuulgando quod secretum est maxime si est per
 sona ecclesiastica sit infamis. Quintus est si actione famosa con
 uictus fuerit vocatur autem actio famosa. ab affectu quando quis ī
 propria persona conuincitur in iudicio quia si mitteret procuratorē
 posito qđ sententiaretur p̄tra eum non propter hoc esset infamis nec
 ipse nec procurator. Sextus est (et pertinet ad mulierem) si tempo
 re luctus de morte viri cum alio matrimonio contraxerit. Contrahe
 re quidē potest sed non debet perficere ante finem anni. Moraliter
 quilibet pctōr delinquens in omnes istos casus infami via gradit̄.

C. Primo si ignominiose ab exercitu christi se separat magis con
 tra xpm q̄ contra diabolū preelicens pugnare de quibus Ierou. ij.
 Quorum vie peruerse sunt et infames gressus eorum. Secundo in
 fames sunt qui cum bestiis. i. cum vicis pugnant prouocantes ea in
 seipfos q̄tum possunt per iniustitias libidines ⁊ nimias extorsioēs
 ea in seipfos incitantes priusq̄ tententur si tamen quod rarum ē ad
 exercitium virium suarum hoc facerent vt eo fortius resisterent in
 fames non essent. Tertio infames sunt lenones qui diabolo mundo
 et carni indifferēter se exponunt de quibus Ecclesia. xij. In conspe
 ctu illorum. id est horū trium assiduitate infamatur in perpetuum.

Quarto peccatores sunt infames quia diffinant seipos per malam suã vitam quã non verentur publicare. Quinto quoqꝫ sunt infames peccatores quia in persona propria iudicantur non habentes procuratorem apud deum pauperem videlicet per elemosinaruz largitionem. Sexto quia temporalium. id est in vita ista que tota est lucibꝫ plena matrimonia diuersa contrahunt et cõsumant cum de iure spõsalia ordinate precedere deberet et post mortẽ matrimonium cum eodẽz finaliter consummare. Hijs omnes quasi infames in gressibus suis. despiciunt in recto itinere ambulantes cuius causa est duplex vt videtur scilicet.

Diffinitas in progressu

Infinitas in excessu.

D. Primum dico qꝫ diffinitas facit contemptuz qꝫ inter omnia vt Comestor dicit dissimilitudo est nouerca pacis et per consequẽs mater discordie et contemptus. Cui satis cõcordat illud fabulosum dictum. amant de canero et eius prole qꝫ nisi eius filius simili modo exorbitasset vt modo illico causa pacis et amoris velut spurius repudiarius fuisset Unde vox peccatoris ad virum iustum illa poterit esse que ponitur Leuitici. xvi. Si ambulaueris ex aduerso mihi ego cõtra te incedam percutiamqꝫ plagis. qꝫ vt Gregorius dicit. xiiij. moralium. Dum electi proficiuntur et proficiunt reprobi ad furoris rabiem excitantur et bona nascẽtia que aut imitari nolunt aut nequeunt odio prosequuntur. Dis enim homo diligit sibi simile Ecclesiasti. 13. et per consequens odit sibi dissimile quia ex disparitate inuidia nascitur ex inuidia ira. et ex ira contemptus procedit.

E. Secũdo despicitur vir bonus a malo propter infinitatem in excessu sui itineris. Querit em̃ Aristoteles. ij. parte problematum quare vias ignoras nobis quãuis breuiores plus odiamus qꝫ longiores nobis notas Et respondet sic. Omne em̃ quod ignotum est apprehendit vt obiectum infinituz. Infinitũ vero refugitur naturalitẽ ab apprehensibili finito Illud autẽ qd notum est cognoscatur et iudicatur esse finitũ et minus qꝫ sit licet sit maius simpliciter moralitẽ via pctõꝝ iudicatur ratione inexperientie infinita et tamen est multo breuior qꝫ via iustorum quod sic arguitur. Nam via siue linea circularis longissima est: linea vero recta naturaliter breuissima Per primã ambulãt mali. Ps. In circuitu impij ambulant. per secundã viri iusti: quia recta via domini et iusti ambulant in ea ista tamen via quã sit breuissima ratione tñ inexperientie et per moduz infiniti detestatur qꝫ malis cum illis: scz bonis qui in ea ambulant.

LECTIO. cyi.



B ore stulti virga superbie. labia sapientum
custodiunt eos: vbi non sunt boues presepe
vacuum est. vbi autem apparent plurime se
getes ibi manifesta est fortitudo bouis.

C Postq̄ ostendit superius Sapiens qualiter prudens et bonus &
malis condemnatur. hic ostendit quali modestia bonus regulatur.
Comendatur autem modestia viri boni et prudentis implicite per
oppositam conditionem que in malo reperitur quia sicut in ore stul
ti virga superbie. contumax. rixosa comminatoria et mendosa qua
alios ledit et percutit habz sic: per oppositum in ore prudentis est vir
ga mansuete correctionis que quidē conditio multum conuenit pre
latis vt lingua eorum que debet esse virga correctionis subditorum
sit modestia mansuetudine regulata non superba aut elata. In cu
sus signum virga aaron qua populus israel regebatur in archa cuz
manna ponebatur. Secundum quod dicit apostol⁹ ad Hebr̄eos. ix.
Tabernaculum (inquit) primum factum est et secundum tabernacu
lum quod dicitur. Sancta sanctorum aureum habens thuribulum
& archam testamenti in qua erat vna aurea habens manna & virgā
aaron que frondebat in signum q̄ in ecclesia militante sine manna
saporis dulcissima nūq̄ debet esse correctio cuiuscūq; prelati diuidit̄
autē hec pars in duas secundum q̄ due parabole hic tanguntur.

Prima parabola facit propositū quod dixi ostendens qualiter pru
dens modestia regulatur. ibi. In ore stulti virga superbie. etc.
Secunda declarat qualiter sapiens pigritiaz detestatur. ibi. Vbi nō
sunt boues presepe vacuum est etc.

Et pertinet vtraq; parabola ad prelatos ecclēsie seu doctores. vnde
super illo xpo vbi non sunt boues etc. Glosa vbi non sunt p̄dicatores
docti frustra conuunt ad audiendum fideles. Ex quibus presepe
christi et ecclēsie repleri deberet. **A.** Comparatur autem p̄dica
tor boui quia debet esse.

Robustus.

Stolidus.

Operosus.

Robustus in carnalium impugnatione

Stolidus in temporalium abdicatione

Operosus in virtutum seminatione.

Primo dico q̄ predicatorum et doctores debent esse robusti & for
tes in carnalium impugnatione quod satis ostendunt eorum cornua
que sunt crepantia et pendentia ex inspectione vtriusq; testamen
ti sufficienter veruata que in quolibz doctore bono apparent qui sa
um ingerit intellectum ad scripturas cōfert per deuotionem et stu
dium. scdm quod de doctore Israelitico. Exodi. xv. Legitur qui ex
frequenti ploutio dñi apparuit cornutus. Ista duo cornua quēlibet
doctorem ecclesiasticū fortem constituunt & robustum ad rescandū
et pugnādū carnalia cūcta p̄ bonā vitā in seipso et deniq; in primo

per convenientē doctrinam. quia sicut Hiego. dicit super euangelia
 Homelia. 6. Cuius vita despicitur restat vt eius predicatio contem-
 natur. Et Sene. epist. 7. plus homines oculis q̄ auribus credunt.
 Longū enim iter est per verba: breue ⁊ efficax per exēpla. Turbasa-
 pientum plus ex moribus q̄ ex verbis sacratis extrahit. Ex quo
 ergo officiū doctōris boni est temporales lasciuias refecare in proxi-
 mo quantum potest per doctrinā: necessariū est vt pu^r in seipso simi-
 le faciat per bonam vitam. aliter enim plus nocet ecclesie q̄ cōferat
 videlicet si ipse sit lasciuus et predicet puritatem. Figura de hoc ha-
 betur. 3. Paralipomenō. 13. vbi legitur q̄ sub boue lasciuus incli-
 nata est archa. ⁊ vos inquit lasciuēs inclinant archa. Sic multi sūt
 doctores mali per quos fides periclitatur qui forti iugo ipam magis
 tenere deberent: sed per immundam siue immundiciam vite sue per-
 mittunt corruere: sed oppositum est de bonis ⁊ fortibus qui carnem
 suam sciunt vincere proprijs voluptatibus contrarie delectatione
 vite p̄ntis contēnere prosperitatis blandimēta despiciere: asperita-
 tis metū superare. Tales sunt boni p̄dicatores qui coznua habēt p̄-
 fecte scientie exterius per doctrinam et interius per bonam vitam ⁊
 mundiciā. Alij vero imundi et malitiosi in vita non debent esse in ec-
 clesia. Deutero. 17. Non inuolabis bouē in quo est macula aut qd
 piam vicij quia abominatio est dño. **B** Secundo predicatorēs vt bo-
 ues debent esse solidi in temporalij abdicacione. Bos enim natura-
 liter habet anteriora grossiora ⁊ grauiora magis q̄ posteriora. Sic
 boni p̄dicatores illa q̄ alijs p̄ponūt. i. diuitias ⁊ pompas ipi postpo-
 nunt ⁊ quod illi postponunt isti preponūt. Quid enī inquit Hiego.
 ⁊. moralij. stultius ⁊ stolidius mundo videretur q̄ purā mentem ver-
 bis ostendere in callida machinatione simulare: p̄ nullis inuisijs cō-
 tumelias reddere pro maledictoribus orare. paupertate querere.
 possessa relinquere: ⁊ tñ qd abominabile est israelitā simplicitate. **A**
 quam deo offerunt egyptij reprobī fatuitatem putant. dicit Iphūs
 quod in india quoddā genus bouis reperitur. quod vngulā scissam
 non habet quod in nostra regione non inuenitur quapropter i terra
 incendentes impressione magnas non faciunt sed superficiales val-
 de. Sic boni predicatorēs ⁊ p̄dicatores nō hnt affectionis pedē diuisum
 ad tpalia sicut mūdani sed integroz totaliter i deū per amorē. Ideo
 quis terrā tangant p̄pter necessaria vite nō tñ profundant ibi gres-
 sus suos sed superficialiter valde transeunt et abdicant oīa ista ter-
 rena que mentē a deo retrahere possent. stimulo siquidē amoris sui
 agitat eos deus ⁊ ideo terrena leuiter et velociter transeunt nec in-
 stant. Ecclesiastici. 38. Qui tenet aratrum ⁊ gloriatur i iaculo stimu-
 lo boues agitat. **C** Tertio predicatorēs vt boues debēt esse: opere si
 in virtutū seminatione vt continue segetes doctrine sane multipli-
 cent. Et sicut contingit in bobus. q̄ illi qui in p̄cipio magis sunt im-
 patientes in aratro illi postmodū magis indefesse iugum oneris sui
 portant. Sic in ecclesia qui magis fidem contēpserunt postea inuen-
 ti sunt in agro dñi fortissimi aratores. sicut de bō Paulo ⁊ alijs q̄
 pluribus. Narrat Quidius q̄ cum Jason celos petere ⁊ pro vellere

gures et adiuuati essent contra eos boues terribiles. quorum ora et nares continuū spirabant ignem. qui cum impetū terribitem facere viderentur in Jasonem statim in tantā mansuetudinē sunt conuersi virtute cuiusdā medicamenti vt statim ad aratrum in iugo se permitterent ligari. Unde sic dicit in libro metamorpho. Ecce adamātes vulcanum naribus efflant. Eripides tauri tactiq; vaporibus herbe.

Pendulaq; audaci mulcet palearia dex tra. Suppositosq; iugo pōdus graue cogit aratri. Ducere et insuetū ferro prescindere campū. Sic reuera de multis contigit in ecclesia illi qui maxime quondam persequerantur ecclesiaz dei igne iactantie et superbie totaliter pleui. sicut de beato Paulo in actibus patet quia ibat paul⁹ furijs inuectus etc. De quo a tempore auersionis sue exponi potest illud Job 4. Ecce beemoth quem fecit equū quasi bos comedit sensū. Et sedē de ore eius lampades accense sicut ignis de narib⁹ eius procedit fumus sicut olle succense atq; feruentis: Sed in ipsa plenitudine furoris sui in tantā mansuetudinē conuersus est. vt etiam vsq; ad mortem iugum dñi ferream non recusaret. Hoc autem totum medicamine et virtute spiritus sancti factum fuit. ita q; p̄ omnibus alijs sancte doctrine segetes multiplicauerit.

¶ Lectio. cvij.



Estis fidelis non mentietur. profert autem mendacium dolosus testis. Querit derisor sapientiam et non inuenit: doctrina prudentium facilis. Glade contra virum stultum et nescit labia prudentie.

¶ Postq; supius ostendit sapiens qualiter prudēs oculū detestat. Sic docet quō p̄ ip̄m mendaciū reprobaf. et fm hoc diuidit iste textus in tres ptes sc̄m tres p̄bolas quas hic ponit q; primo ostendit q; prudens diligit quo ad totū. ibi. testis fidelis nō mentietur etc.

Secūdo q; assertionē appetit et nō iocū. ibi. querit derisor sapiam et nō inuenit etc. Tertio q; obstinationē abijcit quoad votū ibi. vade et vir stultū et nescit etc.

A. Quantū ad primū dicit sapiens. Testis fidelis non mentietur. q; puer. xix. dicit. Testis falsus nō erit impunit⁹. q; satis patet. lib. 6. Ecclesia. hysto. cap. 9. de tribus testib⁹ cōtra Marcellū episcopum testificantibus de impudicitia quorū primus supra sacramentis corporis xp̄i iurans imprecatus est sibi interitum per ignem nisi verū esset quod diceret. Secundus similiter sibi morbum regiū est imprecatus. Tertius priuationē oculorū. Sactus ergo cū sus vita et pudicitia ab omnibus prius approbata fuit propter infamiam deserta petiit. ibiq; verecundia ductus mansit annis multis: sed quia nullum malum manet impunitū. prius testis quodam die parua scyntilla in domo eius succensa cum toto suo genere cōflagrauit.

B. Secundus a pede vsq; ad verticem morbo regio que sibi fuerat imprecatus fuit repletus. Tertius sentiens se deprehensum penitentiam (Quis seram) agens totum crimen populo propalauit lascrymis q; p̄oumpentibus ex eius luminibus coram toto populo

*uclivus
veniens, ma
2020, quam prius*

*uivus, maiore
multis re
venit*

oculis est privatus. sanctus autem quasi de celo rediit in honore ab omni populo susceptus. Secundo ostendit sapiens q̄ vir prudens seriosa appetit et non iocū et quantum ad hoc dicit quod dicitur de iis q̄ sapientiam et non inuenit. et in seriosis factis sicut ioculator et talis nunq̄ erit sapiens quia sic dicit Tullius in rhetorica sua. viciosum est in seriosa re delicatū inferere sermonē vel ecōuerso in re que non est seriosa multum seriose et dure loquificut illi q̄ parum habent de scientia et magnam videntur texere sententiam in verbis. **C.** Tertio ostendit sapiens q̄ vir prudens obstinationē abijcit quo ad verum. Et quantum ad hoc dicit vade cōtra virum stultū. et nescit labia prudentie. cecus enim equus si moueatur corā eo manus non percipit sic obstinatus in malis quātūcūq̄ predices ei. nō intelligit sonū sed e contra est de bonis.

B.

C.

Lectio. cxiij.



Sapientia callidi est intelligere viam suam. et prudentia stultorum errans. Stultus illudet peccatum et inter iustos morabitur gratia. Cor quod nouit amaritudinem anime sue. in gaudio eius non miscebitur extraneus. Domus impiorum delebitur tabernacula iustorum geminabunt. Est via que videtur homini iusta: nouissima autem eius ducunt ad mortem. Risus dolore miscebitur et extrema gaudii luctus occupat. Quis suis stultus replebitur et super eum erit vir bonus.

C. Postq̄ superius agit sapiens de prudentia quatinus in ipsis potentis situatur. hic agit de ea quatinus per illam practicus operat Et diuiditur hec pars in septem secundum septē parabolas et secundum q̄ ex parte intellectus septem requiruntur quib⁹ sapiens prudenter operatur. **P**rimū consistit in futurorum preuisione. de q̄ ibi. Sapientia callidi est intelligere viam suam et. Secundum in bonorum retentione. de quo ibi. Stultus illudit peccatum et inter iustos et. Tertiu in maloz punitione. de quo ibi. Cor quod nouit amaritudinem anime sue et. Quartū in peccatorū contritione. de quo ibi. domus impioꝝ delebitur tabernacula et. Quintū in viaru discussione. de q̄ ibi. est via q̄ videt homini iusta. Sextū in gaudioꝝ desideratione. de quo ibi. Risus dolore miscebit et extrema gaudij et. Septimū in malorum superatione. de quo ibi. visis suis replebitur stultus et super euz et. **Q**uantum ad primū dicit sapiens. Callidi est intelligere viam suam et. Accipitur autem intelligentia. hic non proprie quia tūc est respectus p̄ntium sed improprie pro prudētia quia sic est respectus futurorum. Secundum quod distinguit Tullius secundo de rethorice. Sicut inquit animi memoria est per quam anima respicit que preterita sunt. intelligentia autem per quam respicit que presentia sunt.

A.

B.

sic prouidentia est per quam respicit futura anteq̄ fiant. In his autem
 sem tribus ut dicit ibidem sicut in suis partibus prudentia tota con
 sistit. Sic autem intelligendo textum est sensus. callidi est intelligere
 re viam suam: id est prouide anteq̄ ambulet eam inspicere. Et signa
 ter dicit callidi est intelligere viam suam. multi siquidem sunt astuti
 satis ad intelligendum vias aliorum: Sed non prouident nec intel
 ligunt vias proprias: multi etiam considerant viam aquile in celo.
 et nauis in mari: sed non colubum super petram. sed qualiter seipfos
 super terram debeant regere non intendunt. Contra quos dicit Tul.
 lib. 2. de diuina. Hoc genere nugax nihil arrogatius est q̄ q̄ an pedes
 est nemo spectat et tamen celi scrutatur plagas. et ideo dicit textus.
 Prudentia stultorum errans est. Callidi autem et sapientes intelligunt
 viam suam. quia Sapientie. ix. dicitur. Qui negligit vitam suam mor
 tificabitur. **B.** Quantum ad secundum dicit sapiens. Stultus illud peccatum. i. ludit de peccato vel illudendo peccat. sicut supra capitulo
 decimo habetur. quasi per risum stultus operatur scelus: quia stulti
 et fatui nunquam letantur nisi postquam malefecerint. Quod autem illud ge
 nus letitie sit contra naturam arguitur ex Macrobio saturnaliu lib
 bro. 3. Sandum inquit quod licitum est quantum ex natura sui pu
 dore et crudescencia gnat. Stultorum vero risus quod de malo facit cau
 sat inuerecundiam sicut apparet comuniter et per consequens risus et
 ludi talium. omnino sunt contra naturam. de talibus ludis et iocis dicit
 Thobias. Tu scis domine quod nunquam cum ludentibus miscui me. neque cum hijs
 qui in leuitate ambulat participem prebui. **L.** Quantum ad tertium
 dicit sapiens. cor quod nouit amaritudinem. i. doloris pro peccatis
 suis in gaudio eius non miscbitur extraneus: id est impenitens non
 communicabit cum eo in eterna felicitate: Iustum quippe est. ut ille qui
 totum integrum soluit precium quod integras merces recipiat. dolor vero qui
 est amaritudo anime pro peccato. est precium quo vita eterna emitur.
 et copatur. Unde dicit Hieronymus. super illud Math. penitentiam agite.
 Amaritudinem radicis. dulcedo pomi recompensa periculum ma
 ris. spes lucri compensat dolorem medicine spes salutis mitigat: qui
 desiderat nucleum frangit nucem penitentiam. ergo agat qui vult eter
 no adherere conuiuio. **Hec Hieronymus. Job. 3. Lux et vita hijs qui
 in amaritudine anime sunt. D.** Quantum ad quartum dicit sapiens
 domus impiorum delebitur etc. **Hec domus pro fortuna bonorum vel
 diuitiarum accipitur que quis videantur stabiles cadunt tamen fa
 ciliter quia hec est natura fortune. secundum Quindium de tristibus.
 ut tamen in leuitate sua fidelis sit et constans de tali fortuna et de hijs qui
 in ea confidunt exponitur illud Ecclesiastici. Si non in tempore do
 mini tenueris te cito domus tua subuertetur. Si autem fortuna huius
 mundi sit instabilis omnibus in ea confidentibus arguit Augustinus. 4. de ciuitate dei capitulo. 34. Qui sibi ipsi neque est cui finali
 ter bonus est dea vero fortune apud romanos veses inter oia minima
 erat isfortiataissima sibipsum quia cum esset nobilis non iter felices sed in igno
 biles etiam mos colebat. Qualiter ergo fortuna alijs tribuet quam sibipsum**

Proverborum Salomonis. C.14.

infortunata quasi valde mala Esaye. v. *Ue qui cōiūgittis domū dñi. et agrum. agro copulatis vsq; ad terminum loci. ꝛc.* Sequitur in textu. *Tabernacula iustorū germinabunt sine defectu q̄ iusti nō ponunt mentionē suam in fortuna fragili figentes ibi solidum fundamentum. sed figunt superficialem mentionē in domo ista velut in ta bernaculo quod cito deserendum est. Et ideo deus permittit eos in domū eternitatis transire. De quo dicitur Ecclesiastes. xij. Florebit amigdalu impinguabitur locusta et dissipabitur capparisi: quādo ibit homo in domū eternitatis sue.* **E.** Quantum ad quintū dicit sapiens. *Est via que videtur homini iusta. ꝛc. Lauendum est ne quis viam hanc ingrediatur.* Dicitur in libro quē scripsit quidā de imaginibus celestibus q̄ apparet iuxta equinoctiale sydus aquila ex tendens alas in latum. in locum qui d̄ Salacia q̄a philosophis via lactea nūcupatur. In huiusmōi capite sagitta supi⁹ eminet sed nūq̄ occidit nisi cum signum leonis oritur et ascendit sed tunc simul eum via sua lactea subito non comparet. Ista aquila grandis magnarū alarū d̄ homo mūdialis fortuitus siue fortunatus et malus cuius tota conuersatio in via lactea secularis concupiscētie commoratur de qua via dicitur Proverbi. primo. *Fili mi si te lactauerint peccatores ne acquiescas eis quia comedūt fructus vie sue. Horuz capitibus supereminet sagitta diuine vindicte quā Deus per ecclesie p̄dicatozem minatur continue dicens illud Ezechielis. 9. Ucul⁹ meus non parceat et nō miserebor vie eoz super caput eozum reddam ꝛc.* Istitis tamen nō obstantibus nunq̄ declinant a via ista lactea quousq̄ oriatur sol. id est iustum iudiciū super eos. de quo d̄. *Osee. xiiij. Et ego ero et quasi leona et sicut pardus in via. Assyriorum. Occurrā eis quasi vrsa raptis catulis ꝛ dirumpā interiora iecoz eozum et consumā eos ibi quasi leo tunc occidetur aquila et cadet in infernum in tantū vt via eius dispereat in eternum. Et tunc verificabitur illud Proverbi. iij. Penitus ignorāui viam aquile i celo Unde de malis Prover. dicitur. Omnis via viri iusta sibi videtur. sicut puer ratione splēdoris amplectitur gladium quousq; vulnererit eius acutie. Sic voluptuosi iusto decēti tanta capiuntur. dulcedine. q̄ nihil penitus considerant de me. Et ideo cadunt miserabiliter ante q̄ sciant Proverb. 22. Anima et gladij in via superbi custos autē anime sue longe recedet ab eis.* **F.** Quantum ad sextum dicit Sapiens risus dolore miscbitur Ecclesiasti. *Lacta filium tuū et pauere te faciet non correस्पōdeas ei neq; condoleas et in nouissimo obstupescēt dentes tui.* Quantum ad septimū dicit Sapiens vijs suis replebitur stultus ꝛ super eum erit vir bonus. *Ordo em̄ naturalis hoc requirit q̄ vir sit super malos. sicut magister super discipulum: dñs super seruum. iudex super populum. Ergo in presenti vita boni debent esse super malos quīs oppositum frequenter contingat. Dicitur enim in libro de sigillis lapidum q̄ vbi inuenitur lapis cum imagine in cathedra sedente cancellatis manibus iste est optimus pro doctore.*

moraliter imagines et mores bonorum virorum in lapide christo verissime sunt
 in presse qui cancellationem hanc continuam manuum per crucis penam
 litatem habent et qui in cathedra sedent. i. qui carne quam spiritus ca-
 thedram pestilente nominat continue opprimunt ne aliquando contra
 spiritum insoleat aut insurgat. S. Talis autem est vir bonus quod
 sicut dicit Augustinus. xvi. de civitate dei. cap. xxv. Vir bonus cum mu-
 lierem habeat non effeminate utitur ea sicut Abraham mulierem nostram
 Moraliter est caro nostra. que semper concupiscit aduersus spiritum
 et ideo reprimenda est ne dominetur quia si principatum habeat mulierem
 traria erit viro suo: et si vir permittat eam liberam sive consentiat. sive
 contradicat semper erit iurgium. Nam quis vir bonus a muliere ma-
 la multa dissimulet semper tamen rixatur. et per consequens rixari fa-
 cit virum. Moraliter remorsus: quem naturaliter hystera post consensum in partum
 displicet carni ita quod parum erit inter nos neque per similitudinem neque
 per dissimilitudinem. nam dissimilitudo in malo paci contradicit. Sicut di-
 cit Aug. ubi supra. cap. 34. Ex quo igitur caro semper rixatur sibi a
 bono viro peccandum non est sed ipsam debet opprimere quantum potest. Igitur
 boni viri naturaliter. super alios videlicet malos velut doctores de-
 bent ordinari. Secundum potest exponi de eis illud quod dicit Math.
 xxiiij. supra cathedram moysi. sederunt scribe et pharisaei. Omnia ergo
 quecumque dixerit vobis facite et seruate: iustum est ergo ut boni sint
 super malos sicut magister super discipulum. Secundo etiam boni debent
 esse super malos sicut dominus super servum. quia sicut determinat Augu-
 4. de civitate dei. cap. xxv. Dominum quodlibet iuste eo ipso quod est do-
 minum habet per ipsum facere iustitiam bonorum. ergo corpus boni
 sunt boni et mali sunt mali bonis naturaliter sunt subiecti sicut ser-
 ui dominis. id. Concordat ad hoc Macrobius saturnaliu. lib. primo. non
 ex fortuna homines existimabo dominos aut servos sed ex moribus sibi
 quesitis: dat conditiones quemadmodum inquit empturus equum. ipsum
 inspicit non sellam aut frenum: sic stultus est qui hominem ex conditio-
 ne fortune aut veste indicat. Servus est igitur magis nomen nature
 quam fortune. quia sicut a serviendo naturaliter dicti sunt: Ex quibus concluditur
 quod servus et dominum non distinguuntur nisi secundum iustitiam
 et iniustitiam: sed naturaliter iustitia dominatur super iniustitiam. sicut
 dominus super servum: et iustitia est bonorum: iniustitia vero malorum igitur
 debent boni super malos naturaliter ordinari. Et concordat ad
 hoc sapiens in proverbijs. Qui inquit stultus est serviet sapienti.
 Tertio etiam vir bonus erit super malos sicut iudex super populum
 et hoc erit in futuro quando verificabitur illud Luce. 21. Sedebitis
 super sedes iudicantes etc. Dicit Lhebach. libro de imaginibus quod
 quaedam imagines ascendunt quasi contra naturam a pedibus: videlicet
 suam ascensionem inchoando sicut de geminis: patet quorum capi-
 ta tardius oriuntur quam pedes quapropter ut imaginatio docet huius-
 iusmodi imagines non effiguntur nec stant nisi quando sunt in occi-
 dente ad breve tempus. Ille vero imagines que naturaliter a capi-
 tibus oriuntur. deprimuntur quoad visum nostrum in occidente et
 stant bene elevate in oriente que dicitur superior pars celi. 3. Sic mo-

Proverbiorum Salomonis. C. 14.

aliter est de superioritate bonorum et malorum. mali siquidē quoz
 eleuatio est contra naturam eo q̄ nō deriuat a bonis mouib⁹. Illi enī
 eleuant pedes super caput: quia sēsualitas que est posterior pars ra
 tionis naturaliter in eis anterioratur ⁊ caput ratiōis deprimitur in
 profunduz: quia contra naturam incipiūt. Ideo status eleuationis
 eorum non durat nisi in occidente. id est in mundo isto caduco: Szc
 cus est de bonis. Illi enim preponunt caput ⁊ postponunt postero
 ra: ⁊ ideo in oriente iudicij habebunt suas eleuationes ⁊ stabunt fir
 miter super pedes quando peccatores eternaliter deprimētur. Eze
 chielis. 3. Ingressus an me est spirit⁹ ⁊ statuit me super pedes meos.
 quia tunc verifi cabitur de quolibet iusto quod dicit Zacha. 14. Sta
 bunt pedes eius in die illa super mōtem oliuarum ad orientē. Ideo
 dicit Beda in quadam glosa non indignemini: si mali in hoc mundo
 floreat et vos patimini q̄ non est xpiane religionis in hoc mūdo ex
 altari sed deprimi: mali nihil habent in celo ⁊ vos nihil in mūdo. Et
 ideo dicit textus. His suis replebitur stultus: et ante eū ibit vir bo
 nus alias super eum in p̄ni per grām ⁊ in futuro per gloriam.

LECTIO. cix.



Innocens credit omni verbo. astutus confi
 derat gressus suos. Filio doloso nihil erit
 boni: Seruo autem sapiēti p̄speri erūt act⁹
 et dirigetur via eius. Sapiens timet et de
 clinat a malo: stultus transilit ⁊ confidit. Impatiēs
 operabitur stultitiam: et vir versutus odiosus est.
 Possidebunt paruuli stultitiam et expectabūt astu
 ti scientiam. Facebunt mali ante bonos ⁊ impii āte
 portas iustorum. Etiam proximo suo pauper odio
 sus est: amici vero diuitum multi. Qui despicit pro
 ximum suum peccat: qui autē miseretur pauperi be
 atus erit. Qui credit in domino misericordiam dili
 git: errant qui operantur maluz. Misericordia ⁊ ve
 ritas preparant bona. In omni opere bono erit abū/
 dantia. vbi autem verba sunt plurima. ibi frequen
 ter egestas.

¶ Postq̄ sapiēs egit de prudētia quatinus p̄ ipaz practicus opaf:
 hic agit de ea quatin⁹ p̄ eā quilibet stat⁹ regulaf. Et scōz hoc vniūdi
 tur ista pars in quattuor: quia primo docet q̄liter p̄ prudentiā bono
 rum astutia regulaf. ibi innocēs credit om̄i verbo astutus cōsiderat.
 ⁊c. Scōdo qualiter p̄ eā malozū miseria reuelatur. ibi. facebunt mali
 ante bonos ⁊ impy ⁊c. Tertio qualiter culpa refutaf. ibi. qui despi
 cit proximū suū peccat qui autē miseretur ⁊c. Quarto qualiter per
 ipsam gloria cumulatur. ibi. mīa ⁊ veritas preparant bona ⁊c.

A **A.** Quantum ad primum dicit sapiens innocens credit omni verbo &c. Abi sciendū q̄ duo sunt vitia circa potentias intellectiū que se habent p̄nes abundantiam & defectum. scilicet. Omni homini credere quod dicitur leuitas. Nulli velle credere quod dicitur inflexibilitas. Sicut dicit Seneca. secunda parte epistolarū epistola secunda inter ista tamen est mediū scilicet virtus que astutia nuncupatur que prudenter inter externa considerat. nā omni homini credere leuitatis est. Juxta illud Ecclesiasti. 24. Qui cito credit leuis est corde et minorabitur nolite ergo omni spiritui credere: sed probate si spiritus ex deo sit. hec tamen conditio est innocētium & populi min⁹ experti et maxime cum malum sit quod narratur. sicut dicit Quidi⁹ in vicijs credula turba ruimus. Iterum dicit idem Quidi⁹. Quod si false credula diffametur et demonstretur innocens postmodum magis inclinatur vulgus ad incertam et falsam opinionem malitie q̄ ad veram demonstrationem innocentie: Sed talia vitare facit prudentia. Unde Michæe. 7. Quantum ad narrationes mltas dicitur viro prudenti nolite credere amico & nolite confidere in duce. Si sic fecisset Thefeus suo hypolito oratus non fuisset: sed quia nimis cito nouerit credidit prolem amisit. vt Seneca notat in apollogetico Quid etiam de nostro Ioseph cui crudelitas. festi domini sui carceris causa fuit. ideo Esa. 28. scribitur. Qui crediderit non festinet.

B **B.** Quantum ad secundum quod hic tangitur dicit sapiēs iacebūt mali ante bonos et impij ante portas iustorum: Sed nunc boni iacent ante malos et ante portas impiorum sicut Lazarus ante portam diuitis epulonis. Sed tempus ventet quando econuerso fiet: quia ista est iusta vicissitudo et est lex fortune huius mundi vt quem vna vice exaltat. alia vice desiciat. vnde et in descriptione dom⁹ fortune. quam ponit Allanus in Anticlaudio ponit eam inter duo flumina quorum vnum est dulce. Aliud vero fetidum & amara. quod maxime suo statu maximos ventos excitat in medio istorum fluminum in rupe. domus fortune fundatur & ex vna sui parte versus primum flumē. videtur quasi stans sed ex alia prospicitur quasi iacēs. Unde dicit sic.

Pars in monte tumet pars altera vallis in imo.

Subsidet et casum tanq̄ lapsura minatur.

Fulget ab ere domus: gemmis splendet scit et auro.

Resplendet pars vna domus pars altera vili.

Materia deiecta iacet pars ista superbit.

Decet est fortune sua mansio sed tamen vsq̄

Res manet instabilis residet vaga mobilis heret.

Ex q̄ p̄cludit q̄ illi q̄ in p̄nti vita iacent in inferiori pte sicut iusti. Die iacent an̄ malos. de qb⁹ dicit Math. 9. m̄ctus est eis q̄ erant verati & iacētes sicut oues nō hātes pastore iustū est q̄ erigat ad pte superiorē dom⁹. Istō aut̄ fiet q̄ de⁹ oculibz electo dicit illd. Ioseph. 7. Surge cur iaces. p̄n⁹ i terra q̄ Sapie 5. stabūt iusti i maḡ cōstantia. Et sicut dicit Hiero. in quadā epla. Difficile est imo impossibile vt p̄ntib⁹

et futuris quis fruatur bonis ut hic venerit et ibi mentem repleat ut
 de delicijs ad delicias transcat in utroq; seculo puen^o fiat. *C.* Quā
 tum ad tertium dicit sapiens. Qui despicit proximū suū peccat &c.
 Unde Ambrosius sup illud Ps. Increpasti superbos maledicti q̄
 declinat a mandatis tuis dicit sic nihil grauius q̄ vt fratres nros
 pauperiores oculo superbo despiciamus eos: nra indignos gratia.
 iudicantes quia inopes sunt. Cum paupertas facilius q̄ thesaurus
 a deo acceptetur Job. 31. Si despexit pretereuntem eo q̄ non habu
 it indumentū et absq; operimento pauperem. si leuam super pupil
 lum manum meā etiā cū videram me in porta superiorem humerus
 meus a iunctura sua cadat et brachium meū cum suis ossibus cōfrin
 gatur. Causa aut quare pauperes cōtempribiles sunt in hoc mundo
 pōt ex quodā problemate sic assignari. Querit in lib. problema
 tū q̄re est cū viuorū corpa diligam^r pre ceteris q̄ ipa morua p̄ceteri
 hore^r sicut p̄cordat ad hoc Suet. lib. 3. De augusto cesars recitās
 q̄ cum alexandri allatum floribus redimitum prospiceret et quere
 tur. ancorpus videre vellet Gallem (inquit) reges videre viuos sed
 nō mortuos. Et respondet in predicto problemate. *D.* Causa p̄di
 ctorum est: anima em̄ hōis subtilior pars est in hōie. corpus autē fe
 tilētior igitur et digniori ablata corp^o mortuū. quasi ex defectu p̄i
 cipalioris partis nō conueniens cum vnus ratione discrepationis
 nimie cōtēntur. Similiter et alia ratione in viuis em̄ est amor
 corporis ratione animi. et vbi in postriuis maior est amor ibi in p̄i
 uatius maius est odiū. Quapropter viuorum corpora q̄ maxime
 diligimus dum viuūt. mortua sunt magis odiosa. moraliter paupes
 in hoc mūdo sunt quasi inanimati et mortui reputati vnde Job. xix.
 Stultī quoq; despiciebant me et cum ab eis decessissem detrahebāt
 mihi abominati sunt me quodāmo cōsiliarū mei: et q̄ maxime dili
 gebam aduersatus est mihi. et causa hui^o est q̄ dicit Plato in *Thi*
 meo q̄ anima mundi huius constituta est ex eodē et diuerso. Fortu
 na autem si diligenter attendimus est qd̄ idem et diuersum q̄ con
 stans et idem ex respectu leuitatis diuersa tñ in sua leuitate vt dicit
 Quidius de tristibus. Igitur fortuna videtur esse aīa huius mūdi
 et ideo qui ea carēt vident aīabus carere. Et ideo abominabiles sūt
 et que est causa veraciter dissimulando nō enim iudicant eos habere
 aīas quia reputant aīe vitā esse in diuitijs. Quapropter qui nō hñt
 diuitias reputantur et cōtempnūtur quasi inanimati. *Uñ Ps.* In
 persona pauperū dicit. Miserere nostri dñe miserere nri: q̄ multum
 repleti sumus despectione. quia multū repleta est aīa nostra oppro
 briū abūdantibus &c. Quantū ad quartū dicit sapiens mīa et veri
 tas preparant bona &c. Talis quippe est misericordia dei fm̄ Augu.
 xij. de ciui. di. capit. 27. q̄ semp cū iustitia et veritate miscetur & qui
 cum sic sunt misericordes pstant sibi bona non solum in futuro sed
 et in presenti per amicitias quas sibi multiplicāt p̄miam. *Uñ Gale*
 rius. 4. cap. 1. recitat de stucippo q̄ cum Alcheam p̄doetam sibi ni
 mis infestum iudicio conuicisset nil aliud sibi fieri permisit nisi q̄ ad
 monuit eū quid in opprimendo eo potuisset et possit et vellet et sic

eum dimisit. Proverbi. xi. Benefacit aſe ſue vir miſericors qui autē crudelis eſt etiā propinquos abiicit. Sed diligenter conſideranduz eſt q̄ mīa ſit verax et non ficta ſicut eſt de multis qui q̄ ſunt impoſtentes faciliſter remittūt inimicitias iuxta illud Prover. ix. Homo indigens miſericors eſt ſed habita oportunitate ſatis recordatur. Ideo dicit cōſequēter ſapiens vbi ſupra melior eſt pauper iuſtus q̄ vir mendax &c. E. Notandū eſt circa illud q̄ dicitur in textu vbi autem verba ſunt plura ibi frequenter egeſtas q̄ hoc eſt verū tam in ſcientialibus q̄ in moralibus & economicis exemplū primū. Sicut enī vitzis quanto plura habet folia tanto minorem fructum habet. ſic tales quanto plura verba habent tanto minorem ſcientiā cōmuniter habere dicuntur. Unde Hieronymus ad Demetriadē virginem multi iuxta vetus eloquiū quod loqui neſcit tacere non poſſunt in moralibus patet hoc de romanis qui libros maximos et verba multa de virtutibus compoſuerunt & tū in effectu virtute vacui erant ſicut de Seneca dicit Augu. 6. de ciui. dei cap. xvij. cuius doctrina ſcōm euz tota thearas erat. et ibideſ lib. 4. cap. 26. dicit q̄ noſtam in genere coluerūt: ſed nec iuſtitiam nec prudentiā neq̄ fortitudinē neq̄ temperantiā in particulari plenarie coluerunt.

Lectio. cx.



Corona ſapientū diuitie eorū. fatuitas ſtultorum imprudentia. Liberat aīas teſtis fidelis. et proferret medacia verſipellis. In timore domini fiducia fortitudinis: & filijs eius erit ſpes. Timor domini fons vite. vt declinet a ruina mortis. In multitudine populi dignitas regis et in paucitate plebis ignominia principis.

Poſt q̄ oſtendit ſapiens qualiter prudētia regit hominem q̄tum ad clemētiās ſpirituales. hic declarat qualiter dirigit quoad ad elemoſinas corporales. q̄ ſapientes cum diuitiſ ſuis per elemoſinas perpetuā acquiriuit coronam diuidit: aut hec pars in tres ſcōz tria monita que ponit ex quibus homo mouetur ad elemoſinas de ſuis diuitiſ faciendas ſz. Amor. Pauor. Honor.

Primum reſpicit propriū ſubiectum. de quo ibi. Corona ſapientū diuitie eorū fatuitas &c. Secundum et tertiu diuinum obiectum. De ſecundo ibi. Timor dñi fons vite vt declinet &c. De tertio ibi. In multitudine populi dignitas regis &c.

E. Quantum ad primum dicit ſapiens corona ſapientū diuitie eorum. Unde Gregorius in regiſtro. Quicquid pauperi tribuitur ſub tali conſideratione penſetur non eſt diuitiſ donū ſed mutuū q̄ de eo quod hic dat ſine dubio fructū recipiet in futuro dicit Albert⁹. ſz. Metheozoz. q̄ ex vapore humido de terra eleuato & diſperſo per ſtatum auſtri generatur in regiōe ſolis materia quedā corone ſimilē vñ et corona ſolis vocatur q̄ lumen ſolis in ipſā naturaſt diſſuſuz cū ipſum ſit rotundū naturaſt formā conſimilē generat. Sic moraſt q̄

deus fiat et motum spūs sanctus causat in cordibus diuitum hulus mundi ad erogandū elemosinas paupibus indigētib⁹; et illi assentiunt tunc veniat auster sicut de spūs sc̄to dicit flauit auster ⁊ ⁊ eleuat in celū terrestrem vaporē deliciaꝝ ex quibus ibidē tanq̄ ex meritis deuites postmodū coronant sicut dicit d̄ Ezechiel. 16. Vedi circulos aureibus tuis et coronā decoris in capite tuo: ⁊ pp̄ illud bonū i futuro assequendū viri sapientes ⁊ diuites inter paupes spargūt bona sua. **B.** Sc̄do dico q̄ elemosinas faciendas docet pauor diuine vindicte. vñ Ambrosi⁹ de officijs hoc est in ⁊ spectu sumi iudicis hoīez occidē necessaria vite sue subtrahere et August. in sermone dñi sermone. v. Quā frontem petendo ad deū audeas erigere q̄ pauperē non agnoscis. Ille nihil portat et tu nimis oneratus es. da illi de hoc qd̄ hēs et illum pascis et pōdus tuū nimīū alleuiabis ne in infernū submergaris. Timor igit pene et offensa dei causa pōt esse elemosine offerē desecōm qd̄ dicit textus. timor dñi fons et causa elemosine. **C.** autē elemosina dicitur fons p̄t̄ per Ambrosiū in quodā sermōe. Magna (inquit) elemosina q̄ ardentīū fumum globos beniuolentie sue fonte refrigerat et irriguo largitās obuiat incendia delictorū Ecclesi. 1. Fons sapiētie verbū dei in excelsis et sequit. Timor dñi gloria ⁊ gloriatio et letitia et corona exultationis. **L.** Tertio dico. q̄ illud qd̄ mouet ad erogandū elemosinas est honor diuine reuerentie et q̄ tuz ad hoc dicit sapiēs in mltitudine ppli dignitas regis q̄si diceret. Qui p̄ largitionē suā diuitarū subuenit pauperib⁹ xpi seruitorib⁹ q̄tū in eo est mltiplicat et p̄seruat deo seruiētēs ⁊ p̄ p̄s in hoc deū honorat iuxta illud. Qui calūniat e gentē exprobat factori suo honorat autem eum q̄ miseretur paupis. Hac de causa dicunt deum honorare q̄ seruos sibi multiplicāt p̄seruāt et fouent et q̄ admodū boni viri honorāt deū in terris ipse honorabit eos in celis dicit Augusti. de ciui. dei cap. ij. q̄ Lybelles apud romanos clauem ⁊ tympanū porta bat in manibus ⁊ coronā in capite inter oīa numina altissimā admōdū turris. Lybelles q̄si cibans fideles elemosina dici pōt. Ista i manibus ⁊ clauem vt ad aperiendū indigentib⁹ sit parata ⁊ qui vere et meritoꝝ clauēs thesauri custodit nō executorib⁹ cōmittit s̄z ipse met distribuit et manibus aperit: admodū bti Laurentij q̄ tyranno rñdit. Facultates q̄s requiris in celestes thesauros manus pauperū deponit. **D.** Quā sicut dicit Hieronym⁹ in quadā ep̄la quis oēm censū tuū pauperib⁹ distribuas nihil apud eū p̄ciosius esse pōt q̄ qd̄ manibus tuis ipse feceris Ista etiā d̄r habere cōclauē cōiactū tympanū q̄ elemosina deo grata leto corde paupib⁹ distribuit et ex duob⁹ propria videlz largitiōe: et iocūda collatiōe meref fertis altissimis et eminentissimis coronari Prover. 27. bonis diuitib⁹ d̄r. Diligenter aḡsce vultū peccatoris tui tuosq̄ greges p̄sidera nō enī habebis iugiter p̄tātem sed corōa tribuet tibi in gn̄atione ⁊ gn̄ationē: grex siquidem diuitū sunt paupes quis nō rōne dominij rōne tñ custodie diuites ordinant eorū pastores et iō monet eos q̄ q̄diu possūt pascāt eos q̄ veniet t̄pibus futuris q̄ auferetur ab eis potestas. **E.** Potest autē iste textus aliter adhuc exponi de elemosina sp̄ali: **E.**

vt exponat de flatibus et pastoribus q̄ paupes pascere subito debent. xbo et exēplo et illi magis v̄ processio textus puenire et sic oīa q̄ dī cta ī diuitijs erogandis intelligunt de scripturis p̄dicadis veridicis vcz nō falsis sicut heretici faciunt q̄s vocat verspelles qz vnū pferūt p̄ma facie vcz zelum fidei xpiane et tñ eius subuersionē machinant in corde q̄b maxime repugnat boni et p̄fecte prudētie qz de prudētia dicit Virginius in facie prudentia plurima vultu [cit Alanus sic.

¶ Pareat et expressum sequitur vestigia vultus.

Non sic est de falsis p̄dicatoribus et hereticis qz vestigia cordis eorū semonibus p̄dicat: et ideo vocant verspelles: qz vertunt se in naturā per ambages qz non p̄nt faciliter dephendi et ideo a talib⁹ cauendū est post q̄ deprehensi fuerint vt etiā si quid boni dicat ipsum bonū in ore eorū habet suspectū: qz Ecclesi. 34. v̄ ab immūdo qd mūdabit⁹ et a mendace quid verū dicitur: quasi diceret nullū [Lect. cxi.

Qui patiens est mītra gubernat sapia q̄ autē ipatiens ē exalrat iusticiā suā Vita carniū sanitas carnis putredo ossiū inuidia. Qui calūniat egētē exprobrat factori ei⁹. honorat autē eū q̄ miseret paupis. In malitia sua expellet ipi⁹. Sperat autē iust⁹ in morte sua. In corde prudētis req̄scit sapiētia: et indoctos quosqz erudiet.

¶ Post q̄ sapiēs ostendit q̄ prudētia v̄ ad ipales elemosinas erogandas hic docet q̄r ipsa v̄ ad passiōes corpales et insidias repumēdas Et diuidit ista ps in tres. fm qd̄ ponit tria motiua ex q̄b sapiēs et prudēs moneri v̄ passiōes sustinere. qz. p̄mo ad hoc moueri d̄ex pp̄a cōmendatōe vt de eo dici possit. Qui patiens ē mītra gubernat sapia et c̄do ex p̄mi p̄passione. qz q̄ miseret paupis. i. p̄patitur paupi ho-

Anorat deū et p̄ his prudentē se demōstrat. Tertio ex flagelli vitatōe. Qui iustitia eleuat gentem miseros autē et c̄. **A.** Quantū ad p̄mū dīc sapiēs q̄ sapiēs est mītra gubernat sapia et c̄. vñ August. x. p̄fessionū. De optim⁹ minister tuus est q̄ nō magis intuet⁹ audire hoc ate qd̄ ip̄e voluerit sed potius hoc velle qd̄ a te audierit: vt vcz patiens sustineat q̄cqd̄ de⁹ iubet Quis sensualitati displiceat et nō solū patiētia habēda est ī hijs q̄ deus nobis mādat aut facit sed et ī hijs q̄ a proximis nob̄ iuste v̄ iniuste fiūt p̄rou. 16. Melior ē patiens viro forti. Aduertēdū etiā q̄ patiētia nō solū habēda est ī sustinēdo molestias sed etiā ī tollerādo sine tedio cordis bonū p̄mi: Hā multi ipaciētissimi sunt qñ accidunt aliqd̄ singulare p̄rio et illa ipatiētia vocat iudicia de q̄b dicit Chryso. sup ill d̄ Marb. vidētes autē discipuli indignati sūt. Si colūna recta fuerit accepto p̄dere roborat: si curva aliq̄liē accepto p̄dere vltēr⁹ vadit. ad latus Sic cor hoīs si rectus fuerit auditō p̄ proximus p̄ficiat p̄fortat si obliquū est āpli⁹ p̄ iudiciā obliquatur. Sed certe ad repumēdā illā passionem inuidie iuuat maxime cōpassio proximorū qz qui est cōpassim⁹ nō est inuidus et illud est scōm qd̄ ponitur in textu. scz q̄ prudentia est repressiua passionū

Colūna pondere
firmatur.

Tertiu[m] est q[uo]d prudentia est repressiva flagelli ⁊ vidicte quia miser os
 facit populos peccatu[m]. Miser siquidē magis homo esse non potest.
 q[uo]d vt de cultore dei fiat cultor idoloru[m] aut de homine nō hō aut de ente
 pure nihil: Omnis autē homo miseras cōsequitur homo ex peccato.
 Exemplū primi dicit enim Hiero. super illud psal. nō sit in te deus
 recens. Vnus q[ui]sq[ue] peccatu[m] quod cupit ⁊ veneratur. hoc illi deus est. s.
 diligo laute ⁊ immoderate vesci venter mihi deus est: si diligo mulie
 rem ⁊ concupisco libido mihi deus: irasco: ira mihi deus est. Secun
 dum etiā pbatur per Boetiu[m] quarto de consolatione per magnū p[ro]
 cessum. Tertiu[m] patet ex vulgari auctoritate augustini sup[er] Johānē.
 Peccato nihil ⁊ nihil sūnt homines cū peccant. Unde de miseris
 peccatoris que consequentur peccata quasi essentialiter dicitur me
 trice sic. Ad nichilat spoliat cremat augit vulnerat obstat. i. obstina
 tos facit ⁊ impedit ne vltra homo possit progredi versus celus quia
 impius cum in profundū peccatorū venerit cōtēnit. Proverb. xvij.
 Sequitur in textu. sperat autē iustus in morte sua Abi notādū q[uo]d ius
 tus in morte sua sperat propter tria. Primo quia mors est req[ui]es
 a labore. Secundo in morte est facies in decore. Tertio ex morte est
 facies in dulcore. B. Primo dico q[uo]d iustus sperat i morte quia mors
 est requies a labore. Unde Bernardus in quadā epistola preciosa in
 quit mors sanctorū velut finis laboris: velut victorie cōsummatio:
 tāq[ua]m vite ianua: et perpetue saturitatis īgressus: q[ui]diu enim in hac
 vita subsistimus malorū ⁊ laborū finis esse. non potest: in cuius resistē
 tia porissime laboramus. nam bellū continuū inter carnis concupis
 centiam ⁊ spiritum gerimus in hac vita ex originali humana misē
 ria adductum nec vnq[ua]m erit pax et requies nisi per mortem ab inuicē
 separentur vt illud quod Ruth. p[ri]mo d[icitur]. sit vox carnis a l[ib]erū me enī
 ⁊ te sola mors separabit. Hinc est ⁊ est rationi ⁊ fidei nostre consonū.
 q[uo]d antiqui statuerunt vt post omnia numina felicitas ⁊ requies cohe
 rerent quibus non intra ciuitatē sed extra portā delubra fidauerūt
 vt notat August. 4. de ciuitate dei. cap. xv. Sacrosancto spiritu hoc
 docente q[uo]d post exitū p[er]itis vite miserabilis sit felicitas a malis ⁊ re
 quies a labore āplectenda quando porte mortis fuerint a fidelibus
 apprehense quax refractionē hac de causa spūaliter percōcupiscēs
 dicebat. Aperite mihi portas iustitie q[ui] castigās castigauit me d[omi]n[us].
 ⁊c. q[ui] q[ui]sq[ue] īgressus fuerit has portas meret habere vitā in qua vere
 consistit ois requies a labore q[ui] tunc spūs. ab infestatione carnis re
 quem p[er]fectam a. quiret. Iuxta illud. Apocalip. xiiij. Amodo iam
 dicit spūs vt requiescant a laboribus suis. Aristoteles 3. politicoꝝ.
 capitulo. xij. Narrat q[uo]d rex in policia lachonica nūcupata nunq[ua]m su
 per plebem exercere poterit d[omi]n[us] p[ri]cipatū nisi tunc p[ri]mo cū portas
 ciuitatis egredif ad bellandū. Sic moraliter null[us] p[er] carnē suā p[er]
 fectā consequē libertatē nisi cū primo egredif portas mortis. Se
 cūdo dico. q[uo]d iustus sperat de morte sua. q[ui] p[er] eas erit facies in decore.
 q[ui]diu enī hic subsistimus facies nostra fedata manet. i. iustitia origi
 nali puuata q[ui] feditas p[ri]mo in articulo mortis deletur. Dicit enī Au
 gustinus. 8. de ciuitate dei. cap. xvij. de quodā flumine quod q[ui] p[er]trās

B.

C.

Lectio. cxij.

So. cxxxix.

seunt statim formas belninas recipiūt sed sebo redeunt. ad formas
 hūanas redeūt. Flumen illō dī vita nra cur? fluxus i ortu nfo icipit
 et ei? refluxus finalis vlteri? repitur i morte. ij. Reg. 9. Dēs mori-
 mur et q̄si aque dilabimur in frām q̄ nō reuertunt. Nū ingredimur
 has aqs̄ facies fedas h̄imus beluap: fin qd̄ dicit Boetius. 4. de cō-
 solatione Prosa. 3. nec pius naturalis munditia redit quousq; in
 mort; refluxu in viā qua venimus reuertamur: hoc aut̄ erit in mort;
 articlo qn̄ tanta erit immunitas a pctō. q̄ nec facultas erit nec volū-
 tas vltra peccādi: q; ad Romān. 6. scribit. Qui ei mortuus est iustifi-
 catus est a pctō. Tertio sperat iustus i morte qz ex morte erit facies
 nra cū dulcore. Pro quo notādū q̄ oēs delectatōes naturales alias
 corpales q̄a ante mortē suscipimus sunt aride t acerbe nec aliqñ sa-
 tiant degustantē. Iuxta illud qd̄ dicit Ambrosius sup lucam. Nichil
 (inquit) satis est voluptati semp̄ em̄ cibi famē patitur alimētis ppe-
 tuis nescit vti dicit em̄ Au. Seliuz q̄ hoies naturalr̄ sunt infatiabi-
 les in hyeme plusq̄ in estate et plus esuriūt. Sic miserabilis cōditio
 huius vite hyemis est cū magi recipit plura cupit iuxta illud Aba-
 cuch. 3. Dilatauit q̄si infernis aiām suā. Sed delectationes vite fu-
 ture cū sint dulces et nō amare pfectissime satiant degustantē. id.
 Dicit em̄ Macrobi? Saturnaliū lib. 3. q̄ aqua marina naturalr̄ siti
 nō extinguit rōne sue viscosę pinguedinis que ab ea facili? amoueri
 non pōt aqua xō fontalis qz dulcis est ratiōe sue subtilitatis que sibi
 nō deficit satiat appetitū. Per aquā marinā rōne saporis amari itel-
 ligo voluptatē. qz voluptas oīs riuulos hz fluētēs quoꝝ acerbitas
 est tanta et tā delicata q̄ vix est aliquis qui eoꝝ gustu mortiferū vis-
 rus sumperit Apocali. 16. Secūsus angelus effudit phialam suā
 in mare et fact? est sanguis tanq̄ mortui t oīs aiā viuēs mortua ē in
 mari Et veraciter aqua ista ad litterā nō solū est causa stis t mortis
 spūalis sed etiā corpalis. vt ptz de auarīs qui q̄tomagis mare q̄rūt
 et colunt diuitias acquirēdo: tantomagis sitiunt amplius appeten-
 do: tantū etiā q̄ aliqui in mari vitā amittunt Sed est aq̄ fontalis t
 dulcis q̄ visio dei est q̄ post mortē gustata satiat appetitū. Hec aqua
 est dulcissima quin ea nihil terrestre iuenitur in q̄ offēdi debeat aui-
 ditas degustātis. iiii. Reguz. ij. Ego (inquit) oīs sanauit aquas has
 et nō erit vltra in eis mors neq; sterilitas Bene igitur dicitur q̄ iust?
 in morte sua sperat.

Lectio. cxij.

D.

R

Espōsio mollis frāgit irā: sermo durus susci-
 tat furore. Lingua sapiētū ornat sciaz: os fa-
 tuoz ebullit stultitiā. In oī loco oculi dñi cō-
 tēplanť bonos t malos. Lingua placabilis
 lignū vite q̄ autē imoderata est cōteret spūz. Stult?
 irridet disciplinā p̄ris sui. Qui aut̄ custodit increpa-
 tiōes astutior fiet. In abūdātī iustitia x̄tus maria ē:
 cogitatiōes aut̄ impioꝝ eradicabunt.

Cap. 15.

plurima fortitudo et in fructibus impij turbatio.

¶ Postq̄ sapiens egit de prudētia quatinus dirigit operantē. Ibi tractat de ea quatinus instruit deuiantē Et diuiditur hoc capitulum in septem partes principales; quia. Primo docet qualiter prudētia peccā corripit. ibi. Responsio mollis frangit irā ꝛc. Secūdo qualiter recta reficit. ibi. labia sapientum disseminabunt scientiā ꝛc. Tertio qualiter iurgia rejicit vel reprimunt. ibi: Vir iracundus prouocat rixas qui paciēs ꝛc. Quarto qualiter peruersos instruit. ibi. Dissipatur cogitationes vbi non est consiliū ꝛc. Quinto quasi iudiciū deserit. ibi. Abominatio dñi cogitationes male ꝛc. Sexto qualiter errātes dirigit. ibi. Lōge est dñs ab ip̄is et orōes iustoz ꝛc. Septio qualiter corstantes perficit. ibi. Lux oculorū letificat aīam: fama bōa ꝛc. Prima pars in duas diuiditur. quia. Primo ostendit qualiter prudentia instruit ex parte corrigētis. ibi Responsio mollis frangit irā Sermo durus ꝛc. Secūdo subiūgit q̄ interdū deficit ex parte delinquentis. ibi. Stultus irridet disciplinam patris sui. ꝛc.

A Quātū ad p̄mū dicit sapiens rñsio mollis frangit irā Intelligit aut̄ text⁹ sic q̄ sicut correctio ex pte illius q̄ corrigit d̄ esse hūilis patiens ꝛ benigna sic ex pte illius q̄ p̄est et corripit d̄ esse mansuetas q̄ facilius māfuetudo corripit q̄ rigor emendat. vñ dicit August. 6. de ciui. dei cap. 4. Inueteratus error: facilius sine maiori errore non tollit nisi homo mansuetē magis et ip̄licite corripit q̄ austerē ꝛ expresse et ideo sapiētes multa corripiēdo dissimulare op̄z vel saltē modo arguere ne peior error contingat Ecclia. 8. Tēpus et rñsionē cor sapiētis itelligit. et p̄ceptū adhuc in nāsa p̄z Apes ei recedētes ab alueario dulci sono plenus reuocant si tñ duriorē sonū audirent ab aluearijs fugarent. sic hoīes remoti a x̄po per pctm̄ dulce ꝛ blandum sono correctionis vbi cūq̄ dispersi fuerunt reuocant. Sz rudi et acerba correctione aliqñ longius effugant: sicut aliqñ in vitis patrum legitur q̄ qdā heremita obuiauit cuidā homicide et q̄si detestatus cū ait. Quo vadis demon. at ille si demō sum opa demonis faciā et furia puocat⁹ occidit eū transiens. aut̄ occurrit et ali⁹ heremita et vidēs eū Frater dulcissime q̄ pergis at ille. cōp̄icit⁹. p̄iciens se ad pedes ei⁹ heremū ingrediēs sancte vixit Job. 6. Rñdēte obsecro absq̄ p̄tentione ꝛ loquētes id qd̄ iustū est iudicate. Figura ē et de hoc habet̄ i scriptura sacra de Robona q̄ pp̄ suā durā respōtionē perdidit nouē tribus. 3. Reg. 18. Quātū ad fm̄ dicit sapiēs Stultus irridet disciplinā p̄tis sui ꝛc. Vult dicere q̄ prudētia frēq̄nter deficit ex pte sustinētis vbi notādū q̄ tria sunt ḡna hoīm q̄ ad diuinas q̄stiones sunt male rñdentes. Primi. qui sūt i p̄ntis murmurātes. Secūdi. q̄ sunt p̄ceptis nō parētes. Tertij. q̄ sunt ex ḡne se inflantes. Vñ Greg. in moralib⁹ trib⁹ modis conditor interrogare nos p̄suevit vcz cū flagelli correctiōe nos p̄cutit et q̄tum nobis insit vel desit patiētia ostēdit illud. q̄ nolumus vt faciam⁹ p̄cipit. et sic n̄ facz patiām patefacit. aut cū aliq̄ occulta nobis aperit et aliq̄ abscondit vt mēsurā nobis n̄re hūilitat̄ innotescat Interrogat̄ igr̄ nos de⁹. de patiētia per